

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการย่อยที่ 1

การขยายผลการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ผ่านการจัดการความรู้อย่างมีส่วนร่วม

An Extension of Community-Based Tourism Potential Development through Participatory Knowledge Management

โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดวงพร อ่อนหวาน และคณะ

พฤษภาคม 2559

สัญญาเลขที่ RDG5750011

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการ การขยายผลการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ผ่านการจัดการความรู้อย่างมีส่วนร่วม

An Extension of Community-Based Tourism Potential Development through Participatory Knowledge Management

คณะผู้วิจัย	สังกัด
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดวงพร อ่อนหวาน	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงใหม่
ดร.สวิชญา ศุภอุดมฤกษ์ ตรีรัตน์	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
นายถวิล บุญมาถา	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงใหม่
นายณฐพรต คนตรง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

ชุดโครงการ การสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนบนพื้นที่สูง
โดยใช้การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นเครื่องมือ
กรณีศึกษาอำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ (ระยะที่ 2)

สนับสนุนโดยสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.)
และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย วช.-สกว. ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัยเรื่อง “การขยายผลการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนผ่านการจัดการความรู้อย่างมีส่วนร่วม” เป็นการศึกษาเพื่อทบทวนและพัฒนาศักยภาพกลุ่มการท่องเที่ยวเดิมตามมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน ด้านที่ 1 การจัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชน และด้านที่ 2 การกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่นสังคมและคุณภาพชีวิต และขยายผลการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนในอำเภอกัลยาณิวัฒนา ภายใต้แผนงานวิจัยเรื่องการสร้างความเข้มแข็งในชุมชนบนพื้นที่สูง โดยใช้การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นเครื่องมือ กรณีศึกษาอำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ (ระยะที่ 2) ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจาก สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ประจำปีงบประมาณ 2557 คณะผู้วิจัยขอขอบคุณแหล่งทุนที่อุดหนุนทุนให้ดำเนินการวิจัยตั้งแต่ระยะที่ 1 มาจนถึงระยะที่ 2 นี้ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนในอำเภอกัลยาณิวัฒนา ซึ่งเป็นชุมชนบนพื้นที่สูงให้เข้มแข็งและยั่งยืนต่อไป

งานวิจัยในครั้งนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดีจากการมีส่วนร่วมของแกนนำกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนกลุ่มเดิม ได้แก่ กลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเหล่อชอ กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านวัดจันทร์ กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านเสาแดง และกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนดงสามหมื่น ตลอดจนชุมชนท่องเที่ยวเป้าหมายการขยายผล คือ กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านห้วยปู กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านห้วยบะบ้า รวมถึงแกนนำในเส้นทางตามรอยเสด็จพระราชดำเนิน อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ ที่ร่วมคิด ร่วมปฏิบัติการ ในกิจกรรมต่างๆ คณะกรรมการเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนอำเภอกัลป์ยาณิวัฒนา ผู้อำนวยการโรงเรียนสหมิตรวิทยา หัวหน้าศูนย์พัฒนาโครงการหลวงวัดจันทร์ ขอบคุณคณะผู้บริหารหน่วยงานราชการในพื้นที่ ระดับอำเภอ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โรงเรียน องค์กรพัฒนาในพื้นที่ทั้งภาครัฐและเอกชน รวมถึงเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานต่างๆ ที่อยู่ในพื้นที่ ที่อำนวยความสะดวกในการทำการวิจัยอย่างดียิ่ง และยังมีหน่วยงานภายนอกอีกหลายหน่วยงานและอีกหลายท่านที่มิได้กล่าวถึง คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

งานวิจัยในครั้งนี้สมบูรณ์และครบถ้วนได้จากความกรุณาของผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการวิจัยและจัดทำรายงานผลการดำเนินการวิจัย รวมถึงเจ้าหน้าที่ของสำนักประสานงานโครงการวิจัยอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ที่อำนวยความสะดวกในการติดต่อประสานงานตั้งแต่เริ่มต้น จนกระทั่งส่งรายงานฉบับสมบูรณ์ และขอขอบคุณคณะผู้บริหารมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ทุกระดับ ที่มีนโยบายส่งเสริมให้บุคลากรทำการวิจัย เป็นเครือข่ายร่วมกับนักวิจัยจากภายนอกมหาวิทยาลัย ซึ่งทำให้เกิดการสร้างสรรค์งานวิจัยและสามารถดำเนินการวิจัยได้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี สุดท้ายขอขอบคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์สุรชัย อุตมอ่าง ที่ให้ความอนุเคราะห์ตรวจสอบการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจนเรียบร้อยสมบูรณ์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดวงพร อ่อนหวาน)
หัวหน้าโครงการวิจัย

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร
(Executive Summary)

การท่องเที่ยวขยายตัวอย่างรวดเร็วไม่เฉพาะแต่การท่องเที่ยวในประเทศไทยเท่านั้นแต่ยังรวมไปถึงการท่องเที่ยวระหว่างประเทศด้วยการท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ รายได้จำนวนมากจากการท่องเที่ยวที่มาจากหลายภาคส่วนของกิจกรรมที่ให้บริการแก่นักท่องเที่ยวประเทศไทยได้ชื่อว่าเป็นประเทศหนึ่งที่มีแหล่งท่องเที่ยวสวยงามเป็นจุดดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวมากทั้งทางธรรมชาติและทางวัฒนธรรมรวมถึงยังมีประเพณีที่ดีงามและมีคุณค่าสร้างความภูมิใจให้กับชาวไทยทุกคนจึงก่อให้เกิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ชวนประทับใจในแต่ละภูมิภาคเพื่อสัมผัสวัฒนธรรมและวิถีชีวิตคนไทยเนื่องจากการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นมีส่วนเข้าไปกระบทกับวิถีชีวิตของคนไทยรวมถึงทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม นอกจากจะเป็นทางด้านบวกแล้วยังเกิดผลกระทบทางด้านลบต่อวิถีชีวิตและวัฒนธรรม จึงเกิดแนวคิดในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ไม่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วิถีชีวิต วัฒนธรรม และประเพณี ซึ่งสามารถสร้างความยั่งยืนให้แก่การท่องเที่ยวในประเทศไทยได้ จากกระแสการพัฒนาการท่องเที่ยว 3 ประการคือ 1) ความต้องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 2) ความต้องการของนักท่องเที่ยวที่สนใจการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้และ 3) ความต้องการในการพัฒนาคนและการให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น (สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน:online) เป็นการท่องเที่ยวที่มุ่งให้ความสำคัญกับการดูแลฐานทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นมากกว่าการลงทุนจากภายนอก และใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือที่ทำให้ชุมชนท้องถิ่นเกิดความเข้มแข็ง แล้วมีผลพลอยได้คือรายได้เสริมจากกิจกรรมการท่องเที่ยว

จากผลการขับเคลื่อนเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนโดยการใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในอำเภอกัลยาณิวัฒนาของคณะผู้วิจัย ทำเกิดกลุ่มท่องเที่ยวที่มีการบริหารจัดการโดยชุมชนจำนวน 4 กลุ่ม ใน 3 ตำบลคือ ตำบลบ้านจันทร์ ตำบลแจ่มหลวง และตำบลแม่แดด ซึ่งชุมชนท่องเที่ยวเหล่านี้เกิดความรู้และเข้าใจถึงความสำคัญในการรักษาไว้ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมประเพณีมากขึ้น ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมในการค้นหาและเก็บรวบรวมข้อมูลด้านทุนชุมชนเพื่อนำไปใช้เป็นผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวที่สามารถเพิ่มรายได้เสริมให้กับคนในชุมชนซึ่งเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนนอกจากนี้กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนทั้ง 4 กลุ่ม มีระบบการบริหารจัดการโดยคณะกรรมการซึ่งเป็นคนในชุมชนและเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วม ซึ่งมีความสอดคล้องกับมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านที่ 1การจัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชน และด้านที่ 2 การท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่นสังคมและคุณภาพชีวิต (สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน,2556) ซึ่งถือเป็นฐานคิดหลักที่สำคัญในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน และจากเวทีการนำเสนอผลการวิจัยในอำเภอกัลยาณิวัฒนาเมื่อวันที่ 25 เมษายน 2556 นั้นมีได้มีข้อเสนอแนะจากผู้เข้าร่วมในเวทีที่เห็นว่าการท่องเที่ยวโดยชุมชนนั้นเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยสร้างจิตสำนึกเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ รวมถึงการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีได้จึงจำเป็นต้องมีการขยายผลไปยังชุมชนใกล้เคียงเพื่อเพิ่มพลังในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม รวมถึงวัฒนธรรมประเพณี ภูมิปัญญาและวิถีชีวิตของชนเผ่า ให้ขยายวงกว้างออกไปใน

ชุมชนที่มีศักยภาพพร้อมทั้งด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวและมีแกนนำพร้อมรับการพัฒนารวมทั้งการสนับสนุนจากหน่วยงานในพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง

จึงเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่คณะผู้วิจัยจะต้องพัฒนาศักยภาพด้านการบริหารจัดการการการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้กับชุมชนท่องเที่ยวเดิมทั้ง 4 กลุ่มตามมาตรฐานด้านที่ 1 และด้านที่ 2 สอดคล้องกับมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนของสถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน และการพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้และขยายผลองค์ความรู้โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ด้านการพัฒนาศักยภาพชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน ด้านกระบวนการพัฒนาศักยภาพชุมชน การทำฐานข้อมูลทรัพยากรชุมชน และการพัฒนาโปรแกรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมจากกลุ่มการท่องเที่ยวเดิมที่มีอยู่แล้ว และขยายผลไปยังชุมชนเป้าหมายที่มีศักยภาพ ซึ่งผลจะทำให้เกิดการพัฒนาทักษะการเป็นชุมชนพี่เลี้ยง เกิดชุมชนจัดการท่องเที่ยวแห่งใหม่ที่จะเป็นทางเลือกให้นักท่องเที่ยวที่สนใจการท่องเที่ยวโดยชุมชน ที่สำคัญเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาคนในชุมชนและเสริมสร้างความเข้าใจในการใช้หลักการการท่องเที่ยวโดยชุมชนมาเป็นเครื่องมือในการสร้างพลังในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมวัฒนธรรมประเพณี ภูมิปัญญาและวิถีชีวิตของชาติพันธุ์โดยไม่ส่งผลกระทบให้เกิดการเปลี่ยนแปลง อันจะนำไปสู่ความยั่งยืนในการดูแลรักษาทรัพยากรทางธรรมชาติ วิถีวัฒนธรรมสืบไป

โครงการวิจัยเรื่องการขยายผลการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนผ่านการจัดการความรู้อย่างมีส่วนร่วม มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อทบทวนและพัฒนาศักยภาพกลุ่มการท่องเที่ยวเดิมตามมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน ด้านการจัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชน และด้านการกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่นสังคมและคุณภาพชีวิต

2. เพื่อรวบรวมฐานความรู้กระบวนการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ใน 3 ประเด็นหลัก

3. เพื่อศึกษาบริบทชุมชนให้ทราบศักยภาพการเป็นชุมชนจัดการท่องเที่ยวแห่งใหม่

4.เพื่อขยายผลการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนในอำเภอกัลยาณิวัฒนา

เพื่อให้ผลการวิจัยเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย จึงได้ดำเนินการวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้

1. กิจกรรมการถอดบทเรียน (Lesson Learned) คือ กระบวนการพัฒนาศักยภาพชุมชน การทำฐานข้อมูลทรัพยากรชุมชนและการพัฒนาโปรแกรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สำหรับกลุ่มท่องเที่ยวเดิม 4 กลุ่ม ที่มีอยู่ในอำเภอกัลยาณิวัฒนา และออกแบบกระบวนการและกิจกรรมการขยายผลต่อในชุมชนเป้าหมายรวมถึงค้นหาพี่เลี้ยงชุมชนจากกลุ่มท่องเที่ยวเดิม

2. การพัฒนาศักยภาพกลุ่มการท่องเที่ยวเดิมตามมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านการจัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชนและด้านการกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่นสังคมและคุณภาพชีวิตโดยคณะผู้วิจัยและกลุ่มการท่องเที่ยวเดิมร่วมกันประเมินศักยภาพตามมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน ทั้ง 2 ด้าน จากนั้นคณะผู้วิจัยจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาศักยภาพแก่กลุ่มการ

ท่องเที่ยวโดยชุมชนเดิม เมื่อเสร็จกิจกรรมการพัฒนาคณะผู้วิจัยจึงดำเนินการประเมินศักยภาพกลุ่มการท่องเที่ยวเดิมตามมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนอีกครั้งเพื่อให้ทราบผลหลังการพัฒนา

3. พัฒนาเครื่องมือวัดระดับความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน 3 ประเด็นหลัก การพัฒนาศักยภาพชุมชน การจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรชุมชน และการพัฒนาโปรแกรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

4. การชี้แจงทำความเข้าใจ ค้นหาแกนนำ และการวางแผนการจัดการความรู้ร่วมกับพี่เลี้ยงชุมชนในกระบวนการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยใน 3 ประเด็นหลัก ของชุมชนเป้าหมายการขยายผล ทั้ง 3 ตำบล ได้แก่ตำบลบ้านจันทร์บ้านเด่น-บ้านหนองเจ็ดหน่วยตำบลแจ่มหลวงบ้านห้วยบะบ้า และตำบลแม่แดดบ้านห้วยปู

5. แกนนำกลุ่มเป้าหมายการขยายผลทดลองเป็นนักท่องเที่ยวตามโปรแกรมการท่องเที่ยวของกลุ่มท่องเที่ยวเดิมในอำเภอกัลยาณิวัฒนา หลังจากนั้นเปิดเวทีเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระว่างกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนเดิม และแกนนำกลุ่มเป้าหมายการขยายผลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการจัดการการท่องเที่ยว กระบวนการนำเที่ยว และบทบาทหน้าที่ของผู้นำเที่ยว

6. การสำรวจชุมชนเพื่อศึกษาบริบทชุมชน ตามประเด็นทุนชุมชนทั้ง 5 ด้าน ทำการสังเคราะห์และเชื่อมโยงข้อมูลทั้งหมดตามระบบเหตุผลในชุมชนเป้าหมายที่จะพัฒนาเป็นชุมชนท่องเที่ยวแห่งใหม่ใน 3 ตำบลและการจัดการความรู้กระบวนการจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรชุมชน

7. กิจกรรมจัดการความรู้กระบวนการพัฒนาศักยภาพชุมชน เช่น หลักการการท่องเที่ยวโดยชุมชน กิจกรรมการสร้างภาวะผู้นำ การทำงานเป็นทีม และการสื่อสารทั้งภายในและภายนอกกลุ่มเป็นต้นในชุมชนเป้าหมายการขยายผล

8. กิจกรรมจัดการความรู้กระบวนการพัฒนาโปรแกรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ในชุมชนเป้าหมายการขยายผล โดยจัดเวทีชุมชนเพื่อสร้างการรับรู้ ความเข้าใจ ในการกำหนดจุดสนใจกิจกรรม จัดทำเส้นทางท่องเที่ยวชุมชนจากทุนชุมชน 5 ด้านที่ได้มา

9. กิจกรรมจัดการความรู้พัฒนานักสื่อความหมายท้องถิ่น ให้กับชุมชนเป้าหมายการขยายผลเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการสื่อความหมายและการนำเที่ยว

10. จัดโปรแกรมทดสอบเส้นทางท่องเที่ยวใหม่ 3 ตำบล โดยนักท่องเที่ยวอาสาสมัคร เพื่อประเมินผลการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน 3 ประเด็นหลักและประเมินผลการร่วมโปรแกรมทดสอบด้วยแบบประเมินผลความพึงพอใจ 3 ด้าน

11. การจัดเวทีสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) สรุปผลการจัดการความรู้ของพี่เลี้ยงชุมชน

12. กระบวนการวิจัยเชิงปริมาณ ทำการวัดวัดระดับความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังกระบวนการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ใน 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ การพัฒนาศักยภาพชุมชน การจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรชุมชน และการพัฒนาโปรแกรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ในแกนนำกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่เกิดขึ้นใหม่ใน 2 ตำบล คือ ตำบลแม่แดด และตำบลแจ่มหลวง การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงบรรยายหรือสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) และใช้สถิติทดสอบค่าเฉลี่ยสำหรับข้อมูลสองชุดที่ได้มาจากลุ่มตัวอย่างเดียวกัน (Paired – Samples T Test)

ผลการวิจัยที่เกิดขึ้นในกลุ่มเป้าหมายการขยายผล และกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนเดิม ทั้ง 3 ตำบล ของอำเภอกัลยาณิวัฒนา สามารถสรุปผลได้ดังนี้

1. เกิดพี่เลี้ยงชุมชนจากกลุ่มท่องเที่ยวโดยุชมชนเดิม คณะผู้วิจัยได้แกนนำที่มีความพร้อมและมีความสนใจที่จะเป็นพี่เลี้ยงชุมชน จำนวน 5 คน จาก 4 กลุ่มท่องเที่ยวเดิม เพื่อให้จัดกิจกรรมจัดการความรู้กับกลุ่มเป้าหมายการขยายผล

2.เกิดกลุ่มเป้าหมายการขยายผลแบบเจาะจง ใน 3 ตำบล ได้แก่ 1) ตำบลบ้านจันทร์ บ้านเด่น – บ้านหนองเจ็ดหน่วย ขยายผลในเส้นทางตามรอยเสด็จพระราชดำเนินของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เริ่มจากศูนย์พัฒนาโครงการหลวงวัดจันทร์ บ้านเด่น ไปโรงเรียนสหมิตรวิทยา บ้านหนองเจ็ดหน่วย แกนนำขับเคลื่อนเส้นทางนี้คือ กรรมการเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนอำเภอกัลยาณิวัฒนา ผู้อำนวยการ อาจารย์ และยุวชนนำเที่ยวโรงเรียนสหมิตรวิทยา 2) ตำบลแจ่มหลวง บ้านห้วยบะบ้า ขยายผลในเส้นทางเรียนรู้วิถีชีวิตด้วยการเดินป่าและการใช้สมุนไพร และบริการแบบบ้านพักโฮมสเตย์มีแกนนำของชุมชนจำนวน 6 คน มีคณะกรรมการกลุ่มการท่องเที่ยวจำนวน 6 คน และมีผู้ให้บริการที่พักแบบโฮมสเตย์จำนวน 6 คน และ 3) ตำบลแม่แดด บ้านห้วยปูขยายผลในเส้นทางเรียนรู้วิถีชีวิตในหมู่บ้าน ฐานอาชีพต่างๆ และบริการแบบพักบ้านโฮมสเตย์มีแกนนำของชุมชนจำนวน 8 คน มีคณะการมการกลุ่มการท่องเที่ยวจำนวน 6 คน และมีผู้ให้บริการที่พักแบบโฮมสเตย์จำนวน 4 คน โดยแกนนำและคณะกรรมการกลุ่มมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการของการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ชุมชนสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชน แกนนำได้รับการถ่ายทอดความรู้จากการจัดการความรู้โดยพี่เลี้ยงชุมชนใน 3 ประเด็นหลัก การพัฒนาศักยภาพชุมชน การจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรชุมชน และการพัฒนาโปรแกรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

3.กลุ่มการท่องเที่ยวเดิมมีการประเมินตนเองตามมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านที่ 1 การจัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชนและด้านที่ 2 การกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่น สังคมและคุณภาพชีวิตและมีการพัฒนาตนเองของแต่ละกลุ่มตามมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนในรายการที่สามารถพัฒนาได้ ส่วนรายการที่ยังไม่สามารถพัฒนาได้ก็ยังไม่ดำเนินการ จะรอให้มีความพร้อมที่จะพัฒนาต่อไป ในส่วนที่มีการพัฒนาและมีหลักฐานปรากฏ เช่น มีการปรับโครงสร้างการบริหารให้เหมาะสมเกิดประสิทธิภาพในการทำงาน เกิดผู้ประสานงานซึ่งสามารถปฏิบัติหน้าที่ของตนเองได้เป็นอย่างดีและเข้าใจกลไกการประสานงาน มีปฏิทินช่วงเวลารับนักท่องเที่ยวและกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวที่เหมาะสม มีระบบประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับศักยภาพของกลุ่ม มีกฎระเบียบสำหรับนักท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับความเชื่อของแต่ละชาติพันธุ์ มีการนำสมุดคิวมาใช้เพื่อให้เกิดการความโปร่งใสและกระจายรายได้แก่สมาชิกอย่างเป็นธรรม มีการนำใบเสร็จรับเงินมาใช้และจัดทำสมุดบันทึกรับจ่ายควบคู่กันเพื่อให้เกิดความโปร่งใส่ในการทำงาน สมาชิกกลุ่มมีความตระหนักในการช่วยเหลือกิจกรรมการพัฒนาชุมชนของตนเองอย่างต่อเนื่อง เป็นต้น

ชื่อโครงการ : การขยายผลการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนผ่านการจัดการความรู้อย่างมีส่วนร่วม

ชื่อผู้วิจัย : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดวงพร อ่อนหวาน[1]
ดร.สวิชญาศุภอุดมฤกษ์ ตรีรัตน์[2]
นายถวิล บุญมาถา[3]
นายณฐพรต คนตรง[4]

ระยะเวลาทำการวิจัย: 15 กรกฎาคม 2557 ถึง 14 กรกฎาคม 2558

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อทบทวนและพัฒนาศักยภาพกลุ่มการท่องเที่ยวเดิมตามมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน ด้านการจัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชน และด้านการกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่นสังคมและคุณภาพชีวิต 2) เพื่อรวบรวมฐานความรู้กระบวนการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนใน 3 ประเด็นหลัก 3) เพื่อศึกษาบริบทชุมชนให้ทราบศักยภาพการเป็นชุมชนจัดการท่องเที่ยวแห่งใหม่ และ 4) เพื่อขยายผลการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนในอำเภอกัลยาณิวัฒนา

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษา 2 กลุ่ม กลุ่มแรกเป็นกลุ่มเป้าหมายการขยายผล การคัดเลือกพื้นที่เป้าหมายการขยายผลและกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงใน 3 ตำบลของอำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ คือ ตำบลบ้านจันทร์ ขยายผลในหมู่บ้านบ้านเด่นและบ้านหนองเจ็ดหน่วย ตำบลแจ่มหลวง ขยายผลในหมู่บ้านบ้านห้วยบะบ้า และตำบลแม่แดด ขยายผลในหมู่บ้านบ้านห้วยปู โดยวิธีการการจัดการความรู้ของพี่เลี้ยงชุมชนจากกลุ่มท่องเที่ยวเดิมทั้ง 4 กลุ่ม จำนวน 5 คน ด้วยเครื่องมือเพื่อพัฒนาศักยภาพกลุ่มท่องเที่ยวใหม่ 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ การพัฒนาศักยภาพชุมชน การจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรชุมชน และการพัฒนาโปรแกรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เครื่องมือนี้ได้จากการถอดบทเรียนจากคณะผู้วิจัยที่ดำเนินกิจกรรมกับกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนเดิม และจากแกนนำกลุ่มท่องเที่ยวเดิม พบว่า ตำบลบ้านจันทร์ เป็นเส้นทางตามรอยเสด็จพระราชดำเนินของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เริ่มจากศูนย์พัฒนาโครงการหลวงวัดจันทร์ บ้านเด่นไปโรงเรียนสหมิตรวิทยา บ้านหนองเจ็ดหน่วย มีแกนนำจัดการท่องเที่ยวจากเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนอำเภอกัลยาณิวัฒนา และจากโรงเรียนสหมิตรวิทยาคือผู้อำนวยการ อาจารย์ และยุวชนนำเที่ยว ส่วนบ้านห้วยบะบ้าและบ้านห้วยปู เป็นเส้นทางเดินป่าศึกษาธรรมชาติ เรียนรู้วิถีชีวิตวัฒนธรรมชาติพันธุ์ปกาเกอะญอ และฐานอาชีพ โดยบ้านห้วยบะบ้าและบ้านห้วยปู มีคณะกรรมการกลุ่ม จำนวน 6 คนเท่ากัน ส่วนผู้ให้บริการที่พักแบบโฮมสเตย์ บ้านห้วยบะบ้า จำนวน 6 คน และบ้าน

[1,3]คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงใหม่
[2]คณะพัฒนาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยแม่โจ้
[4]มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

ห้วยปู จำนวน 4 คน คณะผู้วิจัยจัดให้มีการทดสอบเส้นทางและโปรแกรมท่องเที่ยวโดยนักท่องเที่ยวอาสาสมัครจำนวน 7 คน ผลการประเมินเส้นทางและกิจกรรมทั้ง 3 เส้นทาง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับดีทุกรายการ คือ การปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำเที่ยว กิจกรรมท่องเที่ยวที่มีไว้บริการ และบ้านพักซึ่งประเมินเฉพาะบ้านห้วยบะบ้าและบ้านห้วยปู

หลังเสร็จกระบวนการจัดการความรู้มี 1) สรุปผลการจัดการความรู้จากพี่เลี้ยงชุมชน พบว่าเห็นด้วยกับกระบวนการที่ใช้พี่เลี้ยงชุมชน เครื่องมือและกิจกรรม เพราะได้กลุ่มคน ฐานข้อมูล และเส้นทางท่องเที่ยวตามเป้าหมาย และ 2) ประเมินผลเพื่อวัดระดับความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังกระบวนการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ใน 3 ประเด็นหลัก แกนนำกลุ่มท่องเที่ยวใหม่ 2 ชุมชนคือ บ้านห้วยบะบ้าและบ้านห้วยปู ส่วนบ้านเด่นและบ้านหนองเจ็ดหน่วยเป็นแกนนำที่เคยผ่านกระบวนการพัฒนาศักยภาพกับคณะผู้วิจัยแล้วจึงไม่เก็บข้อมูลในขั้นตอนนี้ โดยใช้แบบสอบถามชุดเดียวกันเก็บรวบรวมข้อมูลจากแกนนำเป็นรายบุคคลก่อนและหลังกระบวนการพัฒนา แล้วนำแบบสอบถามทั้งชุดก่อนและหลังการพัฒนาของแกนนำจากบ้านห้วยบะบ้า 6 คน และบ้านห้วยปู 8 คน ทั้งหมดจำนวน 14 คน มาวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยทั้งภาพรวม2 ชุมชนและรายชุมชน ค่าเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจของแกนนำกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนทั้ง 3 ประเด็นหลัก ก่อนการพัฒนาไม่เท่ากับหลังการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

กลุ่มสองเป็นกลุ่มเป้าหมายในชุมชนท่องเที่ยวเดิม เริ่มจากทั้ง 4 กลุ่มทำการประเมินตนเองตามแบบมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านที่ 1 การจัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชน ภาพรวมทั้ง 4 กลุ่มมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ด้านภาพรวมสัดส่วนการปฏิบัติตามมาตรฐานด้านที่ 1 ก่อนการพัฒนาทั้ง 6 ประเด็น ภาพรวมทั้ง 4 กลุ่มมีการปฏิบัติแล้ว โดยประเด็นที่ 2 การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวและชุมชน และประเด็นที่ 6 การตลาดและประชาสัมพันธ์อย่างรับผิดชอบทุกกลุ่มมีการปฏิบัติแล้วร้อยละ 100.00 และด้านที่ 2 การกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่นสังคมและคุณภาพชีวิตก่อนการพัฒนาก่อนการพัฒนาภาพรวมทั้ง 4 กลุ่มมีการปฏิบัติอยู่ในระดับดี ด้านภาพรวมสัดส่วนการปฏิบัติตามมาตรฐานด้านที่ 2 ก่อนการพัฒนาทั้ง 3 ประเด็นภาพรวมทั้ง 4 กลุ่มมีการปฏิบัติแล้ว แต่ไม่มีประเด็นใดที่ทุกกลุ่มมีการปฏิบัติแล้วร้อยละ 100.00 โดยในการประเมินนี้มีหลักฐานทั้งที่เป็นการปฏิบัติและหลักฐานอ้างอิง กำหนดเกณฑ์การประเมินเป็น 3 ระดับ จากนั้นมีกระบวนการพัฒนาศักยภาพด้วยกิจกรรม 2 ลักษณะ คือ กระบวนการร่วมที่ใช้ในการศึกษาและพัฒนาศักยภาพกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน กิจกรรมได้แก่ การศึกษาดูงาน การอบรมด้านการบริหารจัดการกลุ่ม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับกลุ่มท่องเที่ยวในอำเภอกัลยาณิวัฒนา และคณะผู้วิจัยประสานให้มีการจัดโปรแกรมท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยว และกระบวนการที่ใช้ในการศึกษาและพัฒนาศักยภาพกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนแยกเป็นรายกลุ่ม กิจกรรมได้แก่ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่มท่องเที่ยวในอำเภอกัลยาณิวัฒนา และการประชุมเพื่อทบทวนการทำงานเลือกตั้งคณะกรรมการใหม่ให้บางกลุ่มการเลือกผู้ประสานงานของกลุ่ม การกำหนดปฏิทินช่วงเวลาและจำนวนรับนักท่องเที่ยวที่เหมาะสม

เมื่อสิ้นสุดกระบวนการพัฒนาแล้วทำการประเมินตนเองตามแบบมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านที่ 1 การจัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชน ภาพรวมทั้ง 4 กลุ่มมีการปฏิบัติพัฒนาขึ้นอยู่ในระดับดี ด้านภาพรวมสัดส่วนการปฏิบัติตามมาตรฐานด้านที่ 1 ก่อนการพัฒนาทั้ง 6

ประเด็น ภาพรวมทั้ง 4 กลุ่มมีการปฏิบัติแล้ว โดยประเด็นที่ 2 และประเด็นที่ 6 ทุกกลุ่มมีการปฏิบัติเท่าเดิม ส่วนประเด็นที่ 1, 3, 4 และ 5 มีผลการปฏิบัติเพิ่มขึ้นจากเดิม และด้านที่ 2 การกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่นสังคมและคุณภาพชีวิตก่อนการพัฒนา ภาพรวมทั้ง 4 กลุ่มมีการปฏิบัติอยู่ในระดับดี ด้านภาพรวมสัดส่วนการปฏิบัติตามมาตรฐานด้านที่ 2 ก่อนการพัฒนาทั้ง 3ประเด็น ภาพรวมทั้ง 4 กลุ่มมีการปฏิบัติแล้วโดยประเด็นที่ 1 ทุกกลุ่มมีการปฏิบัติเท่าเดิม ส่วนประเด็นที่ 2 และ 3 มีผลการปฏิบัติเพิ่มขึ้นจากเดิม ในกระบวนการพัฒนาศักยภาพของการท่องเที่ยวโดยชุมชน คณะผู้วิจัยและกรรมการกลุ่มท่องเที่ยวสามารถรวบรวมหลักฐานเพื่อการประเมินตนเองมีหลักฐานทั้งที่เป็นการปฏิบัติและหลักฐานอ้างอิงที่ทำให้เห็นถึงการพัฒนาศักยภาพด้านการบริหารจัดการของการท่องเที่ยวโดยชุมชนของแต่ละกลุ่ม

ข้อเสนอแนะที่ได้จากกระบวนการวิจัย คือ แกนนำกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนทั้งกลุ่มเดิมและกลุ่มใหม่ ควรออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เน้นให้กลุ่มคนหลากหลายในชุมชน เช่น ผู้สูงอายุ เยาวชน หรือคนพิการ เป็นต้น มีส่วนร่วมในกิจกรรมท่องเที่ยว การกระจายรายได้ไปสู่คนในชุมชนอย่างทั่วถึงโดยเน้นความเป็นธรรมและโปร่งใส เพื่อขยายผลจำนวนคนในชุมชนให้เห็นผลประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพิ่มขึ้น รวมถึงการจัดสรรรายได้จากการท่องเที่ยวเป็นกองทุนกลุ่มท่องเที่ยวเพื่อสนับสนุนกิจกรรมสาธารณประโยชน์ของชุมชนอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ : *การพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน, การจัดการความรู้อย่างมีส่วนร่วม, การท่องเที่ยวโดยชุมชน, การขยายผลผ่านการจัดการความรู้*

Project Name : An Extension of Community-Based Tourism Potential Development through Participatory Knowledge Management

Researchers : Asst. Prof. Duangporn Onwan [1]
Mrs. Savichaya Supa-udomlerk Trirat , Ph.D.[2]
Mr. Tawin Bunmata[3]
Mr. Nattaprot Kontrong[4]

Research Period : 15 July, 2014 - 14 July, 2015

Abstract

The objectives of this research are: 1) to review and develop potential of the existing tourism groups based on community-based tourism standard, not only in the areas of community-based tourism sustainable management, benefits sharing with community and society, but also the quality of life; 2) to gather all the knowledge bases regarding community-based tourism potential development process in 3 major areas; 3) to study the community context on its potential of being a new tourism management community and 4) to extend the community-based tourism potential development in Galyani Vadhana District.

Two target groups were included in this study. First, in the extension target groups, the extension target areas and some specific sample groups were selected from the 3 sub-districts of Galyani Vadhana District, Chiang Mai Province, namely Ban Chan Sub-District, where an extension was conducted in Ban Den and Ban Nong Chet Nuai Villages; Jam Luang Sub-District, in Ban Huay Baba Village; and Mae Daet Sub-District, in Ban Huay Poo Village respectively. The process was carried out by applying knowledge management on the 5 community mentors, from the 4 existing tourism groups, using tools to enhance capacity of the new tourism groups in 3 major areas, i.e. community potential development, community resources database management and creative tour programs development. These tools were obtained from the lesson-learned visualizing activity of the research team who had arranged

---

[1,3]Faculty of Business Administration and Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Lanna, Chiang Mai.

[2]Faculty of Tourism Development, Mae Jo University, Chiang Mai.

[4]King Mongkut's University of Technology Thonburi

various kinds of activity for the existing community-based tourism groups and mainstays. Regarding this, it was found that in Ban Chan Sub-District, there was a path where King Bhumibol Adulyadej's footsteps had been printed in the past, starting from Wat Chan Royal Project, heading to Ban Den and Sahamit Witthaya School respectively. For Ban Nong Chet Nuai, the tourism management mainstays would be available from both the Galyani Vadhana District Community-Based Tourism Network and the Sahamit Witthaya School. The director, teachers and youth tour guides were included in this place. As for Ban Huay Baba and Ban Huay Poo, there were hiking and nature trails, where the Paga Kyaw-ethnic people's ways of life, cultures and occupation base could be learned. The group committees of both Ban Huay Baba and Ban Huay Poo Villages consisted of 6 members equally, with 6 home stay service providers in Ban Huay Baba and 4 in Ban Huay Poo. Regarding this, the research team had arranged for the trial tour routes and programs to be tried out by 7 volunteer tourists. An evaluation of these 3 tour routes and activities showed that their satisfaction levels were rated as "good" in all areas, esp. in the fields of tourist guide's performances, tour programs arrangement and accommodation which was only conducted in Ban Huay Baba and Ban Huay Poo Villages.

After the knowledge management process had been carried out, 1) a conclusion on community mentors' knowledge management showed favorable results on the use of community mentors, tools and activities since the group of people, database and tour routes could be fulfilled as targeted; and 2) an assessment of knowledge and understanding was made, before and after community-based tourism potential development process, in 3 major areas, on the mainstays of 2 new tourism communities, i.e. Ban Huay Baba and Ban Huay Poo. The mainstays of Ban Den and Ban Nong Chet Nuai, on the other hand, had gone through potential development process with the research team previously. Therefore, related info. was not required from them at this stage. The same set of questionnaire had been used to collect data from each individual mainstay, both pre- and post-potential development process. These questionnaires that were responded by the 6 mainstays of Ban Huay Baba and 8 from Ban Huay Poo, totally 14, would then be analyzed. The difference testing on means of both the whole 2 communities and an individual community explicitly showed that means of the community-based tourism group mainstays' pre-development knowledge and understanding in the 3 major areas were not equal to those acquired post-development, with statistical significance level of 0.05.

Second, the target groups in the existing tourism communities. This was started by having the 4 groups perform self-assessment based on community-based tourism standard, in the 1st area of the community-based tourism sustainable management. The overall performances of the 4 groups were of medium level. Proportionately, the overall performances based on the standard of the 1st area, prior to all the 6 subjects development, had been conducted by all the 4 groups. With reference to this, the 2nd issue: Participation of Tourism Group and Community Members, and the 6th issue: Responsible Marketing and Public Relations; had been 100% performed by all the groups. As for the 2nd area of benefits sharing with community and society and pre-development quality of life, overall performances of the 4 groups were in good level. Proportionately, the overall performances, based on the 2nd area standard, prior to the 3 issues development, had been carried out by all the 4 groups. But there was no issue that had been 100% performed by all the groups. This assessment contained not only practical evidences, but also references, with assessment criteria determined in 3 levels. After then, the potential development process would be carried out through 2 types of activity, i.e. activities in the combined process used for studying and developing community-based tourism potential. For example, study tours, group management training, knowledge exchange with the tourist groups in Galyani Vadhana District and the tour programs specially arranged for the tourists with coordination of the research team.

Another type of activity was the process used for studying and developing individual community-based tourism group, which included knowledge exchange among the tourist groups in Galyani Vadhana District, meetings held for the purposes of performances review and new committee members election, group coordinators nomination as well as determination of appropriate calendar dates and amount of tourists carrying capacity.

Upon completion of the development process, self-assessment was then conducted based on community-based tourism standard, in the 1st area of community-based tourism sustainable management. The overall performances of the 4 groups showed good level of improvement. Proportionately, the overall performances based on the 1st area standard, prior to all the 6 issues development, had been conducted by all the 4 groups, with the 2nd and 6th issues bearing the same levels of performances. However, for the 1st, 3rd, 4th and 5th issues, performances had been improved. Regarding the 2nd area of benefits sharing with community and society and the pre-development quality of life, the overall performances of the 4 groups were in good level. Proportionately, the overall performances based on the standard of the 2nd area, prior to the 3 issues

development, had been carried out by all the 4 groups. With reference to this, for the 1st issue, same level of performance had been carried out by all the groups. As for the 2nd and 3rd, performances had been improved in the area of community-based tourism potential development process. The research team and tourism group committee could prove all the self-assessment evidences, both practical and references, which explicitly showed an improvement of community-based tourism management potential.

The suggestions that can be drawn from the research process are that the community-based tourism mainstays, both of the existing and the new groups, should have the tour activities designed in a way that a variety of community people could be encouraged to participate, for example, the elderly, the youths or the handicapped, etc. Moreover, the tour-generated income should also be distributed to all the people in the community thoroughly, fairly and transparently. This is for an extension to the larger amount of community people, in order to make them realize the advantages and benefits of the community-based tourism management as well as to reserve some of the tour-generated income as a tourism group fund for the support of community's public benefit activities in the long run.

Key Words : *Community-Based Tourism Potential Development, Participatory Knowledge Management, Community-Based Tourism, An Extension through Knowledge Management*

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	**ก**
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	**ข**
บทคัดย่อ	**ฉ**
Abstract	**ฌ**
สารบัญ	**ฐ**
สารบัญตาราง	**ณ**
สารบัญภาพ	**ถ**
บทที่ 1 บทนำ	
ความสำคัญและที่มาของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
ทดสอบสมมุติฐาน	5
ขอบเขตของการวิจัย	5
บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรม แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	
แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการความรู้	7
แนวคิดทุนชุมชน	11
แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน	13
แนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน	16
การเตรียมความพร้อมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยว	17
มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน	19
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	29
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	
การเก็บรวบรวมข้อมูล	34
กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษา	34
สถานที่ดำเนินการวิจัย	36
วิธีการดำเนินการวิจัย	36

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิจัย	
ตอนที่ 1 กลุ่มเป้าหมายการขยายผล	46
1.1 กระบวนการพัฒนาเครื่องมือเพื่อพัฒนาศักยภาพกลุ่มท่องเที่ยวใหม่	46
1.2 การพัฒนาศักยภาพพี่เลี้ยงชุมชน	58
1.3 การพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนกลุ่มเป้าหมายการขยายผลผ่านกระบวนการจัดการความรู้	64
1.4 สรุปผลการจัดการความรู้	99
1.5 การประเมินผลการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน	100
ตอนที่ 2 กลุ่มเป้าหมายในชุมชนท่องเที่ยวเดิม	111
2.1 สภาพการจัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชนก่อนการพัฒนาของกลุ่มการท่องเที่ยวเดิม	111
2.2 แนวทางการศึกษาและพัฒนาศักยภาพของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนเดิมตามมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านที่ 1 และด้านที่ 2	151
2.3 สภาพหลังการพัฒนาของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนเดิม	168
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
สรุปผลการวิจัย	242
อภิปรายผลการวิจัย	255
ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา	258
บรรณานุกรม	260
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก คู่มือพัฒนาศักยภาพชุมชนท่องเที่ยว	264
ภาคผนวก ข ข้อมูลทรัพยากรชุมชนเป้าหมายการขยายผล	370
ภาคผนวก ค แบบสำรวจความคิดเห็นนักท่องเที่ยวอาสาสมัคร	386
ภาคผนวก ง โปรแกรมทดลองนำเที่ยวชุมชนใหม่	390
ภาคผนวก จ แบบสอบถามเพื่อวัดระดับความรู้ความเข้าใจชุมชนเป้าหมายการขยายผล	394

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

ภาคผนวก ฉ แบบประเมินตามมาตรฐานด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ด้านที่ 1 และด้านที่ 2 403
ภาคผนวก ช หลักฐานก่อนการพัฒนา ตามมาตรฐานด้านที่ 1 และด้านที่ 2 408
ภาคผนวก ฌ หลักฐานแนวทางการศึกษาและพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ตามมาตรฐานด้านที่ 1 และด้านที่ 2 468
ภาคผนวก ฎ หลักฐานหลังการพัฒนา ตามมาตรฐานด้านที่ 1 และด้านที่ 2 504
ภาคผนวก ฏ ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์กิจกรรมที่วางแผนไว้ และกิจกรรมที่ดำเนินการมาและผลที่ได้รับตลอดโครงการ 566
ภาคผนวก ฐ ประวัติคณะผู้วิจัย 571

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนประชากรของกลุ่มประชากรในชุมชนท่องเที่ยวเดิม ในอำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ 5

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนประชากรของกลุ่มเป้าหมายการขยายผล ในอำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ 5

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนประชากรของกลุ่มประชากรในชุมชนท่องเที่ยวเดิม ในอำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ 35

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนประชากรของกลุ่มตัวอย่างในชุมชนท่องเที่ยวเดิม ในอำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ 35

ตารางที่ 5 แสดงจำนวนประชากรของกลุ่มเป้าหมายการขยายผล ในอำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ 36

ตารางที่ 6 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของนักท่องเที่ยวต่อเส้นทางเสด็จฯ 93

ตารางที่ 7 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของนักท่องเที่ยวต่อบ้านห้วยบะบ้า 95

ตารางที่ 8 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของนักท่องเที่ยวต่อบ้านห้วยปู 98

ตารางที่ 9 แสดงจำนวน และร้อยละ ของข้อมูลทั่วไปของแกนนำกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน 102

ตารางที่ 10 แสดงจำนวนแกนนำกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มีประสบการณ์ในตำแหน่งผู้นำชุมชนที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ 104

ตารางที่ 11 แสดงผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการพัฒนาประเด็นหลักการพัฒนาศักยภาพชุมชนภาพรวม 2 ชุมชน 105

ตารางที่ 12 แสดงผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการพัฒนาประเด็นหลักการพัฒนาศักยภาพชุมชนบ้านห้วยบะบ้า 106

ตารางที่ 13 แสดงผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการพัฒนาประเด็นหลักการพัฒนาศักยภาพชุมชนบ้านห้วยปู 106

ตารางที่ 14 แสดงผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการพัฒนาประเด็นหลักการจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรชุมชนภาพรวม 2 ชุมชน 107

ตารางที่ 15 แสดงผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการพัฒนาประเด็นหลักการจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรชุมชนบ้านห้วยบะบ้า 108

ตารางที่ 16 แสดงผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการพัฒนาประเด็นหลักการจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรชุมชนบ้านห้วยปู 108

สารบัญตาราง (ต่อ)

หน้า

ตารางที่ 17 แสดงผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการพัฒนาประเด็นหลักการพัฒนาโปรแกรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนภาพรวม 2 ชุมชน 109
ตารางที่ 18 แสดงผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการพัฒนาประเด็นหลักการพัฒนาโปรแกรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนบ้านห้วยบะบ้า 109
ตารางที่ 19 แสดงผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการพัฒนาประเด็นหลักการพัฒนาโปรแกรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนบ้านห้วยปู 110
ตารางที่ 20 สภาพการจัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชนก่อนการพัฒนา 115
ตารางที่ 21 หลักฐานการจัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชนกลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเหล่อชอก่อนการพัฒนา 122
ตารางที่ 22 หลักฐานการจัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชนกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านวัดจันทร์ก่อนการพัฒนา 127
ตารางที่ 23 หลักฐานการจัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชนกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนดงสามหมื่นก่อนการพัฒนา 132
ตารางที่ 24 หลักฐานการจัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชนกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านเสาแดงก่อนการพัฒนา 136
ตารางที่ 25 สภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่นสังคมและคุณภาพชีวิตก่อนการพัฒนา 142
ตารางที่ 26 หลักฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่นสังคมและคุณภาพชีวิตกลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเหล่อชอก่อนการพัฒนา 145
ตารางที่ 27 หลักฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่นสังคมและคุณภาพชีวิตกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านวัดจันทร์ก่อนการพัฒนา 147
ตารางที่ 28 หลักฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่นสังคมและคุณภาพชีวิตกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนดงสามหมื่นก่อนการพัฒนา 149
ตารางที่ 29 หลักฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่นสังคมและคุณภาพชีวิตกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านเสาแดงก่อนการพัฒนา 150
ตารางที่ 30 แสดงปฏิทินช่วงเวลารับนักท่องเที่ยวและจำนวนนักท่องเที่ยวที่เหมาะสมของกลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเหล่อชอ 166

สารบัญตาราง (ต่อ)

หน้า

ตารางที่ 31 แสดงปฏิทินช่วงเวลารับนักท่องเที่ยวและจำนวนนักท่องเที่ยวที่เหมาะสมของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านวัดจันทร์ 166
ตารางที่ 32 แสดงปฏิทินช่วงเวลารับนักท่องเที่ยวและจำนวนนักท่องเที่ยวที่เหมาะสมของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนดงสามหมื่น 167
ตารางที่ 33 แสดงปฏิทินช่วงเวลารับนักท่องเที่ยวและจำนวนนักท่องเที่ยวที่เหมาะสมของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านเสาแดง 168
ตารางที่ 34 สภาพการจัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชนเปรียบเทียบก่อนและหลังการพัฒนา 173
ตารางที่ 35 หลักฐานการจัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชนกลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเหล่อชอหลังการพัฒนา 192
ตารางที่ 36 หลักฐานการจัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชนกลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านวัดจันทร์หลังการพัฒนา 199
ตารางที่ 37 หลักฐานการจัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชนกลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนดงสามหมื่นหลังการพัฒนา 206
ตารางที่ 38 หลักฐานการจัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชนกลุ่มกลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านเสาแดงหลังการพัฒนา 213
ตารางที่ 39 สภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่นสังคมและคุณภาพชีวิตก่อนการพัฒนาเปรียบเทียบก่อนและหลังการพัฒนา 222
ตารางที่ 40 หลักฐานการกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่น สังคมและคุณภาพชีวิตหลังการพัฒนาของกลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเหล่อชอ 232
ตารางที่ 41 หลักฐานการกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่น สังคมและคุณภาพชีวิตหลังการพัฒนาของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านวัดจันทร์ 234
ตารางที่ 42 หลักฐานการกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่น สังคมและคุณภาพชีวิตหลังการพัฒนาของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนดงสามหมื่น 236
ตารางที่ 43 หลักฐานการกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่น สังคมและคุณภาพชีวิตหลังการพัฒนาของกลุ่มกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านเสาแดง 239

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 1 กรอบแนวความคิดของการวิจัย 33
ภาพที่ 2 กระบวนการพัฒนาศักยภาพชุมชน 49
ภาพที่ 3 กระบวนการจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรชุมชน 50
ภาพที่ 4 กระบวนการพัฒนาโปรแกรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ 51
ภาพที่ 5 กระบวนการพัฒนาศักยภาพชุมชนของชุมชนเป้าหมายใหม่ 55
ภาพที่ 6 กระบวนการจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรชุมชนของชุมชนเป้าหมายใหม่ 56
ภาพที่ 7 กระบวนการพัฒนาโปรแกรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนเป้าหมายใหม่ 57
ภาพที่ 8 พี่เลี้ยงชุมชน 58
ภาพที่ 9 คณะผู้วิจัยการออกแบบกระบวนการและกิจกรรมการจัดการความรู้ร่วมกับพี่เลี้ยงชุมชน 59
ภาพที่ 10 เนื้อหาและกิจกรรมที่ทีมพี่เลี้ยงออกแบบเพื่อการถ่ายทอดความรู้ 60
ภาพที่ 11 ชุดความรู้การสร้างความเข้าใจการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน 61
ภาพที่ 12 ชุดความรู้กิจกรรมท่องเที่ยวเครือข่ายการท่องเที่ยวอำเภอกัลยาณิวัฒนา 62
ภาพที่ 13 ชุดความรู้การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการนำเที่ยวและการสื่อความหมาย 63
ภาพที่ 14 ชุดความรู้การเก็บข้อมูลทุนชุมชน 5 ด้าน 64
ภาพที่ 15 ประชุมร่วมที่อำเภอกัลยาณิวัฒนา และโรงเรียนสหมิตรวิทยา 65
ภาพที่ 16 ประชุมที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลแจ่มหลวง 65
ภาพที่ 17 ประชุมที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลแม่แดด 66
ภาพที่ 18 วงสนทนากับชาวบ้านที่บ้านโป๊ะกะโหล้ง 66
ภาพที่ 19 ประชุมที่บ้านห้วยปู 67
ภาพที่ 20 สนทนากลุ่มย่อยร่วมกับตัวแทนที่เกี่ยวข้องพื้นที่บ้านจันทร์-บ้านเด่น-หนองเจ็ดหน่วย 69
ภาพที่ 21 เดินสำรวจเส้นทางเสด็จพระราชดำเนินฯ 70
ภาพที่ 22 เส้นทางเสด็จพระราชดำเนิน (โครงการหลวงวัดจันทร์-โรงเรียนสหมิตรวิทยา) 70
ภาพที่ 23 ประชุมหารือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและผู้เกี่ยวข้องในเส้นทางเสด็จพระราชดำเนิน 71
ภาพที่ 24 ที่ประทับทรงงานใต้ต้นไทรประวัติศาสตร์ภายในโรงเรียนสหมิตรวิทยา 71
ภาพที่ 25 ยุวชนนำเที่ยวซักซ้อมการนำชมเส้นทางเสด็จพระราชดำเนินฯ 72
ภาพที่ 26 เวทีสร้างความเข้าใจและรับฟังความเห็นบ้านห้วยบะบ้า 73
ภาพที่ 27 แกนนำบ้านห้วยบะบ้า ทดลองเป็นนักท่องเที่ยวบ้านเสาแดง 73
ภาพที่ 28 แกนนำบ้านห้วยบะบ้าวาดแผนที่เดินดิน 74
ภาพที่ 29 ทีมพี่เลี้ยงชุมชนถ่ายทอดความรู้ให้บ้านห้วยบะบ้า 75
ภาพที่ 30 การถอดบทเรียนหลังการสำรวจพื้นที่บ้านห้วยบะบ้า 78

สารบัญภาพ (ต่อ)

หน้า

ภาพที่ 31 พี่เลี้ยงชุมชนร่วมสำรวจข้อมูลชุมชนบ้านห้วยบะบ้า 5 ด้าน 79
ภาพที่ 32 พี่เลี้ยงและตัวแทนบ้านห้วยบะบ้าร่วมกำหนดเส้นทาง และโปรแกรมทดลองนำเที่ยว 80
ภาพที่ 33 พี่เลี้ยงชุมชนร่วมทบทวนข้อมูลบ้านห้วยบะบ้า 80
ภาพที่ 34 ชุมชนห้วยบะบ้าร่วมเสนอตัวแทนบริหารจัดการท่องเที่ยวของชุมชน 81
ภาพที่ 35 พี่เลี้ยงชุมชนร่วมสำรวจสถานที่พักแบบโฮมสเตย์บ้านห้วยบะบ้า 81
ภาพที่ 36 ชุมชนห้วยบะบ้าร่วมเรียนรู้วิธีการคิดราคา 82
ภาพที่ 37 เวทีสร้างความเข้าใจและรับฟังความคิดเห็นจากชุมชนบ้านห้วยปู 82
ภาพที่ 38 แกนนำบ้านห้วยปูเป็นนักท่องเที่ยวเยี่ยมชมกลุ่มเหล่อชอ 83
ภาพที่ 39 แกนนำบ้านห้วยปูวาดแผนที่เดินดิน 83
ภาพที่ 40 พี่เลี้ยงชุมชนทำความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้แกนนำบ้านห้วยปู 85
ภาพที่ 41 การถอดบทเรียนหลังการสำรวจพื้นที่บ้านห้วยปู 87
ภาพที่ 42 พี่เลี้ยงชุมชนร่วมสำรวจข้อมูลชุมชนบ้านห้วยปู 5 ด้าน 88
ภาพที่ 43 ชุมชนห้วยปูร่วมกำหนดเส้นทางและโปรแกรมทดลองนำเที่ยว 89
ภาพที่ 44 พี่เลี้ยงชุมชนร่วมทบทวนข้อมูลบ้านห้วยปู 89
ภาพที่ 45 ชุมชนห้วยปูร่วมเสนอตัวแทนบริหารจัดการท่องเที่ยวของชุมชน 90
ภาพที่ 46 พี่เลี้ยงชุมชนร่วมสำรวจสถานที่พักแบบโฮมสเตย์บ้านห้วยปู 90
ภาพที่ 47 ชุมชนห้วยปูร่วมเรียนรู้วิธีการคิดราคาและบันทึกรับจ่าย 91
ภาพที่ 48 ประกาศรับนักท่องเที่ยวอาสาสมัครผ่าน Facebook 91
ภาพที่ 49 เส้นทางนำเที่ยวตามเส้นทางเสด็จพระราชดำเนินฯ 92
ภาพที่ 50 กิจกรรมทดสอบโปรแกรมและกิจกรรมท่องเที่ยวเส้นทางเสด็จพระราชดำเนินฯ 92
ภาพที่ 51 ผลการประเมินของนักท่องเที่ยวอาสาสมัครต่อเส้นทางตามรอยเสด็จพระราชดำเนิน 93
ภาพที่ 52 เส้นทางนำเที่ยวบ้านห้วยบะบ้า 94
ภาพที่ 53 กิจกรรมทดสอบโปรแกรมและกิจกรรมท่องเที่ยวบ้านห้วยบะบ้า 94
ภาพที่ 54 ผลการประเมินของนักท่องเที่ยวอาสาสมัครต่อบ้านห้วยบะบ้า 95
ภาพที่ 55 เส้นทางนำเที่ยวบ้านห้วยปู 97
ภาพที่ 56 กิจกรรมทดสอบโปรแกรมและกิจกรรมท่องเที่ยวห้วยปู 97
ภาพที่ 57 ผลการประเมินของนักท่องเที่ยวอาสาสมัครต่อบ้านห้วยปู 98
ภาพที่ 58 ภาพรวมสัดส่วนการจัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชนก่อนการพัฒนา 121
ภาพที่ 59 ภาพรวมสัดส่วนการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่นสังคม และคุณภาพชีวิตก่อนการพัฒนา 144

สารบัญภาพ (ต่อ)

หน้า

ภาพที่ 60 กิจกรรมศึกษาดูงานกลุ่มการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตำบลห้วยแร้งโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน 154
ภาพที่ 61 กิจกรรมศึกษาดูงานศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนและผู้สูงอายุบ้านจำรุง 155
ภาพที่ 62 กิจกรรมศึกษาดูงานสภาองค์กรชุมชนตำบลเนินฆ้อมหาวิทยาลัยบ้านนอก 155
ภาพที่ 63 กิจกรรมการอบรมและให้ความรู้ด้านการบริหารจัดการกลุ่ม 159
ภาพที่ 64 กิจกรรมการนำเสนอโปรแกรมการท่องเที่ยวและราคาที่ฝึกปฏิบัติ 160
ภาพที่ 65 กิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประเด็นกฎกติกาที่จัดทำขึ้นให้นักท่องเที่ยวถือปฏิบัติ 160
ภาพที่ 66 กิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประเด็นการกระจายผลประโยชน์ 161
ภาพที่ 67 กิจกรรมการท่องเที่ยวของคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 162
ภาพที่ 68 กิจกรรมการท่องเที่ยวส่งท้ายปีเก่าและต้อนรับปีใหม่ 2558 162
ภาพที่ 69 กิจกรรมการท่องเที่ยวของทีมนักวิจัยจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี 163
ภาพที่ 70 กิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสมาชิกใหม่โดยพี่เลี้ยงชุมชน 164
ภาพที่ 71 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประเด็นการบริหารจัดการกลุ่ม 165
ภาพที่ 72 การประชุมเลือกตั้งคณะกรรมการกลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเหล่อชอ 165
ภาพที่ 73 ภาพรวมสัดส่วนการจัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชนเปรียบเทียบก่อน และหลังการพัฒนาของกลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเหล่อชอ 180
ภาพที่ 74 ภาพรวมสัดส่วนการจัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชนเปรียบเทียบก่อน และหลังการพัฒนาของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านวัดจันทร์ 181
ภาพที่ 75 ภาพรวมสัดส่วนการจัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชนเปรียบเทียบก่อน และหลังการพัฒนาของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนเสาแดง 182
ภาพที่ 76 ภาพรวมสัดส่วนการจัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชนเปรียบเทียบก่อน และหลังการพัฒนาของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนดงสามหมื่น 183
ภาพที่ 77 ภาพรวมสัดส่วนการกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่น สังคมและคุณภาพชีวิตเปรียบเทียบ ก่อนและหลังการพัฒนาของกลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเหล่อชอ 225
ภาพที่ 78 ภาพรวมสัดส่วนการกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่น สังคมและคุณภาพชีวิตเปรียบเทียบ ก่อนและหลังการพัฒนาของกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านวัดจันทร์ 225
ภาพที่ 79 ภาพรวมสัดส่วนการกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่น สังคมและคุณภาพชีวิตเปรียบเทียบ ก่อนและหลังการพัฒนาของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนดงสามหมื่น 226
ภาพที่ 80 ภาพรวมสัดส่วนการกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่น สังคมและคุณภาพชีวิตเปรียบเทียบ ก่อนและหลังการพัฒนาของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านเสาแดง 227

บทที่ 1
บทนำ

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหา

การท่องเที่ยวขยายตัวอย่างรวดเร็วไม่เฉพาะแต่การท่องเที่ยวในประเทศไทยเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงการท่องเที่ยวระหว่างประเทศด้วยการท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ รายได้จำนวนมากจากการท่องเที่ยวที่มาจากหลายภาคส่วนของกิจกรรมที่ให้บริการแก่นักท่องเที่ยว ประเทศไทยมีความได้เปรียบด้านสภาพทางภูมิศาสตร์ของประเทศประกอบด้วยดินแดนที่เป็นภาคส่วนของขุนเขาสูงที่ราบลุ่มและพื้นที่ราบหลายขนาด ห้วยหนองคลองบึง ชายฝั่งทะเล เกาะแก่งต่างๆ สวยงาม น้ำทะเลใสหาดทรายสวย สภาพทางธรรมชาติจึงมีความงดงามน่าชมไปตามความแตกต่างกันในแต่ละภูมิภาคแต่ละลักษณะพื้นที่ ยังมีความงดงามของผู้คนในแต่ละภูมิภาคที่มีวิถีการดำรงชีวิตที่แตกต่างกัน และขนบธรรมเนียมประเพณีที่แตกต่างกัน กลายเป็นเสน่ห์เป็นสีสันที่น่าสัมผัสเรียนรู้ เมืองไทยจึงเป็นอีกดินแดนหนึ่งของโลกที่นักท่องเที่ยวนานาชาติให้ความสนใจที่จะมาเยี่ยมเยือน (วีรพล ทองมา, 2554: 6) การสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวการท่องเที่ยวซึ่งนอกเหนือจากความสนุกสนานเพลิดเพลิน ยังเป็นการพักผ่อนหย่อนใจและยังช่วยส่งเสริมคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น ก่อให้เกิดความเข้าใจและสร้างความสัมพันธ์อันดีในหมู่เพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ไม่ว่าจะต่างถิ่นต่างภาษา ทำให้เกิดความรู้สึกเป็นมิตรไมตรีต่อกัน อีกทั้งยังมีประโยชน์ทางด้านการปกครองและการเมืองระหว่างประเทศ ซึ่งความสัมพันธ์อันดีต่อกันนี้จะส่งผลกระทบต่อรัฐบาลของประเทศต่างๆ ทำให้มีความเข้าใจ และใกล้ชิดกันยิ่งขึ้น อาจจะกล่าวได้ว่าการท่องเที่ยวเป็นสื่อกลางที่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างมนุษยชาติในโลกดังคำขวัญขององค์การสหประชาชาติที่กล่าวไว้ว่า “การท่องเที่ยวเป็นสื่อนำไปสู่สันติภาพ” (วรรณา วงษ์วานิช, 2546: 1) ทั้งนี้ประเทศไทยได้ชื่อว่าเป็นประเทศหนึ่งที่มีแหล่งท่องเที่ยวสวยงามเป็นจุดดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวมาก ทั้งทางธรรมชาติ และทางวัฒนธรรม รวมถึงยังมีประเพณีที่ดีงามและมีคุณค่าสร้างความภูมิใจให้กับชาวไทยทุกคนจึงก่อให้เกิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ชวนประทับใจในแต่ละภูมิภาค เพื่อสัมผัสวัฒนธรรมและวิถีชีวิตคนไทย เนื่องจากการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นมีส่วนเข้าไปกระทบกับวิถีชีวิตของคนไทยรวมถึงทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม นอกจากจะเป็นทางด้านบวกแล้วยังเกิดผลกระทบทางด้านลบต่อวิถีชีวิตและวัฒนธรรม จึงเกิดแนวคิดในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ไม่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วิถีชีวิต วัฒนธรรม และประเพณี ซึ่งสามารถสร้างความยั่งยืนให้แก่การท่องเที่ยวในประเทศไทยได้ จากกระแสการพัฒนาการท่องเที่ยว 3 ประการคือ 1) ความต้องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 2) ความต้องการของนักท่องเที่ยวที่สนใจการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ และ 3) ความต้องการในการพัฒนาคนและการให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น (สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน:online) เป็นการท่องเที่ยวที่มุ่งให้ความสำคัญกับการดูแลฐานทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นมากกว่าการลงทุนจากภายนอก และใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือที่ทำให้ชุมชนท้องถิ่นเกิดความเข้มแข็ง แล้วมีผลพลอยได้ คือ รายได้เสริมจากกิจกรรมการท่องเที่ยว

จังหวัดเชียงใหม่เป็นจังหวัดหนึ่งที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ด้วยทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และวิถีชีวิตของคนเมือง และชาติพันธุ์ที่หลากหลาย อีกทั้งจังหวัดเชียงใหม่ยังมีจุดเด่นในเรื่องของความสะดวกในการเดินทางทั้งทางอากาศ และทางบก มีผลิตภัณฑ์ทั้งภาคบริการด้านการท่องเที่ยวและสินค้าหัตถกรรมมากมาย ตลอดจนมีที่พักหลากหลายรูปแบบและเพียงพอต่อการรองรับนักท่องเที่ยว สามารถเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวไปยังจังหวัดต่างๆ ได้ง่าย โดยแหล่งท่องเที่ยวจะแบ่งออกเป็นการท่องเที่ยวที่มีลักษณะเชิงวัฒนธรรมประเพณีและแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ (คณะกรรมาธิการอุตสาหกรรมและการท่องเที่ยว, 2552) ศักยภาพและความพร้อมด้านการท่องเที่ยวดังกล่าวส่งผลให้พื้นที่หลากอำเภอในจังหวัดเชียงใหม่เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางในหมู่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ด้วยเหตุที่อำเภอเหล่านั้นเป็นที่ตั้งของสถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง อาทิ อำเภอเมืองเป็นที่ตั้งของวัดสำคัญๆ จำนวนมาก อำเภอแม่ริมเป็นที่รู้จักด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติและผจญภัย อำเภอจอมทองเป็นที่ตั้งของอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ เป็นต้น นอกจากนี้จังหวัดเชียงใหม่ยังมียุทธศาสตร์ที่จะพัฒนาด้านการท่องเที่ยวในทุกอำเภอ ด้วยการสนับสนุนให้ทุกอำเภอกำหนดอัตลักษณ์เรื่องการพัฒนาหมู่บ้านวัฒนธรรมล้านนาเพื่อการท่องเที่ยว โดยจัดกิจกรรมโครงการพัฒนาหมู่บ้านวัฒนธรรมล้านนาเพื่อการท่องเที่ยว กลุ่มจังหวัดภาคเหนือ 1 ณ ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อวันที่ 23 ถึง 24 สิงหาคม 2556 นอกจากนี้จังหวัดเชียงใหม่ยังมีแผนการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนเชิงนิเวศ (Eco Village) จังหวัดเชียงใหม่ โดยจะดำเนินการในพื้นที่เป้าหมายก่อนคือ ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง และจะขยายผลไปยังพื้นที่ 4 อำเภอ คือ อำเภอกัลยาณิวัฒนา อำเภอแม่แจ่ม อำเภออมก๋อย และอำเภอสะเมิง ซึ่งแนวทางในการพัฒนาชุมชนเชิงนิเวศ ของจังหวัดเชียงใหม่นั้น จะเน้นให้ชาวบ้านรวมตัวกันเพื่อทำกิจกรรมต่างๆ ในชุมชนอย่างเหนียวแน่น มีความหลากหลายทางอาชีพ มีผู้คนทุกเพศทุกวัย มีความรู้พื้นฐานและประสบการณ์เรื่องระบบนิเวศและการรักษาสมดุลธรรมชาติ จะเห็นได้ว่าการพัฒนาชุมชนเชิงนิเวศ จังหวัดเชียงใหม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน กลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ตั้งขึ้นก็เป็นการรวมตัวกันของคนในชุมชนที่มองเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ วิถีชีวิตและวัฒนธรรม ซึ่งก็เป็นแนวคิดเดียวกับโครงการพัฒนาชุมชนเชิงนิเวศ กอปรกับจังหวัดเชียงใหม่มีนโยบายที่ต้องการพัฒนาอำเภอกัลยาณิวัฒนาเป็นอำเภอแห่งการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และทางด้านทรัพยากรธรรมชาติแห่งใหม่ของจังหวัด

จากแนวคิดในการพัฒนาจังหวัดเชียงใหม่และอำเภอกัลยาณิวัฒนาด้านการท่องเที่ยวดังกล่าว ประกอบกับผลการวิจัยของแผนการวิจัยเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนโดยการใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชน ที่ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ประจำปีงบประมาณ 2555 ผลจากการวิจัยที่ได้คือ เกิดกลุ่มท่องเที่ยวที่มีการบริหารจัดการโดยชุมชน จำนวน 3 กลุ่ม ใน 3 ตำบลคือตำบลบ้านจันทร์ ตำบลแจ่มหลวง และตำบลแม่แดด (ดวงพร อ่อนหวาน และคณะ, 2556) รวมถึงในอำเภอกัลยาณิวัฒนายังมีกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ก่อตั้งมาก่อนแล้วคือกลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเหล่อชอตำบลบ้านจันทร์(ศูนย์จัดการข้อมูลเพื่อการวิจัยและพัฒนาศักยภาพชุมชน, มปป.)ซึ่งชุมชนท่องเที่ยวเหล่านี้เกิดความรู้และเข้าใจถึงความสำคัญในการรักษาไว้ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมประเพณีมากขึ้น

ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมในการค้นหาและเก็บรวบรวมข้อมูลด้านทุนชุมชนเพื่อนำไปใช้เป็นผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวที่สามารถเพิ่มรายได้เสริมให้กับคนในชุมชน ซึ่งเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน นอกจากนี้กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนทั้ง 4 กลุ่ม มีระบบการบริหารจัดการโดยคณะกรรมการซึ่งเป็นคนในชุมชนและเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วม รวมถึงมีระบบการกระจายผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวสู่ชุมชนและสังคม ซึ่งมีการปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมด้วยการสร้างกฎกติกาสำหรับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนขึ้น (ดวงพร อ่อนหวาน และคณะ, 2556) ซึ่งมีความสอดคล้องกับมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านที่ 1 การจัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชน และด้านที่ 2 การท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่นสังคมและคุณภาพชีวิต (สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน,2556) ซึ่งถือเป็นฐานคิดหลักที่สำคัญในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน จากเวทีการนำเสนอผลการวิจัยในอำเภอกัลยาณิวัฒนาเมื่อวันที่ 25 เมษายน 2556 นั้นได้มีข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน หน่วยงานพัฒนาในพื้นที่อำเภอกัลยาณิวัฒนา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่ ที่เห็นว่าการท่องเที่ยวโดยชุมชนนั้นเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยสร้างจิตสำนึกเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ รวมถึงการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีได้ จึงจำเป็นต้องมีการขยายผลไปยังชุมชนใกล้เคียงเพื่อเพิ่มพลังในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม รวมถึงวัฒนธรรมประเพณี ภูมิปัญญาและวิถีชีวิตของชนเผ่า ให้ขยายวงกว้างออกไปในชุมชนที่มีศักยภาพพร้อมทั้งด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวและมีแกนนำพร้อมรับการพัฒนารวมทั้งการสนับสนุนจากหน่วยงานในพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง

จึงเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่คณะผู้วิจัยจะต้องพัฒนาศักยภาพด้านการบริหารจัดการการการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้กับชุมชนท่องเที่ยวเดิมทั้ง 4 กลุ่มตามมาตรฐานด้านที่ 1 และด้านที่ 2 สอดคล้องกับมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนของสถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน และการพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้และขยายผลองค์ความรู้โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ด้านการพัฒนาศักยภาพชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน ด้านกระบวนการพัฒนาศักยภาพชุมชน การทำฐานข้อมูลทรัพยากรชุมชน และการพัฒนาโปรแกรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมจากกลุ่มการท่องเที่ยวเดิมที่มีอยู่แล้ว และขยายผลไปยังชุมชนเป้าหมายที่มีศักยภาพที่จะสามารถจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งผลจากการวิจัยในครั้งนี้ จะทำให้เกิดการพัฒนาทักษะการเป็นชุมชนพี่เลี้ยงด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน เกิดชุมชนจัดการท่องเที่ยวแห่งใหม่ การเปิดสถานที่ท่องเที่ยวแหล่งใหม่จะเป็นทางเลือกใหม่ให้นักท่องเที่ยวที่สนใจการท่องเที่ยวโดยชุมชน ที่สำคัญเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาคนในชุมชนและเสริมสร้างความเข้าใจในการใช้หลักการการท่องเที่ยวโดยชุมชนมาเป็นเครื่องมือในการสร้างพลังในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมประเพณี ภูมิปัญญาและวิถีชีวิตของชาติพันธุ์ โดยไม่ส่งผลกระทบให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต วัฒนธรรมประเพณี และค่านิยมของสังคมชาติพันธุ์อันจะนำไปสู่ความยั่งยืนในการดูแลรักษาทรัพยากรทางธรรมชาติ วิถีวัฒนธรรมสืบไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อทบทวนและพัฒนาศักยภาพกลุ่มการท่องเที่ยวเดิมตามมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน ด้านการจัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชน และด้านการกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่นสังคมและคุณภาพชีวิต

2.2 เพื่อรวบรวมฐานความรู้กระบวนการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ใน 3 ประเด็นหลัก

2.3 เพื่อศึกษาบริบทชุมชนให้ทราบศักยภาพการเป็นชุมชนจัดการท่องเที่ยวแห่งใหม่

2.4 เพื่อขยายผลการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนในอำเภอกัลยาณีวัฒนา

3. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

3.1 มีฐานความรู้ด้านกระบวนการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนใน 3 ประเด็นหลัก เพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนของอำเภอกัลยาณิวัฒนาที่สามารถนำไปเผยแพร่ความรู้ให้กับชุมชน หรือหน่วยงานต่างๆ ที่สนใจได้

3.2 ชุมชนท่องเที่ยวเดิมใน 3 ตำบล จำนวน 4 กลุ่ม ของอำเภอกัลยาณิวัฒนา สามารถพัฒนาศักยภาพกลุ่มการท่องเที่ยวได้ตามมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน ด้านที่ 1 ด้านการจัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชน และด้านที่ 2 ด้านการกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่นสังคมและคุณภาพชีวิต

3.3 เกิดพี่เลี้ยงในการขยายผลการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนจากชุมชนท่องเที่ยวเดิมใน 3 ตำบล จำนวน 4 กลุ่ม ของอำเภอกัลยาณิวัฒนา ที่ได้รับการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนตามมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน มีความรู้ความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพิ่มขึ้น รวมถึงได้รับการพัฒนาทักษะด้านการสื่อสารทำให้เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ได้ดียิ่งขึ้น

3.4 ทราบศักยภาพการเป็นชุมชนท่องเที่ยวจากการศึกษาบริบทชุมชนผ่านทุนชุมชนทั้ง 5 ด้าน ของชุมชนเป้าหมายการขยายผลใน 3 ตำบล

3.5 เกิดชุมชนจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนใหม่ ๓ ชุมชน ๓ ตำบล ในอำเภอกัลยาณิวัฒนา ซึ่งได้รับการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนจากการขยายผล โดยมีชุมชนท่องเที่ยวเดิมเป็นพี่เลี้ยงและสนับสนุนการขับเคลื่อนในกระบวนการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนใน 3 ประเด็นหลักได้แก่ การพัฒนาศักยภาพชุมชน การจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรชุมชน และการพัฒนาโปรแกรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

3.6 เพิ่มจำนวนแกนนำจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มีความรู้ความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนและสามารถจัดการท่องเที่ยวในชุมชนของตนเองได้และแกนนำเหล่านี้จะเป็นกำลังในการต่อยอดงานด้านอื่นๆ เช่น การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

3.7 มีชุมชนจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่สามารถเป็นพี่เลี้ยงให้กับชุมชนอื่นๆ ที่พื้นที่มีศักยภาพและสนใจการพัฒนาความเข้มแข็งให้กับชุมชนโดยใช้การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นเครื่องมือ

3.8 มีรูปแบบการจัดการความรู้เพื่อการขยายผลการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อให้ชุมชนที่สนใจนำไปขยายผล รวมถึงหน่วยงานต่างๆ ที่จะนำการท่องเที่ยวโดยชุมชนไปขยายผลในชุมชนที่สนใจและมีศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยว

4. ทดสอบสมมติฐาน ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยของระดับความรู้ความเข้าใจจาก 3 ประเด็นหลักในกระบวนการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน พบว่า คะแนนเฉลี่ยหลังการพัฒนามีค่าสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนการพัฒนา

5. ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้

5.1 ขอบเขตเชิงพื้นที่

5.1.1 ชุมชนที่มีประชาชนรวมตัวกันเพื่อจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนแล้ว จำนวน 4 กลุ่ม จาก 6 หมู่บ้าน ใน 3 ตำบลดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนประชากรของกลุ่มประชากรในชุมชนท่องเที่ยวเดิมในอำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่

ตำบล	หมู่บ้าน	ประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวเขา	ประชากร(คน)
แจ่มหลวง	บ้านเสาแดง	ชนเผ่าลีซู	309
บ้านจันทร์	บ้านวัดจันทร์	ชนเผ่ากะเหรี่ยง(ปกาเกอะญอ)	494
	บ้านห้วยฮ่อม บ้านดอยตุง และบ้านห้วยครก	ชนเผ่ากะเหรี่ยง(ปกาเกอะญอ)	441
แม่แดด	บ้านดงสามหมื่น	ชนเผ่าม้ง	331
รวม			**1,575**

5.1.2 ชุมชนเป้าหมายการขยายผลการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนจำนวน 4 หมู่บ้าน ใน 3 ตำบล ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนประชากรของกลุ่มเป้าหมายการขยายผลในอำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่

ตำบล	หมู่บ้าน	ประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวเขา	ประชากร(คน)
แจ่มหลวง	บ้านห้วยบะบ้า	ชนเผ่ากะเหรี่ยง(ปกาเกอะญอ)	339
บ้านจันทร์	บ้านเด่น	ชนเผ่ากะเหรี่ยง(ปกาเกอะญอ)	561
	บ้านหนองเจ็ดหน่วย	ชนเผ่ากะเหรี่ยง(ปกาเกอะญอ)	796
แม่แดด	บ้านห้วยปู	ชนเผ่ากะเหรี่ยง(ปกาเกอะญอ)	509
		รวม	**2,205**

5.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

5.2.1 ขอบเขตเชิงปริมาณระดับความรู้ความเข้าใจก่อน-และหลังของกลุ่มตัวอย่างในชุมชนเป้าหมายการขยายผล 3 ประเด็นหลัก ตามกระบวนการคือ การพัฒนาศักยภาพชุมชน การจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรชุมชน และการพัฒนาโปรแกรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

5.2.2 ขอบเขตเชิงคุณภาพ

5.2.2.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มเป้าหมายที่เป็นชุมชนท่องเที่ยวเดิม ได้แก่ ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของตัวแทนชุมชน

5.2.2.2 สถานภาพของกลุ่มการท่องเที่ยวเดิมตามมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน ด้านการจัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชน และด้านการกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่นสังคมและคุณภาพชีวิต

5.2.2.3 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มเป้าหมายการขยายผล ได้แก่ ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของตัวแทนชุมชน

5.2.2.4 ข้อมูลบริบทชุมชนและศักยภาพการเป็นชุมชนจัดการท่องเที่ยวแห่งใหม่ ของชุมชนเป้าหมายการขยายผลตามทุนชุมชน 5 ด้าน ได้แก่ 1) ทุนทางธรรมชาติ 2) ทุนมนุษย์ 3) ทุนทางสังคมและวัฒนธรรม 4) ทุนทางเศรษฐกิจ และ 5) ทุนทางกายภาพ ประยุกต์จากการวิจัยเรื่องรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับศักยภาพและบริบทของชุมชน เพื่อการพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ของดวงพร อ่อนหวาน และคณะ (2555)

5.2.2.5 เนื้อหาในฐานความรู้กระบวนการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1) การพัฒนาศักยภาพชุมชน ประกอบด้วย หลักการของการท่องเที่ยวโดยชุมชน การมีภาวะผู้นำ การทำงานเป็นทีม และการสื่อสาร ทั้งภายในและภายนอกกลุ่ม 2) การจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรชุมชน ประกอบด้วย วิธีการและเครื่องมือต่างๆ ที่นำมาใช้ในการจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรทางธรรมชาติ วิถีชีวิต ภูมิปัญญา และวัฒนธรรม และ 3) การพัฒนาโปรแกรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ประกอบด้วย วิธีการและเครื่องมือต่างๆ ที่นำมาสร้างกิจกรรมท่องเที่ยว และเส้นทางการท่องเที่ยว โดยทั้ง 3 ประเด็นหลักนี้ใช้กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของกลุ่มการท่องเที่ยวเดิมที่มีอยู่แล้วในอำเภอกัลยาณิวัฒนากับชุมชนเป้าหมายการขยายผล

5.2.2.6 กระบวนการจัดการความรู้ในการขยายผล การพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนของอำเภอกัลยาณิวัฒนา

5.2.2.7 บทเรียนที่ชุมชนได้รับและเสียงสะท้อนจากชุมชน

บทที่ 2
ทบทวนวรรณกรรมแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการความรู้ (Knowledge Management)

1.1 ความหมายของการจัดการความรู้

มีผู้ให้ความหมายของการจัดการความรู้ไว้หลากหลาย ในที่นี้จะขอยกมาเพียงบางท่าน ดังนี้ NASA Knowledge Management Team (2545) ได้ให้ความหมายของการจัดการความรู้ คือ การได้มาซึ่งข้อมูลข่าวสารที่เหมาะสม สำหรับบุคลากรที่เหมาะสม ในเวลาที่เหมาะสมและช่วยให้บุคลากรสร้าง แบ่งปัน และกระทำสิ่งต่างๆ บนข้อมูลในหนทางที่จะทำให้เกิดการพัฒนาสมรรถนะของนาซ่าและหุ้นส่วน อย่างสามารถพิสูจน์ได้ ส่วนสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2548) ได้อธิบายถึงการจัดการความรู้ในองค์กร หมายถึง การรวบรวมองค์ความรู้ที่มีอยู่ในองค์กร ซึ่งกระจัดกระจายอยู่ในตัวบุคคลหรือเอกสาร มาพัฒนาให้เป็นระบบ เพื่อให้ทุกคนในองค์กรสามารถเข้าถึงความรู้ และพัฒนาตนเองให้เป็นผู้รู้ รวมทั้งปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลให้องค์กรมีความสามารถในเชิงแข่งขันสูงสุด สำหรับ World Health Organization: WHO (2548) ได้แสดงถึงทัศนะในการจัดการความรู้เป็นความท้าทายสองประการ ประการแรก คือ การจัดการข้อมูลข่าวสารและกระบวนการ และประการที่สอง คือ การจัดการบุคลากรและสภาพแวดล้อมเพื่อให้ความรู้ถูกสร้าง แบ่งปัน และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์ (2552) ได้อธิบายว่าการจัดการความรู้ คือ กระบวนการในการสร้าง ประมวล เผยแพร่ และใช้ความรู้ เพื่อเพิ่มประสิทธิผลในการดำเนินงานซึ่งสอดคล้องกับ บูรชัย ศิริมหาสาคร (2550) ที่ว่าการจัดการความรู้ คือ การบริหารจัดการที่ส่งเสริมให้คนในองค์กรได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อต่อยอดความรู้ที่แต่ละคนมีอยู่ให้สมบูรณ์ แล้วนำไปใช้สร้างนวัตกรรมในการแก้ปัญหาหรือพัฒนางาน

กล่าวโดยสรุป การจัดการความรู้ คือ กระบวนการในการบริหารจัดการความรู้อย่างเป็นระบบเป็นขั้นตอน ตั้งแต่กระบวนการในการระบุความรู้ที่มีอยู่ในองค์กร การจัดเก็บรวบรวมความรู้จากบุคลากร การจัดหมวดหมู่ความรู้ การเผยแพร่องค์ความรู้ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ตลอดจนการสร้างบรรยากาศที่เหมาะสมในการเรียนรู้ จนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้และขยายผลความรู้ให้เกิดประโยชน์ในการทำงาน เพื่อให้บรรลุตามเป้าประสงค์ของกลุ่มองค์กรได้

1.2 ขั้นตอนการจัดการความรู้

คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง (2552) ได้สรุปจากการรวบรวมและศึกษาขั้นตอนของการจัดการความรู้ที่ผู้เชี่ยวชาญหลายคนได้กำหนดไว้ สามารถสรุปออกได้เป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

1.2.1 การกำหนดสิ่งที่ต้องเรียนรู้ (Knowledge Identification) คือ การกำหนดนิยามของสิ่งที่องค์กรต้องการให้บุคลากรเรียนรู้ เพื่อให้บรรลุผลตามวิสัยทัศน์ นโยบาย ภารกิจ ค่านิยม และเป้าหมายต่างๆ ขององค์กร เช่น การระบุขอบข่ายงานการนิยามขีดความสามารถและคุณลักษณะของแต่ละตำแหน่งงานเป็นต้น

1.2.2 การแสวงหาความรู้ (Knowledge Acquisition) คือ การนำเอาข้อมูลสารสนเทศและความรู้ที่มีอยู่ภายในและภายนอกองค์กรมากลั่นกรองและนำมาสร้างคุณค่า เช่น การสอนงาน การฝึกอบรม การสัมมนา การประชุม การแสดงผลงาน ระบบพี่เลี้ยง การเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง และการลงมือปฏิบัติการดำเนินการเปลี่ยนแปลงในกระบวนการปฏิบัติงานต่างๆ ขององค์กร

1.2.3 การสร้างความรู้ (Knowledge Creation) คือ การสร้างสรรค์ความรู้ให้เกิดขึ้นในแต่ละบุคคล โดยผ่านการผลักดันการหยั่งรู้และเข้าใจเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างลึกซึ้ง ซึ่งทุกคนสามารถเป็นผู้สร้างความรู้ใหม่ๆ เช่น การคิดค้นผลิตภัณฑ์ชนิดใหม่หรือนวัตกรรมใหม่ๆ ให้กับองค์กรได้โดยแบ่งความรู้เป็น 3 ประการ ดังนี้

1.2.3.1 ความรู้โดยนัย (Tacit Knowledge) คือ ความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์การทำงานและอยู่ในตัวคน เป็นความรู้ที่จับต้องไม่ได้หรือทุนทางปัญญา (Intellectual Capital) เช่น ภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กร ความรู้ที่เป็นนวัตกรรมใหม่ๆ ขององค์กร ความสัมพันธ์ของลูกค้า เป็นต้น ซึ่งความรู้โดยนัยนี้เป็นความรู้ที่สำคัญที่สุดที่ควรดำเนินการให้เกิดการแพร่กระจายในองค์กรเพื่อสร้างความรู้ใหม่อันจะเพิ่มมูลค่าและคุณค่าแก่ประเทศได้

1.2.3.2 ความรู้ชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) คือ ความรู้ที่เปลี่ยนแปลงจากความรู้โดยนัยและความรู้ที่อยู่โดยรอบมาเป็นสื่อตำราหรือเอกสารอื่นๆ ที่สามารถจับต้องได้

1.2.3.3 ความรู้ที่ฝังตัวอยู่ในองค์กร (Embedded Knowledge) คือ ความรู้ที่อยู่ในองค์กร เป็นความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจนในกระบวนการผลิตและ/หรือการบริการ ซึ่งรวมถึงวัฒนธรรมองค์กรด้วย

1.2.4 การจัดเก็บและสืบค้นความรู้ (Knowledge Storage & Retrieval) คือ การจัดเก็บความรู้ไว้เพื่อให้บุคลากรในองค์กรเข้ามาสืบค้นได้ตามความต้องการ โดยต้องคำนึงถึงวิธีการเก็บรักษาซึ่งแต่ละองค์กรจะต้องเก็บรักษาข้อมูลสารสนเทศและความรู้ไว้อย่างดีที่สุด ในการจัดเก็บนั้นสามารถบันทึกเป็นฐานข้อมูลหรือบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรที่ชัดเจนได้

1.2.5 การถ่ายโอนความรู้และใช้ประโยชน์ (Knowledge Transfer & Utilization) คือ การกระจายความรู้และถ่ายทอดไปอย่างรวดเร็วและเหมาะสมทั่วทั้งองค์กร เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

1.3 ประโยชน์ของการจัดการความรู้

ศรีไพร ศักดิ์รุ่งพงศากุล และเจษฎาพร ยุทธนวิบูลย์ชัย (2549) การจัดการความรู้ที่ดี ช่วยให้กลุ่มองค์กรได้รับประโยชน์ เช่น

1.3.1 ช่วยเก็บความรู้ให้ควบคู่กับองค์กรตลอดไป

1.3.2 ช่วยลดระยะเวลาในการพัฒนาผลิตภัณฑ์การให้บริการหรือการเรียนรู้งานใหม่

1.3.3 ปรับปรุงประสิทธิภาพและช่วยเพิ่มผลผลิตให้กับทุกส่วนของกลุ่มองค์กร

1.3.4 เสริมสร้างนวัตกรรมใหม่ทั้งทางด้านผลิตภัณฑ์และการบริการ

1.3.5 ส่งเสริมให้มีการเรียนรู้แสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งจะส่งผลให้บุคลากรมีคุณภาพเพิ่มขึ้นและสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ในการปฏิบัติงานอันก่อให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กร

1.3.6 ช่วยให้องค์กรมีความพร้อมในการปรับตัวให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมการดำเนินธุรกิจเพื่อความอยู่รอดและได้เปรียบทางการแข่งขัน

1.4 รูปแบบการจัดการความรู้

รูปแบบการจัดการความรู้ คณะผู้วิจัยได้ศึกษาทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการความรู้ พบว่าในประเทศไทย มีหลากหลายรูปแบบด้วยกันแต่การนำมาใช้สำหรับการวิจัยในเรื่องของการจัดการความรู้ชุมชนนั้น มีการประยุกต์รูปแบบการจัดการความรู้ในชุมชนที่ได้รับความนิยมในประเทศไทย 2 รูปแบบ คือ Tuna Model และ Xerox Model โดยมีรายละเอียดของแต่ละรูปแบบดังนี้

1.4.1 **Tuna Model**

สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม (มปป.) ได้เสนอแนวคิดรูปแบบการจัดการความรู้ ในรูปแบบปลาทูนั้น มีแนวคิดที่ว่า ปลาทู 1 ตัวมีการแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ซึ่งจะอธิบายว่าแต่ละส่วนคืออะไรมีความสำคัญอย่างไร

เป้าหมาย (ส่วนหัวปลา) หรือ KV (Knowledge Vision)

ส่วนหัวที่ทำหน้าที่มองหาเส้นทางที่เดินทางไป แล้วคิดวิเคราะห์ว่าจุดหมายอยู่ที่ไหนต้องว่ายแบบใดไปในเส้นทางไหน และไปอย่างไร ในที่นี้เราจะเปรียบเป็น การบ่งชี้ความรู้ (Knowledge Identification) ก่อนที่เราจะทำงานอะไรซักอย่างเราต้องรู้ก่อนว่าเราต้องการอะไร จุดหมายคืออะไร และต้องทำอย่างบ้าง

ส่วนกิจกรรม (ตัวปลา) หรือ KS (Knowledge Sharing)

ส่วนลำตัวที่มีหัวใจของปลาอยู่ทำหน้าที่สูบฉีดเลือดไปเลี้ยงส่วนต่างๆของร่างกาย ในที่นี้เราจะเปรียบเป็น การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ (Knowledge Sharing) คือเราจำเป็นต้องสร้างบรรยากาศที่เกิดการเรียนรู้เพื่อให้คนเข้ามาแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน

ส่วนการจดบันทึก (หางปลา) หรือ KA (Knowledge Access)

หางปลา ทำหน้าที่เป็นแรงผลักดันให้เกิดการเคลื่อนที่ไป เปรียบเสมือนการเข้าถึงความรู้ (Knowledge Access) หรือ คลังความรู้ ที่ได้จากการเก็บสะสมความรู้ที่มาจากการแลกเปลี่ยนความรู้ ซึ่งความรู้เหล่านี้อาจอยู่ในรูปแบบเอกสารหรือ คู่มือต่างๆ

โดยทุกส่วนนั้นมีความสำคัญ และ เชื่อมโยงถึงกันเพื่อให้การจัดการความรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพหากส่วนใดที่ทำแล้วบกพร่องหรือไม่ชัดเจนก็จะส่งผลกระทบต่อส่วนอื่นๆ ตามมา

1.4.2 **Xerox Model**

เป็นรูปแบบของการจัดการความรู้ เป็นรูปแบบที่บริษัท Xerox Corporation ในประเทศสหรัฐอเมริกามีการนำมาใช้อย่างประสบความสำเร็จ (ตามแนวคิดของ Mr. Robert Osterhoff) และมีหลายองค์กรในประเทศไทยที่มีการนำรูปแบบนี้มาเป็นกรอบแนวคิดในการจัดการความรู้ ประกอบด้วยกระบวนการดังนี้

- **การจัดการการเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรม (Transition and Behavior Management)** สร้างวัฒนธรรมที่เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนและแบ่งปันความรู้ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมจะต้องได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารและความร่วมมือของบุคลากรทุกระดับ

- **การสื่อสาร (Communication)** องค์กรต้องมีการวางแผนการสื่อสารอย่างเป็นระบบต่อเนื่องและสม่ำเสมอ โดยคำนึงถึงเนื้อหากลุ่มเป้าหมาย รวมถึงช่องทางในการสื่อสาร

- **กระบวนการและเครื่องมือ (Process and Tools)** มีกระบวนการและเครื่องมือที่เหมาะสมและเอื้อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ในองค์กร

- **เรียนรู้ (Learning)** เป็นการเตรียมความพร้อมสร้างความเข้าใจเพื่อให้บุคลากรตระหนักถึงความสำคัญในการจัดการความรู้ รวมถึงจัดการฝึกอบรมที่เหมาะสมให้กับบุคลากร

- **การวัดผล (Measurements)** เลือกการวัดผลเพื่อให้ทราบถึงสถานะความคืบหน้าและผลที่ได้เป็นไปตามที่คาดหวังหรือไม่อย่างไร ซึ่งจะช่วยให้องค์กรสามารถทบทวนและปรับปรุงกระบวนการต่างๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการจัดการความรู้

- **การยกย่องชมเชยและให้รางวัล (Recognition and Rewards)**มีการยกย่องชมเชยและระบบการให้รางวัลเพื่อจูงใจให้บุคลากรเข้าร่วมกิจกรรม

โดยเป้าหมายของการจัดการความรู้จะถูกกำหนดให้สอดคล้องกับทิศทางในการดำเนินธุรกิจ และเชื่อมโยงกับกลยุทธ์ทางธุรกิจขององค์กร

นอกจาก 2 รูปแบบการจัดการความรู้ที่เป็นที่นิยมในประเทศไทยแล้ว ยังมีผู้เสนอรูปแบบการจัดการความรู้ที่น่าสนใจอีกรูปแบบหนึ่ง คือ **I - Cando Model** ซึ่งเสนอโดย ณัฐพล รำไพ (2544) จากการศึกษา รูปแบบการจัดการความรู้ผ่านเว็บที่เสริมสร้างสมรรถนะของนักศึกษาครู เป็นการนำเอาแนวคิดและหลักการของการจัดการความรู้ (Knowledge Management) และการเรียนรู้ผ่านเว็บ (Web-based Learning) มาผสมผสานกับแนวคิดพื้นฐานการเรียนรู้ที่เน้นกิจกรรมผ่านเว็บ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของผู้เรียน (Competency) โดยต้นแบบดังกล่าวได้พัฒนาขึ้นอย่างเป็นระบบ (Systematic Approach) อันประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ ปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) และผลผลิต (Output)

ปัจจัยนำเข้า (Input) เป็นองค์ประกอบพื้นฐานของการเรียนรู้อาศัยความสามารถของเทคโนโลยีการเรียนรู้ผ่านเว็บ 3 ส่วน ได้แก่ เทคโนโลยีการเรียนรู้ร่วมกัน (Collaboration Technology) เทคโนโลยีการสื่อสาร (Communication Technology) และเทคโนโลยีฐานข้อมูล (Storage Technology)

กระบวนการ (Process) ประกอบด้วยการ 1) การค้นคิดและสรรค์สร้าง (Creating) คือ กระบวนการสร้าง การกำหนด การแสวงหา การดำเนินการ การจัดหา และการกำหนดเป้าหมายหรือการนิยามความรู้ให้ชัดเจนเพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ ขับเคลื่อนโดยกิจกรรมคิดค้นค้นหาตัวตน 2) การพิจารณาและคัดสรร (Analyzing) คือ กระบวนการคิดวิเคราะห์ พิจารณาเลือกสรร กลั่นกรองความรู้ และการจัดประเภทหรือหมวดหมู่ความรู้ ขับเคลื่อนโดยกิจกรรมชุมชนคนสนใจ 3) การลองทำและนำไปใช้ (Nurturing) คือ กระบวนการนำเอาความรู้ที่หาได้มาจากการพิจารณา และเลือกสรรความรู้ มาฝึกกระทำ หรือลองทำ และประยุกต์ใช้ความรู้ในทางปฏิบัติ ซึ่งทำให้ความรู้ฝังลึก (Tacit Knowledge) สามารถถ่ายโอนและปรับเปลี่ยนให้กลายเป็นความรู้ชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) 4) การกระจายและแบ่งปัน (Disseminating) คือ กระบวนการที่ได้จากการนำความรู้ไปลองทำ และประยุกต์ใช้ความรู้แล้วมาแบ่งปัน แลกเปลี่ยน กระจาย และถ่ายโอนความรู้ร่วมกัน ขับเคลื่อนโดยกิจกรรมชุมชนคนปฏิบัติ และ 5) การประเมินและปรับปรุง (Optimizing) คือ

กระบวนการนำเอาความรู้ที่ได้จากการเผยแพร่แล้วมาประเมินและปรับปรุงด้วยตนเองเพื่อนำไปใช้ในการทำงานการแก้ไขปัญหา หรือการตัดสินใจต่างๆ ขับเคลื่อนโดยกิจกรรมแบบอย่างปฏิบัติ

ผลลัพธ์ (Output) ประกอบด้วยการประเมินสมรรถนะการเรียนรู้ของผู้เรียน (Competency) 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ (Knowledge) พิจารณาจากผลการประเมินตนเองของนักศึกษา (Knowledge assessment) ด้านทัศนคติ (Attitude) พิจารณาจากผลการประเมินทัศนคติของนักศึกษา (Attitude assessment) และด้านทักษะ (Skill) พิจารณาจากผลการประเมินสมรรถนะการปฏิบัติงานของประชากร (Performance assessment)

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการความรู้ ทำให้ผู้วิจัยได้นำแนวคิดดังกล่าวไปออกแบบกระบวนการขยายผลการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้วยการจัดการองค์ความรู้อย่างมีส่วนร่วม โดยผู้วิจัยได้เลือกรูปแบบการจัดการความรู้ โดยการประยุกต์ I - Cando Model ด้วยเหตุผลที่ว่า สามารถนำไปประยุกต์กับการขยายผล และสร้างการมีส่วนร่วมได้จากกระบวนการการค้นคิดและสรรค์สร้าง (Creating) การพิจารณาและคัดสรร (Analyzing) การลองทำและนำไปใช้ (Nurturing) การกระจายและแบ่งปัน (Disseminating) การประเมินและปรับปรุง (Optimizing) ด้วยความเชื่อที่ว่าสามารถนำไปใช้ในการทำงาน การแก้ไขปัญหา หรือการตัดสินใจต่างๆ ขับเคลื่อนโดยกิจกรรมแบบอย่างสู่การปฏิบัติที่ดี

2. แนวคิดทุนชุมชน

จากการศึกษาค้นคว้าเรื่อง “ทุนชุมชน” จากเอกสารผลงานทางวิชาการ สถาบันทางการศึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิต่าง ๆ สรุปความหมายของ **“ทุนชุมชน” (Community Capital)** คือ สิ่งที่เป็นมูลค่าหรือมีคุณค่าที่มิใช่เงินตราเพียงอย่างเดียว แต่หมายถึงสิ่งอื่น ๆ ที่มีความสำคัญต่อชีวิตความเป็นอยู่ของคน เช่น ทุนทรัพยากรที่ก่อให้เกิดผลผลิต รวมถึงเงินและสินทรัพย์อื่น ๆ ที่เป็นความรู้ ภูมิปัญญา ประสบการณ์ของคน ทุนทางสังคม วัฒนธรรมประเพณี ปัจจัยบริการทางโครงสร้างพื้นฐาน เป็นต้น และได้จัดหมวดหมู่/จำแนกประเภทของ “ทุน” ออกเป็น 2 ส่วน เพื่อให้เหมาะสมกับบทบาทภารกิจของกรมการพัฒนาชุมชน คือ **1) ทุนทางการเงิน** โดยดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาองค์กรการเงิน พัฒนากิจกรรมทางการเงินให้กับองค์กรการเงิน รวมทั้งการพัฒนาศักยภาพขององค์กรการเงินให้สามารถพัฒนาทุนชุมชนให้เข้มแข็ง เพื่อการจัดการแก้ไขปัญหาของชุมชน **2) ทุนชุมชนด้านอื่น ๆ** ซึ่งเป็นกิจกรรมการพัฒนาที่อยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานทั้งในและนอกกรมการพัฒนาชุมชน ที่ยังขาดความสมดุลและยังไม่ได้ดำเนินการตามแนวคิดใหม่ในการ “พัฒนาทุนชุมชน” ดังนั้น จึงได้จำแนกประเภทของทุนชุมชนไว้ 5 ประเภท (สำนักพัฒนาทุนและองค์กรการเงินชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน,2553 : 11) ดังนี้

2.1 ทุนมนุษย์ (Human Capital) หมายถึง คุณสมบัติด้านต่างๆของคนทุกเพศทุกวัยในชุมชนที่มีคุณสมบัติในด้านสุขภาพอนามัยอายุขัย/ด้านการศึกษาภูมิปัญญาขีดความสามารถ/ด้านฐานะทางเศรษฐกิจความยากจนร่ำรวยของคนในครัวเรือน ตัวอย่างได้แก่ ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำชุมชนทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ครู พระสงฆ์ กลุ่มองค์กรต่างๆ เด็ก สตรี เยาวชน ผู้สูงอายุผู้ด้อยโอกาส คนพิการ เด็กกำพร้า เป็นต้น

2.2 ทุนสังคม (Social Capital) หมายถึง ทรัพยากรทางสังคมที่ประชาชนใช้เพื่อการดำรงชีพ รวมทั้งความไว้เนื้อเชื่อใจการยอมรับซึ่งกันและกันในชุมชน กลุ่มองค์กรเครือข่ายภาคประชาชน ประชาสังคม ความเชื่อถือศรัทธา ตลอดจนวัฒนธรรมที่สืบทอดมายาวนาน โดยมีรูปแบบของทุนสังคมตามแนวคิดของสังคมไทยดังนี้

2.2.1 ศิลปวัฒนธรรมที่มีอยู่ในชุมชน ซึ่งเป็นฐานชีวิตในการทำมาหากินของคนไทย ยกตัวอย่างเช่น ความคิด ความเชื่อ ความศรัทธาทางศาสนา ศิลปะการทอผ้าทอเสื่อ

2.2.2 จารีตประเพณีเป็นลักษณะเฉพาะของท้องถิ่นที่หล่อหลอมจากประสบการณ์จากคนรุ่นหนึ่งสู่รุ่นหนึ่ง เป็นสำนึกร่วมของคนในชุมชนที่มุ่งสร้างระบบขึ้นมาเพื่อดูควบคุมชุมชนให้ดำรงชีวิตไปตามระบบคุณค่าและระบบความคิดของชุมชนนั้น

2.2.3 ความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เอื้ออาทร ได้แก่ การแบ่งปันช่วยเหลือซึ่งกันและกันผ่านกิจกรรมต่างๆ ทั้งในระดับสมาชิก/กลุ่มหรือระหว่างชาวบ้าน ซึ่งอาจจะขยายออกไปถึงชุมชนใกล้เคียงและขยายความมีน้ำใจเอื้ออาทรออกไปถึงคนยากจนผู้ด้อยโอกาสรวมถึงแรงงานคืนถิ่นในชุมชนอีกด้วย

2.2.4 ระบบความสัมพันธ์ของคนในชุมชนไทยมีลักษณะของระบบครอบครัวเครือญาติ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กันช่วยเหลือเกื้อกูลกันในยามตกทุกข์ได้ยาก เช่น ระบบเอามื้อเอาแรงกัน การลงแขกเกี่ยวข้าว ความสัมพันธ์อันอบอุ่นนี้จะเป็นโครงสร้างอันสำคัญที่จะยึดโยงชุมชนไว้ให้เข้มแข็งไม่แตกสลายโดยง่าย

2.2.5 ความสามัคคีรวมพลังรวมใจและรวมความคิดของสมาชิกในกลุ่มหรือของกลุ่มต่างๆ ในชุมชนและชุมชนใกล้เคียงหรืออาจจะขยายเชื่อมโยงกับหน่วยงานราชการและหน่วยงานสนับสนุนอื่นๆ เพื่อให้เกิดการระดมทุนทางสังคมและภูมิปัญญาท้องถิ่นจนเกิดความความต่อเนื่องยั่งยืนของกิจกรรมในระยะยาว

2.2.6 ทักษะในการจัดการร่วมกัน ซึ่งจะเกิดการเพิ่มความสามารถทักษะความชำนาญในการจัดการเรื่องต่างๆ ของกลุ่ม/องค์กร/เครือข่ายองค์กรร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลโรงเรียนหรือวัดเพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาความทุกข์ยากของชุมชนให้เกิดการพออยู่พอกินและมีความพอเพียงร่วมกัน

2.2.7 ภูมิปัญญาท้องถิ่นกระบวนการเรียนรู้ที่ชุมชนสร้างสรรค์และสั่งสมขึ้นมาเพื่อการดำรงชีพ ยกตัวอย่างเช่น ภูมิปัญญาของชาวบ้านในการทำเกษตรกรรม แพทย์พื้นบ้าน เป็นต้น

2.3 ทุนกายภาพ (Physical Capital) หมายถึง สิ่งที่มนุษย์ได้สร้างขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกต่อการดำรงชีวิตหรือเป็นปัจจัยพื้นฐานในการผลิตที่สนับสนุนการดำรงชีวิตของประชาชน ได้แก่ การคมนาคมขนส่ง ระบบไฟฟ้าประปา ระบบพลังงาน การสื่อสารโทรคมนาคม โบราณวัตถุ โบราณสถาน หรือสิ่งปลูกสร้างต่างๆ

2.4 ทุนธรรมชาติ (Natural Capital) หมายถึงทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมต่างๆที่เป็นตัวกำหนดศักยภาพในการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพของประชาชนในชุมชน ได้แก่ แหล่งน้ำธรรมชาติ ป่าไม้ ดิน น้ำ ภูเขา ทะเล เกาะ สัตว์ป่า แร่ธาตุ พลังงานน้ำพุ พืชพันธุ์ธัญญาหารธรรมชาติ เป็นต้น

2.5 **ทุนทางเศรษฐกิจ (Financial Capital)** หมายถึงทรัพยากรที่เป็นตัวเงินตรารวมถึงโอกาสทางการเงินที่ประชาชนใช้เพื่อดำรงชีพ ได้แก่ ทุนทางการเงินที่มาจากการออม

(Available Stocks) ที่เป็นเงินสด/เงินฝาก สัตว์เลี้ยง อัญมณี และทุนที่มาจากรายได้อื่น ได้แก่ เงินบำนาญ/ค่าตอบแทนที่ได้จากรัฐและเงินกองทุนต่างๆ

ดังนั้นการศึกษาทุนชุมชนทั้ง 5 ประเภท ซึ่งแสดงถึงศักยภาพของชุนชนในด้านต่างๆ นำไปสู่การใส่ปัจจัยนำเข้า (Input) ในกระบวนการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน นอกจากนี้ยังเป็นแนวทางในการสร้างจุดเด่นของชุมชนตามความโดดเด่นของทุนชุมชน รวมถึงเป็นการสงวนรักษาหรือพัฒนายกระดับไปพร้อม ๆ กัน สำหรับการศึกษาในครั้งนี้ เกี่ยวข้องกับทุนชุมชนทั้ง 5 ประเภท ไม่ว่าจะเป็น ทุนมนุษย์ ทุนทางสังคม ทุนกายภาพ ทุนธรรมชาติ และทุนทางเศรษฐกิจ ของชุมชนที่มีอยู่แล้ว เพื่อทราบศักยภาพการเป็นชุมชนท่องเที่ยวแห่งใหม่ รวมถึงเป็นแนวทางในการออกแบบกิจกรรมการขยายผลการพัฒนาศักยภาพชุมชนด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน

3. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

3.1 ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน

เจริญ ภัสระ (2540) กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนหรือการมีส่วนร่วมของชุมชนว่าหมายถึงความพร้อมและโอกาสที่ทั้งฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายประชาชนหรือชุมชนยอมรับผิดชอบและกระทำกิจกรรมต่างๆร่วมกัน นอกจากนี้ยังได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนในทรรศนะที่แตกต่างกัน 4 ความหมาย คือ

3.1.1 การมีส่วนร่วมของประชาชนหมายถึงการที่กลุ่มประชาชนหรือขบวนการของประชาชน ซึ่งตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาเป็นผู้ที่อยู่วงนอกของระบบราชการได้เพิ่มความสามารถในการควบคุมทรัพยากรและสถาบันต่างๆ ตามสภาวะสังคมที่เป็นอยู่

3.1.2 การมีส่วนร่วมของประชาชนหมายถึงการที่ประชาชนหรือชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของตนเองในการจัดการและควบคุมการใช้และกระจายทรัพยากรและปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ในสังคม เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตทางเศรษฐกิจและสังคมตามความจำเป็นอย่างสมศักดิ์ศรีในฐานะสมาชิกในสังคมและในการมีส่วนร่วม ประชาชนได้พัฒนาการรับรู้และภูมิปัญญาซึ่งแสดงออกในรูปการตัดสินใจในการกำหนดชีวิตอย่างเป็นตัวของตัวเอง

3.1.3 การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง กระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนาร่วมคิดร่วมตัดสินใจแก้ปัญหาของตัวเอง ร่วมใช้ความคิดอย่างสร้างสรรค์ความรู้และความชำนาญร่วมกับการใช้วิทยาการที่เหมาะสมและสนับสนุนติดตามผลการปฏิบัติงานขององค์กรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

3.1.4 การมีส่วนร่วมของประชาชนหมายถึงกระบวนการที่ประชาชนกลุ่มเป้าหมายได้รับโอกาสและได้ใช้โอกาสที่ได้รับแสดงออกซึ่งความรู้สึกนึกคิด แสดงออกซึ่งสิ่งที่เขามี แสดงออกซึ่งสิ่งที่เขาต้องการ แสดงออกถึงปัญหาที่กำลังเผชิญ และแสดงวิธีซึ่งแก้ปัญหาและลงมือปฏิบัติโดยการช่วยเหลือของหน่วยงานภายนอกน้อยที่สุด

สรุปได้ว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนหมายถึงกระบวนการที่ประชาชนได้รับโอกาสและได้ใช้โอกาสมีการกระทำในลักษณะการทำงานร่วมกันมีความต้องการร่วมกันทั้งทางด้านการดำเนินการในการตัดสินใจการดำเนินกิจกรรมการร่วมกันรับผลประโยชน์และการติดตามประเมินผลทั้งนี้เพื่อให้เกิดการดำเนินงานเกิดการพัฒนาและเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่

ต้องการซึ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญของการพัฒนาชุมชน ส่งผลให้การดำเนินงานหรือการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ตามแผนงานหรือโครงการเกิดประสิทธิผล

3.2 รูปแบบและขั้นตอนของการมีส่วนร่วม

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2535: 120 - 124) กล่าวว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติประชาชนอาจเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มต้นจนสิ้นสุดโครงการ โดยการเข้ามามีส่วนร่วม การคิด การตัดสินใจ การวางแผน การลงมือปฏิบัติหรือเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา การกำหนดปัญหา การวางแผน การดำเนินงาน การประเมินผล และการบำรุงรักษา

ในอีกแง่หนึ่งของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารและจัดการทรัพยากรธรรมชาติอาจอยู่ในระดับหนึ่งหรือหลายระดับ ดังนี้ การตัดสินใจ การกลั่นกรอง และการรวบรวมข้อมูล

อนงค์ พัฒนจักร (2535: 42) ได้เสนอขั้นตอนการมีส่วนร่วมที่ถือว่าเป็นขั้นตอนจริงหรือสมบูรณ์ขององค์การอนามัยโลก (World health Organization) ประกอบด้วย 8 ขั้นตอนคือ

1) การวางแผน ประชาชนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา จัดลำดับความสำคัญตั้งเป้าหมาย กำหนดการใช้ทรัพยากร กำหนดวิธีการติดตามและการประเมินผล และที่สำคัญจะต้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจด้วย

2) การดำเนินกิจกรรม ประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการจัดสรรควบคุมทางการเงินและการบริหาร

3) การใช้ประโยชน์ ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการนำเอากิจกรรมมาใช้ประโยชน์ได้ ซึ่งเป็นการเพิ่มระดับของการพึ่งตนเองและการควบคุมทางสังคม

4) การได้รับประโยชน์ ประชาชนจะต้องได้รับการแจกจ่ายผลประโยชน์จากชุมชนในพื้นที่ที่เท่ากัน ซึ่งอาจจะเป็นผลประโยชน์ส่วนตัวสังคมหรือวัตถุก็ได้

5) ร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบการบริหารงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

6) ร่วมการลงทุนในกิจกรรมโครงการของชุมชนตามขีดความสามารถของตนเองและของหน่วยงาน

7) ร่วมปฏิบัติตามนโยบายแผนงาน โครงการ และกิจกรรม ให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้

8) ร่วมควบคุมติดตามประเมินผลและร่วมบำรุงรักษาโครงการและกิจกรรมที่ได้ทำไว้ ทั้งโดยเอกชนและรัฐบาลให้ใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป

อคิน ระพีพัฒน์ (2536) อ้างในนพรัตน์ ช่วงเวฬุวรรณ (2556: 13) ได้ชี้ให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนจะต้องเข้าร่วมในขั้นตอนต่างๆ คือ

1) การมีส่วนร่วมในการค้นปัญหาและสาเหตุของประชาชนเนื่องมาจากเหตุผลพื้นฐาน คือ ชาวชนบทประสบปัญหาย่อมรู้ปัญหาของตนเองได้ดีที่สุด

2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการกิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาเหล่านั้น ผู้เลือกแนวทางในการพัฒนาควรเป็นประชาชนในชุมชนนั้นเองไม่ใช่บุคคลภายนอกเพื่อให้เหมาะสมสอดคล้องกับทรัพยากรกับศักยภาพในการพัฒนาชุมชนนั้น

3) การมีส่วนร่วมในการลงทุนโดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านแรงงาน การร่วมแรงประกอบกิจกรรมที่จะทำให้ประชาชนมีความผูกพันมากขึ้นและก่อให้เกิดความรู้สึกร่วมกันในการเงินเจ้าของกิจกรรมและผลงานที่ปรากฏซึ่งจะส่งผลให้ประชาชนบำรุงรักษาให้ดำรงอยู่อย่างสมบูรณ์และมีประโยชน์

4) การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลเพื่อค้นคว้าเพื่อหาข้อดีและข้อบกพร่อง เกิดจากการดำเนินกิจกรรมซึ่งได้มาเป็นบทเรียนในการหาหนทางปรับปรุงแก้ไขและเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานต่อไป

3.3 การเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม

ปาริชาติ และคณะ (2543: 188) กล่าวว่าการเรียนรู้ที่มีประสิทธิผลในการพัฒนาคือการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานจริง ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายโดยเฉพาะกลุ่มเป้าหมายมีการเรียนรู้ร่วมกันไม่แยกการเรียนรู้ออกจากชีวิตจริง

สุมณฑา และคณะ (2541: 33 – 43) ได้กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมไว้ว่า หนทางที่จะนำไปสู่มิติแห่งการศึกษาตลอดชีวิตและ “สังคมแห่งการเรียนรู้” ได้โดยการให้ผู้เรียนสามารถแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเองและลงมือปฏิบัติกิจกรรมที่หลากหลายและยืดหยุ่น แม้ว่างานของสุมณฑา พรหมบุญ และคณะ จะมีฐานจากการศึกษาในระบบแต่ก็มีสาระที่นำมาพิจารณาประยุกต์เพื่อจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการทำงานกับชุมชนได้หลายประเด็น โดยเฉพาะเหตุผลที่นำมาสนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ได้แก่

1) ความรู้และความจริงที่เกี่ยวกับสิ่งต่างๆ โดยถูกค้นพบใหม่เสมอๆ การเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ในสังคมเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดเวลาทุกคนต้องเรียนรู้วิธีแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

2) การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมช่วยเตรียมสมาชิกของชุมชนให้พร้อมที่จะเผชิญกับชีวิตจริง เพราะลักษณะของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเปิดโอกาสให้ผู้รับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนได้ลงมือปฏิบัติได้ทำกิจกรรมกลุ่ม ได้ฝึกฝนทักษะการเรียนรู้ทักษะการบริหารการจัดการการเป็นผู้นำ – ผู้ตามและที่สำคัญเป็นการเรียนรู้ที่มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับชีวิตจริงมากที่สุดวิธีหนึ่ง

3) การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมช่วยเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดีฝึกฝนความเป็นประชาธิปไตย ฝึกฝนการช่วยเหลือเกื้อกูลและการอยู่ร่วมกันอย่างเป็นสุขต่อชุมชน

4) การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมช่วยลดความสัมพันธ์เชิงอำนาจทุกคนได้รับการยอมรับได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ เกิดความสุขในการอยู่ร่วมกัน เพราะฉะนั้นจะเห็นได้ว่าการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมช่วยให้สมาชิกได้รับประสบการณ์ที่สำคัญกับชีวิตจริง รับการฝึกทักษะการแสวงหาความรู้ ทักษะการบันทึกความรู้ ทักษะการคิด ทักษะการจัดการความรู้ ทักษะการแสดงออก ทักษะการสร้างความรู้ใหม่ๆ และทักษะการทำงานกลุ่ม สิ่งเหล่านี้ช่วยให้สมาชิกได้รับการพัฒนาไปสู่การเป็นคนเก่งดีและมีความสุข

4. แนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นการท่องเที่ยวที่ใช้ฐานทรัพยากรของชุมชนมาจัดการท่องเที่ยวขึ้นในชุมชน โดยสมาชิกชุมชนร่วมกันเป็นเจ้าของและจัดการการท่องเที่ยวในฐานะที่เป็นเจ้าของทรัพยากรนั้น ทั้งนี้เพื่อใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องการพัฒนาท้องถิ่น รวมทั้งสร้างความเข้มแข็งให้องค์กรชาวบ้านในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม โดยกระบวนการ มีส่วนร่วมของคนในชุมชน ให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนาตลอดจนได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวอย่างเป็นธรรม ทั้งนี้เมื่อพิจารณาในภาพรวมของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวแล้ว นับได้ว่าการท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นคุณภาพใหม่ทางการท่องเที่ยวที่เน้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นมากกว่า ความสนุกสนาน และความบันเทิง ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติด้านการท่องเที่ยวที่มุ่งให้การท่องเที่ยวเป็นการท่องเที่ยวที่ไร้ความเร่งรีบ กล่าวคือเป็นการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวมีวันพักอาศัยอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น โดยนำฐานทุนเดิมในชุมชนมาสร้างเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ให้ประสบการณ์ที่ทรงคุณค่าแก่นักท่องเที่ยว อันจะนำไปสู่การใช้จ่ายจากนักท่องเที่ยวที่เพิ่มมากขึ้น ช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจของชุมชนได้อย่างทั่วถึง ตลอดจนเป็นการสร้างดุลยภาพระหว่างคุณค่าและมูลค่าได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สำหรับหลักการที่เป็นหัวใจสำคัญของการท่องเที่ยวโดยชุมชนนั้น สรุปจากบทเรียนและประสบการณ์พื้นที่ภาคเหนือ (สินธุ์ สโรบล, 2546) ได้ว่า เป็นทักษะในการจัดการทรัพยากรที่เป็นฐานทุนเดิมของชุมชน เพื่อนำทรัพยากรเหล่านั้นมาใช้ประโยชน์และมีการจัดการให้เกิดการใช้ประโยชน์อย่างยาวนาน กล่าวคือ จะต้องมีการปกป้อง ฟื้นฟูและบำรุงรักษาให้ทรัพยากรเหล่านั้นเพียงพอกับการใช้ประโยชน์ได้อย่างต่อเนื่อง ทักษะในการปฏิบัตินั้น สามารถแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ 1) ต้องเริ่มจากการมีส่วนร่วมของประชาชนซึ่งถือได้ว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดอันจะส่งผลต่อความสำเร็จและล้มเหลวในการดำเนินการท่องเที่ยว รวมทั้งยังเป็นตัวแปรที่ทำให้การท่องเที่ยวโดยชุมชนมีความแตกต่างจากการท่องเที่ยวแบบมวลชน กล่าวได้ว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความสำคัญในการมีส่วนร่วมของชุมชน ประชาชนและผู้มีส่วนได้เสีย ตั้งแต่เริ่มต้นร่วมกันเป็นเจ้าของ มีการแบ่งงาน แบ่งกิจกรรม และความรับผิดชอบไปจนสิ้นสุดกระบวนการที่มีการกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิต การบำรุงรักษาและจัดการแหล่งท่องเที่ยว 2) การศึกษาฐานทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน ทั้งในด้านธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ ประเพณีวัฒนธรรม วิถีชีวิต และการผลิตของชุมชน เพื่อนำมาเป็นปัจจัยต้นทุนในการกำหนดเป็นกิจกรรมหรือโปรแกรมการท่องเที่ยว 3) กิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นกิจกรรมที่เน้นให้มีการสร้างระบบการท่องเที่ยวที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ซึ่งที่พบส่วนใหญ่ในสังคมไทยแบ่งออกได้เป็น 3 รูปแบบ คือ รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรม ทั้งนี้กิจกรรมท่องเที่ยวดังกล่าวมานี้ขึ้นอยู่กับการร่วมกันกำหนดทิศทางว่าชุมชนจะดำเนินการกิจกรรมการท่องเที่ยวในรูปแบบใดที่สอดคล้องกับสภาพบริบท ทุนทรัพยากรและสะท้อนอัตลักษณ์ของชุมชนได้มากที่สุด และ 4) การจัดการการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในชุมชน โดยมุ่งจัดการความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าบ้านกับผู้มาเยือน มุ่งเข้าถึงกลุ่มลูกค้าที่มีคุณภาพ พร้อมกับความพยายามที่จะต้องลดผลกระทบทางลบจากการท่องเที่ยวในด้านการใช้ทรัพยากร พื้นที่ จำนวนนักท่องเที่ยว การตลาด ขยะของเสีย

ตลอดจนจะต้องกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวภายในชุมชนอย่างเป็นธรรม ซึ่งจะนำไปสู่การขับเคลื่อนให้การท่องเที่ยวเกิดพลังเป็นเครื่องมือการพัฒนาท้องถิ่นทั้งทางตรงและทางอ้อม

5. การเตรียมความพร้อมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวเป็นเสมือนงานพัฒนาชุมชนอย่างหนึ่ง เป็นสิ่งที่ดูเหมือนง่ายแต่ทำยากที่ว่ายากนั้นก็เพราะการท่องเที่ยวเป็นการพัฒนาที่ตอบสนองกระแสบริโภคนิยม การท่องเที่ยวทำให้ชุมชนหลุดออกจากฐานการผลิตเดิมในภาคการเกษตร สู่ธุรกิจด้านบริการ กำลังซื้อที่สูงกว่าของนักท่องเที่ยวจึงสามารถกำหนด “สินค้า” และ “บริการ” ได้ตามความต้องการ ทำให้สภาพทางสังคมและวัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยวมักถูกครอบงำจากวัฒนธรรมภายนอกที่เข้ามาพร้อมกับนักท่องเที่ยวเป็นดาบสองคมและมีความเสี่ยงอย่างยิ่งในการนำไปใช้ในการพัฒนา

อย่างไรก็ตาม ก่อนที่จะเปิดหมู่บ้านต้อนรับนักท่องเที่ยว ชุมชนควรจะต้อง “รู้ตัว” เข้าใจและตระหนักต่อการท่องเที่ยวนี้ ตลอดจนการสร้างภูมิคุ้มกัน โดยการเตรียมความพร้อมชุมชน ซึ่งผู้ดำเนินการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนควรมีกระบวนการทำงาน ตามที่พจนา สวนศรี (2546: 189-190) ได้กล่าวไว้ว่าดังนี้

ขั้นที่ 1 ให้ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวให้ชุมชนในการพิจารณาทั้งด้านบวกและลบของการท่องเที่ยว ซึ่งในขั้นตอนนี้อาจจะมีเฉพาะผู้นำหรือกลุ่มสนใจ

ขั้นที่ 2 สร้างการมีส่วนร่วม เป็นการดึงเอากลุ่มที่สนใจการท่องเที่ยวโดยชุมชนและกลุ่มองค์กรต่างๆ ในชุมชน เช่น กลุ่มเยาวชน กลุ่มสตรี กลุ่มออมทรัพย์ และผู้นำที่เป็นทางการและผู้นำทางธรรมชาติมาพูดคุยเรื่องผลดี-ผลเสีย อีกครั้ง เพื่อให้เขาเหล่านั้นได้ร่วมกันตัดสินใจเรื่องนี้ร่วมกัน

ขั้นที่ 3 ศึกษาชุมชนร่วมกับชาวบ้าน โดยการทำงานร่วมกับชาวบ้านเพื่อศึกษาในหัวข้อดังนี้

- การสำรวจทางกายภาพ
  - -ทำแผนที่รอบนอก (แสดงแหล่งทรัพยากรธรรมชาติและที่ดินทำกิน)
  - -แผนที่รอบในหมู่บ้าน (แสดงที่ตั้งของบ้านเรือน ทรัพยากรคนสร้างและทรัพยากรธรรมชาติ)
- ศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชน ภูมิปัญญา วัฒนธรรม ประเพณีของชุมชน
- ศึกษาความสัมพันธ์ของชุมชนกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ และทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยว
- ศึกษากลุ่มต่างๆ ในชุมชน

ซึ่งผลการศึกษานี้จะทำให้เห็นศักยภาพ-ข้อจำกัดของชุมชน และปัญหาของชุมชนร่วมกัน

ขั้นที่ 4 วิเคราะห์ข้อมูลร่วมกัน ทั้งในด้านศักยภาพ-ข้อจำกัด โอกาสและความเสี่ยง ในขั้นตอนนี้จะทำให้ชุมชนได้มองเห็นได้ด้วยตนเอง และสามารถเชื่อมโยงเรื่องท่องเที่ยวกับการพัฒนาชุมชนได้ การวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้จะทำให้เกิดการจัดลำดับความสำคัญของปัญหา และอาจพบว่าเพื่อแก้ปัญหาให้ตรงจุด อาจจะไม่จำเป็นต้องใช้เรื่องการท่องเที่ยวเลยก็เป็นได้

ขั้นที่ 5 ร่วมกันพัฒนาศักยภาพและแก้ไขจุดอ่อน อาทิ

- รวบรวมองค์ความรู้ ซึ่งแต่ละชุมชนจะแตกต่างกันออกไปมีเอกลักษณ์เฉพาะชุมชน เช่น บางชุมชนเด่นด้านการพัฒนาชุมชน บางชุมชนเด่นระบบการจัดการนิเวศที่ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นได้เหมาะสม เป็นต้น ซึ่งชุมชนต้องร่วมกันดึงเอกลักษณ์ ให้เห็นร่วมกันก่อนนำสู่การเผยแพร่ออกไป
- ปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวให้เหมาะสม สอดคล้อง ปลอดภัย ไม่ทำลายระบบนิเวศเดิมมากนัก เช่น การปรับทางเดินในป่าเขา เป็นต้น
- ปรับปรุงบ้านพักและความสะอาดภายในชุมชนให้เป็นมาตรฐานของชุมชนแต่ละแห่งที่ตกลงร่วมกัน โดยมีคณะกรรมการของชุมชน ตรวจสอบอย่างสม่ำเสมอ
- ฝึกอบรมบุคลากรด้านการท่องเที่ยวในชุมชน เช่น นักสื่อความหมาย การสร้างเวทีเรียนรู้กับนักท่องเที่ยว เป็นต้น ซึ่งในขั้นตอนนี้จะเห็นความสามารถของชุมชน ในการรองรับการท่องเที่ยวทั้งความพร้อม จำนวนบุคลากร และขีดความสามารถในการรองรับทั้งพื้นที่ทางธรรมชาติ และรูปแบบกิจกรรมที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชน

ขั้นที่ 6 วางรูปแบบการบริหารจัดการ ในขั้นตอนนี้จะเป็นการจัดตั้งองค์กรขึ้นมาทำงาน หรืออาจใช้องค์การที่ชุมชนมีอยู่เดิมแต่เพิ่มเติมบทบาทหน้าที่ มีการกำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน กำหนดรูปแบบของการท่องเที่ยว โปรแกรมและราคา การจัดสรรผลประโยชน์ สู่ชาวบ้านและชุมชน และมาตรการในการป้องกันผลกระทบ โดยอาจจะเป็นการสร้างกฎ-กติกา เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติทั้งชาวบ้านและนักท่องเที่ยว

ขั้นที่ 7 ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้รับรู้และช่วยให้ข้อมูลแก่ผู้ที่สนใจ

ขั้นที่ 8 ทดลองดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยว ในขั้นตอนนี้อาจมีการจัดท่องเที่ยวนำร่อง เพื่อทดสอบความพร้อมของชุมชน โดยการเชิญบุคคลหรือหน่วยงานภายนอกที่มีประสบการณ์หรือเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนเข้าร่วมกิจกรรม ให้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เพื่อเป็นทิศทางต่อไปในอนาคต

ขั้นที่ 9 ประเมินผล ในขั้นตอนประเมินผล อาจแยกออกมาเป็น 2 ส่วน คือ การประเมินผลและสรุปบทเรียนหลังเสร็จกิจกรรมทุกครั้ง และการประเมินผลเป็นช่วงๆ ทุกๆ 3-6 เดือน เป็นต้น ซึ่งการประเมินผลจะช่วยให้เกิดการทบทวนตนเอง และแก้ไขข้อบกพร่อง

ขั้นที่ 10 พัฒนาองค์กร

- การฝึกอบรม เช่น การบริหารจัดการ การสร้างการมีส่วนร่วม การสื่อความหมาย การศึกษาดูงาน สำหรับแกนนำองค์กรชุมชนเพื่อจัดการท่องเที่ยว เพื่อเสริมโลกทัศน์

พัฒนาทักษะการบริหาร การจัดการในชุมชนอื่นๆ ที่มีลักษณะคล้ายๆ กัน เพื่อเป็นตัวอย่างนำไปประยุกต์ หรือเป็นบทเรียนที่ชุมชนต้องพึงระวังผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นได้ และวางมาตรการป้องกันไว้

กระบวนการทั้ง 10 ขั้นตอน จะเหมือนการทำงานพัฒนาปกตินั่นเอง แต่สิ่งที่ยากก็คือเรื่องท่องเที่ยวเป็นเรื่องที่ชาวบ้านไม่คุ้นเคยมาก่อน และไม่มั่นใจว่าตนเองจะทำได้ แต่ละคำถามในแต่ละขั้นตอนในกระบวนการเตรียมชุมชน จะต้องเป็นการปลุกระดมสำนึกของท้องถิ่น ให้คนท้องถิ่นอยากรู้จักตนเอง และเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง การท่องเที่ยวก็จะเกิดความชัดเจนมากขึ้นว่า เป็น

การเข้ามาเพื่อให้ชุมชนได้นำเสนอตัวอย่างต่อสาธารณะ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นหัวใจสำคัญของการท่องเที่ยว นอกจากปลุกสำนึกของชุมชนแล้วยังเป็นการสร้างจิตสำนึกของนักท่องเที่ยวต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการเห็นคุณค่าทางวัฒนธรรมของชุมชนที่ได้เข้ามาเยี่ยมเยือน

6. มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน

สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน(2556) ได้พัฒนามาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนขึ้น โดยแบ่งเป็น 5 ด้าน ได้แก่

ด้านที่ 1 การจัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชน

1. ระบบการบริหารจัดการโดยชุมชนแบบบูรณาการทั้ง 8 ด้าน ได้แก่ 1) ทรัพยากรธรรมชาติ 2) วัฒนธรรม 3) สุขภาพ/ สุขอนามัย 4) ความปลอดภัย 5) คน/สังคม 6) ผลประโยชน์ 7) คุณภาพการบริการ และ 8) การตลาด

1.1 มีการทำงานในระบบกลุ่มท่องเที่ยว ซึ่งคณะกรรมการเข้ามาบริหารจัดการ

1.2 คณะกรรมการมีความเข้าใจในเป้าหมายและหลักการของการท่องเที่ยวโดยชุมชน

1.3 คณะกรรมการมีความรู้ ความสามารถที่ครอบคลุมทั้ง 8 ด้าน

1.4 สมาชิกในกลุ่มท่องเที่ยวเป็นคนในชุมชนและเข้าใจเป้าหมายของการท่องเที่ยวโดยชุมชน

1.5 กลุ่มท่องเที่ยวมีการแบ่งหน้าที่และกระจายบทบาทการทำงานที่ครอบคลุมทั้ง 8 ด้าน

1.6 มีกลไกการประสานงานโดยมีผู้ประสานงานที่ชัดเจน

1.7 มีการจัดเก็บข้อมูลของกลุ่มอย่างเป็นระบบ และมีการปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัยอยู่เสมอทุกๆ ปี

1.8 กลุ่มท่องเที่ยวมีแผนงานที่ชัดเจนและครอบคลุมทั้ง 8 ด้าน

1.9 กลุ่มท่องเที่ยวมีระบบการเงินและบัญชีที่ชัดเจนโปร่งใสและตรวจสอบได้

1.10 กลุ่มท่องเที่ยวมีการกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับการใช้ประโยชน์ของสภาพพื้นที่ชุมชน

2. การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวและชุมชน

2.1 กลุ่มท่องเที่ยวมีกระบวนการทำงานที่ให้โอกาสกับสมาชิกในการร่วมคิดวางแผนและตัดสินใจ

2.2สมาชิกมีความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของ ที่แสดงให้เห็นอย่างเป็นรูปธรรม เช่น การเข้ามารับทราบข้อมูล ร่วมคิด ร่วมแก้ไขปัญหา ร่วมแรงหรือร่วมทุน โดยการถือหุ้นร่วมกัน

2.3 มีการประชุมหรือเวทีแลกเปลี่ยนกันภายในกลุ่มอย่างสม่ำเสมออย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง

2.4 มีการกระจายข่าวสารการความเคลื่อนไหวและกิจกรรมของกลุ่มท่องเที่ยวให้ชุมชนรับรู้อย่างต่อเนื่อง

2.5 เปิดโอกาสให้คนในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มท่องเที่ยว (อย่างน้อยปีละ 1 กิจกรรม)

2.6 กลุ่มท่องเที่ยวเปิดโอกาสให้คนในชุมชนเข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยว (อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง)

3. การเสริมศักยภาพของคนในกลุ่มและชุมชน

3.1 สมาชิกได้รับโอกาสพัฒนาความรู้และทักษะในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ของตนอย่างต่อเนื่อง และ สามารถนำความรู้ไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.2 ผู้นำและสมาชิกมีทักษะในการถ่ายทอดความรู้ประสบการณ์ให้แก่บุคคลและหน่วยงานที่สนใจได้

3.3 มีการหมุนเวียนให้สมาชิกได้มีโอกาสเข้าร่วมประชุมและฝึกอบรมต่างๆ

3.4 มีกิจกรรมในการเสริมสร้างศักยภาพของสมาชิกลุ่ม และคนในชุมชน ซึ่งบรรจุไว้ในแผนการดำเนินงาน

4. ระบบประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว กลุ่มท่องเที่ยวและชุมชน ที่ครอบคลุมทั้ง 8 ด้าน

4.1 มีการประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ เช่น สมุดเยี่ยม แบบสอบถาม เป็นต้น

4.2 มีการประเมินความพึงพอใจของสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยว ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น เวทีประจำเดือน ประชุมกลุ่มย่อย หรือการตอบแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ เป็นต้น

4.3 มีเวทีประชาคมเพื่อสร้างการรับรู้ของคนในชุมชนเกี่ยวกับการดำเนินงานของกลุ่ม และเปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้แสดงความคิดเห็นอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

4.4 มีการวิเคราะห์ผลการประเมินความพึงพอใจทั้งจากนักท่องเที่ยว สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยว และคนในชุมชน เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวต่อไป

5. การปฏิบัติตามกฎระเบียบของคนในชุมชนและนักท่องเที่ยว

5.1 มีข้อตกลงหรือกฎระเบียบของกลุ่มท่องเที่ยวที่ได้รับการยอมรับจากคนในชุมชน และสมาชิกปฏิบัติตาม ข้อกำหนดนั้น

5.2 กลุ่มท่องเที่ยวมีการกำหนดกฎระเบียบสำหรับนักท่องเที่ยว และมีการแจ้งให้นักท่องเที่ยวรับทราบล่วงหน้า

5.3 กลุ่มท่องเที่ยวมีการจัดทำสื่อเผยแพร่กฎระเบียบให้กับชาวบ้านและนักท่องเที่ยวได้รับทราบ เช่น ป้าย ประกาศ แผ่นผับ คู่มือท่องเที่ยว เป็นต้น

6. การตลาดและประชาสัมพันธ์อย่างรับผิดชอบ

6.1 มีการกำหนดเป้าหมายกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับชุมชนและมีกิจกรรมที่เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวใน แต่ละกลุ่มเป้าหมาย

6.2 มีการกำหนดปฏิทินกิจกรรมท่องเที่ยวเพื่อให้ผู้ประกอบการหรือนักท่องเที่ยวทราบล่วงหน้า

6.3 มีการให้ข้อมูลเพื่อการประชาสัมพันธ์ในกิจกรรมและบริการที่เป็นข้อเท็จจริง

6.4 มีประสบการณ์ในการออกไปประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของชุมชนตามงานเทศกาลท่องเที่ยวต่าง ๆ ใน ระดับจังหวัดหรือประเทศ อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

ด้านที่ 2 การท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่นสังคมและคุณภาพชีวิต

1. สนับสนุนการพัฒนาชุมชน

1.1 มีการจัดสรรรายได้ของกลุ่มเพื่อสนับสนุนกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ของชุมชนอย่างต่อเนื่อง

1.2 สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาในชุมชน

1.3 มีการทำงานร่วมกับภาคีอื่นทั้งในและนอกชุมชน

1.4 มีการผลักดันให้แผนงานของกลุ่มท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของแผนงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2. กระจายรายได้อย่างเป็นธรรมและสร้างโอกาสการมีรายได้เสริม

2.1 สมาชิกในกลุ่มมีโอกาสในการมีรายได้ภายใต้การจัดการในระบบหมุนเวียนการให้บริการท่องเที่ยว

2.2 มีการส่งเสริมให้กลุ่มท่องเที่ยวและสมาชิกซื้อและใช้ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตในชุมชน

2.3 กลุ่มท่องเที่ยวเปิดโอกาสให้ชาวบ้านและกลุ่มองค์กรต่างๆ ในชุมชนจำหน่ายสินค้าให้กับนักท่องเที่ยว

2.4 มีการสนับสนุนให้สมาชิกในชุมชนมีการคิดค้นผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ๆ แก่นักท่องเที่ยว ที่มาจากวัตถุดิบและภูมิปัญญาที่มีในท้องถิ่น

3. การให้เกียรติด้านสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

3.1 กลุ่มท่องเที่ยวไม่สนับสนุนการค้ายาเสพติด อบายมุข และการค้าประเวณี

3.2 เปิดโอกาสแก่เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ และคนพิการ ให้ได้รับประโยชน์และมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในกลุ่ม

3.3 ไม่มีการใช้แรงงานเด็กในบทบาทหน้าที่ๆ เสี่ยงภัย หรือทำให้ขาดโอกาสในการศึกษา

3.4 กิจกรรมท่องเที่ยวที่มีการใช้ทรัพยากรร่วมกับเพื่อนบ้าน จะต้องไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้งหรือรบกวนเพื่อน บ้าน

ด้านที่ 3 การท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรม

1. กลุ่มท่องเที่ยวมีข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรมและวิถีชีวิตในท้องถิ่น

1.1 มีการรวบรวมและบันทึกข้อมูลทางด้านประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต ภูมิปัญญา ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณีเป็นเอกสาร รูปภาพหรือสื่อต่าง ๆ

1.2 มีการรวบรวมเก็บรักษาและอนุรักษ์ของเก่าซึ่งสะท้อนถึงวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชนไว้เพื่อให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาเรียนรู้

2. มีการถ่ายทอดข้อมูลทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตจากคนภายในสู่คนภายนอก และการถ่ายทอดภายในชุมชนด้วยกันเอง

2.1 มีการออกแบบกิจกรรมท่องเที่ยวที่นำเสนอศิลปวัฒนธรรมและวิถีชีวิตท้องถิ่น

2.2 กิจกรรมท่องเที่ยวเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้และสัมผัสวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของ ชาวบ้านผ่านประสบการณ์จริงหรือได้ลงมือทำกิจกรรมนั้นๆ ด้วยตัวเอง

2.3 เจ้าของบ้านหรือนักสื่อความหมายท้องถิ่นมีความสามารถในการสื่อความหมายเรื่องราววัฒนธรรม วิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่นได้อย่างน่าสนใจ

2.4 มีการส่งเสริมเยาวชนในชุมชนให้มีความรู้ความสามารถในการเป็นนักสื่อความหมายท้องถิ่นด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น

2.5 มีการผลักดันให้องค์ความรู้เรื่องภูมิปัญญา ประเพณี ศิลปวัฒนธรรม ที่มีการรวบรวมโดยกลุ่มท่องเที่ยวให้เข้าไปเป็นหลักสูตรท้องถิ่น

3. มีกฎกติกาและแนวทางปฏิบัติเพื่อการเคารพและปกป้องวัฒนธรรมของคนท้องถิ่นและเพื่อเกียรติวัฒนธรรมของแขกผู้มาเยือน

3.1 มีกฎระเบียบด้านวัฒนธรรม และมีการให้ข้อมูลกับนักท่องเที่ยวรับทราบเพื่อปฏิบัติตามแนวทางที่ชุมชนกำหนด

3.2 สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวปฏิบัติตนตามระเบียบของชุมชนและเป็นแบบอย่างที่ดี

3.3 มีการเผยแพร่ข้อควรปฏิบัติด้านวัฒนธรรมให้กับคนในชุมชนได้รับทราบโดยเป็นไปในแนวทางเดียวกันกับที่ให้นักท่องเที่ยวปฏิบัติ

3.4 กิจกรรมการท่องเที่ยวไม่รบกวนและส่งผลกระทบต่อโบราณสถานและสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ของขุมชน

3.5 มีการให้ความรู้กับสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวและครอบครัวเพื่อให้เข้าใจวัฒนธรรมที่แตกต่างของผู้มาเยือน

4. กลุ่มท่องเที่ยวมีการส่งเสริมการอนุรักษ์ฟื้นฟูและสืบทอดวัฒนธรรม

4.1 มีการยกย่องให้เกียรติครูภูมิปัญญา บุคคลตัวอย่างของชุมชน

4.2 กลุ่มท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในกิจกรรมอนุรักษ์ ฟื้นฟูและสืบทอดวัฒนธรรมในชุมชน

ด้านที่ 4 การท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน

1. กลุ่มท่องเที่ยวมีฐานข้อมูลด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการเผยแพร่ข้อมูล

1.1 กลุ่มท่องเที่ยวมีฐานข้อมูลที่ชัดเจนในเรื่องเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมในชุมชน และความสัมพันธ์ระหว่างคนกับทรัพยากรธรรมชาติ

1.2 สมาชิกลุ่มท่องเที่ยวมีความรู้ สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ และความสัมพันธ์ระหว่างคนกับทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนแก่ผู้มาเยือนได้

1.3 ผู้นำกลุ่มท่องเที่ยวสามารถถ่ายทอดข้อมูลความรู้ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้กับคนในชุมชนและผู้สนใจทั่วไปได้

1.4 มีกฎระเบียบข้อควรปฏิบัติด้านสิ่งแวดล้อม และเผยแพร่ให้กับคนในชุมชนและแขกผู้มาเยือนได้รับทราบ

2. มีการออกแบบกิจกรรมท่องเที่ยวที่คำนึงถึงการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

2.1 มีการออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

2.2 กิจกรรมท่องเที่ยวเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมและความสัมพันธ์ระหว่างคนกับทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน

2.3 มีข้อควรปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยวและสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวในการทำกิจกรรมท่องเที่ยวที่ลดผลกระทบ ต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น การไม่เด็ดดอกไม้ในป่า การใช้ปิ่นโตแทนกล่องโฟม เป็นต้น นักสื่อความหมายท้องถิ่นสามารถแนะนำข้อปฏิบัติเพื่อการรักษาสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.4 นักสื่อความหมายท้องถิ่นสามารถแนะนำข้อปฏิบัติเพื่อการรักษาสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.5 นักสื่อความหมายท้องถิ่นมีความสามารถในการสื่อความหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและความสัมพันธ์ระหว่างคนกับทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนได้อย่างน่าสนใจ

2.6 มีกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวได้ร่วมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน

3. การจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน และการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ

3.1 กลุ่มท่องเที่ยวมีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างเป็นระบบตามสภาพของพื้นที่และคำนึงถึงความยั่งยืน

3.2 กลุ่มท่องเที่ยวมีแผนงานในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ความหลากหลายทางชีวภาพ และมีการนำแผนงานไปใช้จริง

3.3 กลุ่มท่องเที่ยวมีคณะทำงาน/ตัวแทนชุมชนที่รับผิดชอบงานด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างชัดเจน

3.4 มีการทำงานร่วมกับเครือข่าย/องค์กรภาคี/ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย/พันธมิตร ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมร่วมกัน

3.5 สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวมีส่วนร่วมกับงานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

3.6 กลุ่มท่องเที่ยวมีกองทุนที่สนับสนุนชุมชนในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และมีการนำกองทุนไปใช้อย่างเป็นรูปธรรม

3.7 มีกิจกรรมการสร้างจิตสำนึกให้คนในชุมชนตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ

3.8 มีการถ่ายทอดภูมิปัญญาในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติให้กับคนรุ่นใหม่

4. การจัดการขยะในชุมชนและแหล่งท่องเที่ยว

4.1 สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวมีระบบจัดการขยะทั้งในระดับครัวเรือนและระดับกลุ่ม เช่น การคัดแยกขยะก่อน

4.2 นำไปกำจัด การทำปุ๋ย/น้ำหมักจากเศษขยะที่ย่อยสลายได้ การนำกลับมาใช้ใหม่ เป็นต้น

4.3 กลุ่มท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการจัดการขยะในชุมชนและแหล่งท่องเที่ยว

4.4 มีการจัดการขยะที่ดีในแหล่งท่องเที่ยว

4.5 มีข้อปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการขยะในแต่ละกิจกรรมท่องเที่ยว

4.6 มีมาตรการ/วิธีการในกิจกรรมท่องเที่ยวแต่ละกิจกรรมเพื่อลดมลพิษและปริมาณขยะ เช่น การใช้ย่าม ถุง ผ้า ปิ่นโต ขวด/กระติกน้ำแบบเติมใหม่ได้ เป็นต้น

5. การจัดการทรัพยากรน้ำและน้ำเสีย

5.1 บ้านพักนักท่องเที่ยวและกิจกรรมท่องเที่ยวมีการใช้น้ำอย่างประหยัด

5.2 ชุมชนมีข้อตกลงร่วมกันในการใช้ทรัพยากรน้ำ

5.3 กลุ่มท่องเที่ยวมีการวางแนวทางการปฏิบัติเพื่อป้องกันน้ำเสีย

6. การจัดการด้านเสียงรบกวน

6.1 กลุ่มท่องเที่ยวมีการออกแบบและการใช้เครื่องมือที่ลดมลภาวะทางเสียง

6.2 มีข้อปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยวเพื่อควบคุมเสียงรบกวน

6.3 กิจกรรมท่องเที่ยวไม่รบกวนต่อชุมชน สัตว์ป่า หรือสภาวะแวดล้อม

7. การจัดการด้านพลังงาน

7.1 มีการรณรงค์ให้สมาชิกกลุ่มและนักท่องเที่ยวใช้ไฟ น้ำมัน แก๊ส และเชื้อเพลิงอื่น ๆ อย่างประหยัด มีแนวทางในการใช้พลังงานอย่างประหยัด หรือการใช้พลังงานทางเลือกหรือพลังงานทดแทน

8. ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

8.1 ส่งเสริมสนับสนุนการใช้ผลิตภัณฑ์ที่ทำจากวัสดุที่มีในท้องถิ่นซึ่งไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม

8.2 มีผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยว

8.3 ไม่สนับสนุนการใช้ผลิตภัณฑ์ที่มีวัตถุดิบที่ทำมาจากพืช สัตว์หายาก หรือใกล้สูญพันธุ์

8.4 มีการส่งเสริมให้นำศิลปะท้องถิ่นและใช้วัสดุที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมมาทำการตกแต่งสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เช่น บ้านพัก ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว เป็นต้น

9. อาคารสิ่งก่อสร้าง

9.1 สิ่งปลูกสร้างที่สร้างขึ้นมาใหม่ มีการออกแบบที่สวยงาม สอดคล้องกลมกลืนไปกับสภาพแวดล้อม และคำนึงถึงความคงทน

9.2 มีการควบคุมกระบวนการก่อสร้างเพื่อลดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม

ด้านที่ 5 การบริการและความปลอดภัยของการท่องเที่ยวโดยชุมชน

1. กิจกรรมการท่องเที่ยวมีความชัดเจน ปลอดภัย ความเหมาะสมกับสภาพชุมชน กลุ่มเป้าหมาย และช่วงเวลา

1.1 มีการสำรวจเส้นทางท่องเที่ยวและประเมินความเสี่ยงต่อนักท่องเที่ยวและคนในชุมชน

1.2 มีข้อควรปฏิบัติเกี่ยวกับความปลอดภัย แสดงจุดที่มีความเสี่ยง พร้อมชี้แจงให้นักท่องเที่ยวรับทราบ

1.3 มีอุปกรณ์ด้านการท่องเที่ยวเพียงพอ และมีการตรวจสอบสภาพความพร้อมก่อนการใช้งาน

1.4 มีการจัดทำป้ายเตือนในจุดที่มีความเสี่ยง

1.5 กิจกรรมท่องเที่ยวมีความสอดคล้องเหมาะสมกับชุมชนและกลุ่มเป้าหมาย

1.6 กิจกรรมท่องเที่ยวมีความสมดุลกับระยะเวลาสอดคล้องกับช่วงเวลาและฤดูกาล

1.7 กิจกรรม ราคา ระยะเวลาและระยะทางในโปรแกรมท่องเที่ยวมีความชัดเจน

2. ที่พัก

2.1 ที่นอน

2.1.1 อุปกรณ์จำเป็นพื้นฐาน มีความสะอาด เพียงพอกับจำนวนนักท่องเที่ยว พร้อมในการใช้งาน และมีการทำความสะอาดทุกครั้งก่อนที่นักท่องเที่ยวเข้าพัก

2.1.2 ความสะอาดทุกครั้งก่อนที่มีนักท่องเที่ยวเข้าพัก

2.1.3 ที่นอนมีความเป็นสัดส่วน (ถ้าไม่มีห้องนอน ควรมีฉากกั้นให้เป็นสัดส่วน)

2.1.4 บริเวณที่นอนอากาศถ่ายเทสะดวก ไม่มีกลิ่นอับ

2.1.5 ที่พักมีถังขยะและที่แขวนหรือราวตากผ้า

2.1.6 มีการเตรียมน้ำดื่มให้กับนักท่องเที่ยวในบริเวณที่นอน

2.2 ห้องน้ำ

2.2.1 ห้องน้ำมีความสะอาดและถูกสุขลักษณะ มีการทำความสะอาดอยู่เสมอ ไม่มีกลิ่น ถ้าห้องอาบน้ำและห้องส้วมอยู่รวมกัน ขันน้ำและถังรองรับน้ำที่ใช้อาบควรแยกกันให้ชัดเจน

2.2.2 ห้องน้ำมีความปลอดภัย มิดชิด ประตูสามารถปิดล็อกได้ พื้นไม่ลื่น มีการระบายน้ำดี มีแสงสว่างเพียงพอ มีถังขยะ ที่แขวนผ้าหรือราวตากผ้า

2.3 บริเวณบ้านและสภาพบ้าน

2.3.1 ตัวบ้านมีความมั่นคงแข็งแรง ไม่อยู่ในสภาพชำรุด หรือเสี่ยงต่อการเป็นอันตราย

2.3.2 หลังคาไม่รั่ว สามารถกันน้ำฝนได้อย่างดี

2.3.3 บ้านพักอากาศถ่ายเทสะดวก ไม่มีกลิ่นอับ

2.3.4 ไม่มีสัตว์หรือแมลงที่เป็นอันตรายและเป็นพาหะนำโรคในบริเวณที่พัก

2.3.5 บริเวณบ้านมีมุมให้นักท่องเที่ยวได้ใช้เป็นที่พักผ่อนได้

2.3.6 มีการจัดสรรจำนวนนักท่องเที่ยวให้มีความเหมาะสมกับบ้านพัก โดยพิจารณาจากขนาดของบ้านพักและจำนวนห้องน้ำที่มีให้บริการในบ้านพัก รวมถึงความสามารถในการดูแลนักท่องเที่ยวของเจ้าของบ้าน

2.3.7 เจ้าของบ้านพักมีการจัดการกับสัตว์เลี้ยงก่อนนักท่องเที่ยวเข้าพัก เช่น ล่ามสุนัขหรือจับใส่กรง

2.3.8 บริเวณบ้านมีความสะอาดและเป็นระเบียบ

2.3.9 ภูมิทัศน์รอบบ้านมีความสะอาด ปลอดภัย สวยงาม ไม่มีขยะ หญ้าไม่รก ไม่มีน้ำขัง มีการปลูกต้นไม้ ดอกไม้ ผักสวนครัว

2.4 อาหารและเครื่องดื่ม

2.4.1 อาหารมีความสะอาด ถูกสุขอนามัย เป็นอาหารที่ปรุงสุกแล้ว มีการใช้ช้อนกลาง มีการล้างวัตถุดิบก่อนการปรุงอาหารทุกครั้ง คนทำอาหารควรล้างมือให้สะอาดก่อนลงมือทำอาหาร

2.4.2 ส่วนประกอบของอาหารมาจากวัตถุดิบในท้องถิ่นเป็นส่วนใหญ่

2.4.3 อุปกรณ์และภาชนะในการประกอบอาหารมีความสะอาด มีฝาปิดที่มิดชิด มีการล้างทำความสะอาดทุกครั้งก่อนและหลังการใช้งาน

2.4.4 ห้องครัวมีความสะอาด มีการระบายอากาศดี มีแสงสว่างเพียงพอ อุปกรณ์มีการจัดเก็บจัดวางอย่างเป็นหมวดหมู่

2.4.5 ทำอาหารให้สอดคล้องกับกลุ่มนักท่องเที่ยว เช่น อาหารมุสลิม หรืออาหารมังสวิรัติ เป็นต้น

2.4.6 เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวร่วมทำอาหารกับเจ้าของบ้าน

2.4.7 คุณภาพและปริมาณอาหารมีความเหมาะสมกับราคาเพียงพอกับจำนวนนักท่องเที่ยว

2.4.8 รายการอาหารมีความหลากหลาย ไม่น้อยกว่า 3 อย่าง/มื้อ เพียงพอกับจำนวนนักท่องเที่ยว และไม่ซ้ำในแต่ละมื้อ

2.4.9 มีการจัดเตรียมอาหารให้ตรงเวลา

2.4.10 อุปกรณ์ในการรับประทานอาหารมีเพียงพอกับจำนวนนักท่องเที่ยว

2.4.11 มีการแนะนำรายการอาหาร

2.4.12 น้ำดื่มมีความสะอาด ถูกสุขอนามัย เก็บในภาชนะที่สะอาด มิดชิด

3. ยานพาหนะและการเดินทาง

3.1มีการกำหนดอัตราค่าบริการที่เหมาะสม สอดคล้องกับระยะทาง สภาพเส้นทาง และช่วงเวลา มีการทำความสะอาด ตรวจสอบคุณภาพของยานพาหนะก่อนการนำไปให้บริการ มีการนัดหมายเวลาที่แน่นอน/ตรงเวลา

3.2 มีแนวทางในการปฏิบัติงานและแผนรองรับในกรณีเกิดเหตุการณ์ไม่คาดคิด

3.3 จัดยานพาหนะให้มีความเหมาะสมและเพียงพอกับจำนวนนักท่องเที่ยว โดยมีการกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับยานพาหนะ 1 คัน

3.4 คนขับขี่ยานพาหนะมีคุณสมบัติที่เหมาะสม เป็นคนในชุมชน มีใบขับขี่ มีสติสัมปชัญญะสมบูรณ์ ไม่อยู่ในสภาพเมาสุรา รู้จักเส้นทางเป็นอย่างดี

3.5 มีอุปกรณ์ในการดูแลควบคุมความปลอดภัย เช่น เสื้อชูชีพ หมวกนิรภัย เป็นต้น

3.6 มีแผนที่หรือข้อมูลการเดินทางเข้าถึงชุมชนที่ชัดเจน

3.7 ยานพาหนะที่ใช้บริการนักท่องเที่ยวมีการทำประกันอุบัติเหตุ

4. นักสื่อความหมายท้องถิ่น

4.1 เป็นคนในชุมชนและเป็นสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยว รวมทั้งได้รับการยอมรับจากชุมชน

4.2 มีคุณสมบัติพื้นฐานของการเป็นนักสื่อความหมายที่ดี ตรงต่อเวลา มีอัธยาศัยไมตรีที่ดี มีไหวพริบปฏิภาณ รู้จักการควบคุมอารมณ์ มีการตัดสินใจที่ดี เหมาะสมกับสถานการณ์และแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี

4.3 ผ่านการอบรม/รู้ข้อมูลของชุมชนเป็นอย่างดี

4.4 มีทักษะในการสื่อความหมาย นำเสนอได้อย่างน่าสนใจ ข้อมูลมีความถูกต้อง ชัดเจน

4.5 มีการปฏิบัติตัวอย่างเหมาะสมกับนักท่องเที่ยวรู้จักกาลเทศะไม่มีเรื่องชู้สาว

4.6 มีสภาพร่างกายที่พร้อมในการปฏิบัติงาน ไม่อยู่ในสภาพที่มึนเมาไม่สบาย มีสติสัมปชัญญะสมบูรณ์

4.7 มีทักษะในการต้อนรับนักท่องเที่ยว การแนะนำให้ข้อมูลเกี่ยวกับชุมชน ข้อมูลกลุ่มท่องเที่ยว

4.8 มีการแจ้งให้นักท่องเที่ยวได้ทราบถึงการปฏิบัติตนในการท่องเที่ยวในชุมชนและการทำกิจกรรมต่าง ๆ

4.9 มีทักษะในการประเมินความพร้อมทางร่างกายและจิตใจของนักท่องเที่ยวต่อกิจกรรมที่ทำ และสามารถให้คำแนะนำที่เหมาะสม

4.10 มีความรู้เรื่องการปฐมพยาบาลเบื้องต้น

4.11 มีการแจ้งให้กับนักท่องเที่ยวทราบถึงจุดที่มีความเสี่ยงเรื่องความปลอดภัยและข้อควรระวัง มีการวางแผนและประสานงานกับผู้เกี่ยวข้องล่วงหน้า

4.12 มีจำนวนนักสื่อความหมายท้องถิ่นที่เหมาะสมกับจำนวนนักท่องเที่ยวและกิจกรรมท่องเที่ยว มีการกำหนดและระบุจำนวนที่แน่นอนในการทำกิจกรรมท่องเที่ยวแต่ละครั้ง

5. เจ้าของบ้าน

5.1 มีทักษะการเป็นเจ้าบ้านที่ดี คือ แนะนำตนเอง สมาชิกในครอบครัว และจุดสำคัญต่าง ๆ ภายในบ้านพัก ต่อนักท่องเที่ยว ให้การต้อนรับที่อบอุ่น มีอัธยาศัยไมตรี แต่งกายสุภาพ ไม่มีเรื่องชู้สาวกับนักท่องเที่ยว ไม่ส่งเสียงดังในยามวิกาล คอยดูแลความปลอดภัยให้ความช่วยเหลือแก่นักท่องเที่ยว แนะนำสิ่งที่ควรปฏิบัติและไม่ควรปฏิบัติ

5.2 สามารถสร้างการมีส่วนร่วมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเจ้าบ้านกับนักท่องเที่ยว

5.3 สมาชิกในครอบครัวมีความพร้อมและเต็มใจในการรับนักท่องเที่ยว

5.4 เจ้าของบ้านพักมีข้อมูลความรู้เกี่ยวกับแนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชนและข้อมูลของชุมชนเป็นอย่างดี

6. การติดต่อประสานงาน

6.1 มีผู้ประสานงานชัดเจน ติดต่อได้สะดวก และมีตัวแทนในกรณีที่ผู้ประสานงานหลักไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ หรือติดต่อไม่ได้

6.2 มีคุณสมบัติที่ดีของการเป็นผู้ประสานงาน ยิ้มแย้ม แจ่มใส

6.3 มีทักษะในการสื่อสารและการกระจายข้อมูลถึงผู้ที่เกี่ยวข้อง

6.4 มีขั้นตอนการประสานงานที่ชัดเจน

6.5 มีอุปกรณ์สื่อสารที่พร้อมใช้งานอยู่เสมอ มีระบบการจองล่วงหน้า

6.6 มีการให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวอย่างชัดเจน ในเรื่องกิจกรรม การบริการ ราคา กติกาของชุมชน

6.7 มีการสอบถามข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับนักท่องเที่ยว เช่น โรคประจำตัว อาหารการกิน เป็นต้น

6.8 มีการส่งต่อข้อมูลนักท่องเที่ยวให้กับนักสื่อความหมายท้องถิ่น เจ้าของบ้าน ฝ่ายยานพาหนะ รวมถึงผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องอื่นๆ และติดตามผลการส่งต่อนักท่องเที่ยว

6.9 มีข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับชุมชน กลุ่มท่องเที่ยว นักท่องเที่ยว และมีการจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ

6.10 มีระบบการทำสัญญาร่วมกับพันธมิตรทางการตลาด

6.11 มีข้อมูลของพันธมิตรต่างๆ เช่น หน่วยงาน บริษัทนำเที่ยว สื่อมวลชน เป็นต้น และจัดเก็บอย่างเป็นระบบ

6.12 มีคู่มือการท่องเที่ยว แจกหรือจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยว

6.13 มีการประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวและจัดเก็บอย่างเป็นระบบ

7. ความปลอดภัย

7.1 กลุ่มท่องเที่ยวมีแผนรองรับความปลอดภัยในกรณีเกิดอุบัติเหตุมีการเตรียมการปฏิบัติงานทั้งในด้านของบุคลากร อุปกรณ์ และยานพาหนะ

7.2 กลุ่มท่องเที่ยวมีการวางแผนการที่เกี่ยวข้องด้านความปลอดภัย เช่น การฝึกอบรม การซักซ้อมในสถานการณ์จำลอง เป็นต้น

7.3 มีการทำประกันอุบัติเหตุให้กับนักท่องเที่ยว

7.4 กลุ่มการท่องเที่ยวมีการจัดเวรยามดูแลความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว

7.5 มีเครื่องมือในการสื่อสาร เช่น โทรศัพท์ วิทยุ หรือเครื่องมือในการสื่อสารที่พร้อมใช้งานตลอดเวลา เป็นต้น

7.6 มีการประสานงานร่วมกับฝ่ายปกครอง หน่วยงานต่างๆ ในชุมชน เช่น สถานีอนามัย กลุ่ม อป.พร. เป็นต้น เพื่อวางแผนเรื่องความปลอดภัย

7.7 มีข้อตกลงที่เหมาะสมของคนในชุมชนเพื่อสร้างความรู้สึกปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยว

7.8 มีการเตือนนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการเก็บรักษาทรัพย์สิน

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่องการขยายผลการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนผ่านการจัดการความรู้อย่างมีส่วนร่วมเป็นงานวิจัยต่อยอดจากการศึกษาตามแผนการวิจัยการสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนบนพื้นที่สูงโดยใช้การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นเครื่องมือกรณีศึกษาอำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ ของดวงพร อ่อนหวาน และคณะ ที่ได้รับเงินอุดหนุนโครงการวิจัยจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ในปี 2555 (2556) ซึ่งการวิจัยเพื่อการขยายผลครั้งนี้มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ได้แก่

ดวงพร อ่อนหวาน และคณะ (2556) ศึกษาเรื่องการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนเพื่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนผลการค้นหาแกนนำพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ ได้ใช้เครื่องมือ เวทีชุมชนหาผู้ที่สนใจที่จะเป็นแกนนำในการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนของตนเอง โดยได้แกนนำจากหมู่บ้านเป้าหมาย ทั้ง 3 หมู่บ้านจำนวน 21 คน โดยแบ่งเป็น บ้านวัดจันทร์ จำนวน 8 คน บ้านดงสามหมื่น จำนวน 8 คน และบ้านเสาแดง 5 คน โดยผลจากกิจกรรมการเสริมสร้างศักยภาพเรื่อง การบริหารจัดการกลุ่มทำให้กลุ่มแกนนำพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน มีความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน มีการการทำงานเป็นทีม มีศักยภาพเรื่องการบริหารจัดการกลุ่มเพิ่มขึ้น การมีส่วนร่วมของชุมชน และมีความรู้เรื่องการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยสังเกตได้จากหลังจากมีการจัดตั้งกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนขึ้นมีการจัดโครงสร้างกลุ่มและคัดเลือกคณะกรรมการตามโครงสร้างที่ตรงกับความสามารถของแต่ละคน มีการสร้างกฎกติกาต่างๆ ของกลุ่ม การกำหนดอัตราค่าบริการและการจัดสรรรายได้สู่ชุมชนและมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบันทึกเอกสารต่างๆ ที่จำเป็น เช่น บันทึกการประชุม บันทึกรายรับ-รายจ่าย บันทึกทะเบียนสมาชิก บันทึกคิวผู้นำเที่ยว เป็นต้น

ศูนย์จัดการข้อมูลเพื่อการวิจัยและพัฒนาศักยภาพชุมชน (มปป.) รายงานผลการปฏิบัติงานตามแผนงานในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงวัดจันทร์ อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ ส่งผลให้เกิดกลุ่มชุมชนที่สนใจเรื่องการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนในทั้ง 3 ตำบล แต่การขับเคลื่อนของแต่ละกลุ่มไม่สามารถทำได้เท่ากัน ซึ่งมีสาเหตุมาจากช่วงเวลาเริ่มต้นเข้าร่วมในเวทีต่างๆ ไม่พร้อมกัน ความไม่สม่ำเสมอและไม่ต่อเนื่องในการเข้าร่วมในเวทีต่างๆ การยอมรับและการเข้าร่วมของคนในชุมชน ทักษะความเป็นผู้นำของผู้นำกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน ความสามารถวางแผนการบริหารจัดการกลุ่ม รวมถึงการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่ และการจัดกิจกรรมฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการหลักสูตรการบริหารจัดการกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน (ขั้น1) ภายใต้โครงการสร้างความเข้มแข็งด้านการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ระหว่างวันที่8-10 กันยายน 2552 ภายหลังกิจกรรมการอบรมมีการจัดตั้งกลุ่มขึ้นมาชื่อ “กลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเหล่อชอ” โดยเป็นการร่วมกันจากประชาชน 3 หย่อมบ้าน คือ บ้านห้วยฮ่อม บ้านดอยตุง และบ้านห้วยครก

ดวงพร อ่อนหวาน และคณะ (2555) ศึกษารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับศักยภาพและบริบทของชุมชน เพื่อการพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) เพื่อตรวจสอบและทดสอบความถูกต้องของทุนชุมชน 5 ด้าน คือทุนทางธรรมชาติ ทุนมนุษย์ ทุนทางสังคมและวัฒนธรรม ทุนทางเศรษฐกิจ และทุนทางกายภาพในพื้นที่ 3 ตำบลของอำเภอสันแพง เพื่อออกแบบรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับศักยภาพและบริบทของชุมชน ใน 3 ตำบล แตกต่างกันไปได้ดังนี้ 1) ตำบลร้องวัวแดง เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศป่าดงปงไหว โดยกลุ่มจัดการท่องเที่ยวบ้านม่วงเขียว หมู่ 4 ตำบลร้องวัวแดง 2) ตำบลบวกค้าง เป็นรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชาวยองโดยกลุ่มจัดการท่องเที่ยวชาวยองบวกค้าง หมู่ที่ 1 2 3 และ 4 ตำบลบวกค้างและ 3) ตำบลออนใต้ เป็นรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรมบ้านปง-ห้วยลาน โดยกลุ่มจัดการท่องเที่ยวบ้านปง หมู่ที่ 8 ตำบลออนใต้

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้นำผลการศึกษาและการวิจัยที่ผ่านมาข้างต้นเป็นแนวทางเป็นเครื่องมือในการกำหนดพื้นที่วิจัย คือ อำเภอกัลยาณิวัฒนา กลุ่มเป้าหมายที่ศึกษา คือ กลุ่มท่องเที่ยวเดิมทั้ง 4 กลุ่ม และกลุ่มเป้าหมายการขยายผลใน 3 ตำบลของอำเภอกัลยาณิวัฒนา การจัดการความรู้ของพี่เลี้ยงชุมชนเพื่อให้ได้ทุนชุมชน 5 ด้านเพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลทรัพยากรชุมชนในการสร้างจุดสนใจในการออกแบบกิจกรรมและโปรแกรมท่องเที่ยวต่อไป

ลำยอง ปลั่งกลาง (2556) ได้ทำการศึกษาการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการท่องเที่ยวสีเขียวกรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชนการท่องเที่ยวจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและอ่างทอง โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาบริบทของวิสาหกิจชุมชนการท่องเที่ยวตามองค์ประกอบมาตรฐานการท่องเที่ยวสีเขียวและเพื่อวิเคราะห์สรุปเสนอแนวทางการพัฒนาคุณภาพการจัดการท่องเที่ยวตามหลักการและมาตรฐานการท่องเที่ยวสีเขียว (7 Greens) แก่วิสาหกิจชุมชนการท่องเที่ยวจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและอ่างทองรวม 6 กลุ่ม เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มวิสาหกิจชุมชนการท่องเที่ยวมีบริบทด้านคุณภาพที่สอดคล้องกับหลักการและมาตรฐานการท่องเที่ยวสีเขียว ใกล้เคียงกันคือมีคะแนนประเมินอยู่ในเกณฑ์ระดับดีเด่นและระดับดีโดยเรียงลำดับมาตรฐานได้คือ ด้านแหล่งท่องเที่ยวและด้านบริการ รองลงมาคือด้านการตระหนักในความสำคัญของ

สิ่งแวดล้อม และด้านชุมชนมีคะแนนน้อยที่สุดในด้านรูปแบบการเดินทางและกิจกรรมท่องเที่ยว ส่วนแนวทางการพัฒนาคุณภาพไปสู่มาตรฐานการท่องเที่ยวสีเขียวกลุ่มจะต้องให้ความสำคัญกับความตระหนักในความสำคัญของสิ่งแวดล้อม (หัวใจสีเขียว) เป็นลำดับแรก เพราะจะนำไปสู่มาตรฐานการท่องเที่ยวสีเขียวในองค์ประกอบอื่นๆต่อไปได้

นอกจากนี้ นภดล นพรัตน์ (2551) ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลเวียงใต้ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า ปัจจัยเรื่องการได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยว แรงจูงใจทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยว การได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐด้านการท่องเที่ยว และการได้รับการชักชวนจากบุคคล หรือหน่วยงานในภาครัฐ ภาคเอกชน ซึ่งเป็นปัจจัยภายนอก มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของประชาชนมากกว่าปัจจัยภายใน ซึ่งได้แก่ ทัศนคติของประชาชนต่อการท่องเที่ยว ประโยชน์ที่จะได้รับจากการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน และการตระหนักถึงปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว นอกจากนี้พบว่า ปัญหา และอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นมาก ได้แก่ 1) ขาดการบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่ดี 2) แหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมไม่เหมาะสมกับสภาพของพื้นที่ 3) สิ่งแวดล้อมและสภาพภูมิทัศน์เสื่อมโทรม 4) เกิดความขัดแย้งระหว่างผู้ประกอบการการท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่น

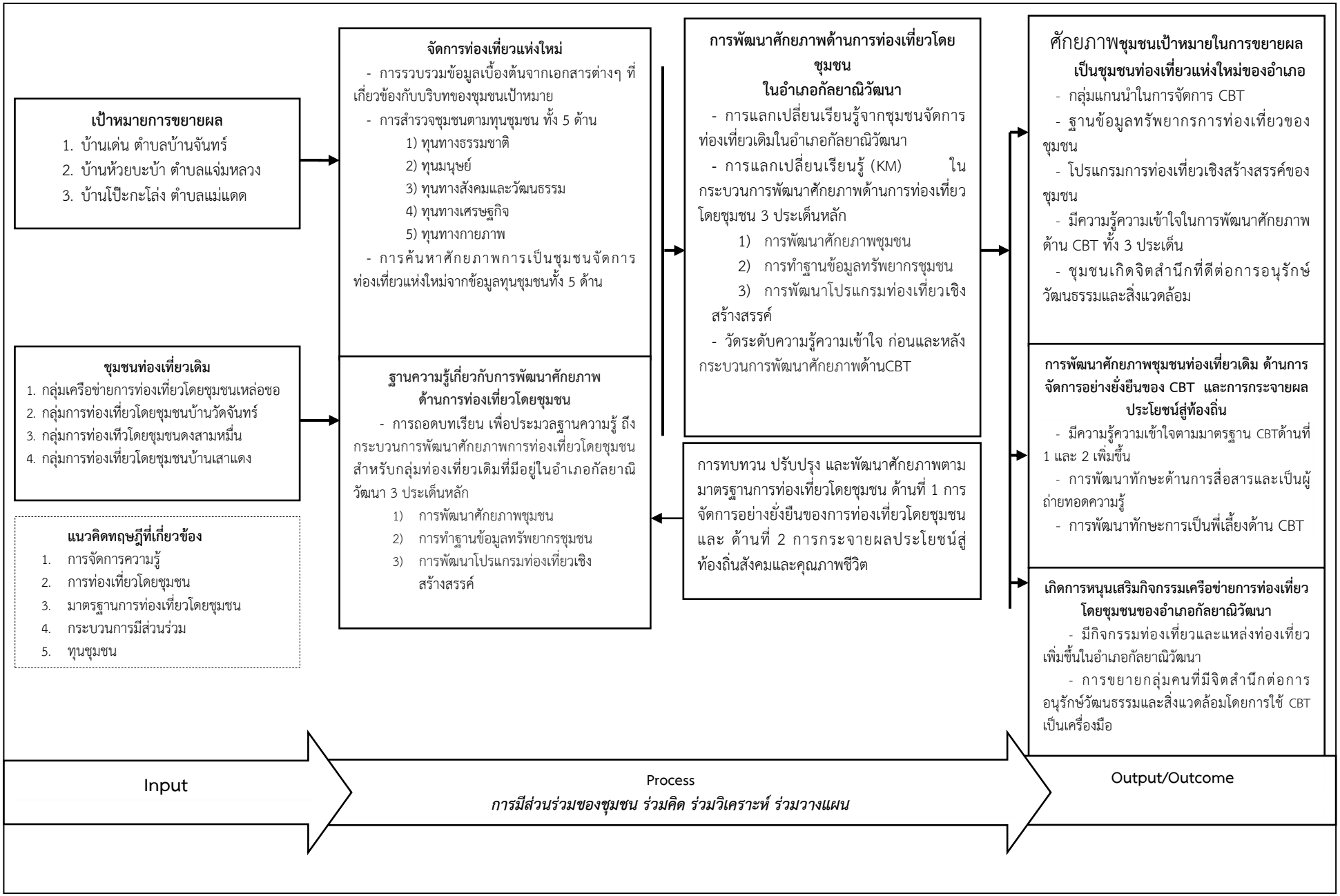
ผลการวิจัยทั้ง 2 เรื่องในข้างต้นสะท้อนให้เห็นประเด็นสำคัญว่า การพัฒนากลุ่มท่องเที่ยวตามมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนนั้นเป็นสิ่งสำคัญเพราะจะช่วยสร้างความตระหนักถึงการจัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยว รวมถึงการกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่นสังคมและคุณภาพชีวิต โดยในการพัฒนากลุ่มท่องเที่ยวนั้นควรคำนึงถึงทั้งปัจจัยภายในและภายนอกกลุ่ม เพราะปัจจัยทั้ง ๒ ส่วนเป็นองค์ประกอบสำคัญที่เป็นส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพให้กับกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้ปัจจัยภายใน เช่น คณะกรรมการกลุ่ม ข้อมูลข่าวสารภายในกลุ่ม เป็นต้น ส่วนปัจจัยภายนอกกลุ่ม เช่น การสนับสนุนจากภาครัฐ กลุ่มท่องเที่ยวอื่น เป็นต้น

ด้านการจัดการความรู้นั้น ธันยพร วณิฤทธา (2550) ได้ทำการศึกษา การจัดการความรู้ในชุมชน : กรณีศึกษาด้านการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนมีส่วนร่วม จังหวัดสมุทรสงคราม การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ด้านการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชน จังหวัดสมุทรสงคราม ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการความรู้ในชุมชน มีส่วนประกอบที่สำคัญ คือ ความรู้ คน และกระบวนการ ความรู้ คือ ความรู้ที่เกี่ยวกับการจัดการ โดยมีคนเป็นกลไกสำคัญที่จะทำให้เกิดกระบวนการหรือกิจกรรมต่างๆ และกระบวนการจึงเป็นวิธีเชื่อมประสาน คน ความรู้ และกระบวนการ เข้าไว้ด้วยกัน ซึ่งรูปแบบการจัดการความรู้มีความสอดคล้องกับแบบจำลองปลาทู (TUNA Model) อย่างยิ่ง และกระบวนการจัดการความรู้ในชุมชนที่ได้สามารถสังเคราะห์เป็นแบบจำลองที่มีลักษณะเป็นเกลียวของความรู้ที่เชื่อมต่อกัน เมื่อการนำไปใช้และพัฒนาให้เกิดองค์ความรู้ใหม่จะมีการเพิ่มพูนความรู้ยิ่งขึ้น ทั้งหมดนี้เกิดขึ้นภายในกระบวนการแลกเปลี่ยนความรู้ผ่านการพูดคุยแต่สิ่งดีๆ ให้แก่กัน

นอกจากนี้ ชาตรี เจริญศิริ และคณะ (2547) ได้ศึกษาเรื่องการประมวลการจัดการความรู้ของกระบวนการประชาคมน่านระหว่าง พ.ศ. 2518-2546 เป็นการศึกษาความรู้พัฒนาการผ่านตัวคนผ่านองค์กรผ่านวัฒนธรรมและสื่อต่างๆที่ปรากฏอยู่ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการก่อเกิดและพัฒนาการของการจัดตั้งประชาคมน่านที่มีบทเรียนความรู้การต่อสู้ของชุมชนมากมาย ไม่ว่าจะเป็น

เรื่องของวัฒนธรรมทรัพยากรการศึกษา ฯลฯ ผลของการศึกษาวิจัยนอกจากจะได้ชุดความรู้พัฒนาการของการก่อเกิดประชาคมแล้ว ประชาคมน่านยังสามารถนำบทเรียนความรู้ที่เกิดขึ้นในอดีตโดยเฉพาะความรู้ในตัวคนเป็นฐานคิดวิเคราะห์เพื่อวางแผนการทำงานในอนาคตอีกด้วย

จากผลการวิจัยเรื่องการจัดการความรู้ทั้ง 2 เรื่องข้างต้นนี้ สะท้อนให้เห็นว่าการจัดการความรู้เป็นการทบทวนบทเรียนจากการเรียนรู้ที่ผ่านมา ส่วนประกอบที่สำคัญ คือ ความรู้ คน และกระบวนการ ซึ่งกระบวนการที่ผลักดันให้เกิดการนำความรู้ไปขยายผลและวิธีการที่จะทำให้ประสบความสำเร็จได้แก่ การสร้างเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสร้างบทบาทสมมุติการพบปะสมาชิกกลุ่ม การศึกษาดูงานร่วมกัน การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร และการส่งเสริมผลักดันซึ่งกันและกัน คณะผู้วิจัยจึงเกิดแนวคิดที่จะพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้ โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้จากกลุ่มการท่องเที่ยวเดิมที่มีอยู่ ขยายผลไปยังชุมชนเป้าหมายที่มีศักยภาพจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ภาพที่ 1 กรอบแนวความคิดของการวิจัย

บทที่ 3
วิธีดำเนินการวิจัย

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้กำหนดประเภทของแหล่งข้อมูลออกเป็น 2 ประเภท คือ

1.1ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลที่ได้จากกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของประชาชน และแกนนำของกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชน 4 กลุ่ม ทั้ง 3 ตำบล ในอำเภอกัลยาณิวัฒนา โดยมีกิจกรรมต่างๆ เช่น การจัดเวที การสนทนากลุ่ม เป็นต้น รวมถึงการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์ ข้อมูลจากทีมวิจัย นักวิชาการและเจ้าหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ในฐานะเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการพัฒนาการท่องเที่ยวในอำเภอกัลยาณิวัฒนา

1.2ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีต่างๆ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากเอกสารวิชาการ หนังสือ ตำรา รวมถึงเอกสารที่ได้มีการรวบรวม และแสดงข้อมูลในพื้นที่อำเภอกัลยาณิวัฒนา รวมไปถึงเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

2. กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษา

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาเพื่อการพัฒนาศักยภาพตามมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน และเพื่อการขยายผลการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนผ่านการจัดการความรู้อย่างมีส่วนร่วมในครั้งนี้ แบ่งเป็น 2 กลุ่มประชากรได้แก่

2.1กลุ่มเป้าหมายในชุมชนท่องเที่ยวเดิม

กลุ่มเป้าหมายในชุมชนท่องเที่ยวเดิม คือ ชุมชนที่มีประชาชนรวมตัวกันเพื่อจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนแล้ว จำนวน 4 กลุ่ม 3 ตำบล ประกอบด้วย ตำบลบ้านจันทร์ กลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเหล่อชอและกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านวัดจันทร์ ตำบลแจ่มหลวง กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านเสาแดง และตำบลแม่แดด กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนดงสามหมื่น เพื่อทบทวนและพัฒนาศักยภาพกลุ่มการท่องเที่ยวเดิมตามมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน ด้านที่ 1 การจัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชน และด้านที่ 2 การกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่นสังคมและคุณภาพชีวิต และกลุ่มเป้าหมายนี้ยังใช้ในการศึกษารวบรวมฐานความรู้กระบวนการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ใน 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ การพัฒนาศักยภาพชุมชน การจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรชุมชน และการพัฒนาโปรแกรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อใช้กระบวนการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนนี้เป็นเครื่องมือในการจัดการความรู้สู่ชุมชนเป้าหมายการขยายผลในอำเภอกัลยาณิวัฒนาโดยจำนวนประชากรกลุ่มเป้าหมายในชุมชนท่องเที่ยวเดิมสามารถแสดงได้ดังนี้

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนประชากรของกลุ่มประชากรในชุมชนท่องเที่ยวเดิมในอำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่

ตำบล	หมู่บ้าน	ประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวเขา	ประชากร (คน)
แจ่มหลวง	บ้านเสาแดง	ชนเผ่าลีซู	309
บ้านจันทร์	บ้านวัดจันทร์	ชนเผ่ากะเหรี่ยง(ปกาเกอะญอ)	494
	บ้านห้วยฮ่อม บ้านดอยตุง และบ้านห้วยครก	ชนเผ่ากะเหรี่ยง(ปกาเกอะญอ)	441
แม่แดด	บ้านดงสามหมื่น	ชนเผ่าม้ง	331
รวม			**1,575**

การสุ่มตัวอย่างนั้นจะเลือกกลุ่มตัวอย่างจากทั้ง 3 ตำบลโดยจะใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างจากประชากรโดยไม่อาศัยหลักความน่าจะเป็น (Non-probability sampling) เนื่องจากเป็นกระบวนการศึกษาและพัฒนาที่ทำต่อเนื่องจากปี 2553-2556 จึงทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) จากคณะกรรมการกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนทั้ง 4 กลุ่มที่กล่าวมาข้างต้น สามารถแสดงได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนประชากรของกลุ่มตัวอย่างในชุมชนท่องเที่ยวเดิมในอำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่

ตำบล	หมู่บ้าน	จำนวนคณะกรรมการ
แจ่มหลวง	กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านเสาแดง	5
บ้านจันทร์	กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านวัดจันทร์	8
	กลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเหล่อชอ	7
แม่แดด	กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนดงสามหมื่น	8
รวม		**28**

โดยกลุ่มตัวอย่างที่เลือกเข้ามานี้จะมีส่วนร่วมในการเป็นแกนนำหลักในกระบวนการรวบรวมฐานความรู้กระบวนการพัฒนาศักยภาพชุมชนด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ใน 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ การพัฒนาศักยภาพชุมชนการจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรชุมชน และการพัฒนาโปรแกรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

2.2 กลุ่มเป้าหมายการขยายผล

กลุ่มเป้าหมายการขยายผลคือ ประชาชนในชุมชนเป้าหมายในการขยายผลการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งคณะผู้วิจัยได้จัดเวทีนำเสนอผลการทำงานในพื้นที่ให้กับองค์การบริหารส่วนตำบลโดยเชิญผู้นำชุมชนและผู้สนใจเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน และแจ้งให้ทราบว่ามีโครงการขยายผลการพัฒนาชุมชนจัดการท่องเที่ยวอีก ซึ่งสามารถคัดเลือกจากการเสนอความต้องการของชุมชนโดยผู้นำชุมชนและแกนนำในชุมชน รวมถึงได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานในพื้นที่ให้จัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ได้แก่ 1) บ้านห้วยปู ตำบลแม่แดดซึ่งได้รับการสนับสนุนจาก

หน่วยจัดการต้นน้ำ ขุนแม่แจ่ม 2) บ้านห้วยบะบ้า ตำบลแจ่มหลวง ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบล แจ่มหลวง และ 3) บ้านเด่น และบ้านหนองเจ็ดหน่วย ตำบลบ้านจันทร์ ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากโรงเรียนสหมิตรวิทยาและเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนอำเภอกัลยาณิวัฒนา โดยจำนวนประชากรสามารถแสดงได้นี้

ตารางที่ 5 แสดงจำนวนประชากรของกลุ่มเป้าหมายการขยายผลในอำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่

ตำบล	หมู่บ้าน	ประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวเขา	ประชากร(คน)
แจ่มหลวง	บ้านห้วยบะบ้า	ชนเผ่ากะเหรี่ยง(ปกาเกอะญอ)	339
บ้านจันทร์	บ้านเด่น	ชนเผ่ากะเหรี่ยง(ปกาเกอะญอ)	561
	บ้านหนองเจ็ดหน่วย	ชนเผ่ากะเหรี่ยง(ปกาเกอะญอ)	796
แม่แดด	บ้านห้วยปู	ชนเผ่ากะเหรี่ยง(ปกาเกอะญอ)	509
		รวม	**2,205**

การสุ่มตัวอย่างนั้นจะเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างจากประชากรโดยไม่อาศัยหลักความน่าจะเป็น (Non-probability sampling) เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) คือจะเป็นแกนนำในชุมชน และประชาชนในชุมชนที่สนใจและต้องการพัฒนาศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวชุมชนของตนเอง ในชุมชนเป้าหมายการขยายผลทั้ง 4 ชุมชนจาก3 ตำบลที่กล่าวไว้ข้างต้น

3. สถานที่ดำเนินการวิจัย

สถานที่ดำเนินการวิจัยได้แก่พื้นที่ 3 ตำบล ของอำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ คือ ตำบลบ้านจันทร์ ตำบลแจ่มหลวง และตำบลแม่แดด

4. วิธีการดำเนินการวิจัย

โครงการวิจัยเรื่องการขยายผลการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนผ่านการจัดการความรู้อย่างมีส่วนร่วมมีกิจกรรมการวิจัย เครื่องมือและเทคนิคที่ใช้ และการวิเคราะห์ข้อมูล โดยสามารถแบ่งตามวัตถุประสงค์ ได้ดังนี้

4.1 วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อทบทวนและพัฒนาศักยภาพกลุ่มการท่องเที่ยวเดิมตามมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน ด้านการจัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชน และด้านการกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่นสังคมและคุณภาพชีวิต และวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อรวบรวมฐานความรู้กระบวนการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ใน 3 ประเด็นหลัก มีกิจกรรมการวิจัย เครื่องมือและเทคนิคที่ใช้ และการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

4.1.1 กิจกรรมการถอดบทเรียน (Lesson Learned) กระบวนการพัฒนาศักยภาพชุมชน การจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรชุมชน และการพัฒนาโปรแกรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ของกลุ่มท่องเที่ยวเดิมที่มีอยู่ในอำเภอกัลยาณิวัฒนา และคัดเลือกพี่เลี้ยงชุมชนเพื่อ

ออกแบบกระบวนการและกิจกรรมการขยายผลต่อในชุมชนเป้าหมายโดยใช้เครื่องมือเทคนิค และวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

4.1.1.1 การประชุมเพื่อชี้แจงทำความเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของกิจกรรมกระบวนการถอดบทเรียน และประเด็นในการถอดบทเรียนให้กับกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนเดิมที่มีอยู่ในอำเภอกัลยาณิวัฒนา 3 ตำบล 4 กลุ่มได้แก่ 1) กลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเหล่อชอ 2) กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านวัดจันทร์ 3) กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านเสาแดงและ 4) กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนดงสามหมื่น

4.1.1.2 ใช้การสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) กับคณะกรรมการกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนเดิมที่มีอยู่ในอำเภอกัลยาณิวัฒนาทั้ง 4 กลุ่ม เพื่อถอดบทเรียนถึงกระบวนการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ใน 3 ประเด็นหลัก และมุ่งพัฒนาศักยภาพคณะกรรมการกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนเดิมที่มีอยู่ ในมาตรฐานที่ 1 การจัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชน และ 2 การท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่นสังคมและคุณภาพชีวิต

4.1.1.3 ใช้หลักการมีส่วนร่วมระหว่างแกนนำคณะผู้วิจัยและประชาชนในชุมชนที่สนใจออกแบบกิจกรรม เลือกเครื่องมือและจัดกิจกรรมตามแผนกิจกรรมที่กำหนดประเด็นเป้าหมายหลักตามกระบวนการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน 3 ประเด็นหลัก คณะผู้วิจัยทำการคัดเลือกพี่เลี้ยงชุมชนจากกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนเดิม โดยพิจารณาจากความสมัครใจ และทักษะการเป็นพี่เลี้ยงในด้านต่างๆ เช่น การสื่อสาร การสอนงาน การให้คำปรึกษา การสร้างแรงจูงใจ เป็นต้น

4.1.1.4 เทคนิควิธีการในการเก็บข้อมูลโดยผู้วิจัยใช้การสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วมอย่างใกล้ชิด (Participant Observation) เป็นวิธีที่คณะผู้วิจัยเข้าไปมีส่วนร่วมในเวทีชุมชนและทำหน้าที่เป็นผู้เอื้ออำนวยให้เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Facilitator) รวบรวมข้อมูลการประชุมด้วยการจดบันทึก (Taking Note) การถ่ายภาพ (Photography)และการบันทึกเสียง (Sound Record) และนำข้อมูลที่ได้มาจัดหมวดหมู่และจัดเชื่อมโยงตามขั้นตอนและลำดับเวลา

4.1.1.5 ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) และทำการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ตรวจสอบข้อมูลที่ได้มาจากทั้ง 4 กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน และทำการสังเคราะห์และเชื่อมโยงข้อมูลทั้งหมดตามระบบเหตุผล ตามกระบวนการกิจกรรมการถอดบทเรียน (Lesson Learned) ถึงกระบวนการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนใน 3 ประเด็นหลัก สำหรับกลุ่มท่องเที่ยวเดิมที่มีอยู่ในอำเภอกัลยาณิวัฒนา และออกแบบกระบวนการและกิจกรรมการ ขยายผลต่อในชุมชนเป้าหมาย แล้วสรุปเป็นฐานความรู้กระบวนการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ทั้ง 3 ประเด็นหลัก

4.1.2 การพัฒนาศักยภาพกลุ่มการท่องเที่ยวเดิมตามมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านการจัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชนและด้านการกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่นสังคมและคุณภาพชีวิตโดยใช้เครื่องมือ/เทคนิค และวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

4.1.2.1 การประเมินมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Self-assessment) เพื่อให้ชุมชนร่วมกันสำรวจตนเองตามมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน 2 ด้าน คือ ด้านที่ 1 การจัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชน และด้านที่ 2 การกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่นสังคมและคุณภาพชีวิตโดยการให้คะแนน “มีแล้วอยู่ในระดับดี”เท่ากับ 2 คะแนน“มีแล้วอยู่ในระดับปานกลาง” เท่ากับ 1 คะแนน “ยังไม่มีการปฏิบัติ” เท่ากับ 0 คะแนน*(เพื่อลดความซ้ำซ้อนของกิจกรรม กิจกรรมนี้จะทำพร้อมกันในทุกโครงการย่อย ในกิจกรรมประชุมเตรียมความพร้อม ทำความเข้าใจ และให้ชุมชนประเมินตนเอง โดยแผนการวิจัยเป็นผู้รับผิดชอบงบประมาณดำเนินการ)*

4.1.2.2 การสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) เพื่อวิเคราะห์เงื่อนไขข้อจำกัด และระดมความคิดเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาศักยภาพกลุ่มการท่องเที่ยวเดิมตามมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านที่ 1 และด้านที่ 2

4.1.2.3 กิจกรรมพัฒนาศักยภาพกลุ่มการท่องเที่ยวเดิมตามมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านที่ 1 และด้านที่ 2 ตามแนวทางการพัฒนาที่ชุมชนร่วมกันวิเคราะห์ เช่น การศึกษาดูงานชุมชนท่องเที่ยวที่ประสบความสำเร็จ การอบรมให้ความรู้เพิ่มเติม การปรับปรุงรูปแบบการบริหารจัดการกลุ่ม เป็นต้น

4.1.2.4 เทคนิควิธีการในการเก็บข้อมูล โดยผู้วิจัยใช้การสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วมอย่างใกล้ชิด (Participant Observation) เป็นวิธีที่คณะผู้วิจัยเข้าไปมีส่วนร่วมในเวทีชุมชนและทำหน้าที่เป็นผู้เอื้ออำนวยให้เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Facilitator) รวบรวมข้อมูลการประชุมด้วยการจดบันทึก (Taking Note) การถ่ายภาพ (Photography)และการบันทึกเสียง(Sound Record) และนำข้อมูลที่ได้มาจัดหมวดหมู่และจัดเชื่อมโยงตามขั้นตอนและลำดับเวลา

ผลจากการทบทวนเพื่อพัฒนาศักยภาพกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนโดยใช้แบบประเมินมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Self-assessment) เพื่อให้ชุมชนร่วมกันสำรวจตนเองตามมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน ด้านที่ 1 และด้านที่ 2 จะใช้สถิติเชิงบรรยายหรือสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ในการบรรยายคุณลักษณะของข้อมูลได้แก่ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) เพื่อสรุปผลให้ทราบถึงประเด็นด้านการจัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชน และด้านการกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่นสังคมและคุณภาพชีวิต เพื่อเป็นแนวทางการวางแผนพัฒนาสำหรับชุมชนต่อไป

4.1.2.5 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content analysis) และทำการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ตรวจสอบข้อมูลที่ได้มาจากทั้ง 4 กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน และทำการสังเคราะห์และเชื่อมโยงข้อมูลทั้งหมดตามระบบเหตุผล ตามกระบวนการกิจกรรมการถอดบทเรียน (Lesson Learned) ถึงกิจกรรมพัฒนาศักยภาพกลุ่มการท่องเที่ยวเดิมตามมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน ด้านที่ 1 และ 2

4.2 วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อศึกษาบริบทชุมชนให้ทราบศักยภาพการเป็นชุมชนจัดการท่องเที่ยวแห่งใหม่ และวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 เพื่อขยายผลการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนในอำเภอกัลยาณิวัฒนามีกิจกรรมการวิจัย เครื่องมือและเทคนิคที่ใช้ และการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

4.2.1 การชี้แจงทำความเข้าใจ ค้นหาแกนนำ และการวางแผนการจัดการความรู้ใน กระบวนการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนใน 3 ประเด็นหลักในชุมชนเป้าหมายการขยายผลทั้ง 3 ตำบล ได้แก่ตำบลบ้านจันทร์บ้านเด่น-บ้านหนองเจ็ดหน่วยตำบลแจ่มหลวงบ้านห้วยบะบ้า และตำบลแม่แดดบ้านห้วยปูโดยใช้เครื่องมือเทคนิค และวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

4.2.1.1 เปิดเวทีชุมชนเพื่อทำความเข้าใจในกระบวนการพัฒนาศักยภาพชุมชนด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยเปิดโอกาสให้พี่เลี้ยงชุมชนที่คณะผู้วิจัยได้คัดเลือกได้ร่วมออกแบบกระบวนการชี้แจงทำความเข้าใจ ค้นหาแกนนำในชุมชนเป้าหมายการขยายผล เป็นผู้ให้ความรู้ความเข้าใจ รวมเป็นผู้ดำเนินการหลักในการระดมสมองเพื่อค้นหาแกนนำพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนเป้าหมายการขยายผล หลังจากนั้นระดมสมอง (Brain Storming) ระหว่างแกนนำในชุมชนเป้าหมายการขยายผลและพี่เลี้ยงชุมชนเพื่อร่วมกันวางแผนการขยายผลการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนตามกระบวนการพัฒนาศักยภาพด้านการท่อเที่ยวโดยชุมชนใน 3 ประเด็นหลัก

4.2.1.2 เทคนิควิธีการในการเก็บข้อมูล คณะผู้วิจัยใช้การสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม (Participant Observation) โดยคณะผู้วิจัยเข้าไปมีส่วนร่วมเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรม รวมถึงการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) ควบคู่กันไป รวบรวมข้อมูลการประชุมด้วยการจดบันทึก (Taking Note) การถ่ายภาพ (Photography)และการบันทึกเสียง (Sound Record) และนำข้อมูลที่ได้มาจัดหมวดหมู่และจัดเชื่อมโยงตามขั้นตอนและลำดับเวลา

4.2.1.3 การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลที่ได้มาจัดหมวดหมู่และจัดเชื่อมโยงตามขั้นตอนและลำดับเวลา วิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และจะทำการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) เพื่อความชัดเจนมากยิ่งขึ้น และทำการสังเคราะห์และเชื่อมโยงข้อมูลทั้งหมดตามระบบเหตุผล ตามขั้นตอนพฤติกรรมการแสดงความคิดเห็นในด้านการวางแผนพัฒนาและแนวทางปฏิบัตินำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Description)

4.2.2 จัดกิจกรรมสร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้แกนนำพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนในกลุ่มเป้าหมายการขยายผลโดยการทดลองเป็นนักท่องเที่ยวโดยจัดโปรแกรม ท่องเที่ยวในชุมชนท่องเที่ยวเดิม 4 กลุ่มในอำเภอกัลยาณิวัฒนาที่เหมาะสมกับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยใช้เครื่องมือเทคนิค และวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

4.2.2.1 การทดลองเป็นนักท่องเที่ยวตามโปรแกรมการท่องเที่ยวของกลุ่มท่องเที่ยวเดิมในอำเภอกัลยาณิวัฒนา หลังจากนั้นเปิดเวทีเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระว่างกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนเดิม และแกนนำจากกลุ่มเป้าหมายการขยายผลในประเด็นองค์ประกอบของกิจกรรมการท่องเที่ยว และให้ซักถามข้อสงสัยตามความสนใจ

4.2.2.2 จัดกิจกรรมสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) เพื่อระดมความคิดเกี่ยวกับความรู้ที่ได้จากการทดลองเป็นนักท่องเที่ยว

4.2.2.3 การเก็บข้อมูล คณะผู้วิจัยใช้การสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม (Participant Observation) โดยคณะผู้วิจัยเข้าไปมีส่วนร่วมเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรม รวมถึงการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) ควบคู่กันไป รวบรวมข้อมูลการ

ประชุมด้วยการจดบันทึก (Taking Note) การถ่ายภาพ (Photography) และการบันทึกเสียง (Sound Record) และนำข้อมูลที่ได้มาจัดหมวดหมู่และจัดเชื่อมโยงตามขั้นตอนและลำดับเวลา

4.2.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลที่ได้มาจัดหมวดหมู่และจัดเชื่อมโยงตามขั้นตอนและลำดับเวลา วิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และจะทำการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) เพื่อความชัดเจนมากยิ่งขึ้น และทำการสังเคราะห์และเชื่อมโยงข้อมูลทั้งหมดตามระบบเหตุผล ตามขั้นตอนพฤติกรรมการแสดงความคิดเห็นในด้านการวางแผนพัฒนาและแนวทางปฏิบัตินำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Description)

4.2.3 กิจกรรมการจัดการความรู้ระหว่างพี่เลี้ยงชุมชนและชุมชนเป้าหมายการขยายผล เพื่อการจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรชุมชน ด้วยการสำรวจชุมชนเพื่อศึกษาบริบทของชุมชนตามประเด็นทุนชุมชนทั้ง 5 ด้าน ในชุมชนเป้าหมายที่จะพัฒนาเป็นชุมชนท่องเที่ยวแห่งใหม่ใน 3 ตำบลโดยใช้เครื่องมือเทคนิค และวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

4.2.3.1 การสืบค้นข้อมูลเบื้องต้นจากเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับบริบทของชุมชนเป้าหมาย เช่น เอกสารรายงานการสำรวจข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานของชุมชน เอกสารข้อมูลชุมชนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น

4.2.3.2 การสำรวจพื้นที่จริงเพื่อดึงจุดเด่นทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวของชุมชน โดยการเข้าไปในพื้นจริงและสำรวจชุมชน โดยเปิดโอกาสให้พี่เลี้ยงชุมชนได้คัดเลือกได้ร่วมออกแบบกระบวนการการสำรวจชุมชนเพื่อศึกษาบริบทของชุมชน ตามประเด็นทุนชุมชนทั้ง 5 ด้านในชุมชนเป้าหมาย ได้แก่ 1) ทุนทางธรรมชาติ 2) ทุนมนุษย์ 3) ทุนทางสังคมและวัฒนธรรม 4) ทุนทางเศรษฐกิจ และ 5) ทุนทางกายภาพ

4.2.3.3 หลังจากนั้นใช้เวทีเพื่อประชาคมข้อมูลบริบทชุมชน ตามประเด็นทุนชุมชนทั้ง 5 ด้าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลบริบทชุมชนที่ได้มาโดยเปิดโอกาสให้ผู้นำชุมชนแกนนำกลุ่ม และพี่เลี้ยงชุมชนร่วมกันวิเคราะห์ศักยภาพการเป็นชุมชนท่องเที่ยว

4.2.3.4 โดยใช้เทคนิควิธีการที่หลากหลาย ได้แก่ การสำรวจสภาพทั่วไปของชุมชน การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (Participant observation) และไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) และรวบรวมข้อมูลโดยการจดบันทึก(Taking Note) การถ่ายภาพ (Photography)และการบันทึกเสียง (Sound Record) และนำข้อมูลที่ได้มาจัดหมวดหมู่ตามทุนชุมชน ทั้ง 5 ด้าน

4.2.3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจทุนชุมชนในชุมชนเป้าหมายการขยายผล ใช้การการวิเคราะห์ส่วนประกอบ (Componential Analysis) คือเป็นการนำข้อมูลที่ได้มาทำการจำแนกให้เห็นเป็นส่วนๆนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงพรรณนา (Description) ตามทุนชุมชนทั้ง 5ด้าน และทำการสังเคราะห์และเชื่อมโยงข้อมูลทั้งหมดตามระบบเหตุผล

4.2.4 กิจกรรมการจัดการความรู้ระหว่างพี่เลี้ยงชุมชนและชุมชนเป้าหมายการขยายผล เพื่อการพัฒนาศักยภาพชุมชน ตามประเด็นที่คณะผู้วิจัยกำหนดไว้ เช่น หลักการการท่องเที่ยวโดยชุมชนการทำงานเป็นทีมและการสื่อสารทั้งภายในและภายนอกกลุ่ม เป็นต้นโดยใช้เครื่องมือเทคนิค และวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

4.2.4.1 การจัดเวทีสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) โดยเปิดโอกาสให้พี่เลี้ยงชุมชนที่คณะผู้วิจัยได้คัดเลือกได้ร่วมออกแบบกระบวนการ และเป็นผู้ดำเนินการ เพื่อสรุปประสบการณ์และรวบรวมฐานความรู้ที่ได้จากกิจกรรม โดยจัดในชุมชนเป้าหมายการขยายผลชุมชนละ 2 ครั้ง เพื่อจัดการความรู้อย่างมีส่วนร่วม จากกระบวนการการพัฒนาศักยภาพชุมชนตามประเด็นที่คณะผู้วิจัยกำหนดไว้ เช่น หลักการการท่องเที่ยวโดยชุมชนการทำงานเป็นทีมและการสื่อสารทั้งภายในและภายนอกกลุ่มเป็นต้น

4.2.4.2 เทคนิควิธีการในการเก็บข้อมูลโดยคณะผู้วิจัยใช้การสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม (Participant Observation) เป็นวิธีที่คณะผู้วิจัยเข้าไปมีส่วนร่วมเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมในกระบวนการพัฒนาศักยภาพชุมชนของชุมชนเป้าหมายรวมถึงการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) รวบรวมข้อมูลด้วยการจดบันทึก(Taking Note)การถ่ายภาพ(Photography) และการบันทึกเสียง (Sound Record) และนำข้อมูลที่ได้มาจัดหมวดหมู่และจัดเชื่อมโยงตามขั้นตอนและลำดับเวลา

4.2.4.3 การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลที่ได้มาจัดหมวดหมู่และจัดเชื่อมโยงตามขั้นตอนและลำดับเวลา วิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และจะทำการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) เพื่อความชัดเจนมากยิ่งขึ้น และทำการสังเคราะห์และเชื่อมโยงข้อมูลทั้งหมดตามระบบเหตุผล ตามขั้นตอนการปฏิบัติงานและสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Description)

4.2.5 กิจกรรมการจัดการความรู้ระหว่างพี่เลี้ยงชุมชนและชุมชนเป้าหมายการขยายผล เพื่อการพัฒนาโปรแกรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์โดยใช้เครื่องมือเทคนิค และวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

4.2.5.1 การจัดเวทีสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) โดยเปิดโอกาสให้พี่เลี้ยงชุมชนได้ร่วมออกแบบกระบวนการ และเป็นผู้ดำเนินการ โดยใช้ฐานข้อมูลทรัพยากรชุมชนที่รวบรวมและตรวจสอบแล้ว นำมากำหนดจุดเด่น จุดสนใจ กิจกรรมต่างๆ เส้นทางในชุมชนเพื่อพัฒนาเป็นโปรแกรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนเป้าหมายการขยายผล

4.2.5.2 เทคนิควิธีการในการเก็บข้อมูลโดยผู้วิจัยใช้การสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม (Participant Observation) คณะผู้วิจัยเข้าไปมีส่วนร่วมเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการออกแบบโปรแกรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนเป้าหมายการขยายผลรวมถึงการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) รวบรวมข้อมูลด้วยการจดบันทึก(Taking Note) การถ่ายภาพ (Photography) และการบันทึกเสียง(Sound Record) และนำข้อมูลที่ได้มาจัดหมวดหมู่และจัดเชื่อมโยงตามขั้นตอนและลำดับเวลา

4.2.5.3 การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลที่ได้มาจัดหมวดหมู่และจัดเชื่อมโยงตามขั้นตอนและลำดับเวลา วิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และจะทำการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) เพื่อความชัดเจนมากยิ่งขึ้น และทำการสังเคราะห์และเชื่อมโยงข้อมูลทั้งหมดตามระบบเหตุผล ตามขั้นตอนการปฏิบัติงานและสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Description)

4.2.6 กิจกรรมการจัดการความรู้ระหว่างพี่เลี้ยงชุมชนและชุมชนเป้าหมายการขยายผลเพื่อการพัฒนานักสื่อความหมายท้องถิ่นในชุมชนเป้าหมายการขยายผลโดยใช้เครื่องมือ เทคนิค และวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

4.2.6.1 การจัดเวทีสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) โดยเปิดโอกาสให้พี่เลี้ยงชุมชนสร้างความรู้ความเข้าใจการทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ รวมถึงการสร้างแรงบันดาลใจและปรับเปลี่ยนทัศนคติเพื่อให้เกิดความกล้าสื่อสารกับนักท่องเที่ยว การสร้างทักษะการนำเสนอเรื่องราวของท้องถิ่นตนเองให้นักท่องเที่ยวเข้าใจง่ายโดยเน้นให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับนักสื่อความหมายท้องถิ่นของกลุ่มท่องเที่ยวเดิมที่ผ่านการรับนักท่องเที่ยวมาแล้ว ร่วมกันสรุปผลการเรียนรู้และสะท้อนปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ร่วมกันรวมถึงข้อเสนอแนะเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาร่วมกัน

4.2.6.2 เทคนิควิธีการในการเก็บข้อมูลโดยผู้วิจัยใช้การสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม (Participant Observation) และทำหน้าที่เป็นผู้เอื้ออำนวยให้เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Facilitator) รวมถึงการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) รวบรวมข้อมูลด้วยการจดบันทึก (Taking Note) การถ่ายภาพ (Photography) และการบันทึกเสียง (Sound Record) และนำข้อมูลที่ได้มาจัดหมวดหมู่และจัดเชื่อมโยงตามขั้นตอนและลำดับเวลา

4.2.6.3 การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลที่ได้มาจัดหมวดหมู่และจัดเชื่อมโยงตามขั้นตอนและลำดับเวลา วิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และจะทำการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) เพื่อความชัดเจนมากยิ่งขึ้น และทำการสังเคราะห์และเชื่อมโยงข้อมูลทั้งหมดตามระบบเหตุผล และสังเกตพฤติกรรมปฏิบัติการตามแผนการฝึกอบรม นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Description)

4.2.7 ประเมินผลการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนของชุมชนเป้าหมายการขยายผล ใช้เครื่องมือ เทคนิค และวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

4.2.7.1 การโปรแกรมท่องเที่ยวในเส้นทางของชุมชนเป้าหมายการขยายผล ด้วยการเปิดให้นักท่องเที่ยวอาสาสมัครร่วมในกิจกรรม เพื่อให้ชุมชนเป้าหมายการขยายผลได้ฝึกปฏิบัติในการรับนักท่องเที่ยวจริง

4.2.7.2 ให้นักท่องเที่ยวอาสาสมัครที่ร่วมในโปรแกรมท่องเที่ยวประเมินผลในแบบสำรวจความคิดเห็นที่ประยุกต์มาจากแบบประเมินกิจกรรมทดลองทัวร์เครือข่ายการท่องเที่ยวตำบลบ้านจันทร์ ในโครงการวิจัยเรื่องรูปแบบการจัดการเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลบ้านจันทร์ อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ ของดวงพร อ่อนหวาน และคณะ (2557) เป็นคำถามปลายปิดสอบถามในประเด็นการปฏิบัติหน้าที่ กิจกรรมการท่องเที่ยว และที่พัก รวมถึงคำถามปลายเปิดแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาเพิ่มเติม โดยกำหนดน้ำหนักคะแนนมาตรส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 3 = ดีมาก 2 = พอใช้ และ 1 = ควรปรับปรุง

จากนั้นหาค่าเฉลี่ยเพื่อกำหนดช่วงคะแนนเฉลี่ยดังนี้

ค่าพิสัย 3 – 1 = 2

เฉลี่ย3 ช่วงแต่ละช่วงห่างกัน 2/3 = 0.67

ช่วงคะแนน	ระดับความคิดเห็น
1.00 - 1.67	ปรับปรุง
1.68 - 2.34	พอใช้
2.36 - 3.00	ดี

การวิเคราะห์ข้อมูล ในส่วนของการประมวลผลแบบสำรวจความคิดเห็นชุดนี้คณะผู้วิจัยใช้สถิติบรรยายหรือสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.2.7.3 จัดเวทีสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion)ในแต่ละชุมชนเป้าหมายการขยายผล โดยเปิดโอกาสให้พี่เลี้ยงชุมชนและแกนนำชุมชนเป้าหมายการขยายผลได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์การรับนักท่องเที่ยว ข้อดีข้อจำกัดและสิ่งที่ต้องปรับปรุงพัฒนาต่อไป

4.2.7.4 เทคนิควิธีการในการเก็บข้อมูลโดยผู้วิจัยใช้การสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม (Participant Observation) และทำหน้าที่เป็นผู้เอื้ออำนวยให้เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Facilitator) รวมถึงการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) รวบรวมข้อมูลด้วยการจดบันทึก (Taking Note) การถ่ายภาพ (Photography) และการบันทึกเสียง (Sound Record) และนำข้อมูลที่ได้มาจัดหมวดหมู่และจัดเชื่อมโยงตามขั้นตอนและลำดับเวลา

4.2.7.5 การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลที่ได้มาจัดหมวดหมู่และจัดเชื่อมโยงตามขั้นตอนและลำดับเวลา วิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และจะทำการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) เพื่อความชัดเจนมากยิ่งขึ้นและทำการสังเคราะห์และเชื่อมโยงข้อมูลทั้งหมดตามระบบเหตุผล และสังเกตพฤติกรรมปฏิบัติการตามกิจกรรม นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Description)

4.2.8 สรุปผลการจัดการความรู้คณะผู้วิจัยจัดให้มีการสรุปบทเรียนของพี่เลี้ยงชุมชนหลังเสร็จกระบวนการเพื่อร่วมพิจารณาความสำเร็จของงาน วิเคราะห์สาเหตุและข้อเสนอแนะในการจัดการความรู้สู่ชุมชนกลุ่มเป้าหมายใหม่

4.2.8.1 จัดเวทีสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) ให้พี่เลี้ยงชุมชนสะท้อนการจัดการความรู้ในชุมชนเป้าหมายการขยายผลข้อดีข้อจำกัดและสิ่งที่ต้องปรับปรุงพัฒนาต่อไป

4.2.8.2 เทคนิควิธีการในการเก็บข้อมูลโดยผู้วิจัยใช้การสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม (Participant Observation) และทำหน้าที่เป็นผู้เอื้ออำนวยให้เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Facilitator) รวมถึงการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) รวบรวมข้อมูลด้วยการจดบันทึก (Taking Note) การถ่ายภาพ (Photography) และการบันทึกเสียง (Sound Record) และนำข้อมูลที่ได้มาจัดหมวดหมู่และจัดเชื่อมโยงตามขั้นตอนและลำดับเวลา

4.2.8.3 การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลที่ได้มาจัดหมวดหมู่และจัดเชื่อมโยงตามขั้นตอนและลำดับเวลา วิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และจะทำการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) เพื่อความชัดเจนมากยิ่งขึ้นและทำการสังเคราะห์และเชื่อมโยงข้อมูล

ทั้งหมดตามระบบเหตุผล และสังเกตพฤติกรรมปฏิบัติการตามกิจกรรม นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Description)

4.2.9 วัดระดับความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังกระบวนการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ใน 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ การพัฒนาศักยภาพชุมชนการจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรชุมชนและการพัฒนาโปรแกรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ของชุมชนเป้าหมายการขยายผล โดยใช้เครื่องมือเทคนิค และวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

4.2.9.1 ใช้แบบสอบถามเพื่อวัดระดับความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังกระบวนการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ใน 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ การพัฒนาศักยภาพชุมชน การจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรชุมชน และการพัฒนาโปรแกรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ในแกนนำกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน ในชุมชนเป้าหมายการขยายผล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนนี้เป็นแบบสอบถามที่คณะผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยประยุกต์จากแบบสอบถามในโครงการวิจัยเรื่องการพัฒนาศักยภาพชุมชนเพื่อ การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ของดวงพร อ่อนหวาน และคณะ (2556) และแบบสอบถามจากโครงการวิจัยเรื่องการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวและระบบสื่อความหมายภายใต้แนวคิดGreen Concept บนฐานทรัพยากรท้องถิ่นของ สวิชญาศุภอุดมฤกษ์ ตรีรัตน์ และคณะ (2556) นำมาปรับตามแนวของวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ มีทั้งคำถามแบบปลายปิดและปลายเปิดทั้งหมด 4 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 รวบรวมข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลเศรษฐกิจและสังคมของตัวแทนชุมชน

ตอนที่ 2 แบบวัดความรู้ความเข้าใจประเด็นหลักที่ 1 การพัฒนาศักยภาพชุมชน

ตอนที่ 3แบบวัดความรู้ความเข้าใจประเด็นหลักที่ 2 การจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรชุมชน

ตอนที่ 4แบบวัดความรู้ความเข้าใจประเด็นหลักที่ 3 การพัฒนาโปรแกรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

4.2.9.2 นำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน และทางด้านสถิติและการวิจัย จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา (Content Validity) โดยมีรายนามผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ได้แก่

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล กาญจนวงศ์อาจารย์ประจำคณะพัฒนาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่
2. คุณจรัญยา แดงน้อย ผู้อำนวยการมูลนิธิสถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน
3. คุณวิทเอก สว่างจิตร อาจารย์พิเศษสอนด้านการวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง และนักวิชาการอิสระ

4.2.9.3 ปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามแบบสอบถามบางข้อ เพื่อให้เหมาะสมตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ดังแสดงในภาคผนวก จ

4.2.9.4 ตรวจสอบความเชื่อมั่น นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงซึ่งไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายที่ทำการวิจัย จำนวน 20 ชุด แล้วนำมาคำนวณหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธี Cornbrash’s Alpha Coefficient ได้รับค่าความ

เชื่อมั่นโดยรวม (α) เท่ากับ 0.860 โดยแบ่งกลุ่มคำถามได้ 3 กลุ่ม ดังนี้1) แบบวัดความรู้ความเข้าใจประเด็นการพัฒนาศักยภาพชุมชน มีค่าความเชื่อมั่น (α) เท่ากับ 0.710 2) แบบวัดความรู้ความเข้าใจประเด็นการจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรชุมชน มีค่าความเชื่อมั่น (α) เท่ากับ 0.862 และ 3) แบบวัดความรู้ความเข้าใจประเด็นการพัฒนาโปรแกรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ มีค่าความเชื่อมั่น (α) เท่ากับ 0.785

4.2.9.5 คณะผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความตรง และความเชื่อมั่นของเนื้อหาแล้ว เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ โดยทำการเก็บข้อมูลก่อนและหลังกระบวนการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน

4.2.9.6 การวิเคราะห์ข้อมูล ในส่วนของการประมวลผลแบบสอบถามชุดนี้ คณะผู้วิจัยใช้สถิติบรรยายหรือสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ในการบรรยายคุณลักษณะของข้อมูล ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage)ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Description) และใช้สถิติอ้างอิงหรือสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) โดยการใช้ t-test for dependent Samples ในการทดสอบค่าเฉลี่ยสำหรับข้อมูลสองชุดที่ได้มาจากกลุ่มตัวอย่างเดียวกัน (Paired – Samples T Test)

บทที่ 4
ผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง การขยายผลการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนผ่านการจัดการความรู้อย่างมีส่วนร่วม มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อทบทวนและพัฒนาศักยภาพกลุ่มการท่องเที่ยวเดิมตามมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน ด้านการจัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชน และด้านการกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่นสังคมและคุณภาพชีวิต 2) เพื่อรวบรวมฐานความรู้กระบวนการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนใน 3 ประเด็นหลัก 3) เพื่อศึกษาบริบทชุมชนให้ทราบศักยภาพการเป็นชุมชนจัดการท่องเที่ยวแห่งใหม่ และ 4) เพื่อขยายผลการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนในอำเภอกัลยาณิวัฒนา ซึ่งมีกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ 2 กลุ่มคือ

1. กลุ่มเป้าหมายการขยายผล การพัฒนานี้มุ่งเน้นการใช้ชุมชนเดิมที่เคยพัฒนาจากโครงการที่รับการสนับสนุนปีงบประมาณ 2555 เป็นทีมพี่เลี้ยง โดยประเด็นที่ศึกษาประกอบไปด้วย 1) กระบวนการพัฒนาเครื่องมือเพื่อพัฒนาศักยภาพกลุ่มท่องเที่ยวใหม่ใน 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ (1) การพัฒนาศักยภาพชุมชน (2) การจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรชุมชน และ (3) การพัฒนาโปรแกรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ 2) การพัฒนาพี่เลี้ยงชุมชน 3) การพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนกลุ่มเป้าหมายใหม่ผ่านกระบวนการจัดการความรู้ 4) สรุปผลการพัฒนาพี่เลี้ยงและกลุ่มเป้าหมายใหม่ 5) การวัดระดับความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังกระบวนการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน

2. กลุ่มเป้าหมายในชุมชนท่องเที่ยวเดิม การพัฒนานี้เป็นไปตามมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านที่ 1 การจัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชน และด้านที่ 2 การกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่นสังคมและคุณภาพชีวิต ประเด็นที่ศึกษาประกอบไปด้วย 1) สภาพก่อนการพัฒนา 2) ภาพรวมสัดส่วนก่อนการพัฒนา 3) หลักฐานการปฏิบัติตามมาตรฐานก่อนการพัฒนา 4) แนวทางการศึกษาและพัฒนาศักยภาพตามมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านที่ 1 และด้านที่ 2 5) สภาพหลังการพัฒนา 6) ภาพรวมสัดส่วนหลังการพัฒนา และ 7) หลักฐานการปฏิบัติตามมาตรฐานหลังการพัฒนา

ทั้งนี้ผู้วิจัยนำเสนอในรายงาน แบ่งเป็น 2 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 กลุ่มเป้าหมายการขยายผล และตอนที่ 2 กลุ่มเป้าหมายในชุมชนท่องเที่ยวเดิม

ตอนที่ 1 กลุ่มเป้าหมายการขยายผล

1.1 กระบวนการพัฒนาเครื่องมือเพื่อพัฒนาศักยภาพกลุ่มท่องเที่ยวใหม่

คณะผู้วิจัยได้ถอดบทเรียนกระบวนการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ใน 3 ประเด็นหลัก ประกอบด้วยกิจกรรม 3 กิจกรรมหลัก ได้แก่ 1) การถอดบทเรียนกระบวนการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน 2) การถอดบทเรียนร่วมกับแกนนำในกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนเดิม 4 กลุ่ม ซึ่งเป็นกลุ่มที่เกิดจากแผนงานวิจัยของปี 2555 จำนวน 3 กลุ่ม และกลุ่มที่เกิดนอก

แผนงานวิจัย จำนวน 1 กลุ่ม และ 3) การออกแบบกระบวนการและกิจกรรมการขยายผลต่อในชุมชนเป้าหมายใหม่ 3 ชุมชนใน 3 ตำบลของอำเภอกัลยาณิวัฒนา รายละเอียดแสดงได้ดังนี้

1.1.1 การถอดบทเรียนกระบวนการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน กิจกรรมการถอดบทเรียนกระบวนการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน จากคณะผู้วิจัยโครงการวิจัยย่อย 3 โครงการ ที่ได้ดำเนินกิจกรรมกับกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนเดิม 3 กลุ่ม ซึ่งได้รับสนับสนุนงบประมาณปี 2555 ของแผนงานวิจัยการสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนบนพื้นที่สูงโดยใช้การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นเครื่องมือ กรณีศึกษาอำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่

1.1.1.1 ประเด็นหลักที่ 1 การพัฒนาศักยภาพชุมชน ถอดบทเรียนจากโครงการย่อยที่ 2 ชื่อโครงการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนเพื่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน (ดังแสดงในภาพที่ 1) ซึ่งมีวัตถุประสงค์ได้แก่

1)เพื่อวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และค้นหาแกนนำพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่

2)เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพค้นหาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวของกลุ่มแกนนำในพื้นที่อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่

3)เพื่อเสริมสร้างศักยภาพให้ชุมชนจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้อย่างเข้มแข็ง

1.1.1.2 ประเด็นหลักที่ 2 การจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรชุมชน ถอดบทเรียนจากโครงการย่อยที่ 1 ชื่อโครงการการจัดการข้อมูลชุมชนโดยชุมชนมีส่วนร่วมเพื่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน อำเภอกัลยาณิวัฒนา (ดังแสดงในภาพที่ 2) ซึ่งมีวัตถุประสงค์ได้แก่

1) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลชุมชนเพื่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

2) เพื่อศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการเก็บรวบรวมข้อมูลของชุมชน

3) เพื่อจัดการข้อมูลชุมชนโดยชุมชนมีส่วนร่วมเพื่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

4) เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชน

1.1.1.3 ประเด็นหลักที่ 3 การพัฒนาโปรแกรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ถอดบทเรียนจากโครงการย่อยที่ 3 ชื่อโครงการการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวและระบบสื่อความหมายภายใต้แนวคิด Green Concept บนฐานทรัพยากรท้องถิ่น (ดังแสดงในภาพที่ 3) ซึ่งมีวัตถุประสงค์ได้แก่

1) กำหนดตำแหน่งเส้นทางและกิจกรรมท่องเที่ยวของชุมชน บนพื้นฐานทรัพยากรชุมชน 4 ด้าน ได้แก่ ทุนมนุษย์ ทุนทางธรรมชาติ ทุนทางสังคมและวัฒนธรรม และทุนทางเศรษฐกิจ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาให้เป็นจุดขายด้านการท่องเที่ยว

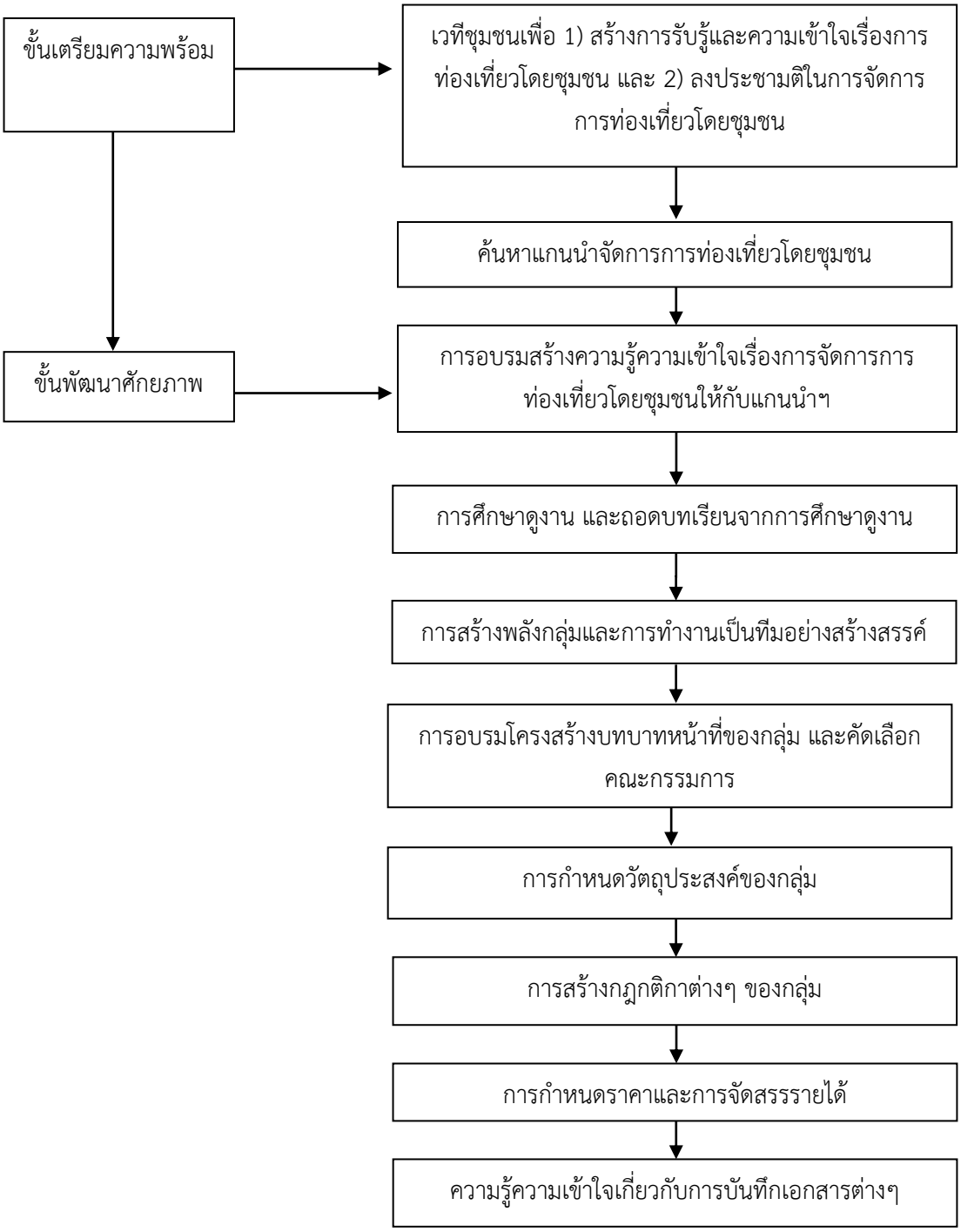
2) ประเมินเส้นทางท่องเที่ยวที่ได้ในพื้นที่ (Route Testing) โดยสมาคมไทยท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และผจญภัย (TEATA)

3) การพัฒนาระบบสื่อความหมายตามเส้นทางท่องเที่ยวที่ได้รวมถึงพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวของชุมชนบนฐานวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น

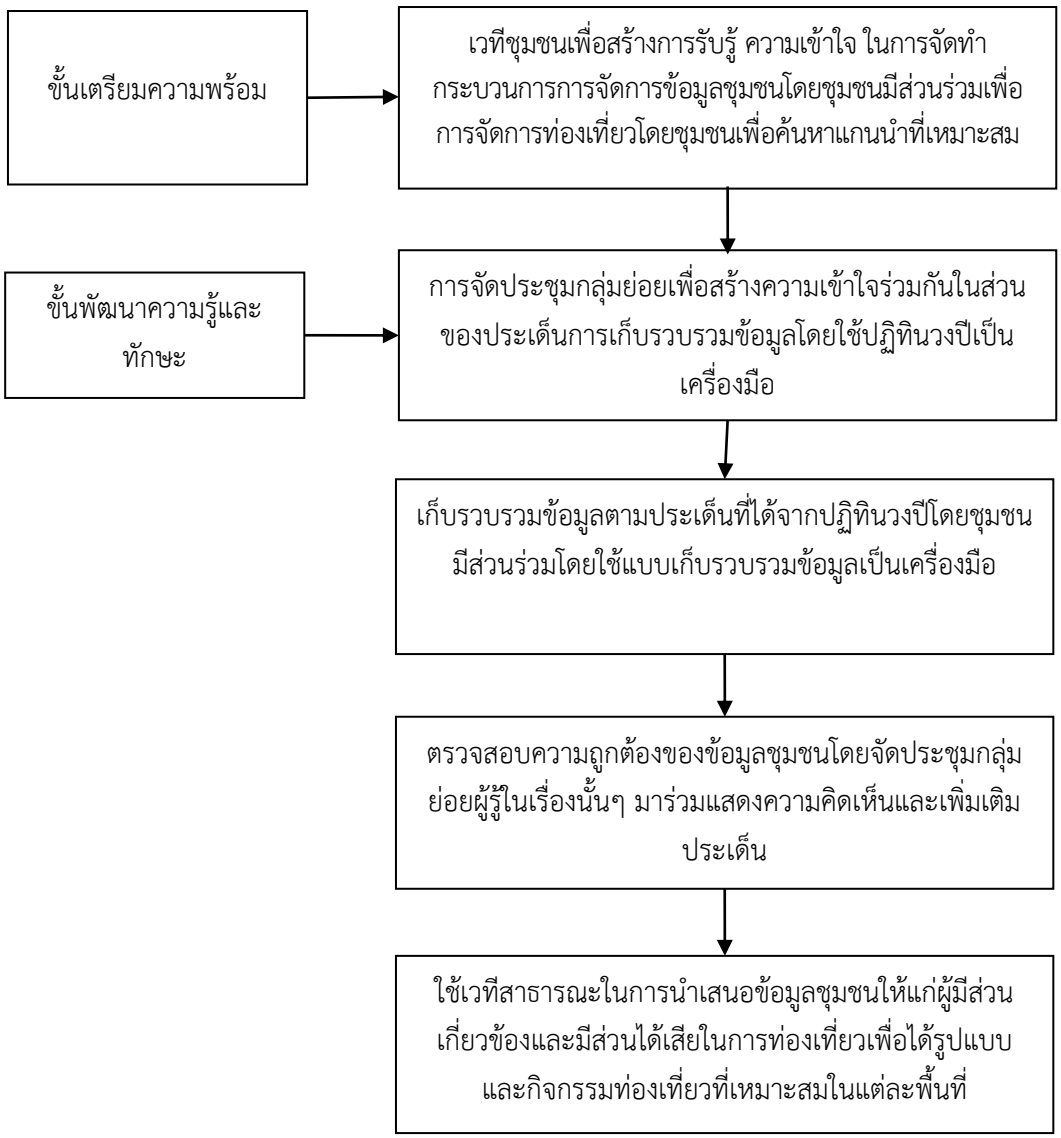
4) จัดทำแผนที่สีเขียวโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน และเผยแพร่กรีนแมป (Green Map) สู่เว็บไซต์ กรีนแมป (www.greenmap.org) และเว็บไซต์ศูนย์จัดการข้อมูลเพื่อการ

วิจัยและพัฒนาศักยภาพชุมชน (ศจพช.) อันจะเป็นเครื่องมือหนึ่งในการประชาสัมพันธ์สู่สาธารณชนทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ

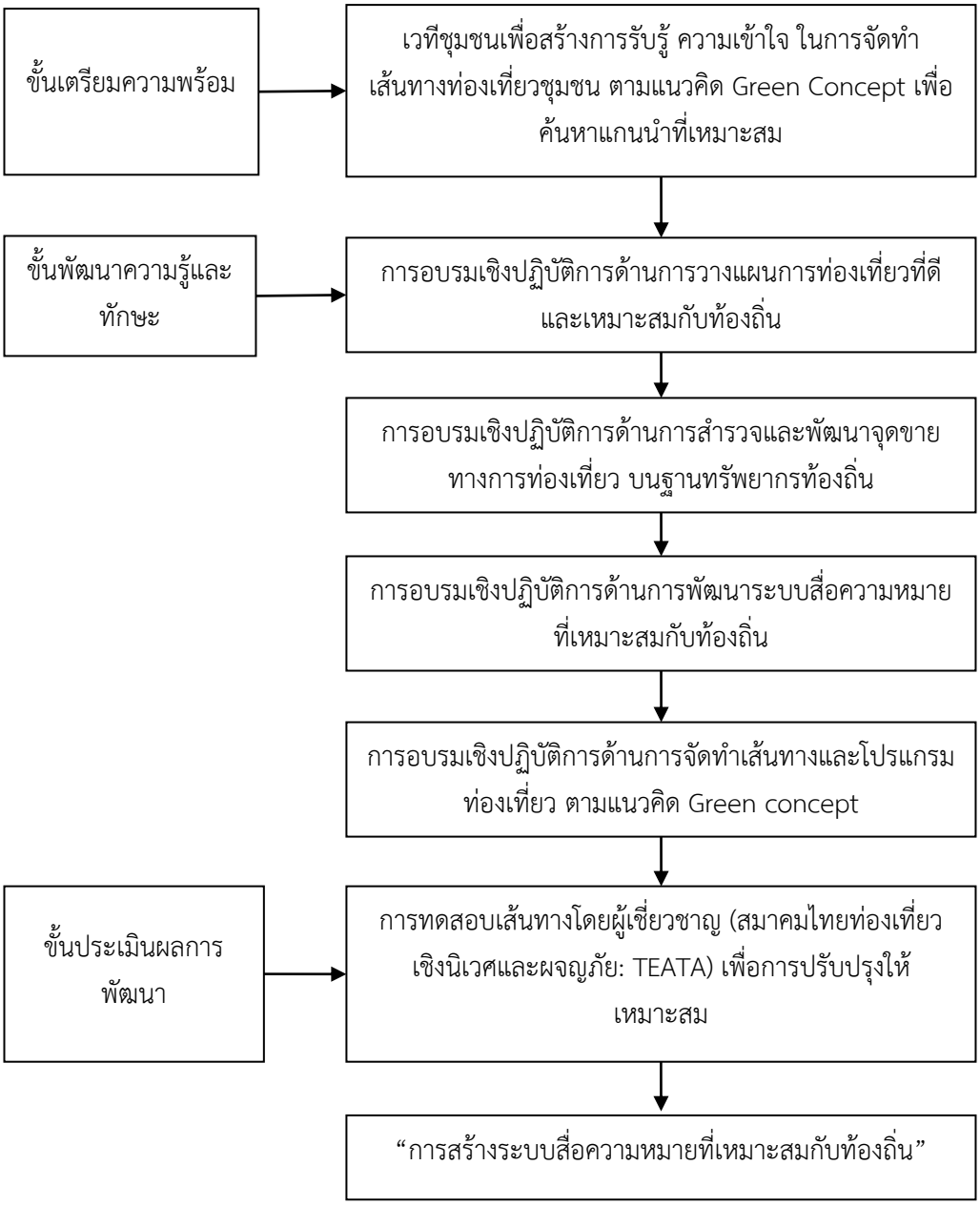
คณะผู้วิจัยถอดบทเรียนจากกระบวนการและกิจกรรมตามแผนการดำเนินงานที่ดำเนินการไปแล้วกับกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนเดิม 3 กลุ่ม และสรุปเป็นผังงาน (Flow chart) กระบวนการแสดงได้ดังนี้

ภาพที่ 2 กระบวนการพัฒนาศักยภาพชุมชน

ภาพที่ 3 กระบวนการจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรชุมชน

ภาพที่ 4 กระบวนการพัฒนาโปรแกรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

1.1.2 กระบวนการถอดบทเรียนร่วมกับแกนนำในกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนเดิมแต่ละชุมชน คณะผู้วิจัยนำกระบวนการจากทั้ง 3 ประเด็นหลักไปถอดบทเรียนร่วมกับแกนนำในแต่ละกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนทั้ง 4 ชุมชน ได้ข้อเสนอแนะดังนี้

1.1.2.1 กระบวนการพัฒนาศักยภาพชุมชน

1) ทบทวนและสร้างความเข้าใจหลักการท่องเที่ยวโดยชุมชน (กลุ่มเหล่อชอ) เนื่องจากกลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเหล่อช่อ คณะผู้วิจัยได้ดำเนินกระบวนการพัฒนาศักยภาพชุมชนมาตั้งแต่ปี 2553 ไม่ได้อยู่ภายใต้แผนงานวิจัยปี 2555 เป็นงานบริการวิชาการทำให้การทำงานไม่ต่อเนื่อง อีกทั้งยังมีการเปลี่ยนแปลงแกนนำของกลุ่มอยู่ตลอดช่วงการดำเนินงาน ทางกลุ่มจึงเห็นความจำเป็นที่ควรมีการทบทวนและสร้างความเข้าใจเรื่องหลักการการท่องเที่ยวโดยชุมชน เช่น ความหมายของการท่องเที่ยวโดยชุมชน เป้าหมายของการท่องเที่ยวโดยชุมชน รูปแบบการให้บริการ และกระบวนการท่องเที่ยวโดยชุมชน 10 ขั้นตอน เป็นต้น เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องและชัดเจน ให้สามารถขับเคลื่อนการทำงานของกลุ่มให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ร่วมกัน การทบทวนและสร้างความเข้าใจนี้รวมถึงแกนนำกลุ่มที่เป็นผู้ริเริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ต้นด้วย ดังนั้นการทบทวนและสร้างความเข้าใจเรื่องหลักการการท่องเที่ยวโดยชุมชนจึงมีความจำเป็นที่ต้องสอดแทรกระหว่างการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มไปเป็นระยะๆ

2) ทบทวนและเพิ่มกฎกติกาที่เชื่อมโยงกับชุมชนกลุ่มท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยวให้ครอบคลุมทุกมิติ (บ้านเสาแดง) เมื่อกลุ่มได้ดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวมาแล้ว คณะกรรมการเห็นความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันระหว่างกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชน ชุมชน และนักท่องเที่ยวที่ส่งผลกระทบต่อกันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เช่น กิจกรรมของกลุ่มบางกิจกรรมที่ต้องอาศัยความร่วมมือกับชุมชน วิถีชีวิตหรือการใช้ชีวิตของคนในชุมชนที่มีผลต่อภาพลักษณ์การท่องเที่ยวทั้งแง่บวกและลบ การเข้ามาของนักท่องเที่ยวที่ขัดแย้งต่อความเชื่อ จารีต และวัฒนธรรมของชุมชน คณะกรรมการเห็นถึงความจำเป็นที่ควรมีการทบทวนและเพิ่มกฎกติกาที่เชื่อมโยงกับชุมชน กลุ่มท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยว

3) ทบทวนและปรับโครงสร้างกลุ่มให้สอดคล้องกับแกนนำที่เป็นผู้ขับเคลื่อนกลุ่มที่เป็นอยู่จริง (บ้านเสาแดง) เมื่อการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนไปสักระยะหนึ่งจะมีการเปลี่ยนแปลงที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ เช่น การโยกย้ายที่อยู่หรืออาชีพ ค่านิยมและความเชื่อการเปลี่ยนแปลงของบทบาทหน้าที่ทางด้านสังคม เป็นต้น ปัจจัยเหล่านี้มีโอกาสที่จะส่งผลต่อการเข้าและออกของสมาชิกกลุ่ม คณะกรรมการจึงมีความเห็นที่ควรมีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างของกลุ่มให้สอดคล้องกับแกนนำที่เป็นผู้ขับเคลื่อนกิจกรรมของกลุ่มอยู่ในปัจจุบัน

4) ควรเลี่ยงภาษาวิชาการในการประชุมกันกลุ่มแม่บ้าน (บ้านเสาแดง) คณะกรรมการแสดงความคิดเห็นว่ากลุ่มแม่บ้านที่เข้ามาร่วมประชุมกับคณะผู้วิจัยส่วนหนึ่งไม่เข้าใจในสิ่งที่คณะผู้วิจัยต้องการสื่อสารให้ทราบ เพราะเป็นศัพท์ทางวิชาการ เช่น รายรับ – รายจ่าย โครงสร้างกลุ่ม มาตรฐาน เป็นต้น คณะผู้วิจัยจึงต้องระมัดระวังการใช้ภาษาที่เป็นวิชาการให้น้อยลง ศัพท์บางคำที่เลี่ยงไม่ได้และมีความจำเป็นต้องใช้ เพราะเป็นการพัฒนาศักยภาพแกนนำและชาวบ้านให้มีความรู้ในศัพท์เฉพาะด้านที่อาจเป็นประโยชน์ต่อไปในอนาคต คณะผู้วิจัยจะต้องหากิจกรรมมา

ช่วยทำให้เข้าใจ และคณะกรรมการที่มีศักยภาพมีความเข้าใจแล้วก็จะเป็นผู้สื่อสารอธิบายให้อีกทอดหนึ่ง

5) ปรับราคาโฮมสเตย์ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน (บ้านวัดจันทร์) จากภาวะเศรษฐกิจที่ทำให้ค่าครองชีพสูงขึ้น คณะกรรมการจึงเสนอให้ปรับราคาที่พักแบบโฮมสเตย์จากราคาคืนละ 100 บาทต่อคน เป็นคืนละ 150 บาทต่อคน

1.1.2.2 กระบวนการจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรชุมชน

1) ในการเก็บข้อมูลควรให้มีเด็กร่วมรับรู้นั่งฟังด้วยหรือให้เขาเป็นผู้จดบันทึก (บ้านดงสามหมื่น) การฟื้นฟู อนุรักษ์วิถีชีวิต วัฒนธรรมชุมชน เป็นประเด็นหนึ่งที่ต้องการอาศัยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนทุกกลุ่ม อาชีพ และวัย โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนที่จะเป็นผู้กำหนดความเป็นไปของวิถีชีวิตและวัฒนธรรมชุมชนของตนเอง คณะกรรมการเห็นความสำคัญในจุดนี้เพราะเชื่อว่าผู้สูงอายุในชุมชนเปรียบเสมือนแหล่งความรู้ที่ได้สั่งสมกันมาช้านาน หากไม่ได้รับการสืบทอดก็อาจจะค่อยๆ เลือนหายไปตามกาลเวลา ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่ต้องการให้เด็กและเยาวชนในหมู่บ้านเข้ามาร่วมในกระบวนการการจัดการข้อมูลชุมชน โดยเสนอแนะว่าให้เด็กและเยาวชนร่วมรับรู้ข้อมูลหรือมอบหมายหน้าที่ให้เขาเป็นผู้จดบันทึก เพราะนอกจากเด็กจะมีทักษะการเขียนแล้ว ก็จะเป็นการปลูกฝังความรู้ทางด้านวิถีชีวิต วัฒนธรรมของเขาเองสืบทอดจากผู้สูงอายุในชุมชน

2) การพัฒนาทักษะการตั้งคำถามและการจับประเด็น (บ้านดงสามหมื่น และบ้านเสาแดง) หลังจากคณะกรรมการมีโอกาสได้ไปเก็บข้อมูลวิถีชีวิต วัฒนธรรมชุมชนจากผู้รู้ของหมู่บ้านทำให้มองเห็นข้อจำกัดของตนเองที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการจัดเก็บข้อมูล 2 ด้าน คือ 1) การตั้งคำถาม ค้นพบว่าแกนนำไม่รู้ว่าตนเองควรตั้งคำถามอย่างไร ควรใช้คำถามปลายเปิดหรือปิด และไม่สามารถตั้งคำถามแบบเชื่อมโยงหรือการย้อนถามกลับเพื่อเจาะลงลึกในประเด็นที่ได้เตรียมไว้ อีกทั้งไม่สามารถตั้งคำถามกระตุ้นความรู้สึกร่วมได้ ทำให้บรรยากาศดำเนินไปแบบไม่เป็นธรรมชาติ และ 2) การจับประเด็น ค้นพบว่าเมื่อตั้งคำถามไปแล้ว ผู้ตอบมีคำตอบที่มากและหลากหลาย ไม่รู้ว่าควรจดบันทึกประเด็นไหนดี จับประเด็นได้ยาก คณะกรรมการจึงเสนอว่าควรต้องพัฒนาทักษะเพื่อการเก็บข้อมูล หากได้รับการพัฒนาทักษะทั้ง 2 ด้านนี้จะส่งผลให้แกนนำสามารถจัดเก็บการข้อมูลชุมชนได้ดียิ่งขึ้น และกระบวนการการจัดเก็บข้อมูลมีความสำคัญอย่างมาก ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ควรมีผู้รับผิดชอบหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูลของชุมชน

3) เวทีคืนข้อมูลสู่ชุมชน โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของคนทุกกลุ่ม ทุกวัย (บ้านเสาแดง) หลังจากได้จัดการเก็บข้อมูลวิถีชีวิต วัฒนธรรม และรวบรวมข้อมูลชุมชนแล้วเสร็จ ควรมีการคืนข้อมูลกลับสู่ชุมชนเพื่อเป็นประโยชน์แก่คนในชุมชนที่สามารถฟื้นฟูและอนุรักษ์วิถีชีวิตและวัฒนธรรมของตนเองได้ต่อไป โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนตั้งแต่การออกแบบเวทีเป็นผู้ดำเนินการหลัก และมีผู้ร่วมรับรู้ที่หลากหลายกลุ่มจากชุมชน

4) เวทีสำหรับเด็กและเยาวชน (บ้านเสาแดง) จากสิ่งที่แกนนำได้สะท้อนให้ทราบแล้วว่าเด็กและเยาวชนเป็นกลไกสำคัญที่จะเป็นผู้กำหนดอนาคตวิถีชีวิต วัฒนธรรมชนเผ่า จึงควรมีเวทีหรือกิจกรรมที่สามารถปลูกฝังความรู้และความรู้สึกรักในวิถีชีวิต วัฒนธรรมของตนเอง ซึ่งจะเป็นการฟื้นฟูและอนุรักษ์ที่ยั่งยืน ถึงแม้ชุมชนจะมีการเปลี่ยนแปลงหรือรับวัฒนธรรมจากสังคมเมืองเข้ามา และเมื่อถึงเวลานั้นเด็กที่เขาโตเป็นผู้ใหญ่จะปรับวิถีชีวิต วัฒนธรรมให้เหมาะตามบริบท

ชุมชนที่มีการเปลี่ยนแปลงให้กลมกลืนกับยุคสมัย โดยที่เขาจะยึดถือเอาสิ่งที่ได้เรียนรู้ในวันนี้เป็นแกนในการดำเนินชีวิตต่อไป

5) ทำข้อมูลให้ชัดเจน และตรวจสอบข้อมูลให้ตรงกัน (บ้านวัดจันทร์) หลังจากมีการรับนักท่องเที่ยว ทำให้แกนนำที่เป็นผู้นำเที่ยวแต่ละคนเห็นว่าข้อมูลที่ตนเองมีไม่ตรงกัน ทำให้รู้สึกเป็นกังวลต่อความน่าเชื่อถือจากนักท่องเที่ยว จึงได้เสนอแนะให้มีเวทีหรือกิจกรรมการตรวจสอบข้อมูลให้ชัดเจนตรงกัน อย่างน้อยควรมีความคลาดเคลื่อนน้อยที่สุด โดยมีผู้รู้หรือปราชญ์ในชุมชนร่วมตรวจสอบข้อมูลและแลกเปลี่ยนด้วย เพื่อเป็นข้อมูลที่สามารถอ้างอิงและใช้ในการศึกษาต่อไป

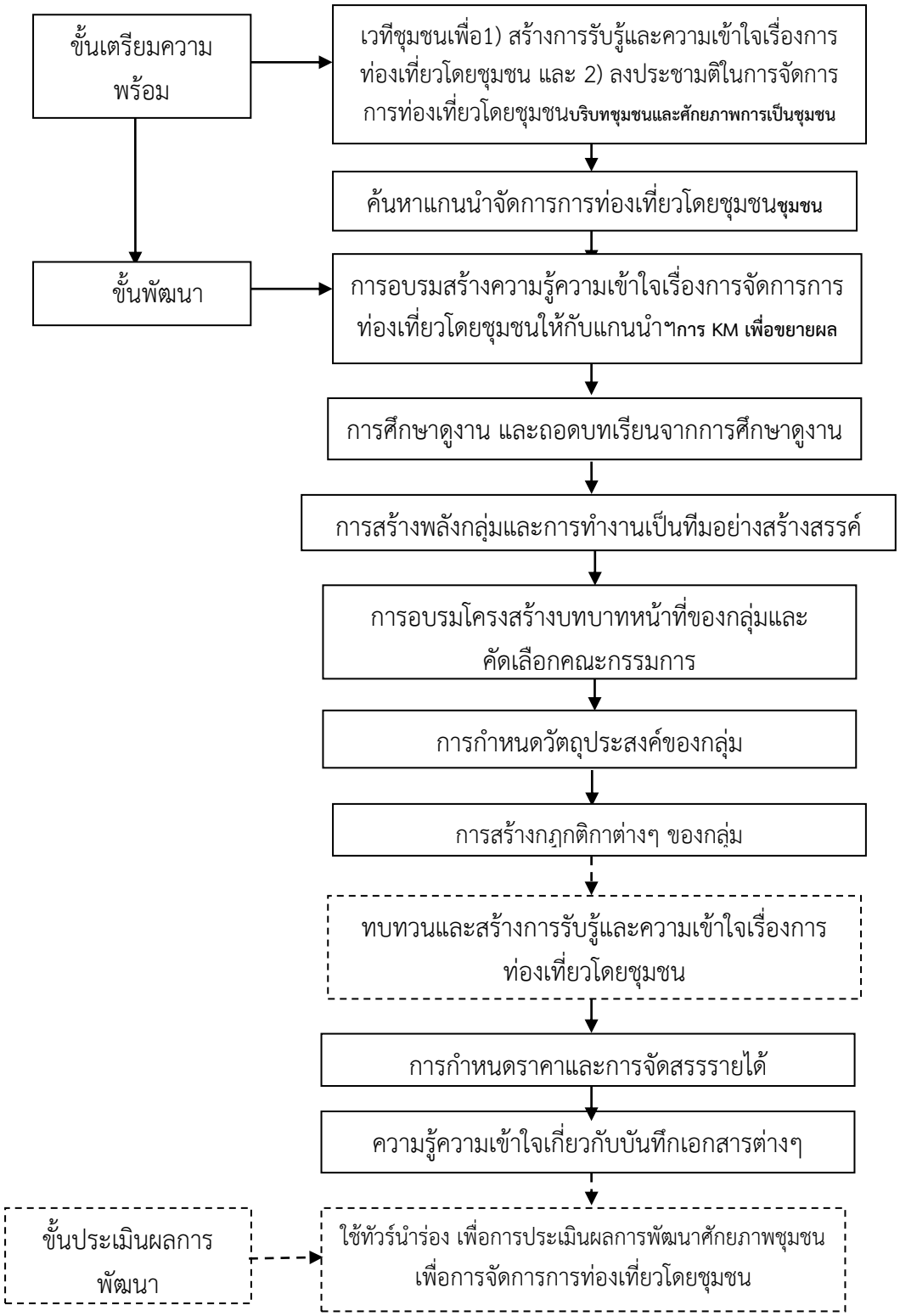
1.1.2.3 กระบวนการพัฒนาโปรแกรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

1) พัฒนาผู้นำเที่ยวเพิ่มขึ้น (บ้านเสาแดง และบ้านวันจันทร์) เมื่อดำเนินกิจกรรมมาแล้วระยะหนึ่ง คณะกรรมการเห็นควรเปิดโอกาสให้ฝึกผู้นำเที่ยวจำนวนเพิ่มขึ้น เพื่อให้ผู้เข้าร่วมฝึกเข้าใจและเห็นความสำคัญของการท่องเที่ยวและการเป็นนักนำเที่ยว และสร้างความรู้ความเข้าใจ และความตระหนักในความสำคัญของทรัพยากรท้องถิ่นทั้งทางธรรมชาติและวัฒนธรรม และเพื่อให้สามารถสลับสับเปลี่ยนกันทำงานในช่วงเวลาที่ผู้นำเที่ยวบางท่านติดภารกิจไม่สะดวกนำเที่ยว ก็สามารถนำเที่ยวแทนกันได้

2) เรื่องของการนำเทคนิค Green map เข้ามาใช้ในพื้นที่ป่าสน (บ้านวัดจันทร์) ควรมีหารือชุนชนก่อนที่จะมีการสำรวจเส้นทางว่าขัดต่อวัฒนธรรมประเพณีหรือไม่ เพราะเส้นทางเดินป่าต้นน้ำที่สำรวจ ยังไม่ได้รับการยินยอมจากชุมชนเพราะเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ของชุมชน คณะกรรมการเห็นว่าควรสำรวจเส้นทางเดินป่าเส้นทางใหม่

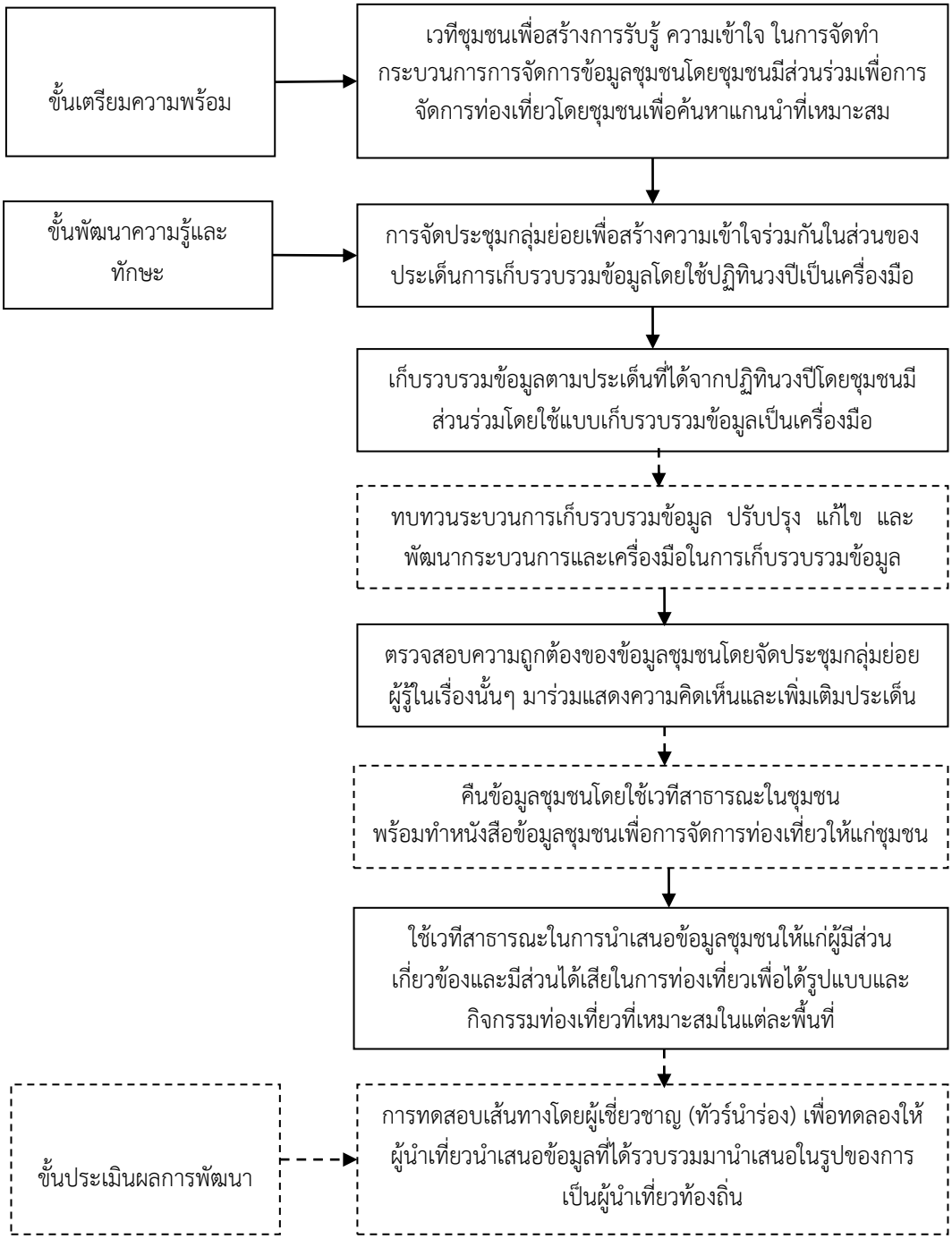
1.1.3 การออกแบบกระบวนการและกิจกรรมการขยายผลต่อในชุมชนเป้าหมาย คณะผู้วิจัยได้สรุปเป็นฐานความรู้กระบวนการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ทั้ง 3 ประเด็นหลักจากกิจกรรมการถอดบทเรียนร่วมกับกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนเดิม 4 กลุ่ม และออกแบบกระบวนการและกิจกรรมการขยายผลต่อในชุมชนเป้าหมาย โดยนำข้อเสนอแนะหรือสิ่งที่สะท้อนของแต่ละชุมชนในแต่ละประเด็นหลักมาร่วมพิจารณาว่ากิจกรรมใดควรปรับเพิ่มเข้าไปในกระบวนการเพื่อให้เป็นกระบวนการที่จะนำไปขยายผลต่อในชุมชนเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ส่วนข้อเสนอแนะบางประเด็นยังไม่สามารถดำเนินการได้ในกระบวนการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน แต่จะเป็นกิจกรรมการพัฒนาต่อเนื่องก็ไม่ได้นำมาไว้ในกระบวนการนี้ จึงสามารถสรุปเป็นผังงาน (Flow chart) หลังกิจกรรมนี้ได้ดังนี้

1.1.3.1 กระบวนการพัฒนาศักยภาพชุมชนของชุมชนเป้าหมายใหม่ คณะผู้วิจัยได้นำข้อเสนอแนะจากขั้นตอนที่ 1.1.2 ในส่วนของกระบวนการพัฒนาศักยภาพชุมชน มาปรับกระบวนการได้ดังนี้

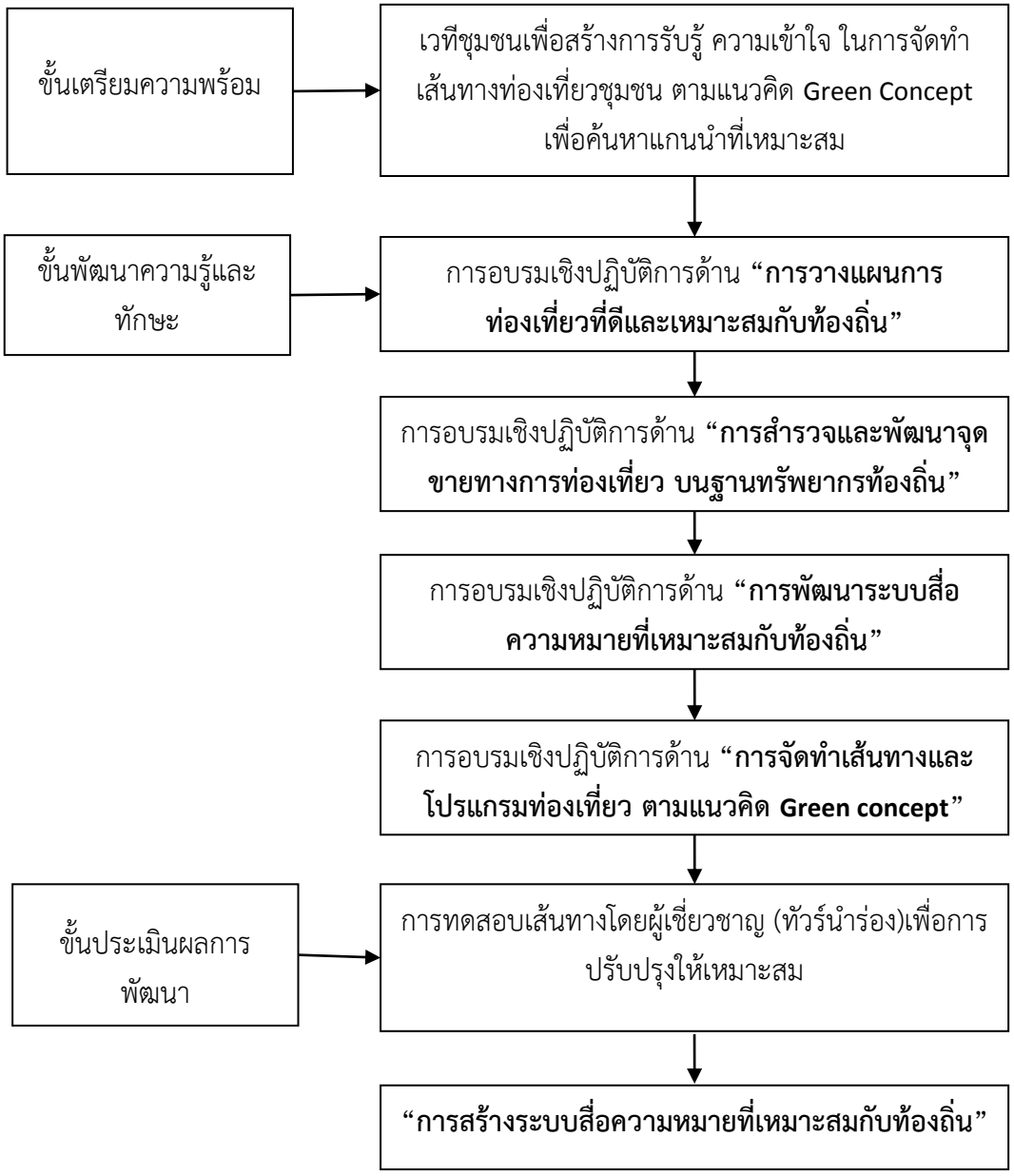

ภาพที่ 5 กระบวนการพัฒนาศักยภาพชุมชนของชุมชนเป้าหมายใหม่

1.3.1.2 กระบวนการจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรชุมชนของชุมชนเป้าหมายใหม่ คณะผู้วิจัยได้นำข้อเสนอแนะจากขั้นตอนที่ 1.1.2 ในส่วนของการจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรชุมชน มาปรับกระบวนการได้ดังนี้

ภาพที่ 6 กระบวนการจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรชุมชนของชุมชนเป้าหมายใหม่

1.3.1.3 กระบวนการพัฒนาโปรแกรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนเป้าหมายใหม่ ข้อเสนอแนะจากขั้นตอนที่ 1.1.2 ไม่มีส่วนที่ต้องนำมาปรับกระบวนการ จึงใช้กระบวนการเดิม ดังนี้

ภาพที่ 7 กระบวนการพัฒนาโปรแกรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนเป้าหมายใหม่

1.2 การพัฒนาศักยภาพพี่เลี้ยงชุมชน

1.2.1 การคัดเลือกพี่เลี้ยงชุมชนจากกลุ่มท่องเที่ยวโดยชมชนเดิม คณะผู้วิจัยสร้างความเข้าใจกับแกนนำในแต่ละกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนเดิม 4 กลุ่ม เพื่อค้นหาแกนนำที่มีความพร้อมและมีความสนใจที่จะเป็นพี่เลี้ยงให้กับกลุ่มเป้าหมายใหม่ โดยมีพี่เลี้ยงชุมชนที่สนใจและมีความพร้อมจำนวน 5 คน ได้แก่

(1) นายนคร	ร้อยเรียงทรัพย์	บ้านวัดจันทร์ ตำบลบ้านจันทร์
(2) นางฉวีวรรณ	กงมะลิ	บ้านวัดจันทร์ ตำบลบ้านจันทร์
(3) นายฤทธิศักดิ์	ศรวันเพ็ญ	บ้านห้วยฮ่อม ตำบลบ้านจันทร์
(4) นายสัตบรรณ	เลาว่าง	บ้านเสาแดง ตำบลแจ่มหลวง
(5) นายทวีวัฒน์	แซ่โซ้ง	บ้านดงสามหมื่น ตำบลแม่แดด

1.2.2 การถอดบทเรียนร่วมกับพี่เลี้ยงชุมชน คณะผู้วิจัยจัดกิจกรรมถอดบทเรียนการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนตามประเด็นหลัก 3 ประเด็นที่คณะทำงานได้ถอดบทเรียนและพัฒนาขึ้น เพื่อให้เกิดความมั่นใจและเข้าใจตรงกันในการจัดการความรู้ให้กับชุมชนเป้าหมายใหม่ตามแนวทางกระบวนการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน

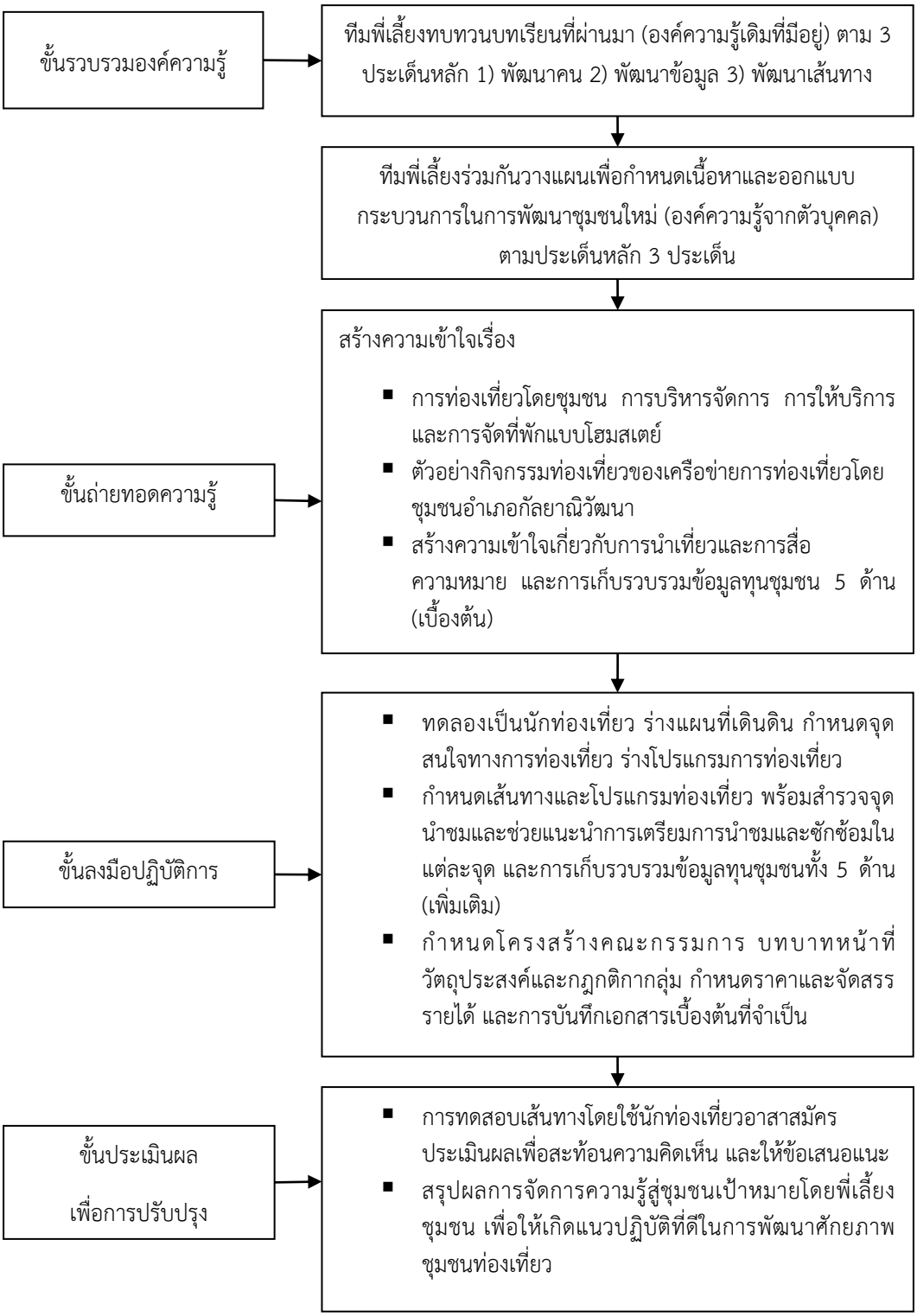

ภาพที่ 8 พี่เลี้ยงชุมชน

1.2.3 การออกแบบกระบวนการและกิจกรรมการจัดการความรู้ หลังกิจกรรมการถอดบทเรียนร่วมกับพี่เลี้ยงชุมชนแล้ว คณะผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมการออกแบบกระบวนการและกิจกรรมการจัดการความรู้ที่เหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการถ่ายทอดความรู้สู่ชุมชนเป้าหมายใหม่ ตามแนวทางกระบวนการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนใน 3 ประเด็นหลัก เนื้อหาและกิจกรรมที่ออกแบบเป็นกระบวนการจัดการความรู้สามารถแสดงดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 9 คณะผู้วิจัยออกแบบกระบวนการและกิจกรรมการจัดการความรู้ร่วมกับพี่เลี้ยงชุมชน

ภาพที่ 10 เนื้อหาและกิจกรรมที่ทีมพี่เลี้ยงออกแบบเพื่อการถ่ายทอดความรู้

1.2.4 เนื้อหาความรู้ที่ใช้ในการจัดการความรู้

1.2.4.1 การสร้างความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน (CBT) การบริหารจัดการการให้บริการ และการจัดที่พักแบบโฮมสเตย์ เพื่อให้เข้าใจหลักการของการท่องเที่ยวโดยชุมชนว่าหากจะทำท่องเที่ยวจะต้องมีการบริหารจัดการอย่างไร โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป้าหมายของการทำการท่องเที่ยวโดยชุมชน เราทำเพื่อวัตถุประสงค์อะไร เพื่อให้ชุมชนเข้าใจได้ว่า การท่องเที่ยวมิได้มาทำลายชุมชน แต่กลับช่วยให้ชุมชนรักษาอัตลักษณ์ของตนเองรวมถึงอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้วย และยังสามารถสร้างรายได้เสริมให้กับชุมชนได้อีกทางหนึ่ง

การบริหารจัดการที่เน้นให้มีการทำงานเป็นทีมอย่างโปร่งใส ได้แก่ การมีโครงสร้างคณะกรรมการกลุ่มโดยมีการแบ่งหน้าที่ชัดเจน กำหนดวัตถุประสงค์และกฎกติกาต่างๆ ของกลุ่ม การกำหนดราคาและการจัดสรรรายได้เข้ากองทุนกลุ่มท่องเที่ยว และการบันทึกเอกสารที่จำเป็นต่างๆ เช่น สมุดบันทึกการประชุม ใบเสร็จรับเงิน สมุดบันทึกรับ-จ่าย เป็นต้น

การให้บริการและหลักการการจัดที่พักแบบโฮมสเตย์ โดยเน้นให้เข้าใจว่าที่พักแบบนี้ไม่ต้องสร้างบ้านเรือนขึ้นมาใหม่ ซึ่งการที่พี่เลี้ยงชุมชนสามารถใช้ภาษาเดียวกันในการสื่อสารกับชุมชนเป้าหมายใหม่ จะยิ่งสามารถสร้างความเข้าใจที่ชัดเจน และสามารถซักถามและตอบข้อซักถามได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น ซึ่งการสื่อสารด้วยภาษาเดียวกันนี้เป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้ชุมชนเป้าหมายใหม่เข้าใจและตัดสินใจได้อย่างไม่ลังเลใจ เน้นการนำเสนอโดยใช้การสื่อด้วยภาพให้เห็นตัวอย่างชัดเจนมากขึ้น

ภาพที่ 11 ชุดความรู้การสร้างความเข้าใจการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

1.2.4.2 กิจกรรมท่องเที่ยวเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนอำเภอกัลยาณิวัฒนาเมื่อเข้าใจถึงหลักการของ CBT แล้ว ให้ยกตัวอย่างแหล่งท่องเที่ยวของพี่น้องชาติพันธ์ในเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนอำเภอกัลยาณิวัฒนา เน้นให้เห็นและเข้าใจว่าการท่องเที่ยวก็คือการดึงเอกลักษณ์ของตนเองออกมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว ซึ่งในกิจกรรมนี้สามารถใช้พี่เลี้ยงที่ไม่ใช่ชาติพันธ์เดียวกันมาแลกเปลี่ยนได้ เพื่อให้เกิดความสนใจและเข้าใจว่าทุกชาติพันธ์สามารถทำท่องเที่ยวได้และไม่ยากที่จะทำ โดยใช้การสื่อด้วยภาพให้เห็นตัวอย่างชัดเจนว่าอะไรเป็นผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวได้อย่างไร

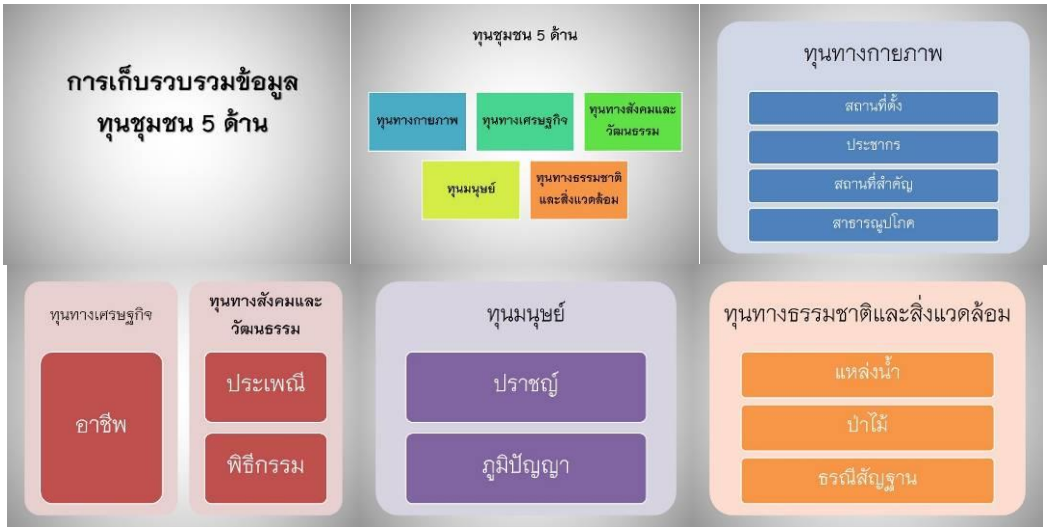

ภาพที่ 12 ชุดความรู้กิจกรรมท่องเที่ยวเครือข่ายการท่องเที่ยวอำเภอกัลยาณิวัฒนา

1.2.4.3 สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการสื่อความหมายและการนำเที่ยว ทำความเข้าใจต่อว่าเมื่อเรามีผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวแล้วเราจะต้องทำหน้าที่เป็นผู้นำเที่ยวในท้องถิ่น โดยมีขั้นตอนสำคัญๆ 3 ขั้นตอน จากนั้นจะให้เข้าใจถึงวิธีการสื่อความหมายว่า การนำชมจุดท่องเที่ยวในชุมชนจะต้องบอกเล่าเรื่องราวที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับวิถีชีวิต เพื่อเพิ่มคุณค่าให้นักท่องเที่ยวเข้าใจและตระหนักในคุณค่าของเอกลักษณ์ วัฒนธรรม และทรัพยากรธรรมชาติรวมถึงสิ่งแวดล้อม เหล่านี้จะช่วยสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับการท่องเที่ยวในชุมชน

ภาพที่ 13 ชุดความรู้การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการนำเที่ยวและการสื่อความหมาย

1.2.4.4 ความเข้าใจเกี่ยวกับการเก็บรวบรวมข้อมูลทุนชุมชน หลังกิจกรรมการทดลองเป็นนักท่องเที่ยว สรุปบทเรียนและเขียนแผนที่เดินดินจุดหรือสถานที่เด่นภายในชุมชนแล้ว ประเด็นสำคัญที่สุดของชุมชนคือการเก็บรวบรวมข้อมูลทุนชุมชน 5 ด้าน เพื่อให้ทราบถึงบริบทพื้นฐานที่ชุมชนมีอยู่ ประกอบไปด้วย 1) ทุนทางกายภาพ 2) ทุนทางเศรษฐกิจ 3) ทุนทางสังคมและวัฒนธรรม 4) ทุนมนุษย์ 5) ทุนทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยข้อมูลทุนชุมชน 5 ด้านจะเก็บตามแผนที่เดินดินที่ระดมความคิดจากแกนนำชุมชน ซึ่งจะนำไปสู่การจัดเป็นเส้นทางท่องเที่ยวและกิจกรรมท่องเที่ยว รวมถึงจะเป็นข้อมูลให้เห็นถึงศักยภาพด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชนเพื่อการให้บริการตามความเหมาะสมต่อไป

ภาพที่ 14 ชุดความรู้การเก็บข้อมูลทุนชุมชน 5 ด้าน

1.3 การพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนกลุ่มเป้าหมายการขยายผลผ่านกระบวนการจัดการความรู้

คณะผู้วิจัยมีเป้าหมายการขยายผลผ่านกระบวนการจัดการความรู้ใน 3 ตำบล 3 ชุนชนหรือ 3 เส้นทางท่องเที่ยวใหม่ โดยมีกระบวนการดำเนินการดังนี้

1.3.1 การคัดเลือกชุมชนเป้าหมายการขยายผล คณะผู้วิจัยมีข้อมูลเบื้องต้นในการคัดเลือกพื้นที่เป้าหมายการขยายผลแบบเจาะจง ใน 3 ตำบล ของอำเภอกัลยาณิวัฒนา ดังนี้ 1) ตำบลบ้านจันทร์ บ้านเด่น – บ้านหนองเจ็ดหน่วย จากการประสานของกรรมการเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนอำเภอกัลยาณิวัฒนา และผู้อำนวยการโรงเรียนสหมิตรวิทยา 2) ตำบลแจ่มหลวง บ้านห้วยบะบ้า จากการประสานของผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลแจ่มหลวงของบ้านห้วยบะบ้า และแกนนำในหมู่บ้าน และ 3) ตำบลแม่แดด บ้านห้วยปู จากการประสานของนายพรนรินทร์ คุ้มทอง หัวหน้าหน่วยจัดการต้นน้ำขุนแม่แจ่ม คณะผู้วิจัยลงพื้นที่จัดประชุมอย่างไม่เป็นทางการเพื่อทำความเข้าใจกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในแต่ละตำบล เพื่อให้ได้พื้นที่เป้าหมายการขยายผล ดังนี้

1.3.1.1 ตำบลบ้านจันทร์ จากการขับเคลื่อนด้านการท่องเที่ยวในอำเภอกัลยาณิวัฒนามาหลายปี ทำให้คณะผู้วิจัยทราบประวัติศาสตร์การเสด็จพระราชดำเนินของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช และทราบว่ามีความต้องการที่จะนำเสนอประวัติศาสตร์การเสด็จพระราชดำเนินและเส้นทางนี้จากหลายภาคส่วน คณะผู้วิจัยนำเสนอประเด็นเป้าหมายการขยายผลในที่ประชุมคณะกรรมการเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนอำเภอกัลยาณิวัฒนา หารือประเด็นเป้าหมายการขยายผลกับผู้อำนวยการโรงเรียนสหมิตรวิทยา หัวหน้าศูนย์พัฒนาโครงการหลวงวัดจันทร์ และในที่ประชุมส่วนราชการอำเภอกัลยาณิวัฒนา โดยมติเห็นชอบให้ขยายผลในเส้นทางตามรอยเสด็จพระราชดำเนินของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เริ่มจากศูนย์พัฒนาโครงการหลวงวัดจันทร์ บ้านเด่น ไปโรงเรียนสหมิตรวิทยา บ้านหนองเจ็ดหน่วย

ภาพที่ 15 ประชุมร่วมที่อำเภอกัลยาณิวัฒนา และโรงเรียนสหมิตรวิทยา

1.3.1.2 ตำบลแจ่มหลวง คณะผู้วิจัยได้รับการประสานจากผู้ใหญ่บ้านบ้านห้วยบะบ้า สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลแจ่มหลวงของบ้านห้วยบะบ้า และแกนนำในหมู่บ้านบ้านห้วยบะบ้า ว่าบ้านห้วยบะบ้ามีทรัพยากรทางการท่องเที่ยว เช่น น้ำตก และถ้ำ เป็นต้น และแกนนำมีความสนใจที่จะพัฒนาด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนในหมู่บ้าน คณะผู้วิจัยจึงนำเสนอประเด็นเป้าหมายการขยายผลของตำบลแจ่มหลวงนี้ร่วมกับนายกองค์การบริหารส่วนตำบลแจ่มหลวง เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลแจ่มหลวงบ้านห้วยบะบ้า ร่วมกับผู้ใหญ่บ้านบ้านห้วยบะบ้า ณ ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลแจ่มหลวงโดยมติเห็นชอบให้ขยายผลหมู่บ้านท่องเที่ยวใหม่ที่บ้านห้วยบะบ้า

ภาพที่ 16 ประชุมที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลแจ่มหลวง

1.3.1.3 ตำบลแม่แดด คณะผู้วิจัยได้รับการแนะนำจากนายกองค์การบริหารส่วนตำบลแม่แดดให้เข้าไปขยายผลในพื้นที่บ้านโป๊ะกะโหล้ง ซึ่งเป็นพื้นที่ที่เคยมีทัวร์เดินป่าเข้าไปแล้ว เพราะเป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์สูงแห่งหนึ่งของตำบลแม่แดด ในขณะเดียวกันคณะผู้วิจัยก็ได้รับการแนะนำจาก นายพรนรินทร์ คุ้มทอง หัวหน้าหน่วยจัดการต้นน้ำขุนแม่แจ่ม ให้เข้าไปขยายผลในพื้นที่บ้านห้วยปู ซึ่งเป็นหมู่บ้านที่หน่วยจัดการต้นน้ำขุนแม่แจ่มทำโครงการเสริมสร้างและพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่ป่าอนุรักษ์บ้านห้วยปู ตำบลแม่แดด อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่

ระยะเวลา 3 ปี ระหว่างปีงบประมาณ 2557 – 2559 จึงต้องการให้พัฒนาศักยภาพชุมชนบ้านห้วยปูด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนคู่ขนานกันไป เมื่อจบโครงการของหน่วยแล้วถ้ามีเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนเข้ามาเสริมจะทำให้ชุมชนยังคงรักษาป่าไว้ต่อไป

ภาพที่ 17 ประชุมที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลแม่แดด

คณะผู้วิจัยจึงนัดหมายกับหัวหน้าหน่วยจัดการต้นน้ำขุนแม่แจ่ม ลงพื้นที่สำรวจความต้องการที่จะพัฒนาด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่จริง โดยหัวหน้าหน่วยจัดการต้นน้ำขุนแม่แจ่มเป็นผู้ประสานกับสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลแม่แดดของบ้านโป๊ะกะโหล้งเพื่อเข้าไปจัดประชุมในหมู่บ้านบ้านโป๊ะกะโหล้ง แต่เนื่องจากสัญญาณโทรศัพท์ที่ไม่ดีบวกกับปัญหาด้านการใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร ทำให้เกิดความเข้าใจผิดกัน คือ คณะผู้วิจัยเข้าไปในหมู่บ้านแต่สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลแม่แดดของบ้านโป๊ะกะโหล้งออกไปรอพบที่ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลแม่แดด คณะผู้วิจัย หัวหน้าหน่วยจัดการต้นน้ำขุนแม่แจ่ม และเจ้าหน้าที่ของหน่วยจัดการต้นน้ำ จึงเปิดวงสนทนากับชาวบ้านกลุ่มเล็กๆ 5 คน ทำให้ทราบว่า ในพื้นที่นี้เคยมีบริษัททัวร์พาฝรั่งเข้ามาเดินป่าแล้วล่องแพ นอน 1 คืน หุงข้าวให้ 1 มื้อ ได้ 30 บาท แต่ก็ไม่ได้เข้ามานานแล้ว ชาวบ้านไม่ได้ให้ความสนใจเรื่องนี้แล้วเพราะมีรายได้น้อย นักท่องเที่ยวที่เข้ามาก็ไม่ได้มีความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน ต่างคนต่างอยู่ ไกด์ที่มากับนักท่องเที่ยวจะจัดการทุกอย่าง ชาวบ้านควบคุมนักท่องเที่ยวไม่ได้ นักท่องเที่ยวจะทำอะไรก็ได้ เช่น ดื่มเหล้า ส่งเสียงดัง เป็นต้น บ้านโป๊ะกะโหล้งจากสภาพที่พบเห็นยังเป็นชุมชนที่มีวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม มีธรรมชาติที่สวยงาม และมีน้ำแม่แจ่มที่สามารถล่องแพไปถึงตัวอำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ได้ และยังสามารถเดินข้ามภูเขาจากกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านเสาแดง ตำบลแจ่มหลวง มาหมู่บ้านโป๊ะกะโหล้งใช้เวลาประมาณ 3 ชั่วโมง

ภาพที่ 18 วงสนทนากับชาวบ้านที่บ้านโป๊ะกะโหล้ง

คณะผู้วิจัยเห็นว่าปัญหาที่เคยเกิดขึ้นจากการรับนักท่องเที่ยวของบ้านโป๊ะกะโหล้งนี้ อาจมีผลให้ชาวบ้านไม่ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพราะมีทัศนคติไม่ดีกับการรับนักท่องเที่ยว แต่ถ้าคณะผู้วิจัยไปพัฒนาหมู่บ้านใกล้เคียง เช่น บ้านห้วยปู ให้จัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนขึ้นมาแล้วให้คนของบ้านโป๊ะกะโหล้งไปเรียนรู้หลักการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ถูกต้อง จะทำให้เกิดความเข้าใจและมั่นใจในการทำการท่องเที่ยวโดยชุมชนมากขึ้น

ภาพที่ 19 ประชุมที่บ้านห้วยปู

ส่วนที่บ้านห้วยปู นายพรนรินทร์ คุ้มทอง หัวหน้าหน่วยจัดการต้นน้ำขุนแม่แจ่มได้แจ้งให้ผู้ใหญ่บ้านและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านให้รับทราบ และประสานนายนิคม ศิริป้อ ประธานกลุ่มอนุรักษ์ป่าต้นน้ำให้จัดเวทีประชุมอย่างไม่เป็นทางการในหมู่บ้าน คณะผู้วิจัยนำเสนอภาพรวมการทำงานในอำเภอกัลยาณิวัฒนามาอย่างต่อเนื่อง วัตถุประสงค์ของการเข้ามาในพื้นที่ ความแตกต่างระหว่างการท่องเที่ยวโดยชุมชนกับการท่องเที่ยวกระแสหลัก คนในชุมชนให้ความสนใจรับฟังและแลกเปลี่ยนในเวทีกันอย่างหลากหลาย เพราะมีคนรุ่นใหม่ในชุมชนเข้าไปทำงานในเมืองเชียงใหม่ หลายคนทำงานเป็นไกด์เดินป่าให้กับบริษัททัวร์ในจังหวัดเชียงใหม่ แต่พาไปเดินป่าที่หมู่บ้านอื่นๆ ที่มีชื่อเสียงในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งคนรุ่นใหม่นี้ก็ให้ความสนใจการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนของตนเองเพราะถือว่าเป็นโอกาสให้เกิดอาชีพและรายได้เสริมกับคนในชุมชน และจะได้ทำงานอยู่ในพื้นที่ของตนเอง คณะผู้วิจัยเห็นศักยภาพของทรัพยากรของชุมชนเบื้องต้น คือ สภาพของป่าที่อุดมสมบูรณ์ มีป่าต้นน้ำที่ชาวบ้านจัดการดูแลอย่างดี แต่ในเวทียังไม่มีข้อสรุปว่าจะดำเนินการอย่างไรต่อ เพราะกำลังเป็นช่วงฤดูกาลปลูกข้าวของชนเผ่าปกาเกอะญอ ชาวบ้านไม่พร้อมที่จะทำกิจกรรมใดๆ คณะผู้วิจัยจะเข้าไปอีกครั้งหลังการทำนา เพื่อค้นหาแกนนำและสำรวจทรัพยากรของบ้านห้วยปูต่อไป

1.3.2 การเตรียมชุมชนด้านการท่องเที่ยวผ่านการจัดการความรู้และลงมือปฏิบัติ

คณะผู้วิจัยดำเนินกิจกรรมขั้นถ่ายทอดความรู้และขั้นลงมือปฏิบัติการพัฒนาตามเนื้อหาและกิจกรรมที่คณะผู้วิจัยและพี่เลี้ยงชุมชนออกแบบเพื่อการจัดการความรู้สู่ชุมชนเป้าหมายใหม่ ตามกระบวนการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน 3 ประเด็นหลัก โดยกิจกรรมในแต่ละพื้นที่มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.3.2.1 ตำบลบ้านจันทร์ บ้านเด่น - บ้านหนองเจ็ดหน่วย คณะผู้วิจัยได้เข้าพบหัวหน้าหน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่เป้าหมาย ในตำบลบ้านจันทร์ เพื่อหารือเรื่องพื้นที่และรูปแบบการท่องเที่ยวในระยะต่อไปที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ ศูนย์พัฒนา

โครงการหลวงวัดจันทร์ ตั้งอยู่บ้านเด่น ส่วนโรงเรียนสหมิตรวิทยา ตั้งอยู่บ้านหนองเจ็ดหน่วยซึ่งมีพื้นที่ติดกับบ้านเด่น ผลจากการลงพื้นที่ทำความเข้าใจมีรายละเอียดสรุปได้ดังนี้

1) เข้าพบหัวหน้าศูนย์พัฒนาโครงการหลวงวัดจันทร์อย่างไม่เป็นทางการเพื่อหารือเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนบริเวณพื้นที่โดยรอบ นโยบายของศูนย์มุ่งไปที่การแก้ปัญหาเรื่องผลผลิตทางการเกษตรเป็นอันดับแรกจึงไม่มีพื้นที่ที่จะแนะนำให้ขยายผล ส่วนถ้าจะพัฒนาเส้นทางเสด็จพระราชดำเนินจากศูนย์พัฒนาโครงการหลวงวัดจันทร์ไปโรงเรียนสหมิตรวิทยา หัวหน้าศูนย์เห็นด้วยและยินดีให้การสนับสนุนในการขอพระรูป และรายละเอียดการเสด็จพระราชดำเนินฯ

2) วันที่ 8 ตุลาคม 2557 สนทนากลุ่มย่อยร่วมกับผู้อำนวยการโรงเรียนสหมิตรวิทยา และตัวแทนเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนอำเภอกัลยาณิวัฒนาของบ้านหนองเจ็ดหน่วย ถึงการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่รอบโครงการหลวง ในวงสนทนาทุกท่านรับทราบและเห็นด้วยกับการเข้ามาทำงานของคณะผู้วิจัยในการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนในอำเภอกัลยาณิวัฒนามาอย่างต่อเนื่อง และได้ข้อสรุปตรงกันว่าควรเป็นเส้นทางตามรอยเสด็จพระราชดำเนินของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช โดยเริ่มจากศูนย์พัฒนาโครงการหลวงวัดจันทร์ บ้านเด่น เดินผ่านไร่ นา ของชาวบ้านบ้านเด่น มาทางด้านหลังโรงเรียนสหมิตรวิทยา บ้านหนองเจ็ดหน่วย ซึ่งที่โรงเรียนแห่งนี้มีจุดที่พระองค์ประทับทรงงาน ณ ต้นไทร ที่ยังมีร่องรอยเป็นอนุสรณ์อยู่จนปัจจุบันนี้ และอีกจุดหนึ่งคือจุดที่ประทับเสวย จากเส้นทางเสด็จพระราชดำเนินนี้ก็จะเชื่อมไปเรียนรู้วิถีชีวิตของกลุ่มอาชีพและปราชญ์ของบ้านหนองเจ็ดหน่วย โดยทางโรงเรียนยินดีให้ความร่วมมือจัดสถานที่ในการต้อนรับนักท่องเที่ยว โดยจะใช้ยุวชนนำเที่ยวที่คณะผู้วิจัยได้อบรมพัฒนาไว้จากโครงการการสร้างสุขด้วยปัญญาด้วยการเสริมสร้างการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านกระบวนการพัฒนายุวชนนำเที่ยวท้องถิ่น ได้รับทุนสนับสนุนการดำเนินงานตามโครงการสร้างสุขด้วยปัญญา ของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ประจำปีงบประมาณ 2556 (2557) มานำเสนอประวัติของโรงเรียน และประวัติศาสตร์การเสด็จพระราชดำเนินประทับ ณ โรงเรียนแห่งนี้ ซึ่งเป็นเรื่องที่ทางโรงเรียนประสงค์จะทำมานานแล้วแต่ยังไม่สามารถดำเนินการใดๆ ได้เลย

ในการสนทนากลุ่มย่อยนี้ได้สรุปกิจกรรมต่อไปคณะผู้วิจัยจะประสานกับทางโรงเรียนเพื่อนำคณะผู้วิจัยและนักวิชาการด้านวิศวกรรมศาสตร์ร่วมในการสำรวจและร่างแผนที่เส้นทางเสด็จพระราชดำเนินของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ด้านหลังของโรงเรียนเพื่อให้ทราบเส้นทางที่ชัดเจนถูกต้องและทราบว่าพื้นที่ตามเส้นทางเป็นพื้นที่ของบุคคลใดบ้างในหมู่บ้าน และหลังจากนั้นจะจัดเวทีสร้างการรับรู้ ความเข้าใจ และการยอมรับ กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและผู้ที่เกี่ยวข้องในเส้นทางนี้

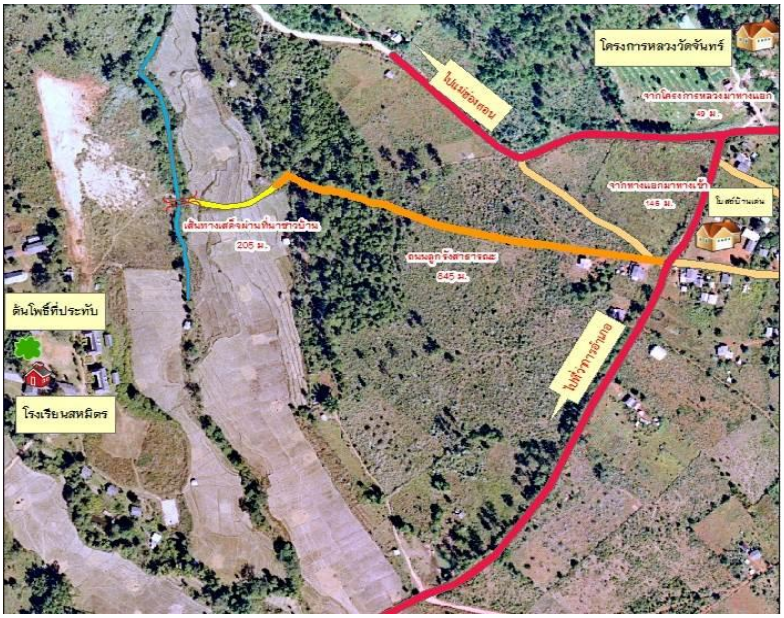

ภาพที่ 20 สนทนากลุ่มย่อยกับตัวแทนที่เกี่ยวข้องพื้นที่บ้านวัดจันทร์-บ้านเด่น-บ้านหนองเจ็ดหน่วย

3) วันที่ 1 พฤศจิกายน 2557 การสำรวจพื้นที่เส้นทางตามรอยเสด็จพระราชดำเนินฯ โดยคณะผู้วิจัยได้เชิญนักวิชาการด้านวิศวกรรมโยธาและการจัดทำแผนที่ คือ อาจารย์นินนาท อ่อนหวาน และนางสาวเฉลิมศิลป์ นันทวงศ์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงใหม่ ร่วมกับ นายประวิทย์ สุริยมลฑล ผู้อำนวยการโรงเรียนสหมิตรวิทยา คณะครู และตัวแทนนักเรียนยุวชนนำเที่ยวของโรงเรียน โดยใช้ GPS สำรวจเส้นทาง และจัดทำแผนที่ด้วยระบบภูมิศาสตร์สารสนเทศ GIS พบว่าเส้นทางเสด็จพระราชดำเนินเป็นเส้นทางเดินระหว่างศูนย์พัฒนาโครงการหลวงวัดจันทร์ บ้านเด่น ไปโรงเรียนสหมิตรวิทยา บ้านหนองเจ็ดหน่วย โดยคณะสำรวจเริ่มเดินจากศูนย์พัฒนาโครงการหลวงวัดจันทร์ เป็นเส้นทางถนนคอนกรีตเสริมเหล็กสายหลัก ระยะทางประมาณ 146 เมตร จากนั้นจะเป็นเส้นทางถนนลูกรังสาธารณะกว้างประมาณ 4 เมตร ระยะทางประมาณ 845 เมตร และเส้นทางเดินผ่านทุ่งนาของชาวบ้านกว้างประมาณ 3 เมตร ระยะทางประมาณ 205 เมตร จากนั้นจะเข้าเขตโรงเรียนสหมิตรวิทยา รวมระยะทางทั้งหมดประมาณ 1,196 เมตร

ภาพที่ 21 เดินสำรวจเส้นทางเสด็จพระราชดำเนิน

ภาพที่ 22 เส้นทางเสด็จพระราชดำเนิน (โครงการหลวงวัดจันทร์-โรงเรียนสหมิตรวิทยา)

4) การประชุมหารือเพื่อดำเนินงานในพื้นที่ โดยคณะผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ประชุมร่วมระหว่างผู้เกี่ยวข้องได้แก่ (1) นายอดุลย์ ฮวกนิล รักษาการนายอำเภอกัลยาณิวัฒนา เป็นประธาน (2) นายประวิทย์ สุริยมลฑล ผู้อำนวยการโรงเรียนสหมิตรวิทยา (3) ตัวแทนเจ้าของที่นา นายชอโพวา ขันแก้ว (4) ตัวแทนศูนย์พัฒนาโครงการหลวงวัดจันทร์ นางสาววิภาวัลย์ พลพุ่ม (5) ตัวแทนเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนอำเภอกัลยาณิวัฒนา นายนคร ร้อยเรียงทรัพย์ และ (6) ตัวแทนผู้นำชุมชนบ้านหนองเจ็ดหน่วย นายประเสริฐ พรรณงาม คณะผู้วิจัยนำเสนอผลการสำรวจพื้นที่และแผนที่เส้นทางเสด็จพระราชดำเนินเพื่อเป็นเส้นทางท่องเที่ยวให้ที่ประชุมรับทราบ โดยเมื่อพิจารณาเส้นทางร่วมกันแล้ว มีการแลกเปลี่ยน ซักถามจนเป็นที่พึงพอใจ ในที่ประชุมทั้งประธาน ผู้อำนวยการโรงเรียน

สหมิตรวิทยา เจ้าของที่ดิน และผู้ร่วมประชุม มีความเห็นสอดคล้องในการสนับสนุนและยินดีให้ความร่วมมือในการพัฒนาเส้นทางเสด็จพระราชดำเนินนี้

ภาพที่ 23 ประชุมหารือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและผู้เกี่ยวข้องในเส้นทางเสด็จพระราชดำเนิน

5) การเก็บรวบรวมข้อมูล คณะผู้วิจัยได้ประสานตัวแทนศูนย์พัฒนาโครงการหลวงวัดจันทร์เพื่อขอข้อมูลการเสด็จพระราชดำเนิน ซึ่งก็ได้รับข้อมูลจากอำเภอกัลยาณิวัฒนา (รายละเอียดในภาคผนวก ข)

ภาพที่ 24 ที่ประทับทรงงานใต้ต้นไทรประวัติศาสตร์ภายในโรงเรียนสหมิตรวิทยา

6) การฝึกปฏิบัติการนำชมตามเส้นทางเนื่องจากโรงเรียนสหมิตรวิทยาส่งนักเรียนและอาจารย์พรศรี สันติชัยชาญ เป็นครูพี่เลี้ยงในโครงการพัฒนายุวชนนำเที่ยวทุน สสส. คณะผู้วิจัยจึงร่วมกับอาจารย์พรศรี และยุวชนนำเที่ยวของโรงเรียนสหมิตรวิทยา กำหนดจุดนำชมและข้อมูลที่จะนำเสนอตามเส้นทาง โดยมีอาจารย์พรศรีเป็นครูพี่เลี้ยงร่วมในกิจกรรมด้วย ยุวชนนำเที่ยวที่เข้าร่วมในกิจกรรมจำนวนทั้งสิ้น 6 คน มีรายชื่อดังต่อไปนี้

(1) นางสาวชุติมา สันติชัยชาญ ม.6
(2) นางสาวชดาลัด แซ่โซ้ง ม.6
(3) นางสาวกาญจนา ทนันชัย ม.5
(4) เด็กหญิงพรระพี รักทุ่งรวงทอง ม.3

(5) เด็กหญิงฐิตาภา สัมมาชีวิน ม.1
(6) เด็กชายนันทกร กมลสาธตสุข ม.1

ภาพที่ 25 ยุวชนนำเที่ยวซักซ้อมการนำชมเส้นทางเสด็จพระราชดำเนิน

1.3.2.2 ตำบลแจ่มหลวง บ้านห้วยบะบ้า ตำบลแจ่มหลวงนี้คณะผู้วิจัยได้พัฒนากลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนไว้แล้ว1 กลุ่มจากงานวิจัยทุน สกว. ปีงบประมาณ 2555 คือกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านเสาแดง ซึ่งบ้านห้วยบะบ้า คณะผู้วิจัยดำเนินกิจกรรมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือการจัดการความรู้จากพี่เลี้ยงชุมชนกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านวัดจันทร์ และกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านเสาแดง ร่วมเป็นทีมวิทยากรถ่ายทอดความรู้สู่ชุมชนเป้าหมายใหม่ โดยมีกระบวนการดังนี้

1) เปิดเวทีสร้างความเข้าใจและรับฟังความคิดเห็น คณะผู้วิจัยร่วมกับพี่เลี้ยงชุมชนเปิดเวทีสร้างความเข้าใจและรับฟังความคิดเห็นต่อการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนให้กับชาวบ้านบ้านห้วยบะบ้า มีเป้าหมายหลักเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจหลักการการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประเมินศักยภาพของพื้นที่ และทราบความคิดเห็นของผู้นำและประชาชนในหมู่บ้าน โดยผู้ใหญ่บ้านจัดให้คณะผู้วิจัยพบกับประชาชนภายหลังการประชุมประจำเดือนของหมู่บ้าน เพื่อชี้แจงสร้างความรู้ความเข้าใจกับคนในชุมชน ผลการทำความเข้าใจพบว่าคนในชุมชนมีความสนใจโดยเฉพาะผู้นำชุมชนที่ได้นำเสนอทรัพยากรของชุมชน คือ น้ำตก ถ้ำ เส้นทางต่างๆ และยังมีคนในชุมชนให้ความสนใจการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน คณะผู้วิจัยเห็นศักยภาพของทรัพยากรของชุมชนเบื้องต้น คือ คน และสภาพของพื้นที่ที่เป็นยอดเขาสูง มีผืนป่าที่อุดมสมบูรณ์และชะนีส่งเสียงร้องให้

ได้ยินเป็นระยะๆ ในเบื้องต้นจากการพูดคุยทำให้ทราบว่าสามารถเดินเชื่อมโยงข้ามภูเขามาจากบ้านเสาแดงโดยใช้เวลาประมาณ 2-3 ชั่วโมง และที่สำคัญคือผู้นำและคนในชุมชนให้ความสนใจการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน โดยในที่ประชุมยังไม่ได้มีข้อสรุปใดๆ เนื่องจากเป็นช่วงฤดูกาลปลูกข้าวของชนเผ่าปกาเกอะญอ ชาวบ้านไม่พร้อมที่จะทำกิจกรรมใดๆ จึงตกลงว่าคณะผู้วิจัยจะเข้าไปอีกครั้งหลังการทำนา

ภาพที่ 26 เวทีสร้างความเข้าใจและรับฟังความเห็นบ้านห้วยบะบ้า

2) การค้นหาแกนนำจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน คณะผู้วิจัยติดต่อประสานกับชุมชนเพื่อค้นหาแกนนำของชุมชนที่มีความสนใจและจะสามารถจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้จำนวน 5 คน พร้อมกันนี้ได้ให้แกนนำทำแบบประเมินความรู้ความเข้าใจในกระบวนการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน รายชื่อแกนนำประกอบด้วย

(1) นายสุดจา ลิขิตเบญจกุล ผู้ใหญ่บ้าน
(2) นายทองแก้ว ลีลามีทรัพย์ สมาชิก อบต. แจ่มหลวง
(3) นายสรพงษ์ ลีลามีทรัพย์
(4) นายพล่าคือ ลิขิตเบญจกุล
(5) นายอุทิศ ปฐวีบรรพต

3) การทดลองเป็นนักท่องเที่ยว เพื่อเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการจัดการการท่องเที่ยว กระบวนการนำเที่ยว และบทบาทหน้าที่ของผู้นำเที่ยว คณะผู้วิจัยจัดให้แกนนำของบ้านห้วยบะบ้าทดลองเป็นนักท่องเที่ยวในหมู่บ้านท่องเที่ยวตำบลเดียวกันคือบ้านเสาแดง โดยทดลองเป็นนักท่องเที่ยวตามโปรแกรมของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านเสาแดง 2 วัน 1 คืน และพักในบ้านพักแบบโฮมย์สเตย์ของบ้านเสาแดง หลังเสร็จกิจกรรมการเป็นนักท่องเที่ยวของแกนนำบ้านห้วยบะบ้า ทำให้เกิดกิจกรรมการพัฒนาดังนี้

ภาพที่ 27 แกนนำบ้านห้วยบะบ้า ทดลองเป็นนักท่องเที่ยวบ้านเสาแดง

3.1) แผนที่เดินดิน คณะผู้วิจัยและพี่เลี้ยงชุมชนให้แกนนำบ้านห้วยบะบ้าเขียนแผนที่เดินดินในหมู่บ้านที่คิดว่าเป็นจุดเด่นจุดน่าสนใจสำหรับเป็นจุดหรือสถานที่ท่องเที่ยว เพื่อใช้สำหรับการสำรวจพื้นที่ต่อไป

ภาพที่ 28 แกนนำบ้านห้วยบะบ้าวาดแผนที่เดินดิน

3.2) ถอดบทเรียน คณะผู้วิจัยและพี่เลี้ยงชุมชนได้ถอดบทเรียนการเป็นนักท่องเที่ยวของแกนนำบ้านห้วยบะบ้า พบว่า

- แกนนำบ้านห้วยบะบ้ามีความกังวลเรื่องการพักของนักท่องเที่ยวในกรณีที่มาเป็นครอบครัว จะต้องพักบ้านเดียวกัน อาจสร้างความลำบากใจให้กับเจ้าบ้านได้เพราะผิดประเพณีของชนเผ่า ทั้งนี้คณะผู้วิจัยและพี่เลี้ยงชุมชนได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนว่าชุมชนสามารถกำหนดเป็นกฎเกณฑ์สำหรับนักท่องเที่ยวถือปฏิบัติตามวิถีความเชื่อของเรา ซึ่งจะต้องแจ้งให้นักท่องเที่ยวเข้าใจก่อนมาพักในหมู่บ้าน
- แหล่งท่องเที่ยวของบ้ายห้วยบะบ้า ห่างไกลจากตัวอำเภอจะต้องใช้เวลาในการเดินทางนาน ทำให้แกนนำอาจไม่สามารถจัดการท่องเที่ยวได้ ทั้งนี้คณะทำงานได้แลกเปลี่ยนกับชุมชนห้วยบะบ้าว่าบ้านห้วยบะบ้าอาจออกแบบโปรแกรมการท่องเที่ยว 2 วันได้ เนื่องจากระยะทางห่างไกลจะต้องให้นักท่องเที่ยวมาพักโฮมสเตย์ก่อนได้

3.3) สร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยในขั้นนี้ได้ใช้ชุดความรู้ที่พี่เลี้ยงได้ออกแบบไว้ข้างต้น มาใช้ในการถ่ายทอดความรู้ให้กับกลุ่มเป้าหมายใหม่ ประกอบไปด้วย

- การท่องเที่ยวโดยชุมชน การบริหารจัดการ การให้บริการ และการจัดที่พักแบบโฮมสเตย์
- ตัวอย่างกิจกรรมท่องเที่ยวของเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนอำเภอกัลยาณิวัฒนา
- สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการนำเที่ยวและการสื่อความหมาย และการเก็บรวบรวมข้อมูลทุนชุมชน 5 ด้าน (เบื้องต้น)

ภาพที่ 29 ทีมพี่เลี้ยงชุมชนถ่ายทอดความรู้ให้บ้านห้วยบะบ้า

4) การสำรวจพื้นที่และแหล่งทรัพยากรบ้านห้วยบะบ้าเบื้องต้น เมื่อแกนนำบ้านห้วยบะบ้านำเสนอแผนที่เดินดินและแหล่งทรัพยากรที่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวของบ้านห้วยบะบ้า โดยออกแบบการสำรวจไว้คือ 1) โรงผลิตไฟฟ้าพลังงานน้ำ 2) น้ำตกเพอชอ 3) แหล่งต้นน้ำ (น้ำออกรู) 4) ถ้ำพระ 5) วิถีชีวิตชนเผ่าปกาเกอะญอบ้านห้วยบะบ้า

- แกนนำ นายทองแก้ว ลีลามีทรัพย์ และนายสรพงษ์ ลีลามีทรัพย์ กล่าวนำการจัดการท่องเที่ยว โดยมีเยาวชนในพื้นที่ที่เคยผ่านการอบรมยุวชนนำเที่ยวจากโครงการการสร้างสุขด้วยปัญญาด้วยการเสริมสร้างการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านกระบวนการพัฒนายุวชนนำเที่ยวท้องถิ่น ได้รับทุนสนับสนุนการดำเนินงาน ของสสส. ปีงบประมาณ 2556 ร่วมเรียนรู้และสำรวจพื้นที่ด้วย

- โรงไฟฟ้าพลังงานน้ำบ้านห้วยบะบ้า เส้นทางผ่านลำห้วยห้วยบะบ้าที่มีป่าไม้อุดมสมบูรณ์ ถ่ายภาพร่วมกับยุวชนนำเที่ยวทั้ง 2 คน

- ระหว่างเส้นทางในลำห้วยห้วยบะบ้า พบว่ามีต้นไม้ขนาดใหญ่ และมีแสงส่องลงมาสวยงามมากตลอดเส้นทาง สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้และท่องเที่ยวได้

- แหล่งต้นน้ำ (น้ำออกรู)

- วิถีชีวิตของบ้านห้วยบะบ้าจะยังคงตำข้าวเปลือกในครกไม้ใต้ถุนบ้านอยู่ทุกบ้าน

- ถ้ำพระ

- รับประทานอาหารท้องถิ่นบ้านห้วยบะบ้า

หลังจากเสร็จสิ้นการสำรวจพื้นที่บ้านห้วยบะบ้าแล้ว คณะผู้วิจัยและพี่เลี้ยงชุมชน รวมทั้งแกนนำบ้านห้วยบะบ้า ได้ร่วมกันถอดบทเรียนจากการสำรวจพื้นที่ดังนี้

4.1) ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว

- แหล่งท่องเที่ยวมีความน่าสนใจทั้งเส้นทางในการเดิน น้ำตก และถ้ำ ซึ่งระหว่างการเดินสำรวจนี้มีต้นไม้ พืช สมุนไพรที่น่าสนใจ หากมีข้อมูลให้นักท่องเที่ยวตลอดเส้นทางจะสร้างความประทับใจได้มากขึ้น
- พบแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวเพิ่มเติม คือ เสโจเหล่อ (ต้นไม้ตะขลุบหิน) ซึ่งมีความน่าสนใจ สามารถพัฒนาและปรับปรุงเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้
- มีภูเขาขนาดเล็กในเส้นทางไปยังถ้ำพระ ที่มีเรื่องราวเกี่ยวกับความเชื่อของคนหมู่บ้าน ถ้าศึกษาเพิ่มเติมให้ลึกซึ้งถึงวิถีความเชื่อและวิถีปฏิบัติของคนในหมู่บ้านจะเป็นข้อมูลเพื่อการเรียนรู้ให้กับนักท่องเที่ยวได้
- โรงไฟฟ้าพลังงานน้ำเป็นจุดที่น่าสนใจ เนื่องจากเป็นแหล่งพลังงานของหมู่บ้าน ระยะต่อไปหากไฟฟ้าเข้ามาให้หมู่บ้าน โรงไฟฟ้าพลังงานน้ำนี้ควรจะต้องอนุรักษ์และคงไว้เพื่อเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้

4.2) ด้านการจัดการ

- แกนนำผู้นำเที่ยวพยายามควบคุมเวลา จนเกิดความกังวลเรื่องเวลา แต่อย่างไรก็ตามยังไม่สามารถควบคุมเวลาได้ตามที่กำหนดไว้ คือจากเดิมกำหนดไว้ 3 ชั่วโมง แต่ใช้เวลาจริงถึง 5 ชั่วโมง ทั้งนี้เนื่องจากแกนนำคำนวณเวลาในการเดินชมโดยไม่ได้คำนึงถึงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเส้นทางและความสนใจสิ่งต่างๆ ของนักท่องเที่ยว ซึ่งคณะผู้วิจัยและพี่เลี้ยงชุมชนได้ให้กำลังใจและให้ข้อเสนอแนะในเบื้องต้นแล้ว
- จุดเดินระหว่างเส้นทางน้ำตกแพะฉ่อค่อนข้างมีความชันและเดินทางไกล และตลอดเส้นทางมีความสวยงามและจุดน่าสนใจ แต่แกนนำกำหนดช่วงเวลาในการเดินชมน้ำตกไว้น้อย ควรเพิ่มเวลาในการชมน้ำตกมากกว่านี้ โดยควรมีจุดพักเพื่อนำเสนอข้อมูลที่น่าสนใจให้เป็นจุดเน้นของเส้นทางเดินป่าเส้นทางนี้

- เส้นทางจากหมู่บ้านไปถ้ำพระ ต้องเดินทางโดยรถยนต์ แต่เนื่องจากเส้นทางแคบคนขับรถจะต้องมีความชำนาญในการขับรถในเส้นทางดีพอสมควร จึงต้องใช้รถและคนขับรถในพื้นที่เพื่อป้องกันการเกิดอุบัติเหตุ

4.3) ภาพรวม

- ชุมชนต้องมีข้อมูลทรัพยากรท่องเที่ยวที่สำคัญ และระหว่างเดินทาง ในจุดท่องเที่ยวต่างๆ เพื่อนำเสนอกับให้นักท่องเที่ยวได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้
- การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนจะต้องสร้างความสมดุลในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและการคงไว้ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติด้วย
- การจัดการท่องเที่ยวจะต้องวางแผนช่วงเวลาที่เหมาะสม ทั้งฤดูกาล อากาศ เพื่อให้นักท่องเที่ยวประทับใจถึงความอุดมสมบูรณ์ของแหล่งทรัพยากร
- การเดินสำรวจครั้งนี้เป็นการสำรวจแหล่งทรัพยากรในชุมชน หากจะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวจะมีกระบวนการพัฒนาศักยภาพ ซึ่งคณะผู้วิจัยจะเข้ามาดำเนินกิจกรรมในพื้นที่ในระยะต่อไป
- ชุมชนมีเยาวชนที่สามารถพัฒนาเป็นผู้นำเที่ยวหรือนักสื่อความหมายชุมชนได้ ควรได้รับการพัฒนาและสร้างการมีส่วนร่วมต่อไป

ภาพที่ 30 การถอดบทเรียนหลังการสำรวจพื้นที่บ้านห้วยบะบ้า

5) การเก็บรวบรวมข้อมูลทุนชุมชน 5 ด้าน ได้ให้พี่เลี้ยงชุมชนช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายใหม่ โดยการลงพื้นที่และร่วมสัมภาษณ์ข้อมูลจากผู้รู้ในชุมชน เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการหาจุดสนใจและกิจกรรมท่องเที่ยว เพื่อสร้างเส้นทางท่องเที่ยวและโปรแกรมท่องเที่ยวต่อไป รวมถึงเป็นข้อมูลประกอบการนำเที่ยวสำหรับผู้นำเที่ยวในชุมชน (รายละเอียดในภาคผนวก ข)

ภาพที่ 31 พี่เลี้ยงชุมชนร่วมสำรวจข้อมูลทุนชุมชนบ้านห้วยบะบ้า 5 ด้าน

6) เส้นทางและโปรแกรมท่องเที่ยว หลังจากการเก็บรวบรวมข้อมูลทุนชุมชน 5 ด้านเบื้องต้นแล้ว ทำให้เกิดกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างพี่เลี้ยงชุมชนและกลุ่มเป้าหมายใหม่ ทำให้เกิดการกำหนดจุดสนใจและโปรแกรมท่องเที่ยว เมื่อได้สำรวจพื้นที่และเก็บข้อมูลทุนชุมชน 5 ด้านแล้ว พี่เลี้ยงชุมชนชวนทบทวนถึงจุดสนใจของบ้านห้วยบะบ้าอีกครั้ง โดยให้กำหนดเป็นเส้นทางนำชม ซึ่งทีมพี่เลี้ยงได้ร่วมสำรวจจุดนำชมแต่ละจุด เพื่อตรวจสอบความพร้อมและเพื่อประมาณเวลาที่เหมาะสมในการนำชม เพื่อช่วยในการกำหนดโปรแกรมการท่องเที่ยวต่อไป ซึ่งการนำเที่ยวครั้งนี้เป็นการทดลองนำเที่ยวกับนักท่องเที่ยวอาสาสมัครจำนวน 7 ราย จุดสำคัญและกิจกรรมประกอบไปด้วย

6.1)“น้ำออกรู” แหล่งน้ำธรรมชาติของชุมชน

6.2)“เส่โจเหล่อ” ที่แปลว่า ไม้ตะครุบหินเป็นต้นไม้ที่เติบโตอยู่บนก้อนหินขนาดใหญ่ จนเกือบจะกลืนหินเข้าไปทั้งหมด

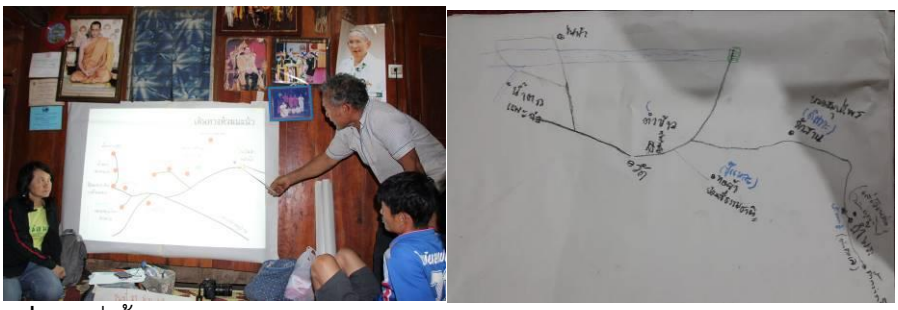
6.3)“ต่าคอเล” หรือ ถ้ำพระ เป็นถ้ำขนาดเล็ก ชาวบ้านว่าเคยมีพระพุทธรูปประดิษฐานอยู่ในถ้ำแต่ได้ถูกขโมยไป ปัจจุบันเหลือเพียงร่องรอยที่มีลักษณะเป็นโพรง

6.4)ฟังเสียงชะนีร้องก้องป่าจากบ้านพักโฮมสเตย์ จากสภาพป่าที่คงความอุดมสมบูรณ์และการอนุรักษ์ของชุมชนทำให้ยังมีฝูงชะนีอาศัยอยู่

6.5)เส้นทางศึกษาธรรมชาติ บริเวณป่าอนุรักษ์ของชุมชน เรียนรู้เกี่ยวกับพืชพรรณในเส้นทางที่ชุมชนได้ใช้ประโยชน์จากป่า รวมถึงวิถีการรักษาป่าของชุมชน

6.6)“น้ำตกแพะฉ่อ” น้ำตกขนาดไม่ใหญ่มากนัก แต่อุดมไปด้วยพืชพรรณน่าสนใจมากมาย

6.7)เรียนรู้วิถีการหาสมุนไพรจากป่า สำหรับรักษาหรือบำรุงร่างกาย ตั้งแต่การดูลักษณะของพืช-สรรพคุณ-ส่วนที่นำไปใช้-การเก็บรักษา-การปรุงดื่ม/กิน/ทา

ภาพที่ 32 พี่เลี้ยงและตัวแทนบ้านห้วยบะบ้าร่วมกำหนดเส้นทาง และโปรแกรมท่องเที่ยว

หลังจากกำหนดเส้นทางและโปรแกรมท่องเที่ยวแล้ว ทีมพี่เลี้ยงและแกนนำบ้านห้วยบะบ้า ได้ร่วมกันทบทวนข้อมูลที่มีเพื่อตรวจสอบความพร้อมในการให้บริการนำเที่ยว ซึ่งพบว่ายังมีข้อมูลบางส่วนตามโปรแกรมท่องเที่ยวที่ยังไม่ได้มีการเก็บรวบรวม ทำให้เกิดความตระหนักในข้อมูลที่จะต้องเก็บรวบรวมเพิ่มอีกครั้งหนึ่ง เพื่อใช้ในการพูดเพื่อการนำเที่ยวต่อไป

ภาพที่ 33 พี่เลี้ยงชุมชนร่วมทบทวนข้อมูลบ้านห้วยบะบ้า

7) การบริหารจัดการและการบริการ หลังจากร่างโปรแกรมนำเที่ยวแล้ว พี่เลี้ยงชุมชนได้ถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการ คือ ผู้ที่ให้บริการกับนักท่องเที่ยวจะเป็นใครมาแล้วจะพักที่ไหน และจะคิดราคากับนักท่องเที่ยวอย่างไร จึงทำให้เกิดกระบวนการสอนคิดเกี่ยวกับโครงสร้างองค์กร ซึ่งการให้บริการนั้นจะต้องมีทีมทำงาน มีผู้ให้บริการที่พักแบบโฮมสเตย์ และมีผู้เก็บเงิน จึงทำให้เกิดการกำหนดบทบาทหน้าที่เบื้องต้น มีผู้ที่สนใจจะให้บริการที่พักแบบโฮมสเตย์ และการชวนคิดราคาจากโปรแกรมท่องเที่ยวที่กำหนดไว้ รวมถึงการจัดสรรรายได้จากการท่องเที่ยวให้กับกองทุนการท่องเที่ยว ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

7.1) การกำหนดบทบาทหน้าที่ ซึ่งชุมชนบ้านห้วยบะบ้าได้ร่วมกันเสนอชื่อคณะกรรมการกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน ดังนี้

(1) นายสุดจา ลิขิตเบญจกุล ประธาน
(2) นายนิเทศน์ วิริยะสุขปัญญา รองประธาน
(3) นายทองแก้ว ลีลามีทรัพย์ เลขานุการ
(4) นางมีนะ ปฐวีบรรพต เหรัญญิก
(5) นายสรพงษ์ ลีลามีทรัพย์ กรรมการ
(6) นายดีก่อ คณาพรรณคีรี กรรมการ

ภาพที่ 34 ชุมชนห้วยบะบ้าร่วมเสนอตัวแทนบริหารจัดการท่องเที่ยวของชุมชน

7.2) ผู้ให้บริการที่พักแบบโฮมสเตย์ซึ่งมีผู้สนใจประกอบไปด้วย

(1)นายสุดจา ลิขิตเบญจกุล
(2)นายนิเทศ วิริยะสุขปัญญา
(3)นายทองแก้ว ลีลามีทรัพย์
(4)นางมีนะ ปฐวีบรรพต
(5)นายดีก่อ คณาพรรณคีรี
(6)นางปุ๊แล่ ปฐวีบรรพต

ภาพที่ 35 พี่เลี้ยงชุมชนร่วมสำรวจสถานที่พักแบบโฮมสเตย์บ้านห้วยบะบ้า

7.3) การกำหนดอัตราค่าบริการท่องเที่ยวและการจัดสรรรายได้ ค่าบริการที่กำหนด ได้แก่

(1) ที่พักแบบโฮมสเตย์ คืนละ 150 บาทต่อคนต่อ 1 คืน
(2) ค่าอาหาร มื้อละ 70 บาทต่อคน
(3) ค่าผู้นำเที่ยวในท้องถิ่นพาเดินในหมู่บ้านคนละ 300 บาทต่อวันต่อกลุ่มไม่เกิน 10 คน
(4) ค่าผู้นำเที่ยวในท้องถิ่นพาเดินป่า 600 บาทต่อวันต่อกลุ่มไม่เกิน 5 คน

และกำหนดให้หักเงินจากรายได้ที่ได้รับจากการท่องเที่ยวร้อยละ 10 เข้าเป็นกองทุนกลุ่มท่องเที่ยวเพื่อนำไปใช้ในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน การท่องเที่ยว และอื่นๆ ที่คณะกรรมการเห็นสมควร

ภาพที่ 36 ชุมชนห้วยบะบ้าร่วมเรียนรู้วิธีการคิดราคา

1.3.2.3 ตำบลแม่แดด บ้านห้วยปู ตำบลแม่แดดนี้คณะผู้วิจัยได้พัฒนากลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนไว้แล้ว 1 กลุ่มจากงานวิจัยทุน สกว. ปีงบประมาณ 2555 คือกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนดงสามหมื่น ซึ่งบ้านห้วยปูนี้คณะผู้วิจัยดำเนินกิจกรรมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือการจัดการความรู้จากพี่เลี้ยงชุมชนกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านวัดจันทร์ กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านเสาแดง และกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนดงสามหมื่น ร่วมเป็นทีมวิทยากรถ่ายทอดความรู้สู่ชุมชนเป้าหมายใหม่ โดยมีกระบวนการดังนี้

1) เปิดเวทีสร้างความเข้าใจและรับฟังความคิดเห็น คณะผู้วิจัยร่วมกับพี่เลี้ยงชุมชนเปิดเวทีสร้างความเข้าใจและรับฟังความคิดเห็นต่อการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนให้กับชาวบ้านบ้านห้วยปู มีเป้าหมายหลักเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจหลักการการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประเมินศักยภาพของพื้นที่ และทราบความคิดเห็นของผู้นำและประชาชนในหมู่บ้าน โดยมีแกนนำการอนุรักษ์ป่าเป็นผู้จัดเวทีให้ มีข้อสรุปที่จะให้มีการขับเคลื่อนเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนขึ้นในบ้านห้วยปู แต่ยังไม่มีการสรุปว่าใครก็จะเป็นแกนนำ ชุมชนจะขอหารือกันอีกครั้งแล้วจะแจ้งผ่านหน่วยจัดการต้นน้ำขุนแม่แจ่ม

ภาพที่ 37 เวทีสร้างความเข้าใจและรับฟังความคิดเห็นจากชุมชนบ้านห้วยปู

2) การค้นหาแกนนำจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน คณะผู้วิจัยได้รับการติดต่อประสานจากหัวหน้าหน่วยจัดการต้นน้ำขุนแม่แจ่มที่เข้าไปในพื้นที่ แจ้งรายชื่อแกนนำที่มีความสนใจร่วมในการขับเคลื่อนการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนของบ้านห้วยปู จำนวน 6 คน ประกอบด้วย

(1) นายนิคม	ศิริป้อ	ประธานกลุ่มส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ฯ
(2) นายทองคำ	อุดมไพรวัลย์	ผู้ใหญ่บ้าน

(3) นายบุญช่วย ร่วมธรรมคุณ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
(4) นายดุค่า ร่มชัยสุขสันต์
(5) นายชาตรี ธิติคุณ
(6) นายชิษณุพงศ์ ไพรแสนอุดม

3) การทดลองเป็นนักท่องเที่ยว เพื่อเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการจัดการการท่องเที่ยว กระบวนการนำเที่ยว และบทบาทหน้าที่ของผู้นำเที่ยว คณะผู้วิจัยได้นัดหมายแกนนำของบ้านห้วยปู มาทดลองเป็นนักท่องเที่ยวที่กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านวัดจันทร์ และกลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเหล่อชอ โดยให้แกนนำทำแบบประเมินความรู้ความเข้าใจในกระบวนการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนก่อนเริ่มกิจกรรมทดลองเป็นนักท่องเที่ยว หลังจากร่วมกิจกรรมเป็นนักท่องเที่ยวแล้วแกนนำบ้านห้วยปูร่วมกันวาดแผนที่เดินดินของบ้านห้วยปู

ภาพที่ 38 แกนนำบ้านห้วยปูเป็นนักท่องเที่ยวเยี่ยมชมกลุ่มเหล่อชอ

3.1) ชวนคิดแผนที่เดินดิน (บ้านเรามีอะไรให้เที่ยวบ้าง) ตามที่ได้รับบทเรียนมาในฐานะนักท่องเที่ยว จากนั้นจึงร่วมลงสำรวจพื้นที่ตามแผนที่เดินดินเพื่อค้นหาจุดสนใจเบื้องต้น

ภาพที่ 39 แกนนำบ้านห้วยปูวาดแผนที่เดินดิน

3.2) ถอดบทเรียน หลังแกนนำบ้านห้วยปูทดลองเป็นนักท่องเที่ยวที่กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านวัดจันทร์ และกลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเหล่อชอแล้ว แกนนำบ้านห้วยปูถอดบทเรียนการเป็นนักท่องเที่ยวร่วมกับคณะผู้วิจัยและพี่เลี้ยง สรุปได้ดังนี้

- ที่กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านวัดจันทร์ เน้นการท่องเที่ยววิถีชีวิตชนเผ่าปกาเกอะญอ วัดและสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ในหมู่บ้าน เยี่ยมชมสถานที่แสดงสินค้าพื้นบ้าน ซึ่งแกนนำได้สะท้อนถึงลักษณะเอกลักษณ์ที่คล้ายคลึงกันเนื่องจากเป็นชนเผ่าปกาเกอะญอเหมือนกัน
- ที่กลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเหล่อชอ เป็นการท่องเที่ยวในเส้นทางเดินป่าศึกษาธรรมชาติ โดยเดินสำรวจเส้นทางเดินป่าซึ่งเป็นพื้นที่แหล่งต้นน้ำ ได้รับประทานอาหารที่ปรุงกันในป่า รู้สึกประทับใจในเส้นทางการเดินป่า ทั้งนี้ทรัพยากรธรรมชาติมีความสมบูรณ์ และมีลักษณะคล้ายคลึงกับสภาพป่าที่บ้านห้วยปู
- ตกค่ำแกนนำบ้านห้วยปูเข้าพักบ้านพักแบบโฮมสเตย์ที่บ้านห้วยฮ่อมของกลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเหล่อชอ เจ้าของโฮมสเตย์ดูแลเป็นอย่างดี ทั้งที่พัก อาหาร และได้แลกเปลี่ยนพูดคุยอย่างเป็นกันเองด้วยภาษาปกาเกอะญอ
- บ้านห้วยปูจะต้องหาจุดเด่นของหมู่บ้าน เพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยจะนำประสบการณ์การเป็นนักท่องเที่ยวของทั้ง 2 แห่งนี้ไปออกแบบการสำรวจพื้นที่บ้านห้วยปูต่อไป
- บ้านห้วยปู มีหน่วยจัดการต้นน้ำขุนแม่แจ่ม สนับสนุนงบประมาณในการอนุรักษ์ป่าต้นน้ำ ซึ่งสามารถสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนของบ้านห้วยปูต่อไปได้

3.3) การสร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน คณะทำงานได้มอบหมายให้พี่เลี้ยงชุมชนบรรยายทำความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนกับแกนนำบ้านห้วยปู ประกอบไปด้วยหัวข้อดังนี้

- การท่องเที่ยวโดยชุมชน การบริหารจัดการ การให้บริการ และการจัดที่พักแบบโฮมสเตย์
- ตัวอย่างกิจกรรมท่องเที่ยวของเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนอำเภอกัลยาณิวัฒนา
- สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการนำเที่ยวและการสื่อความหมาย และการเก็บรวบรวมข้อมูลทุนชุมชน 5 ด้าน (เบื้องต้น)

และได้เปิดโอกาสให้ซักถาม และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างแกนนำบ้านห้วยปูและพี่เลี้ยงชุมชน โดยคณะผู้วิจัยคอยเพิ่มเติมในประเด็นที่ยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ พร้อมกันนี้คณะผู้วิจัยได้สร้างความเข้าใจถึงการสร้างพลังกลุ่มและการทำงานเป็นทีม เพื่อสร้างความเข้มแข็งและขยายแนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชนจากแกนนำสู่สมาชิกในชุมชนที่สนใจ

ภาพที่ 40 พี่เลี้ยงชุมชนทำความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้แกนนำบ้านห้วยปู

4) การสำรวจพื้นที่แหละแหล่งทรัพยากรรวมถึงจุดสนใจทางการท่องเที่ยวเบื้องต้น คณะผู้วิจัย พี่เลี้ยงชุมชน และแกนนำบ้านห้วยปู ได้ออกสำรวจพื้นที่และแหล่งทรัพยากรบ้านห้วยปูที่แกนนำบ้านห้วยปูได้นำเสนอไว้ในแผนที่เดินดิน ซึ่งแกนนำคาดว่าสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวของบ้านห้วยปูได้ ดังนี้

- แกนนำชุมชน นายนิคม ศิริป้อ นายดุค่า ร่มชัยสุขสันต์ นายชาตรี ธิติคุณ นายชิษณุพงศ์ ไพรแสนอุดม และนายบุญช่วย ร่วมธรรมคุณ นำสำรวจพื้นที่แหล่งทรัพยากรธรรมชาติของบ้านห้วยปู

- ระหว่างเส้นทางเดินป่าจะเห็นทรัพยากรธรรมชาติ ที่ยังคงความอุดมสมบูรณ์

- เส้นทางเดินป่าจะเดินไปตามลำห้วยปู

- เส้นทางนี้เป็นแหล่งต้นน้ำของบ้านห้วยปู

หลังจากเสร็จสิ้นการสำรวจพื้นที่บ้านห้วยปูแล้ว คณะทำงานและพี่เลี้ยงชุมชน รวมทั้งแกนนำบ้านห้วยปู ได้ร่วมกันถอดบทเรียนการสำรวจพื้นที่ได้ดังนี้

4.1) ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว

- เส้นทางเดินป่ามีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ มีพันธุ์ไม้และสมุนไพรจำนวนมาก โดยเฉพาะกล้วยไม้
- เส้นทางเดินในป่ามีความลาดชันและลำบากในการเดิน อาจต้องปรับปรุงเส้นทางให้เหมาะสมกับนักท่องเที่ยว
- เส้นทางยังไม่มีจุดเด่นที่ชัดเจน อาจต้องสำรวจพื้นที่อีกครั้ง รวมทั้งระหว่างเส้นทางมีบางจุดที่ควรพักเพื่ออธิบายความเป็นมาของสถานที่หรือพืชพันธ์ไม้หรือสมุนไพรเป็นระยะๆ หรือมีกิจกรรมระหว่างเดินป่า เช่น กิจกรรมคืนกล้วยไม้สู่ต้น เป็นต้น เนื่องจากมีกล้วยไม้จำนวนมากซึ่ง

พบเห็นร่วงหล่นไปตลอดทาง อย่างไรก็ตามลำห้วยปูมีความน่าสนใจในพืชพันธุ์ไม้ที่สมบูรณ์และหลากหลาย สามารถพัฒนาเป็นจุดเด่นได้

4.2) ด้านการจัดการ

- เส้นทางเดินป่าในหลายๆ ช่วงมีความลำบากเพราะค่อนข้างลาดชัน จะต้องวางแผนปรับปรุงเส้นทางใหม่ หรือมีเครื่องช่วยในการเดิน เช่น ไม้เท้า เป็นต้น
- ระยะเวลาที่ใช้ในการเดินป่าน้อยกว่าเวลาที่แกนนำกำหนด เพราะเป็นการเดินโดยไม่มีการให้ข้อมูล ยังไม่ได้ออกแบบจุดเด่นหรือสถานที่เด่นเพื่อเป็นจุดพักแล้วบอกเล่าเรื่องราวต่างๆ หรือกิจกรรมที่จะให้นักท่องเที่ยวได้พักระหว่างเดินไปเป็นระยะตลอดเส้นทางนี้

4.3) ด้านภาพรวม

- ชุมชนต้องมีข้อมูลทรัพยากรท่องเที่ยวที่สำคัญ และระหว่างเดินทาง ในจุดท่องเที่ยวต่างๆ เพื่อนำเสนอกับให้นักท่องเที่ยวได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้
- การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนจะต้องสร้างความสมดุลในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและการคงไว้ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติด้วย
- การจัดการท่องเที่ยวจะต้องวางแผนช่วงเวลาที่เหมาะสม ทั้งฤดูกาล อากาศ เพื่อให้นักท่องเที่ยวประทับใจถึงความอุดมสมบูรณ์ของแหล่งทรัพยากร
- การเดินสำรวจครั้งนี้เป็นการสำรวจแหล่งทรัพยากรในชุมชน หากจะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวจะมีกระบวนการพัฒนาศักยภาพ ซึ่งคณะผู้วิจัยจะเข้ามาดำเนินกิจกรรมในพื้นที่ในระยะต่อไป
- บ้านห้วยปูมีหน่วยจัดการต้นน้ำขุนแม่แจ่ม สนับสนุนเรื่องการอนุรักษ์ป่าต้นน้ำ หากสามารถเชื่อมโยงแผนการทำงานให้บูรณาการกิจกรรมต่างๆ เข้าด้วยกัน จะสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนได้ต่อไป
- บ้านห้วยปูยังไม่ได้มีการเชื่อมโยงเอาเยาวชนมาร่วมในการเป็นผู้นำเที่ยวหรือนักสื่อความหมายชุมชน ควรมีการค้นหาและนำมารับการพัฒนาและสร้างการมีส่วนร่วมต่อไป

ภาพที่ 41 การถอดบทเรียนหลังการสำรวจพื้นที่บ้านห้วยปู

5) การเก็บรวบรวมข้อมูลทุนชุมชน 5 ด้าน ได้ให้พี่เลี้ยงชุมชนช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายใหม่ โดยการลงพื้นที่และร่วมสัมภาษณ์ข้อมูลจากผู้รู้ในชุมชน เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการหาจุดสนใจและกิจกรรมท่องเที่ยว เพื่อสร้างเส้นทางท่องเที่ยวและโปรแกรมท่องเที่ยวต่อไป รวมถึงเป็นข้อมูลประกอบการนำเที่ยวสำหรับผู้นำเที่ยวในชุมชน (รายละเอียดในภาคผนวก ข)

ภาพที่ 42 พี่เลี้ยงชุมชนร่วมสำรวจข้อมูลทุนชุมชนบ้านห้วยปู 5 ด้าน

6) เส้นทางและโปรแกรมท่องเที่ยว หลังจากการเก็บรวบรวมข้อมูลทุนชุมชน 5 ด้านเบื้องต้นแล้ว ทำให้เกิดกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างพี่เลี้ยงชุมชนและกลุ่มเป้าหมายใหม่ ซึ่งได้ชวนกำหนดจุดสนใจทางการท่องเที่ยว หลังจากที่ได้ร่วมพิจารณาถึงความเหมาะสมและความแตกต่างระหว่างชุมชนท่องเที่ยวในอำเภอกัลยาณิวัฒนา จนเกิดเป็นเส้นทางท่องเที่ยวในชุมชนที่มีจุดเด่นเป็นของตนเอง ซึ่งจุดสนใจจะเน้นวิถีชีวิตวัฒนธรรม จุดสำคัญและกิจกรรมประกอบไปด้วย

6.1) วิถีการทอผ้า เรียนรู้กรรมวิธีและความหมายของลวดลายต่างๆ และเรื่องราววิถีชีวิตจากเสื้อผ้าการแต่งกายของปกาเกอะญอ

6.2) การตีมีด รวมถึงอุปกรณ์อื่นๆ ตามวิถีแบบดั้งเดิม

6.3) การจักสาน ร่วมเรียนรู้ลงมือปฏิบัติ ผลิตของที่ระลึกด้วยตนเอง

6.4) สวนผสมผสานผลไม้เมืองหนาว เก็บสาลี่สดๆ จากสวน

6.5) ดื่มชา ฟังเสียง “เตหน่า” เครื่องดนตรีชนเผ่าปกาเกอะญอดั้งเดิม เรียนรู้ความเป็นมาของเครื่องดนตรี รวมถึงการเป่า “แกว” อีกหนึ่งวิถีปกาเกอะญอที่เริ่มเลือนหายไป

6.6) การตำข้าวด้วยครกกระเดื่อง วิถีดั้งเดิมของชนเผ่าปกาเกอะญอ

6.7) เรียนรู้กระบวนการผลิตชาวิถีปกาเกอะญอ ตั้งแต่ เก็บ-คั่ว-ตาก

ภาพที่ 43 ชุมชนห้วยปูร่วมกำหนดเส้นทางและโปรแกรมท่องเที่ยว

หลังจากกำหนดเส้นทางและโปรแกรมท่องเที่ยวแล้ว ทีมพี่เลี้ยงชุมชนและแกนนำบ้านห้วยปู ได้ร่วมกันทบทวนข้อมูลที่มีเพื่อตรวจสอบความพร้อมในการให้บริการนำเที่ยว ซึ่งพบว่ายังมีข้อมูลบางส่วนตามโปรแกรมท่องเที่ยวที่ยังไม่ได้มีการเก็บรวบรวม ทำให้เกิดความตระหนักในข้อมูลที่จะต้องเก็บรวบรวมเพิ่มอีกครั้งหนึ่ง เพื่อใช้ในการพูดเพื่อการนำเที่ยวต่อไป

ภาพที่ 44 พี่เลี้ยงชุมชนร่วมทบทวนข้อมูลบ้านห้วยปู

7) การบริหารจัดการและการบริการ หลังจากร่างโปรแกรมนำเที่ยวแล้ว พี่เลี้ยงชุมชนได้ถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการในลักษณะเดียวกันกับบ้านห้วยบะบ้า คือ ผู้ที่ให้บริการกับนักท่องเที่ยวจะเป็นใคร มาแล้วจะพักที่ไหน และจะคิดราคากับนักท่องเที่ยวอย่างไร จึงทำให้เกิดกระบวนการสอนคิดเกี่ยวกับโครงสร้างองค์กร ซึ่งการให้บริการนั้นจะต้องมีทีมทำงาน มีผู้ให้บริการที่พัก และมีผู้เก็บเงิน จึงทำให้เกิดการกำหนดบทบาทหน้าที่เบื้องต้น เกิดผู้ที่สนใจจะให้บริการที่พักแบบโฮมสเตย์ และเกิดการชวนคิดราคาจากโปรแกรมท่องเที่ยวที่กำหนดไว้ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

7.1) การกำหนดบทบาทหน้าที่ ซึ่งชุมชนบ้านห้วยปูได้ร่วมกันเสนอชื่อคณะกรรมการกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน ดังนี้

(1) นายเกียรติชัย	อร่ามศีรีคราม	ประธาน
(2) นายบุญช่วย	ร่มธรรมกุล	รองประธาน
(3) นางสาวศิราพร	พรวิทยารัตน์	เลขานุการ
(4) นายนิคม	ศรีป้อ	เหรัญญิก
(5) นายชิษณุพงศ์	ไพรแสนอุดม	กรรมการ
(6) นายวินัย	ศรีป้อ	กรรมการ

ภาพที่ 45 ชุมชนห้วยปูร่วมเสนอตัวแทนบริหารจัดการท่องเที่ยวของชุมชน

7.2) ผู้ให้บริการที่พักแบบโฮมสเตย์ซึ่งมีผู้สนใจประกอบไปด้วย

(1) นายเกียรติชัย อร่ามคีรีคราม
(2) นายนิคม ศรีป้อ
(3) นางสาวศิราพร พรวิทยารัตน์
(4) นางหน่อจ่าวา เสฏฐวุฒิพงษ์

ภาพที่ 46 พี่เลี้ยงชุมชนร่วมสำรวจสถานที่พักแบบโฮมสเตย์บ้านห้วยปู

7.3) การกำหนดอัตราค่าบริการท่องเที่ยวและการจัดสรรรายได้ ค่าบริการที่กำหนด ได้แก่

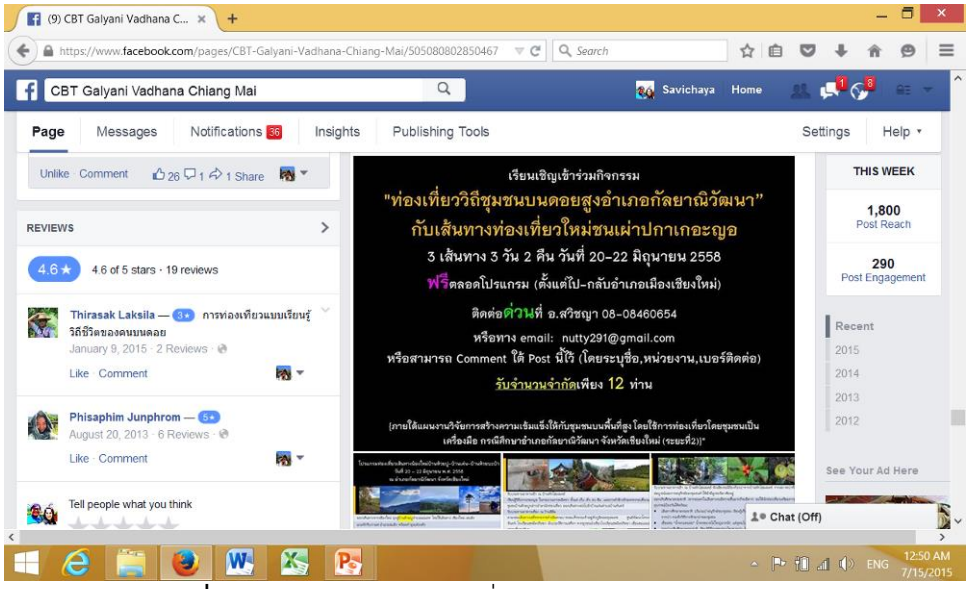
(1) ที่พักแบบโฮมสเตย์ คืนละ 150 บาทต่อคนต่อ 1 คืน
(2) ค่าอาหาร มื้อละ 70 บาทต่อคน
(3) ค่าผู้นำเที่ยวในท้องถิ่นพาเดินในหมู่บ้านคนละ 300 บาทต่อวันต่อกลุ่มไม่เกิน 10 คน
(4) ค่าฐานเรียนรู้อาชีพ วิถีชีวิตและการแสดง 300 บาทต่อครั้ง

และกำหนดให้หักเงินจากรายได้ที่ได้รับจากการท่องเที่ยวร้อยละ 10 เข้าเป็นกองทุนกลุ่มท่องเที่ยว เพื่อนำไปใช้ในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน การท่องเที่ยว และอื่นๆ ที่คณะกรรมการเห็นสมควร

ภาพที่ 47 ชุมชนห้วยปูร่วมเรียนรู้วิธีการคิดราคาและบันทึกรับจ่าย

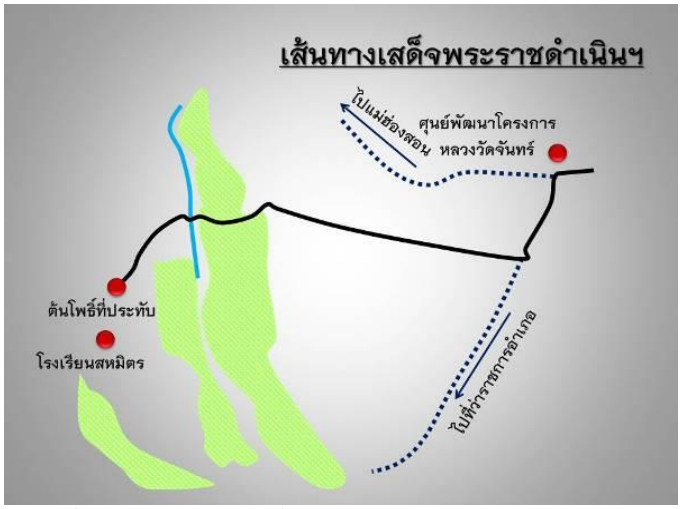
1.3.3 การทดสอบเส้นทางและโปรแกรมการท่องเที่ยว หลังออกแบบโปรแกรมท่องเที่ยวเสร็จเรียบร้อยแล้วคณะผู้วิจัยได้ประกาศรับสมัครนักท่องเที่ยวอาสาสมัครผ่านทาง Facebook ของเครือข่ายการท่องเที่ยวอำเภอกัลยาณิวัฒนา (https://www.facebook.com/pages/CBT-Galyani-Vadhana-Chiang-Mai) ซึ่งมีผู้ให้ความสนใจสมัครเป็นนักท่องเที่ยวอาสาสมัคร จำนวน 7 ราย จากกรุงเทพฯ และจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อร่วมในการทดสอบ 3 เส้นทางใหม่ของอำเภอกัลยาณิวัฒนา โปรแกรม 3 วัน 2 คืน (ภาคผนวก ง) เพื่อสะท้อนความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะต่อเส้นทางและโปรแกรมที่กำหนดขึ้นจากกระบวนการวิจัย รวมถึงการให้บริการด้านต่างๆ ด้วย

ภาพที่ 48 ประกาศรับนักท่องเที่ยวอาสาสมัครผ่าน Facebook

ซึ่งตามโปรแกรมที่กำหนดไว้ จัดให้เยี่ยมชม 3 แหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ บ้านห้วยปู เส้นทางเสด็จพระราชดำเนิน และบ้านห้วยบะบ้า จากนั้นให้นักท่องเที่ยวอาสาสมัครประเมินความคิดเห็นที่มีต่อชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งผลการทดสอบในแต่ละเส้นทาง สามารถอภิปรายได้ดังต่อไปนี้

1.3.3.1 เส้นทางเสด็จพระราชดำเนิน ได้กำหนดเส้นทางเดินตามแผนที่ด้านล่าง

ภาพที่ 49 เส้นทางนำเที่ยวตามเส้นทางเสด็จพระราชดำเนิน

ภาพที่ 50 กิจกรรมทดสอบโปรแกรมและกิจกรรมท่องเที่ยวเส้นทางเสด็จพระราชดำเนิน

โดยในการทดสอบเส้นทางเสด็จพระราชดำเนินนี้ ยุวชนนำเที่ยวเข้าร่วมทั้งหมด 6 คน และอาจารย์พรศรี สันติชัยชาญ ครูพี่เลี้ยง หลังกิจกรรมตามโปรแกรมเส้นทางตามรอยเสด็จพระราชดำเนินสิ้นสุดแล้ว นักท่องเที่ยวอาสาสมัครทั้ง 7 คนตอบแบบสำรวจความคิดเห็นที่ประยุกต์มา

จากแบบประเมินกิจกรรมทดลองทัวร์เครือข่ายการท่องเที่ยวตำบลบ้านจันทร์ ในโครงการวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลบ้านจันทร์ อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ ของดวงพร อ่อนหวาน และคณะ (2557) (ภาคผนวก ค) ผลการประเมินเส้นทางและกิจกรรมแสดงดังภาพด้านล่าง

หมายเหตุ : กำหนดน้ำหนักคะแนนมาตรส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 3 = ดีมาก 2 = พอใช้ และ 1 = ควรปรับปรุง

ช่วงคะแนน	แปลผล
1.00 - 1.67	ปรับปรุง
1.68 - 2.34	พอใช้
2.36 - 3.00	ดี

ภาพที่ 51 ผลการประเมินของนักท่องเที่ยวอาสาสมัครต่อเส้นทางตามรอยเสด็จพระราชดำเนิน

นักท่องเที่ยวอาสาสมัครมีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับดี (ค่าเฉลี่ย 2.63) เมื่อจำแนกรายด้าน ได้แก่ การปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำเที่ยว และกิจกรรมท่องเที่ยวที่มีไว้บริการ ก็มีความพึงพอใจอยู่ในระดับดี (ค่าเฉลี่ย 2.59 และ 2.67 ตามลำดับ) โดยมีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 6 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของนักท่องเที่ยวต่อเส้นทางเสด็จฯ

ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว	
สิ่งที่ทำได้ดี	สิ่งที่ควรพัฒนา/ปรับปรุง
1) น้องยุวชนตั้งใจอธิบายมาก ถามอะไรก็ตอบได้ แต่จะเกร็งๆ นิดหน่อย เข้าใจว่าคงเป็นครั้งแรก	1) บางคนได้พูดนิดหน่อยเอง อยากให้แบ่งกันเป็นคู่ๆ นักท่องเที่ยวสามคนต่อน้องยุวชนนำเที่ยวคนหนึ่งก็ได้ บางช่วงน้องคนพูดเดินไปไกลแล้ว นักท่องเที่ยวฟังไม่ทัน ถ้ามีเป็นคู่ๆ จะสนุกกว่า 2) ควรพาเดินรอบๆ โรงเรียน โดยชี้ทีละตึกน่าจะเห็นภาพกว่า
ด้านการปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำเที่ยว	
สิ่งที่ทำได้ดี	สิ่งที่ควรพัฒนา/ปรับปรุง
1) น้ำเสาวรสอร่อยมาก 2) ทุกคนดูตั้งใจมาก 3) พูดจาเรียบร้อย	

1.3.3.2 บ้านห้วยบะบ้า ได้กำหนดเส้นทางเดินตามแผนที่ด้านล่าง

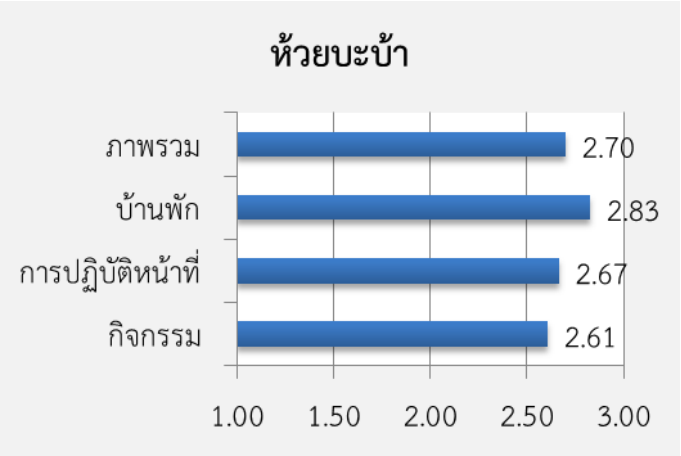

ภาพที่ 52 เส้นทางนำเที่ยวบ้านห้วยบะบ้า

ภาพที่ 53 กิจกรรมทดสอบโปรแกรมและกิจกรรมท่องเที่ยวบ้านห้วยบะบ้า

หลังกิจกรรมตามโปรแกรมเส้นทางบ้านห้วยบะบ้าสิ้นสุดแล้ว นักท่องเที่ยวอาสาสมัครทั้ง 7 คนตอบแบบสำรวจความคิดเห็น (ภาคผนวก ค) ผลการประเมินเส้นทางและกิจกรรมแสดงดังภาพด้านล่าง

หมายเหตุ : กำหนดน้ำหนักคะแนนมาตรส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 3 = ดีมาก 2 = พอใช้ และ 1 = ควรปรับปรุง

ช่วงคะแนน	แปลผล
1.00 - 1.67	ปรับปรุง
1.68 - 2.34	พอใช้
2.36 - 3.00	ดี

ภาพที่ 54 ผลการประเมินของนักท่องเที่ยวอาสาสมัครต่อบ้านห้วยบะบ้า

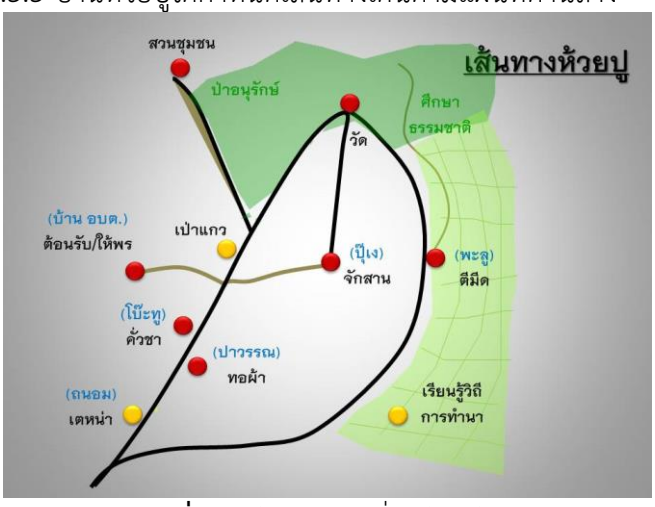
นักท่องเที่ยวอาสาสมัครมีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับดี (ค่าเฉลี่ย 2.70) เมื่อจำแนกรายด้าน ได้แก่ บ้านพัก การปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำเที่ยว และกิจกรรมท่องเที่ยวที่มีไว้บริการ ก็มีความพึงพอใจอยู่ในระดับดี (ค่าเฉลี่ย 2.83, 2.67 และ 2.61 ตามลำดับ) โดยมีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 7 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของนักท่องเที่ยวต่อบ้านห้วยบะบ้า

ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว	
สิ่งที่ทำได้ดี	สิ่งที่ควรพัฒนา/ปรับปรุง
1) เดินชมหมู่บ้านวิวสวย ชาวบ้านอัธยาศัยดี 2) การทอผ้าฝีมือทอและเย็บผ้าสวยงาม ละเอียด 3) สนุกมาก ถ้าทางสะดวกกว่านี้ก็จะไม่ท้าทาย 4) ได้รู้จักต้นไม้เยอะ	1) เส้นทางเดินป่าและชมธรรมชาติ บางช่วงดูไม่ค่อยปลอดภัย ควรปรับปรุงเล็กน้อยเพื่อให้นักท่องเที่ยวรู้สึกปลอดภัยมากขึ้น 2) ผู้นำเที่ยวเนื่องจากไม่ค่อยมีประสบการณ์ อาจต้องมีเรื่องของวิธีนำเสนอ การพยายามให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในกิจกรรมร่วมมากขึ้น 3) ถ้าเด็กหรือเยาวชนเข้าร่วมกิจกรรมด้วยก็น่าจะทำให้กิจกรรมการเดินชมธรรมชาติน่าสนใจมากขึ้น 4) ชุมชนควรจะระบุกลุ่มเป้าหมายให้ชัดเจน เพราะบางกิจกรรมอาจไม่เหมาะกับนักท่องเที่ยวที่มีปัญหาด้านสุขภาพ กลุ่มสูงอายุ อาจต้องมีกิจกรรมแยกสำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีปัญหาสุขภาพพร้อมสูงอายุโดยเฉพาะ 5) การนำชมถ้ำควรต้องเตรียมไฟฉายให้มากขึ้น/ให้พร้อม

	6) เส้นทางน่าสนใจแต่หากเป็นฤดูกาลที่ไม่มีน้ำตกก็ไม่ควรพาไป 7) ควรบอกสถานเส้นทางระยะทาง กำหนดให้นักท่องเที่ยวทราบ หากฝนตกมากๆ จะให้ทำกิจกรรมอะไรทดแทน
ด้านการปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำเที่ยว	
สิ่งที่ทำได้ดี	สิ่งที่ควรพัฒนา/ปรับปรุง
1) คุณลุงและคุณป้าทุกคนใจดี มีความตั้งใจ สนุกมาก	1) ผู้นำเที่ยวตั้งใจให้ข้อมูลมาก ฟังสนุกดี เดินผ่านอะไรก็อธิบายได้ เล่าสนุก แต่บางครั้งก็ฟังสำเนียงยาก ต้องมีคนแปลอีกครั้ง 2) ฟังไม่ออก ไม่เข้าใจ มันจะน่าเบื่อ 3) ตั้งใจมาก แต่ไม่ค่อยพร้อม
ด้านที่พักโฮมสเตย์	
สิ่งที่ทำได้ดี	สิ่งที่ควรพัฒนา/ปรับปรุง
1) ที่นอนสะอาด ห้องกว้าง มีราวตากผ้า ผ้าห่มอุ่น 2) มีทั้งชาและน้ำเปล่า 3) น้ำเย็นชื่นใจ ใสสะอาด 4) บ้านที่พักดีมาก เด็กๆน่ารักมาก เด็กน้อยน่ารักมาก มาเล่นด้วย เจ้าของบ้านคอยถามไถ่เอาใจใส่ พูดคุยแลกเปลี่ยนกันระหว่างที่พักด้วยกันทุกคน กินถั่วดื่มชาคุยกัน ได้ทอผ้า ตำข้าวแล้วก็ฝัดข้าวที่บ้านพักวิถีชีวิตน่าสนใจมาก 5) อาหารอร่อย ได้หั่นหัวหอมด้วย มีมะม่วงกับถั่วให้กิน เคี้ยวมันมาก	1) ห้องที่พักโล่งโปร่งไป ไม่มีประตู ถ้าเป็นนักท่องเที่ยวท่านอื่นอาจจะไม่สะดวกใจ ควรจะมีประตูมิดชิดกว่านี้

1.3.3.3 บ้านห้วยปูได้กำหนดเส้นทางเดินตามแผนที่ด้านล่าง

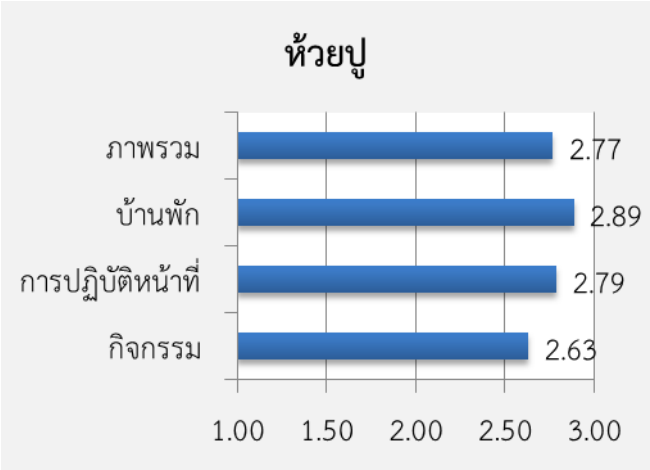

ภาพที่ 55 เส้นทางนำเที่ยวบ้านห้วยปู

ภาพที่ 56 กิจกรรมทดสอบโปรแกรมและกิจกรรมท่องเที่ยวบ้านห้วยปู

หลังกิจกรรมตามโปรแกรมเส้นทางบ้านห้วยปูสิ้นสุดแล้ว นักท่องเที่ยวอาสาสมัครทั้ง 7 คนตอบแบบสำรวจความคิดเห็น (ภาคผนวก ค) ผลการประเมินเส้นทางและกิจกรรมแสดงดังภาพด้านล่าง

หมายเหตุ : กำหนดน้ำหนักคะแนนมาตรส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 3 = ดีมาก 2 = พอใช้ และ 1 = ควรปรับปรุง

ช่วงคะแนน	แปลผล
1.00 - 1.67	ปรับปรุง
1.68 - 2.34	พอใช้
2.36 - 3.00	ดี

ภาพที่ 57 ผลการประเมินของนักท่องเที่ยวอาสาสมัครต่อบ้านห้วยปู

นักท่องเที่ยวอาสาสมัครมีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับดี (ค่าเฉลี่ย 2.77) เมื่อจำแนกรายด้าน ได้แก่ บ้านพัก การปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำเที่ยว และกิจกรรมท่องเที่ยวที่มีไว้บริการก็มีความพึงพอใจอยู่ในระดับดี (ค่าเฉลี่ย 2.89, 2.79 และ 2.63 ตามลำดับ) โดยมีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 8 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของนักท่องเที่ยวต่อบ้านห้วยปู

ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว	
สิ่งที่ทำได้ดี	สิ่งที่ควรพัฒนา/ปรับปรุง
1) การมีส่วนร่วมของชาวบ้านค่อนข้างดี แต่มีปัญหาเรื่องการสื่อสาร ผู้นำเที่ยวต้องสื่อสารแทนให้ 2) ชอบที่มีการให้ทดลองทำ สนุกดี 3) ชอบ คุณปู่เท่มาก เสียงจากเขาควายเพราะและมีเสน่ห์ ประทับใจมาก 4) ชาอร่อย คุณยายคนสอนใจดี คุยเก่ง มีของฝากให้ด้วย 5) การแสดงดนตรีงงบ้างนิดหน่อยเพราะไม่เข้าใจเขาคุยกัน ไกด์แปลให้ไม่ทัน ชอบเครื่องดนตรีแม้จะไม่เข้าใจเท่าไหร่	1) กิจกรรมสานตะกร้าสอนเร็วไป ทำยาก 2) เนื่องจากเป็นภาษาที่ไม่คุ้นชิน การสื่อสารจึงเป็นเรื่องสำคัญมากโดยเฉพาะกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวต้องเรียนจากชาวบ้าน (ไม่เข้าใจ ทำไม่ได้ เบื่อสุดท้าย คือไม่ประทับใจ 3) ถ้าจะให้ดีอาจจะต้องให้เวลากว่านี้
ด้านการปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำเที่ยว	
สิ่งที่ทำได้ดี	สิ่งที่ควรพัฒนา/ปรับปรุง
1) ไกด์ถามอะไรตอบได้ทุกอย่าง อธิบายเข้าใจง่าย 2) ตลก มีมุขขำขัน ทำให้บรรยากาศสนุกสนาน 3) พูดจาไพเราะ ออกเสียงควบกล้ำชัดเจน ชุดสวย	

ด้านที่พักโฮมสเตย์	
สิ่งที่ทำได้ดี	สิ่งที่ควรพัฒนา/ปรับปรุง
1) สบายมากอาหารอร่อยค่ะ แต่ไม่มีอาหารพื้นเมือง 2) ที่นอนสะอาด ผ้าห่มพอเพียงและอบอุ่น หลับสบาย 3) อาหารอร่อย ให้อาหารเยอะไป กินไม่หมด อยากลองอาหารพื้นเมืองมากกว่านี้ 4) มีน้ำที่เป็นขวดให้ 5) สะอาด แต่ประตูมีรูทำให้ระทึกใจ 6) เจ้าของบ้านใจดีมากแต่ไม่ค่อยได้คุยกันเท่าไหร่ 7) เจ้าของบ้านเป็นกันเองดี 8) ชอบมากค่ะ น้องน่ารัก อัธยาศัยดี 9) เจ้าของบ้านคอยถามว่ากินข้าวอีกไหม เติมข้าวอีกไหม แต่ไม่ค่อยได้พูดคุยกัน	1) อาหารควรเน้นอาหารท้องถิ่นให้เยอะขึ้นและไม่จำเป็นต้องทำอาหารที่เฉพาะนักท่องเที่ยวจะได้เรียนรู้วิถีชีวิตท้องถิ่น 2) หากสามารถดูแลเรื่องความสะอาดจากสัตว์เลี้ยงได้จะทำให้หมู่บ้านน่าดูมากขึ้น 3) อยากให้พูดคุยกับนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น เพื่อสร้างความประทับใจมากขึ้น

1.4 สรุปผลการจัดการความรู้

หลังจากเสร็จสิ้นกระบวนการจัดการความรู้ทั้งหมดของพี่เลี้ยงชุมชนกับชุมชนกลุ่มเป้าหมายใหม่ คณะผู้วิจัยจัดให้มีการสรุปบทเรียนของพี่เลี้ยงชุมชนเพื่อร่วมพิจารณาความสำเร็จของงานวิเคราะห์สาเหตุและข้อเสนอแนะในการจัดการความรู้สู่ชุมชนกลุ่มเป้าหมายใหม่ ผลการสรุปบทเรียนมีดังต่อไปนี้

1.4.1 การใช้พี่เลี้ยงที่เป็นชาติพันธุ์

พี่เลี้ยงชุมชนเห็นว่ามีความเหมาะสม โดยการที่เป็นชาติพันธุ์ปกาเกอะญอ เหมาะสมเนื่องจากใช้ภาษาเดียวกัน สามารถสื่อสารและอธิบายได้อย่างละเอียดชัดเจน ส่วนพี่เลี้ยงชุมชนที่เป็นชาติพันธุ์อื่นคือลีซูและม้ง เหมาะสมเพราะการที่เป็นคนละชาติพันธุ์สามารถสร้างแรงบันดาลให้ว่าสามารถเกิดการท่องเที่ยวได้จริง

1.4.2 เครื่องมือและกิจกรรมที่ใช้

1.4.2.1 การใช้ Power Point Presentation ในการถ่ายทอดความรู้

1) นำเสนอโฮมสเตย์ ทำให้ชุมชนเห็นภาพจริงชัดเจน พร้อมแนะนำเรื่องราคา

2) แนะนำแหล่งท่องเที่ยวได้ดีเพราะเห็นภาพชัดเจน

3) แนะนำการสื่อความหมาย ยังไม่ค่อยดี เนื่องจากไม่สามารถทำให้เข้าใจได้ชัดเจน พี่เลี้ยงชุมชนเสนอแนะว่าควรใช้วิธีการยกตัวอย่างเป็นเรื่องๆ โดยมีการเขียนประกอบเพื่อสรุปเป็นขั้นตอน และต้องให้ชุมชนได้ทดลองฝึกพูด

4) ขั้นตอนการนำเที่ยว และจรรยาบรรณควรมีการฝึกปฏิบัติด้วย

1.4.2.2 การสำรวจพื้นที่จริง

1) สำหรับโฮมสเตย์ ดีเพราะทำให้เราเห็นสภาพจริงและจะได้เสนอแนะให้ได้

2) เส้นทางและจุดท่องเที่ยว ดีแต่พี่เลี้ยงยังขาดความพร้อมในเครื่องมือวัด เช่น ความสูง ความไกลของระยะทาง การใช้เวลา ฯลฯ

1.4.3 การประเมินความสำเร็จของการจัดการความรู้

คณะผู้วิจัยได้สรุปความสำเร็จในครั้งนี้ร่วมกับพี่เลี้ยงชุมชน เพื่อประเมินความสำเร็จในการจัดการความรู้สู่กลุ่มเป้าหมายใหม่สามารถสรุปได้ดังนี้

1.4.3.1 ด้านที่ได้รับการพัฒนาตามประเด็นหลัก 3 ประเด็น

1) การพัฒนาคน เกิดการพัฒนากลุ่มเป้าหมายใหม่ในการบริหารจัดการท่องเที่ยว เช่น แกนนำที่มีหน้าที่บริหารจัดการตามหน้าที่งาน การจัดการโฮมสเตย์ การจัดการทางการเงินพื้นฐาน การพัฒนาผู้นำเที่ยวท้องถิ่น ที่สามารถให้บริการนำเที่ยวได้

2) การพัฒนาข้อมูลทรัพยากรชุมชน เกิดฐานข้อมูลทรัพยากรชุมชนที่สามารถนำไปกำหนดเป็นจุดสนใจทางการท่องเที่ยวได้ อีกทั้งยังทำให้ชุมชนตระหนักในความสำคัญของข้อมูลตนเอง เพื่อนำไปใช้ในการสร้างมูลค่าเพื่อการท่องเที่ยวได้

3) การพัฒนาเส้นทางและโปรแกรมการท่องเที่ยว เกิดเส้นทางท่องเที่ยวและโปรแกรมการท่องเที่ยว ที่สามารถก่อให้เกิดรายได้เสริมแก่ชุมชนท้องถิ่นได้

1.4.3.2 ด้านที่ควรปรับปรุง

1) ผู้นำเที่ยวมีความรู้แต่ไม่เข้าใจกระบวนการเล่าเรื่อง บางท่านพูดไม่ชัดฟังลำบาก

2) กิจกรรมที่ให้บริการไม่ลื่นไหลตามโปรแกรมที่กำหนด

1.4.4 ข้อเสนอแนะจากพี่เลี้ยงชุมชน

จากการสรุปบทเรียนในข้อ 1.4.3 ร่วมกับพี่เลี้ยงชุมชน ซึ่งพี่เลี้ยงชุมชนได้ให้ข้อเสนอแนะในกระบวนการจัดการความรู้ดังต่อไปนี้

1.4.4.1 ควรมีการสร้างความเข้าใจและใช้ความต่อเนื่องในการช่วยเหลือสนับสนุนให้มากขึ้น เพื่อไม่ให้เกิดความไม่มั่นใจในเรื่องการท่องเที่ยวว่าจะเกิดได้จริงหรือไม่ อีกทั้งการสร้างความเชื่อถือในชุมชนกันเองด้วย

1.4.4.2 เพิ่มกิจกรรมที่ทำให้ชุมชนตระหนัก และสามารถต่อยอดในเรื่องของการค้นหาข้อมูลเพิ่มเติม ช่วยให้ชุมชนตระหนักในตัวตนของตนเอง และการวางแผนการให้บริการหรือออกแบบกิจกรรมที่เหมาะสมในแต่ละเดือน เนื่องจากกระบวนการถ่ายทอดความรู้ใช้เวลาน้อยเกินไปและขาดความต่อเนื่องในการเข้าไปพัฒนาด้วยช่วงเวลาที่ไม่สามารถดำเนินกิจกรรมต่อเนื่องได้

1.4.4.3 ควรจะต้องมีประสบการณ์ในการเห็นตัวอย่างที่ดี เพื่อจะสามารถเข้าใจและนำมาใช้ได้ต่อไป และที่สำคัญต้องฝึกปฏิบัติจริงโดยการได้รับนักท่องเที่ยว

1.5 การประเมินผลการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน

แบบสอบถามเพื่อวัดระดับความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังกระบวนการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ใน 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ การพัฒนาศักยภาพชุมชน การจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรชุมชน และการพัฒนาโปรแกรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (ภาคผนวก จ) ในแกนนำกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่เกิดขึ้นใหม่ทั้ง 2 ชุมชน

1.5.1 ขั้นตอนการสร้างและพัฒนาเครื่องมือ คณะผู้วิจัยมีขั้นตอนการสร้างและพัฒนาเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลกลุ่มเป้าหมายขยายผล ดังนี้

1.5.1.1 คณะผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยประยุกต์จากแบบสอบถามในโครงการวิจัยเรื่องการพัฒนาศักยภาพชุมชนเพื่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนของดวงพร อ่อนหวาน และคณะ (2556) และแบบสอบถามจากโครงการวิจัยเรื่องการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวและระบบสื่อความหมายภายใต้แนวคิด Green Concept บนฐานทรัพยากรท้องถิ่นของสวิชญา ศุภอุดมฤกษ์ ตรีรัตน์ และคณะ (2556)

1.5.1.2 ปรับปรุงเครื่องมือเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ มีทั้งคำถามแบบปลายปิดและปลายเปิดทั้งหมด 4 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 รวบรวมข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของตัวแทนชุมชน ตอนที่ 2 แบบวัดความรู้ความเข้าใจประเด็นหลักที่ 1 การพัฒนาศักยภาพชุมชน ตอนที่ 3 แบบวัดความรู้ความเข้าใจประเด็นหลักที่ 2 การจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรชุมชน ตอนที่ 4 แบบวัดความรู้ความเข้าใจประเด็นหลักที่ 3 การพัฒนาโปรแกรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

1.5.1.3 การตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน

1.5.1.4 ปรับปรุงเครื่องมือตามข้อเสนอจากผู้เชี่ยวชาญ ตามเอกสารภาคผนวก ได้แบบสอบถามเพื่อวัดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน แล้วนำไปเก็บข้อมูลจากแกนนำแต่ละชุมชน

1.5.2 ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล คณะผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นแกนนำจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่เข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้ 2 ชุมชน คือ บ้านห้วยบะบ้า และบ้านห้วยปู ส่วนชุมชนบ้านเด่นและบ้านหนองเจ็ดหน่วยที่เป็นแกนนำในการขับเคลื่อนเส้นทางท่องเที่ยวเคยผ่านกระบวนการพัฒนาศักยภาพกับคณะผู้วิจัยแล้ว เช่น ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านบ้านหนองเจ็ดหน่วย กลุ่มอาชีพและปราชญ์ของบ้านหนองเจ็ดหน่วย ผู้อำนวยการ ครูพี่เลี้ยงและนักเรียนที่เป็นยุวชนนำเที่ยวโรงเรียนสหมิตวิทยา จึงไม่เก็บข้อมูลในขั้นตอนนี้ การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้แบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นตามขั้นตอนที่ 1.5.1 เก็บรวบรวมข้อมูลจากแกนนำก่อนเริ่มกระบวนการพัฒนาตามประเด็นเป้าหมายหลัก 3 ประเด็น ซึ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลมีลำดับดังนี้

1.5.2.1 เก็บรวบรวมข้อมูลจากแกนนำจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านห้วยบะบ้า จำนวน 5 คน และบ้านห้วยปู จำนวน 6 คน โดยใช้แบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นแจกให้เป็นรายบุคคลก่อนเริ่มกิจกรรมทดลองเป็นนักท่องเที่ยว

1.5.2.2 เมื่อดำเนินโครงการวิจัยไปได้ระยะหนึ่งมีแกนนำที่สนใจร่วมในโครงการเพิ่มขึ้นจากระยะแรก (ข้อ 1.5.2.1) คณะผู้วิจัยจึงใช้แบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นแจกให้เป็นรายบุคคลก่อนเริ่มกิจกรรม โดยแกนนำจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่เพิ่มขึ้น บ้านห้วยบะบ้า จำนวน 1 คน และบ้านห้วยปู จำนวน 2 คน ดังนั้นจำนวนแกนนำจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านห้วยบะบ้า เป็นจำนวน 6 คน และบ้านห้วยปู เป็นจำนวน 8 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 14 คน

1.5.2.3 เมื่อดำเนินกิจกรรมเสร็จสิ้นตามแผนการดำเนินงานแล้ว คณะผู้วิจัยใช้แบบสอบถามชุดเดิมแจกให้เป็นรายบุคคล แล้วเก็บรวบรวมแบบสอบถามทั้งชุดก่อนการพัฒนาศักยภาพ และชุดหลังการพัฒนาศักยภาพกลับมาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสรุปผล

1.5.3 ผลการประเมินความรู้ความเข้าใจในกระบวนการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนของแกนนำกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นการวัดระดับความรู้ความเข้าใจก่อน

และหลังกระบวนการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนใน 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ การพัฒนาศักยภาพชุมชน การจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรชุมชน และการพัฒนาโปรแกรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

จากนั้นทำการสรุปผลข้อมูลทั่วไป ด้วยการหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนคะแนนความรู้ความเข้าใจในการกระบวนการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนใน 3 ประเด็นหลัก นำมาเปรียบเทียบวิเคราะห์ความแตกต่างด้วยสถิติ t-test (Paired – Samples T Test) เพื่อให้ทราบผลการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนของแกนนำกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน ให้สามารถตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 4 การสรุปผลข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล สามารถอธิบายได้ดังต่อไปนี้

1.5.3.1 ข้อมูลทั่วไปของแกนนำกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน จากตารางที่ 9 พบว่าเป็นคนในชุมชนบ้านห้วยบะบ้า จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 42.9 และชุนชนบ้านห้วยปู จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 57.1 เป็นเพศชาย จำนวนมากที่สุด คือ 13 คน คิดเป็นร้อยละ 92.9 เพศหญิง จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 7.1 มีอายุอยู่ระหว่าง 36-40 ปี มากที่สุด คือ จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 28.6 รองลงมามีอายุอยู่ระหว่าง 41-45 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 21.4 อันดับสาม มีอายุ 20-25 ปี และ อายุ 31-35 ปี จำนวนกลุ่มละ 2 คน คิดเป็นร้อยละ 14.3 ส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 35.7 รองลงมา คือ ระดับต่ำกว่าประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.6) หรือเทียบเท่า จำนวนกลุ่มละ 3 คน คิดเป็นร้อยละ 21.4 อันดับที่สาม คือ การศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 14.3 ส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกร มีจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 71.4 รองลงมา คือ อาชีพรับจ้างทั่วไป และ ข้าราชการ/พนักงานของรัฐ จำนวนกลุ่มละ 2 คน คิดเป็นร้อยละ 14.3 อาศัยอยู่ในชุมชนมากกว่า 10 ปี จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 85.7 และ 6-7 ปี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 14.3

แกนนำกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งทางเมืองและการปกครองท้องถิ่น จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 35.7 ตำแหน่งอาสาสมัครทำงานในชุมชน จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 35.7 และตำแหน่งแกนนำกลุ่มต่างๆ ในชุมชน จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 42.9

ตารางที่ 9 แสดงจำนวน และร้อยละ ของข้อมูลทั่วไปของแกนนำกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ข้อมูลทั่วไป	n = 14	จำนวน	ร้อยละ
พื้นที่เก็บข้อมูล			
บ้านห้วยบะบ้า		6	42.9
บ้านห้วยปู		8	57.1
เพศ			
ชาย		13	92.9
หญิง		1	7.1

ข้อมูลทั่วไป	n = 14	จำนวน	ร้อยละ
อายุ			
20-25ปี		2	14.3
26-30ปี		1	7.1
31-35ปี		2	14.3
36-40ปี		4	28.6
41-45ปี		3	21.4
46-50ปี		1	7.1
มากกว่า60ปี		1	7.1
ระดับการศึกษา			
ต่ำกว่าประถมศึกษา		3	21.4
ประถมศึกษา		5	35.7
มัธยมศึกษาตอนต้น(ม.3)		1	7.1
มัธยมศึกษาตอนปลาย(ม.6)หรือเทียบเท่า		3	21.4
ปริญญาตรี		2	14.3
อาชีพ			
เกษตรกร		10	71.4
รับจ้างทั่วไป		2	14.3
ข้าราชการ/พนักงานของรัฐ		2	14.3
จำนวนปีที่อาศัยอยู่ในชุมชน			
6-10ปี		2	14.3
มากกว่า10ปี		12	85.7
ประสบการณ์ในตำแหน่งทางการเมืองและการปกครองท้องถิ่น			
เคย		5	35.7
ไม่เคย		9	64.3
ประสบการณ์ในการเป็นอาสาสมัครทำงานในชุมชน			
เคย		5	35.7
ไม่เคย		9	64.3

ข้อมูลทั่วไป	n = 14	จำนวน	ร้อยละ
ประสบการณ์ในตำแหน่งแกนนำกลุ่มต่างๆ ในชุมชน			
เคย		6	42.9
ไม่เคย		8	57.1

จากตารางที่ 10 ประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งผู้นำชุมชนที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ พบว่า เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือการปกครองส่วนท้องถิ่น แบ่งเป็น ตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน จำนวนมากที่สุด คือ 3 คน คิดเป็นร้อยละ 21.43 รองลงมา คือ สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และตำแหน่งหน้าที่อื่นๆ จำนวนกลุ่มละ 2 คน คิดเป็นร้อยละ 14.29 อันดับสาม คือ ตำแหน่งผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 1 คน หรือร้อยละ 7.14

ผู้ที่มีประสบการณ์ในตำแหน่งอาสาสมัครทำงานในชุมชน แบ่งเป็น อาสาสมัครที่ทำงานในชุมชนตำแหน่งต่างๆ จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 35.71 รองลงมา คืออาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 7.14

ผู้ที่มีประสบการณ์ในตำแหน่งแกนนำกลุ่มต่างๆ ในชุมชน แบ่งออกเป็น กรรมการกลุ่มออมทรัพย์ จำนวนมากที่สุด คือ 4 คน คิดเป็นร้อยละ 28.57 รองลงมา คือประธานกลุ่มพึ่งพาตนเองบ้านห้วยบะบ้า จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 14.29 และอันดับสาม คือ ประธานกลุ่มกองทุนหมู่บ้าน ประธานกลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ รองประธานกลุ่มพึ่งตนเองบ้านห้วยบะบ้า รองประธานกลุ่มเลี้ยงวัวหันห้วยยา รองประธาน สสอ. สมาชิกกลุ่มพ่อบ้าน จำนวนกลุ่มละ 1 คน คิดเป็นร้อยละ 7.14

ตารางที่ 10 แสดงจำนวนแกนนำกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มีประสบการณ์ในตำแหน่งผู้นำชุมชนที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ

ตำแหน่งผู้นำชุมชนที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ	จำนวน	ร้อยละ
ตำแหน่งทางการเมืองและการปกครองส่วนท้องถิ่น		
ผู้ใหญ่บ้าน	3	21.43
ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	1	7.14
สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล	2	14.29
อื่นๆ เช่น เลขานายกองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น	2	14.29
ตำแหน่งอาสาสมัครทำงานในชุมชน		
อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.)	1	7.14
อื่นๆ เช่น ชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน อาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง เป็นต้น	5	35.71

ตำแหน่งผู้นำชุมชนที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ	จำนวน	ร้อยละ
ตำแหน่งแกนนำกลุ่มต่างๆ ในชุมชน		
กรรมการกลุ่มออมทรัพย์	4	28.57
ประธานกลุ่มกองทุนหมู่บ้าน	1	7.14
ประธานกลุ่มพึ่งพาตนเองบ้านห้วยบะบ้า	2	14.29
ประธานกลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ	1	7.14
รองประธานกลุ่มพึ่งตนเองบ้านห้วยบะบ้า	1	7.14
รองประธานกลุ่มเลี้ยงวัวหันห้วยยา	1	7.14
รองประธานสสอ.	1	7.14
สมาชิกกลุ่มพ่อบ้าน	1	7.14

1.5.3.2 คะแนนเฉลี่ยของระดับความรู้ความเข้าใจจาก 3 ประเด็นหลักในกระบวนการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเด็นการพัฒนาศักยภาพชุมชน หลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนา

H_o : คะแนนเฉลี่ยของระดับความรู้ความเข้าใจกระบวนการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประเด็นการพัฒนาศักยภาพชุมชน ก่อนและหลังการพัฒนาไม่แตกต่างกัน

H_1 : คะแนนเฉลี่ยของระดับความรู้ความเข้าใจกระบวนการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประเด็นการพัฒนาศักยภาพชุมชน หลังการพัฒนามีค่าสูงกว่าก่อนการพัฒนา

จากตารางที่ 11 แสดงผลคะแนนเฉลี่ยของระดับความรู้ความเข้าใจกระบวนการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประเด็นการพัฒนาศักยภาพชุมชนภาพรวม 2 ชุมชน ของแกนนำกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน พบว่า ก่อนการพัฒนามีค่าเฉลี่ย 1.34 หลังการพัฒนามีค่าเฉลี่ย 1.67 ผลต่างของเฉลี่ย =0.325 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)=0.253 และได้ใช้สถิติทดสอบค่าเฉลี่ยสำหรับข้อมูลสองชุดที่ได้มาจากกลุ่มตัวอย่างเดียวกัน (Paired – Samples T Test) ได้ค่า t =4.816,Sig. =0.000 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญ 0.05 ดังนั้นจึงปฏิเสธ H_o ยอมรับ H_1แสดงให้เห็นว่าคะแนนเฉลี่ยของระดับความรู้ความเข้าใจกระบวนการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประเด็นการพัฒนาศักยภาพชุมชนภาพรวม 2 ชุมชน หลังการพัฒนามีค่าสูงกว่าก่อนการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ตารางที่ 11 แสดงผลคะแนนเฉลี่ยของระดับความรู้ความเข้าใจกระบวนการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประเด็นการพัฒนาศักยภาพชุมชนภาพรวม 2 ชุมชน

คะแนน	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ค่าความต่างเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่า T	Sig./2
ก่อนพัฒนา	14	1.34	0.325	0.253	4.816	0.000
หลังพัฒนา	14	1.67				

จากตารางที่ 12 แสดงผลคะแนนเฉลี่ยของระดับความรู้ความเข้าใจกระบวนการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประเด็นการพัฒนาศักยภาพชุมชนบ้านห้วยบะบ้าของแกนนำกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน พบว่า ก่อนการพัฒนามีค่าเฉลี่ย 1.33หลังการพัฒนามีค่าเฉลี่ย 1.63 ผลต่างของเฉลี่ย = 0.292 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) = 0.150 และได้ใช้สถิติทดสอบค่าเฉลี่ยสำหรับข้อมูลสองชุดที่ได้มาจากกลุ่มตัวอย่างเดียวกัน (Paired – Samples T Test) ได้ค่า t = 4.772, Sig. = 0.003ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญ 0.05 ดังนั้นจึงปฏิเสธ H_o ยอมรับ H_1 แสดงให้เห็นว่า คะแนนเฉลี่ยของระดับความรู้ความเข้าใจกระบวนการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประเด็นการพัฒนาศักยภาพชุมชนบ้านห้วยบะบ้า หลังการพัฒนามีค่าสูงกว่าก่อนการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ตารางที่ 12 แสดงผลคะแนนเฉลี่ยของระดับความรู้ความเข้าใจกระบวนการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประเด็นการพัฒนาศักยภาพชุมชนบ้านห้วยบะบ้า

คะแนน	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ค่าความต่างเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่า T	Sig./2
ก่อนพัฒนา	6	1.33	0.292	0.150	4.772	0.003
หลังพัฒนา	6	1.63				

จากตารางที่ 13 แสดงผลคะแนนเฉลี่ยของระดับความรู้ความเข้าใจกระบวนการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประเด็นการพัฒนาศักยภาพชุมชนบ้านห้วยปูของแกนนำกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน พบว่า ก่อนการพัฒนามีค่าเฉลี่ย 1.35 หลังการพัฒนามีค่าเฉลี่ย 1.70ผลต่างของเฉลี่ย = 0.350 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) = 0.317 และได้ใช้สถิติทดสอบค่าเฉลี่ยสำหรับข้อมูลสองชุดที่ได้มาจากกลุ่มตัวอย่างเดียวกัน (Paired – Samples T Test) ได้ค่า t = 3.119, Sig. = 0.009ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญ 0.05 ดังนั้นจึงปฏิเสธ H_o ยอมรับ H_1 แสดงให้เห็นว่า คะแนนเฉลี่ยของระดับความรู้ความเข้าใจกระบวนการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประเด็นการพัฒนาศักยภาพชุมชนบ้านห้วยปู หลังการพัฒนามีค่าสูงกว่าก่อนการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ตารางที่ 13 แสดงผลคะแนนเฉลี่ยของระดับความรู้ความเข้าใจกระบวนการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประเด็นการพัฒนาศักยภาพชุมชนบ้านห้วยปู

คะแนน	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ค่าความต่างเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่า T	Sig./2
ก่อนพัฒนา	8	1.35	0.350	0.317	3.119	0.009
หลังพัฒนา	8	1.70				

1.5.3.3 คะแนนเฉลี่ยของระดับความรู้ความเข้าใจจาก 3 ประเด็นหลักในกระบวนการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประเด็นการจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรชุมชน หลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนา

H_o : คะแนนเฉลี่ยของระดับความรู้ความเข้าใจกระบวนการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประเด็นการจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรชุมชนก่อนและหลังการพัฒนาไม่แตกต่างกัน

H_1 : คะแนนเฉลี่ยของระดับความรู้ความเข้าใจกระบวนการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประเด็นการจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรชุมชนหลังการพัฒนามีค่าสูงกว่าก่อนการพัฒนา

จากตารางที่ 14 แสดงผลคะแนนเฉลี่ยของระดับความรู้ความเข้าใจกระบวนการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประเด็นการจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรชุมชน ภาพรวม 2 ชุมชน ของแกนนำกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน พบว่า ก่อนการพัฒนามีค่าเฉลี่ย 1.33หลังการพัฒนามีค่าเฉลี่ย 1.72ผลต่างของเฉลี่ย = 0.386ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) = 0.289 และได้ใช้สถิติทดสอบค่าเฉลี่ยสำหรับข้อมูลสองชุดที่ได้มาจากกลุ่มตัวอย่างเดียวกัน (Paired – Samples T Test) ได้ค่า t = 4.991, Sig. = 0.000 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญ 0.05 ดังนั้นจึงปฏิเสธ H_o ยอมรับ H_1 แสดงให้เห็นว่า คะแนนเฉลี่ยของระดับความรู้ความเข้าใจกระบวนการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประเด็นการจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรชุมชนภาพรวม 2 ชุมชน หลังการพัฒนามีค่าสูงกว่าก่อนการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ตารางที่ 14 แสดงผลคะแนนเฉลี่ยของระดับความรู้ความเข้าใจกระบวนการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประเด็นการจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรชุมชนภาพรวม 2 ชุมชน

คะแนน	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ค่าความต่างเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่า T	Sig./2
ก่อนพัฒนา	14	1.33	0.386	0.289	4.991	0.000
หลังพัฒนา	14	1.72				

จากตารางที่ 15 แสดงผลคะแนนเฉลี่ยของระดับความรู้ความเข้าใจกระบวนการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประเด็นการจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรชุมชนบ้านห้วยบะบ้า ของแกนนำกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน พบว่า ก่อนการพัฒนามีค่าเฉลี่ย 1.32หลังการพัฒนามีค่าเฉลี่ย 1.75ผลต่างของเฉลี่ย = 0.433ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) = 0.214 และได้ใช้สถิติทดสอบค่าเฉลี่ยสำหรับข้อมูลสองชุดที่ได้มาจากกลุ่มตัวอย่างเดียวกัน (Paired – Samples T Test) ได้ค่า t = 4.967, Sig. = 0.002ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญ 0.05 ดังนั้นจึงปฏิเสธ H_o ยอมรับ H_1 แสดงให้เห็นว่า คะแนนเฉลี่ยของระดับความรู้ความเข้าใจกระบวนการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประเด็นการจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรชุมชนบ้านห้วยบะบ้าหลังการพัฒนามีค่าสูงกว่าก่อนการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ตารางที่ 15 แสดงผลคะแนนเฉลี่ยของระดับความรู้ความเข้าใจกระบวนการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประเด็นการจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรชุมชนบ้านห้วยบะบ้า

คะแนน	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ค่าความต่างเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่า T	Sig./2
ก่อนพัฒนา	6	1.32	0.433	0.214	4.967	0.002
หลังพัฒนา	6	1.75				

จากตารางที่ 16 แสดงผลคะแนนเฉลี่ยของระดับความรู้ความเข้าใจกระบวนการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประเด็นการจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรชุมชนบ้านห้วยปู ของแกนนำกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน พบว่า ก่อนการพัฒนามีค่าเฉลี่ย 1.34หลังการพัฒนามีค่าเฉลี่ย 1.69ผลต่างของเฉลี่ย = 0.350ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) = 0.345 และได้ใช้สถิติทดสอบค่าเฉลี่ยสำหรับข้อมูลสองชุดที่ได้มาจากกลุ่มตัวอย่างเดียวกัน (Paired – Samples T Test) ได้ค่า t = 2.866, Sig. = 0.012ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญ 0.05 ดังนั้นจึงปฏิเสธ H_o ยอมรับ H_1 แสดงให้เห็นว่า คะแนนเฉลี่ยของระดับความรู้ความเข้าใจกระบวนการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประเด็นการจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรชุมชนบ้านห้วยปูหลังการพัฒนามีค่าสูงกว่าก่อนการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ตารางที่ 16 แสดงผลคะแนนเฉลี่ยของระดับความรู้ความเข้าใจกระบวนการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประเด็นการจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรชุมชนบ้านห้วยปู

คะแนน	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ค่าความต่างเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่า T	Sig./2
ก่อนพัฒนา	8	1.34	0.350	0.345	2.866	0.012
หลังพัฒนา	8	1.69				

1.5.3.4 คะแนนเฉลี่ยของระดับความรู้ความเข้าใจจาก 3 ประเด็นหลักในกระบวนการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประเด็นการพัฒนาโปรแกรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ หลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนา

H_o : คะแนนเฉลี่ยของระดับความรู้ความเข้าใจกระบวนการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประเด็นการพัฒนาโปรแกรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ก่อนและหลังการพัฒนาไม่แตกต่างกัน

H_1 : คะแนนเฉลี่ยของระดับความรู้ความเข้าใจกระบวนการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประเด็นการพัฒนาโปรแกรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์หลังการพัฒนามีค่าสูงกว่าก่อนการพัฒนา

จากตารางที่ 17 แสดงผลคะแนนเฉลี่ยของระดับความรู้ความเข้าใจกระบวนการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประเด็นการพัฒนาโปรแกรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ภาพรวม 2 ชุมชน ของแกนนำกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน พบว่า ก่อนการพัฒนามีค่าเฉลี่ย 1.32หลังการพัฒนามีค่าเฉลี่ย 1.63ผลต่างของเฉลี่ย = 0.311ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) = 0.217 และได้ใช้สถิติทดสอบค่าเฉลี่ยสำหรับข้อมูลสองชุดที่ได้มาจากกลุ่มตัวอย่างเดียวกัน (Paired – Samples T Test) ได้ค่า t = 5.363, Sig. = 0.000 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญ 0.05 ดังนั้นจึงปฏิเสธ H_o ยอมรับ H_1 แสดงให้เห็นว่า คะแนนเฉลี่ยของระดับความรู้ความเข้าใจกระบวนการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประเด็นการพัฒนาโปรแกรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ภาพรวม 2 ชุมชน หลังการพัฒนามีค่าสูงกว่าก่อนการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ตารางที่ 17 แสดงผลคะแนนเฉลี่ยของระดับความรู้ความเข้าใจกระบวนการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประเด็นการพัฒนาโปรแกรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ภาพรวม 2 ชุมชน

คะแนน	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ค่าความต่างเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่า T	Sig./2
ก่อนพัฒนา	14	1.32	0.311	0.217	5.363	0.000
หลังพัฒนา	14	1.63				

จากตารางที่ 18 แสดงผลคะแนนเฉลี่ยของระดับความรู้ความเข้าใจกระบวนการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประเด็นการพัฒนาโปรแกรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ชุมชนห้วยบะบ้า ของแกนนำกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน พบว่า ก่อนการพัฒนามีค่าเฉลี่ย 1.34หลังการพัฒนามีค่าเฉลี่ย 1.60ผลต่างของเฉลี่ย = 0.258ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) = 0.156 และได้ใช้สถิติทดสอบค่าเฉลี่ยสำหรับข้อมูลสองชุดที่ได้มาจากกลุ่มตัวอย่างเดียวกัน (Paired – Samples T Test) ได้ค่า t = 4.050, Sig. = 0.005ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญ 0.05 ดังนั้นจึงปฏิเสธ H_o ยอมรับ H_1 แสดงให้เห็นว่า คะแนนเฉลี่ยของระดับความรู้ความเข้าใจกระบวนการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประเด็นการพัฒนาโปรแกรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ชุมชนห้วยบะบ้าหลังการพัฒนามีค่าสูงกว่าก่อนการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ตารางที่ 18 แสดงผลคะแนนเฉลี่ยของระดับความรู้ความเข้าใจกระบวนการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประเด็นการพัฒนาโปรแกรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ชุมชนห้วยบะบ้า

คะแนน	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ค่าความต่างเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่า T	Sig./2
ก่อนพัฒนา	6	1.34	0.258	0.156	4.050	0.005
หลังพัฒนา	6	1.60				

จากตารางที่ 19 แสดงผลคะแนนเฉลี่ยของระดับความรู้ความเข้าใจกระบวนการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประเด็นการพัฒนาโปรแกรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ชุมชนห้วยปู ของแกนนำกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน พบว่า ก่อนการพัฒนามีค่าเฉลี่ย 1.31 หลังการพัฒนามีค่าเฉลี่ย 1.66ผลต่างของเฉลี่ย = 0.350ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) = 0.256 และได้ใช้สถิติทดสอบค่าเฉลี่ยสำหรับข้อมูลสองชุดที่ได้มาจากกลุ่มตัวอย่างเดียวกัน (Paired – Samples T Test) ได้ค่า t = 3.862, Sig. = 0.003ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญ 0.05 ดังนั้นจึงปฏิเสธ H_o ยอมรับ H_1 แสดงให้เห็นว่า คะแนนเฉลี่ยของระดับความรู้ความเข้าใจกระบวนการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประเด็นการพัฒนาโปรแกรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ชุมชนห้วยปูหลังการพัฒนามีค่าสูงกว่าก่อนการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ตารางที่ 19 แสดงผลคะแนนเฉลี่ยของระดับความรู้ความเข้าใจกระบวนการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประเด็นการพัฒนาโปรแกรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ชุมชนห้วยปู

คะแนน	**จำนวน**	**ค่าเฉลี่ย**	**ค่าความต่างเฉลี่ย**	**ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน**	**ค่า T**	**Sig./2**
ก่อนพัฒนา	8	1.31	0.350	0.256	3.862	0.003
หลังพัฒนา	8	1.66				

ตอนที่ 2 กลุ่มเป้าหมายในชุมชนท่องเที่ยวเดิม

2.1 สภาพก่อนการพัฒนาของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนเดิม

กลุ่มเป้าหมายในชุมชนท่องเที่ยวเดิมของอำเภอกัลยาณิวัฒนา ประกอบด้วย 4 กลุ่มการท่องเที่ยวใน 3 ตำบล ได้แก่ 1) ตำบลบ้านจันทร์ กลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเหล่อชอ และกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านวัดจันทร์ 2) ตำบลแม่แดด กลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนดงสามหมื่น และ 3) ตำบลแจ่มหลวง กลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านเสาแดง คณะผู้วิจัยร่วมกับแกนนำในแต่ละกลุ่มทำการประเมินตนเองตามแบบมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านที่ 1 การจัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชน และด้านที่ 2 การกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่นสังคมและคุณภาพชีวิตทั้ง 4 กลุ่ม แสดงรายละเอียดตามมาตรฐานได้ดังต่อไปนี้

2.1.1 มาตรฐานด้านที่ 1 การจัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชน

คณะผู้วิจัยร่วมกับแกนนำในแต่ละกลุ่มทำการประเมินตนเองของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนเดิมทั้ง 4 กลุ่มตามมาตรฐานด้านที่ 1 การจัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยนำเสนอผลจำแนกเป็นหัวข้อดังนี้ 1) สภาพการจัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชนก่อนการพัฒนา 2) ภาพรวมสัดส่วนการจัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชนก่อนการพัฒนา และ 3) หลักฐานการจัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชนก่อนการพัฒนา แสดงรายละเอียดตามหัวข้อได้ดังต่อไปนี้

2.1.1.1 สภาพการจัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชนก่อนการพัฒนา

ในตารางที่ 20 แสดงสภาพการจัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชนก่อนการพัฒนา ประกอบไปด้วย 6 ประเด็น ได้แก่ 1) ระบบการบริหารจัดการโดยชุมชนแบบบูรณาการ ทั้ง 8 ด้าน 2) การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวและชุมชน 3) การเสริมศักยภาพของคนในกลุ่มและชุมชน 4) มีระบบประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวกลุ่มท่องเที่ยวและชุมชนที่ครอบคลุมทั้ง 8 ด้าน 5) การปฏิบัติตามกฎระเบียบทั้งคนในชุมชนและนักท่องเที่ยว และ 6) การตลาดและประชาสัมพันธ์อย่างรับผิดชอบ ซึ่งในภาพรวมทุกชุมชนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ปานกลาง” (ค่าเฉลี่ย 0.98) ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มเหล่อชอ บ้านวัดจันทร์ บ้านดงสามหมื่น และบ้านเสาแดง (ค่าเฉลี่ย 0.91, 1.01, 1.02 และ 0.96ตามลำดับ) และหากพิจารณารายประเด็นแสดงรายละเอียดได้ดังนี้

1) ระบบการบริหารจัดการโดยชุมชนแบบบูรณาการ ทั้ง 8 ด้าน

(1) มีการทำงานในระบบกลุ่มท่องเที่ยว ซึ่งคณะกรรมการเข้ามาบริหารจัดการ ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ดี” (ค่าเฉลี่ย 1.50) โดย บ้านวัดจันทร์และบ้านดงสามหมื่น มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ดี” ส่วนบ้านเสาแดง และกลุ่มเหล่อชอ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ปานกลาง”

(2)คณะกรรมการมีความเข้าใจในเป้าหมายและหลักการของการท่องเที่ยวโดยชุมชนในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ดี” (ค่าเฉลี่ย 1.75) โดยบ้านวัดจันทร์ บ้านเสาแดง และบ้านดงสามหมื่น มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ดี” ส่วนกลุ่มเหล่อชอ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ปานกลาง”

(3) คณะกรรมการมีความรู้ ความสามารถที่ครอบคลุมทั้ง 8 ด้านในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ปานกลาง” (ค่าเฉลี่ย 1.00) โดยทุกกลุ่มมีการปฏิบัติในระดับ “ปานกลาง”

(4) สมาชิกในกลุ่มท่องเที่ยวเป็นคนในชุมชน และเข้าใจเป้าหมายของการท่องเที่ยวโดยชุมชนในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ปานกลาง” (ค่าเฉลี่ย 1.00) โดยทุกกลุ่มมีการปฏิบัติในระดับ “ปานกลาง”

(5) กลุ่มท่องเที่ยวมีการแบ่งหน้าที่และกระจายบทบาทการทำงานที่ครอบคลุมทั้ง 8 ด้าน ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ปานกลาง” (ค่าเฉลี่ย 1.00) โดยทุกกลุ่มมีการปฏิบัติในระดับ “ปานกลาง”

(6)มีกลไกการประสานงาน โดยมีผู้ประสานงานที่ชัดเจนในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ปานกลาง” (ค่าเฉลี่ย 1.25) โดยกลุ่มบ้านดงสามหมื่นมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ดี” ส่วนกลุ่มบ้านวัดจันทร์ บ้านเสาแดง และเหล่อชอมีการปฏิบัติในระดับ “ปานกลาง”

(7)มีการจัดเก็บข้อมูลของกลุ่มอย่างเป็นระบบ และมีการปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัยอยู่เสมอทุกๆ ปี ในภาพรวมพบว่าทุกกลุ่มมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ควรปรับปรุง” (ค่าเฉลี่ย 0.00)

(8)กลุ่มท่องเที่ยวมีแผนงานที่ชัดเจนและมีแผนงานที่ครอบคลุมทั้ง 8 ด้านในภาพรวมพบว่าทุกกลุ่ม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ควรปรับปรุง” (ค่าเฉลี่ย 0.00)

(9)กลุ่มท่องเที่ยวมีระบบการเงินและบัญชีที่ชัดเจน โปร่งใสและตรวจสอบได้ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ดี” (ค่าเฉลี่ย 1.75) โดยบ้านวัดจันทร์ บ้านเสาแดงและบ้านดงสามหมื่น มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ดี” ส่วนกลุ่มเหล่อชอ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ปานกลาง”

(10)กลุ่มท่องเที่ยวมีการกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับการใช้ประโยชน์ของสภาพพื้นที่ชุมชนในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ดี” (ค่าเฉลี่ย 2.00) และพบว่าทุกกลุ่มในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ดี”

2)การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวและชุมชน

(1) กลุ่มท่องเที่ยวมีกระบวนการทำงานที่ให้โอกาสกับสมาชิกในการร่วมคิดวางแผนและตัดสินใจ ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ดี” (ค่าเฉลี่ย 1.75) โดยบ้านวัดจันทร์ กลุ่มเหล่อชอ และบ้านดงสามหมื่น มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ดี” ส่วนบ้านเสาแดงมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ปานกลาง”

(2) สมาชิกมีความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของ ที่แสดงให้เห็นอย่างเป็นรูปธรรม เช่น การเข้ามารับทราบข้อมูล ร่วมคิด ร่วมแก้ไขปัญหา ร่วมแรงหรือร่วมทุน โดยการถือหุ้นร่วมกัน ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ปานกลาง” (ค่าเฉลี่ย 1.00) โดยทุกกลุ่มมีการปฏิบัติในระดับ “ปานกลาง”

(3)มีการประชุมหรือเวทีแลกเปลี่ยนกันภายในกลุ่มอย่างสม่ำเสมอ อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ปานกลาง” (ค่าเฉลี่ย 1.00) โดยทุกกลุ่มมีการปฏิบัติในระดับ “ปานกลาง”

(4)มีการกระจายข่าวสารความเคลื่อนไหวและกิจกรรมของกลุ่มท่องเที่ยวให้ชุมชนรับรู้อย่างต่อเนื่อง ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ปานกลาง” (ค่าเฉลี่ย 1.00) โดยทุกกลุ่มมีการปฏิบัติในระดับ “ปานกลาง”

(5)เปิดโอกาสให้คนในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มท่องเที่ยว (อย่างน้อยปีละ 1 กิจกรรม) ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ปานกลาง” (ค่าเฉลี่ย 1.00) โดยทุกกลุ่มมีการปฏิบัติในระดับ “ปานกลาง”

(6) กลุ่มท่องเที่ยวเปิดโอกาสให้คนในชุมชนเข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยว (อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง) ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ปานกลาง” (ค่าเฉลี่ย 1.00) โดยทุกกลุ่มมีการปฏิบัติในระดับ “ปานกลาง”

3)การเสริมศักยภาพของคนในกลุ่มและชุมชน

(1) สมาชิกได้รับโอกาสพัฒนาความรู้และทักษะในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ของตนอย่างต่อเนื่อง และสามารถนำความรู้ไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ปานกลาง” (ค่าเฉลี่ย 1.00) โดยทุกกลุ่มมีการปฏิบัติในระดับ “ปานกลาง”

(2) ผู้นำและสมาชิก มีทักษะในการถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ ให้แก่บุคลากรและหน่วยงานที่สนใจได้ ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ปานกลาง” (ค่าเฉลี่ย 0.75) โดยทุกกลุ่มมีการปฏิบัติในระดับ “ปานกลาง” ยกเว้นกลุ่มเหล่อชอที่ “ไม่ได้มีการปฏิบัติ”

(3)มีการหมุนเวียนให้สมาชิกได้มีโอกาสเข้าร่วมประชุมและฝึกอบรมต่างๆ ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ปานกลาง” (ค่าเฉลี่ย 1.00) โดยทุกกลุ่มมีการปฏิบัติในระดับ “ปานกลาง”

(4)มีกิจกรรมในการเสริมสร้างศักยภาพของสมาชิกกลุ่มและคนในชุมชนซึ่งบรรจุไว้ในแผนการดำเนินงาน ในภาพรวมพบว่าทุกกลุ่ม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ควรปรับปรุง” (ค่าเฉลี่ย 0.00)

4) ระบบประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวกลุ่มท่องเที่ยวและชุมชนที่ครอบคลุมทั้ง 8 ด้าน

(1) มีการประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ เช่น สมุดเยี่ยมแบบสอบถาม เป็นต้น ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ปานกลาง” (ค่าเฉลี่ย 1.00) โดยทุกกลุ่มมีการปฏิบัติในระดับ “ปานกลาง”

(2)มีการประเมินความพึงพอใจของสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยว ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น เวทีประจำเดือน ประชุมกลุ่มย่อย หรือการตอบแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ เป็นต้น ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ปานกลาง” (ค่าเฉลี่ย 1.00) โดยทุกกลุ่มมีการปฏิบัติในระดับ “ปานกลาง”

(3) มีเวทีประชาคมเพื่อสร้างการรับรู้ของคนในชุมชนเกี่ยวกับการดำเนินงานของ กลุ่ม และเปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้แสดงความคิดเห็นอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ปานกลาง” (ค่าเฉลี่ย 1.00) โดยทุกกลุ่มมีการปฏิบัติในระดับ “ปานกลาง”

(4)มีการวิเคราะห์ผลการประเมินความพึงพอใจทั้งจากนักท่องเที่ยว สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยว และคนในชุมชน เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวต่อไป ในภาพรวมพบว่าทุกกลุ่ม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ควรปรับปรุง” (ค่าเฉลี่ย 0.00)

5)การปฏิบัติตามกฎระเบียบของคนในชุมชนและนักท่องเที่ยว

(1)มีข้อตกลงหรือกฎระเบียบของกลุ่มท่องเที่ยวที่ได้รับการยอมรับจากคนในชุมชนและสมาชิกปฏิบัติตามข้อกำหนดนั้น ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ปานกลาง” (ค่าเฉลี่ย 1.00) โดยทุกกลุ่มมีการปฏิบัติในระดับ “ปานกลาง”

(2) กลุ่มท่องเที่ยวมีการกำหนดกฎระเบียบสำหรับนักท่องเที่ยวและมีการแจ้งให้นักท่องเที่ยวรับทราบล่วงหน้า ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ปานกลาง” (ค่าเฉลี่ย 1.00) โดยทุกกลุ่มมีการปฏิบัติในระดับ “ปานกลาง”

(3) กลุ่มท่องเที่ยวมีการจัดทำสื่อเผยแพร่กฎระเบียบให้กับชาวบ้านและนักท่องเที่ยวได้รับทราบเช่น ป้ายประกาศ แผ่นผับ คู่มือท่องเที่ยว ในภาพรวมพบว่าทุกกลุ่ม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ควรปรับปรุง” (ค่าเฉลี่ย 0.00)

6)การตลาดและประชาสัมพันธ์อย่างรับผิดชอบ

(1)มีการกำหนดเป้าหมายกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับชุมชนและกิจกรรมที่เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวในแต่ละกลุ่มเป้าหมาย ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ดี” (ค่าเฉลี่ย 2.00) และพบว่าทุกกลุ่มในภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ดี”

(2)มีการกำหนดปฏิทินกิจกรรมท่องเที่ยวเพื่อให้ผู้ประกอบการหรือนักท่องเที่ยวทราบล่วงหน้า ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ดี” (ค่าเฉลี่ย 2.00) และพบว่าทุกกลุ่มในภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ดี”

(3)มีการให้ข้อมูลเพื่อการประชาสัมพันธ์ในกิจกรรมและบริการที่เป็นข้อเท็จจริง ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ปานกลาง” (ค่าเฉลี่ย 1.00) โดยทุกกลุ่มมีการปฏิบัติในระดับ “ปานกลาง”

(4)มีประสบการณ์ในการออกไปประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของชุมชนตามงานเทศกาลท่องเที่ยวต่างๆ ในระดับจังหวัดหรือประเทศ อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ปานกลาง” (ค่าเฉลี่ย 1.00) โดยทุกกลุ่มมีการปฏิบัติในระดับ “ปานกลาง”

ตารางที่ 20 สภาพการจัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชนก่อนการพัฒนา

เกณฑ์พิจารณา	เหล่อชอ คะแนน	วัดจันทร์ คะแนน	ดงสามหมื่น คะแนน	เสาแดง คะแนน	ภาพรวม คะแนน
1. ระบบการบริหารจัดการโดยชุมชนแบบบูรณาการ ทั้ง 8 ด้าน					
1.1 มีการทำงานในระบบกลุ่มท่องเที่ยว ซึ่งคณะกรรมการเข้ามาบริหารจัดการ	1 ปานกลาง	2 ดี	2 ดี	1 ปานกลาง	1.50 ดี
1.2 คณะกรรมการมีความเข้าใจในเป้าหมายและหลักการของการท่องเที่ยวโดยชุมชน	1 ปานกลาง	2 ดี	2 ดี	2 ดี	1.75 ดี
1.3 คณะกรรมการมีความรู้ความสามารถที่ครอบคลุมทั้ง 8 ด้าน	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1.00 ปานกลาง
1.4 สมาชิกในกลุ่มท่องเที่ยวเป็นคนในชุมชนและเข้าใจเป้าหมายของการท่องเที่ยวโดยชุมชน	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1.00 ปานกลาง
1.5 กลุ่มท่องเที่ยวมีการแบ่งหน้าที่และกระจายบทบาทการทำงานที่ครอบคลุมทั้ง 8 ด้าน	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1.00 ปานกลาง
1.6 มีกลไกการประสานงานโดยมีผู้ประสานงานที่ชัดเจน	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	2 ดี	1 ปานกลาง	1.25 ปานกลาง
1.7 กลุ่มท่องเที่ยวมีระบบข้อมูลมีการจัดเก็บอย่างเป็นระบบและมีการปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัยอยู่เสมอทุก ๆ ปี	0 ไม่มี	0 ไม่มี	0 ไม่มี	0 ไม่มี	0.00 ควรปรับปรุง
1.8 กลุ่มท่องเที่ยวมีแผนงานที่ชัดเจนและมีแผนงานที่ครอบคลุมทั้ง 8 ด้าน	0 ไม่มี	0 ไม่มี	0 ไม่มี	0 ไม่มี	0.00 ควรปรับปรุง
1.9 กลุ่มท่องเที่ยวมีระบบการเงินและบัญชีที่ชัดเจนโปร่งใสและตรวจสอบได้	1 ปานกลาง	2 ดี	2 ดี	2 ดี	1.75 ดี
1.10 กลุ่มท่องเที่ยวมีการกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับการใช้ประโยชน์ของสภาพพื้นที่ชุมชน	2 ดี	2 ดี	2 ดี	2 ดี	2.00 ดี

เกณฑ์พิจารณา	เหล่อชอ คะแนน	วัดจันทร์ คะแนน	ดงสามหมื่น คะแนน	เสาแดง คะแนน	ภาพรวม คะแนน
ค่าเฉลี่ย	0.90 ปานกลาง	1.20 ปานกลาง	1.30 ปานกลาง	1.10 ปานกลาง	1.13 ปานกลาง
2. การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวและชุมชน					
2.1 กลุ่มท่องเที่ยวมีกระบวนการทำงานที่ให้โอกาสกับสมาชิกในการร่วมคิดวางแผนและตัดสินใจ	2 ดี	2 ดี	2 ดี	1 ปานกลาง	1.75 ดี
2.2 สมาชิกมีความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของ ที่แสดงให้เห็นอย่างเป็นรูปธรรม เช่นการเข้ามารับทราบข้อมูล ร่วมคิดร่วมแก้ไขปัญหา ร่วมแรงหรือร่วมทุนโดยการถือหุ้นร่วมกัน	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1.00 ปานกลาง
2.3 กลุ่มท่องเที่ยวมีเวทีแลกเปลี่ยนอย่างสม่ำเสมออย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1.00 ปานกลาง
2.4 มีการกระจายข่าวสารให้ชุมชนรับรู้อย่างต่อเนื่อง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1.00 ปานกลาง
2.5 กลุ่มท่องเที่ยวเปิดโอกาสให้คนในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่ม (อย่างน้อยปีละ 1 กิจกรรม)	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1.00 ปานกลาง
2.6 กลุ่มท่องเที่ยวเปิดโอกาสให้คนในชุมชนเข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยว (อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง)	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1.00 ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	1.17 ปานกลาง	1.17 ปานกลาง	1.17 ปานกลาง	1.00 ปานกลาง	1.13 ปานกลาง
3. การเสริมศักยภาพของคนในกลุ่มและชุมชน					
3.1 สมาชิกได้รับโอกาสพัฒนาความรู้และทักษะในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ของตนอย่างต่อเนื่องและสามารถนำความรู้ไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1.00 ปานกลาง

เกณฑ์พิจารณา	เหล่อชอ คะแนน	วัดจันทร์ คะแนน	ดงสามหมื่น คะแนน	เสาแดง คะแนน	ภาพรวม คะแนน
3.2 ผู้นำและสมาชิกสามารถนำความรู้ ประสบการณ์และมีทักษะในการถ่ายทอดให้แก่บุคคลและหน่วยงานที่สนใจ	0 ไม่มี	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	0.75 ปานกลาง
3.3 มีการหมุนเวียนให้สมาชิกได้เข้าร่วมประชุมและฝึกอบรม	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1.00 ปานกลาง
3.4 กลุ่มท่องเที่ยวมีกิจกรรมในการเสริมสร้างศักยภาพของคนในชุมชนซึ่งบรรจุไว้ในแผนการดำเนินงาน	0 ไม่มี	0 ไม่มี	0 ไม่มี	0 ไม่มี	0.00 ควรปรับปรุง
ค่าเฉลี่ย	0.50 ควรปรับปรุง	0.75 ปานกลาง	0.75 ปานกลาง	0.75 ปานกลาง	0.69 ปานกลาง
4. มีระบบประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวกลุ่มท่องเที่ยวและชุมชนที่ครอบคลุมทั้ง 8 ด้าน					
4.1 มีการประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ เช่นสมุดเยี่ยม แบบสอบถาม เป็นต้น	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1.00 ปานกลาง
4.2 มีการประเมินความพึงพอใจของสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ เช่นเวทีประจำเดือน ประชุมกลุ่มย่อย หรือการตอบแบบสอบถาม การสัมภาษณ์	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1.00 ปานกลาง
4.3 มีเวทีประชาคมเพื่อสร้างการรับรู้ของคนในชุมชนเกี่ยวกับการดำเนินงานของกลุ่มและเปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้แสดงความคิดเห็นอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1.00 ปานกลาง
4.4 มีการวิเคราะห์ผลการประเมินความพึงพอใจทั้งจากนักท่องเที่ยว สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยว คนในชุมชน และ	0 ไม่มี	0 ไม่มี	0 ไม่มี	0 ไม่มี	0.00 ควรปรับปรุง

เกณฑ์พิจารณา	เหล่อชอ คะแนน	วัดจันทร์ คะแนน	ดงสามหมื่น คะแนน	เสาแดง คะแนน	ภาพรวม คะแนน
นำไปใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อไป					
ค่าเฉลี่ย	0.75 ปานกลาง	0.75 ปานกลาง	0.75 ปานกลาง	0.75 ปานกลาง	0.75 ปานกลาง
5. การปฏิบัติตามกฎระเบียบ ทั้งคนในชุมชนและนักท่องเที่ยว					
5.1 กลุ่มท่องเที่ยวมีข้อตกลงหรือกฎระเบียบที่เป็นที่ยอมรับของคนในชุมชนและสมาชิกปฏิบัติตามข้อกำหนดนั้น	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1.00 ปานกลาง
5.2 กลุ่มท่องเที่ยวมีกฎระเบียบสำหรับนักท่องเที่ยวและมีการแจ้งให้นักท่องเที่ยวรับทราบล่วงหน้า	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1.00 ปานกลาง
5.3 กลุ่มท่องเที่ยวมีการเผยแพร่กฎระเบียบให้กับชาวบ้านและนักท่องเที่ยวได้รับทราบเช่น ป้ายประกาศ แผ่นพับ คู่มือท่องเที่ยว	0 ไม่มี	0 ไม่มี	0 ไม่มี	0 ไม่มี	0.00 ควรปรับปรุง
ค่าเฉลี่ย	0.67 ปานกลาง	0.67 ปานกลาง	0.67 ปานกลาง	0.67 ปานกลาง	0.67 ปานกลาง
6. การตลาดและประชาสัมพันธ์อย่างรับผิดชอบ					
6.1 กลุ่มท่องเที่ยวมีการกำหนดเป้าหมายที่เหมาะสมกับชุมชนและกิจกรรมที่เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวในแต่ละกลุ่มเป้าหมาย	2 ดี	2 ดี	2 ดี	2 ดี	2.00 ดี
6.2 กลุ่มท่องเที่ยวมีการกำหนดปฏิทินกิจกรรมเพื่อให้นักท่องเที่ยวหรือผู้ประกอบการทราบล่วงหน้า	2 ดี	2 ดี	2 ดี	2 ดี	2.00 ดี
6.3 กลุ่มท่องเที่ยวมีการให้ข้อมูลเพื่อการประชาสัมพันธ์ในกิจกรรมและบริการที่เป็น	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1.00 ปานกลาง

เกณฑ์พิจารณา	เหล่อชอ คะแนน	วัดจันทร์ คะแนน	ดงสามหมื่น คะแนน	เสาแดง คะแนน	ภาพรวม คะแนน
ข้อเท็จจริง					
6.4 กลุ่มท่องเที่ยวมีประสบการณ์ในการออกไปประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของชุมชนตามงานเทศกาลท่องเที่ยวต่างๆ ในระดับจังหวัดหรือประเทศ อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1.00 ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	1.50 ดี	1.50 ดี	1.50 ดี	1.50 ดี	1.50 ดี
ภาพรวม	0.91 ปานกลาง	1.01 ปานกลาง	1.02 ปานกลาง	0.96 ปานกลาง	0.98 ปานกลาง

2.1.1.2 ภาพรวมสัดส่วนการจัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชนก่อนการพัฒนา จากผลการศึกษาสถานการณ์ปฏิบัติตามมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนร่วมกันกับแกนนำในแต่ละกลุ่มในด้านที่ 1 การจัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชน ใน 6 ประเด็น แสดงในภาพที่ 58 ในภาพรวมพบว่าทั้ง 6 ประเด็น มีการปฏิบัติแล้ว และเมื่อดูรายประเด็นมีรายละเอียดดังนี้

1) ระบบการบริหารจัดการโดยชุมชนแบบบูรณาการ ทั้ง 8 ด้าน พบว่าทุกกลุ่มมีการปฏิบัติแล้วร้อยละ 80.00

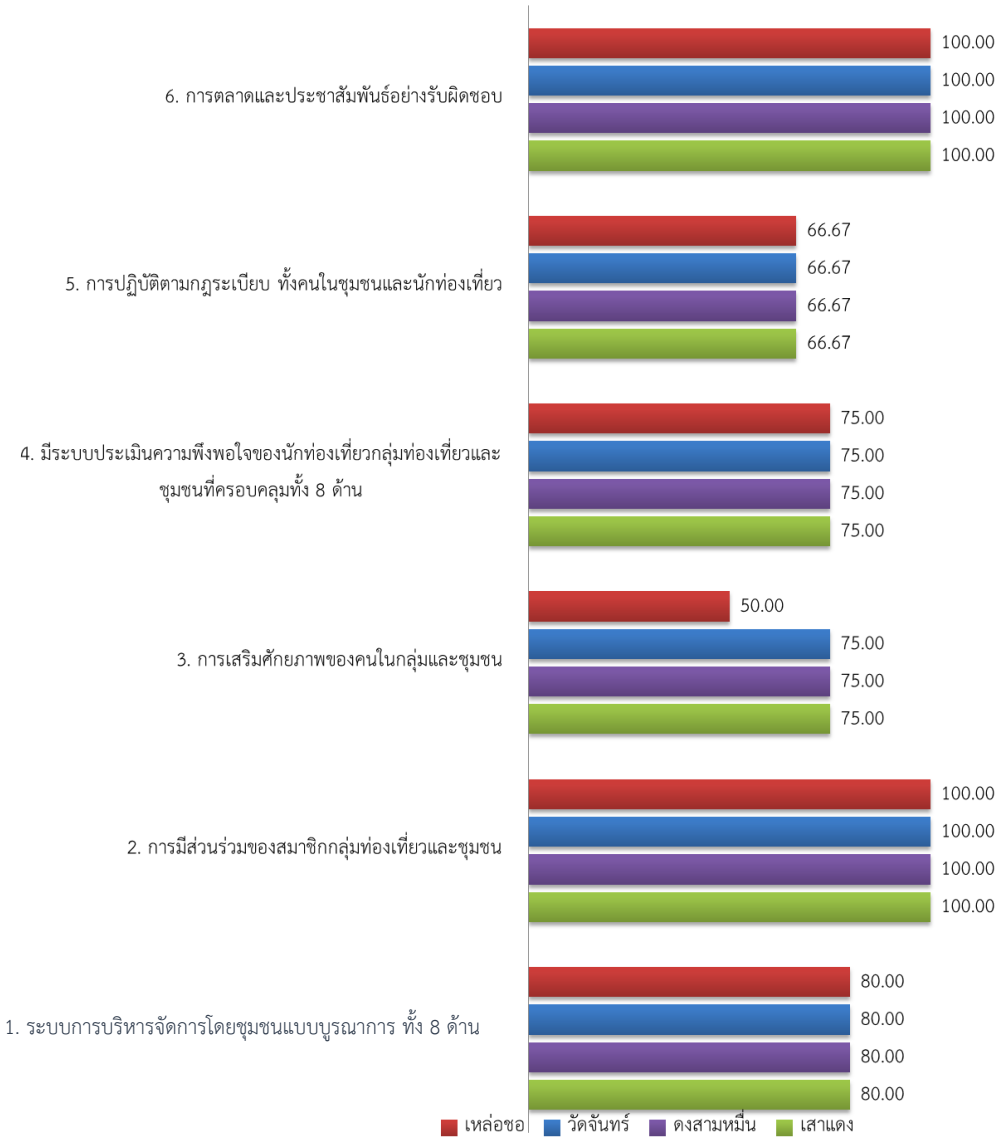
2) การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวและชุมชน พบว่าทุกกลุ่มมีการปฏิบัติแล้วร้อยละ 100.00

3) การเสริมศักยภาพของคนในกลุ่มและชุมชน พบว่าบ้านเสาแดง บ้านวัดจันทร์ และบ้านดงสามหมื่น มีการปฏิบัติแล้ว ร้อยละ 75.00 ส่วนกลุ่มเหล่อชอ มีการปฏิบัติแล้วร้อยละ 50

4) มีระบบประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวกลุ่มท่องเที่ยวและชุมชนที่ครอบคลุมทั้ง 8 ด้าน พบว่าทุกกลุ่มมีการปฏิบัติแล้วร้อยละ 75.00

5) การปฏิบัติตามกฎระเบียบ ทั้งคนในชุมชนและนักท่องเที่ยว พบว่าทุกกลุ่มมีการปฏิบัติแล้วร้อยละ 66.67

6) การตลาดและประชาสัมพันธ์อย่างรับผิดชอบ พบว่าทุกกลุ่มมีการปฏิบัติแล้วร้อยละ 100.00

ภาพที่ 58 ภาพรวมสัดส่วนการจัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชนก่อนการพัฒนา

2.1.1.3 หลักฐานการจัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชนก่อนการพัฒนา เพื่อประเมินสภาพตามมาตรฐานด้านที่ 1 การจัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชน ทั้ง 4 กลุ่มการท่องเที่ยวให้เป็นแนวทางเดียวกัน คณะผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การประเมินเป็น 3 ระดับ ดังนี้

0 = ไม่มีการปฏิบัติตามมาตรฐาน

1 = ระดับปานกลาง มีการปฏิบัติแต่ยังไม่ปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ และไม่มีหลักฐานอ้างอิงที่ชัดเจน

2 = ระดับดี มีการปฏิบัติสม่ำเสมอ และมีหลักฐานอ้างอิง

คณะผู้วิจัยและแกนนำในแต่ละกลุ่มท่องเที่ยวได้ร่วมกันพิจารณาหลักฐานการปฏิบัติตามมาตรฐานด้านที่ 1 การจัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชนแยกรายกลุ่ม รายมาตรฐาน และรายข้อ แสดงรายละเอียดในตารางที่ 21– ตารางที่ 24

1) กลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเหล่อชอ

ตารางที่ 21 หลักฐานการจัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชนกลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเหล่อชอก่อนการพัฒนา

เกณฑ์พิจารณา	คะแนนก่อนพัฒนา	หลักฐาน
1. ระบบการบริหารจัดการโดยชุมชนแบบบูรณาการ ทั้ง 8 ด้าน		
1.1 มีการทำงานในระบบกลุ่มท่องเที่ยว ซึ่งคณะกรรมการเข้ามาบริหารจัดการ	1	- การทำงานในรูปแบบคณะกรรมการที่มีโครงการสร้างบริหารและบทบาทหน้าที่ (ภาคผนวก ช-1) - มีกฎระเบียบของกลุ่มที่ยังไม่ได้ปฏิบัติต่อเนื่องจริงจัง (ภาคผนวก ช-6)
1.2 คณะกรรมการมีความเข้าใจในเป้าหมายและหลักการของการท่องเที่ยวโดยชุมชน	1	- การทำงานในรูปแบบคณะกรรมการแต่ไม่ต่อเนื่อง (ภาคผนวก ช-1)
1.3 คณะกรรมการมีความรู้ความสามารถที่ครอบคลุมทั้ง 8 ด้าน	1	- โปรแกรมท่องเที่ยวที่เน้นการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม ความปลอดภัย (ภาคผนวก ช-2) - กฎระเบียบการกระจายผลประโยชน์ (ภาคผนวก ช-3)
1.4 สมาชิกในกลุ่มท่องเที่ยวเป็นคนในชุมชนและเข้าใจเป้าหมายของการท่องเที่ยวโดยชุมชน	1	- รายชื่อสมาชิกกลุ่มตามโครงสร้างคณะกรรมการกลุ่ม (ภาคผนวก ช-1) - วัตถุประสงค์ของการทำท่องเที่ยวโดยชุมชน (ภาคผนวก ช-4)
1.5 กลุ่มท่องเที่ยวมีการแบ่งหน้าที่และกระจายบทบาทการทำงานที่ครอบคลุมทั้ง 8 ด้าน	1	- การทำงานในรูปแบบคณะกรรมการที่มีโครงการสร้างบริหารและบทบาทหน้าที่ (ภาคผนวก ช-1)

เกณฑ์พิจารณา	คะแนนก่อนพัฒนา	หลักฐาน
1.6 มีกลไกการประสานงานโดยมีผู้ประสานงานที่ชัดเจน	1	- การทำงานในรูปแบบคณะกรรมการที่มีโครงการสร้างบริหารและบทบาทหน้าที่ (ภาคผนวก ช-1)
1.7 มีการจัดเก็บข้อมูลของกลุ่มอย่างเป็นระบบและมีการปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัยอยู่เสมอทุก ๆ ปี	0	- ไม่มี
1.8 กลุ่มท่องเที่ยวมีแผนงานที่ชัดเจนและมีแผนงานที่ครอบคลุมทั้ง 8 ด้าน	0	- ไม่มี
1.9 กลุ่มท่องเที่ยวมีระบบการเงินและบัญชีที่ชัดเจน /โปร่งใสและตรวจสอบได้	1	- มีใบเสร็จรับเงินแสดงรายได้และสัดส่วนการนำเงินเข้ากลุ่ม(ภาคผนวก ก-1.5) - มีกรรมการดูแลระบบการเงินและบัญชี แต่ยังไม่เฉพาะชัดเจน (ภาคผนวก ช-1)
1.10 กลุ่มท่องเที่ยวมีการกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับการใช้ประโยชน์ของสภาพพื้นที่ชุมชน	2	- กำหนดระเบียบการรับนักท่องเที่ยวชัดเจน (ภาคผนวก ช-6) - กิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นไปตามวิถีของชุมชนและสภาพพื้นที่ (ภาคผนวก ช-2)
2. การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวและชุมชน		
2.1 กลุ่มท่องเที่ยวมีกระบวนการทำงานที่ให้โอกาสกับสมาชิกในการร่วมคิดวางแผนและตัดสินใจ	2	- มีการกำหนดโครงสร้างการบริหารงานกลุ่มอย่างชัดเจน(ภาคผนวก ก-1.1) - มีการประชุมคณะกรรมการกลุ่มทุกครั้งก่อนที่จะรับนักท่องเที่ยว (ภาคผนวก ช-7)
2.2 สมาชิกมีความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของ ที่แสดงให้เห็นอย่างเป็นรูปธรรม เช่น การเข้ามารับทราบข้อมูล ร่วมคิด ร่วมแก้ไขปัญหา ร่วมแรงหรือร่วมทุนโดยการถือหุ้นร่วมกัน	1	- การประชุมของกลุ่มทุกครั้งจะเปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงข้อคิดเห็น แก้ไขปัญหาต่างๆ แต่สมาชิกบางคนจะเข้าร่วมประชุมไม่ต่อเนื่อง(ภาคผนวก ช-7)
2.3 มีการประชุมหรือเวทีแลกเปลี่ยนกันภายในกลุ่มอย่างสม่ำเสมอ อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง	1	- เลขานุการกลุ่มจะทำบันทึกการประชุมเพื่อเก็บเป็นฐานข้อมูลกลุ่ม แต่ยังไม่ได้ทำทุกครั้งที่มีการประชุม(ภาคผนวก ช-.8)
2.4 มีการกระจายข่าวสารความเคลื่อนไหวและกิจกรรมของกลุ่มท่องเที่ยวให้ชุมชนรับรู้อย่าง	1	- ตามโครงสร้างคณะกรรมการกลุ่ม จะมีผู้นำชุมชนเข้ามาเป็นคณะกรรมการกลุ่ม

เกณฑ์พิจารณา	คะแนนก่อนพัฒนา	หลักฐาน
ต่อเนื่อง		เช่น นายฤทธิศักดิ์ ศรวันเพ็ญ ประธานกลุ่ม ซึ่งดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านจันทร์ มีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว และจะนำเรื่อง ข้อมูล สถานการณ์ด้านการท่องเที่ยวของชุมชน แจ้งในที่ประชุมประชาคมหมู่บ้านให้กับคนในชุมชนรับทราบแต่อาจไม่ต่อเนื่อง
2.5 เปิดโอกาสให้คนในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มท่องเที่ยว (อย่างน้อยปีละ 1 กิจกรรม)	1	- กลุ่มได้เปิดโอกาสให้คนในชุมชนที่มีความสนใจเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของกลุ่มฯ เช่น เข้ามาเป็นผู้นำเที่ยว รถนำเที่ยว บ้านโฮมสเตย์ เป็นต้น แต่ผู้สนใจเข้ามาร่วมกิจกรรมยังน้อย (ภาคผนวก ช-9)
2.6 กลุ่มท่องเที่ยวเปิดโอกาสให้คนในชุมชนเข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยว (อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง)	1	- กลุ่มได้เปิดโอกาสให้คนในชุมชนที่มีความสนใจเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนเข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่ม และมีส่วนร่วมในกิจกรรมของกลุ่มฯเช่น เข้ามาเป็นผู้นำเที่ยว รถนำเที่ยว บ้านโฮมสเตย์ เป็นต้น แต่ผู้สนใจเข้ามาร่วมกิจกรรมยังน้อย (ภาคผนวก ช-9)
3. การเสริมศักยภาพของคนในกลุ่มและชุมชน		
3.1 สมาชิกได้รับโอกาสพัฒนาความรู้และทักษะในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ของตนอย่างต่อเนื่องและสามารถนำความรู้ไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ	1	- แผนงานวิจัยได้จัดกิจกรรมเพิ่มศักยภาพพัฒนาความรู้และทักษะ ให้กับคณะกรรมการกลุ่ม เช่น จัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การวางแผนและการเขียนแผนการดำเนินงานของเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนอำเภอกัลยาณิวัฒนา ซึ่งคณะกรรมการเครือข่ายจะเป็นตัวแทนจากกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อำเภอกัลยาณิวัฒนา แต่กิจกรรมยังไม่ต่อเนื่อง (ภาคผนวก ช-10)

เกณฑ์พิจารณา	คะแนนก่อนพัฒนา	หลักฐาน
3.2 ผู้นำและสมาชิกมีทักษะในการถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ ให้แก่บุคคลและหน่วยงานที่สนใจได้	0	- ไม่มี
3.3 มีการหมุนเวียนให้สมาชิกได้มีโอกาสเข้าร่วมประชุมและฝึกอบรมต่างๆ	1	- แผนงานวิจัยได้เปิดโอกาสให้สมาชิกกลุ่มมีโอกาสได้เข้าร่วมการฝึกอบรมต่างๆเพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะที่จำเป็น เช่น คณะทำงานจัดฝึกอบรมยุวชนนำเที่ยวให้กับนักเรียนในพื้นที่อำเภอกัลยาณิวัฒนา กลุ่มก็ได้ส่งผู้นำเที่ยวเดิมและสมาชิกที่สนใจเป็นผู้นำเที่ยวเข้าร่วมกิจกรรม เพื่อทบทวนความรู้และพัฒนาทักษะตนเองด้านเป็นผู้นำเที่ยว แต่กิจกรรมยังไม่ต่อเนื่อง (ภาคผนวก ช-11)
3.4 มีกิจกรรมในการเสริมสร้างศักยภาพของสมาชิกกลุ่มและคนในชุมชนซึ่งบรรจุไว้ในแผนการดำเนินงาน	0	- ไม่มี
4. ระบบประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวกลุ่มท่องเที่ยวและชุมชนที่ครอบคลุมทั้ง 8 ด้าน		
4.1 มีการประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ เช่น สมุดเยี่ยม แบบสอบถาม เป็นต้น	1	- ทุกครั้งที่กลุ่มได้มีโอกาสต้อนรับคณะนักท่องเที่ยว กลุ่มจะให้นักท่องเที่ยวบันทึกสมุดเยี่ยมให้ เพื่อให้นักท่องเที่ยวสะท้อนความรู้สึก ข้อแนะนำ เพื่อทางกลุ่มจะได้ปรับปรุงการให้บริการครั้งต่อไป (ภาคผนวก ช-12)
4.2 มีการประเมินความพึงพอใจของสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยว ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น เวทีประจำเดือน ประชุมกลุ่มย่อย หรือการตอบแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ เป็นต้น	1	- บันทึกการประชุม (ภาคผนวก ช-8)
4.3 มีเวทีประชาคมเพื่อสร้างการรับรู้ของคนในชุมชนเกี่ยวกับการดำเนินงานของ กลุ่มและเปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้แสดงความคิดเห็นอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง	1	- คณะผู้วิจัยร่วมในการประชุมหมู่บ้านเพื่อให้รู้กิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนและเปิดโอกาสให้คนในชุมชนมีส่วนร่วม (ภาคผนวก ช-13)

เกณฑ์พิจารณา	คะแนนก่อนพัฒนา	หลักฐาน
4.4 มีการวิเคราะห์ผลการประเมินความพึงพอใจทั้งจากนักท่องเที่ยว สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยว และคนในชุมชน เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวต่อไป	0	- ไม่มี
5. การปฏิบัติตามกฎระเบียบของคนในชุมชนและนักท่องเที่ยว		
5.1 มีข้อตกลงหรือกฎระเบียบของกลุ่มท่องเที่ยวที่ได้รับการยอมรับจากคนในชุมชนและสมาชิกปฏิบัติตามข้อกำหนดนั้น	1	- กลุ่มได้มีข้อตกลงหรือระเบียบของกลุ่มที่กำหนดขึ้นโดยสมาชิกทุกคนร่วมคิดเสนอแนะ และเป็นที่ยอมรับถือปฏิบัติของสมาชิกทุกคน (ภาคผนวก ช-6)
5.2 กลุ่มท่องเที่ยวมีการกำหนดกฎระเบียบสำหรับนักท่องเที่ยวและมีการแจ้งให้นักท่องเที่ยวรับทราบล่วงหน้า	1	- กลุ่มได้มีข้อตกลงหรือระเบียบสำหรับนักท่องเที่ยวถือปฏิบัติ และจะมีการแจ้งอธิบายให้กับนักท่องเที่ยวทุกครั้งก่อนร่วมกิจกรรมท่องเที่ยวของชุมชน (ภาคผนวก ช-6)
5.3 กลุ่มท่องเที่ยวมีการจัดทำสื่อเผยแพร่กฎระเบียบให้กับชาวบ้านและนักท่องเที่ยวได้รับทราบเช่น ป้ายประกาศ แผ่นผับ คู่มือท่องเที่ยว	0	- ไม่มี
6. การตลาดและประชาสัมพันธ์อย่างรับผิดชอบ		
6.1 มีการกำหนดเป้าหมายกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับชุมชนและกิจกรรมที่เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวในแต่ละกลุ่มเป้าหมาย	2	- ระเบียบกลุ่ม (ภาคผนวก ก-1.6) - กิจกรรมท่องเที่ยวที่เป็นไปตามวิถีของชุมชนและสถานที่ (ภาคผนวก ช-2)
6.2 มีการกำหนดปฏิทินกิจกรรมท่องเที่ยวเพื่อให้ผู้ประกอบการหรือนักท่องเที่ยวทราบล่วงหน้า	2	- กลุ่มมีการกำหนดปฏิทินกิจกรรมท่องเที่ยวเพื่อให้ผู้ประกอบการหรือนักท่องเที่ยวทราบล่วงหน้า ในเอกสารที่จัดเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ (ภาคผนวก ช-14)
6.3 มีการให้ข้อมูลเพื่อการประชาสัมพันธ์ในกิจกรรมและบริการที่เป็นข้อเท็จจริง	1	- กลุ่มมีการจัดทำเอกสารเกี่ยวกับกิจกรรมท่องเที่ยวเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ (ภาคผนวก ช-14)
6.4 มีประสบการณ์ในการออกไปประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของชุมชนตามงานเทศกาลท่องเที่ยวต่างๆ ในระดับจังหวัดหรือประเทศอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง	1	- ภาพกิจกรรมงานท่องเที่ยวจัดโดยจังหวัดเชียงใหม่ (ภาคผนวก ช-15)

2) กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านวัดจันทร์

ตารางที่ 22 หลักฐานการจัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชนกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านวัดจันทร์ก่อนการพัฒนา

เกณฑ์พิจารณา	คะแนนก่อนพัฒนา	หลักฐาน
1. ระบบการบริหารจัดการโดยชุมชนแบบบูรณาการ ทั้ง 8 ด้าน		
1.1 มีการทำงานในระบบกลุ่มท่องเที่ยว ซึ่งคณะกรรมการเข้ามาบริหารจัดการ	2	- การทำงานในรูปแบบคณะกรรมการที่มีโครงการสร้างบริหารและบทบาทหน้าที่ (ภาคผนวก ช-1) - มีกฎระเบียบของกลุ่มที่ยังไม่ได้ปฏิบัติต่อเนื่องจริงจัง (ภาคผนวก ช-6)
1.2 คณะกรรมการมีความเข้าใจในเป้าหมายและหลักการของการท่องเที่ยวโดยชุมชน	2	- การทำงานในรูปแบบคณะกรรมการอย่างต่อเนื่อง (ภาคผนวก ช-1)
1.3 คณะกรรมการมีความรู้ความสามารถที่ครอบคลุมทั้ง 8 ด้าน	1	- การจัดโปรแกรมท่องเที่ยวที่เน้นการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม ความปลอดภัย (ภาคผนวก ก-1.2) -กฎระเบียบการกระจายผลประโยชน์ (ภาคผนวก ช-3)
1.4 สมาชิกในกลุ่มท่องเที่ยวเป็นคนในชุมชนและเข้าใจเป้าหมายของการท่องเที่ยวโดยชุมชน	1	- รายชื่อสมาชิกกลุ่มตามโครงสร้างคณะกรรมการกลุ่ม (ภาคผนวก ช-1) - วัตถุประสงค์ของการทำท่องเที่ยวโดยชุมชน (ภาคผนวก ช-4)
1.5 กลุ่มท่องเที่ยวมีการแบ่งหน้าที่และกระจายบทบาทการทำงานที่ครอบคลุมทั้ง 8 ด้าน	1	- การทำงานในรูปแบบคณะกรรมการที่มีโครงการสร้างบริหารและบทบาทหน้าที่ (ภาคผนวก ช-1)
1.6 มีกลไกการประสานงานโดยมีผู้ประสานงานที่ชัดเจน	1	- การทำงานในรูปแบบคณะกรรมการที่มีโครงการสร้างบริหารและบทบาทหน้าที่ (ภาคผนวก ช-1)
1.7 มีการจัดเก็บข้อมูลของกลุ่มอย่างเป็นระบบและมีการปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัยอยู่เสมอทุก ๆ ปี	0	- ไม่มี
1.8 กลุ่มท่องเที่ยวมีแผนงานที่ชัดเจนและมีแผนงานที่ครอบคลุมทั้ง 8 ด้าน	0	- ไม่มี

เกณฑ์พิจารณา	คะแนนก่อนพัฒนา	หลักฐาน
1.9 กลุ่มท่องเที่ยวมีระบบการเงินและบัญชีที่ชัดเจน /โปร่งใสและตรวจสอบได้	2	- มีใบเสร็จรับเงินแสดงรายได้และสัดส่วนการนำเงินเข้ากลุ่ม(ภาคผนวก ช-5) - มีกรรมการดูแลเฉพาะชัดเจน (ภาคผนวก ช-1)
1.10 กลุ่มท่องเที่ยวมีการกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับการใช้ประโยชน์ของสภาพพื้นที่ชุมชน	2	- กำหนดระเบียบการรับนักท่องเที่ยวชัดเจน (ภาคผนวก ช-6) - กิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นไปตามวิถีของชุมชนและสภาพพื้นที่ (ภาคผนวก ช-2)
2. การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวและชุมชน		
2.1 กลุ่มท่องเที่ยวมีกระบวนการทำงานที่ให้โอกาสกับสมาชิกในการร่วมคิดวางแผนและตัดสินใจ	2	- มีการกำหนดโครงสร้างการบริหารงานกลุ่มอย่างชัดเจน (ภาคผนวก ช-1) - มีการประชุมคณะกรรมการกลุ่มทุกครั้งก่อนที่จะรับนักท่องเที่ยว (ภาคผนวก ช-7)
2.2 สมาชิกมีความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของ ที่แสดงให้เห็นอย่างเป็นรูปธรรม เช่นการเข้ามารับทราบข้อมูล ร่วมคิด ร่วมแก้ไขปัญหา ร่วมแรงหรือร่วมทุนโดยการถือหุ้นร่วมกัน	1	- การประชุมของกลุ่มทุกครั้งจะเปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงข้อคิดเห็น แก้ไขปัญหาต่างๆ แต่สมาชิกบางคนจะเข้าร่วมประชุมไม่ต่อเนื่อง (ภาคผนวก ช-7)
2.3 มีการประชุมหรือเวทีแลกเปลี่ยนกันภายในกลุ่มอย่างสม่ำเสมอ อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง	1	- การประชุมทุกครั้งเลขานุการกลุ่มจะทำบันทึกการประชุมเพื่อเก็บเป็นฐานข้อมูลกลุ่ม (ภาคผนวก ช-8)
2.4 มีการกระจายข่าวสารความเคลื่อนไหวและกิจกรรมของกลุ่มท่องเที่ยวให้ชุมชนรับรู้อย่างต่อเนื่อง	1	- ตามโครงสร้างคณะกรรมการกลุ่ม จะมีผู้นำชุมชนเข้ามาเป็นคณะกรรมการกลุ่ม เช่น นายเฉลิมชัย พิริยะวรคุณ ประชาสัมพันธ์กลุ่ม ซึ่งดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน มีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว และจะนำเรื่อง ข้อมูลสถานการณ์ด้านการท่องเที่ยวของชุมชนแจ้งในที่ประชุมประชาคมหมู่บ้านให้กับคนในชุมชนรับทราบแต่อาจไม่ต่อเนื่อง

เกณฑ์พิจารณา	คะแนนก่อนพัฒนา	หลักฐาน
2.5 เปิดโอกาสให้คนในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มท่องเที่ยว (อย่างน้อยปีละ 1 กิจกรรม)	1	- กลุ่มได้เปิดโอกาสให้คนในชุมชนที่มีความสนใจเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของกลุ่มฯ เช่น เข้ามาเป็นผู้นำเที่ยว รถนำเที่ยว บ้านโฮมสเตย์ เป็นต้น แต่ผู้สนใจเข้ามาร่วมกิจกรรมยังน้อย (ภาคผนวก ช-9)
2.6 กลุ่มท่องเที่ยวเปิดโอกาสให้คนในชุมชนเข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยว (อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง)	1	- กลุ่มได้เปิดโอกาสให้คนในชุมชนที่มีความสนใจเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนเข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่ม และมีส่วนร่วมในกิจกรรมของกลุ่มฯ เช่น เข้ามาเป็นผู้นำเที่ยว รถนำเที่ยว บ้านโฮมสเตย์ เป็นต้น แต่ผู้สนใจเข้ามาร่วมกิจกรรมยังน้อย (ภาคผนวก ช-9)
3. การเสริมศักยภาพของคนในกลุ่มและชุมชน		
3.1 สมาชิกได้รับโอกาสพัฒนาความรู้และทักษะในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ของตนอย่างต่อเนื่องและสามารถนำความรู้ไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ	1	- แผนงานวิจัยได้จัดกิจกรรมเพิ่มศักยภาพพัฒนาความรู้และทักษะ ให้กับคณะกรรมการกลุ่ม เช่น จัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การวางแผนและการเขียนแผนการดำเนินงานของเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนอำเภอกัลยาณิวัฒนา ซึ่งคณะกรรมการเครือข่ายจะเป็นตัวแทนจากกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อำเภอกัลยาณิวัฒนา แต่กิจกรรมยังไม่ต่อเนื่อง (ภาคผนวก ช-10)
3.2 ผู้นำและสมาชิกมีทักษะในการถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ ให้แก่บุคคลและหน่วยงานที่สนใจได้	1	- ดำเนินงานโดยแผนงานวิจัย
3.3 มีการหมุนเวียนให้สมาชิกได้มีโอกาสเข้าร่วมประชุมและฝึกอบรมต่างๆ	1	- แผนงานวิจัยได้เปิดโอกาสให้สมาชิกกลุ่มมีโอกาสได้เข้าร่วมการฝึกอบรมต่างๆ เพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะที่จำเป็น เช่น คณะทำงานจัดฝึกอบรมยุวชนนำเที่ยวให้กับนักเรียนในพื้นที่อำเภอกัลยาณิวัฒนา กลุ่มก็ได้ส่งผู้นำเที่ยวเดิมและสมาชิกที่สนใจเป็นผู้นำเที่ยวเข้าร่วมกิจกรรม เพื่อทบทวน

เกณฑ์พิจารณา	คะแนนก่อนพัฒนา	หลักฐาน
		ความรู้และพัฒนาทักษะตนเองด้านเป็นผู้นำเที่ยว แต่กิจกรรมยังไม่ต่อเนื่อง (ภาคผนวก ช-11)
3.4 มีกิจกรรมในการเสริมสร้างศักยภาพของสมาชิกกลุ่มและคนในชุมชนซึ่งบรรจุไว้ในแผนการดำเนินงาน	0	- ไม่มี
4. ระบบประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวกลุ่มท่องเที่ยวและชุมชนที่ครอบคลุมทั้ง 8 ด้าน		
4.1 มีการประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ เช่น สมุดเยี่ยม แบบสอบถาม เป็นต้น	1	- ทุกครั้งที่กลุ่มได้มีโอกาสต้อนรับคณะนักท่องเที่ยว กลุ่มจะให้นักท่องเที่ยวบันทึกสมุดเยี่ยมให้ เพื่อให้นักท่องเที่ยวสะท้อนความรู้สึก ข้อแนะนำ เพื่อทางกลุ่มจะได้ปรับปรุงการให้บริการครั้งต่อไป (ภาคผนวก ช-12)
4.2 มีการประเมินความพึงพอใจของสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยว ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น เวทีประจำเดือน ประชุมกลุ่มย่อย หรือการตอบแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ เป็นต้น	1	- บันทึกการประชุม (ภาคผนวก ช-1.8)
4.3 มีเวทีประชาคมเพื่อสร้างการรับรู้ของคนในชุมชนเกี่ยวกับการดำเนินงานของ กลุ่มและเปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้แสดงความคิดเห็นอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง	1	- คณะผู้วิจัยร่วมในการประชุมหมู่บ้านเพื่อให้รู้กิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนและเปิดโอกาสให้คนในชุมชนมีส่วนร่วม (ภาคผนวก ช-13)
4.4 มีการวิเคราะห์ผลการประเมินความพึงพอใจทั้งจากนักท่องเที่ยว สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวและคนในชุมชน เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวต่อไป	0	- ไม่มี
5. การปฏิบัติตามกฎระเบียบของคนในชุมชนและนักท่องเที่ยว		
5.1 มีข้อตกลงหรือกฎระเบียบของกลุ่มท่องเที่ยวที่ได้รับการยอมรับจากคนในชุมชนและสมาชิกปฏิบัติตามข้อกำหนดนั้น	1	- กลุ่มได้มีข้อตกลงหรือระเบียบของกลุ่ม ที่กำหนดขึ้นโดยสมาชิกทุกคนร่วมคิดเสนอแนะ และเป็นที่ยอมรับถือปฏิบัติของสมาชิกทุกคน (ภาคผนวก ช-6)

เกณฑ์พิจารณา	คะแนนก่อนพัฒนา	หลักฐาน
5.2 กลุ่มท่องเที่ยวมีการกำหนดกฎระเบียบสำหรับนักท่องเที่ยวและมีการแจ้งให้นักท่องเที่ยวรับทราบล่วงหน้า	1	- กลุ่มได้มีข้อตกลงหรือระเบียบสำหรับนักท่องเที่ยวถือปฏิบัติ และจะมีการแจ้งอธิบายให้กับนักท่องเที่ยวทุกครั้งก่อนร่วมกิจกรรมท่องเที่ยวของชุมชน (ภาคผนวก ช-6)
5.3 กลุ่มท่องเที่ยวมีการจัดทำสื่อเผยแพร่กฎระเบียบให้กับชาวบ้านและนักท่องเที่ยวได้รับทราบ เช่น ป้ายประกาศ แผ่นผับ คู่มือท่องเที่ยว	0	- ไม่มี
6. การตลาดและประชาสัมพันธ์อย่างรับผิดชอบ		
6.1 มีการกำหนดเป้าหมายกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับชุมชนและกิจกรรมที่เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวในแต่ละกลุ่มเป้าหมาย	2	- ระเบียบกลุ่ม (ภาคผนวก ก-1.6) - กิจกรรมท่องเที่ยวที่เป็นไปตามวิถีของชุมชนและสถานที่ (ภาคผนวก ช-2)
6.2 มีการกำหนดปฏิทินกิจกรรมท่องเที่ยวเพื่อให้ผู้ประกอบการหรือนักท่องเที่ยวทราบล่วงหน้า	2	- กลุ่มมีการกำหนดปฏิทินกิจกรรมท่องเที่ยวเพื่อให้ผู้ประกอบการหรือนักท่องเที่ยวทราบล่วงหน้า ในเอกสารที่จัดเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ (ภาคผนวก ช-14)
6.3 มีการให้ข้อมูลเพื่อการประชาสัมพันธ์ในกิจกรรมและบริการที่เป็นข้อเท็จจริง	1	- กลุ่มมีการจัดทำเอกสารเกี่ยวกับกิจกรรมท่องเที่ยวเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ (ภาคผนวก ช-14)
6.4 มีประสบการณ์ในการออกไปประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของชุมชนตามงานเทศกาลท่องเที่ยวต่างๆ ในระดับจังหวัดหรือประเทศ อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง	1	- ภาพกิจกรรมงานท่องเที่ยวจัดโดยจังหวัดเชียงใหม่ (ภาคผนวก ช-15)

3) กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนดงสามหมื่น

ตารางที่ 23 หลักฐานการจัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชนกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนดงสามหมื่นก่อนการพัฒนา

เกณฑ์พิจารณา	คะแนนก่อนพัฒนา	หลักฐาน
1. ระบบการบริหารจัดการโดยชุมชนแบบบูรณาการ ทั้ง 8 ด้าน		
1.1 มีการทำงานในระบบกลุ่มท่องเที่ยว ซึ่งคณะกรรมการเข้ามาบริหารจัดการ	2	- การทำงานในรูปแบบคณะกรรมการที่มีโครงการสร้างบริหารและบทบาทหน้าที่ (ภาคผนวก ช-1) - มีกฎระเบียบของกลุ่ม และปฏิบัติต่อเนื่องจริงจัง (ภาคผนวก ช-6)
1.2 คณะกรรมการมีความเข้าใจในเป้าหมายและหลักการของการท่องเที่ยวโดยชุมชน	2	- การทำงานในรูปแบบคณะกรรมการ อย่างต่อเนื่อง (ภาคผนวก ช-1)
1.3 คณะกรรมการมีความรู้ความสามารถที่ครอบคลุมทั้ง 8 ด้าน	1	- การจัดโปรแกรมท่องเที่ยวที่เน้นการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม ความปลอดภัย (ภาคผนวก ช-2) -กฎระเบียบการกระจายผลประโยชน์ (ภาคผนวก ช-3)
1.4 สมาชิกในกลุ่มท่องเที่ยวเป็นคนในชุมชนและเข้าใจเป้าหมายของการท่องเที่ยวโดยชุมชน	1	- รายชื่อสมาชิกกลุ่มตามโครงสร้างคณะกรรมการกลุ่ม (ภาคผนวก ช-1) - วัตถุประสงค์ของการทำท่องเที่ยวโดยชุมชน (ภาคผนวก ช-4)
1.5 กลุ่มท่องเที่ยวมีการแบ่งหน้าที่และกระจายบทบาทการทำงานที่ครอบคลุมทั้ง 8 ด้าน	1	- การทำงานในรูปแบบคณะกรรมการที่มีโครงการสร้างบริหารและบทบาทหน้าที่ (ภาคผนวก ช-1)
1.6 มีกลไกการประสานงานโดยมีผู้ประสานงานที่ชัดเจน	2	- การทำงานในรูปแบบคณะกรรมการที่มีโครงการสร้างบริหารและบทบาทหน้าที่ (ภาคผนวก ช-1)
1.7 มีการจัดเก็บข้อมูลของกลุ่มอย่างเป็นระบบและมีการปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัยอยู่เสมอทุก ๆ ปี	0	- ไม่มี
1.8 กลุ่มท่องเที่ยวมีแผนงานที่ชัดเจนและมีแผนงานที่ครอบคลุมทั้ง 8 ด้าน	0	- ไม่มี

เกณฑ์พิจารณา	คะแนนก่อนพัฒนา	หลักฐาน
1.9 กลุ่มท่องเที่ยวมีระบบการเงินและบัญชีที่ชัดเจน /โปร่งใสและตรวจสอบได้	2	- มีใบเสร็จรับเงินแสดงรายได้และสัดส่วนการนำเงินเข้ากลุ่ม(ภาคผนวก ช-5) - มีกรรมการดูแลเฉพาะชัดเจน (ภาคผนวก ช-1)
1.10 กลุ่มท่องเที่ยวมีการกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับการใช้ประโยชน์ของสภาพพื้นที่ชุมชน	2	- กำหนดระเบียบการรับนักท่องเที่ยวชัดเจน (ภาคผนวก ช-6) - กิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นไปตามวิถีของชุมชนและสภาพพื้นที่(ภาคผนวก ช-2)
2. การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวและชุมชน		
2.1 กลุ่มท่องเที่ยวมีกระบวนการทำงานที่ให้โอกาสกับสมาชิกในการร่วมคิดวางแผนและตัดสินใจ	2	- มีการกำหนดโครงสร้างการบริหารงานกลุ่มอย่างชัดเจน(ภาคผนวก ช-1) - มีการประชุมคณะกรรมการกลุ่มทุกครั้งก่อนที่จะรับนักท่องเที่ยว (ภาคผนวก ช-7)
2.2 สมาชิกมีความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของ ที่แสดงให้เห็นอย่างเป็นรูปธรรม เช่นการเข้ามารับทราบข้อมูล ร่วมคิด ร่วมแก้ไขปัญหา ร่วมแรงหรือร่วมทุนโดยการถือหุ้นร่วมกัน	1	- การประชุมของกลุ่มทุกครั้งจะเปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงข้อคิดเห็นแก้ไขปัญหาต่างๆ แต่สมาชิกบางคนจะเข้าร่วมประชุมไม่ต่อเนื่อง(ภาคผนวก ช-7)
2.3 มีการประชุมหรือเวทีแลกเปลี่ยนกันภายในกลุ่มอย่างสม่ำเสมอ อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง	1	- การประชุมทุกครั้งเลขานุการกลุ่มจะทำบันทึกการประชุมเพื่อเก็บเป็นฐานข้อมูลกลุ่ม (ภาคผนวก ช-8)
2.4 มีการกระจายข่าวสารความเคลื่อนไหวและกิจกรรมของกลุ่มท่องเที่ยวให้ชุมชนรับรู้อย่างต่อเนื่อง	1	- ตามโครงสร้างคณะกรรมการกลุ่ม จะมีผู้นำชุมชนเข้ามาเป็นคณะกรรมการกลุ่ม เช่น นายธงชัย แซ่โซ้ง ประธานกลุ่ม ซึ่งเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน มีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว และจะนำเรื่อง ข้อมูลสถานการณ์ด้านการท่องเที่ยวของชุมชน แจ้งในที่ประชุมประชาคมหมู่บ้านให้กับคนในชุมชนรับทราบแต่อาจไม่ต่อเนื่อง
2.5 เปิดโอกาสให้คนในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มท่องเที่ยว (อย่างน้อยปีละ 1 กิจกรรม)	1	- กลุ่มได้เปิดโอกาสให้คนในชุมชนที่มีความสนใจเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของกลุ่มฯ เช่น เข้ามาเป็นผู้นำเที่ยว รถนำเที่ยว บ้านโฮมสเตย์ เป็นต้น แต่ผู้สนใจเข้ามาร่วมกิจกรรมยังน้อย (ภาคผนวก ช-9)

เกณฑ์พิจารณา	คะแนนก่อนพัฒนา	หลักฐาน
2.6 กลุ่มท่องเที่ยวเปิดโอกาสให้คนในชุมชนเข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยว (อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง)	1	- กลุ่มได้เปิดโอกาสให้คนในชุมชนที่มีความสนใจเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนเข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่ม และมีส่วนร่วมในกิจกรรมของกลุ่มฯ เช่น เข้ามาเป็นผู้นำเที่ยว รถนำเที่ยว บ้านโฮมสเตย์ เป็นต้น แต่ผู้สนใจเข้ามาร่วมกิจกรรมยังน้อย (ภาคผนวก ช-9)
3. การเสริมศักยภาพของคนในกลุ่มและชุมชน		
3.1 สมาชิกได้รับโอกาสพัฒนาความรู้และทักษะในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ของตนอย่างต่อเนื่องและสามารถนำความรู้ไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ	1	- แผนงานวิจัยได้จัดกิจกรรมเพิ่มศักยภาพพัฒนาความรู้และทักษะ ให้กับคณะกรรมการกลุ่ม เช่น จัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การวางแผนและการเขียนแผนการดำเนินงานของเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนอำเภอกัลยาณิวัฒนา ซึ่งคณะกรรมการเครือข่ายจะเป็นตัวแทนจากกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อำเภอกัลยาณิวัฒนา แต่กิจกรรมยังไม่ต่อเนื่อง (ภาคผนวก ช-10)
3.2 ผู้นำและสมาชิกมีทักษะในการถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ ให้แก่บุคคลและหน่วยงานที่สนใจได้	1	- ดำเนินงานโดยแผนงานวิจัย
3.3 มีการหมุนเวียนให้สมาชิกได้มีโอกาสเข้าร่วมประชุมและฝึกอบรมต่างๆ	1	- แผนงานวิจัยได้เปิดโอกาสให้สมาชิกกลุ่มมีโอกาสได้เข้าร่วมการฝึกอบรมต่างๆเพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะที่จำเป็น เช่น คณะทำงานจัดฝึกอบรมยุวชนนำเที่ยวให้กับนักเรียนในพื้นที่อำเภอกัลยาณิวัฒนา กลุ่มก็ได้ส่งผู้นำเที่ยวเดิมและสมาชิกที่สนใจเป็นผู้นำเที่ยวเข้าร่วมกิจกรรม เพื่อทบทวนความรู้และพัฒนาทักษะตนเองด้านเป็นผู้นำเที่ยว แต่กิจกรรมยังไม่ต่อเนื่อง (ภาคผนวก ช-11)
3.4 มีกิจกรรมในการเสริมสร้างศักยภาพของสมาชิกกลุ่มและคนในชุมชนซึ่งบรรจุไว้ในแผนการดำเนินงาน	0	- ไม่มี

เกณฑ์พิจารณา	คะแนนก่อนพัฒนา	หลักฐาน
4. ระบบประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวกลุ่มท่องเที่ยวและชุมชนที่ครอบคลุมทั้ง 8 ด้าน		
4.1 มีการประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ เช่น สมุดเยี่ยม แบบสอบถาม เป็นต้น	1	- ทุกครั้งที่กลุ่มได้มีโอกาสต้อนรับคณะนักท่องเที่ยว กลุ่มจะให้นักท่องเที่ยวบันทึกสมุดเยี่ยมให้ เพื่อให้นักท่องเที่ยวสะท้อนความรู้สึก ข้อแนะนำ เพื่อทางกลุ่มจะได้ปรับปรุงการให้บริการครั้งต่อไป (ภาคผนวก ช-12)
4.2 มีการประเมินความพึงพอใจของสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยว ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น เวทีประจำเดือน ประชุมกลุ่มย่อย หรือการตอบแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ เป็นต้น	1	- บันทึกการประชุม (ภาคผนวก ช-8)
4.3 มีเวทีประชาคมเพื่อสร้างการรับรู้ของคนในชุมชนเกี่ยวกับการดำเนินงานของ กลุ่มและเปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้แสดงความคิดเห็นอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง	1	- คณะผู้วิจัยร่วมในการประชุมหมู่บ้านเพื่อให้รู้กิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนและเปิดโอกาสให้คนในชุมชนมีส่วนร่วม(ภาคผนวก ช-13)
4.4 มีการวิเคราะห์ผลการประเมินความพึงพอใจทั้งจากนักท่องเที่ยว สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวและคนในชุมชน เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวต่อไป	0	- ไม่มี
5. การปฏิบัติตามกฎระเบียบของคนในชุมชนและนักท่องเที่ยว		
5.1 มีข้อตกลงหรือกฎระเบียบของกลุ่มท่องเที่ยวที่ได้รับการยอมรับจากคนในชุมชนและสมาชิกปฏิบัติตามข้อกำหนดนั้น	1	- กลุ่มได้มีข้อตกลงหรือระเบียบของกลุ่ม ที่กำหนดขึ้นโดยสมาชิกทุกคนร่วมคิด เสนอแนะและเป็นที่ยอมรับถือปฏิบัติของสมาชิกทุกคน (ภาคผนวก ช-6)
5.2 กลุ่มท่องเที่ยวมีการกำหนดกฎระเบียบสำหรับนักท่องเที่ยวและมีการแจ้งให้นักท่องเที่ยวรับทราบล่วงหน้า	1	- กลุ่มได้มีข้อตกลงหรือระเบียบสำหรับนักท่องเที่ยวถือปฏิบัติ และจะมีการแจ้งอธิบายให้กับนักท่องเที่ยวทุกครั้งก่อนร่วมกิจกรรมท่องเที่ยวของชุมชน(ภาคผนวก ช-6)
5.3 กลุ่มท่องเที่ยวมีการจัดทำสื่อเผยแพร่กฎระเบียบให้กับชาวบ้านและนักท่องเที่ยวได้รับทราบ เช่น ป้ายประกาศ แผ่นผับ คู่มือท่องเที่ยว	0	- ไม่มี

เกณฑ์พิจารณา	คะแนนก่อนพัฒนา	หลักฐาน
6. การตลาดและประชาสัมพันธ์อย่างรับผิดชอบ		
6.1 มีการกำหนดเป้าหมายกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับชุมชนและกิจกรรมที่เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวในแต่ละกลุ่มเป้าหมาย	2	- ระเบียบกลุ่ม (ภาคผนวก ช-6) - กิจกรรมท่องเที่ยวที่เป็นไปตามวิถีของชุมชนและสถานที่ (ภาคผนวก ช-2)
6.2 มีการกำหนดปฏิทินกิจกรรมท่องเที่ยวเพื่อให้ผู้ประกอบการหรือนักท่องเที่ยวทราบล่วงหน้า	2	- กลุ่มมีการกำหนดปฏิทินกิจกรรมท่องเที่ยวเพื่อให้ผู้ประกอบการหรือนักท่องเที่ยวทราบล่วงหน้า ในเอกสารที่จัดเผยแพร่ประชาสัมพันธ์(ภาคผนวก ช-14)
6.3 มีการให้ข้อมูลเพื่อการประชาสัมพันธ์ในกิจกรรมและบริการที่เป็นข้อเท็จจริง	1	- กลุ่มมีการจัดทำเอกสารเกี่ยวกับกิจกรรมท่องเที่ยวเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ (ภาคผนวก ช-14)
6.4 มีประสบการณ์ในการออกไปประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของชุมชนตามงานเทศกาลท่องเที่ยวต่างๆ ในระดับจังหวัดหรือประเทศ อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง	1	- ภาพกิจกรรมงานท่องเที่ยวจัดโดยจังหวัดเชียงใหม่ (ภาคผนวก ช-15)

4) กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านเสาแดง

ตารางที่ 24 หลักฐานการจัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชนกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านเสาแดงก่อนการพัฒนา

เกณฑ์พิจารณา	คะแนนก่อนพัฒนา	หลักฐาน
1. ระบบการบริหารจัดการโดยชุมชนแบบบูรณาการ ทั้ง 8 ด้าน		
1.1 มีการทำงานในระบบกลุ่มท่องเที่ยว ซึ่งคณะกรรมการเข้ามาบริหารจัดการ	1	- การทำงานในรูปแบบคณะกรรมการที่มีโครงการสร้างบริหารและบทบาทหน้าที่ (ภาคผนวก ช-1) - มีกฎระเบียบของกลุ่มที่ยังไม่ได้ปฏิบัติต่อเนื่องจริงจัง (ภาคผนวก ช-6)
1.2 คณะกรรมการมีความเข้าใจในเป้าหมายและหลักการของการท่องเที่ยวโดยชุมชน	2	- การทำงานในรูปแบบคณะกรรมการ แต่ไม่ต่อเนื่อง (ภาคผนวก ช-1) - กิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นไปตามหลักการการท่องเที่ยวโดยชุมชน
1.3 คณะกรรมการมีความรู้ความสามารถที่ครอบคลุมทั้ง 8 ด้าน	1	- การจัดโปรแกรมท่องเที่ยวที่เน้นการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม ความปลอดภัย (ภาคผนวก ช-2)

เกณฑ์พิจารณา	คะแนนก่อนพัฒนา	หลักฐาน
		-กฎระเบียบการกระจายผลประโยชน์ (ภาคผนวก ช-3)
1.4 สมาชิกในกลุ่มท่องเที่ยวเป็นคนในชุมชนและเข้าใจเป้าหมายของการท่องเที่ยวโดยชุมชน	1	- รายชื่อสมาชิกกลุ่มตามโครงสร้างคณะกรรมการกลุ่ม (ภาคผนวก ช-1) - วัตถุประสงค์ของการทำท่องเที่ยวโดยชุมชน (ภาคผนวก ช-4)
1.5 กลุ่มท่องเที่ยวมีการแบ่งหน้าที่และกระจายบทบาทการทำงานที่ครอบคลุมทั้ง 8 ด้าน	1	- การทำงานในรูปแบบคณะกรรมการที่มีโครงการสร้างบริหารและบทบาทหน้าที่ (ภาคผนวก ช-1)
1.6 มีกลไกการประสานงานโดยมีผู้ประสานงานที่ชัดเจน	1	- การทำงานในรูปแบบคณะกรรมการที่มีโครงการสร้างบริหารและบทบาทหน้าที่ (ภาคผนวก ช-1)
1.7 มีการจัดเก็บข้อมูลของกลุ่มอย่างเป็นระบบและมีการปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัยอยู่เสมอทุก ๆ ปี	0	- ไม่มี
1.8 กลุ่มท่องเที่ยวมีแผนงานที่ชัดเจนและมีแผนงานที่ครอบคลุมทั้ง 8 ด้าน	0	- ไม่มี
1.9 กลุ่มท่องเที่ยวมีระบบการเงินและบัญชีที่ชัดเจน /โปร่งใสและตรวจสอบได้	2	- มีใบเสร็จรับเงินแสดงรายได้และสัดส่วนการนำเงินเข้ากลุ่ม(ภาคผนวก ช-5) - มีกรรมการดูแลเฉพาะชัดเจน (ภาคผนวก ช-1)
1.10 กลุ่มท่องเที่ยวมีการกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับการใช้ประโยชน์ของสภาพพื้นที่ชุมชน	2	- กำหนดระเบียบการรับนักท่องเที่ยวชัดเจน (ภาคผนวก ช-6) - กิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นไปตามวิถีของชุมชนและสภาพพื้นที่ (ภาคผนวก ช-1.2)
2. การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวและชุมชน		
2.1 กลุ่มท่องเที่ยวมีกระบวนการทำงานที่ให้โอกาสกับสมาชิกในการร่วมคิดวางแผนและตัดสินใจ	1	- มีการกำหนดโครงสร้างการบริหารงานกลุ่มแต่ยังไม่ชัดเจน(ภาคผนวก ช-1) - มีการประชุมคณะกรรมการกลุ่มทุกครั้งก่อนที่จะรับนักท่องเที่ยว(ภาคผนวก ช-7)
2.2 สมาชิกมีความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของ ที่แสดงให้เห็นอย่างเป็นรูปธรรม เช่น การเข้ามารับทราบข้อมูล ร่วมคิด ร่วมแก้ไขปัญหา ร่วมแรงหรือร่วมทุนโดยการถือหุ้นร่วมกัน	1	- การประชุมของกลุ่มทุกครั้งจะเปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงข้อคิดเห็นแก้ไขปัญหาต่างๆ แต่สมาชิกบางคนจะเข้าร่วมประชุมไม่ต่อเนื่อง(ภาคผนวก ช-7)

เกณฑ์พิจารณา	คะแนนก่อนพัฒนา	หลักฐาน
2.3 มีการประชุมหรือเวทีแลกเปลี่ยนกันภายในกลุ่มอย่างสม่ำเสมอ อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง	1	- การประชุมทุกครั้งเลขานุการกลุ่มจะทำบันทึกการประชุมเพื่อเก็บเป็นฐานข้อมูลกลุ่ม (ภาคผนวก ช-8)
2.4 มีการกระจายข่าวสารความเคลื่อนไหวและกิจกรรมของกลุ่มท่องเที่ยวให้ชุมชนรับรู้อย่างต่อเนื่อง	1	- ตามโครงสร้างคณะกรรมการกลุ่ม จะมีผู้นำชุมชนเข้ามาเป็นคณะกรรมการกลุ่ม เช่น นายสัตตบรรณ เลาว้าง ประชาสัมพันธ์กลุ่ม ซึ่งเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน มีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว และจะนำเรื่องข้อมูล สถานการณ์ด้านการท่องเที่ยวของชุมชน แจ้งในที่ประชุมประชาคมหมู่บ้านให้กับคนในชุมชนรับทราบแต่อาจไม่ต่อเนื่อง
2.5 เปิดโอกาสให้คนในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มท่องเที่ยว (อย่างน้อยปีละ 1 กิจกรรม)	1	- กลุ่มได้เปิดโอกาสให้คนในชุมชนที่มีความสนใจเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของกลุ่มฯ เช่น เข้ามาเป็นผู้นำเที่ยว รถนำเที่ยว บ้านโฮมสเตย์ เป็นต้น แต่ผู้สนใจเข้ามาร่วมกิจกรรมยังน้อย (ภาคผนวก ช-9)
2.6 กลุ่มท่องเที่ยวเปิดโอกาสให้คนในชุมชนเข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยว (อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง)	1	- กลุ่มได้เปิดโอกาสให้คนในชุมชนที่มีความสนใจเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนเข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่ม และมีส่วนร่วมในกิจกรรมของกลุ่มฯ เช่น เข้ามาเป็นผู้นำเที่ยว รถนำเที่ยว บ้านโฮมสเตย์ เป็นต้น แต่ผู้สนใจเข้ามาร่วมกิจกรรมยังน้อย (ภาคผนวก ช-9)
3. การเสริมศักยภาพของคนในกลุ่มและชุมชน		
3.1 สมาชิกได้รับโอกาสพัฒนาความรู้และทักษะในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ของตนอย่างต่อเนื่องและสามารถนำความรู้ไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ	1	- แผนงานวิจัยได้จัดกิจกรรมเพิ่มศักยภาพพัฒนาความรู้และทักษะ ให้กับคณะกรรมการกลุ่ม เช่น จัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การวางแผนและการเขียนแผนการดำเนินงานของเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนอำเภอกัลยาณิวัฒนา ซึ่งคณะกรรมการเครือข่ายจะเป็นตัวแทนจากกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อำเภอกัลยาณิวัฒนา แต่กิจกรรมยังไม่ต่อเนื่อง (ภาคผนวก ช-10)

เกณฑ์พิจารณา	คะแนนก่อนพัฒนา	หลักฐาน
3.2 ผู้นำและสมาชิกมีทักษะในการถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ ให้แก่บุคคลและหน่วยงานที่สนใจได้	1	- ดำเนินงานโดยแผนงานวิจัย
3.3 มีการหมุนเวียนให้สมาชิกได้มีโอกาสเข้าร่วมประชุมและฝึกอบรมต่างๆ	1	- แผนงานวิจัยได้เปิดโอกาสให้สมาชิกกลุ่มมีโอกาสได้เข้าร่วมการฝึกอบรมต่างๆเพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะที่จำเป็น เช่น คณะทำงานจัดฝึกอบรมยุวชนนำเที่ยวให้กับนักเรียนในพื้นที่อำเภอกัลยาณิวัฒนา กลุ่มก็ได้ส่งผู้นำเที่ยวเดิมและสมาชิกที่สนใจเป็นผู้นำเที่ยวเข้าร่วมกิจกรรม เพื่อทบทวนความรู้และพัฒนาทักษะตนเองด้านเป็นผู้นำเที่ยว แต่กิจกรรมยังไม่ต่อเนื่อง (ภาคผนวก ช-11)
3.4 มีกิจกรรมในการเสริมสร้างศักยภาพของสมาชิกกลุ่มและคนในชุมชนซึ่งบรรจุไว้ในแผนการดำเนินงาน	0	- ไม่มี
4. ระบบประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวกลุ่มท่องเที่ยวและชุมชนที่ครอบคลุมทั้ง 8 ด้าน		
4.1 มีการประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ เช่น สมุดเยี่ยม แบบสอบถาม เป็นต้น	1	- ทุกครั้งที่กลุ่มได้มีโอกาสต้อนรับนักท่องเที่ยว กลุ่มจะให้นักท่องเที่ยวบันทึกสมุดเยี่ยมให้เพื่อให้นักท่องเที่ยวสะท้อนความรู้สึก ข้อแนะนำ เพื่อทางกลุ่มจะได้ปรับปรุงการให้บริการครั้งต่อไป (ภาคผนวก ช-12)
4.2 มีการประเมินความพึงพอใจของสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยว ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น เวทีประจำเดือน ประชุมกลุ่มย่อย หรือการตอบแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ เป็นต้น	1	- บันทึกการประชุม (ภาคผนวก ช-8)
4.3 มีเวทีประชาคมเพื่อสร้างการรับรู้ของคนในชุมชนเกี่ยวกับการดำเนินงานของ กลุ่มและเปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้แสดงความคิดเห็นอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง	1	- คณะผู้วิจัยร่วมในการประชุมหมู่บ้านเพื่อให้รู้กิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนและเปิดโอกาสให้คนในชุมชนมีส่วนร่วม (ภาคผนวก ช-13)
4.4 มีการวิเคราะห์ผลการประเมินความพึงพอใจทั้งจากนักท่องเที่ยว สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวและคนในชุมชน เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวต่อไป	0	- ไม่มี

เกณฑ์พิจารณา	คะแนนก่อนพัฒนา	หลักฐาน
5. การปฏิบัติตามกฎระเบียบของคนในชุมชนและนักท่องเที่ยว		
5.1 มีข้อตกลงหรือกฎระเบียบของกลุ่มท่องเที่ยวที่ได้รับการยอมรับจากคนในชุมชนและสมาชิกปฏิบัติตามข้อกำหนดนั้น	1	- กลุ่มได้มีข้อตกลงหรือระเบียบของกลุ่ม ที่กำหนดขึ้นโดยสมาชิกทุกคนร่วมคิดเสนอแนะ และเป็นที่ยอมรับถือปฏิบัติของสามชิกทุกคน (ภาคผนวก ช-6)
5.2 กลุ่มท่องเที่ยวมีการกำหนดกฎระเบียบสำหรับนักท่องเที่ยวและมีการแจ้งให้นักท่องเที่ยวรับทราบล่วงหน้า	1	- กลุ่มได้มีข้อตกลงหรือระเบียบสำหรับนักท่องเที่ยวถือปฏิบัติ และจะมีการแจ้งอธิบายให้กับนักท่องเที่ยวทุกครั้งก่อนร่วมกิจกรรมท่องเที่ยวของชุมชน(ภาคผนวก ช-6)
5.3 กลุ่มท่องเที่ยวมีการจัดทำสื่อเผยแพร่กฎระเบียบให้กับชาวบ้านและนักท่องเที่ยวได้รับทราบ เช่น ป้ายประกาศ แผ่นผับ คู่มือท่องเที่ยว	0	- ไม่มี
6. การตลาดและประชาสัมพันธ์อย่างรับผิดชอบ		
6.1 มีการกำหนดเป้าหมายกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับชุมชนและกิจกรรมที่เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวในแต่ละกลุ่มเป้าหมาย	2	- ระเบียบกลุ่ม (ภาคผนวก ช-6) - มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นไปตามวิถีของชุมชนและสภาพพื้นที่ (ภาคผนวก ช-2)
6.2 มีการกำหนดปฏิทินกิจกรรมท่องเที่ยวเพื่อให้ผู้ประกอบการหรือนักท่องเที่ยวทราบล่วงหน้า	2	- กลุ่มมีการกำหนดปฏิทินกิจกรรมท่องเที่ยวเพื่อให้ผู้ประกอบการหรือนักท่องเที่ยวทราบล่วงหน้า ในเอกสารที่จัดเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ (ภาคผนวก ช-14)
6.3 มีการให้ข้อมูลเพื่อการประชาสัมพันธ์ในกิจกรรมและบริการที่เป็นข้อเท็จจริง	1	- กลุ่มมีการจัดทำเอกสารเกี่ยวกับกิจกรรมท่องเที่ยวเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ (ภาคผนวก ช-14)
6.4 มีประสบการณ์ในการออกไปประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของชุมชนตามงานเทศกาลท่องเที่ยวต่างๆ ในระดับจังหวัดหรือประเทศ อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง	1	- ภาพกิจกรรมงานท่องเที่ยวจัดโดยจังหวัดเชียงใหม่ (ภาคผนวก ช-15)

2.1.2มาตรฐานด้านที่ 2 การท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่น สังคมและคุณภาพชีวิต

2.1.2.1 สภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่นสังคมและคุณภาพชีวิตก่อนการพัฒนา จากตารางที่ 25 แสดงสภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่น สังคมและคุณภาพชีวิต ก่อนการพัฒนาตามมาตรฐานด้านที่ 2 การท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่นสังคมและคุณภาพชีวิตประกอบไปด้วย 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1) สนับสนุนการพัฒนาชุมชน 2) กระจายรายได้อย่างเป็นธรรมและสร้างโอกาสในการมีรายได้เสริม และ 3) การให้เกียรติด้านสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ซึ่งในภาพรวมส่วนมากมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ดี” (ค่าเฉลี่ย 1.35) ได้แก่ บ้านวัดจันทร์ บ้านเสาแดง และบ้านดงสามหมื่น (ค่าเฉลี่ย 1.42, 1.42, และ 1.33ตามลำดับ) ส่วนกลุ่มเหล่อชอมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ปานกลาง” (ค่าเฉลี่ย 1.25) สามารถอภิปรายแยกตามประเด็นต่างๆทั้ง 3 ประเด็นหลัก ได้ดังนี้

1) สนับสนุนการพัฒนาชุมชน

(1) มีการจัดสรรรายได้ของกลุ่มเพื่อสนับสนุนกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ของชุมชนอย่างต่อเนื่อง ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ปานกลาง” (ค่าเฉลี่ย 1.00) โดยทุกกลุ่มมีการปฏิบัติในระดับ “ปานกลาง”

(2) สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาในชุมชน ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ดี” (ค่าเฉลี่ย 2.00) และพบว่าทุกกลุ่มในภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ดี”

(3)มีการทำงานร่วมกับภาคีอื่นทั้งในและนอกชุมชน ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ดี” (ค่าเฉลี่ย 2.00) และพบว่าทุกกลุ่มในภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ดี”

(4)มีการผลักดันให้แผนงานกลุ่มท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของแผนงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในภาพรวมพบว่าทุกกลุ่ม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ควรปรับปรุง” (ค่าเฉลี่ย 0.00)

2) กระจายรายได้อย่างเป็นธรรมและสร้างโอกาสในการมีรายได้เสริม

(1) สมาชิกในกลุ่มมีโอกาสในการมีรายได้ภายใต้การจัดการในระบบหมุนเวียนการให้บริการท่องเที่ยว ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ดี” (ค่าเฉลี่ย 1.75) โดยกลุ่มบ้านวัดจันทร์ กลุ่มบ้านดงสามหมื่น และกลุ่มเหล่อชอมีการปฏิบัติในระดับ “ดี”ส่วนกลุ่มบ้านเสาแดง มีการปฏิบัติในระดับ “ปานกลาง”

(2) มีการส่งเสริมให้กลุ่มท่องเที่ยวและสมาชิกซื้อและใช้ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตในชุมชน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ปานกลาง” (ค่าเฉลี่ย 1.00) โดยทุกกลุ่มมีการปฏิบัติในระดับ “ปานกลาง”

(3) กลุ่มท่องเที่ยวเปิดโอกาสให้ชาวบ้านและกลุ่มองค์กรต่าง ๆ จำหน่ายสินค้าให้กับนักท่องเที่ยว ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ปานกลาง” (ค่าเฉลี่ย 0.75) โดยกลุ่มบ้านวัดจันทร์ กลุ่มบ้านเสาแดง และกลุ่มบ้านดงสามหมื่นการปฏิบัติในระดับ “ปานกลาง”ส่วนกลุ่มเหล่อชอ “ไม่ได้ปฏิบัติ”

(4) มีการสนับสนุนให้สมาชิกในชุมชนมีการคิดค้นผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ๆ แก่นักท่องเที่ยวที่มาจากวัตถุดิบและภูมิปัญญาที่มีในท้องถิ่น ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ปานกลาง” (ค่าเฉลี่ย 1.00) โดยทุกกลุ่มมีการปฏิบัติในระดับ “ปานกลาง”

3) การให้เกียรติด้านสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

(1) กลุ่มท่องเที่ยวไม่สนับสนุนการค้ายาเสพติด อบายมุข และการค้าประเวณี ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ดี” (ค่าเฉลี่ย 2.00) และพบว่าทุกกลุ่มในภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ดี”

(2) เปิดโอกาสแก่เยาวชนสตรีผู้สูงอายุและคนพิการ ให้ได้รับประโยชน์และมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วม ในกลุ่มในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ปานกลาง” (ค่าเฉลี่ย 0.75) โดยกลุ่มบ้านวัดจันทร์ กลุ่มบ้านเสาแดง และกลุ่มบ้านดงสามหมื่นการปฏิบัติในระดับ “ปานกลาง” ส่วนกลุ่มเหล่อชอ “ไม่ได้ปฏิบัติ”

(3) ไม่มีการใช้แรงงานเด็กในบทบาทหน้าที่ที่เสี่ยงภัยหรือทำให้ขาดโอกาสในการศึกษาในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ดี” (ค่าเฉลี่ย 2.00) และพบว่าทุกกลุ่มในภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ดี”

(4) กิจกรรมท่องเที่ยวที่มีการใช้ทรัพยากรร่วมกับเพื่อนบ้าน จะต้องไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้งหรือรบกวนเพื่อนบ้าน ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ดี” (ค่าเฉลี่ย 2.00) และพบว่าทุกกลุ่มในภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ดี”

ตารางที่ 25 สภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่นสังคมและคุณภาพชีวิตก่อนการพัฒนา

เกณฑ์พิจารณา	เหล่อชอ คะแนน	วัดจันทร์ คะแนน	ดงสามหมื่น คะแนน	เสาแดง คะแนน	ภาพรวม คะแนน
1. สนับสนุนการพัฒนาชุมชน					
1.1 มีการจัดสรรรายได้เพื่อสนับสนุนกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ของชุมชนอย่างต่อเนื่อง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1.00 ปานกลาง
1.2 สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาในชุมชน	2 ดี	2 ดี	2 ดี	2 ดี	2.00 ดี
1.3 มีการทำงานร่วมกับภาคีอื่นทั้งในและนอกชุมชน	2 ดี	2 ดี	2 ดี	2 ดี	2.00 ดี
1.4 มีการผลักดันให้แผนงานกลุ่มเป็นส่วนหนึ่งของแผนงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	0 ไม่มี	0 ไม่มี	0 ไม่มี	0 ไม่มี	1.00 ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	1.25 ปานกลาง	1.25 ปานกลาง	1.25 ปานกลาง	1.25 ปานกลาง	1.50 ดี
2. กระจายรายได้อย่างเป็นธรรมและสร้างโอกาสในการมีรายได้เสริม					
2.1 สมาชิกในกลุ่มมีโอกาสในการมีรายได้ภายใต้การจัดการในระบบหมุนเวียนการให้บริการท่องเที่ยว	2 ดี	2 ดี	2 ดี	1 ปานกลาง	1.75 ดี

เกณฑ์พิจารณา	เหล่อชอ คะแนน	วัดจันทร์ คะแนน	ดงสามหมื่น คะแนน	เสาแดง คะแนน	ภาพรวม คะแนน
2.2 มีการส่งเสริมให้กลุ่มท่องเที่ยวและสมาชิกซื้อและใช้ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตในชุมชน	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1.00 ปานกลาง
2.3 กลุ่มท่องเที่ยวเปิดโอกาสให้ชาวบ้านและกลุ่มองค์กรต่าง ๆจำหน่ายสินค้าให้กับนักท่องเที่ยว	0 ไม่มี	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	0.75 ปานกลาง
2.4 ชาวบ้านในชุมชนมีการคิดค้นผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ๆแก่นักท่องเที่ยวที่มาจากวัตถุดิบและภูมิปัญญาที่มีในท้องถิ่น	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1.00 ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	1.00 ปานกลาง	1.25 ปานกลาง	1.25 ปานกลาง	1.00 ปานกลาง	1.13 ปานกลาง
3. การให้เกียรติด้านสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์					
3.1 กลุ่มท่องเที่ยวไม่สนับสนุนการค้ายาเสพติด อบายมุข และการค้าประเวณี	2 ดี	2 ดี	2 ดี	2 ดี	2.00 ดี
3.2 มีการเปิดโอกาสแก่เยาวชนสตรีผู้สูงอายุและคนพิการ ให้ได้รับประโยชน์และมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในกลุ่ม	0 ไม่มี	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	0.75 ปานกลาง
3.3 กลุ่มท่องเที่ยวไม่มีการใช้แรงงานเด็กในบทบาทหน้าที่ ๆ เสี่ยงภัยหรือทำให้ขาดโอกาสในการศึกษา	2 ดี	2 ดี	2 ดี	2 ดี	2.00 ดี
3.4 กิจกรรมท่องเที่ยวที่มีการใช้ทรัพยากรร่วมกับเพื่อนบ้านจะต้องไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้งหรือรบกวนเพื่อนบ้าน	2 ดี	2 ดี	2 ดี	2 ดี	2.00 ดี
ค่าเฉลี่ย	1.50 ดี	1.75 ดี	1.75 ดี	1.75 ดี	1.69 ดี
ภาพรวม	1.25 ปานกลาง	1.42 ดี	1.42 ดี	1.33 ดี	1.44 ดี

หมายเหตุ : 0 = ไม่มี, 1 = ปานกลาง, 2 = ดี

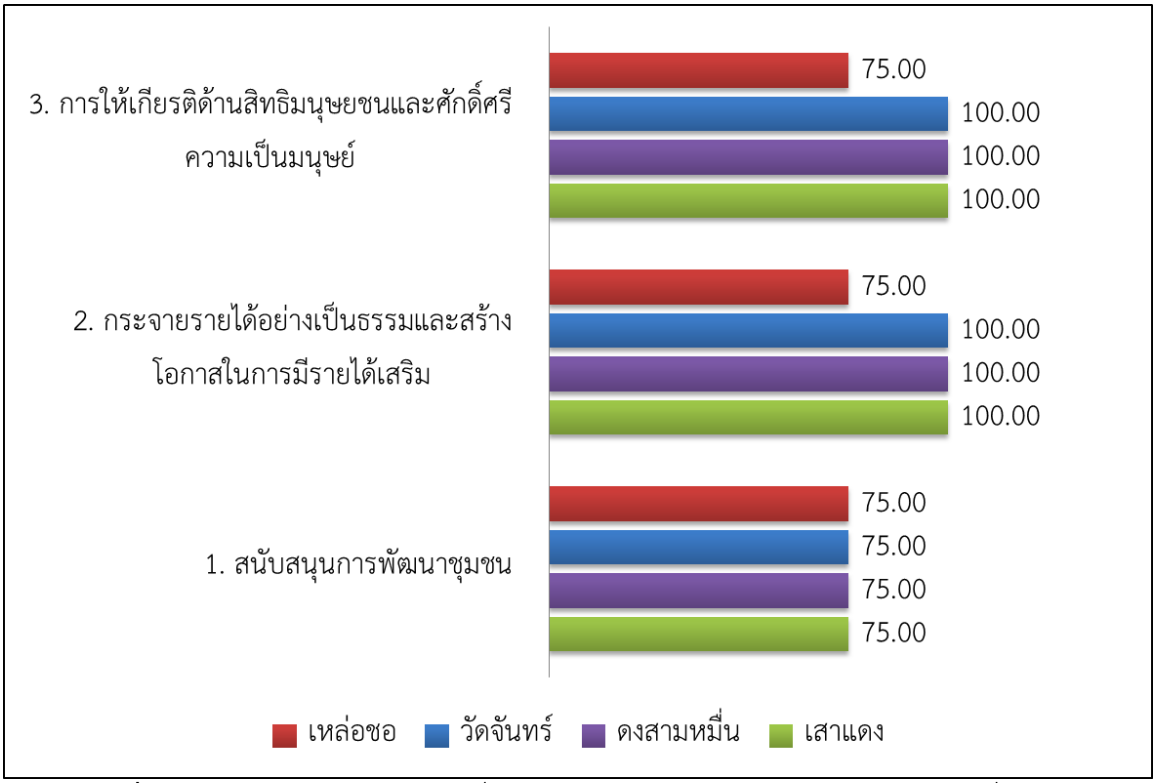
1.33 - 2.00	ดี
0.67 - 1.32	ปานกลาง
0.00 - 0.66	ควรปรับปรุง

2.1.2.2 ภาพรวมสัดส่วนการปฏิบัติตามมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านที่ 2 การท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่นสังคมและคุณภาพชีวิตก่อนการพัฒนา จากผลการศึกษาสถานการณ์ปฏิบัติตามมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนในด้านที่ 2 การท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่นสังคมและคุณภาพชีวิตก่อนการพัฒนา ใน 3 ประเด็น ในภาพรวมพบว่าทั้ง 3 ด้าน มีการปฏิบัติแล้วและเมื่อดูรายประเด็นมีรายละเอียดดังนี้

1) การสนับสนุนการพัฒนาชุมชนพบว่าทุกกลุ่มมีการปฏิบัติแล้วร้อยละ 75.00

2) การกระจายรายได้อย่างเป็นธรรมและสร้างโอกาสในการมีรายได้เสริมพบว่าบ้านเสาแดง บ้านวัดจันทร์ และบ้านดงสามหมื่น มีการปฏิบัติแล้ว ร้อยละ 100.00 ส่วนกลุ่มเหล่อชอมีการปฏิบัติแล้ว ร้อยละ 75.00

3) การให้เกียรติด้านสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ พบว่า บ้านเสาแดง บ้านวัดจันทร์ และบ้านดงสามหมื่น มีการปฏิบัติแล้ว ร้อยละ 100.00 ส่วนกลุ่มเหล่อชอมีการปฏิบัติแล้ว ร้อยละ 75.00

ภาพที่ 59 ภาพรวมสัดส่วนการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่นสังคมและคุณภาพชีวิตก่อนการพัฒนา

2.1.2.3 หลักฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่นสังคมและคุณภาพชีวิตก่อนการพัฒนา เพื่อประเมินสภาพตามมาตรฐานด้านที่ 2 การท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่นสังคมและคุณภาพชีวิต ทั้ง 4 กลุ่มการท่องเที่ยวให้เป็นแนวทางเดียวกัน คณะผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การประเมินเป็น 3 ระดับ ดังนี้

0 = ไม่มีการปฏิบัติตามมาตรฐาน

1 = ระดับปานกลาง มีการปฏิบัติแต่ยังไม่ปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ และไม่มีหลักฐานอ้างอิงที่ชัดเจน

2 = ระดับดี มีการปฏิบัติสม่ำเสมอ และมีหลักฐานอ้างอิง

คณะผู้วิจัยและแกนนำในแต่ละกลุ่มท่องเที่ยวได้ร่วมกันพิจารณาหลักฐานการปฏิบัติตามมาตรฐานด้านที่ 2 การท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่นสังคมและคุณภาพชีวิตแยกรายกลุ่ม รายมาตรฐาน รายข้อ แสดงรายละเอียดในตารางที่ 26– ตารางที่ 15

1) กลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเหล่อชอ

ตารางที่ 26 หลักฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่นสังคมและคุณภาพชีวิต กลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเหล่อชอก่อนการพัฒนา

เกณฑ์พิจารณา	คะแนนก่อนพัฒนา	หลักฐาน
1. สนับสนุนการพัฒนาชุมชน		
1.1 มีการจัดสรรรายได้ของกลุ่มเพื่อสนับสนุนกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ของชุมชนอย่างต่อเนื่อง	1	- จากวัตถุประสงค์ของการหักเงินรายได้เข้าเป็นกองทุนกลุ่มเพื่อสนับสนุนกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ แต่ยังไม่ได้ทำการสนับสนุนต่อเนื่อง เพราะเงินในกองทุนมีน้อย
1.2 สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาในชุมชน	2	- แกนนำและสมาชิกเป็นคนทำงานในชุมชนอย่างต่อเนื่องมาก่อนมีกลุ่มท่องเที่ยว - แกนนำและสมาชิกมีตำแหน่งหรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนก่อนมีกลุ่มท่องเที่ยว
1.3 มีการทำงานร่วมกับภาคีอื่นทั้งในและนอกชุมชน	2	- การดำเนินงานของคณะทำงานได้ส่งเสริมสนับสนุนการทำงานในรูปแบบเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนอำเภอกัลยาณิวัฒนา เพื่อให้เกิดการทำงานร่วมกัน เชื่อมโยงกิจกรรมซึ่งกันและกัน รวมถึงการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่าย (ภาคผนวก ช-16)
1.4 มีการผลักดันให้แผนงานกลุ่มท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของแผนงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	0	- ไม่มี

เกณฑ์พิจารณา	คะแนนก่อนพัฒนา	หลักฐาน
2. กระจายรายได้อย่างเป็นธรรมและสร้างโอกาสในการมีรายได้เสริม		
2.1 สมาชิกในกลุ่มมีโอกาสในการมีรายได้ภายใต้การจัดการในระบบหมุนเวียนการให้บริการท่องเที่ยว	2	- บันทึกประชุมและตารางการจัดสรรกระจายนักท่องเที่ยว (ภาคผนวก ช-17)
2.2 มีการส่งเสริมให้กลุ่มท่องเที่ยวและสมาชิกซื้อและใช้ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตในชุมชน	1	- สมาชิกกลุ่มการท่องเที่ยวทุกครัวเรือนจะทำของใช้เอง เช่น เสื้อผ้า ซึ่งจะมีความเป็นเอกลักษณ์ของชนเผ่า (ภาคผนวก ช-18)
2.3 กลุ่มท่องเที่ยวเปิดโอกาสให้ชาวบ้านและกลุ่มองค์กรต่าง ๆ จำหน่ายสินค้าให้กับนักท่องเที่ยว	0	- ไม่มี
2.4 มีการสนับสนุนให้สมาชิกในชุมชนมีการคิดค้นผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ๆ แก่นักท่องเที่ยวที่มาจากวัตถุดิบและภูมิปัญญาที่มีในท้องถิ่น	1	- สมาชิกกลุ่มการท่องเที่ยวได้มีการทำผลิตภัณฑ์ เช่น ผ้าพันคอ ย่าม เป็นต้น เพื่อจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยวเป็นของที่ระลึก (ภาคผนวก ช-18)
3.การให้เกียรติด้านสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์		
3.1 กลุ่มท่องเที่ยวไม่สนับสนุนการค้ายาเสพติด อบายมุข และการค้าประเวณี	2	- ระเบียบกลุ่ม (ภาคผนวก ช-6)
3.2 เปิดโอกาสแก่เยาวชนสตรีผู้สูงอายุและคนพิการ ให้ได้รับประโยชน์และมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในกลุ่ม	0	- ไม่มี
3.3 ไม่มีการใช้แรงงานเด็กในบทบาทหน้าที่ที่เสี่ยงภัยหรือทำให้ขาดโอกาสในการศึกษา	2	- สมาชิกกลุ่มทุกคนเป็นผู้ใหญ่ทั้งผู้หญิง และผู้ชายวัยทำงาน ในบางกิจกรรมจะมีการให้เยาวชนที่สนใจเข้ามาร่วมด้วยเพื่อเรียนรู้จากผู้ใหญ่จึงไม่ได้เป็นการใช้แรงงานเด็ก (ภาคผนวก ช-9)
3.4 กิจกรรมท่องเที่ยวที่มีการใช้ทรัพยากรร่วมกับเพื่อนบ้านจะต้องไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้งหรือรบกวนเพื่อนบ้าน	2	- ปัจจุบันกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อำเภอกัลยาณิวัฒนาได้รวมเป็นเครือข่ายระดับอำเภอ มีการนำเสนอกิจกรรมท่องเที่ยวที่เป็นจุดเด่นของแต่ละชุมชน มีการส่งต่อนักท่องเที่ยวซึ่งกันและกันจึงไม่เกิดความขัดแย้งระหว่างกลุ่ม (ภาคผนวก ช-16)

2) กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านวัดจันทร์

ตารางที่ 27 หลักฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่นสังคมและคุณภาพชีวิต กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านวัดจันทร์ก่อนการพัฒนา

เกณฑ์พิจารณา	คะแนนก่อนพัฒนา	หลักฐาน
1. สนับสนุนการพัฒนาชุมชน		
1.1 มีการจัดสรรรายได้ของกลุ่มเพื่อสนับสนุนกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ของชุมชนอย่างต่อเนื่อง	1	- จากวัตถุประสงค์ของการหักเงินรายได้เข้าเป็นกองทุนกลุ่มเพื่อสนับสนุนกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ แต่ยังไม่ได้ทำการสนับสนุนต่อเนื่อง เพราะเงินในกองทุนมีน้อย
1.2 สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาในชุมชน	2	- แกนนำและสมาชิกเป็นคนทำงานในชุมชนอย่างต่อเนื่องมาก่อนมีกลุ่มท่องเที่ยว - แกนนำและสมาชิกมีตำแหน่งหรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆของชุมชนก่อนมีกลุ่มท่องเที่ยว
1.3 มีการทำงานร่วมกับภาคีอื่นทั้งในและนอกชุมชน	2	- การดำเนินงานของคณะทำงานได้ส่งเสริมสนับสนุนการทำงานในรูปแบบเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนอำเภอกัลยาณิวัฒนา เพื่อให้เกิดการทำงานร่วมกัน เชื่อมโยงกิจกรรมซึ่งกันและกัน รวมถึงการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่าย (ภาคผนวก ช-16)
1.4 มีการผลักดันให้แผนงานกลุ่มท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของแผนงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	0	- ไม่มี
2. กระจายรายได้อย่างเป็นธรรมและสร้างโอกาสในการมีรายได้เสริม		
2.1 สมาชิกในกลุ่มมีโอกาสในการมีรายได้ภายใต้การจัดการในระบบหมุนเวียนการให้บริการท่องเที่ยว	2	- บันทึกประชุมและตารางการจัดสรรกระจายนักท่องเที่ยว (ภาคผนวก ช-17)
2.2 มีการส่งเสริมให้กลุ่มท่องเที่ยวและสมาชิกซื้อและใช้ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตในชุมชน	1	- สมาชิกชิกกลุ่มการท่องเที่ยวทุกครัวเรือนจะทำของใช้เอง เช่น เสื้อผ้า ซึ่งจะมีความเป็นเอกลักษณ์ของชนเผ่า
2.3 กลุ่มท่องเที่ยวเปิดโอกาสให้ชาวบ้านและกลุ่มองค์กรต่าง ๆ จำหน่ายสินค้า	1	- ภาพแสดงสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชน (ภาคผนวก ช-18)

เกณฑ์พิจารณา	คะแนนก่อนพัฒนา	หลักฐาน
ให้กับนักท่องเที่ยว		
2.4 มีการสนับสนุนให้สมาชิกในชุมชนมีการคิดค้นผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ๆ แก่นักท่องเที่ยวที่มาจากวัตถุดิบและภูมิปัญญาที่มีในท้องถิ่น	1	- สมาชิกกลุ่มการท่องเที่ยวได้มีการทำผลิตภัณฑ์ เช่น ผ้าพันคอ ย่าม เป็นต้น เพื่อจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยวเป็นของที่ระลึก (ภาคผนวก ช-18)
3.การให้เกียรติด้านสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์		
3.1 กลุ่มท่องเที่ยวไม่สนับสนุนการค้ายาเสพติด อบายมุข และการค้าประเวณี	2	- ระเบียบกลุ่ม (ภาคผนวก ช-6)
3.2 เปิดโอกาสแก่เยาวชนสตรีผู้สูงอายุและคนพิการ ให้ได้รับประโยชน์และมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในกลุ่ม	1	- ภาพกิจกรรมที่แสดงการมีส่วนร่วมจากเยาวชน (ภาคผนวก ช-9)
3.3 ไม่มีการใช้แรงงานเด็กในบทบาทหน้าที่ที่เสี่ยงภัยหรือทำให้ขาดโอกาสในการศึกษา	2	- สมาชิกกลุ่มทุกคนเป็นผู้ใหญ่ทั้งผู้หญิง และผู้ชายวัยทำงาน ในบางกิจกรรมจะมีการให้เยาวชนที่สนใจเข้ามาร่วมด้วยเพื่อเรียนรู้จากผู้ใหญ่จึงไม่ได้เป็นการใช้แรงงานเด็ก (ภาคผนวก ช-9)
3.4 กิจกรรมท่องเที่ยวที่มีการใช้ทรัพยากรร่วมกับเพื่อนบ้านจะต้องไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้งหรือรบกวนเพื่อนบ้าน	2	- ปัจจุบันกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อำเภอกัลยาณิวัฒนาได้รวมเป็นเครือข่ายระดับอำเภอ มีการนำเสนอกิจกรรมท่องเที่ยวที่เป็นจุดเด่นของแต่ละชุมชน มีการส่งต่อนักท่องเที่ยวซึ่งกันและกัน จึงไม่เกิดความขัดแย้งระหว่างกลุ่ม (ภาคผนวก ช-16)

3) กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนดงสามหมื่น

ตารางที่ 28 หลักฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่นสังคมและคุณภาพชีวิต กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนดงสามหมื่นก่อนการพัฒนา

เกณฑ์พิจารณา	คะแนนก่อนพัฒนา	หลักฐาน
1. สนับสนุนการพัฒนาชุมชน		
1.1 มีการจัดสรรรายได้ของกลุ่มเพื่อสนับสนุนกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ของชุมชนอย่างต่อเนื่อง	1	- จากวัตถุประสงค์ของการหักเงินรายได้เข้าเป็นกองทุนกลุ่มเพื่อสนับสนุนกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ แต่ยังไม่ได้ทำการสนับสนุนต่อเนื่อง เพราะเงินในกองทุนมีน้อย
1.2 สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาในชุมชน	2	- แกนนำและสมาชิกเป็นคนทำงานในชุมชนอย่างต่อเนื่องมาก่อนมีกลุ่มท่องเที่ยว - แกนนำและสมาชิกมีตำแหน่งหรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆของชุมชนก่อนมีกลุ่มท่องเที่ยว
1.3 มีการทำงานร่วมกับภาคีอื่นทั้งในและนอกชุมชน	2	- การดำเนินงานของคณะทำงานได้ส่งเสริมสนับสนุนการทำงานในรูปแบบเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนอำเภอกัลยาณิวัฒนา เพื่อให้เกิดการทำงานร่วมกัน เชื่อมโยงกิจกรรมซึ่งกันและกัน รวมถึงการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่าย (ภาคผนวก ช-16)
1.4 มีการผลักดันให้แผนงานกลุ่มท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของแผนงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	0	- ไม่มี
2. กระจายรายได้อย่างเป็นธรรมและสร้างโอกาสในการมีรายได้เสริม		
2.1 สมาชิกในกลุ่มมีโอกาสในการมีรายได้ภายใต้การจัดการในระบบหมุนเวียนการให้บริการท่องเที่ยว	2	- บันทึกประชุมและตารางการจัดสรรกระจายนักท่องเที่ยว (ภาคผนวก ช-17)
2.2 มีการส่งเสริมให้กลุ่มท่องเที่ยวและสมาชิกซื้อและใช้ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตในชุมชน	1	- สมาชิกกลุ่มการท่องเที่ยวทุกครัวเรือนจะทำของใช้เอง เช่น เสื้อผ้า ซึ่งจะมีความเป็นเอกลักษณ์ของชนเผ่า (ภาคผนวก ช-18)
2.3 กลุ่มท่องเที่ยวเปิดโอกาสให้ชาวบ้านและกลุ่มองค์กรต่าง ๆ จำหน่ายสินค้าให้กับนักท่องเที่ยว	1	- ภาพแสดงสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชน (ภาคผนวก ช-18)

เกณฑ์พิจารณา	คะแนนก่อนพัฒนา	หลักฐาน
2.4 มีการสนับสนุนให้สมาชิกในชุมชนมีการคิดค้นผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ๆ แก่นักท่องเที่ยวที่มาจากวัตถุดิบและภูมิปัญญาที่มีในท้องถิ่น	1	- ภาพแสดงสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชน (ภาคผนวก ช-18)
3.การให้เกียรติด้านสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์		
3.1 กลุ่มท่องเที่ยวไม่สนับสนุนการค้ายาเสพติด อบายมุข และการค้าประเวณี	2	- ระเบียบกลุ่ม (ภาคผนวก ช-6)
3.2 เปิดโอกาสแก่เยาวชนสตรีผู้สูงอายุและคนพิการ ให้ได้รับประโยชน์และมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในกลุ่ม	1	- ภาพกิจกรรมที่แสดงการมีส่วนร่วมจากเยาวชน (ภาคผนวก ช-19)
3.3 ไม่มีการใช้แรงงานเด็กในบทบาทหน้าที่ที่เสี่ยงภัยหรือทำให้ขาดโอกาสในการศึกษา	2	- สมาชิกกลุ่มทุกคนเป็นผู้ใหญ่ทั้งผู้หญิง และผู้ชายวัยทำงาน ในบางกิจกรรมจะมีการให้เยาวชนที่สนใจเข้ามาร่วมด้วยเพื่อเรียนรู้จากผู้ใหญ่จึงไม่ได้เป็นการใช้แรงงานเด็ก (ภาคผนวก ช-9)
3.4 กิจกรรมท่องเที่ยวที่มีการใช้ทรัพยากรร่วมกับเพื่อนบ้านจะต้องไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้งหรือรบกวนเพื่อนบ้าน	2	- ปัจจุบันกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อำเภอกัลยาณิวัฒนาได้รวมเป็นเครือข่ายระดับอำเภอ มีการนำเสนอกิจกรรมท่องเที่ยวที่เป็นจุดเด่นของแต่ละชุมชน มีการส่งต่อนักท่องเที่ยวซึ่งกันและกันจึงไม่เกิดความขัดแย้งระหว่างกลุ่ม (ภาคผนวก ช-16)

4) กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านเสาแดง

ตารางที่ 29หลักฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่นสังคมและคุณภาพชีวิต กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านเสาแดงก่อนการพัฒนา

เกณฑ์พิจารณา	คะแนนก่อนพัฒนา	หลักฐาน
1. สนับสนุนการพัฒนาชุมชน		
1.1 มีการจัดสรรรายได้ของกลุ่มเพื่อสนับสนุนกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ของชุมชนอย่างต่อเนื่อง	1	- จากวัตถุประสงค์ของการหักเงินรายได้เข้าเป็นกองทุนกลุ่มเพื่อสนับสนุนกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ แต่ยังไม่ได้ทำการสนับสนุนต่อเนื่อง เพราะเงินในกองทุนมีน้อย

เกณฑ์พิจารณา	คะแนนก่อนพัฒนา	หลักฐาน
1.2 สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาในชุมชน	2	- แกนนำและสมาชิกเป็นคนทำงานในชุมชนอย่างต่อเนื่องมาก่อนมีกลุ่มท่องเที่ยว - แกนนำและสมาชิกมีตำแหน่งหรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆของชุมชนก่อนมีกลุ่มท่องเที่ยว
1.3 มีการทำงานร่วมกับภาคีอื่นทั้งในและนอกชุมชน	2	- การดำเนินงานของคณะทำงานได้ส่งเสริมสนับสนุนการทำงานในรูปแบบเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนอำเภอกัลยาณิวัฒนาเพื่อให้เกิดการทำงานร่วมกัน เชื่อมโยงกิจกรรมซึ่งกันและกัน รวมถึงการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่าย (ภาคผนวก ช-16)
1.4 มีการผลักดันให้แผนงานกลุ่มท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของแผนงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	0	- ไม่มี
2. กระจายรายได้อย่างเป็นธรรมและสร้างโอกาสในการมีรายได้เสริม		
2.1 สมาชิกในกลุ่มมีโอกาสในการมีรายได้ภายใต้การจัดการในระบบหมุนเวียนการให้บริการท่องเที่ยว	1	- บันทึกประชุมและตารางการจัดสรรกระจายนักท่องเที่ยว (ภาคผนวก ช-17)
2.2 มีการส่งเสริมให้กลุ่มท่องเที่ยวและสมาชิกซื้อและใช้ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตในชุมชน	1	- สมาชิกกลุ่มการท่องเที่ยวทุกครัวเรือนจะทำของใช้เอง เช่น เสื้อผ้า ซึ่งจะมีความเป็นเอกลักษณ์ของชนเผ่า (ภาคผนวก ช-18)
2.3 กลุ่มท่องเที่ยวเปิดโอกาสให้ชาวบ้านและกลุ่มองค์กรต่าง ๆ จำหน่ายสินค้าให้กับนักท่องเที่ยว	1	- ภาพแสดงสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชน (ภาคผนวก ช-18)
2.4 มีการสนับสนุนให้สมาชิกในชุมชนมีการคิดค้นผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ๆ แก่นักท่องเที่ยวที่มาจากวัตถุดิบและภูมิปัญญาที่มีในท้องถิ่น	1	- ภาพแสดงสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชน (ภาคผนวก ช-18)
3.การให้เกียรติด้านสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์		
3.1 กลุ่มท่องเที่ยวไม่สนับสนุนการค้ายาเสพติด อบายมุข และการค้าประเวณี	2	- ระเบียบกลุ่ม (ภาคผนวก ช-6)

เกณฑ์พิจารณา	คะแนนก่อนพัฒนา	หลักฐาน
3.2 เปิดโอกาสแก่เยาวชนสตรีผู้สูงอายุและคนพิการ ให้ได้รับประโยชน์และมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในกลุ่ม	1	- ภาพกิจกรรมที่แสดงการมีส่วนร่วมจากเยาวชน (ภาคผนวก ช-19)
3.3 ไม่มีการใช้แรงงานเด็กในบทบาทหน้าที่ที่เสี่ยงภัยหรือทำให้ขาดโอกาสในการศึกษา	2	- สมาชิกกลุ่มทุกคนเป็นผู้ใหญ่ทั้งผู้หญิง และผู้ชายวัยทำงาน ในบางกิจกรรมจะมีการให้เยาวชนที่สนใจเข้ามาร่วมด้วยเพื่อเรียนรู้จากผู้ใหญ่จึงไม่ได้เป็นการใช้แรงงานเด็ก (ภาคผนวก ช-9)
3.4 กิจกรรมท่องเที่ยวที่มีการใช้ทรัพยากรร่วมกับเพื่อนบ้านจะต้องไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้งหรือรบกวนเพื่อนบ้าน	2	- ปัจจุบันกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อำเภอกัลยาณิวัฒนาได้รวมเป็นเครือข่ายระดับอำเภอ มีการนำเสนอกิจกรรมท่องเที่ยวที่เป็นจุดเด่นของแต่ละชุมชน มีการส่งต่อนักท่องเที่ยวซึ่งกันและกัน จึงไม่เกิดความขัดแย้งระหว่างกลุ่ม (ภาคผนวก ช-16)

2.2 แนวทางการศึกษาและพัฒนาศักยภาพของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนเดิมตามมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านที่ 1 และด้านที่ 2

กระบวนการศึกษาและพัฒนาศักยภาพที่เน้นกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) ของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนเดิมในอำเภอกัลยาณิวัฒนาทั้ง4 กลุ่มประกอบด้วย 1) กลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเหล่อชอ 2) กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านวัดจันทร์ 3) กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนดงสามหมื่น และ 4) กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านเสาแดง คณะผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมเพื่อการพัฒนาศักยภาพกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนเดิมตามมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านที่ 1 และด้านที่ 2 โดยแบ่งลักษณะการจัดกิจกรรมการพัฒนาออกเป็น 2 ลักษณะ คือ 1) กระบวนการร่วมที่ใช้ในการศึกษาและพัฒนาศักยภาพกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน และ 2) กระบวนการที่ใช้ในการศึกษาและพัฒนาศักยภาพกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนแยกเป็นรายกลุ่ม ซึ่งมีรายละเอียดของกิจกรรมการพัฒนาจำแนกตามลักษณะการจัดกิจกรรม ดังนี้

2.2.1 กระบวนการร่วมที่ใช้ในการศึกษาและพัฒนาศักยภาพกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน กิจกรรมเพื่อการพัฒนาศักยภาพกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนเดิมในอำเภอกัลยานิวัฒนาจำเป็นต้องจัดกิจกรรมร่วมกันเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างการจัดกิจกรรม โดยประกอบด้วย 4 กิจกรรม ได้แก่ 1) กิจกรรมการศึกษาดูงาน 2) กิจกรรมการอบรมและให้ศักยภาพด้านคุณภาพในการบริการ 3) กิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับกลุ่มการท่องเที่ยวในอำเภอกัลยาณิวัฒนาและ 4) กิจกรรมการเปิดรับนักท่องเที่ยวโดยการประสานงานของคณะผู้วิจัย ซึ่งสามารถอธิบายรายละเอียดและผลของการจัดกิจกรรมได้ ดังนี้

2.2.1.1 กิจกรรมการศึกษาดูงาน คณะผู้วิจัยจัดกิจกรรมการศึกษาดูงานให้กับคณะกรรมการกลุ่มท่องเที่ยวทั้ง 4 กลุ่ม โดยเลือกให้ไปภาคตะวันออกของประเทศไทย จังหวัดทางชายทะเล เพื่อ

จูงใจให้อยากไปมากขึ้นเพราะได้สัมผัสชายหาด ทะเล และอาหารทะเล ซึ่งคณะกรรมการก็ให้ความสนใจและแจ้งความประสงค์ไปร่วมกิจกรรมนี้ทุกคน แต่พอถึงเวลาจริงมี 2 คนที่ไม่สามารถไปร่วมได้ คือ 1) นายสิทธิชาติ แสงทรงตระกูล ผู้ใหญ่บ้านดงสามหมื่น เนื่องจากมารดาเข้ารับการผ่าตัดด่วนและ 2) นายสมชัย ไสวพูนเงินบ้านเสาแดง เนื่องจากลูกชายมีไข้สูงต้องเข้าโรงพยาบาลกะทันหัน (ภาคผนวก ฌ-1) โดยกำหนดให้ไปศึกษาดูงาน 3 กลุ่ม ซึ่งวัตถุประสงค์ของการศึกษาดูงานแต่ละกลุ่มแตกต่างกันดังนี้

1) กลุ่มการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตำบลห้วยแร้ง โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน อำเภอเมือง จังหวัดตราด เป็นชุมชนที่ทำการท่องเที่ยวโดยคนในชุมชนเริ่มต้นจากงานวิจัยของนักวิชาการที่เข้ามาช่วยแก้ปัญหาทรัพยากรของชุมชน ซึ่งใช้เวลานับสิบปีกว่าจะสามารถจัดการการท่องเที่ยวได้สำเร็จ จนมีชื่อเสียงและได้รับรางวัลระดับประเทศ กลุ่มนี้มีจุดที่น่าสนใจคือเป็นการทำการท่องเที่ยวร่วมกันหลายหมู่บ้าน และคณะกรรมการกลุ่มท่องเที่ยวเป็นชาวบ้านทั้งหมด ไม่มีผู้นำหมู่บ้านเข้ามาร่วม แต่จากความเข้มแข็งและต่อเนื่องทำให้ปัจจุบันได้รับความร่วมมือจากเยาวชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น โรงเรียนในพื้นที่ เป็นต้น คณะผู้วิจัยมอบหมายประเด็นให้คณะศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชุมชนสามารถสรุปประเด็นและผลการศึกษาดูงานได้ดังนี้

(1) ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนที่ผ่านมาของกลุ่มการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตำบลห้วยแร้ง โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนพบว่า เกิดจากปัญหาของชุมชน โดยมีนักวิชาการเข้ามาทำงานวิจัยเพื่อแก้ปัญหา และเห็นศักยภาพของพื้นที่ที่จะทำท่องเที่ยวโดยคนในชุมชน ระยะแรกมีคนมาร่วมเป็นร้อย แล้วก็ค่อยๆ ลดลง จนเหลือประมาณ 10 คนที่มีความตั้งใจจริงที่จะใช้การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาเรื่องทรัพยากรของชุมชน จนปัจจุบันประสบความสำเร็จอย่างดี มีการเชื่อมโยงหลายหมู่บ้านทั้งตำบลมาทำกิจกรรมการท่องเที่ยวร่วมกัน

(2) ด้านบ้านพักแบบโฮมสเตย์คณะผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มชายหญิง และตามตำแหน่งในกลุ่ม เช่น กลุ่มแม่บ้านที่ทำบ้านพักแบบโฮมสเตย์ กลุ่มแม่บ้านทำอาหาร พักอยู่ด้วยกัน เป็นต้น เพื่อให้สัมภาษณ์ไปในประเด็นใกล้เคียงกันหรือประเด็นเดียวกัน ซึ่งคณะศึกษาดูงานได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเจ้าของบ้านพักทั้งเรื่องของอาชีพชีวิตความเป็นอยู่ ชุมชนนี้อาชีพหลักคือการทำสวนผลไม้ เช่น ทุเรียน เงาะ เป็นต้น และการทำสวนยางพารา คณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มต้องมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของกลุ่ม เช่น กิจกรรมการต้อนรับนักท่องเที่ยว กิจกรรมในฐานการเรียนรู้เป็นต้น

(3) ด้านการออกแบบโปรแกรมและกิจกรรมการท่องเที่ยว ประกอบด้วย 1) กิจกรรมที่ให้นักท่องเที่ยวเรียนรู้วิถีชีวิตที่ผูกพันกับแม่น้ำห้วยแร้ง นั่งเรือชมลำน้ำ และให้ความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติ 2 ฝั่ง และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญของชุมชนคือ “ต้นจาก” ถ่ายทอดความรู้ด้านการใช้ประโยชน์จากต้นจากตั้งแต่ผล ลำต้นและใบ และให้นักท่องเที่ยวร่วมปลูกต้นจากริมฝั่งแม่น้ำ 2) กิจกรรมในฐานอาชีพ เช่น การทำน้ำมันมะพร้าวสกัดเย็น การทำน้ำเอ็นไซด์จากผลไม้ในท้องถิ่น การทำขนมจากแบบโบราณ และ 3)กิจกรรมการทำ “ข้าวห่อกาบหมาก” ซึ่งมีในอดีตแต่ได้สูญหายไปแล้ว กลุ่มท่องเที่ยวได้รื้อฟื้นภูมิปัญญาของชุมชน ซึ่งใช้ประโยชน์วัสดุธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชน

ภาพที่ 60 กิจกรรมศึกษาดูงานกลุ่มการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตำบลห้วยแร้งโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

2) ศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนและผู้สูงอายุบ้านจำรุง (จำรุงบน) หมู่ที่ 7 ตำบลเนินฆ้อ อำเภอแกลง จังหวัดระยอง สำหรับบ้านจำรุงนี้มีกลุ่มที่ทำท่องเที่ยวอยู่ 2 กลุ่ม เป็นการแข่งกันเองภายในหมู่บ้าน ทำให้แบ่งออกเป็นจำรุงล่างกับจำรุงบน เนื่องมาจากอดีตผู้ใหญ่บ้านผู้ก่อตั้งกลุ่มการท่องเที่ยวกลุ่มนี้หมดวาระลงแล้วไม่ได้รับเลือกตั้งอีก แต่ชาวบ้านเลือก นายชาตรี ก่อเกื้อ เป็นผู้ใหญ่บ้านคนใหม่ ซึ่งผู้ใหญ่บ้านคนใหม่นี้ก็ดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวร่วมกับชาวบ้านต่อไป นายชาติชาย เหลืองเจริญ อดีตผู้ใหญ่บ้านจึงไปตั้งกลุ่มท่องเที่ยวใหม่ให้ชื่อว่า สภาองค์กรชุมชนตำบลเนินฆ้อมหาวิทยาลัยบ้านนอก (จำรุงล่าง) ดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเหมือนกันและแข่งขันกันเอง คณะผู้วิจัยมอบหมายประเด็นให้คณะศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชุมชน สามารถสรุปประเด็นและผลการศึกษาดูงานได้ดังนี้

(1) การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการและสมาชิกศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนและผู้สูงอายุบ้านจำรุง (จำรุงบน) ในการต้อนรับและร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวกับนักท่องเที่ยว พบว่า คณะกรรมการและสมาชิกมีส่วนร่วมในการต้อนรับนักท่องเที่ยวร่วมกันอย่างเข้มแข็งและสามัคคี มีการแบ่งหน้าที่กันให้เห็นชัดเจนในการต้อนรับ การจัดอาหารมื้อเย็นที่รับประทานร่วมกัน และมีเยาวชนลูกหลานสมาชิกมาแสดงต้อนรับนักท่องเที่ยว

(2) ด้านบ้านพักแบบโฮมสเตย์คณะผู้วิจัยใช้หลักการเดียวกับที่ใช้แบ่งกลุ่มที่ชุมชนห้วยแร้งในการแบ่งกลุ่มเพื่อให้สัมภาษณ์ไปในประเด็นใกล้เคียงกันหรือประเด็นเดียวกัน ซึ่งคณะศึกษาดูงานได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเจ้าของบ้านพักทั้งเรื่องของอาชีพชีวิตความเป็นอยู่ ชุมชนนี้อาชีพหลักก็เหมือนกับที่ชุมชนห้วยแร้ง คือการทำสวนผลไม้ เช่น ทุเรียน เงาะ เป็นต้น และการทำสวนยางพารา คณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มต้องมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของกลุ่ม เช่น กิจกรรมการต้อนรับนักท่องเที่ยว กิจกรรมในฐานการเรียนรู้เป็นต้น

(3) ด้านผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก พบว่า มีการนำของจากชุมชนเองซึ่งบางฤดูกาลจำหน่ายไม่ได้ราคามาแปรรูปเช่น ทุเรียนทอด เป็นต้น มาจำหน่ายเป็นของที่ระลึกให้กับนักท่องเที่ยว รวมถึงการทำกะปิ น้ำปลา มาจำหน่าย

ภาพที่ 61 กิจกรรมศึกษาดูงานศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนและผู้สูงอายุบ้านจำรุง

3) สภาองค์กรชุมชนตำบลเนินฆ้อมหาวิทยาลัยบ้านนอก (จำรุงล่าง) บริหารโดยอดีตผู้ใหญ่บ้าน นายชาติชาย เหลืองเจริญ คณะผู้วิจัยมอบหมายประเด็นให้คณะศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชุมชน สามารถสรุปประเด็นและผลการศึกษาดูงานได้ดังนี้

(1) การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการและสมาชิกสภาองค์กรชุมชนตำบลเนินฆ้อมหาวิทยาลัยบ้านนอก (จำรุงล่าง) ในการต้อนรับและร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวกับนักท่องเที่ยว พบว่า มีเพียงตัวแทนมาทำหน้าที่ต้อนรับ ไม่มีกรรมการหรือสมาชิกมามีส่วนร่วมให้เห็นภาพการทำงานแบบกลุ่ม ส่วนการจัดอาหารมื้อเที่ยงที่คณะศึกษาดูงานรับประทานร่วมกัน มีผู้รับผิดชอบชัดเจนทำเป็นระบบเหมือนร้านอาหาร

(2) ด้านการออกแบบโปรแกรมและกิจกรรมการท่องเที่ยว ประกอบด้วย 1) ฐานเรียนรู้ด้านอาหารท้องถิ่นโดยเน้นให้เห็นว่าใช้พืชผักที่มีอยู่ในชุมชนมาทำเป็นอาหาร 2) ฐานเรียนรู้การทำเกษตรแบบผสมผสาน และ 3) พาชมสวนโดยใช้รถรางพานักท่องเที่ยวชมสวนผลไม้ภายในหมู่บ้าน

(3) ด้านผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก ก็ไม่แตกต่างจากจำรุงบน

ภาพที่ 62 กิจกรรมศึกษาดูงานสภาองค์กรชุมชนตำบลเนินฆ้อมหาวิทยาลัยบ้านนอก

2.2.1.2 กิจกรรมการสรุปบทเรียนจากการศึกษาดูงานหลังกิจกรรมการศึกษาดูงานการท่องเที่ยวโดยชุมชน 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตำบลห้วยแร้งโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนจังหวัดตราด ศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนและผู้สูงอายุบ้านจำรุงและสภาองค์กรชุมชนตำบลเนินฆ้อมหาวิทยาลัยบ้านนอก จังหวัดระยอง คณะผู้วิจัยจัดให้มีกิจกรรมการสรุปบทเรียนจากการศึกษาดูงาน ระหว่างวันที่ 20 – 21 ตุลาคม 2557 ณ บ้านสวนเรือนฝันรีสอร์ท อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ โดยกำหนดประเด็นในการสรุปบทเรียน 2 ข้อคือ 1) สิ่งที่เราได้เรียนรู้มีเรื่องอะไรบ้างที่สามารถเชื่อมโยงกับมาตรฐานการ

ท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านการบริหารจัดการและ 2) สิ่งที่สามารถนำไปปรับใช้และพัฒนากลุ่มของเราด้านการบริหารจัดการมีอะไรบ้าง อย่างไร ผลการสรุปบทเรียนจากสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการศึกษาดูงานด้านการบริหารจัดการสามารถสรุปได้ดังนี้

1) การมีส่วนร่วมของสมาชิก

(1) กลุ่มการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตำบลห้วยแร้งฯ การจัดการไม่ชัดเจน ขาดการวางแผนและการประชุมของสมาชิก

(2) ศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนและผู้สูงอายุบ้านจำรุง มีการจัดการที่ชัดเจน และเป็นระบบ

(3) สภาองค์กรชุมชนตำบลเนินฆ้อมหาวิทยาลัยบ้านนอก การจัดการผูกขาดอยู่กับคนเพียงกลุ่มเดียว ขาดการสร้างคนที่สามารถดำเนินการแทนกันได้

2) การเปิดโอกาสให้สมาชิกได้พัฒนา

(1) กลุ่มการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตำบลห้วยแร้งฯ มีฐานเรียนรู้ที่หลากหลายทำให้สมาชิกได้รับบทบาทหน้าที่ในการนำเสนอข้อมูล

(2) ศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนและผู้สูงอายุบ้านจำรุง เปิดโอกาสให้สมาชิกได้มีส่วนร่วมและเป็นแกนนำหลักในการดำเนินงาน

(3) สภาองค์กรชุมชนตำบลเนินฆ้อมหาวิทยาลัยบ้านนอก กระบวนการพัฒนาสมาชิกของกลุ่มไม่ชัดเจน

3) มีการประเมินความพอใจของนักท่องเที่ยว

(1) กลุ่มการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตำบลห้วยแร้งฯ มีแบบสอบถามความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

(2) ศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนและผู้สูงอายุบ้านจำรุง มีแบบสอบถามและพูดคุยความพึงพอกับนักท่องเที่ยวโดยตรง

(3) สภาองค์กรชุมชนตำบลเนินฆ้อมหาวิทยาลัยบ้านนอก ไม่มีการประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวหลังเสร็จสิ้นกิจกรรม

4) มีการกำหนดกลุ่มเป้าหมายนักท่องเที่ยว จำนวน และฤดูกาลท่องเที่ยว

(1) กลุ่มการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตำบลห้วยแร้งฯ มีการกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวและกลุ่มเป้าหมายของนักท่องเที่ยว

(2) ศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนและผู้สูงอายุบ้านจำรุง ไม่มีการกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยว และกลุ่มเป้าหมายของนักท่องเที่ยวที่ชัดเจน

(3) สภาองค์กรชุมชนตำบลเนินฆ้อมหาวิทยาลัยบ้านนอก ไม่มีการกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยว และกลุ่มเป้าหมายของนักท่องเที่ยวที่ชัดเจน

5) มีการจัดสรรรายได้ให้สมาชิกและชุมชน

(1) กลุ่มการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตำบลห้วยแร้งฯ มีการจัดสรรรายได้ให้สมาชิกอย่างชัดเจน และยังสนับสนุนให้แก่โรงเรียน วัด

(2) ศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนและผู้สูงอายุบ้านจำรุง มีการจัดสรรรายได้ให้สมาชิกอย่างชัดเจน และยังสนับสนุนให้แก่คนพิการ ผู้สูงอายุ นักเรียน และวัด

(3) สภาองค์กรชุมชนตำบลเนินฆ้อมหาวิทยาลัยบ้านนอก การจัดสรรรายได้ให้แก่ชุมชนไม่ชัดเจน

6) มีผู้ประสานงานที่ชัดเจนและเหมาะสม

(1) ทั้ง 3 แหล่งศึกษาดูงาน มีผู้ประสานงานที่ชัดเจนและเหมาะสมในการติดต่อประสานงานกับภายนอกที่จะเข้าไปศึกษาดูงานในแต่ละสถานที่

(2) การประสานงานภายในศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนและผู้สูงอายุบ้านจำรุงทำได้ดีที่สุด

7) มีข้อมูลท่องเที่ยวเป็นคู่มือหรือเอกสารแจกให้นักท่องเที่ยว ทั้ง3 แหล่งศึกษาดูงาน มีข้อมูลท่องเที่ยวเป็นคู่มือหรือเอกสารแจกให้นักท่องเที่ยว ยกเว้นกลุ่มการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตำบลห้วยแร้งฯ มีเอกสารแต่ไม่ได้แจกให้นักท่องเที่ยว

การสรุปบทเรียนของคณะกรรมการกลุ่มท่องเที่ยวทั้ง 4 กลุ่ม ยังมีข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เพิ่มเติมต่อด้านการบริการจัดการกลุ่มดังนี้

1) ทั้ง 3 แหล่งศึกษาดูงานมีวัตถุประสงค์การรวมกลุ่มทำกิจกรรมที่ชัดเจน กลุ่มการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตำบลห้วยแร้งฯ เพื่อรักษาระบบนิเวศ 3 น้ำ ศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนและผู้สูงอายุบ้านจำรุงและสภาองค์กรชุมชนตำบลเนินฆ้อมหาวิทยาลัยบ้านนอก เพื่อเป็นแหล่งศึกษาดูงานวิถีชีวิตด้านการเกษตรตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2) บ้านจำรุงถูกแบ่งแยกออกเป็นจำรุงบน (ศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนและผู้สูงอายุบ้านจำรุง) และจำรุงล่าง (สภาองค์กรชุมชนตำบลเนินฆ้อมหาวิทยาลัยบ้านนอก) เพราะเกิดจากความขัดแย้งเรื่องตำแหน่งที่การเมืองและผลประโยชน์ ซึ่งผู้ศึกษาดูงานยังรู้สึกห่วงความขัดแย้งที่อาจจะส่งต่อไปยังคนรุ่นต่อไป

3) จากการศึกษาดูงานของทั้ง 3 แหล่งศึกษาดูงาน จะเห็นความพร้อมของแกนนำชุมชนที่มีการเตรียมเอกสารการเงินและสำเนาบัตรประชาชน จึงอยากให้ผู้ศึกษาดูงานเอาเป็นแบบอย่างในด้านนี้ด้วยเมื่อกลับไปทำกิจกรรมของกลุ่มตนเอง

4) กลุ่มการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตำบลห้วยแร้งฯ ไม่มีโครงสร้างการบริหารจัดการกลุ่มที่ชัดเจน น่าจะส่งผลให้การจัดการ การประสานจึงไม่เป็นระบบ

5) ศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนและผู้สูงอายุบ้านจำรุง มีการบริหารจัดการกลุ่มที่ชัดเจนเป็นระบบดีมาก

การสรุปบทเรียนของคณะกรรมการกลุ่มท่องเที่ยวทั้ง 4 กลุ่ม ยังสรุปสิ่งที่สามารถนำไปปรับใช้และพัฒนากลุ่มของตนเองด้านการบริหารจัดการกลุ่มได้ดังนี้

1) บ้านวัดจันทร์

(1) การจัดการเอกสารให้เป็นระบบ เช่น มีการแยกเอกสารแต่ละประเภทอย่างชัดเจนและเก็บไว้ในลิ้นชัก ต้องเตรียมเอกสารพร้อมใช้อยู่เสมอ

(2) จัดประชุมเดือนละ 1 ครั้ง

- เพื่อเตรียมวางแผนรับนักท่องเที่ยว
- สร้างแรงบันดาลใจให้แก่สมาชิกในการขับเคลื่อนงานของกลุ่ม

(3) รู้รายละเอียดข้อมูลของชุมชนเป็นอย่างดี

(4) พัฒนาระบบการจัดการ

- สมาชิกต้องทำงานด้วยใจ และมีความรับผิดชอบ

(5) ให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม เช่น

- การทำข้าวซ้อมมือ

- การทอผ้า

(6) นำวัตถุดิบจากธรรมชาติหรือท้องถิ่นมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชน เช่น ข้าวนา ข้าวไร่ ต้นสน ลูกสน เป็นต้น

2) กลุ่มเหล่อชอ

(1) การพัฒนาตนเองและชุมชน

- ยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในครอบครัวและชุมชน
- ไม่รอโอกาสจากภายนอกเพียงอย่างเดียว ทั้งหน่วยงานของรัฐหรือเอกชน แต่จะพึ่งตนเองและชุมชนให้มากที่สุด
- ใช้หลักคิดที่ว่า “ปลูกทุกอย่างที่กิน กินทุกอย่างที่ปลูก” เพราะนอกจากจะช่วยลดรายจ่ายแล้วยังได้บริโภคอาหารปลอดภัย อีกทั้งยังสามารถนำมูลสัตว์ที่เลี้ยงไว้มาใช้เป็นปุ๋ยให้ต้นไม้

(2) การบริหารจัดการกลุ่ม จะมีการประชุมสมาชิกร่วมกันอย่างต่อเนื่อง เพื่อปรับจุดด้อยและพัฒนาจุดเด่นในการทำงานร่วมกัน

3) บ้านเสาแดง

(1) ถ่ายทอดความรู้ด้านวัฒนธรรม วิถีชีวิตท้องถิ่นให้แก่เด็กและเยาวชนในพื้นที่ โดยผ่านกิจกรรมต่างๆ ของกลุ่มและชุมชน และเป็นการเตรียมความพร้อมในการแสดงเพื่อรับนักท่องเที่ยวที่จะมีในอนาคต

(2) นำแนวคิดในการบริหารจัดการกลุ่มไปประยุกต์ใช้ เช่น กำหนดให้มีการจัดประชุมเดือนละ 1 ครั้ง

(3) จัดการเก็บข้อมูลให้เป็นระบบ เพื่อเป็นแหล่งข้อมูลให้ทุกคนสามารถศึกษาได้ โดยการศึกษา รื้อฟื้นและฟื้นฟูวัฒนธรรม วิถีชีวิตประเพณี การละเล่น และภูมิปัญญาสมุนไพรของชุมชน

4) บ้านดงสามหมื่น

(1) ศึกษาและถ่ายทอดข้อมูล และพัฒนาการถ่ายทอดข้อมูลที่ถูกต้อง ชัดเจน ในด้าน

- บริบทชุมชน
- ประวัติศาสตร์ชุมชน
- สถานที่น่าสนใจของชุมชน เช่น พื้นที่การเกษตร เส้นทางท่องเที่ยว ทั้งนี้จะขึ้นอยู่กับความสนใจและความเหมาะสมของกลุ่มนักท่องเที่ยว

(2) ออกแบบและพัฒนากิจกรรมต่างๆ ที่มีอยู่แล้วให้โปรแกรมเหมาะสมกับกลุ่มนักท่องเที่ยวและช่วงเวลารับนักท่องเที่ยว เช่น การตำข้าวปุ๊ก เป่าแคน ตีลูกข่าง และปักผ้า เป็นต้น

(3) ฟื้นฟูและอนุรักษ์วิถีชีวิต วัฒนธรรมส่งเสริมให้คนในชุมชนแต่งชุดชนเผ่าให้มากขึ้น สืบทอดวิถีความเชื่อ ‘ป่าดงเซ้ง’ ของพี่น้องชาวม้ง

(4) ใช้หลักคิดที่ว่า “การพัฒนาชุมชนต้องพัฒนาบนวิถีของตนเอง เพื่อเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน”

(5) การบริหารจัดการ

- ฝึกให้สมาชิกตรงต่อเวลา

- รู้จักและรับผิดชอบหน้าที่ของตนเอง
- มีการจัดประชุมอย่างต่อเนื่อง เพื่อ
  - ~ นำปัญหาที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มมานำเสนอให้สมาชิกรับทราบ
  - ~ ร่วมกันคิดและหาทางออกร่วมกันเมื่อพบจุดติดขัดในการขับเคลื่อนงานของกลุ่ม
  - ~ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของกลุ่ม
- ชักชวนให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับกลุ่มมากยิ่งขึ้น โดยการ
  - ~ ทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ให้เห็นเป็นตัวอย่าง
  - ~ มีกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน

2.2.1.3 กิจกรรมการอบรมและให้ความรู้ด้านการบริหารจัดการกลุ่ม แผนงานวิจัยจัดอบรมให้ความรู้กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนกลุ่มเดิมในอำเภอกัลยาณิวัฒนา 4 กลุ่ม เพื่อพัฒนาศักยภาพแกนนำกลุ่มตามมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนเมื่อวันที่ 6 ธันวาคม 2557 ณ ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงวัดจันทร์ คณะผู้วิจัยได้ออกแบบกิจกรรมเพื่อให้แกนนำที่เข้าร่วมการอบรมในครั้งนี้ได้รับการพัฒนาในด้านการบริหารจัดการกลุ่มเพิ่มเติมแกนนำผู้เข้าร่วมการอบรม จำนวนทั้งสิ้น 23 คน จากกลุ่มต่างๆ ดังนี้ 1) บ้านวัดจันทร์ จำนวน 6 คน 2) กลุ่มเหล่อชอ จำนวน 4 คน 3) บ้านเสาแดง จำนวน 3 คน และ 4) บ้านดงสามหมื่น จำนวน 10 คน

คณะผู้วิจัยกำหนดด้านเนื้อหาการอบรมใน 2 ประเด็น คือ 1) การคิดค้นพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ๆ แก่นักท่องเที่ยวจากวัตถุดิบและภูมิปัญญาในท้องถิ่น โดยเน้นเปิดโอกาสให้เยาวชน สตรี และผู้สูงอายุเข้ามามีส่วนร่วม และ 2) การคิดต้นทุน การกำหนดราคา(ภาคผนวก ฌ-2) หลังจากการฟังบรรยายเสร็จแล้ว คณะผู้วิจัยจัดให้แกนนำที่เข้าร่วมการอบรมแบ่งออกตามกลุ่มท่องเที่ยวเพื่อฝึกปฏิบัติการออกแบบโปรแกรมการท่องเที่ยวที่เน้นทรัพยากรในท้องถิ่นตามฤดูกาลนั้นและให้โอกาสเยาวชน สตรี และผู้สูงอายุเข้ามามีส่วนร่วมและให้คิดราคาโปรแกรมท่องเที่ยว แล้วให้แต่ละกลุ่มออกมานำเสนอเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์กัน

ภาพที่ 63 กิจกรรมการอบรมและให้ความรู้ด้านการบริหารจัดการกลุ่ม

ผลจากการจัดกิจกรรม กลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนทั้ง 4 กลุ่มในอำเภอกัลยาณิวัฒนามีความเข้าใจการออกแบบโปรแกรมการท่องเที่ยวที่เน้นการนำทรัพยากรในท้องถิ่นตามฤดูกาลและให้โอกาสเยาวชน สตรี และผู้สูงอายุเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมตามโปรแกรมท่องเที่ยว และสามารถคิดราคาโปรแกรมท่องเที่ยวตามที่ได้ออกแบบไว้ (ภาคผนวก ฌ-3)

ภาพที่ 64 กิจกรรมการนำเสนอโปรแกรมการท่องเที่ยวและราคาที่ฝึกปฏิบัติ

2.2.1.4 กิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับกลุ่มการท่องเที่ยวในอำเภอกัลยาณิวัฒนา มีการจัดเวทีให้กลุ่มการท่องเที่ยวทั้ง 4 กลุ่ม มาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในด้านการบริหารจัดการกลุ่ม โดยสรุปได้ดังนี้

1) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประเด็นกฎกติกาที่จัดทำขึ้นให้นักท่องเที่ยวถือปฏิบัติ เกี่ยวกับความเชื่อในแต่ละชาติพันธ์จะมีที่คล้ายหรือเหมือนหรือแตกต่างกัน สามารถจำแนกได้ดังนี้

(1) หญิงชายที่แต่งงานหรืออยู่กินเป็นครอบครัวเดียวกันสามารถนอนบ้านเดียวกันได้ แต่ต้องแยกห้องนอนหรือแยกที่นอน ห้ามนอนร่วมในห้องเดียวกัน (เป็นความเชื่อที่คล้ายหรือเหมือนกันทั้ง 3 ชาติพันธ์)

(2) ตาแหลว (ไม้ไผ่นำมาสานเป็นลายขัดกัน ชาวเขานำมาประกอบในพิธีกรรมต่างๆ ลีซูเรียก “ตอและ” ปกาเกอะญอเรียก“ต่าแล” ม้งเรียก “อไจ้”) ที่ติดอยู่บนประตูทางเข้าบ้านนั้น ลีซูมีความเชื่อว่าห้ามจับ แต่ม้งกับปกาเกอะญอมีความเชื่อว่าไม่เป็นไร

(3) ม้งกับปกาเกอะญอมีความเชื่อว่าบ้านที่ประกอบพิธีตามประเพณีอยู่ จะนำตาแหลวปักไว้บริเวณหน้าบ้าน เพื่อเป็นสัญลักษณ์ห้ามคนอื่นเข้าไปในบ้านหลังนั้น ถ้าฝ่าฝืนเข้าไปจะต้องเสียผีเป็นเงินสดเพราะเจ้าของบ้านจะต้องประกอบพิธีใหม่ ส่วนลีซูไม่มีความเชื่อเรื่องนี้

(4) ลีซูมีความเชื่อว่า ห้ามเคาะฝาบ้าน เพราะจะทำให้สิ่งชั่วร้ายมาเข้าสู่คนในบ้านนั้น แต่ม้งกับปกาเกอะญอไม่มีความเชื่อเรื่องนี้

(5) ลีซูมีความเชื่อว่า ห้ามจับหิ้งที่อยู่ในบ้าน แต่ม้งกับปกาเกอะญอไม่มีความเชื่อเรื่องนี้

จากความเชื่อที่คล้าย เหมือน และต่างกัน แต่ละกลุ่มจึงทำกฎระเบียบให้นักท่องเที่ยวถือปฏิบัติแยกจากกันเพื่อให้เหมาะสมสอดคล้องกับความเชื่อที่ต่างกัน จึงได้มีระเบียบที่จัดทำขึ้นให้นักท่องเที่ยวถือปฏิบัติ(ภาคผนวก ฌ-4)

ภาพที่ 65 กิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประเด็นกฎกติกาที่จัดทำขึ้นให้นักท่องเที่ยวถือปฏิบัติ

2) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประเด็นการกระจายผลประโยชน์ ที่ได้รับจากการรับนักท่องเที่ยว ทางคณะกรรมการกลุ่มเห็นว่าควรหักรายได้ในอัตราที่แต่ละกลุ่มเห็นเหมาะสม ไม่ควรใช้อัตราเดียวกัน เพราะสภาพของแต่ละกลุ่มไม่เหมือนกัน โดยอัตราที่หักจากรายได้ขั้นต่ำจะอยู่ที่ 5% และอัตราที่หักจากรายได้สูงสุดจะอยู่ที่ 10%

ภาพที่ 66 กิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประเด็นการกระจายผลประโยชน์

2.2.1.5 กิจกรรมจัดโปรแกรมท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยวโดยคณะผู้วิจัย คณะผู้วิจัยประสานงานให้มีนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนในอำเภอกัลยาณิวัฒนา เพราะถือเป็นโอกาสให้เป็นกิจกรรมฝึกปฏิบัติการพัฒนาคุณภาพด้านบริการการท่องเที่ยวโดยชุมชนตามมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านที่ 1 และด้านที่ 2 โดยทุกครั้งคณะผู้วิจัยจะให้กรรมการกลุ่มท่องเที่ยว นัดประชุมร่วมกันออกแบบโปรแกรมให้เหมาะสมกับเวลาและจำนวนคน คิดราคา วางแผนการรับนักท่องเที่ยว และเมื่อเสร็จกิจกรรมก็จะมีการสรุปผลการรับนักท่องเที่ยว จัดทำเอกสารทางการเงินและจัดสรรรายได้ โดยสามารถนำเสนอกิจกรรมได้ ดังนี้

1) กิจกรรมการท่องเที่ยวโดยอาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักศึกษาหลักสูตรMBA ภาคค่ำคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ คณะผู้วิจัยได้รับการประสานจากคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน ให้จัดโปรแกรมนำอาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักศึกษาหลักสูตร MBA ภาคค่ำ จำนวนอาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักศึกษารวม 60 คน ในการศึกษาประเด็นการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน เนื่องจากจำนวนคนค่อนข้างมากและระยะเวลาน้อยทำให้ไม่สามารถไปท่องเที่ยวได้ทั้ง 3 ชนเผ่าใน 3 ตำบล คณะผู้วิจัยจึงจัดกิจกรรมที่ตำบลบ้านจันทร์ 2 เลือกให้เป็นกิจกรรมฝึกปฏิบัติการพัฒนาคุณภาพด้านบริการของกลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเหล่อชอ และกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านวัดจันทร์ คณะผู้วิจัยร่วมกับชุมชนออกแบบโปรแกรมการท่องเที่ยวที่เน้นสัมผัสธรรมชาติเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชน ณ อำเภอกัลยาณิวัฒนา ระหว่างวันที่ 11-13 ธันวาคม 2557 แต่คณะผู้วิจัยได้จัดเตรียมนำเสนอภาพและบรรยายสถานที่และกิจกรรมของชนเผ่าม้งและชนเผ่าลีซู รวมถึงจัดกิจกรรมการแสดงดนตรีของ 2 ชนเผ่ามาร่วมในงานเลี้ยงคืนวันที่ 12 ธันวาคมด้วย รายละเอียดโปรแกรมใน (ภาคผนวก ฌ-5)

ผลของการจัดกิจกรรมทำให้กลุ่มท่องเที่ยวทั้ง 2 กลุ่ม คือ กลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเหล่อชอ และกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านวัดจันทร์ได้ฝึกกิจกรรมตามมาตรฐานด้านที่ 1 และด้านที่ 2

ภาพที่ 67 กิจกรรมการท่องเที่ยวของคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2) กิจกรรมการท่องเที่ยวส่งท้ายปีเก่าและต้อนรับปีใหม่ 2558 คณะผู้วิจัยได้รับการประสานให้จัดโปรแกรมท่องเที่ยวอำเภอกัลยาณิวัฒนาในช่วงส่งท้ายปีเก่า และต้อนรับปีใหม่ 2558 ทาง facebook และจากคนรู้จักทั้งในจังหวัดเชียงใหม่และกรุงเทพมหานคร ที่สนใจกิจกรรมการท่องเที่ยวในอำเภอกัลยาณิวัฒนาที่คณะผู้วิจัยนำเสนอภาพกิจกรรมทาง facebook เมื่อดำเนินกิจกรรมกับกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชน คณะผู้วิจัยจึงร่วมกับแต่ละกลุ่มออกแบบโปรแกรมการท่องเที่ยวที่เน้นสัมผัสธรรมชาติเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชน ณ อำเภอกัลยาณิวัฒนา 3 ชนเผ่า 4 กลุ่มท่องเที่ยว ระหว่างวันที่ 31 ธันวาคม 2557 – 3 มกราคม 2558 จำนวนนักท่องเที่ยวรวม 14 คน รายละเอียดโปรแกรมใน (ภาคผนวก ฌ-6)

ผลของการจัดกิจกรรมทำให้กลุ่มท่องเที่ยวทั้ง 4 กลุ่ม คือ กลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเหล่อชอ กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านวัดจันทร์ กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนดงสามหมื่น และกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านเสาแดงได้ฝึกกิจกรรมตามมาตรฐานด้านที่ 1 และด้านที่ 2

ภาพที่ 68 กิจกรรมการท่องเที่ยวส่งท้ายปีเก่าและต้อนรับปีใหม่ 2558

3) กิจกรรมการท่องเที่ยวจัดให้ทีมนักวิจัยของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี คณะผู้วิจัยได้รับการประสานจาก อาจารย์รัชพล อ่ำสุข มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก ซึ่งเป็นทีมนักวิจัยของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี มีความต้องการมาเรียนรู้การบริหารจัดการการท่องเที่ยวของกลุ่มชาติพันธ์ โดยต้องการให้จัดโปรแกรมท่องเที่ยวเพื่อให้สัมผัสธรรมชาติและเรียนรู้วิถีชีวิตชนเผ่าในอำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ คณะผู้วิจัยเลือกให้เป็นกิจกรรมฝึกปฏิบัติการพัฒนาคุณภาพด้านบริการของกลุ่มเครือการท่องเที่ยวโดยชุมชนเหล่อชอ และกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านวัดจันทร์ โดยแกนนำกลุ่มร่วมกันออกแบบโปรแกรมการท่องเที่ยว ระหว่างวันที่ 9 - 11 เมษายน 2558 รายละเอียดโปรแกรมใน (ภาคผนวก ฌ-7)

ผลของการจัดกิจกรรมทำให้กลุ่มท่องเที่ยวทั้ง 2 กลุ่ม คือ กลุ่มเครือการท่องเที่ยวโดยชุมชนเหล่อชอ และกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านวัดจันทร์ ได้ฝึกกิจกรรมตามมาตรฐานด้านที่ 1 และด้านที่ 2

ภาพที่ 69 กิจกรรมการท่องเที่ยวของทีมนักวิจัยจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

2.2.2 กระบวนการที่ใช้ในการศึกษาและพัฒนาศักยภาพกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนแยกเป็นรายกลุ่ม คณะผู้วิจัยมีกระบวนการพัฒนาศักยภาพกลุ่มที่แยกเป็นรายกลุ่มตามความเหมาะสมและความจำเป็นที่แตกต่างกัน ดังนี้

2.2.2.1 กลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเหล่อชอ กลุ่มท่องเที่ยวนี้จัดตั้งจากการรวมตัวกันของ 3 หย่อมบ้าน และจัดตั้งกลุ่มขึ้นในปี 2552 จากงานบริการวิชาการ ทำให้การเข้าไปขับเคลื่อนของคณะผู้วิจัยไม่ต่อเนื่อง และการทำงานเป็นไปได้ยากไม่ทั่วถึงเพราะเป็น 3 หย่อมบ้าน อีกทั้งเมื่อจัดตั้งอำเภอแล้วหน่วยงานต่างๆ เมื่อมีโครงการต้องจัดกับกลุ่มจึงหลั่งไหลเข้าทำงานกับกลุ่มนี้เพราะมีอยู่เพียงกลุ่มเดียว แต่การเข้าไปทำงานกับกลุ่มจะเป็นแบบไม่ต่อเนื่อง เป็นไปตามงบประมาณและนโยบายที่เปลี่ยนไปตลอด อีกทั้งไม่มีการบูรณาการการทำงานกัน ทำให้เกิดปัญหามากมายในกลุ่มนี้ ส่งผลให้เปลี่ยนแกนนำและสมาชิกหลายรอบ การบริหารจัดการกลุ่มจึงมีปัญหามากที่สุด ส่งผลให้การบริหารจัดการภายในกลุ่มมีปัญหามากที่สุด คณะผู้วิจัยจึงใช้กิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากแกนนำกลุ่มท่องเที่ยวอื่นในอำเภอกัลยาณิวัฒนามาแลกเปลี่ยนเพื่อให้เรียนรู้และปรับปรุงตนเอง มีกิจกรรมดังนี้

1) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่มท่องเที่ยว กิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่มท่องเที่ยวในอำเภอกัลยาณิวัฒนา โดยแบ่งออกเป็น 2 กิจกรรม คือ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสมาชิกใหม่โดยพี่เลี้ยงชุมชน และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประเด็นการบริหารจัดการกลุ่ม มีรายละเอียดดังนี้

(1) กิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสมาชิกใหม่โดยพี่เลี้ยงชุมชน เนื่องจากกลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเหล่อชอ มีการเปลี่ยนกรรมการและสมาชิกบ่อยครั้งจากความไม่ต่อเนื่องของการสนับสนุนด้านพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน ทำให้มีสมาชิกที่เข้ามาใหม่ไม่เข้าใจหลักการการท่องเที่ยวโดยชุมชน คณะผู้วิจัยจึงจัดกิจกรรมให้พี่เลี้ยงชุมชน ของกลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเหล่อชอ คือ นายฤทธิศักดิ์ ศรวันเพ็ญ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสมาชิกใหม่โดยใช้ภาษาถิ่นในการสื่อสารและใช้โปรแกรม PowerPoint ประกอบในการนำเสนอเพื่อให้เห็นภาพ เกิดความเข้าใจได้ง่ายขึ้น โดยนำเสนอในหัวข้อความหมายและวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวโดยชุมชน (ภาคผนวก ฌ-8) จากนั้นให้พี่เลี้ยงชุมชนจากบ้านวัดจันทร์ คือ นางฉวีวรรณ กงมะลิ ได้พูดถึงกิจกรรม และสถานที่ท่องเที่ยวของบ้านวัดจันทร์ และให้เน้นถึงบทบาทของกลุ่มสตรีในการร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของบ้านวัดจันทร์ โดยเปิดโอกาสให้มีการซักถามแลกเปลี่ยน โดยใช้ภาษาท้องถิ่น

ภาพที่ 70 กิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสมาชิกใหม่โดยพี่เลี้ยงชุมชน

หลังจากเสร็จกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ คณะผู้วิจัยได้สอบถามถึงความเข้าใจในเรื่องที่ได้แลกเปลี่ยนกันในวันนี้ สมาชิกใหม่ได้สะท้อนว่าเมื่อได้ฟังและสนทนาแล้วทำให้เข้าใจบทบาทของสตรีและสมาชิกกลุ่มในการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกิจกรรมของกลุ่มการท่องเที่ยว และมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกิดขึ้นในกลุ่มท่องเที่ยว ได้แก่ ก่อนนักท่องเที่ยวจะเข้ามาพักต้องมีการประชุม สมาชิกทุกคนต้องมาประชุมเพื่อทำความเข้าใจว่าจะมีนักท่องเที่ยวมาวันไหน มาถึงตอนกี่โมง มากี่คน คิวการรับนักท่องเที่ยวจะเป็นของใคร มีการ

ยอมรับร่วมกัน สมาชิกต้องมาทำความเข้าใจตรงนี้และมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการมากขึ้น รวมถึงการต้องมีส่วนร่วมในการทำหน้าที่ในคณะกรรมการกลุ่ม เมื่อมีโอกาสและความจำเป็น

(2) กิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประเด็นการบริหารจัดการกลุ่ม จากปัญหาของกลุ่มที่มีการเปลี่ยนแกนนำและสมาชิกหลายรอบ การบริหารจัดการกลุ่มจึงมีปัญหามากที่สุด คณะผู้วิจัยจึงได้จัดกิจกรรมสนทนากลุ่มย่อยโดยให้นายสัตตบรรณ เลาว้าง ประชาสัมพันธ์กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านเสาแดง ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับแนวทางการจัดการกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านเสาแดงกับกลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเหล่อชอ การสนทนากลุ่มย่อยตัวแทนบ้านเสาแดงเล่าถึงปัญหาที่บ้านเสาแดง ระยะการเริ่มต้นที่มีแกนนำสนใจหลายคน แต่เข้ามาเพราะคิดว่ามีผลประโยชน์ไม่ได้มีใจทำงานให้ส่วนรวมจริง จึงเหลือแกนนำจริงๆ เพียง 2 คน ก็รู้สึกท้อมาก แต่จากความตั้งใจที่จะขับเคลื่อนกลุ่มท่องเที่ยวในหมู่บ้านเสาแดงร่วมกับมีคณะผู้วิจัยให้การสนับสนุนต่อเนื่อง จึงพยายามทำความเข้าใจให้คนในชุมชนโดยคัดเลือกคนที่ตั้งใจทำงานให้กับส่วนรวมจริงๆ ไม่ใช่ประโยชน์ส่วนตัวเป็นหลัก และไม่มุ่งเน้นที่ปริมาณแกนนำมากๆ ทำให้ปัจจุบันมีแกนนำเป็นคนรุ่นใหม่เพิ่มขึ้นเป็น 5 คน และมีสมาชิกเข้ามาร่วมกิจกรรมมากขึ้นทั้งในกิจกรรมต่างๆ เช่น การทำอาหาร การเดินป่า การแสดงดนตรีและเต้น การเล่นสะบ้า เป็นต้น

ภาพที่ 71 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประเด็นการบริหารจัดการกลุ่ม

ผลจากการสนทนากลุ่มย่อยนี้สร้างกำลังใจให้แกนนำกลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเหล่อชอที่จะขับเคลื่อนกลุ่มต่อไป และนัดหมายประชุมเลือกตั้งคณะกรรมการใหม่เพื่อมาบริหารจัดการกลุ่ม โดยคณะกรรมการชุดใหม่ที่เลือกตั้งมีดังนี้

นายฤทธิศักดิ์	ศรวันเพ็ญ	ประธาน
นายศุภกิจ	จ่าโย	รองประธาน
นางนภาพร	มานะพัฒนามงคล	เลขานุการ
นายชัยรัตน์	ม่วงคีรีคราม	ประชาสัมพันธ์
นางเขมนิจ	นุพอ	เหรัญญิก

ภาพที่ 72 การประชุมเลือกตั้งคณะกรรมการกลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเหล่อชอ

2) กิจกรรมการประชุมทบทวนการทำงานภายในกลุ่ม การประชุมเพื่อทบทวนการทำงานภายในกลุ่ม ประกอบด้วย 2 กิจกรรม มีรายละเอียดดังนี้

(1) ประชุมทบทวนเพื่อเลือกผู้ประสานงาน รวมไปถึงบทบาทหน้าที่ของผู้ประสานงาน ซึ่งกลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเหล่อชอได้เลือก นายฤทธิ์ศักดิ์ ศรวันเพ็ญ เป็นผู้ประสานงานโดยให้ทำหน้าที่ประสานงานภายนอกกลุ่มเมื่อนักท่องเที่ยวติดต่อมา และประสานงานภายในกลุ่มเพื่อประชุมแบ่งกิจกรรมกัน

(2) ประชุมทบทวนกำหนดปฏิทินช่วงเวลารับนักท่องเที่ยวและจำนวนนักท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ ซึ่งกลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเหล่อชอ กำหนดปฏิทินช่วงเวลารับนักท่องเที่ยวและจำนวนนักท่องเที่ยวที่เหมาะสม โดยกลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเหล่อชอคำนึงถึงความสามารถของพื้นที่ในการรองรับนักท่องเที่ยวและการจัดที่พักแบบโฮมสเตย์ จึงกำหนดไว้สูงสุดไม่เกิน 12 คน

ตารางที่ 30 แสดงปฏิทินช่วงเวลารับนักท่องเที่ยวและจำนวนนักท่องเที่ยวที่เหมาะสมของกลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเหล่อชอ

เดือน	จำนวนนักท่องเที่ยวที่เหมาะสม
ธันวาคม - พฤษภาคม และ สิงหาคม - ตุลาคม	รับนักท่องเที่ยวไม่เกิน 12 คน หากเดินทางไป-กลับ รับนักท่องเที่ยวได้ไม่เกิน 15 คน
พฤศจิกายน (เกี่ยวข้าว) มิถุนายน และ กรกฎาคม (ปลูกข้าว)	ไม่รับนักท่องเที่ยว

2.2.2.2 กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านวัดจันทร์

1) กิจกรรมการประชุมทบทวนการทำงานภายในกลุ่ม การประชุมเพื่อทบทวนการทำงานภายในกลุ่ม ประกอบด้วย 3 กิจกรรมมีรายละเอียดดังนี้

(1) ประชุมทบทวน เลือกผู้ประสานงาน รวมไปถึงบทบาทหน้าที่ของผู้ประสานงาน ซึ่งกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านวัดจันทร์ ได้เลือก นางฉวีวรรณ กงมะลิ เป็นผู้ประสานงาน โดยให้ทำหน้าที่ประสานงานภายนอกกลุ่มเมื่อนักท่องเที่ยวติดต่อมา และประสานงานภายในกลุ่มเพื่อประชุมแบ่งกิจกรรมกัน

(2) ประชุมทบทวนกำหนดปฏิทินช่วงเวลารับนักท่องเที่ยวและจำนวนนักท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ ซึ่งกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านวัดจันทร์ กำหนดปฏิทินช่วงเวลารับนักท่องเที่ยวและจำนวนนักท่องเที่ยวที่เหมาะสม ซึ่งทางกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านวัดจันทร์คำนึงถึงความสามารถของพื้นที่ในการรองรับนักท่องเที่ยวและการจัดที่พักแบบโฮมสเตย์ จึงกำหนดไว้สูงสุดไม่เกิน 20 คน

ตารางที่ 31 แสดงปฏิทินช่วงเวลารับนักท่องเที่ยวและจำนวนนักท่องเที่ยวที่เหมาะสมของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านวัดจันทร์

เดือน	จำนวนนักท่องเที่ยวที่เหมาะสม
ธันวาคม - พฤษภาคม และ สิงหาคม - ตุลาคม	รับนักท่องเที่ยวได้ไม่เกิน 20 คน
พฤศจิกายน (เกี่ยวข้าว) มิถุนายน และ กรกฎาคม (ปลูกข้าว)	ไม่รับนักท่องเที่ยว

(3) จัดการประชุมสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวเพื่อทบทวนเรื่องโครงสร้างกลุ่มและบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการแต่ละตำแหน่ง เนื่องจากมีคณะกรรมการไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ สมาชิกหารือแลกเปลี่ยนและแสดงความคิดเห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในการทำงานของคณะกรรมการชุดเดิม สรุปให้มีการเลือกตั้งคณะกรรมการชุดใหม่ดังนี้

นายเฉลิมชัย	พิริยะวรคุณ	ประธาน
นายสีเงิน	ตะแก	รองประธาน
นายจำรัส	กงมะลิ	ประชาสัมพันธ์
นางวัชรินทร์	คีรีชัยพฤกษา	เหรัญญิก
นางฉวีวรรณ	กงมะลิ	ผู้ช่วยเหรัญญิก
นางกัญญารัตน์	ลาภภพเพิ่มพูน	เลขานุการ
นางหน่ออิโส่	กงมะลิ	กรรมการ
นายบุญสม	ปิ่นเพชร	กรรมการ
นางสาวสมพร	ซื่อสกุลกิจ	กรรมการ
นางกัญญารัตน์	ลาภภพเพิ่มพูน	กรรมการ
นายนคร	ร้อยเรียงทรัพย์	กรรมการ
เจ้าอาวาสวัดบ้านจันทร์		ที่ปรึกษา
นายกองค์การบริหารส่วนตำบล		ที่ปรึกษา
นักพัฒนาสังคมประจำศูนย์พัฒนาโครงการหลวงวัดจันทร์		ที่ปรึกษา

2.2.2.3 กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนดงสามหมื่น

1) กิจกรรมการประชุมทบทวนการทำงานภายในกลุ่มการประชุมทบทวนการทำงานภายในกลุ่ม ประกอบด้วย 2 กิจกรรมมีรายละเอียดดังนี้

(1) ประชุมทบทวน เลือกผู้ประสานงาน รวมไปถึงบทบาทหน้าที่ของผู้ประสานงาน ซึ่งกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนดงสามหมื่น ได้เลือก นายธงชัย แซ่โซ้ง เป็นผู้ประสานงานโดยให้ทำหน้าที่ประสานงานภายนอกกลุ่มเมื่อนักท่องเที่ยวติดต่อมา และประสานงานภายในกลุ่มเพื่อประชุมแบ่งกิจกรรมกัน

(2) ประชุมทบทวนกำหนดปฏิทินช่วงเวลารับนักท่องเที่ยวและจำนวนนักท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ ซึ่งกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนดงสามหมื่นคำนึงถึงความสามารถของพื้นที่ในการรองรับนักท่องเที่ยวและการจัดที่พักแบบโฮมสเตย์ จึงกำหนดไว้สูงสุดไม่เกิน 12 คน

ตารางที่ 32 แสดงปฏิทินช่วงเวลารับนักท่องเที่ยวและจำนวนนักท่องเที่ยวที่เหมาะสมของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนดงสามหมื่น

เดือน	**จำนวนนักท่องเที่ยวที่เหมาะสม**
เมษายน - มิถุนายนและ ตุลาคม -ธันวาคม	รับนักท่องเที่ยวไม่เกิน 12 คน หากเดินทางไป-กลับ รับนักท่องเที่ยวได้ไม่เกิน 20 คน
มกราคม-มีนาคม(ฤดูเก็บสตอเบอร์รี่)	รับนักท่องเที่ยวได้ 2 คนขึ้นไปแต่ไม่เกิน 10 คน
กรกฎาคม -กันยายน (ฤดูเพาะกล้าสตอเบอร์รี)	ไม่รับนักท่องเที่ยว

2.2.2.4 กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านเสาแดง

1) กิจกรรมการประชุมทบทวนการทำงานภายในกลุ่ม การประชุมทบทวนการทำงานภายในกลุ่ม ประกอบด้วย 2 กิจกรรม มีรายละเอียดดังนี้

(1) ประชุมทบทวน เลือกผู้ประสานงาน รวมไปถึงบทบาทหน้าที่ของผู้ประสานงาน ซึ่งกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านเสาแดง ได้เลือกนายสัตตบรรณ เลาว้าง เป็นผู้ประสานงาน ทำหน้าที่ประสานงานภายนอกกลุ่มเมื่อนักท่องเที่ยวติดต่อมา และประสานงานภายในกลุ่มเพื่อประชุมแบ่งกิจกรรมกัน

(2) ประชุมทบทวนกำหนดปฏิทินช่วงเวลารับนักท่องเที่ยวและจำนวนนักท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ ซึ่งกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านเสาแดงคำนึงถึงความสามารถของพื้นที่ในการรองรับนักท่องเที่ยวและการจัดที่พักแบบโฮมสเตย์ จึงกำหนดไว้สูงสุดไม่เกิน 12 คน

ตารางที่ 33 แสดงปฏิทินช่วงเวลารับนักท่องเที่ยวและจำนวนนักท่องเที่ยวที่เหมาะสมของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านเสาแดง

เดือน	จำนวนนักท่องเที่ยวที่เหมาะสม
มกราคม, มีนาคม – พฤษภาคม กรกฎาคม – สิงหาคม (ขึ้นดอยอิดาม่ะไม่ได้) ตุลาคม, ธันวาคม(รับได้ตั้งแต่กลางเดือน)	รับนักท่องเที่ยวได้ไม่เกิน 12 คน หากเดินทางไป-กลับ รับนักท่องเที่ยวได้ไม่เกิน 15 คน
กุมภาพันธ์ (กิจกรรมปีใหม่) มิถุนายน (ปลูกข้าว, ปลูกต้นไม้) กันยายน (ปลูกถั่วแดง) พฤศจิกายน (เกี่ยวข้าว)	ไม่รับนักท่องเที่ยว

2.3 สภาพหลังการพัฒนาของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนเดิม

การประเมินตนเองตามแบบมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการประเมินตนเองตามแบบมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประกอบด้วยมาตรฐานด้านที่ 1 การจัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชน และมาตรฐานด้านที่ 2 การกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่นสังคมและคุณภาพชีวิต ผลการประเมินตามมาตรฐานของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนทั้ง 4กลุ่ม แสดงรายละเอียดได้ดังต่อไปนี้

2.3.1 มาตรฐานด้านที่ 1 การจัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชนกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนทั้ง 4 กลุ่ม หลังผ่านกระบวนการพัฒนาศักยภาพกลุ่มจากคณะผู้วิจัยแล้วได้ทำการประเมินตนเองตามมาตรฐานด้านที่ 1 การจัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยนำเสนอผลจำแนกเป็นหัวข้อดังนี้ 1) สภาพการจัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชนก่อนและหลังการพัฒนา 2) ภาพรวมสัดส่วนการจัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชนก่อนและหลังการพัฒนา 3) หลักฐานการจัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชนหลังการพัฒนา แสดงรายละเอียดตามหัวข้อได้ดังต่อไปนี้

2.3.1.1 สภาพการจัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชนเปรียบเทียบก่อนและหลังการพัฒนา ในตารางที่ 6 แสดงสภาพการจัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชนเปรียบเทียบก่อนและหลังการพัฒนาตามมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านที่ 1 การจัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประกอบไปด้วย 6 ประเด็น ได้แก่ 1) ระบบการบริหารจัดการโดยชุมชนแบบบูรณา

การ ทั้ง 8 ด้าน 2) การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวและชุมชน 3) การเสริมศักยภาพของคนในกลุ่มและชุมชน 4) มีระบบประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวกลุ่มท่องเที่ยวและชุมชนที่ครอบคลุมทั้ง 8 ด้าน 5) การปฏิบัติตามกฎระเบียบทั้งคนในชุมชนและนักท่องเที่ยว และ 6) การตลาดและประชาสัมพันธ์อย่างรับผิดชอบหลังกระบวนการพัฒนาศักยภาพกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนเดิมทั้ง 4 กลุ่ม พบว่า ภาพรวมของทั้ง 4 กลุ่ม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ดี” (ค่าเฉลี่ย 1.43)โดยทั้ง 4 กลุ่มการท่องเที่ยวมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ดี”ได้แก่ กลุ่มเหล่อ้อ บ้านวัดจันทร์ บ้านดงสามหมื่น และบ้านเสาแดง (ค่าเฉลี่ย 1.36, 1.44,1.46 และ 1.46ตามลำดับ) ซึ่งสามารถอภิปรายแยกตามประเด็นต่างๆ ทั้ง 6 ประเด็นได้ดังนี้

1) ระบบการบริหารจัดการโดยชุมชนแบบบูรณาการ ทั้ง 8 ด้าน

(1) มีการทำงานในระบบกลุ่มท่องเที่ยว ซึ่งคณะกรรมการเข้ามาบริหารจัดการ ในภาพรวมของ 4 กลุ่ม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ดี” (ค่าเฉลี่ย 2.00) โดยทั้ง 4 กลุ่มการท่องเที่ยวมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ดี” ได้แก่ กลุ่มเหล่อชอ บ้านวัดจันทร์ บ้านดงสามหมื่น และบ้านเสาแดง

(2) คณะกรรมการมีความเข้าใจในเป้าหมายและหลักการของการท่องเที่ยวโดยชุมชน ในภาพรวมของ 4 กลุ่ม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ดี” (ค่าเฉลี่ย 2.00) โดยทั้ง 4 กลุ่มการท่องเที่ยวมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ดี” ได้แก่ กลุ่มเหล่อชอ บ้านวัดจันทร์ บ้านดงสามหมื่น และบ้านเสาแดง

(3) คณะกรรมการมีความรู้ ความสามารถที่ครอบคลุมทั้ง 8 ด้าน ในภาพรวมของ 4 กลุ่มมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ปานกลาง” (ค่าเฉลี่ย1.00) โดยทั้ง 4 กลุ่มการท่องเที่ยวมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ปานกลาง” ได้แก่ กลุ่มเหล่อชอ บ้านวัดจันทร์ บ้านดงสามหมื่น และบ้านเสาแดง

(4) สมาชิกในกลุ่มท่องเที่ยวเป็นคนในชุมชน และเข้าใจเป้าหมายของการท่องเที่ยวโดยชุมชนในภาพรวมของ 4 กลุ่ม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ดี” (ค่าเฉลี่ย 2.00) โดยทั้ง 4 กลุ่มการท่องเที่ยวมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ดี” ได้แก่ กลุ่มเหล่อชอ บ้านวัดจันทร์ บ้านดงสามหมื่น และบ้านเสาแดง

(5) กลุ่มท่องเที่ยวมีการแบ่งหน้าที่และกระจายบทบาทการทำงานที่ครอบคลุมทั้ง 8 ด้าน ในภาพรวมของ 4 กลุ่มมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ปานกลาง” (ค่าเฉลี่ย1.00) โดยทั้ง 4 กลุ่มการท่องเที่ยว มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ปานกลาง” ได้แก่ กลุ่มเหล่อชอ บ้านวัดจันทร์ บ้านดงสามหมื่น และบ้านเสาแดง

(6) มีกลไกการประสานงาน โดยมีผู้ประสานงานที่ชัดเจนในภาพรวมของ 4 กลุ่ม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ดี” (ค่าเฉลี่ย2.00) โดยทั้ง 4 กลุ่มการท่องเที่ยวมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ดี” ได้แก่ กลุ่มเหล่อชอ บ้านวัดจันทร์ บ้านดงสามหมื่น และบ้านเสาแดง

(7) มีการจัดเก็บข้อมูลของกลุ่มอย่างเป็นระบบ และมีการปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัยอยู่เสมอทุก ๆ ปี ในภาพรวมของ 4 กลุ่มมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ปานกลาง” (ค่าเฉลี่ย0.75) โดยกลุ่มการท่องเที่ยวมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ปานกลาง” ได้แก่ บ้านวัดจันทร์ บ้านดงสามหมื่น และบ้านเสาแดง ส่วนกลุ่มเหล่อชอ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ไม่มี”

(8) กลุ่มท่องเที่ยวมีแผนงานที่ชัดเจนและมีแผนงานที่ครอบคลุมทั้ง 8 ด้าน ในภาพรวมของ 4 กลุ่มมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ปานกลาง” (ค่าเฉลี่ย1.00) โดยทั้ง 4 กลุ่มการท่องเที่ยวมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ปานกลาง” ได้แก่ กลุ่มเหล่อชอ บ้านวัดจันทร์ บ้านดงสามหมื่น และบ้านเสาแดง

(9) กลุ่มท่องเที่ยวมีระบบการเงินและบัญชีที่ชัดเจน โปร่งใสและตรวจสอบได้ ในภาพรวมของ 4 กลุ่มมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ดี” (ค่าเฉลี่ย1.75) โดยกลุ่มการท่องเที่ยวมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ดี” ได้แก่ บ้านวัดจันทร์ บ้านดงสามหมื่น และบ้านเสาแดง ส่วนกลุ่มเหล่อชอ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ปานกลาง”

(10) กลุ่มท่องเที่ยวมีการกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับการใช้ประโยชน์ของสภาพพื้นที่ชุมชน ในภาพรวมของ 4 กลุ่มมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ดี” (ค่าเฉลี่ย 2.00) โดยทั้ง 4 กลุ่มการท่องเที่ยวมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ดี” ได้แก่ กลุ่มเหล่อชอ บ้านวัดจันทร์ บ้านดงสามหมื่น และบ้านเสาแดง

2) การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวและชุมชน

(1) กลุ่มท่องเที่ยวมีกระบวนการทำงานที่ให้โอกาสกับสมาชิกในการร่วมคิดวางแผนและตัดสินใจ ในภาพรวมของ 4 กลุ่มมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ดี” (ค่าเฉลี่ย 2.00) โดยทั้ง 4 กลุ่มการท่องเที่ยวมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ดี” ได้แก่ กลุ่มเหล่อชอ บ้านวัดจันทร์ บ้านดงสามหมื่น และบ้านเสาแดง

(2) สมาชิกมีความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของ ที่แสดงให้เห็นอย่างเป็นรูปธรรม เช่น การเข้ามารับทราบข้อมูล ร่วมคิด ร่วมแก้ไขปัญหา ร่วมแรงหรือร่วมทุน โดยการถือหุ้นร่วมกันขได้ ในภาพรวมของ 4 กลุ่มมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ดี” (ค่าเฉลี่ย1.75) โดยกลุ่มการท่องเที่ยวมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ดี” ได้แก่ บ้านวัดจันทร์ บ้านดงสามหมื่น และบ้านเสาแดง ส่วนกลุ่มเหล่อชอ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ปานกลาง”

(3) มีการประชุมหรือเวทีแลกเปลี่ยนกันภายในกลุ่มอย่างสม่ำเสมอ อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง ในภาพรวมของ 4 กลุ่มมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ปานกลาง” (ค่าเฉลี่ย1.00) โดยทั้ง 4 กลุ่มการท่องเที่ยวมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ปานกลาง” ได้แก่ กลุ่มเหล่อชอ บ้านวัดจันทร์ บ้านดงสามหมื่น และบ้านเสาแดง

(4) มีการกระจายข่าวสารความเคลื่อนไหวและกิจกรรมของกลุ่มท่องเที่ยวให้ชุมชนรับรู้อย่างต่อเนื่อง ในภาพรวมของ 4 กลุ่มมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ดี” (ค่าเฉลี่ย 2.00) โดยทั้ง 4 กลุ่มการท่องเที่ยวมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ดี” ได้แก่ กลุ่มเหล่อชอ บ้านวัดจันทร์ บ้านดงสามหมื่น และบ้านเสาแดง

(5) เปิดโอกาสให้คนในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มท่องเที่ยว (อย่างน้อยปีละ 1 กิจกรรม) ในภาพรวมของ 4 กลุ่มมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ดี” (ค่าเฉลี่ย 2.00) โดยทั้ง 4 กลุ่มการท่องเที่ยวมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ดี” ได้แก่ กลุ่มเหล่อชอ บ้านวัดจันทร์ บ้านดงสามหมื่น และบ้านเสาแดง

(6) กลุ่มท่องเที่ยวเปิดโอกาสให้คนในชุมชนเข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยว (อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง) ในภาพรวมของ 4 กลุ่มมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ดี” (ค่าเฉลี่ย 2.00) โดยทั้ง 4 กลุ่มการท่องเที่ยวมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ดี” ได้แก่ กลุ่มเหล่อชอ บ้านวัดจันทร์ บ้านดงสามหมื่น และบ้านเสาแดง

3) การเสริมศักยภาพของคนในกลุ่มและชุมชน

(1) สมาชิกได้รับโอกาสพัฒนาความรู้และทักษะในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ของตนอย่างต่อเนื่อง และสามารถนำความรู้ไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในภาพรวมของ 4 กลุ่มมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ปานกลาง” (ค่าเฉลี่ย 1.00) โดยทั้ง 4 กลุ่มการท่องเที่ยวมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ปานกลาง” ได้แก่ กลุ่มเหล่อชอ บ้านวัดจันทร์ บ้านดงสามหมื่น และบ้านเสาแดง

(2) ผู้นำและสมาชิก มีทักษะในการถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ ให้แก่บุคลากรและหน่วยงานที่สนใจ ในภาพรวมของ 4 กลุ่มมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ดี” (ค่าเฉลี่ย 1.75) โดยกลุ่มการท่องเที่ยวมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ดี” ได้แก่ บ้านวัดจันทร์ บ้านดงสามหมื่น และบ้านเสาแดง ส่วนกลุ่มเหล่อชอ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ปานกลาง”

(3) มีการหมุนเวียนให้สมาชิกได้มีโอกาสเข้าร่วมประชุมและฝึกอบรม ในภาพรวมของ 4 กลุ่มมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ปานกลาง” (ค่าเฉลี่ย 1.00) โดยทั้ง 4 กลุ่มการท่องเที่ยวมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ปานกลาง” ได้แก่ กลุ่มเหล่อชอ บ้านวัดจันทร์ บ้านดงสามหมื่น และบ้านเสาแดง

(4) กลุ่มการท่องเที่ยวมีกิจกรรมในการเสริมสร้างศักยภาพของคนในชุมชน ซึ่งบรรจุไว้ในแผนการดำเนินงาน ในภาพรวมของ 4 กลุ่มมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ควรปรับปรุง” (ค่าเฉลี่ย 0.00) โดยทั้ง 4 กลุ่มการท่องเที่ยวมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ควรปรับปรุง” ได้แก่ กลุ่มเหล่อชอ บ้านวัดจันทร์ บ้านดงสามหมื่น และบ้านเสาแดง

4) ระบบประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวกลุ่มท่องเที่ยวและชุมชนที่ครอบคลุมทั้ง 8 ด้าน

(1) มีการประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ เช่น สมุดเยี่ยม แบบสอบถาม เป็นต้น ในภาพรวมของ 4 กลุ่มมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ปานกลาง” (ค่าเฉลี่ย 1.00) โดยทั้ง 4 กลุ่มการท่องเที่ยวมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ปานกลาง” ได้แก่ กลุ่มเหล่อชอ บ้านวัดจันทร์ บ้านดงสามหมื่น และบ้านเสาแดง

(2) มีการประเมินความพึงพอใจของสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยว ในรูปแบบต่าง ๆ เช่นเวทีประจำเดือน ประชุมกลุ่มย่อย หรือการตอบแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ เป็นต้น ในภาพรวมของ 4 กลุ่มมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ปานกลาง” (ค่าเฉลี่ย 1.00) โดยทั้ง 4 กลุ่มการท่องเที่ยวมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ปานกลาง” ได้แก่ กลุ่มเหล่อชอ บ้านวัดจันทร์ บ้านดงสามหมื่น และบ้านเสาแดง

(3) มีเวทีประชาคมเพื่อสร้างการรับรู้ของคนในชุมชนเกี่ยวกับการดำเนินงานของ กลุ่ม และเปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้แสดงความคิดเห็นอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง ในภาพรวมของ 4 กลุ่มมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ปานกลาง” (ค่าเฉลี่ย 1.00) โดยทั้ง 4 กลุ่มการท่องเที่ยวมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ปานกลาง” ได้แก่ กลุ่มเหล่อชอ บ้านวัดจันทร์ บ้านดงสามหมื่น และบ้านเสาแดง

(4) มีการวิเคราะห์ผลการประเมินความพึงพอใจทั้งจากนักท่องเที่ยว สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวและคนในชุมชน เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวต่อไป ในภาพรวมของ 4 กลุ่มมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ปานกลาง” (ค่าเฉลี่ย 1.00) โดยทั้ง 4 กลุ่มการท่องเที่ยวมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ปานกลาง” ได้แก่ กลุ่มเหล่อชอ บ้านวัดจันทร์ บ้านดงสามหมื่น และบ้านเสาแดง

5) การปฏิบัติตามกฎระเบียบของคนในชุมชนและนักท่องเที่ยว

(1) มีข้อตกลงหรือกฎระเบียบของกลุ่มท่องเที่ยวที่ได้รับการยอมรับจากคนในชุมชนและสมาชิกปฏิบัติตามข้อกำหนดนั้น ในภาพรวมของ 4 กลุ่มมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ปานกลาง” (ค่าเฉลี่ย 1.00) โดยทั้ง 4 กลุ่มการท่องเที่ยวมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ปานกลาง” ได้แก่ กลุ่มเหล่อชอ บ้านวัดจันทร์ บ้านดงสามหมื่น และบ้านเสาแดง

(2) กลุ่มท่องเที่ยวมีการกำหนดกฎระเบียบสำหรับนักท่องเที่ยวและมีการแจ้งให้นักท่องเที่ยวรับทราบล่วงหน้า ในภาพรวมของ 4 กลุ่มมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ดี” (ค่าเฉลี่ย 2.00) โดยทั้ง 4 กลุ่มการท่องเที่ยวมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ดี” ได้แก่ กลุ่มเหล่อชอ บ้านวัดจันทร์ บ้านดงสามหมื่น และบ้านเสาแดง

(3) กลุ่มท่องเที่ยวมีการจัดทำสื่อเผยแพร่กฎระเบียบให้กับชาวบ้านและนักท่องเที่ยวได้รับทราบเช่น ป้ายประกาศ แผ่นผับ คู่มือท่องเที่ยว ในภาพรวมของ 4 กลุ่มมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ปานกลาง” (ค่าเฉลี่ย 1.00) โดยทั้ง 4 กลุ่มการท่องเที่ยวมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ปานกลาง” ได้แก่ กลุ่มเหล่อชอ บ้านวัดจันทร์ บ้านดงสามหมื่น และบ้านเสาแดง

6) การตลาดและประชาสัมพันธ์อย่างรับผิดชอบ

(1) มีการกำหนดเป้าหมายกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับชุมชนและกิจกรรมที่เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวในแต่ละกลุ่มเป้าหมาย ในภาพรวมของ 4 กลุ่มมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ดี” (ค่าเฉลี่ย 2.00) โดยทั้ง 4 กลุ่มการท่องเที่ยวมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ดี” ได้แก่ กลุ่มเหล่อชอ บ้านวัดจันทร์ บ้านดงสามหมื่น และบ้านเสาแดง

(2) มีการกำหนดปฏิทินกิจกรรมท่องเที่ยวเพื่อให้ผู้ประกอบการหรือนักท่องเที่ยวทราบล่วงหน้าในภาพรวมของ 4 กลุ่มมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ดี” (ค่าเฉลี่ย 2.00) โดยทั้ง 4 กลุ่มการท่องเที่ยวมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ดี” ได้แก่ กลุ่มเหล่อชอ บ้านวัดจันทร์ บ้านดงสามหมื่น และบ้านเสาแดง

(3) มีการให้ข้อมูลเพื่อการประชาสัมพันธ์ในกิจกรรมและบริการที่เป็นข้อเท็จจริง ในภาพรวมของ 4 กลุ่มมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ดี” (ค่าเฉลี่ย 2.00) โดยทั้ง 4 กลุ่มการท่องเที่ยวมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ดี” ได้แก่ กลุ่มเหล่อชอ บ้านวัดจันทร์ บ้านดงสามหมื่น และบ้านเสาแดง

(4) มีประสบการณ์ในการออกไปประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของชุมชนตามงานเทศกาลท่องเที่ยวต่างๆ ในระดับจังหวัดหรือประเทศ อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง ในภาพรวมของ 4 กลุ่มมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ดี” (ค่าเฉลี่ย 2.00) โดยทั้ง 4 กลุ่มการท่องเที่ยวมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ดี” ได้แก่ กลุ่มเหล่อชอ บ้านวัดจันทร์ บ้านดงสามหมื่น และบ้านเสาแดง

ตารางที่ 34 สภาพการจัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชนเปรียบเทียบก่อนและหลังการพัฒนา

เกณฑ์พิจารณา	เหล่อชอ		วัดจันทร์		ดงสามหมื่น		เสาแดง		ภาพรวม	
	คะแนน		คะแนน		คะแนน		คะแนน		คะแนน	
	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง
1. ระบบการบริหารจัดการโดยชุมชนแบบบูรณาการ ทั้ง 8 ด้าน										
1.1 มีการทำงานในระบบกลุ่มท่องเที่ยว ซึ่งคณะกรรมการเข้ามาบริหารจัดการ	1 ปานกลาง	2 ดี	2 ดี	2 ดี	2 ดี	2 ดี	1 ปานกลาง	2 ดี	1.50 ดี	2.00 ดี
1.2 คณะกรรมการมีความเข้าใจในเป้าหมายและหลักการของการท่องเที่ยวโดยชุมชน	1 ปานกลาง	2 ดี	2 ดี	2 ดี	2 ดี	2 ดี	2 ดี	2 ดี	1.75 ดี	2.00 ดี
1.3 คณะกรรมการมีความรู้ความสามารถที่ครอบคลุมทั้ง 8 ด้าน	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1.00 ปานกลาง	1.00 ปานกลาง
1.4 สมาชิกในกลุ่มท่องเที่ยวเป็นคนในชุมชนและเข้าใจเป้าหมายของการท่องเที่ยวโดยชุมชน	1 ปานกลาง	2 ดี	1 ปานกลาง	2 ดี	1 ปานกลาง	2 ดี	1 ปานกลาง	2 ดี	1.00 ปานกลาง	2.00 ดี
1.5 กลุ่มท่องเที่ยวมีการแบ่งหน้าที่และกระจายบทบาทการทำงานที่ครอบคลุมทั้ง 8 ด้าน	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1.00 ปานกลาง	1.00 ปานกลาง
1.6 มีกลไกการประสานงานโดยมีผู้ประสานงานที่ชัดเจน	1 ปานกลาง	2 ดี	1 ปานกลาง	2 ดี	2 ดี	2 ดี	1 ปานกลาง	2 ดี	1.25 ปานกลาง	2.00 ดี
1.7 กลุ่มท่องเที่ยวมีระบบข้อมูลมีการจัดเก็บอย่างเป็นระบบและมีการปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัยอยู่เสมอทุก ๆ ปี	0 ไม่มี	0 ไม่มี	0 ไม่มี	1 ปานกลาง	0 ไม่มี	1 ปานกลาง	0 ไม่มี	1 ปานกลาง	0.00 ควรปรับปรุง	0.75 ปานกลาง

เกณฑ์พิจารณา	เหล่อชอ		วัดจันทร์		ดงสามหมื่น		เสาแดง		ภาพรวม	
	คะแนน		คะแนน		คะแนน		คะแนน		คะแนน	
	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง
1.8 กลุ่มท่องเที่ยวมีแผนงานที่ชัดเจนและมีแผนงานที่ครอบคลุมทั้ง 8 ด้าน	0 ไม่มี	1 ปานกลาง	0 ไม่มี	1 ปานกลาง	0 ไม่มี	1 ปานกลาง	0 ไม่มี	1 ปานกลาง	0.00 ควรปรับปรุง	1.00 ปานกลาง
1.9 กลุ่มท่องเที่ยวมีระบบการเงินและบัญชีที่ชัดเจน โปร่งใสและตรวจสอบได้	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	2 ดี	2 ดี	2 ดี	2 ดี	2 ดี	2 ดี	1.75 ดี	1.75 ดี
1.10 กลุ่มท่องเที่ยวมีการกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับการใช้ประโยชน์ของสภาพพื้นที่ชุมชน	2 ดี	2 ดี	2 ดี	2 ดี	2 ดี	2 ดี	2 ดี	2 ดี	2.00 ดี	2.00 ดี
ค่าเฉลี่ย	0.90 ปานกลาง	1.40 ดี	1.20 ปานกลาง	1.50 ดี	1.30 ปานกลาง	1.60 ดี	1.10 ปานกลาง	1.60 ดี	1.13 ปานกลาง	1.53 ดี
2. การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวและชุมชน										
2.1 กลุ่มท่องเที่ยวมีกระบวนการทำงานที่ให้โอกาสกับสมาชิกในการร่วมคิดวางแผนและตัดสินใจ	2 ดี	2 ดี	2 ดี	2 ดี	2 ดี	2 ดี	1 ปานกลาง	2 ดี	1.75 ดี	2.00 ดี
2.2 สมาชิกมีความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของ ที่แสดงให้เห็นอย่างเป็นรูปธรรม เช่นการเข้ามารับทราบข้อมูล ร่วมคิดร่วมแก้ไขปัญหา ร่วมแรงหรือร่วมทุนโดยการถือหุ้นร่วมกัน	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	2 ดี	1 ปานกลาง	2 ดี	1 ปานกลาง	2 ดี	1.00 ปานกลาง	1.75 ดี

เกณฑ์พิจารณา	เหล่อชอ		วัดจันทร์		ดงสามหมื่น		เสาแดง		ภาพรวม	
	คะแนน		คะแนน		คะแนน		คะแนน		คะแนน	
	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง
2.3 กลุ่มท่องเที่ยวมีเวทีแลกเปลี่ยนอย่างสม่ำเสมอ อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1.00 ปานกลาง	1.00 ปานกลาง
2.4 มีการกระจายข่าวสารให้ชุมชนรับรู้อย่างต่อเนื่อง	1 ปานกลาง	2 ดี	1 ปานกลาง	2 ดี	1 ปานกลาง	2 ดี	1 ปานกลาง	2 ดี	1.00 ปานกลาง	2.00 ดี
2.5 กลุ่มท่องเที่ยวเปิดโอกาสให้คนในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่ม (อย่างน้อยปีละ 1 กิจกรรม)	1 ปานกลาง	2 ดี	1 ปานกลาง	2 ดี	1 ปานกลาง	2 ดี	1 ปานกลาง	2 ดี	1.00 ปานกลาง	2.00 ดี
2.6 กลุ่มท่องเที่ยวเปิดโอกาสให้คนในชุมชนเข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยว (อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง)	1 ปานกลาง	2 ดี	1 ปานกลาง	2 ดี	1 ปานกลาง	2 ดี	1 ปานกลาง	2 ดี	1.00 ปานกลาง	2.00 ดี
ค่าเฉลี่ย	1.17 ปานกลาง	1.67 ดี	1.17 ปานกลาง	1.83 ดี	1.17 ปานกลาง	1.83 ดี	1.00 ปานกลาง	1.83 ดี	1.13 ปานกลาง	1.79 ดี
3. การเสริมศักยภาพของคนในกลุ่มและชุมชน										
3.1 สมาชิกได้รับโอกาสพัฒนาความรู้และทักษะในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ของตนอย่างต่อเนื่องและสามารถนำความรู้ไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1.00 ปานกลาง	1.00 ปานกลาง

เกณฑ์พิจารณา	เหล่อชอ		วัดจันทร์		ดงสามหมื่น		เสาแดง		ภาพรวม	
	คะแนน		คะแนน		คะแนน		คะแนน		คะแนน	
	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง
3.2 ผู้นำและสมาชิกสามารถนำความรู้ประสบการณ์และมีทักษะในการถ่ายทอดให้แก่บุคคลและหน่วยงานที่สนใจ	0 ไม่มี	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	2 ดี	1 ปานกลาง	2 ดี	1 ปานกลาง	2 ดี	0.75 ปานกลาง	1.75 ดี
3.3 มีการหมุนเวียนให้สมาชิกได้เข้าร่วมประชุมและฝึกอบรม	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1.00 ปานกลาง	1.00 ปานกลาง
3.4 กลุ่มท่องเที่ยวมีกิจกรรมในการเสริมสร้างศักยภาพของคนในชุมชนซึ่งบรรจุไว้ในแผนการดำเนินงาน	0 ไม่มี	0 ไม่มี	0 ไม่มี	0 ไม่มี	0 ไม่มี	0 ไม่มี	0 ไม่มี	0 ไม่มี	0.00 ควรปรับปรุง	0.00 ควรปรับปรุง
ค่าเฉลี่ย	0.50 ควรปรับปรุง	0.75 ปานกลาง	0.75 ปานกลาง	1.00 ปานกลาง	0.75 ปานกลาง	1.00 ปานกลาง	0.75 ปานกลาง	1.00 ปานกลาง	0.69 ปานกลาง	0.94 ปานกลาง
4. มีระบบประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวกลุ่มท่องเที่ยวและชุมชนที่ครอบคลุมทั้ง 8 ด้าน										
4.1 มีการประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ เช่นสมุดเยี่ยม แบบสอบถาม เป็นต้น	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1.00 ปานกลาง	1.00 ปานกลาง
4.2 มีการประเมินความพึงพอใจของสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยว ในรูปแบบต่างๆ เช่นเวทีประจำเดือน ประชุมกลุ่มย่อย หรือการตอบแบบสอบถาม การสัมภาษณ์	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1.00 ปานกลาง	1.00 ปานกลาง

เกณฑ์พิจารณา	เหล่อชอ		วัดจันทร์		ดงสามหมื่น		เสาแดง		ภาพรวม	
	คะแนน		คะแนน		คะแนน		คะแนน		คะแนน	
	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง
4.3 มีเวทีประชาคมเพื่อสร้างการรับรู้ของคนในชุมชนเกี่ยวกับการดำเนินงานของกลุ่มและเปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้แสดงความคิดเห็นอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1.00 ปานกลาง	1.00 ปานกลาง
4.4 มีการวิเคราะห์ผลการประเมินความพึงพอใจทั้งจากนักท่องเที่ยว สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยว คนในชุมชน และนำไปใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อไป	0 ไม่มี	1 ปานกลาง	0 ไม่มี	1 ปานกลาง	0 ไม่มี	1 ปานกลาง	0 ไม่มี	1 ปานกลาง	0.00 ควรปรับปรุง	1.00 ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	0.75 ปานกลาง	1.00 ปานกลาง	0.75 ปานกลาง	1.00 ปานกลาง	0.75 ปานกลาง	1.00 ปานกลาง	0.75 ปานกลาง	1.00 ปานกลาง	0.75 ปานกลาง	1.00 ปานกลาง
5. การปฏิบัติตามกฎระเบียบ ทั้งคนในชุมชนและนักท่องเที่ยว										
5.1 กลุ่มท่องเที่ยวมีข้อตกลงหรือกฎระเบียบที่เป็นที่ยอมรับของคนในชุมชนและสมาชิกปฏิบัติตามข้อกำหนดนั้น	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1.00 ปานกลาง	1.00 ปานกลาง
5.2 กลุ่มท่องเที่ยวมีกฎระเบียบสำหรับนักท่องเที่ยวและมีการแจ้งให้นักท่องเที่ยวรับทราบล่วงหน้า	1 ปานกลาง	2 ดี	1 ปานกลาง	2 ดี	1 ปานกลาง	2 ดี	1 ปานกลาง	2 ดี	1.00 ปานกลาง	2.00 ดี

เกณฑ์พิจารณา	เหล่อชอ		วัดจันทร์		ดงสามหมื่น		เสาแดง		ภาพรวม	
	คะแนน		คะแนน		คะแนน		คะแนน		คะแนน	
	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง
5.3 กลุ่มท่องเที่ยวมีการเผยแพร่กฎระเบียบให้กับชาวบ้านและนักท่องเที่ยวได้รับทราบเช่น ป้ายประกาศ แผ่นผับ คู่มือท่องเที่ยว	0 ไม่มี	1 ปานกลาง	0 ไม่มี	1 ปานกลาง	0 ไม่มี	1 ปานกลาง	0 ไม่มี	1 ปานกลาง	0.00 ควรปรับปรุง	1.00 ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	0.67 ปานกลาง	1.33 ดี	0.67 ปานกลาง	1.33 ดี	0.67 ปานกลาง	1.33 ดี	0.67 ปานกลาง	1.33 ดี	0.67 ปานกลาง	1.33 ดี
6. การตลาดและประชาสัมพันธ์อย่างรับผิดชอบ										
6.1 กลุ่มท่องเที่ยวมีการกำหนดเป้าหมายที่เหมาะสมกับชุมชนและกิจกรรมที่เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวในแต่ละกลุ่มเป้าหมาย	2 ดี	2 ดี	2 ดี	2 ดี	2 ดี	2 ดี	2 ดี	2 ดี	2.00 ดี	2.00 ดี
6.2 กลุ่มท่องเที่ยวมีการกำหนดปฏิทินกิจกรรมเพื่อให้นักท่องเที่ยวหรือผู้ประกอบการทราบล่วงหน้า	2 ดี	2 ดี	2 ดี	2 ดี	2 ดี	2 ดี	2 ดี	2 ดี	2.00 ดี	2.00 ดี
6.3 กลุ่มท่องเที่ยวมีการให้ข้อมูลเพื่อการประชาสัมพันธ์ในกิจกรรมและบริการที่เป็นข้อเท็จจริง	1 ปานกลาง	2 ดี	1 ปานกลาง	2 ดี	1 ปานกลาง	2 ดี	1 ปานกลาง	2 ดี	1.00 ปานกลาง	2.00 ดี
6.4 กลุ่มท่องเที่ยวมีประสบการณ์ในการออกไปประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของชุมชนตามงานเทศกาล	1 ปานกลาง	2 ดี	1 ปานกลาง	2 ดี	1 ปานกลาง	2 ดี	1 ปานกลาง	2 ดี	1.00 ปานกลาง	2.00 ดี

เกณฑ์พิจารณา	เหล่อชอ		วัดจันทร์		ดงสามหมื่น		เสาแดง		ภาพรวม	
	คะแนน		คะแนน		คะแนน		คะแนน		คะแนน	
	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง
ท่องเที่ยวต่างๆ ในระดับจังหวัดหรือประเทศ อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง										
ค่าเฉลี่ย	1.50 ดี	2.00 ดี	1.50 ดี	2.00 ดี	1.50 ดี	2.00 ดี	1.50 ดี	2.00 ดี	1.50 ดี	2.00 ดี
ภาพรวม	0.91 ปานกลาง	1.36 ดี	1.01 ปานกลาง	1.44 ดี	1.02 ปานกลาง	1.46 ดี	0.96 ปานกลาง	1.46 ดี	0.98 ปานกลาง	1.43 ดี

2.3.1.2 ภาพรวมสัดส่วนการจัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชนเปรียบเทียบก่อนและหลังการพัฒนา

จากผลการศึกษาสถานการณ์ปฏิบัติตามมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนในด้านที่ 1 การจัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชน ใน 6 ประเด็น ได้ดังภาพที่ 8 สามารถอธิบายแผนภาพได้ดังต่อไปนี้

1) กลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเหล่อชอ

(1) ระบบการบริหารจัดการโดยชุมชนแบบบูรณาการทั้ง 8 ด้าน พบว่า ผลการปฏิบัติเพิ่มขึ้นจากเดิม คือ ก่อนการพัฒนาร้อยละ 80.00 หลังการพัฒนาร้อยละ 90.00

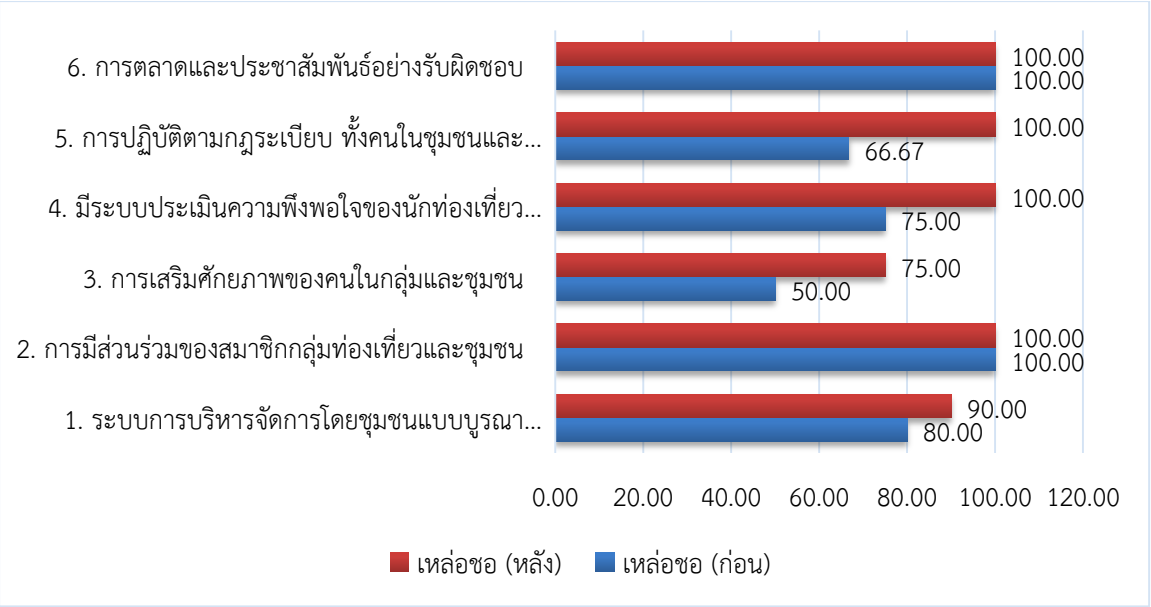
(2) การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวและชุมชนพบว่า ผลการปฏิบัติเท่าเดิม คือร้อยละ 100.00

(3) การเสริมศักยภาพของคนในกลุ่มและชุมชนพบว่า ผลการปฏิบัติเพิ่มขึ้นจากเดิม คือ ก่อนการพัฒนาร้อยละ 50.00 หลังการพัฒนาร้อยละ 75.00

(4) ระบบประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวกลุ่มท่องเที่ยวและชุมชนที่ครอบคลุมทั้ง 8 ด้านพบว่า ผลการปฏิบัติเพิ่มขึ้นจากเดิม คือ ก่อนการพัฒนาร้อยละ 75.00 หลังการพัฒนาร้อยละ 100.00

(5) การปฏิบัติตามกฎระเบียบของคนในชุมชนและนักท่องเที่ยวพบว่า ผลการปฏิบัติเพิ่มขึ้นจากเดิม คือ ก่อนการพัฒนาร้อยละ 66.67 หลังการพัฒนาร้อยละ 100.00

(6) การตลาดและประชาสัมพันธ์อย่างรับผิดชอบ พบว่า ผลการปฏิบัติเท่าเดิม คือร้อยละ 100.00

ภาพที่ 73 ภาพรวมสัดส่วนการจัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชนเปรียบเทียบก่อนและหลังการพัฒนาของกลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเหล่อชอ

2) กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านวัดจันทร์

(1) ระบบการบริหารจัดการโดยชุมชนแบบบูรณาการทั้ง 8 ด้าน พบว่า ผลการปฏิบัติเพิ่มขึ้นจากเดิม คือ ก่อนการพัฒนาร้อยละ 80.00 หลังการพัฒนาร้อยละ 100.00

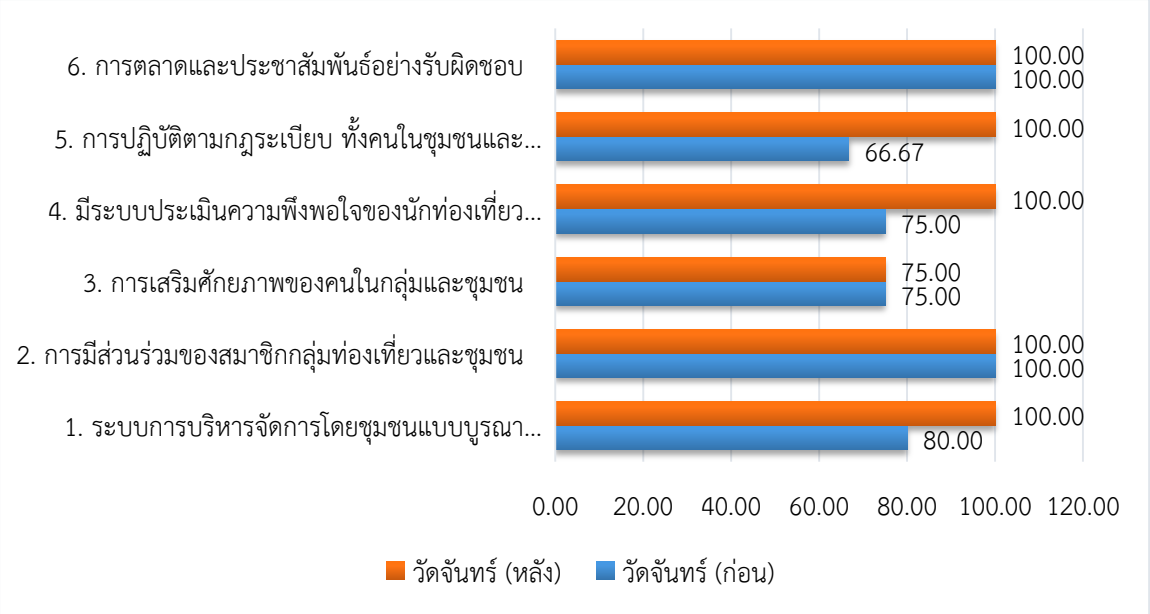
(2) การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวและชุมชนพบว่า ผลการปฏิบัติเท่าเดิม คือ ร้อยละ 100.00

(3) การเสริมศักยภาพของคนในกลุ่มและชุมชนพบว่าผลการปฏิบัติเท่าเดิม คือ ร้อยละ 75.00

(4) ระบบประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวกลุ่มท่องเที่ยวและชุมชนที่ครอบคลุมทั้ง 8 ด้านพบว่า ผลการปฏิบัติเพิ่มขึ้นจากเดิม คือ ก่อนการพัฒนาร้อยละ 75.00 หลังการพัฒนาร้อยละ 100.00

(5) การปฏิบัติตามกฎระเบียบของคนในชุมชนและนักท่องเที่ยวพบว่า ผลการปฏิบัติเพิ่มขึ้นจากเดิม คือ ก่อนการพัฒนาร้อยละ 66.67 หลังการพัฒนาร้อยละ 100.00

(6) การตลาดและประชาสัมพันธ์อย่างรับผิดชอบ พบว่า ผลการปฏิบัติเท่าเดิม คือร้อยละ 100.00

ภาพที่ 74 ภาพรวมสัดส่วนการจัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชนเปรียบเทียบก่อนและหลังการพัฒนาของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านวัดจันทร์

3) กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านเสาแดง

(1) ระบบการบริหารจัดการโดยชุมชนแบบบูรณาการทั้ง 8 ด้าน พบว่า ผลการปฏิบัติเพิ่มขึ้นจากเดิม คือ ก่อนการพัฒนาร้อยละ 80.00 หลังการพัฒนาร้อยละ 100.00

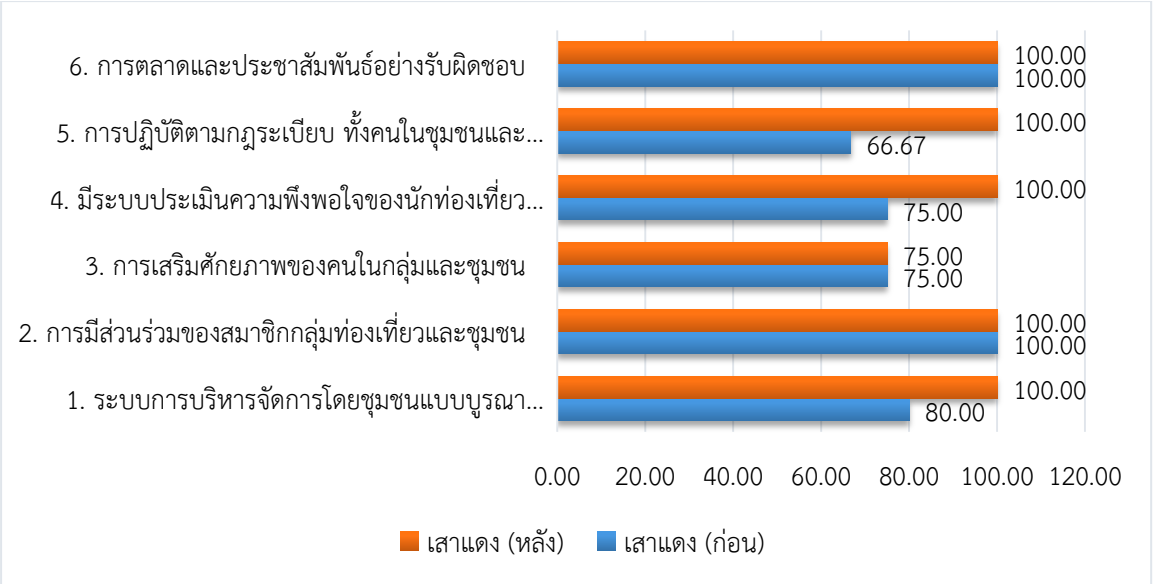
(2) การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวและชุมชนพบว่า ผลการปฏิบัติเท่าเดิม คือร้อยละ 100.00

(3) การเสริมศักยภาพของคนในกลุ่มและชุมชนพบว่าผลการปฏิบัติเท่าเดิม คือ ร้อยละ 75.00

(4) ระบบประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวกลุ่มท่องเที่ยวและชุมชนที่ครอบคลุมทั้ง 8 ด้านพบว่า ผลการปฏิบัติเพิ่มขึ้นจากเดิม คือ ก่อนการพัฒนาร้อยละ 75.00 หลังการพัฒนาร้อยละ 100.00

(5) การปฏิบัติตามกฎระเบียบของคนในชุมชนและนักท่องเที่ยวพบว่า ผลการปฏิบัติเพิ่มขึ้นจากเดิม คือ ก่อนการพัฒนาร้อยละ 66.67 หลังการพัฒนาร้อยละ 100.00

(6) การตลาดและประชาสัมพันธ์อย่างรับผิดชอบ พบว่า ผลการปฏิบัติเท่าเดิม คือ ร้อยละ100.00

ภาพที่ 75 ภาพรวมสัดส่วนการจัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชนเปรียบเทียบก่อนและหลังการพัฒนาของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนเสาแดง

4) กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนดงสามหมื่น

(1) ระบบการบริหารจัดการโดยชุมชนแบบบูรณาการทั้ง 8 ด้าน พบว่า ผลการปฏิบัติเพิ่มขึ้นจากเดิม คือ ก่อนการพัฒนาร้อยละ 80.00 หลังการพัฒนาร้อยละ 100.00

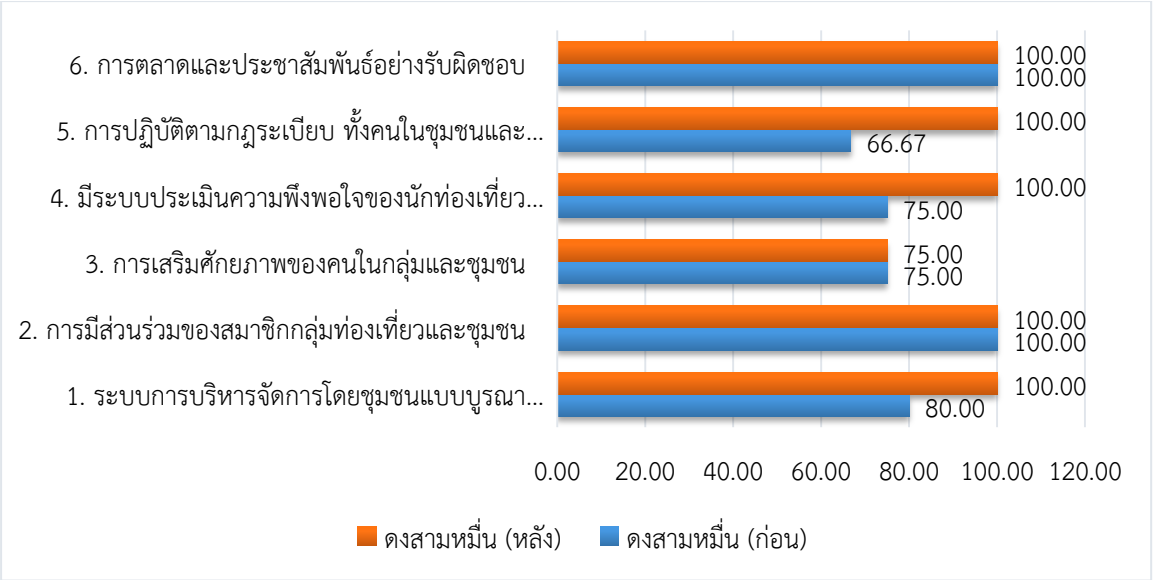
(2) การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวและชุมชนพบว่า ผลการปฏิบัติเท่าเดิม คือร้อยละ 100.00

(3) การเสริมศักยภาพของคนในกลุ่มและชุมชนพบว่าผลการปฏิบัติเท่าเดิม คือ ร้อยละ75.00

(4) ระบบประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวกลุ่มท่องเที่ยวและชุมชนที่ครอบคลุมทั้ง 8 ด้านพบว่า ผลการปฏิบัติเพิ่มขึ้นจากเดิม คือ ก่อนการพัฒนาร้อยละ 75.00 หลังการพัฒนาร้อยละ 100.00

(5) การปฏิบัติตามกฎระเบียบของคนในชุมชนและนักท่องเที่ยวพบว่า ผลการปฏิบัติเพิ่มขึ้นจากเดิม คือ ก่อนการพัฒนาร้อยละ 66.67 หลังการพัฒนาร้อยละ 100.00

(6) การตลาดและประชาสัมพันธ์อย่างรับผิดชอบ พบว่า ผลการปฏิบัติเท่าเดิม คือร้อยละ 100.00

ภาพที่ 76 ภาพรวมสัดส่วนการจัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชนเปรียบเทียบก่อนและหลังการพัฒนาของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนดงสามหมื่น

2.3.1.3 หลักฐานการจัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชนหลังการพัฒนา เมื่อเสร็จสิ้นกระบวนการพัฒนาศักยภาพของการท่องเที่ยวโดยชุมชน ทำให้เกิดประสิทธิภาพและตรงกับความต้องการในการพัฒนาตนเองด้านการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนตามมาตรฐานด้านที่ 1 การจัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชนทั้ง 4 กลุ่ม การท่องเที่ยวเพื่อประเมินกลุ่มการท่องเที่ยวให้เป็นแนวทางเดียวกัน คณะผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การประเมินเป็น 3 ระดับ ดังนี้

0 = ไม่มีการปฏิบัติตามมาตรฐาน

1 = ระดับปานกลาง มีการปฏิบัติแต่ยังไม่ปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ และไม่มีหลักฐานอ้างอิงที่ชัดเจน

2 = ระดับดี มีการปฏิบัติสม่ำเสมอ และมีหลักฐานอ้างอิง

หลังกระบวนการพัฒนาศักยภาพของการท่องเที่ยวโดยชุมชน คณะผู้วิจัยและแกนนำกลุ่มท่องเที่ยวได้ร่วมกันพิจารณาหลักฐานการปฏิบัติตามมาตรฐานด้านที่ 1 การจัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชนแยกรายกลุ่ม รายมาตรฐาน รายข้อ แสดงรายละเอียดในตารางที่ 8 – ตารางที่ 11

1) กลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเหล่อชอ จากตารางที่ 8 แสดงหลักฐานการจัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชนหลังการพัฒนาของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนเดิม ทั้ง 4 กลุ่ม 6 ประเด็น ได้แก่ 1) ระบบ ซึ่งสามารถอภิปรายแยกตามประเด็นต่างๆ ทั้ง 6 ประเด็นได้ดังนี้

(1) ระบบการบริหารจัดการโดยชุมชนแบบบูรณาการ ทั้ง 8 ด้าน มีหลักฐานและคะแนนการเปลี่ยนแปลงแสดงรายละเอียดได้ดังนี้

1. มีการทำงานในระบบกลุ่มท่องเที่ยว ซึ่งคณะกรรมการเข้ามาบริหารจัดการ คะแนนเพิ่มขึ้น 1 คะแนน

2. คณะกรรมการมีความเข้าใจในเป้าหมายและหลักการของการท่องเที่ยวโดยชุมชน คะแนนเพิ่มขึ้น 1 คะแนน

3. คณะกรรมการมีความรู้ ความสามารถที่ครอบคลุมทั้ง 8 ด้าน คะแนนไม่เปลี่ยนแปลง

4. สมาชิกในกลุ่มท่องเที่ยวเป็นคนในชุมชนและเข้าใจเป้าหมายของการท่องเที่ยวโดยชุมชน คะแนนเพิ่มขึ้น 1 คะแนน

5. กลุ่มท่องเที่ยวมีการแบ่งหน้าที่และกระจายบทบาทการทำงานที่ครอบคลุมทั้ง 8 ด้าน คะแนนไม่เปลี่ยนแปลง

6. มีกลไกการประสานงานโดยมีผู้ประสานงานที่ชัดเจน คะแนนเพิ่มขึ้น 1 คะแนน

7. กลุ่มท่องเที่ยวมีระบบข้อมูลมีการจัดเก็บอย่างเป็นระบบ และมีการปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัยอยู่เสมอทุก ๆ ปีคะแนนไม่เปลี่ยนแปลง

8. กลุ่มท่องเที่ยวมีแผนงานที่ชัดเจนและมีแผนงานที่ครอบคลุมทั้ง 8 ด้าน คะแนนเพิ่มขึ้น 1 คะแนน

9. กลุ่มท่องเที่ยวมีระบบการเงินและบัญชีที่ชัดเจน โปร่งใสและตรวจสอบได้ คะแนนไม่เปลี่ยนแปลง

10. กลุ่มท่องเที่ยวมีการกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับการใช้ประโยชน์ของสภาพพื้นที่ชุมชน คะแนนไม่เปลี่ยนแปลง

(2) การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวและชุมชน มีหลักฐานและคะแนนการเปลี่ยนแปลงแสดงรายละเอียดได้ดังนี้

1. กลุ่มท่องเที่ยวมีกระบวนการทำงานที่ให้โอกาสกับสมาชิกในการร่วมคิดวางแผนและตัดสินใจ คะแนนไม่เปลี่ยนแปลง

2. สมาชิกมีความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของ ที่แสดงให้เห็นอย่างเป็นรูปธรรม เช่น การเข้ามารับทราบข้อมูล ร่วมคิด ร่วมแก้ไขปัญหา ร่วมแรงหรือร่วมทุนโดยการถือหุ้นร่วมกัน คะแนนไม่เปลี่ยนแปลง

3. กลุ่มท่องเที่ยวมีเวทีแลกเปลี่ยนอย่างสม่ำเสมอ อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง คะแนนไม่เปลี่ยนแปลง

4. มีการกระจายข่าวสารให้ชุมชนรับรู้อย่างต่อเนื่อง คะแนนเพิ่มขึ้น 1 คะแนน

5. กลุ่มท่องเที่ยวเปิดโอกาสให้คนในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่ม (อย่างน้อยปีละ 1 กิจกรรม) คะแนนเพิ่มขึ้น 1 คะแนน

6. กลุ่มท่องเที่ยวเปิดโอกาสให้คนในชุมชนเข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยว (อย่างน้อยปีละ1 ครั้ง) คะแนนเพิ่มขึ้น 1 คะแนน

(3) การเสริมศักยภาพของคนในกลุ่มและชุมชนมีหลักฐานและคะแนนการเปลี่ยนแปลงแสดงรายละเอียดได้ดังนี้

1. สมาชิกได้รับโอกาสพัฒนาความรู้และทักษะในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ของตนอย่างต่อเนื่องและสามารถนำความรู้ไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ คะแนนไม่เปลี่ยนแปลง

2. ผู้นำและสมาชิกสามารถนำความรู้ ประสบการณ์และมีทักษะในการถ่ายทอดให้แก่บุคคลและหน่วยงานที่สนใจ คะแนนเพิ่มขึ้น 1 คะแนน

3. มีการหมุนเวียนให้สมาชิกได้เข้าร่วมประชุมและฝึกอบรม คะแนนไม่เปลี่ยนแปลง

4. กลุ่มท่องเที่ยวมีกิจกรรมในการเสริมสร้างศักยภาพของคนในชุมชนซึ่งบรรจุไว้ในแผนการดำเนินงาน คะแนนไม่เปลี่ยนแปลง

(4) มีระบบประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวกลุ่มท่องเที่ยวและชุมชนที่ครอบคลุมทั้ง 8 ด้านมีหลักฐานและคะแนนการเปลี่ยนแปลงแสดงรายละเอียดได้ดังนี้

1. มีการประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ เช่น สมุดเยี่ยมแบบสอบถาม เป็นต้น คะแนนไม่เปลี่ยนแปลง

2. มีการประเมินความพึงพอใจของสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยว ในรูปแบบต่างๆ เช่น เวทีประจำเดือน ประชุมกลุ่มย่อย หรือการตอบแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ คะแนนไม่เปลี่ยนแปลง

3. มีเวทีประชาคมเพื่อสร้างการรับรู้ของคนในชุมชนเกี่ยวกับการดำเนินงานของกลุ่มและเปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้แสดงความคิดเห็นอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง คะแนนไม่เปลี่ยนแปลง

4. มีการวิเคราะห์ผลการประเมินความพึงพอใจทั้งจากนักท่องเที่ยว สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยว คนในชุมชน และนำไปใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อไป คะแนนเพิ่มขึ้น 1 คะแนน

(5) การปฏิบัติตามกฎระเบียบ ทั้งคนในชุมชนและนักท่องเที่ยวมีหลักฐานและคะแนนการเปลี่ยนแปลงแสดงรายละเอียดได้ดังนี้

1. กลุ่มท่องเที่ยวมีข้อตกลงหรือกฎระเบียบที่เป็นที่ยอมรับของคนในชุมชนและสมาชิกปฏิบัติตามข้อกำหนดนั้น คะแนนไม่เปลี่ยนแปลง

2. กลุ่มท่องเที่ยวมีกฎระเบียบสำหรับนักท่องเที่ยวและมีการแจ้งให้นักท่องเที่ยวรับทราบล่วงหน้า คะแนนเพิ่มขึ้น 1 คะแนน

3. กลุ่มท่องเที่ยวมีการเผยแพร่กฎระเบียบให้กับชาวบ้านและนักท่องเที่ยวได้รับทราบเช่น ป้ายประกาศ แผ่นผับ คู่มือท่องเที่ยว คะแนนเพิ่มขึ้น 1 คะแนน

(6) การตลาดและประชาสัมพันธ์อย่างรับผิดชอบ

1. กลุ่มท่องเที่ยวมีการกำหนดเป้าหมายที่เหมาะสมกับชุมชนและกิจกรรมที่เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวในแต่ละกลุ่มเป้าหมาย คะแนนไม่เปลี่ยนแปลง

2. กลุ่มท่องเที่ยวมีการกำหนดปฏิทินกิจกรรมเพื่อให้นักท่องเที่ยวหรือผู้ประกอบการทราบล่วงหน้า คะแนนไม่เปลี่ยนแปลง

3. กลุ่มท่องเที่ยวมีการให้ข้อมูลเพื่อการประชาสัมพันธ์ในกิจกรรมและบริการที่เป็นข้อเท็จจริง คะแนนเพิ่มขึ้น 1 คะแนน

4. กลุ่มท่องเที่ยวมีประสบการณ์ในการออกไปประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของชุมชนตามงานเทศกาลท่องเที่ยวต่างๆ ในระดับจังหวัดหรือประเทศ อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง คะแนนเพิ่มขึ้น 1 คะแนน

2) กลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านวัดจันทร์ จากตารางที่ 8 แสดงหลักฐานการจัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชนหลังการพัฒนาของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมขนเดิมทั้ง 4 กลุ่ม 6 ประเด็น ได้แก่ 1) ระบบซึ่งสามารถอภิปรายแยกตามประเด็นต่างๆ ทั้ง 6 ประเด็น ได้ดังนี้

(1) ระบบการบริหารจัดการโดยชุมชนแบบบูรณาการ ทั้ง 8 ด้าน มีหลักฐานและคะแนนการเปลี่ยนแปลงแสดงรายละเอียดได้ดังนี้

1. มีการทำงานในระบบกลุ่มท่องเที่ยว ซึ่งคณะกรรมการเข้ามาบริหารจัดการ คะแนนไม่เปลี่ยนแปลง

2. คณะกรรมการมีความเข้าใจในเป้าหมายและหลักการของการท่องเที่ยวโดยชุมชนคะแนนไม่เปลี่ยนแปลง

3. คณะกรรมการมีความรู้ ความสามารถที่ครอบคลุมทั้ง 8 ด้าน คะแนนไม่เปลี่ยนแปลง

4. สมาชิกในกลุ่มท่องเที่ยวเป็นคนในชุมชนและเข้าใจเป้าหมายของการท่องเที่ยวโดยชุมชนคะแนนเพิ่มขึ้น 1 คะแนน

5. กลุ่มท่องเที่ยวมีการแบ่งหน้าที่และกระจายบทบาทการทำงานที่ครอบคลุมทั้ง 8 ด้านคะแนนไม่เปลี่ยนแปลง

6. มีกลไกการประสานงานโดยมีผู้ประสานงานที่ชัดเจน คะแนนเพิ่มขึ้น 1 คะแนน

7. กลุ่มท่องเที่ยวมีระบบข้อมูลมีการจัดเก็บอย่างเป็นระบบ และมีการปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัยอยู่เสมอทุก ๆ ปี คะแนนเพิ่มขึ้น 1 คะแนน

8. กลุ่มท่องเที่ยวมีแผนงานที่ชัดเจนและมีแผนงานที่ครอบคลุมทั้ง 8 ด้าน คะแนนเพิ่มขึ้น 1 คะแนน

9. กลุ่มท่องเที่ยวมีระบบการเงินและบัญชีที่ชัดเจน โปร่งใสและตรวจสอบได้ คะแนนไม่เปลี่ยนแปลง

10. กลุ่มท่องเที่ยวมีการกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับการใช้ประโยชน์ของสภาพพื้นที่ชุมชน คะแนนไม่เปลี่ยนแปลง

(2) การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวและชุมชนมีหลักฐานและคะแนนการเปลี่ยนแปลงแสดงรายละเอียดได้ดังนี้

1. กลุ่มท่องเที่ยวมีกระบวนการทำงานที่ให้โอกาสกับสมาชิกในการร่วมคิดวางแผนและตัดสินใจ คะแนนไม่เปลี่ยนแปลง

2. สมาชิกมีความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของ ที่แสดงให้เห็นอย่างเป็นรูปธรรม เช่นการเข้ามารับทราบข้อมูล ร่วมคิด ร่วมแก้ไขปัญหา ร่วมแรงหรือร่วมทุนโดยการถือหุ้นร่วมกัน คะแนนเพิ่มขึ้น 1 คะแนน

3. กลุ่มท่องเที่ยวมีเวทีแลกเปลี่ยนอย่างสม่ำเสมอ อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง คะแนนไม่เปลี่ยนแปลง

4. มีการกระจายข่าวสารให้ชุมชนรับรู้อย่างต่อเนื่อง คะแนนเพิ่มขึ้น 1 คะแนน

5. กลุ่มท่องเที่ยวเปิดโอกาสให้คนในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่ม (อย่างน้อยปีละ 1 กิจกรรม) คะแนนเพิ่มขึ้น 1 คะแนน

6. กลุ่มท่องเที่ยวเปิดโอกาสให้คนในชุมชนเข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยว (อย่างน้อยปีละ1 ครั้ง) คะแนนเพิ่มขึ้น 1 คะแนน

(3) การเสริมศักยภาพของคนในกลุ่มและชุมชนมีหลักฐานและคะแนนการเปลี่ยนแปลงแสดงรายละเอียดได้ดังนี้

1. สมาชิกได้รับโอกาสพัฒนาความรู้และทักษะในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ของตนอย่างต่อเนื่องและสามารถนำความรู้ไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพคะแนนไม่เปลี่ยนแปลง

2. ผู้นำและสมาชิกสามารถนำความรู้ ประสบการณ์และมีทักษะในการถ่ายทอดให้แก่บุคคลและหน่วยงานที่สนใจ คะแนนเพิ่มขึ้น 1 คะแนน

3. มีการหมุนเวียนให้สมาชิกได้เข้าร่วมประชุมและฝึกอบรม คะแนนไม่เปลี่ยนแปลง

4. กลุ่มท่องเที่ยวมีกิจกรรมในการเสริมสร้างศักยภาพของคนในชุมชนซึ่งบรรจุไว้ในแผนการดำเนินงาน คะแนนไม่เปลี่ยนแปลง

(4) มีระบบประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวกลุ่มท่องเที่ยวและชุมชนที่ครอบคลุมทั้ง 8 ด้านมีหลักฐานและคะแนนการเปลี่ยนแปลงแสดงรายละเอียดได้ดังนี้

1. มีการประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ เช่น สมุดเยี่ยมแบบสอบถาม เป็นต้น คะแนนไม่เปลี่ยนแปลง

2. มีการประเมินความพึงพอใจของสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยว ในรูปแบบต่างๆ เช่น เวทีประจำเดือน ประชุมกลุ่มย่อย หรือการตอบแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ คะแนนไม่เปลี่ยนแปลง

3. มีเวทีประชาคมเพื่อสร้างการรับรู้ของคนในชุมชนเกี่ยวกับการดำเนินงานของกลุ่มและเปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้แสดงความคิดเห็นอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง คะแนนไม่เปลี่ยนแปลง

4. มีการวิเคราะห์ผลการประเมินความพึงพอใจทั้งจากนักท่องเที่ยว สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยว คนในชุมชน และนำไปใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อไป คะแนนเพิ่มขึ้น 1 คะแนน

(5) การปฏิบัติตามกฎระเบียบ ทั้งคนในชุมชนและนักท่องเที่ยวมีหลักฐานและคะแนนการเปลี่ยนแปลงแสดงรายละเอียดได้ดังนี้

1. กลุ่มท่องเที่ยวมีข้อตกลงหรือกฎระเบียบที่เป็นที่ยอมรับของคนในชุมชนและสมาชิกปฏิบัติตามข้อกำหนดนั้น คะแนนไม่เปลี่ยนแปลง

2. กลุ่มท่องเที่ยวมีกฎระเบียบสำหรับนักท่องเที่ยวและมีการแจ้งให้นักท่องเที่ยวรับทราบล่วงหน้า คะแนนเพิ่มขึ้น 1 คะแนน

3. กลุ่มท่องเที่ยวมีการเผยแพร่กฎระเบียบให้กับชาวบ้านและนักท่องเที่ยวได้รับทราบเช่น ป้ายประกาศ แผ่นผับ คู่มือท่องเที่ยว คะแนนเพิ่มขึ้น 1 คะแนน

(6) การตลาดและประชาสัมพันธ์อย่างรับผิดชอบ มีหลักฐานและคะแนนการเปลี่ยนแปลงแสดงรายละเอียดได้ดังนี้

1. กลุ่มท่องเที่ยวมีการกำหนดเป้าหมายที่เหมาะสมกับชุมชนและกิจกรรมที่เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวในแต่ละกลุ่มเป้าหมาย คะแนนไม่เปลี่ยนแปลง

2. กลุ่มท่องเที่ยวมีการกำหนดปฏิทินกิจกรรมเพื่อให้นักท่องเที่ยวหรือผู้ประกอบการทราบล่วงหน้า คะแนนไม่เปลี่ยนแปลง

3. กลุ่มท่องเที่ยวมีการให้ข้อมูลเพื่อการประชาสัมพันธ์ในกิจกรรมและบริการที่เป็นข้อเท็จจริง คะแนนเพิ่มขึ้น 1 คะแนน

4. กลุ่มท่องเที่ยวมีประสบการณ์ในการออกไปประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของชุมชนตามงานเทศกาลท่องเที่ยวต่างๆ ในระดับจังหวัดหรือประเทศ อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง คะแนนเพิ่มขึ้น 1 คะแนน

3) กลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนดงสามหมื่น จากตารางที่ 8 แสดงหลักฐานการจัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชนหลังการพัฒนาของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมขนเดิมทั้ง 4 กลุ่ม 6 ประเด็น ได้แก่ 1) ระบบ ซึ่งสามารถอภิปรายแยกตามประเด็นต่างๆ ทั้ง 6 ประเด็นได้ดังนี้

(1) ระบบการบริหารจัดการโดยชุมชนแบบบูรณาการ ทั้ง 8 ด้าน มีหลักฐานและคะแนนการเปลี่ยนแปลงแสดงรายละเอียดได้ดังนี้

1. มีการทำงานในระบบกลุ่มท่องเที่ยว ซึ่งคณะกรรมการเข้ามาบริหารจัดการ คะแนนไม่เปลี่ยนแปลง

2. คณะกรรมการมีความเข้าใจในเป้าหมายและหลักการของการท่องเที่ยวโดยชุมชน คะแนนไม่เปลี่ยนแปลง

3. คณะกรรมการมีความรู้ ความสามารถที่ครอบคลุมทั้ง 8 ด้าน คะแนนไม่เปลี่ยนแปลง

4. สมาชิกในกลุ่มท่องเที่ยวเป็นคนในชุมชนและเข้าใจเป้าหมายของการท่องเที่ยวโดยชุมชน คะแนนเพิ่มขึ้น 1 คะแนน

5. กลุ่มท่องเที่ยวมีการแบ่งหน้าที่และกระจายบทบาทการทำงานที่ครอบคลุมทั้ง 8 ด้าน คะแนนไม่เปลี่ยนแปลง

6. มีกลไกการประสานงานโดยมีผู้ประสานงานที่ชัดเจน คะแนนไม่เปลี่ยนแปลง

7. กลุ่มท่องเที่ยวมีระบบข้อมูลมีการจัดเก็บอย่างเป็นระบบ และมีการปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัยอยู่เสมอทุก ๆ ปี คะแนนเพิ่มขึ้น 1 คะแนน

8. กลุ่มท่องเที่ยวมีแผนงานที่ชัดเจนและมีแผนงานที่ครอบคลุมทั้ง 8 ด้าน คะแนนเพิ่มขึ้น 1 คะแนน

9. กลุ่มท่องเที่ยวมีระบบการเงินและบัญชีที่ชัดเจน โปร่งใสและตรวจสอบได้ คะแนนไม่เปลี่ยนแปลง

10. กลุ่มท่องเที่ยวมีการกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับการใช้ประโยชน์ของสภาพพื้นที่ชุมชนคะแนนไม่เปลี่ยนแปลง

(2) การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวและชุมชนมีหลักฐานและคะแนนการเปลี่ยนแปลงแสดงรายละเอียดได้ดังนี้

1. กลุ่มท่องเที่ยวมีกระบวนการทำงานที่ให้โอกาสกับสมาชิกในการร่วมคิดวางแผนและตัดสินใจ คะแนนไม่เปลี่ยนแปลง

2. สมาชิกมีความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของ ที่แสดงให้เห็นอย่างเป็นรูปธรรม เช่นการเข้ามารับทราบข้อมูล ร่วมคิด ร่วมแก้ไขปัญหา ร่วมแรงหรือร่วมทุนโดยการถือหุ้นร่วมกัน คะแนนเพิ่มขึ้น 1 คะแนน

3. กลุ่มท่องเที่ยวมีเวทีแลกเปลี่ยนอย่างสม่ำเสมอ อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง คะแนนไม่เปลี่ยนแปลง

4. มีการกระจายข่าวสารให้ชุมชนรับรู้อย่างต่อเนื่อง คะแนนเพิ่มขึ้น 1 คะแนน

5. กลุ่มท่องเที่ยวเปิดโอกาสให้คนในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่ม (อย่างน้อยปีละ 1 กิจกรรม) คะแนนเพิ่มขึ้น 1 คะแนน

6. กลุ่มท่องเที่ยวเปิดโอกาสให้คนในชุมชนเข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยว (อย่างน้อยปีละ1 ครั้ง) คะแนนเพิ่มขึ้น 1 คะแนน

(3) การเสริมศักยภาพของคนในกลุ่มและชุมชนมีหลักฐานและคะแนนการเปลี่ยนแปลงแสดงรายละเอียดได้ดังนี้

1. สมาชิกได้รับโอกาสพัฒนาความรู้และทักษะในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ของตนอย่างต่อเนื่องและสามารถนำความรู้ไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ คะแนนไม่เปลี่ยนแปลง

2. ผู้นำและสมาชิกสามารถนำความรู้ ประสบการณ์และมีทักษะในการถ่ายทอดให้แก่บุคคลและหน่วยงานที่สนใจ คะแนนเพิ่มขึ้น 1 คะแนน

3. มีการหมุนเวียนให้สมาชิกได้เข้าร่วมประชุมและฝึกอบรม คะแนนไม่เปลี่ยนแปลง

4. กลุ่มท่องเที่ยวมีกิจกรรมในการเสริมสร้างศักยภาพของคนในชุมชนซึ่งบรรจุไว้ในแผนการดำเนินงาน คะแนนไม่เปลี่ยนแปลง

(4) มีระบบประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวกลุ่มท่องเที่ยวและชุมชนที่ครอบคลุมทั้ง 8 ด้านมีหลักฐานและคะแนนการเปลี่ยนแปลงแสดงรายละเอียดได้ดังนี้

1. มีการประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ เช่น สมุดเยี่ยมแบบสอบถาม เป็นต้น คะแนนไม่เปลี่ยนแปลง

2. มีการประเมินความพึงพอใจของสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยว ในรูปแบบต่างๆ เช่น เวทีประจำเดือน ประชุมกลุ่มย่อย หรือการตอบแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ คะแนนไม่เปลี่ยนแปลง

3. มีเวทีประชาคมเพื่อสร้างการรับรู้ของคนในชุมชนเกี่ยวกับการดำเนินงานของกลุ่มและเปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้แสดงความคิดเห็นอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง คะแนนไม่เปลี่ยนแปลง

4. มีการวิเคราะห์ผลการประเมินความพึงพอใจทั้งจากนักท่องเที่ยว สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยว คนในชุมชน และนำไปใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อไป คะแนนเพิ่มขึ้น 1 คะแนน

(5) การปฏิบัติตามกฎระเบียบ ทั้งคนในชุมชนและนักท่องเที่ยวมีหลักฐานและคะแนนการเปลี่ยนแปลงแสดงรายละเอียดได้ดังนี้

1. กลุ่มท่องเที่ยวมีข้อตกลงหรือกฎระเบียบที่เป็นที่ยอมรับของคนในชุมชนและสมาชิกปฏิบัติตามข้อกำหนดนั้น คะแนนไม่เปลี่ยนแปลง

2. กลุ่มท่องเที่ยวมีกฎระเบียบสำหรับนักท่องเที่ยวและมีการแจ้งให้นักท่องเที่ยวรับทราบล่วงหน้า คะแนนเพิ่มขึ้น 1 คะแนน

3. กลุ่มท่องเที่ยวมีการเผยแพร่กฎระเบียบให้กับชาวบ้านและนักท่องเที่ยวได้รับทราบเช่น ป้ายประกาศ แผ่นผับ คู่มือท่องเที่ยว คะแนนเพิ่มขึ้น 1 คะแนน

(6) การตลาดและประชาสัมพันธ์อย่างรับผิดชอบ

1. กลุ่มท่องเที่ยวมีการกำหนดเป้าหมายที่เหมาะสมกับชุมชนและกิจกรรมที่เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวในแต่ละกลุ่มเป้าหมาย คะแนนไม่เปลี่ยนแปลง

2. กลุ่มท่องเที่ยวมีการกำหนดปฏิทินกิจกรรมเพื่อให้นักท่องเที่ยวหรือผู้ประกอบการทราบล่วงหน้า คะแนนไม่เปลี่ยนแปลง

3. กลุ่มท่องเที่ยวมีการให้ข้อมูลเพื่อการประชาสัมพันธ์ในกิจกรรมและบริการที่เป็นข้อเท็จจริง คะแนนเพิ่มขึ้น 1 คะแนน

4. กลุ่มท่องเที่ยวมีประสบการณ์ในการออกไปประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของชุมชนตามงานเทศกาลท่องเที่ยวต่างๆ ในระดับจังหวัดหรือประเทศ อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง คะแนนเพิ่มขึ้น 1 คะแนน

4) กลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านเสาแดง จากตารางที่ 8 แสดงหลักฐานการจัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชนหลังการพัฒนาของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมขนเดิมทั้ง 4 กลุ่ม 6 ประเด็น ได้แก่ 1) ระบบ ซึ่งสามารถอภิปรายแยกตามประเด็นต่างๆ ทั้ง 6 ประเด็น ได้ดังนี้

(1) ระบบการบริหารจัดการโดยชุมชนแบบบูรณาการ ทั้ง 8 ด้าน มีหลักฐานและคะแนนการเปลี่ยนแปลงแสดงรายละเอียดได้ดังนี้

1. มีการทำงานในระบบกลุ่มท่องเที่ยว ซึ่งคณะกรรมการเข้ามาบริหารจัดการ คะแนนเพิ่มขึ้น 1 คะแนน

2. คณะกรรมการมีความเข้าใจในเป้าหมายและหลักการของการท่องเที่ยวโดยชุมชน คะแนนไม่เปลี่ยนแปลง

3. คณะกรรมการมีความรู้ ความสามารถที่ครอบคลุมทั้ง 8 ด้าน คะแนนไม่เปลี่ยนแปลง

4. สมาชิกในกลุ่มท่องเที่ยวเป็นคนในชุมชนและเข้าใจเป้าหมายของการท่องเที่ยวโดยชุมชน คะแนนเพิ่มขึ้น 1 คะแนน

5. กลุ่มท่องเที่ยวมีการแบ่งหน้าที่และกระจายบทบาทการทำงานที่ครอบคลุมทั้ง 8 ด้าน คะแนนไม่เปลี่ยนแปลง

6. มีกลไกการประสานงานโดยมีผู้ประสานงานที่ชัดเจน คะแนนเพิ่มขึ้น 1 คะแนน

7. กลุ่มท่องเที่ยวมีระบบข้อมูลมีการจัดเก็บอย่างเป็นระบบ และมีการปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัยอยู่เสมอทุก ๆ ปี คะแนนเพิ่มขึ้น 1 คะแนน

8.กลุ่มท่องเที่ยวมีแผนงานที่ชัดเจนและมีแผนงานที่ครอบคลุมทั้ง 8 ด้าน คะแนนเพิ่มขึ้น 1 คะแนน

9.กลุ่มท่องเที่ยวมีระบบการเงินและบัญชีที่ชัดเจน โปร่งใสและตรวจสอบได้ คะแนนไม่เปลี่ยนแปลง

10. กลุ่มท่องเที่ยวมีการกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับการใช้ประโยชน์ของสภาพพื้นที่ชุมชน คะแนนไม่เปลี่ยนแปลง

(2) การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวและชุมชนมีหลักฐานและคะแนนการเปลี่ยนแปลงแสดงรายละเอียดได้ดังนี้

1. กลุ่มท่องเที่ยวมีกระบวนการทำงานที่ให้โอกาสกับสมาชิกในการร่วมคิดวางแผนและตัดสินใจ คะแนนเพิ่มขึ้น 1 คะแนน

2. สมาชิกมีความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของ ที่แสดงให้เห็นอย่างเป็นรูปธรรม เช่นการเข้ามารับทราบข้อมูล ร่วมคิด ร่วมแก้ไขปัญหา ร่วมแรงหรือร่วมทุนโดยการถือหุ้นร่วมกัน คะแนนเพิ่มขึ้น 1 คะแนน

3. กลุ่มท่องเที่ยวมีเวทีแลกเปลี่ยนอย่างสม่ำเสมอ อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง คะแนนไม่เปลี่ยนแปลง

4. มีการกระจายข่าวสารให้ชุมชนรับรู้อย่างต่อเนื่องคะแนนเพิ่มขึ้น 1 คะแนน

5. กลุ่มท่องเที่ยวเปิดโอกาสให้คนในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่ม (อย่างน้อยปีละ 1 กิจกรรม) คะแนนเพิ่มขึ้น 1 คะแนน

6. กลุ่มท่องเที่ยวเปิดโอกาสให้คนในชุมชนเข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยว (อย่างน้อยปีละ1 ครั้ง) คะแนนเพิ่มขึ้น 1 คะแนน

(3) การเสริมศักยภาพของคนในกลุ่มและชุมชนมีหลักฐานและคะแนนการเปลี่ยนแปลงแสดงรายละเอียดได้ดังนี้

1. สมาชิกได้รับโอกาสพัฒนาความรู้และทักษะในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ของตนอย่างต่อเนื่องและสามารถนำความรู้ไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพคะแนนไม่เปลี่ยนแปลง

2. ผู้นำและสมาชิกสามารถนำความรู้ ประสบการณ์และมีทักษะในการถ่ายทอดให้แก่บุคคลและหน่วยงานที่สนใจ คะแนนเพิ่มขึ้น 1 คะแนน

3. มีการหมุนเวียนให้สมาชิกได้เข้าร่วมประชุมและฝึกอบรมคะแนนไม่เปลี่ยนแปลง

4. กลุ่มท่องเที่ยวมีกิจกรรมในการเสริมสร้างศักยภาพของคนในชุมชนซึ่งบรรจุไว้ในแผนการดำเนินงานคะแนนไม่เปลี่ยนแปลง

(4)มีระบบประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวกลุ่มท่องเที่ยวและชุมชนที่ครอบคลุมทั้ง 8 ด้านมีหลักฐานและคะแนนการเปลี่ยนแปลงแสดงรายละเอียดได้ดังนี้

1. มีการประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ เช่นสมุดเยี่ยมแบบสอบถาม เป็นต้น คะแนนไม่เปลี่ยนแปลง

2. มีการประเมินความพึงพอใจของสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยว ในรูปแบบต่างๆ เช่นเวทีประจำเดือน ประชุมกลุ่มย่อย หรือการตอบแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ คะแนนไม่เปลี่ยนแปลง

3. มีเวทีประชาคมเพื่อสร้างการรับรู้ของคนในชุมชนเกี่ยวกับการดำเนินงานของกลุ่มและเปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้แสดงความคิดเห็นอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง คะแนนไม่เปลี่ยนแปลง

4. มีการวิเคราะห์ผลการประเมินความพึงพอใจทั้งจากนักท่องเที่ยว สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยว คนในชุมชน และนำไปใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อไป คะแนนเพิ่มขึ้น 1 คะแนน

(5)การปฏิบัติตามกฎระเบียบ ทั้งคนในชุมชนและนักท่องเที่ยวมีหลักฐานและคะแนนการเปลี่ยนแปลงแสดงรายละเอียดได้ดังนี้

1. กลุ่มท่องเที่ยวมีข้อตกลงหรือกฎระเบียบที่เป็นที่ยอมรับของคนในชุมชนและสมาชิกปฏิบัติตามข้อกำหนดนั้น คะแนนไม่เปลี่ยนแปลง

2. กลุ่มท่องเที่ยวมีกฎระเบียบสำหรับนักท่องเที่ยวและมีการแจ้งให้นักท่องเที่ยวรับทราบล่วงหน้า คะแนนเพิ่มขึ้น 1 คะแนน

3. กลุ่มท่องเที่ยวมีการเผยแพร่กฎระเบียบให้กับชาวบ้านและนักท่องเที่ยวได้รับทราบเช่น ป้ายประกาศ แผ่นผับ คู่มือท่องเที่ยว คะแนนเพิ่มขึ้น 1 คะแนน

(6) การตลาดและประชาสัมพันธ์อย่างรับผิดชอบ มีหลักฐานและคะแนนการเปลี่ยนแปลงแสดงรายละเอียดได้ดังนี้

1. กลุ่มท่องเที่ยวมีการกำหนดเป้าหมายที่เหมาะสมกับชุมชนและกิจกรรมที่เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวในแต่ละกลุ่มเป้าหมาย คะแนนไม่เปลี่ยนแปลง

2. กลุ่มท่องเที่ยวมีการกำหนดปฏิทินกิจกรรมเพื่อให้นักท่องเที่ยวหรือผู้ประกอบการทราบล่วงหน้า คะแนนไม่เปลี่ยนแปลง

3. กลุ่มท่องเที่ยวมีการให้ข้อมูลเพื่อการประชาสัมพันธ์ในกิจกรรมและบริการที่เป็นข้อเท็จจริง คะแนนเพิ่มขึ้น 1 คะแนน

4. กลุ่มท่องเที่ยวมีประสบการณ์ในการออกไปประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของชุมชนตามงานเทศกาลท่องเที่ยวต่างๆ ในระดับจังหวัดหรือประเทศ อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง คะแนนเพิ่มขึ้น 1 คะแนน

1) กลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเหล่อชอ

ตารางที่ 35 หลักฐานการจัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชนกลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเหล่อชอหลังการพัฒนา

เกณฑ์พิจารณา	คะแนนหลังพัฒนา	หลักฐาน/แนวทางพัฒนา	คะแนนการเปลี่ยนแปลง
1. ระบบการบริหารจัดการโดยชุมชนแบบบูรณาการ ทั้ง 8 ด้าน			
1.1 มีการทำงานในระบบกลุ่มท่องเที่ยว ซึ่งคณะกรรมการเข้ามาบริหารจัดการ	2	-มีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างคณะกรรมการกลุ่มให้เหมาะสม (ภาคผนวก ฎ-1)	+1
1.2 คณะกรรมการมีความเข้าใจในเป้าหมายและหลักการของการท่องเที่ยวโดยชุมชน	2	- มีการกำหนดปฏิทินกิจกรรมช่วงเวลารับนักท่องเที่ยว และจำนวนนักท่องเที่ยวที่เหมาะสม (ภาคผนวก ฎ-2)	+1
1.3 คณะกรรมการมีความรู้ความสามารถที่ครอบคลุมทั้ง 8 ด้าน	1	- โปรแกรมท่องเที่ยวที่เน้นการบริหารจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม และความปลอดภัย (ภาคผนวก ช-2) - มีกองทุนจากการท่องเที่ยวที่กระจายผลประโยชน์รายได้จากการท่องเที่ยวมาเข้ากองทุน (ภาคผนวก ฎ-3)	-
1.4 สมาชิกในกลุ่มท่องเที่ยวเป็นคนในชุมชนและเข้าใจเป้าหมายของการท่องเที่ยวโดยชุมชน	2	- รายชื่อสมาชิกที่เป็นคนในชุมชนทั้งหมด (ภาคผนวก ฎ-4) - มีวัตถุประสงค์ที่มีการปรับปรุงเพิ่มมากขึ้น (ภาคผนวก ฎ-5)	+1
1.5 กลุ่มท่องเที่ยวมีการแบ่งหน้าที่และกระจายบทบาทการทำงานที่ครอบคลุมทั้ง 8 ด้าน	1	-การทำงานในรูปแบบคณะกรรมการที่มีโครงสร้างบริหารและบทบาทหน้าที่ (ภาคผนวก ฎ-1)	-
1.6 มีกลไกการประสานงานโดยมีผู้ประสานงานที่ชัดเจน	2	-มีการกำหนดผู้ประสานงานของกลุ่มอย่างชัดเจน (ภาคผนวก ฎ-6)	+1
1.7 มีการจัดเก็บข้อมูลของกลุ่มอย่างเป็นระบบ และมีการปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัยอยู่เสมอทุก ๆ ปี	1	- กลุ่มมีการจัดทำบันทึกเอกสารต่างๆ ที่จำเป็นต่อการบริหารจัดการกลุ่ม และเพื่อจัดเก็บเป็นข้อมูลหลักฐานการทำงานกลุ่ม ได้แก่	+1

เกณฑ์พิจารณา	คะแนนหลังพัฒนา	หลักฐาน/แนวทางพัฒนา	คะแนนการเปลี่ยนแปลง
		บันทึกการประชุม (ภาคผนวก ฎ-7) ทะเบียนสมาชิกกลุ่ม (ภาคผนวก ฎ-4) ภาพสมุดเซ็นเยี่ยม (ภาคผนวก ฎ-8)	
1.8 กลุ่มท่องเที่ยวมีแผนงานที่ชัดเจนและมีแผนงานที่ครอบคลุมทั้ง 8 ด้าน	1	- มีโครงสร้างการบริหารกลุ่มที่ชัดเจน (ภาคผนวก ฎ-1) -มีการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวที่หลากหลายเพื่อให้ตรงตามความต้องการของนักท่องเที่ยว (ภาคผนวก ช-2) -มีการประชุมภายในกลุ่มก่อนการรับนักท่องเที่ยว (ภาคผนวก ช-7)	+1
1.9 กลุ่มท่องเที่ยวมีระบบการเงินและบัญชีที่ชัดเจน /โปร่งใสและตรวจสอบได้	1	- มีใบเสร็จรับเงินแสดงรายได้และสัดส่วนการนำเงินเข้ากลุ่ม (ภาคผนวก ฎ-11) -มีการบันทึกรายรับ-รายจ่าย (ภาคผนวก ฎ-10)	-
1.10 กลุ่มท่องเที่ยวมีการกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับการใช้ประโยชน์ของสภาพพื้นที่ชุมชน	2	- มีการกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับพื้นที่ช่วงฤดูกาล (ภาคผนวก ฎ-2) - กิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นไปตามวิถีของชุมชนและสภาพพื้นที่ (ภาคผนวก ช-2)	-
2. การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวและชุมชน			
2.1 กลุ่มท่องเที่ยวมีกระบวนการทำงานที่ให้โอกาสกับสมาชิกในการร่วมคิดวางแผนและตัดสินใจ	2	- มีการกำหนดโครงสร้างการบริหารงานกลุ่มอย่างชัดเจน (ภาคผนวก ฎ-1) - มีการประชุมคณะกรรมการกลุ่มทุกครั้งก่อนที่จะรับนักท่องเที่ยว (ภาคผนวก ช-7)	-

เกณฑ์พิจารณา	คะแนนหลังพัฒนา	หลักฐาน/แนวทางพัฒนา	คะแนนการเปลี่ยนแปลง
2.2 สมาชิกมีความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของ ที่แสดงให้เห็นอย่างเป็นรูปธรรม เช่นการเข้ามารับทราบข้อมูล ร่วมคิด ร่วมแก้ไขปัญหา ร่วมแรงหรือร่วมทุนโดยการถือหุ้นร่วมกัน	1	- การประชุมของกลุ่มทุกครั้งจะเปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงข้อคิดเห็น แก้ไขปัญหาต่างๆ แต่สมาชิกบางคนจะเข้าร่วมประชุมไม่ต่อเนื่อง (ภาคผนวก ช-7) - ภาพสมุดบันทึกการประชุม (ภาคผนวก ฏ-7)	-
2.3 มีการประชุมหรือเวทีแลกเปลี่ยนกันภายในกลุ่มอย่างสม่ำเสมอ อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง	1	- ภาพการประชุมของกลุ่ม (ภาคผนวก ช-7) - มีการบันทึกการประชุมกลุ่มทุกครั้ง เพื่อเก็บเป็นฐานข้อมูลกลุ่ม (ภาคผนวก ฏ-7)	-
2.4 มีการกระจายข่าวสารความเคลื่อนไหวและกิจกรรมของกลุ่มท่องเที่ยวให้ชุมชนรับรู้อย่างต่อเนื่อง	2	- ตามโครงสร้างคณะกรรมการกลุ่ม จะมีผู้นำชุมชนเข้ามาเป็นคณะกรรมการกลุ่มเช่น นายฤทธิศักดิ์ ศรวันเพ็ญ ประธานกลุ่ม ซึ่งดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านจันทร์ มีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว และจะนำเรื่อง ข้อมูลสถานการณ์ด้านการท่องเที่ยวของชุมชน แจ้งในที่ประชุมประชาคมหมู่บ้านให้กับคนในชุมชนรับทราบ - มีการสนับสนุนเงินในกิจกรรมของหมู่บ้านในนามกลุ่มท่องเที่ยว	+1
2.5 เปิดโอกาสให้คนในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มท่องเที่ยว (อย่างน้อยปีละ 1 กิจกรรม)	2	- กลุ่มได้เปิดโอกาสให้คนในชุมชนที่มีความสนใจเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของกลุ่มฯ เช่น เข้ามาเป็นผู้นำเที่ยว รถนำเที่ยว บ้านโฮมสเตย์ เป็นต้น (ภาคผนวก ฎ-4)	+1

เกณฑ์พิจารณา	คะแนนหลังพัฒนา	หลักฐาน/แนวทางพัฒนา	คะแนนการเปลี่ยนแปลง
		- มีการพัฒนาโปรแกรมการท่องเที่ยวมีการพัฒนาดึงเอาคนในชุมชนเข้ามาร่วมกิจกรรม เช่น การเพิ่มฐานทอผ้า (ภาคผนวก ฎ-12)	
2.6 กลุ่มท่องเที่ยวเปิดโอกาสให้คนในชุมชนเข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยว (อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง)	2	- มีคนในชุมชนที่สนใจเข้ามาเป็นสมาชิกของกลุ่มเพิ่มขึ้น (ภาคผนวก ฎ-4)	+1
3. การเสริมศักยภาพของคนในกลุ่มและชุมชน			
3.1 สมาชิกได้รับโอกาสพัฒนาความรู้และทักษะในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ของตนอย่างต่อเนื่องและสามารถนำความรู้ไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ	1	- แผนงานวิจัยได้จัดกิจกรรมเพิ่มศักยภาพพัฒนาความรู้และทักษะให้กับคณะกรรมการกลุ่ม เช่น จัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การวางแผนและการเขียนแผนการดำเนินงานของเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนอำเภอกัลยาณิวัฒนา ซึ่งคณะกรรมการเครือข่ายจะเป็นตัวแทนจากกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อำเภอกัลยาณิวัฒนา (ภาคผนวก ช-10)	-
3.2 ผู้นำและสมาชิกมีทักษะในการถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ให้แก่บุคคลและหน่วยงานที่สนใจได้	1	- นายฤทธิศักดิ์ ศรวันเพ็ญ ประธานกลุ่ม ถ่ายทอดความรู้แก่สมาชิกในกลุ่ม และคนในชุมชน (ภาคผนวก ฎ-14)	+1
3.3 มีการหมุนเวียนให้สมาชิกได้มีโอกาสเข้าร่วมประชุมและฝึกอบรมต่างๆ	1	- แผนงานวิจัยได้เปิดโอกาสให้สมาชิกกลุ่มมีโอกาสได้เข้าร่วมการฝึกอบรมต่างๆเพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะที่จำเป็น เช่น คณะทำงานจัดฝึกอบรมยุวชนนำเที่ยวให้กับนักเรียนในพื้นที่อำเภอกัลยาณิวัฒนา กลุ่มก็ได้ส่งผู้นำเที่ยวเดิมและสมาชิกที่สนใจเป็นผู้นำเที่ยวเข้าร่วมกิจกรรม	-

เกณฑ์พิจารณา	คะแนนหลังพัฒนา	หลักฐาน/แนวทางพัฒนา	คะแนนการเปลี่ยนแปลง
		เพื่อทบทวนความรู้และพัฒนาทักษะตนเองด้านเป็นผู้นำเที่ยว (ภาคผนวก ช-11)	
3.4 มีกิจกรรมในการเสริมสร้างศักยภาพของสมาชิกกลุ่มและคนในชุมชน ซึ่งบรรจุไว้ในแผนการดำเนินงาน	0		-
4. ระบบประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวกลุ่มท่องเที่ยวและชุมชนที่ครอบคลุมทั้ง 8 ด้าน			
4.1 มีการประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ เช่นสมุดเยี่ยมแบบสอบถาม เป็นต้น	1	- ภาพสมุดเซ็นเยี่ยม (ภาคผนวก ฎ-8) - แบบประเมินความพึงพอใจ (ภาคผนวก ฎ-15)	-
4.2 มีการประเมินความพึงพอใจของสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยว ในรูปแบบต่าง ๆ เช่นเวทีประจำเดือน ประชุมกลุ่มย่อย หรือการตอบแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ เป็นต้น	1	- มีการประชุมสมาชิกกลุ่ม หลังรับนักท่องเที่ยว (ภาคผนวก ฎ-7)	-
4.3 มีเวทีประชาคมเพื่อสร้างการรับรู้ของคนในชุมชนเกี่ยวกับการดำเนินงานของ กลุ่มและเปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้แสดงความคิดเห็นอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง	1	- คณะผู้วิจัยร่วมในการประชุมหมู่บ้านเพื่อให้รู้กิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนและเปิดโอกาสให้คนในชุมชนมีส่วนร่วม (ภาคผนวก ช-13)	-
4.4 มีการวิเคราะห์ผลการประเมินความพึงพอใจทั้งจากนักท่องเที่ยว สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยว และคนในชุมชน เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวต่อไป	1	- มีการประชุมเพื่อวิเคราะห์แบบประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวหลังจากเสร็จกิจกรรม (ภาคผนวก ฎ-16)	+1
5. การปฏิบัติตามกฎระเบียบของคนในชุมชนและนักท่องเที่ยว			
5.1 มีข้อตกลงหรือกฎระเบียบของกลุ่มท่องเที่ยวที่ได้รับการยอมรับจากคนในชุมชนและสมาชิกปฏิบัติตามข้อกำหนดนั้น	1	- กลุ่มได้มีข้อตกลงหรือระเบียบของกลุ่ม ที่กำหนดขึ้นโดยสมาชิกทุกคนร่วมคิด เสนอแนะ และเป็นที่ยอมรับถือปฏิบัติของสมาชิกทุกคน (ภาคผนวก ช-6)	-

เกณฑ์พิจารณา	คะแนนหลังพัฒนา	หลักฐาน/แนวทางพัฒนา	คะแนนการเปลี่ยนแปลง
5.2 กลุ่มท่องเที่ยวมีการกำหนดกฎระเบียบสำหรับนักท่องเที่ยวและมีการแจ้งให้นักท่องเที่ยวรับทราบล่วงหน้า	2	- มีการปรับเพิ่ม ข้อพึงปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยวถือปฏิบัติ ซึ่งเป็นไปตามสภาพวิถีชีวิตของชุมชน (ภาคผนวก ฎ-17)	+1
5.3 กลุ่มท่องเที่ยวมีการจัดทำสื่อเผยแพร่กฎระเบียบให้กับชาวบ้านและนักท่องเที่ยวได้รับทราบเช่น ป้ายประกาศ แผ่นผับ คู่มือท่องเที่ยว	1	- กฎระเบียบของกลุ่ม (ภาคผนวก ช-6) - ข้อพึงปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยวถือปฏิบัติ (ภาคผนวก ฎ-17) - แผ่นพับประชาสัมพันธ์ของกลุ่ม (ภาคผนวก ช-14) - ปฏิทินกิจกรรม ช่วงเวลารับนักท่องเที่ยว และจำนวนนักท่องเที่ยวที่เหมาะสม (ภาคผนวก ฎ-2)	+1
6. การตลาดและประชาสัมพันธ์อย่างรับผิดชอบ			
6.1 มีการกำหนดเป้าหมายกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับชุมชนและกิจกรรมที่เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวในแต่ละกลุ่มเป้าหมาย	2	- กิจกรรมท่องเที่ยวที่เป็นไปตามวิถีของชุมชนและสถานที่ (ภาคผนวก ฎ-12)	-
6.2 มีการกำหนดปฏิทินกิจกรรมท่องเที่ยวเพื่อให้ผู้ประกอบการหรือนักท่องเที่ยวทราบล่วงหน้า	2	- ปฏิทินกิจกรรม ช่วงเวลารับนักท่องเที่ยว และจำนวนนักท่องเที่ยวที่เหมาะสม (ภาคผนวก ฎ-2)	-
6.3 มีการให้ข้อมูลเพื่อการประชาสัมพันธ์ในกิจกรรมและบริการที่เป็นข้อเท็จจริง	2	- ระเบียบกลุ่ม (ภาคผนวก ช-6) - กิจกรรมท่องเที่ยวที่เป็นไปตามวิถีของชุมชนและสถานที่ (ภาคผนวก ฎ-12) - ปฏิทินกิจกรรม ช่วงเวลารับนักท่องเที่ยว และจำนวนนักท่องเที่ยวที่เหมาะสม (ภาคผนวก ฎ-2)	+1

เกณฑ์พิจารณา	คะแนนหลังพัฒนา	หลักฐาน/แนวทางพัฒนา	คะแนนการเปลี่ยนแปลง
6.4 มีประสบการณ์ในการออกไปประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของชุมชนตามงานเทศกาลท่องเที่ยวต่างๆ ในระดับจังหวัดหรือประเทศอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง	2	- ภาพกิจกรรมงานท่องเที่ยวจัดโดยจังหวัดเชียงใหม่ (ภาคผนวก ช-15) - ภาพกิจกรรมงาน Chiang Mai & The North Travel Mart 2014 (ภาคผนวก ฎ-19)	+1

2) กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านวัดจันทร์

ตารางที่ 36 หลักฐานการจัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชนกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านวัดจันทร์หลังการพัฒนา

เกณฑ์พิจารณา	คะแนนหลังพัฒนา	หลักฐาน/แนวทางพัฒนา	คะแนนการเปลี่ยนแปลง
1. ระบบการบริหารจัดการโดยชุมชนแบบบูรณาการ ทั้ง 8 ด้าน			
1.1 มีการทำงานในระบบกลุ่มท่องเที่ยว ซึ่งคณะกรรมการเข้ามาบริหารจัดการ	2	-มีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างคณะกรรมการกลุ่มให้เหมาะสม (ภาคผนวก ฎ-1)	-
1.2 คณะกรรมการมีความเข้าใจในเป้าหมายและหลักการของการท่องเที่ยวโดยชุมชน	2	- มีการกำหนดปฏิทินกิจกรรมช่วงเวลารับนักท่องเที่ยว และจำนวนนักท่องเที่ยวที่เหมาะสม (ภาคผนวก ฎ-2)	-
1.3 คณะกรรมการมีความรู้ความสามารถที่ครอบคลุมทั้ง 8 ด้าน	1	- โปรแกรมท่องเที่ยวที่เน้นการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม และความปลอดภัย (ภาคผนวก ช-2) - มีกองทุนจากการท่องเที่ยวที่กระจายผลประโยชน์รายได้จากการท่องเที่ยวมาเข้ากองทุน (ภาคผนวก ฎ-3)	-
1.4 สมาชิกในกลุ่มท่องเที่ยวเป็นคนในชุมชนและเข้าใจเป้าหมายของการท่องเที่ยวโดยชุมชน	2	- รายชื่อสมาชิกที่เป็นคนในชุมชนทั้งหมด (ภาคผนวก ฎ-4) - มีวัตถุประสงค์ที่มีการปรับปรุงเพิ่มมากขึ้น (ภาคผนวก ฎ-5)	+1

เกณฑ์พิจารณา	คะแนนหลังพัฒนา	หลักฐาน/แนวทางพัฒนา	คะแนนการเปลี่ยนแปลง
1.5 กลุ่มท่องเที่ยวมีการแบ่งหน้าที่และกระจายบทบาทการทำงานที่ครอบคลุมทั้ง 8 ด้าน	1	- การทำงานในรูปแบบคณะกรรมการที่มีโครงสร้างบริหารและบทบาทหน้าที่ (ภาคผนวก ฎ-1)	-
1.6 มีกลไกการประสานงานโดยมีผู้ประสานงานที่ชัดเจน	2	-มีการกำหนดผู้ประสานงานของกลุ่มอย่างชัดเจน (ภาคผนวก ฏ-6)	+1
1.7 มีการจัดเก็บข้อมูลของกลุ่มอย่างเป็นระบบ และมีการปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัยอยู่เสมอทุก ๆ ปี	1	- กลุ่มมีการจัดทำบันทึกเอกสารต่างๆ ที่จำเป็นต่อการบริหารจัดการกลุ่ม และเพื่อจัดเก็บเป็นข้อมูลหลักฐานการทำงานกลุ่ม ได้แก่ บันทึกการประชุม (ภาคผนวก ฎ-7) ทะเบียนสมาชิกกลุ่ม (ภาคผนวก ฎ-4) ภาพสมุดเซ็นเยี่ยม (ภาคผนวก ฎ-8) - มีโครงสร้างการบริหารกลุ่มที่ชัดเจน (ภาคผนวก ฎ-1)	+1
1.8 กลุ่มท่องเที่ยวมีแผนงานที่ชัดเจนและมีแผนงานที่ครอบคลุมทั้ง 8 ด้าน	1	-มีการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวที่หลากหลายเพื่อให้ตรงตามความต้องการของนักท่องเที่ยว (ภาคผนวก ช-2) -มีการประชุมภายในกลุ่มก่อนการรับนักท่องเที่ยว (ภาคผนวก ช-7)	+1
1.9 กลุ่มท่องเที่ยวมีระบบการเงินและบัญชีที่ชัดเจน / โปร่งใสและตรวจสอบได้	2	- มีใบเสร็จรับเงินแสดงรายได้และสัดส่วนการนำเงินเข้ากลุ่ม (ภาคผนวก ฎ-9) -มีการบันทึกรายรับ-รายจ่าย (ภาคผนวก ฎ-10)	0

เกณฑ์พิจารณา	คะแนนหลังพัฒนา	หลักฐาน/แนวทางพัฒนา	คะแนนการเปลี่ยนแปลง
1.10 กลุ่มท่องเที่ยวมีการกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับการใช้ประโยชน์ของสภาพพื้นที่ชุมชน	2	- มีการกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับพื้นที่ช่วงฤดูกาล (ภาคผนวก ฎ-2) - กิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นไปตามวิถีของชุมชนและสภาพพื้นที่ (ภาคผนวก ช-2)	-
2. การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวและชุมชน			
2.1 กลุ่มท่องเที่ยวมีกระบวนการทำงานที่ให้โอกาสกับสมาชิกในการร่วมคิดวางแผนและตัดสินใจ	2	- มีการกำหนดโครงสร้างการบริหารงานกลุ่มอย่างชัดเจน (ภาคผนวก ฎ-1) - มีการประชุมคณะกรรมการกลุ่มทุกครั้งก่อนที่จะรับนักท่องเที่ยว (ภาคผนวก ช-7)	-
2.2 สมาชิกมีความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของ ที่แสดงให้เห็นอย่างเป็นรูปธรรม เช่นการเข้ามารับทราบข้อมูล ร่วมคิด ร่วมแก้ไขปัญหา ร่วมแรงหรือร่วมทุนโดยการถือหุ้นร่วมกัน	2	- ภาพการประชุมของกลุ่ม (ภาคผนวก ฎ-11) - ภาพสมุดบันทึกการประชุม (ภาคผนวก ฎ-7)	+1
2.3 มีการประชุมหรือเวทีแลกเปลี่ยนกันภายในกลุ่มอย่างสม่ำเสมอ อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง	1	- ภาพการประชุมของกลุ่ม (ภาคผนวก ช-7) - มีการบันทึกการประชุมกลุ่มทุกครั้ง เพื่อเก็บเป็นฐานข้อมูลกลุ่ม (ภาคผนวก ฎ-7)	-
2.4 มีการกระจายข่าวสารความเคลื่อนไหวและกิจกรรมของกลุ่มท่องเที่ยวให้ชุมชนรับรู้อย่างต่อเนื่อง	2	- มีการสนับสนุนเงินในกิจกรรมของหมู่บ้านในนามกลุ่มท่องเที่ยว - ตามโครงสร้างคณะกรรมการกลุ่ม จะมีผู้นำชุมชนเข้ามาเป็นคณะกรรมการกลุ่มเช่น นายเฉลิมชัย พิริยะวรคุณ ประชาสัมพันธ์กลุ่ม ซึ่งดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านมีส่วนร่วมในกิจกรรมการ	+1

เกณฑ์พิจารณา	คะแนนหลังพัฒนา	หลักฐาน/แนวทางพัฒนา	คะแนนการเปลี่ยนแปลง
		ท่องเที่ยว และจะนำเรื่อง ข้อมูลสถานการณ์ด้านการท่องเที่ยวของชุมชน แจ้งในที่ประชุมประชาคมหมู่บ้านให้กับคนในชุมชนรับทราบ	
2.5 เปิดโอกาสให้คนในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มท่องเที่ยว (อย่างน้อยปีละ 1 กิจกรรม)	2	- โปรแกรมการท่องเที่ยวมีการพัฒนาดึงเอาคนในชุมชนเข้ามาร่วมกิจกรรม เช่น กิจกรรมตำข้าว (ภาคผนวก ฎ-13)	+1
2.6 กลุ่มท่องเที่ยวเปิดโอกาสให้คนในชุมชนเข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยว (อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง)	2	- มีคนในชุมชนที่สนใจเข้ามาเป็นสมาชิกของกลุ่มเพิ่มขึ้น (ภาคผนวก ฎ-4)	+1
3. การเสริมศักยภาพของคนในกลุ่มและชุมชน			
3.1 สมาชิกได้รับโอกาสพัฒนาความรู้และทักษะในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ของตนอย่างต่อเนื่องและสามารถนำความรู้ไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ	1	- แผนงานวิจัยได้จัดกิจกรรมเพิ่มศักยภาพพัฒนาความรู้และทักษะให้กับคณะกรรมการกลุ่ม เช่น จัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การวางแผนและการเขียนแผนการดำเนินงานของเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนอำเภอกัลยาณิวัฒนา ซึ่งคณะกรรมการเครือข่ายจะเป็นตัวแทนจากกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อำเภอกัลยาณิวัฒนา (ภาคผนวก ช-10)	-
3.2 ผู้นำและสมาชิกมีทักษะในการถ่ายทอดความรู้ประสบการณ์ ให้แก่บุคคลและหน่วยงานที่สนใจได้	2	- นางฉวีวรรณ กงมะลิ พี่เลี้ยงชุมชน ถ่ายทอดความรู้แก่คนในชุมชน กลุ่มเหล่อชอ บ้านห้วยปูและบ้านห้วยบะบ้า	+1

เกณฑ์พิจารณา	คะแนนหลังพัฒนา	หลักฐาน/แนวทางพัฒนา	คะแนนการเปลี่ยนแปลง
		(ภาคผนวก ฎ-14) - นายนคร ร้อยเรียงทรัพย์ พี่เลี้ยงชุมชน ถ่ายทอดความรู้แก่คนในชุมชน เส้นทางเสด็จ บ้านห้วยปูและบ้านห้วยบะบ้า (ภาคผนวก ฎ-14)	
3.3 มีการหมุนเวียนให้สมาชิกได้มีโอกาสเข้าร่วมประชุมและฝึกอบรมต่างๆ	1	- แผนงานวิจัยได้เปิดโอกาสให้สมาชิกกลุ่มมีโอกาสได้เข้าร่วมการฝึกอบรมต่างๆเพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะที่จำเป็น เช่น คณะทำงานจัดฝึกอบรมยุวชนนำเที่ยวให้กับนักเรียนในพื้นที่อำเภอกัลยาณิวัฒนา กลุ่มก็ได้ส่งผู้นำเที่ยวเดิมและสมาชิกที่สนใจเป็นผู้นำเที่ยวเข้าร่วมกิจกรรม เพื่อทบทวนความรู้และพัฒนาทักษะตนเองด้านเป็นผู้นำเที่ยว (ภาคผนวก ช-11)	-
3.4 มีกิจกรรมในการเสริมสร้างศักยภาพของสมาชิกกลุ่มและคนในชุมชน ซึ่งบรรจุไว้ในแผนการดำเนินงาน	0		-
4. ระบบประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวกลุ่มท่องเที่ยวและชุมชนที่ครอบคลุมทั้ง 8 ด้าน			
4.1 มีการประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ เช่นสมุดเยี่ยม แบบสอบถาม เป็นต้น	1	- ภาพสมุดเซ็นเยี่ยม (ภาคผนวก ฎ-8) - แบบประเมินความพึงพอใจ (ภาคผนวก ฎ-15)	-
4.2 มีการประเมินความพึงพอใจของสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยว ในรูปแบบต่าง ๆ เช่นเวทีประจำเดือน ประชุมกลุ่มย่อย	1	- มีการประชุมสมาชิกกลุ่ม หลังรับนักท่องเที่ยว (ภาคผนวก ฎ-7)	-

เกณฑ์พิจารณา	คะแนนหลังพัฒนา	หลักฐาน/แนวทางพัฒนา	คะแนนการเปลี่ยนแปลง
หรือการตอบแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ เป็นต้น			
4.3 มีเวทีประชาคมเพื่อสร้างการรับรู้ของคนในชุมชนเกี่ยวกับการดำเนินงานของ กลุ่มและเปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้แสดงความคิดเห็นอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง	1	- คณะผู้วิจัยร่วมในการประชุมหมู่บ้านเพื่อให้รู้กิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนและเปิดโอกาสให้คนในชุมชนมีส่วนร่วม (ภาคผนวก ช-13)	-
4.4 มีการวิเคราะห์ผลการประเมินความพึงพอใจทั้งจากนักท่องเที่ยว สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยว และคนในชุมชน เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวต่อไป	1	- มีการประชุมเพื่อวิเคราะห์แบบประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวหลังจากเสร็จกิจกรรม (ภาคผนวก ฎ-16)	+1
5. การปฏิบัติตามกฎระเบียบของคนในชุมชนและนักท่องเที่ยว			
5.1 มีข้อตกลงหรือกฎระเบียบของกลุ่มท่องเที่ยวที่ได้รับการยอมรับจากคนในชุมชนและสมาชิกปฏิบัติตามข้อกำหนดนั้น	1	- กลุ่มได้มีข้อตกลงหรือระเบียบของกลุ่ม ที่กำหนดขึ้นโดยสมาชิกทุกคนร่วมคิด เสนอแนะ และเป็นที่ยอมรับถือปฏิบัติของสมาชิกทุกคน (ภาคผนวก ช-6)	-
5.2 กลุ่มท่องเที่ยวมีการกำหนดกฎระเบียบสำหรับนักท่องเที่ยวและมีการแจ้งให้นักท่องเที่ยวรับทราบล่วงหน้า	2	- มีการปรับเพิ่ม ข้อพึงปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยวถือปฏิบัติ ซึ่งเป็นไปตามสภาพวิถีชีวิตของชุมชน (ภาคผนวก ฎ-17)	+1
5.3 กลุ่มท่องเที่ยวมีการจัดทำสื่อเผยแพร่กฎระเบียบให้กับชาวบ้านและนักท่องเที่ยวได้รับทราบเช่น ป้ายประกาศ แผ่นผับ คู่มือท่องเที่ยว	1	- ข้อพึงปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยวถือปฏิบัติ (ภาคผนวก ฎ-17) - แผ่นพับประชาสัมพันธ์ของกลุ่ม (ภาคผนวก ช-14) - ปฏิทินกิจกรรม ช่วงเวลารับนักท่องเที่ยว และจำนวนนักท่องเที่ยวที่เหมาะสม (ภาคผนวก ฎ-2)	+1

เกณฑ์พิจารณา	คะแนนหลังพัฒนา	หลักฐาน/แนวทางพัฒนา	คะแนนการเปลี่ยนแปลง
6. การตลาดและประชาสัมพันธ์อย่างรับผิดชอบ			
6.1 มีการกำหนดเป้าหมายกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับชุมชนและกิจกรรมที่เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวในแต่ละกลุ่มเป้าหมาย	2	- กิจกรรมท่องเที่ยวที่เป็นไปตามวิถีของชุมชนและสถานที่ (ภาคผนวก ฎ-13)	-
6.2 มีการกำหนดปฏิทินกิจกรรมท่องเที่ยวเพื่อให้ผู้ประกอบการหรือนักท่องเที่ยวทราบล่วงหน้า	2	- ปฏิทินกิจกรรม ช่วงเวลารับนักท่องเที่ยว และจำนวนนักท่องเที่ยวที่เหมาะสม (ภาคผนวก ฎ-2)	-
6.3 มีการให้ข้อมูลเพื่อการประชาสัมพันธ์ในกิจกรรมและบริการที่เป็นข้อเท็จจริง	2	- ระเบียบกลุ่ม (ภาคผนวก ช-6) - กิจกรรมท่องเที่ยวที่เป็นไปตามวิถีของชุมชนและสถานที่ (ภาคผนวก ฎ-13) - ปฏิทินกิจกรรม ช่วงเวลารับนักท่องเที่ยว และจำนวนนักท่องเที่ยวที่เหมาะสม (ภาคผนวก ฎ-2)	1
6.4 มีประสบการณ์ในการออกไปประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของชุมชนตามงานเทศกาลท่องเที่ยวต่างๆ ในระดับจังหวัดหรือประเทศ อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง	2	- ภาพกิจกรรมงานท่องเที่ยวจัดโดยจังหวัดเชียงใหม่ (ภาคผนวก ช-15) - ภาพกิจกรรมงาน Chiang Mai & The North Travel Mart 2014 (ภาคผนวก ฎ-19)	1

3) กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนดงสามหมื่น

ตารางที่ 37 หลักฐานการจัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชนกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนดงสามหมื่นหลังการพัฒนา

เกณฑ์พิจารณา	คะแนนหลังพัฒนา	หลักฐาน/แนวทางพัฒนา	คะแนนการเปลี่ยนแปลง
1. ระบบการบริหารจัดการโดยชุมชนแบบบูรณาการ ทั้ง 8 ด้าน			
1.1 มีการทำงานในระบบกลุ่มท่องเที่ยว ซึ่งคณะกรรมการเข้ามาบริหารจัดการ	2	-มีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างคณะกรรมการกลุ่มให้เหมาะสม (ภาคผนวก ฎ-1)	-
1.2 คณะกรรมการมีความเข้าใจในเป้าหมายและหลักการของการท่องเที่ยวโดยชุมชน	2	- มีการกำหนดปฏิทินกิจกรรม ช่วงเวลารับนักท่องเที่ยว และจำนวนนักท่องเที่ยวที่เหมาะสม (ภาคผนวก ฎ-2)	-
1.3 คณะกรรมการมีความรู้ความสามารถที่ครอบคลุมทั้ง 8 ด้าน	1	- โปรแกรมท่องเที่ยวที่เน้นการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม และความปลอดภัย (ภาคผนวก ช-2) - มีกองทุนจากการท่องเที่ยวที่กระจายผลประโยชน์รายได้จากการท่องเที่ยวมาเข้ากองทุน (ภาคผนวก ฎ-3)	-
1.4 สมาชิกในกลุ่มท่องเที่ยวเป็นคนในชุมชนและเข้าใจเป้าหมายของการท่องเที่ยวโดยชุมชน	2	- รายชื่อสมาชิกที่เป็นคนในชุมชนทั้งหมด (ภาคผนวก ฎ-4) - มีวัตถุประสงค์ที่มีการปรับปรุงเพิ่มมากขึ้น (ภาคผนวก ฎ-5)	+1
1.5 กลุ่มท่องเที่ยวมีการแบ่งหน้าที่และกระจายบทบาทการทำงานที่ครอบคลุมทั้ง 8 ด้าน	1	-การทำงานในรูปแบบคณะกรรมการที่มีโครงสร้างบริหารและบทบาทหน้าที่ (ภาคผนวก ฎ-1)	-

เกณฑ์พิจารณา	คะแนนหลังพัฒนา	หลักฐาน/แนวทางพัฒนา	คะแนนการเปลี่ยนแปลง
1.6 มีกลไกการประสานงานโดยมีผู้ประสานงานที่ชัดเจน	2	-มีการกำหนดผู้ประสานงานของกลุ่มอย่างชัดเจน (ภาคผนวก ฏ-6)	-
1.7 มีการจัดเก็บข้อมูลของกลุ่มอย่างเป็นระบบ และมีการปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัยอยู่เสมอทุก ๆ ปี	1	- กลุ่มมีการจัดทำบันทึกเอกสารต่างๆ ที่จำเป็นต่อการบริหารจัดการกลุ่ม และเพื่อจัดเก็บเป็นข้อมูลหลักฐานการทำงานกลุ่ม ได้แก่ บันทึกการประชุม (ภาคผนวก ฏ-7) ทะเบียนสมาชิกกลุ่ม (ภาคผนวก ฏ-4) ภาพสมุดเซ็นเยี่ยม (ภาคผนวก ฏ-8) - มีโครงสร้างการบริหารกลุ่มที่ชัดเจน (ภาคผนวก ฏ-1)	+1
1.8 กลุ่มท่องเที่ยวมีแผนงานที่ชัดเจนและมีแผนงานที่ครอบคลุมทั้ง 8 ด้าน	1	-มีการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวที่หลากหลายเพื่อให้ตรงตามความต้องการของนักท่องเที่ยว (ภาคผนวก ช-2) -มีการประชุมภายในกลุ่มก่อนการรับนักท่องเที่ยว (ภาคผนวก ช-7)	+1
1.9 กลุ่มท่องเที่ยวมีระบบการเงินและบัญชีที่ชัดเจน /โปร่งใสและตรวจสอบได้	2	- มีใบเสร็จรับเงินแสดงรายได้และสัดส่วนการนำเงินเข้ากลุ่ม(ภาคผนวก ฏ-9) -มีการบันทึกรายรับ-รายจ่าย (ภาคผนวก ฏ-10)	-

เกณฑ์พิจารณา	คะแนนหลังพัฒนา	หลักฐาน/แนวทางพัฒนา	คะแนนการเปลี่ยนแปลง
1.10 กลุ่มท่องเที่ยวมีการกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับการใช้ประโยชน์ของสภาพพื้นที่ชุมชน	2	- มีการกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับพื้นที่ ช่วงฤดูกาล (ภาคผนวก ฎ-2) - กิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นไปตามวิถีของชุมชนและสภาพพื้นที่ (ภาคผนวก ช-2)	-
2. การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวและชุมชน			
2.1 กลุ่มท่องเที่ยวมีกระบวนการทำงานที่ให้โอกาสกับสมาชิกในการร่วมคิดวางแผนและตัดสินใจ	2	- มีการกำหนดโครงสร้างการบริหารงานกลุ่มอย่างชัดเจน(ภาคผนวก ฎ-1) - มีการประชุมคณะกรรมการกลุ่มทุกครั้งก่อนที่จะรับนักท่องเที่ยว (ภาคผนวก ช-7)	-
2.2 สมาชิกมีความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของ ที่แสดงให้เห็นอย่างเป็นรูปธรรม เช่นการเข้ามารับทราบข้อมูล ร่วมคิด ร่วมแก้ไขปัญหา ร่วมแรงหรือร่วมทุนโดยการถือหุ้นร่วมกัน	2	- การประชุมของกลุ่มทุกครั้งจะเปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงข้อคิดเห็น แก้ไขปัญหาต่างๆ (ภาคผนวก ช-7) - ภาพสมุดบันทึกการประชุม (ภาคผนวก ฎ-7)	+1
2.3 มีการประชุมหรือเวทีแลกเปลี่ยนกันภายในกลุ่มอย่างสม่ำเสมอ อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง	1	- ภาพการประชุมของกลุ่ม (ภาคผนวก ช-7) - มีการบันทึกการประชุมกลุ่มทุกครั้ง เพื่อเก็บเป็นฐานข้อมูลกลุ่ม (ภาคผนวก ฎ-7)	-
2.4 มีการกระจายข่าวสารความเคลื่อนไหวและกิจกรรมของกลุ่มท่องเที่ยวให้ชุมชนรับรู้อย่าง	2	- มีการสนับสนุนเงินในกิจกรรมของหมู่บ้านในนามกลุ่มท่องเที่ยว	+1

เกณฑ์พิจารณา	คะแนนหลังพัฒนา	หลักฐาน/แนวทางพัฒนา	คะแนนการเปลี่ยนแปลง
ต่อเนื่อง		- ตามโครงสร้างคณะกรรมการกลุ่ม จะมีผู้นำชุมชนเข้ามาเป็นคณะกรรมการกลุ่มเช่น นายธงชัย แซ่โซ้ง ประธานกลุ่ม ซึ่งเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน มีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว และจะนำเรื่องข้อมูล สถานการณ์ด้านการท่องเที่ยวของชุมชน แจ้งในที่ประชุมประชาคมหมู่บ้านให้กับคนในชุมชนรับทราบ	
2.5 เปิดโอกาสให้คนในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มท่องเที่ยว (อย่างน้อยปีละ 1 กิจกรรม)	2	- กลุ่มได้เปิดโอกาสให้คนในชุมชนที่มีความสนใจเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของกลุ่มฯ เช่น เข้ามาเป็นผู้นำเที่ยว รถนำเที่ยว บ้านโฮมสเตย์ เป็นต้น (ภาคผนวก ฎ-4) - มีการพัฒนาโปรแกรมการท่องเที่ยวมีการพัฒนาดึงเอาคนในชุมชนเข้ามาร่วมกิจกรรม เช่น พัฒนาบ้านโฮมสเตย์ (ภาคผนวก ฎ-13)	+1
2.6 กลุ่มท่องเที่ยวเปิดโอกาสให้คนในชุมชนเข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยว (อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง)	2	- มีคนในชุมชนที่สนใจเข้ามาเป็นสมาชิกของกลุ่มเพิ่มขึ้น (ภาคผนวก ฎ-4)	+1

เกณฑ์พิจารณา	คะแนนหลังพัฒนา	หลักฐาน/แนวทางพัฒนา	คะแนนการเปลี่ยนแปลง
3. การเสริมศักยภาพของคนในกลุ่มและชุมชน			
3.1 สมาชิกได้รับโอกาสพัฒนาความรู้และทักษะในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ของตนอย่างต่อเนื่องและสามารถนำความรู้ไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ	1	- แผนงานวิจัยได้จัดกิจกรรมเพิ่มศักยภาพพัฒนาความรู้และทักษะ ให้กับคณะกรรมการกลุ่ม เช่น จัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การวางแผนและการเขียนแผนการดำเนินงานของเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนอำเภอกัลยาณิวัฒนา ซึ่งคณะกรรมการเครือข่ายจะเป็นตัวแทนจากกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อำเภอกัลยาณิวัฒนา (ภาคผนวก ช-10)	-
3.2 ผู้นำและสมาชิกมีทักษะในการถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ให้แก่บุคคลและหน่วยงานที่สนใจได้	2	นายทวีวัฒน์ แซ่โซ้ง พี่เลี้ยงชุมชน ถ่ายทอดความรู้แก่คนในชุมชน บ้านห้วยปู (ภาคผนวก ฎ-14)	+1
3.3 มีการหมุนเวียนให้สมาชิกได้มีโอกาสเข้าร่วมประชุมและฝึกอบรมต่างๆ	1	- แผนงานวิจัยได้เปิดโอกาสให้สมาชิกกลุ่มมีโอกาสได้เข้าร่วมการฝึกอบรมต่างๆเพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะที่จำเป็น เช่น คณะทำงานจัดฝึกอบรมยุวชนนำเที่ยวให้กับนักเรียนในพื้นที่อำเภอกัลยาณิวัฒนา กลุ่มก็ได้ส่งผู้นำเที่ยวเดิมและสมาชิกที่สนใจเป็นผู้นำเที่ยวเข้าร่วมกิจกรรม เพื่อทบทวนความรู้และพัฒนาทักษะตนเองด้านเป็นผู้นำเที่ยว (ภาคผนวก ช-11)	-

เกณฑ์พิจารณา	คะแนนหลังพัฒนา	หลักฐาน/แนวทางพัฒนา	คะแนนการเปลี่ยนแปลง
3.4 มีกิจกรรมในการเสริมสร้างศักยภาพของสมาชิกกลุ่มและคนในชุมชน ซึ่งบรรจุไว้ในแผนการดำเนินงาน	0		-
4. ระบบประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวกลุ่มท่องเที่ยวและชุมชนที่ครอบคลุมทั้ง 8 ด้าน			
4.1 มีการประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ เช่นสมุดเยี่ยมแบบสอบถาม เป็นต้น	1	- ภาพสมุดเซ็นเยี่ยม (ภาคผนวก ฎ-8) - แบบประเมินความพึงพอใจ (ภาคผนวก ฎ-15)	-
4.2 มีการประเมินความพึงพอใจของสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยว ในรูปแบบต่าง ๆ เช่นเวทีประจำเดือน ประชุมกลุ่มย่อย หรือการตอบแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ เป็นต้น	1	- มีการประชุมสมาชิกกลุ่มหลังรับนักท่องเที่ยว (ภาคผนวก ฎ-7)	-
4.3 มีเวทีประชาคมเพื่อสร้างการรับรู้ของคนในชุมชนเกี่ยวกับการดำเนินงานของ กลุ่มและเปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้แสดงความคิดเห็นอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง	1	- คณะผู้วิจัยร่วมในการประชุมหมู่บ้านเพื่อให้รู้กิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนและเปิดโอกาสให้คนในชุมชนมีส่วนร่วม (ภาคผนวก ช-12)	-
4.4 มีการวิเคราะห์ผลการประเมินความพึงพอใจทั้งจากนักท่องเที่ยว สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยว และคนในชุมชน เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวต่อไป	1	- มีการประชุมเพื่อวิเคราะห์แบบประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวหลังจากเสร็จกิจกรรม (ภาคผนวก ฎ-16)	+1
5. การปฏิบัติตามกฎระเบียบของคนในชุมชนและนักท่องเที่ยว			
5.1 มีข้อตกลงหรือกฎระเบียบของกลุ่มท่องเที่ยวที่ได้รับการยอมรับจากคนในชุมชนและสมาชิกปฏิบัติตามข้อกำหนดนั้น	1	- กลุ่มได้มีข้อตกลงหรือระเบียบของกลุ่ม ที่กำหนดขึ้นโดยสมาชิกทุกคนร่วมคิดเสนอแนะ และเป็นที่ยอมรับถือปฏิบัติของสมาชิกทุกคน (ภาคผนวก ช-6)	-

เกณฑ์พิจารณา	คะแนนหลังพัฒนา	หลักฐาน/แนวทางพัฒนา	คะแนนการเปลี่ยนแปลง
5.2 กลุ่มท่องเที่ยวมีการกำหนดกฎระเบียบสำหรับนักท่องเที่ยวและมีการแจ้งให้นักท่องเที่ยวรับทราบล่วงหน้า	2	- มีการปรับเพิ่ม ข้อพึงปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยว ถือปฏิบัติ ซึ่งเป็นไปตามสภาพวิถีชีวิตของชุมชน (ภาคผนวก ฎ-17)	+1
5.3 กลุ่มท่องเที่ยวมีการจัดทำสื่อเผยแพร่กฎระเบียบให้กับชาวบ้านและนักท่องเที่ยวได้รับทราบเช่น ป้ายประกาศ แผ่นผับ คู่มือท่องเที่ยว	1	- กฎระเบียบของกลุ่ม (ภาคผนวก ช-6) - ข้อพึงปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยวถือปฏิบัติ (ภาคผนวก ฎ-17) - แผ่นพับประชาสัมพันธ์ของกลุ่ม (ภาคผนวก ช-14) - ปฏิทินกิจกรรม ช่วงเวลารับนักท่องเที่ยว และจำนวนนักท่องเที่ยวที่เหมาะสม (ภาคผนวก ฎ-2)	+1
6. การตลาดและประชาสัมพันธ์อย่างรับผิดชอบ			
6.1 มีการกำหนดเป้าหมายกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับชุมชนและกิจกรรมที่เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวในแต่ละกลุ่มเป้าหมาย	2	- กิจกรรมท่องเที่ยวที่เป็นไปตามวิถีของชุมชนและสถานที่ (ภาคผนวก ฎ-13)	-
6.2 มีการกำหนดปฏิทินกิจกรรมท่องเที่ยวเพื่อให้ผู้ประกอบการหรือนักท่องเที่ยวทราบล่วงหน้า	2	- ปฏิทินกิจกรรม ช่วงเวลารับนักท่องเที่ยว และจำนวนนักท่องเที่ยวที่เหมาะสม (ภาคผนวก ฎ-2)	-
6.3 มีการให้ข้อมูลเพื่อการประชาสัมพันธ์ในกิจกรรมและบริการที่เป็นข้อเท็จจริง	2	- ระเบียบกลุ่ม (ภาคผนวก ช-6) - กิจกรรมท่องเที่ยวที่เป็นไปตามวิถีของชุมชนและสถานที่ (ภาคผนวก ฎ-12)	+1

เกณฑ์พิจารณา	คะแนนหลังพัฒนา	หลักฐาน/แนวทางพัฒนา	คะแนนการเปลี่ยนแปลง
6.4 มีประสบการณ์ในการออกไปประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของชุมชนตามงานเทศกาลท่องเที่ยวต่างๆ ในระดับจังหวัดหรือประเทศอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง	2	- ปฏิทินกิจกรรม ช่วงเวลารับนักท่องเที่ยว และจำนวนนักท่องเที่ยวที่เหมาะสม (ภาคผนวก ฎ-2) - ภาพกิจกรรมงานท่องเที่ยวจัดโดยจังหวัดเชียงใหม่ (ภาคผนวก ช-15) - ภาพกิจกรรมงาน Chiang Mai & The North Travel Mart 2014 (ภาคผนวก ฎ-19)	+1

4) กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านเสาแดง

ตารางที่ 38 หลักฐานการจัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชนกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านเสาแดงหลังการพัฒนา

เกณฑ์พิจารณา	คะแนนหลังพัฒนา	หลักฐาน/แนวทางพัฒนา	คะแนนการเปลี่ยนแปลง
1. ระบบการบริหารจัดการโดยชุมชนแบบบูรณาการ ทั้ง 8 ด้าน			
1.1 มีการทำงานในระบบกลุ่มท่องเที่ยว ซึ่ง คณะกรรมการเข้ามาบริหารจัดการ	2	-มีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างคณะกรรมการกลุ่มให้เหมาะสม(ภาคผนวก ฎ-1)	+1
1.2 คณะกรรมการมีความเข้าใจในเป้าหมายและหลักการของการท่องเที่ยวโดยชุมชน	2	- มีการกำหนดปฏิทินกิจกรรม ช่วงเวลารับนักท่องเที่ยว และจำนวนนักท่องเที่ยวที่เหมาะสม (ภาคผนวก ฎ-2)	-
1.3 คณะกรรมการมีความรู้ความสามารถที่ครอบคลุมทั้ง 8 ด้าน	1	- โปรแกรมท่องเที่ยวที่เน้นการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม และความปลอดภัย (ภาคผนวก ช-2)	-

เกณฑ์พิจารณา	คะแนนหลังพัฒนา	หลักฐาน/แนวทางพัฒนา	คะแนนการเปลี่ยนแปลง
		- มีกองทุนจากการท่องเที่ยวที่กระจายผลประโยชน์รายได้จากการท่องเที่ยวมาเข้ากองทุน (ภาคผนวก ฎ-3)	
1.4 สมาชิกในกลุ่มท่องเที่ยวเป็นคนในชุมชนและเข้าใจเป้าหมายของการท่องเที่ยวโดยชุมชน	2	- รายชื่อสมาชิกที่เป็นคนในชุมชนทั้งหมด (ภาคผนวก ฎ-4) - มีวัตถุประสงค์ที่มีการปรับปรุงเพิ่มมากขึ้น (ภาคผนวก ฎ-5)	+1
1.5 กลุ่มท่องเที่ยวมีการแบ่งหน้าที่และกระจายบทบาทการทำงานที่ครอบคลุมทั้ง 8 ด้าน	1	-การทำงานในรูปแบบคณะกรรมการที่มีโครงสร้างบริหารและบทบาทหน้าที่ (ภาคผนวก ฎ-1)	-
1.6 มีกลไกการประสานงานโดยมีผู้ประสานงานที่ชัดเจน	2	-มีการกำหนดผู้ประสานงานของกลุ่มอย่างชัดเจน (ภาคผนวก ฎ-6)	+1
1.7 มีการจัดเก็บข้อมูลของกลุ่มอย่างเป็นระบบ และมีการปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัยอยู่เสมอทุก ๆ ปี	1	- กลุ่มมีการจัดทำบันทึกเอกสารต่างๆ ที่จำเป็นต่อการบริหารจัดการกลุ่ม และเพื่อจัดเก็บเป็นข้อมูลหลักฐานการทำงานกลุ่ม ได้แก่ บันทึกการประชุม (ภาคผนวก ฎ-7) ทะเบียนสมาชิกกลุ่ม (ภาคผนวก ฎ-4) ภาพสมุดเซ็นเยี่ยม (ภาคผนวก ฎ-8) - มีโครงสร้างการบริหารกลุ่มที่ชัดเจน (ภาคผนวก ฎ-1)	+1

เกณฑ์พิจารณา	คะแนนหลังพัฒนา	หลักฐาน/แนวทางพัฒนา	คะแนนการเปลี่ยนแปลง
1.8 กลุ่มท่องเที่ยวมีแผนงานที่ชัดเจนและมีแผนงานที่ครอบคลุมทั้ง 8 ด้าน	1	-มีการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวที่หลากหลายเพื่อให้ตรงตามความต้องการของนักท่องเที่ยว (ภาคผนวก ช-2) -มีการประชุมภายในกลุ่มก่อนการรับนักท่องเที่ยว (ภาคผนวก ช-7)	+1
1.9 กลุ่มท่องเที่ยวมีระบบการเงินและบัญชีที่ชัดเจน /โปร่งใสและตรวจสอบได้	2	- มีใบเสร็จรับเงินแสดงรายได้และสัดส่วนการนำเงินเข้ากลุ่ม (ภาคผนวก ฎ-9) -มีการบันทึกรายรับ-รายจ่าย (ภาคผนวก ฎ-10)	-
1.10 กลุ่มท่องเที่ยวมีการกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับการใช้ประโยชน์ของสภาพพื้นที่ชุมชน	2	- มีการกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับพื้นที่ ช่วงฤดูกาล (ภาคผนวก ฎ-2) - กิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นไปตามวิถีของชุมชนและสภาพพื้นที่ (ภาคผนวก ช-2)	-
2. การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวและชุมชน			
2.1 กลุ่มท่องเที่ยวมีกระบวนการทำงานที่ให้โอกาสกับสมาชิกในการร่วมคิดวางแผนและตัดสินใจ	2	- มีการกำหนดโครงสร้างการบริหารงานกลุ่มอย่างชัดเจน(ภาคผนวก ฎ-1) - มีการประชุมคณะกรรมการกลุ่มทุกครั้งก่อนที่จะรับนักท่องเที่ยว (ภาคผนวก ช-7)	+1
2.2 สมาชิกมีความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของ ที่แสดงให้เห็นอย่างเป็นรูปธรรม เช่นการเข้ามารับทราบข้อมูล ร่วมคิด ร่วมแก้ไขปัญหา ร่วมแรงหรือร่วมทุนโดยการถือหุ้นร่วมกัน	2	- การประชุมของกลุ่มทุกครั้งจะเปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงข้อคิดเห็น แก้ไขปัญหาต่างๆ (ภาคผนวก ช-7)	+1

เกณฑ์พิจารณา	คะแนนหลังพัฒนา	หลักฐาน/แนวทางพัฒนา	คะแนนการเปลี่ยนแปลง
		- ภาพสมุดบันทึกการประชุม (ภาคผนวก ฎ-7)	
2.3 มีการประชุมหรือเวทีแลกเปลี่ยนกันภายในกลุ่มอย่างสม่ำเสมอ อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง	1	- ภาพการประชุมของกลุ่ม (ภาคผนวก ช-7) - มีการบันทึกการประชุมกลุ่มทุกครั้ง เพื่อเก็บเป็นฐานข้อมูลกลุ่ม (ภาคผนวก ฎ-7)	-
2.4 มีการกระจายข่าวสารความเคลื่อนไหวและกิจกรรมของกลุ่มท่องเที่ยวให้ชุมชนรับรู้อย่างต่อเนื่อง	2	- มีการสนับสนุนเงินในกิจกรรมของหมู่บ้านในนามกลุ่มท่องเที่ยว - ตามโครงสร้างคณะกรรมการกลุ่ม จะมีผู้นำชุมชนเข้ามาเป็นคณะกรรมการกลุ่มเช่น นายสัตตบรรณ เลาว้าง ประชาสัมพันธ์กลุ่ม ซึ่งเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน มีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว และจะนำเรื่อง ข้อมูลสถานการณ์ด้านการท่องเที่ยวของชุมชน แจ้งในที่ประชุมประชาคมหมู่บ้านให้กับคนในชุมชนรับทราบ	+1
2.5 เปิดโอกาสให้คนในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มท่องเที่ยว (อย่างน้อยปีละ 1 กิจกรรม)	2	- กลุ่มได้เปิดโอกาสให้คนในชุมชนที่มีความสนใจเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของกลุ่มฯ เช่น เข้ามาเป็นผู้นำเที่ยว รถนำเที่ยว บ้านโฮมสเตย์ เป็นต้น (ภาคผนวก ฎ-4)	+1

เกณฑ์พิจารณา	คะแนนหลังพัฒนา	หลักฐาน/แนวทางพัฒนา	คะแนนการเปลี่ยนแปลง
		- มีการพัฒนาโปรแกรมการท่องเที่ยวมีการพัฒนาดึงเอาคนในชุมชนเข้ามาร่วมกิจกรรม เช่น กิจกรรมการเล่นสะบ้า (ภาคผนวก ฎ-12)	
2.6 กลุ่มท่องเที่ยวเปิดโอกาสให้คนในชุมชนเข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยว (อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง)	2	- มีคนในชุมชนที่สนใจเข้ามาเป็นสมาชิกของกลุ่มเพิ่มขึ้น (ภาคผนวก ฎ-4)	+1
3. การเสริมศักยภาพของคนในกลุ่มและชุมชน			
3.1 สมาชิกได้รับโอกาสพัฒนาความรู้และทักษะในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ของตนอย่างต่อเนื่องและสามารถนำความรู้ไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ	1	- แผนงานวิจัยได้จัดกิจกรรมเพิ่มศักยภาพพัฒนาความรู้และทักษะ ให้กับคณะกรรมการกลุ่ม เช่น จัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การวางแผนและการเขียนแผนการดำเนินงานของเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนอำเภอกัลยาณิวัฒนา ซึ่งคณะกรรมการเครือข่ายจะเป็นตัวแทนจากกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อำเภอกัลยาณิวัฒนา (ภาคผนวก ช-10)	-
3.2 ผู้นำและสมาชิกมีทักษะในการถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ให้แก่บุคคลและหน่วยงานที่สนใจได้	2	- นายสัตตบรรณ เลาว้าง พี่เลี้ยงชุมชน ถ่ายทอดความรู้แก่คนในชุมชน กลุ่มเหล่อชอบ้านห้วยปู และบ้านห้วยบะบ้า(ภาคผนวก ฎ-14)	+1
3.3 มีการหมุนเวียนให้สมาชิกได้มีโอกาสเข้าร่วมประชุมและฝึกอบรมต่างๆ	1	- แผนงานวิจัยได้เปิดโอกาสให้สมาชิกกลุ่มมีโอกาสได้เข้าร่วมการฝึกอบรมต่างๆเพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะที่จำเป็น เช่น คณะทำงานจัดฝึกอบรมยุวชนนำเที่ยว	-

เกณฑ์พิจารณา	คะแนนหลังพัฒนา	หลักฐาน/แนวทางพัฒนา	คะแนนการเปลี่ยนแปลง
		ให้กับนักเรียนในพื้นที่อำเภอกัลยาณิวัฒนา กลุ่มก็ได้ส่งผู้นำเที่ยวเดิมและสมาชิกที่สนใจเป็นผู้นำเที่ยวเข้าร่วมกิจกรรม เพื่อทบทวนความรู้และพัฒนาทักษะตนเองด้านเป็นผู้นำเที่ยว (ภาคผนวก ช-11)	
3.4 มีกิจกรรมในการเสริมสร้างศักยภาพของสมาชิกกลุ่มและคนในชุมชน ซึ่งบรรจุไว้ในแผนการดำเนินงาน	0		-
4. ระบบประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวกลุ่มท่องเที่ยวและชุมชนที่ครอบคลุมทั้ง 8 ด้าน			
4.1 มีการประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ เช่นสมุดเยี่ยมแบบสอบถาม เป็นต้น	1	- ภาพสมุดเซ็นเยี่ยม (ภาคผนวก ฎ-8) - แบบประเมินความพึงพอใจ (ภาคผนวก ฎ-15)	-
4.2 มีการประเมินความพึงพอใจของสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยว ในรูปแบบต่าง ๆ เช่นเวทีประจำเดือน ประชุมกลุ่มย่อย หรือการตอบแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ เป็นต้น	1	- มีการประชุมสมาชิกกลุ่มหลังรับนักท่องเที่ยว (ภาคผนวก ฎ-7)	-
4.3 มีเวทีประชาคมเพื่อสร้างการรับรู้ของคนในชุมชนเกี่ยวกับการดำเนินงานของ กลุ่มและเปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้แสดงความคิดเห็นอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง	1	- คณะผู้วิจัยร่วมในการประชุมหมู่บ้านเพื่อให้รู้กิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนและเปิดโอกาสให้คนในชุมชนมีส่วนร่วม (ภาคผนวก ช-12)	-
4.4 มีการวิเคราะห์ผลการประเมินความพึงพอใจทั้งจากนักท่องเที่ยว สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยว และคนในชุมชน เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวต่อไป	1	- มีการประชุมเพื่อวิเคราะห์แบบประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวหลังจากเสร็จกิจกรรม (ภาคผนวก ฎ-16)	+1

เกณฑ์พิจารณา	คะแนนหลังพัฒนา	หลักฐาน/แนวทางพัฒนา	คะแนนการเปลี่ยนแปลง
5. การปฏิบัติตามกฎระเบียบของคนในชุมชนและนักท่องเที่ยว			
5.1 มีข้อตกลงหรือกฎระเบียบของกลุ่มท่องเที่ยวที่ได้รับการยอมรับจากคนในชุมชนและสมาชิกปฏิบัติตามข้อกำหนดนั้น	1	- กลุ่มได้มีข้อตกลงหรือระเบียบของกลุ่ม ที่กำหนดขึ้นโดยสมาชิกทุกคนร่วมคิดเสนอแนะ และเป็นที่ยอมรับถือปฏิบัติของสมาชิกทุกคน (ภาคผนวก ช-6)	-
5.2 กลุ่มท่องเที่ยวมีการกำหนดกฎระเบียบสำหรับนักท่องเที่ยวและมีการแจ้งให้นักท่องเที่ยวรับทราบล่วงหน้า	2	- มีการปรับเพิ่ม ข้อพึงปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยวถือปฏิบัติ ซึ่งเป็นไปตามสภาพวิถีชีวิตของชุมชน (ภาคผนวก ฎ-17)	+1
5.3 กลุ่มท่องเที่ยวมีการจัดทำสื่อเผยแพร่กฎระเบียบให้กับชาวบ้านและนักท่องเที่ยวได้รับทราบเช่น ป้ายประกาศ แผ่นผับ คู่มือท่องเที่ยว	1	- กฎระเบียบของกลุ่ม (ภาคผนวก ช-6) - ข้อพึงปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยวถือปฏิบัติ (ภาคผนวก ฎ-17) - แผ่นพับประชาสัมพันธ์ของกลุ่ม (ภาคผนวก ช-14) - ปฏิทินกิจกรรม ช่วงเวลารับนักท่องเที่ยว และจำนวนนักท่องเที่ยวที่เหมาะสม (ภาคผนวก ฎ-2)	+1
6. การตลาดและประชาสัมพันธ์อย่างรับผิดชอบ			
6.1 มีการกำหนดเป้าหมายกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับชุมชนและกิจกรรมที่เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวในแต่ละกลุ่มเป้าหมาย	2	- กิจกรรมท่องเที่ยวที่เป็นไปตามวิถีของชุมชนและสถานที่ (ภาคผนวก ฎ-13)	-
6.2 มีการกำหนดปฏิทินกิจกรรมท่องเที่ยวเพื่อให้ผู้ประกอบการหรือนักท่องเที่ยวทราบล่วงหน้า	2	- ปฏิทินกิจกรรม ช่วงเวลารับนักท่องเที่ยว และจำนวนนักท่องเที่ยวที่เหมาะสม (ภาคผนวก ฎ-2)	-

เกณฑ์พิจารณา	คะแนนหลังพัฒนา	หลักฐาน/แนวทางพัฒนา	คะแนนการเปลี่ยนแปลง
6.3 มีการให้ข้อมูลเพื่อการประชาสัมพันธ์ในกิจกรรมและบริการที่เป็นข้อเท็จจริง	2	- ระเบียบกลุ่ม (ภาคผนวก ช-6) - กิจกรรมท่องเที่ยวที่เป็นไปตามวิถีของชุมชนและสถานที่ (ภาคผนวก ฎ-12) - ปฏิทินกิจกรรม ช่วงเวลารับนักท่องเที่ยว และจำนวนนักท่องเที่ยวที่เหมาะสม (ภาคผนวก ฎ-2)	+1
6.4 มีประสบการณ์ในการออกไปประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของชุมชนตามงานเทศกาลท่องเที่ยวต่างๆ ในระดับจังหวัดหรือประเทศอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง	2	- ภาพกิจกรรมงานท่องเที่ยวจัดโดยจังหวัดเชียงใหม่ (ภาคผนวก ช-15) - ภาพกิจกรรมงาน Chiang Mai & The North Travel Mart 2014 (ภาคผนวก ฎ-19)	+1

2.3.2 มาตรฐานด้านที่ 2 การท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่นสังคมและคุณภาพชีวิตกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนทั้ง 4 กลุ่ม หลังผ่านกระบวนการพัฒนาศักยภาพกลุ่มจากคณะผู้วิจัยแล้ว ได้ทำการประเมินตนเองตามมาตรฐานด้านที่ 2 การท่องเที่ยวโดยชุมชน มีการกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่นสังคมและคุณภาพชีวิต โดยนำเสนอผลจำแนกเป็นหัวข้อดังนี้ 1) สภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่นสังคมและคุณภาพชีวิตก่อนและหลังการพัฒนา 2) ภาพรวมสัดส่วนการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่นสังคมและคุณภาพชีวิตก่อนและหลังการพัฒนา และ 3) หลักฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่นสังคมและคุณภาพชีวิตหลังการพัฒนา แสดงรายละเอียดตามหัวข้อได้ดังต่อไปนี้

2.3.2.1 สภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่นสังคมและคุณภาพชีวิตเปรียบเทียบก่อนและหลังการพัฒนา จากตารางที่ 7 แสดงสภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่น สังคมและคุณภาพชีวิตเปรียบเทียบก่อนและหลังการพัฒนาตามมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านที่ 2 การท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่นสังคมและคุณภาพชีวิต ประกอบไปด้วย 3 ประเด็น ได้แก่ 1) สนับสนุนการพัฒนาชุมชน 2) การกระจายรายได้อย่างเป็นธรรมและสร้างโอกาสในการมีรายได้เสริม และ 3) การให้เกียรติด้านสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หลังกระบวนการพัฒนาศักยภาพกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนเดิมทั้ง 4 กลุ่ม พบว่า ภาพรวมของทั้ง 4 กลุ่มมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ดี” (ค่าเฉลี่ย 1.73) โดยทั้ง 4 กลุ่มการท่องเที่ยวมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ดี” ได้แก่ กลุ่มเหล่อชอ บ้านวัดจันทร์ บ้านดงสามหมื่น

และบ้านเสาแดง (ค่าเฉลี่ย 1.58, 1.67,1.67 และ 1.67 ตามลำดับ) ซึ่งสามารถอภิปรายแยกตามประเด็นต่างๆ ทั้ง 3ประเด็นได้ดังนี้

1) สนับสนุนการพัฒนาชุมชน

(1) มีการจัดสรรรายได้เพื่อสนับสนุนกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ของชุมชนอย่างต่อเนื่อง ในภาพรวมของ 4 กลุ่มมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ปานกลาง” (ค่าเฉลี่ย 1.00) โดยทั้ง 4 กลุ่มการท่องเที่ยวมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ปานกลาง” ได้แก่ กลุ่มเหล่อชอ บ้านวัดจันทร์ บ้านดงสามหมื่น และบ้านเสาแดง

(2) สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาในชุมชน ในภาพรวมของ 4 กลุ่มมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ดี” (ค่าเฉลี่ย 2.00) โดยทั้ง 4 กลุ่มการท่องเที่ยวมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ดี” ได้แก่ กลุ่มเหล่อชอ บ้านวัดจันทร์ บ้านดงสามหมื่น และบ้านเสาแดง

(3) มีการทำงานร่วมกับภาคีอื่นทั้งในและนอกชุมชน ในภาพรวมของ 4 กลุ่มมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ดี” (ค่าเฉลี่ย 2.00) โดยทั้ง 4 กลุ่มการท่องเที่ยวมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ดี” ได้แก่ กลุ่มเหล่อชอ บ้านวัดจันทร์ บ้านดงสามหมื่น และบ้านเสาแดง

(4) มีการผลักดันให้แผนงานกลุ่มเป็นส่วนหนึ่งของแผนงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในภาพรวมของ 4 กลุ่มมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ไม่มี” (ค่าเฉลี่ย 0.00) โดยทั้ง 4 กลุ่มการท่องเที่ยวมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ไม่มี” ได้แก่ กลุ่มเหล่อชอ บ้านวัดจันทร์ บ้านดงสามหมื่น และบ้านเสาแดง

2) กระจายรายได้อย่างเป็นธรรมและสร้างโอกาสในการมีรายได้เสริม

(1) สมาชิกในกลุ่มมีโอกาสในการมีรายได้ภายใต้การจัดการในระบบหมุนเวียนการให้บริการท่องเที่ยว ในภาพรวมของ 4 กลุ่มมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ดี” (ค่าเฉลี่ย 2.00) โดยทั้ง 4 กลุ่มการท่องเที่ยวมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ดี” ได้แก่ กลุ่มเหล่อชอ บ้านวัดจันทร์ บ้านดงสามหมื่น และบ้านเสาแดง

(2) มีการส่งเสริมให้กลุ่มท่องเที่ยวและสมาชิกซื้อและใช้ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตในชุมชน ในภาพรวมของ 4 กลุ่มมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ปานกลาง” (ค่าเฉลี่ย 1.00) โดยทั้ง 4 กลุ่มการท่องเที่ยวมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ปานกลาง” ได้แก่ กลุ่มเหล่อชอ บ้านวัดจันทร์ บ้านดงสามหมื่น และบ้านเสาแดง

(3) กลุ่มท่องเที่ยวเปิดโอกาสให้ชาวบ้านและกลุ่มองค์กรต่าง ๆ จำหน่ายสินค้าให้กับนักท่องเที่ยว ในภาพรวมของ 4 กลุ่มมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ปานกลาง” (ค่าเฉลี่ย 1.00) โดยทั้ง 4 กลุ่มการท่องเที่ยวมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ปานกลาง” ได้แก่ กลุ่มเหล่อชอ บ้านวัดจันทร์ บ้านดงสามหมื่น และบ้านเสาแดง

(4) ชาวบ้านในชุมชนมีการคิดค้นผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ๆ แก่นักท่องเที่ยวที่มาจากวัตถุดิบและภูมิปัญญาที่มีในชุมชน ในภาพรวมของ 4 กลุ่มมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ดี” (ค่าเฉลี่ย 1.75) โดยกลุ่มการท่องเที่ยวมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ดี” ได้แก่ บ้านวัดจันทร์ บ้านดงสามหมื่น และบ้านเสาแดง ส่วนกลุ่มเหล่อชอ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ปานกลาง”

3) การให้เกียรติด้านสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

(1) กลุ่มท่องเที่ยวไม่สนับสนุนการค้ายาเสพติด อบายมุข และการค้าประเวณี ในภาพรวมของ 4 กลุ่มมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ดี” (ค่าเฉลี่ย 2.00) โดยทั้ง 4 กลุ่มการท่องเที่ยวมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ดี” ได้แก่ กลุ่มเหล่อชอ บ้านวัดจันทร์ บ้านดงสามหมื่น และบ้านเสาแดง

(2) มีการเปิดโอกาสแก่เยาวชน สตรีผู้สูงอายุและคนพิการ ให้ได้รับประโยชน์และมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในกลุ่ม ในภาพรวมของ 4 กลุ่มมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ดี” (ค่าเฉลี่ย 2.00) โดยทั้ง 4 กลุ่มการท่องเที่ยวมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ดี” ได้แก่ กลุ่มเหล่อชอ บ้านวัดจันทร์ บ้านดงสามหมื่น และบ้านเสาแดง

(3) กลุ่มท่องเที่ยวไม่มีการใช้แรงงานเด็กในบทบาทหน้าที่ ๆ เสี่ยงภัย หรือทำให้ขาดโอกาสในการศึกษา ในภาพรวมของ 4 กลุ่มมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ดี” (ค่าเฉลี่ย 2.00) โดยทั้ง 4 กลุ่มการท่องเที่ยวมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ดี” ได้แก่ กลุ่มเหล่อชอ บ้านวัดจันทร์ บ้านดงสามหมื่น และบ้านเสาแดง

(4) กิจกรรมท่องเที่ยวที่มีการใช้ทรัพยากรร่วมกับเพื่อนบ้าน จะต้องไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้งหรือรบกวนเพื่อนบ้าน ในภาพรวมของ 4 กลุ่มมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ดี” (ค่าเฉลี่ย 2.00) โดยทั้ง 4 กลุ่มการท่องเที่ยวมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ดี” ได้แก่ กลุ่มเหล่อชอ บ้านวัดจันทร์ บ้านดงสามหมื่น และบ้านเสาแดง

ตารางที่ 39 สภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่นสังคมและคุณภาพชีวิตก่อนการพัฒนาเปรียบเทียบก่อนและหลังการพัฒนา

เกณฑ์พิจารณา	**เหล่อชอ**		**วัดจันทร์**		**ดงสามหมื่น**		**เสาแดง**		**ภาพรวม**	
	คะแนน		**คะแนน**		**คะแนน**		**คะแนน**		**คะแนน**	
	ก่อน	**หลัง**	**ก่อน**	**หลัง**	**ก่อน**	**หลัง**	**ก่อน**	**หลัง**	**ก่อน**	**หลัง**
1. สนับสนุนการพัฒนาชุมชน										
1.1 มีการจัดสรรรายได้เพื่อสนับสนุนกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ของชุมชนอย่างต่อเนื่อง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1.00 ปานกลาง	1.00 ปานกลาง
1.2 สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาในชุมชน	2 ดี	2 ดี	2 ดี	2 ดี	2 ดี	2 ดี	2 ดี	2 ดี	2.00 ดี	2.00 ดี
1.3 มีการทำงานร่วมกับภาคีอื่นทั้งในและนอกชุมชน	2 ดี	2 ดี	2 ดี	2 ดี	2 ดี	2 ดี	2 ดี	2 ดี	2.00 ดี	2.00 ดี
1.4 มีการผลักดันให้แผนงานกลุ่มเป็นส่วนหนึ่งของแผนงานขององค์กร	0 ไม่มี	0 ไม่มี	0 ไม่มี	0 ไม่มี	0 ไม่มี	0 ไม่มี	0 ไม่มี	0 ไม่มี	0.00 ไม่มี	0.00 ไม่มี

เกณฑ์พิจารณา	เหล่อชอ คะแนน		วัดจันทร์ คะแนน		ดงสามหมื่น คะแนน		เสาแดง คะแนน		ภาพรวม คะแนน	
	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง
ปกครองส่วนท้องถิ่น										
ค่าเฉลี่ย	1.25 ปานกลาง	1.25 ปานกลาง	1.25 ปานกลาง	1.25 ปานกลาง	1.25 ปานกลาง	1.25 ปานกลาง	1.25 ปานกลาง	1.25 ปานกลาง	1.25 ปานกลาง	1.25 ปานกลาง
2. กระจายรายได้อย่างเป็นธรรมและสร้างโอกาสในการมีรายได้เสริม										
2.1 สมาชิกในกลุ่มมีโอกาสในการมีรายได้ภายใต้การจัดการในระบบหมุนเวียนการให้บริการท่องเที่ยว	2 ดี	2 ดี	2 ดี	2 ดี	2 ดี	2 ดี	1 ปานกลาง	2 ดี	1.75 ดี	2.00 ดี
2.2 มีการส่งเสริมให้กลุ่มท่องเที่ยวและสมาชิกซื้อและใช้ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตในชุมชน	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	1.00 ปานกลาง	1.00 ปานกลาง
2.3 กลุ่มท่องเที่ยวเปิดโอกาสให้ชาวบ้านและกลุ่มองค์กรต่าง ๆจำหน่ายสินค้าให้กับนักท่องเที่ยว	0 ไม่มี	1 ปานกลาง	1 ปานกลาง	2 ดี	1 ปานกลาง	2 ดี	1 ปานกลาง	2 ดี	0.75 ปานกลาง	1.75 ดี
2.4 ชาวบ้านในชุมชนมีการคิดค้นผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ ๆแก่นักท่องเที่ยวที่มาจากวัตถุดิบและภูมิปัญญาที่มีในท้องถิ่น	1 ปานกลาง	2 ดี	1 ปานกลาง	2 ดี	1 ปานกลาง	2 ดี	1 ปานกลาง	2 ดี	1.00 ปานกลาง	2.00 ดี
ค่าเฉลี่ย	1.00 ปานกลาง	1.50 ดี	1.25 ปานกลาง	1.75 ดี	1.25 ปานกลาง	1.75 ดี	1.00 ปานกลาง	1.75 ดี	1.13 ปานกลาง	1.69 ดี
3. การให้เกียรติด้านสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์										
3.1 กลุ่มท่องเที่ยวไม่สนับสนุนการค้ายาเสพติด อบายมุข และการค้าประเวณี	2 ดี	2 ดี	2 ดี	2 ดี	2 ดี	2 ดี	2 ดี	2 ดี	2.00 ดี	2.00 ดี

เกณฑ์พิจารณา	เหล่อชอ คะแนน		วัดจันทร์ คะแนน		ดงสามหมื่น คะแนน		เสาแดง คะแนน		ภาพรวม คะแนน	
	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง
3.2 มีการเปิดโอกาสแก่เยาวชนสตรีผู้สูงอายุและคนพิการ ให้ได้รับประโยชน์และมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในกลุ่ม	0 ไม่มี	2 ดี	1 ปานกลาง	2 ดี	1 ปานกลาง	2 ดี	1 ปานกลาง	2 ดี	0.75 ปานกลาง	2.00 ดี
3.3 กลุ่มท่องเที่ยวไม่มีการใช้แรงงานเด็กในบทบาทหน้าที่ ๆ เสี่ยงภัยหรือทำให้ขาดโอกาสในการศึกษา	2 ดี	2 ดี	2 ดี	2 ดี	2 ดี	2 ดี	2 ดี	2 ดี	2.00 ดี	2.00 ดี
3.4 กิจกรรมท่องเที่ยวที่มีการใช้ทรัพยากรร่วมกับเพื่อนบ้านจะต้องไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้งหรือรบกวนเพื่อนบ้าน	2 ดี	2 ดี	2 ดี	2 ดี	2 ดี	2 ดี	2 ดี	2 ดี	2.00 ดี	2.00 ดี
ค่าเฉลี่ย	1.50 ดี	2.00 ดี	1.75 ดี	2.00 ดี	1.75 ดี	2.00 ดี	1.75 ดี	2.00 ดี	1.69 ดี	2.00 ดี
ภาพรวม	1.25 ปานกลาง	1.58 ดี	1.42 ดี	1.67 ดี	1.42 ดี	1.67 ดี	1.33 ดี	1.67 ดี	1.44 ดี	1.73 ดี

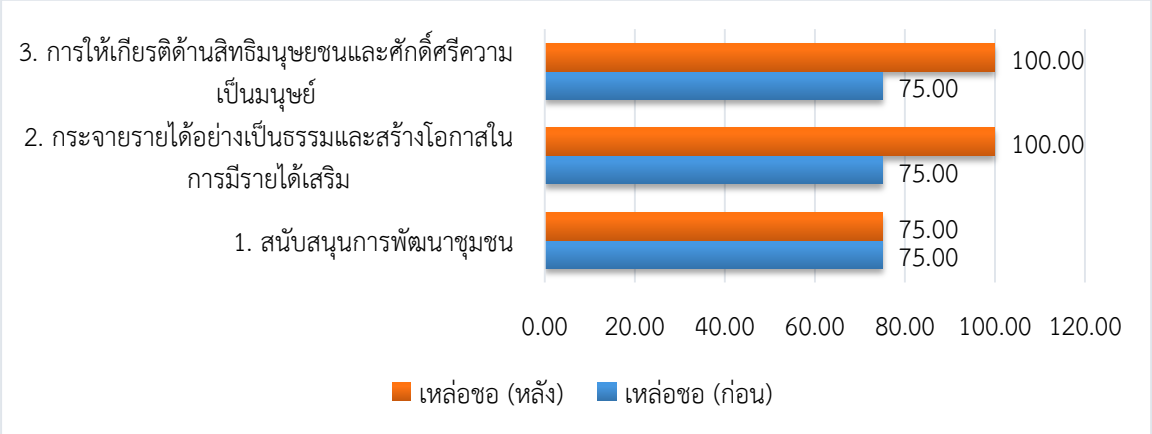
2.3.2.2 ภาพรวมสัดส่วนการปฏิบัติตามมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านที่ 2 การท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่นสังคมและคุณภาพชีวิตจากผลการศึกษาสถานการณ์ปฏิบัติตามมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนในด้านที่ 2 การท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่นสังคมและคุณภาพชีวิต ใน 3 ประเด็น สามารถอธิบายแผนภาพได้ดังต่อไปนี้

1) กลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเหล่อชอ

(1) ด้านการสนับสนุนการพัฒนาชุมชน พบว่า ผลการปฏิบัติเท่าเดิม คือ ร้อยละ 75.00

(2) ด้านการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรมและสร้างโอกาสในการมีรายได้เสริม พบว่า ผลการปฏิบัติเพิ่มขึ้นจากเดิม คือ ก่อนการพัฒนาร้อยละ 75.00 หลังการพัฒนาร้อยละ 100.00

(3) ด้านการให้เกียรติด้านสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ พบว่า ผลการปฏิบัติเพิ่มขึ้นจากเดิม คือ ก่อนการพัฒนาร้อยละ 75.00 หลังการพัฒนาร้อยละ 100.00

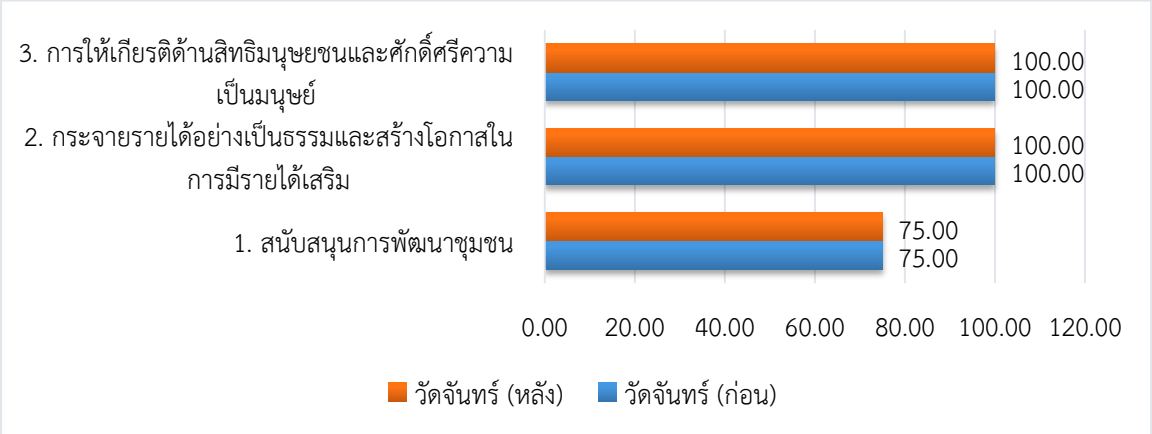

ภาพที่ 77 ภาพรวมสัดส่วนการกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่น สังคมและคุณภาพชีวิตเปรียบเทียบก่อนและหลังการพัฒนาของกลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเหล่อชอ

2) กลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านวัดจันทร์

(1) ด้านการสนับสนุนการพัฒนาชุมชน พบว่า ผลการปฏิบัติเท่าเดิม คือ ร้อยละ 75.00

(2) ด้านการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรมและสร้างโอกาสในการมีรายได้เสริม พบว่า ผลการปฏิบัติเท่าเดิม คือ ร้อยละ 100.00

(3) ด้านการให้เกียรติด้านสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ พบว่า ผลการปฏิบัติเท่าเดิม คือ ร้อยละ 100.00

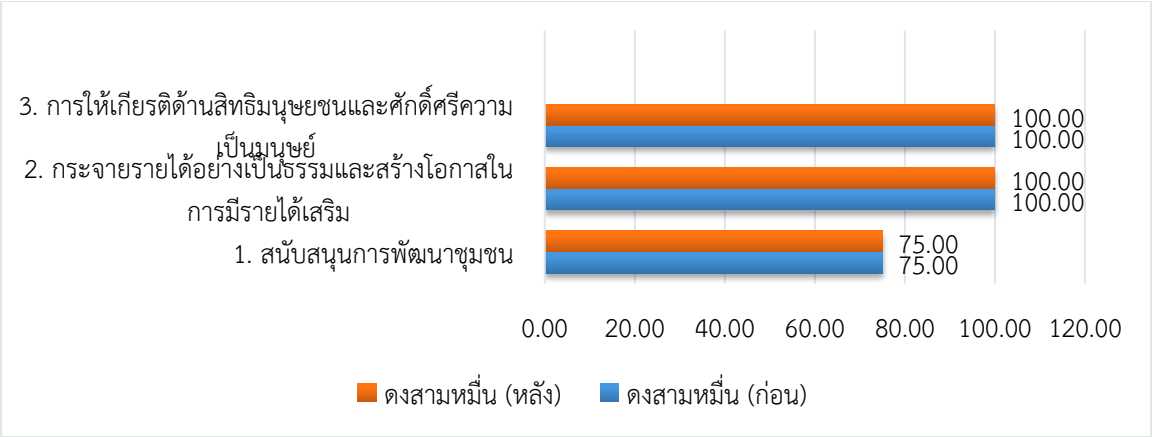

ภาพที่ 78 ภาพรวมสัดส่วนการกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่น สังคมและคุณภาพชีวิตเปรียบเทียบก่อนและหลังการพัฒนาของกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านวัดจันทร์

3) กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนดงสามหมื่น

(1) ด้านการสนับสนุนการพัฒนาชุมชน พบว่า ผลการปฏิบัติเท่าเดิม คือ ร้อยละ 75.00

(2) ด้านการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรมและสร้างโอกาสในการมีรายได้เสริม พบว่า ผลการปฏิบัติเท่าเดิม คือ ร้อยละ 100.00

(3) ด้านการให้เกียรติด้านสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ พบว่า ผลการปฏิบัติเท่าเดิม คือ ร้อยละ 100.00

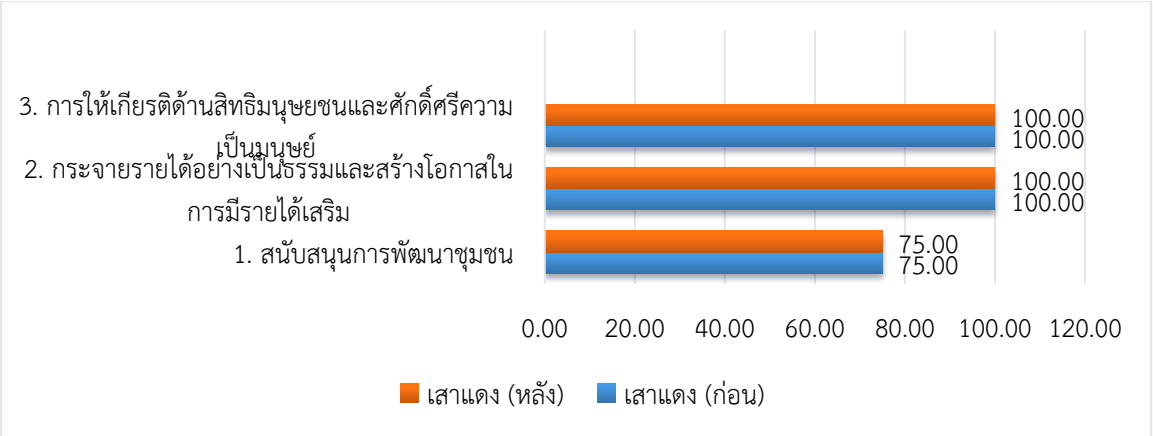

ภาพที่ 79 ภาพรวมสัดส่วนการกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่น สังคมและคุณภาพชีวิตเปรียบเทียบก่อนและหลังการพัฒนาของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนดงสามหมื่น

4) กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านเสาแดง

(1) ด้านการสนับสนุนการพัฒนาชุมชน พบว่า ผลการปฏิบัติเท่าเดิม คือ ร้อยละ 75.00

(2) ด้านการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรมและสร้างโอกาสในการมีรายได้เสริม พบว่า ผลการปฏิบัติเท่าเดิม คือ ร้อยละ 100.00

(3) ด้านการให้เกียรติด้านสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ พบว่า ผลการปฏิบัติเท่าเดิม คือ ร้อยละ 100.00

ภาพที่ 80 ภาพรวมสัดส่วนการกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่น สังคมและคุณภาพชีวิตเปรียบเทียบก่อนและหลังการพัฒนาของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านเสาแดง

2.3.2.3 หลักฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่นสังคมและคุณภาพชีวิตหลังการพัฒนาเมื่อเสร็จสิ้นกระบวนการพัฒนาศักยภาพของการท่องเที่ยวโดยชุมชน ทำให้เกิดประสิทธิภาพและตรงกับความต้องการในการพัฒนาตนเองด้านการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนตามมาตรฐานด้านที่ 2 การท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่นสังคมและคุณภาพชีวิต ทั้ง 4 กลุ่มการท่องเที่ยวให้เป็นแนวทางเดียวกัน คณะผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การประเมินเป็น 3 ระดับ ดังนี้

0 = ไม่มีการปฏิบัติตามมาตรฐาน
1 = ระดับปานกลาง มีการปฏิบัติแต่ยังไม่ปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ และไม่มีหลักฐานอ้างอิงที่ชัดเจน
2 = ระดับดี มีการปฏิบัติสม่ำเสมอ และมีหลักฐานอ้างอิง

หลังกระบวนการพัฒนาศักยภาพของการท่องเที่ยวโดยชุมชน คณะผู้วิจัยและแกนนำกลุ่มท่องเที่ยวได้ร่วมกันพิจารณาหลักฐานการปฏิบัติตามมาตรฐานด้านที่ 2 การท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่นสังคมและคุณภาพชีวิตแยกรายกลุ่ม รายมาตรฐาน รายข้อ แสดงรายละเอียดในตารางที่ 12 – ตารางที่ 15

1) กลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเหล่อชอจากตารางที่ 40 แสดงหลักฐานการกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่น สังคมและคุณภาพชีวิตหลังการพัฒนาของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนเดิมทั้ง 4 กลุ่ม 3 ประเด็น ได้แก่ 1) สนับสนุนการพัฒนาชุมชน 2)กระจายรายได้อย่างเป็นธรรมและสร้างโอกาสในการมีรายได้เสริม และ 3) การให้เกียรติด้านสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ซึ่งสามารถอภิปรายแยกตามประเด็นต่างๆ ทั้ง 3 ประเด็นได้ดังนี้

(1) สนับสนุนการพัฒนาชุมชน มีหลักฐานและคะแนนการเปลี่ยนแปลงแสดงรายละเอียดได้ดังนี้

1. มีการจัดสรรรายได้เพื่อสนับสนุนกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ของชุมชนอย่างต่อเนื่อง คะแนนไม่เปลี่ยนแปลง

2. สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาในชุมชน คะแนนไม่เปลี่ยนแปลง

3. มีการทำงานร่วมกับภาคีอื่นทั้งในและนอกชุมชน คะแนนไม่เปลี่ยนแปลง

4. มีการผลักดันให้แผนงานกลุ่มท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของแผนงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คะแนนไม่เปลี่ยนแปลง

(2) กระจายรายได้อย่างเป็นธรรมและสร้างโอกาสในการมีรายได้เสริมมีหลักฐานและคะแนนการเปลี่ยนแปลงแสดงรายละเอียดได้ดังนี้

1. สมาชิกในกลุ่มมีโอกาสในการมีรายได้ภายใต้การจัดการในระบบหมุนเวียนการให้บริการท่องเที่ยว คะแนนไม่เปลี่ยนแปลง

2. มีการส่งเสริมให้กลุ่มท่องเที่ยวและสมาชิกซื้อและใช้ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตในชุมชน คะแนนไม่เปลี่ยนแปลง

3. กลุ่มท่องเที่ยวเปิดโอกาสให้ชาวบ้านและกลุ่มองค์กรต่าง ๆ จำหน่ายสินค้าให้กับนักท่องเที่ยว คะแนนเพิ่มขึ้น 1 คะแนน

4. มีการสนับสนุนให้สมาชิกในชุมชนมีการคิดค้นผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ๆ แก่นักท่องเที่ยวที่มาจากวัตถุดิบและภูมิปัญญาที่มีในท้องถิ่น คะแนนเพิ่ม 1 คะแนน

(3) การให้เกียรติด้านสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์มีหลักฐานและคะแนนการเปลี่ยนแปลงแสดงรายละเอียดได้ดังนี้

1. กลุ่มท่องเที่ยวไม่สนับสนุนการค้ายาเสพติด อบายมุข และการค้าประเวณี คะแนนไม่เปลี่ยนแปลง

2. เปิดโอกาสแก่เยาวชนสตรีผู้สูงอายุและคนพิการ ให้ได้รับประโยชน์และมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในกลุ่ม คะแนนเพิ่มขึ้น 2 คะแนน

3. ไม่มีการใช้แรงงานเด็กในบทบาทหน้าที่ที่เสี่ยงภัยหรือทำให้ขาดโอกาสในการศึกษา คะแนนไม่เปลี่ยนแปลง

4. กิจกรรมท่องเที่ยวที่มีการใช้ทรัพยากรร่วมกับเพื่อนบ้านจะต้องไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้งหรือรบกวนเพื่อนบ้าน คะแนนไม่เปลี่ยนแปลง

2) กลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านวัดจันทร์จากตารางที่ 8 แสดงหลักฐานการกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่น สังคมและคุณภาพชีวิตหลังการพัฒนาของกลุ่มการท่องเที่ยวโดย

ชุมขนเดิมทั้ง 4 กลุ่ม 3 ประเด็น ได้แก่ 1) สนับสนุนการพัฒนาชุมชน 2)กระจายรายได้อย่างเป็นธรรมและสร้างโอกาสในการมีรายได้เสริม และ 3)การให้เกียรติด้านสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ซึ่งสามารถอภิปรายแยกตามประเด็นต่างๆ ทั้ง 3 ประเด็นได้ดังนี้

(1) สนับสนุนการพัฒนาชุมชน มีหลักฐานและคะแนนการเปลี่ยนแปลงแสดงรายละเอียดได้ดังนี้

1. มีการจัดสรรรายได้เพื่อสนับสนุนกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ของชุมชนอย่างต่อเนื่อง คะแนนไม่เปลี่ยนแปลง

2. สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาในชุมชน คะแนนไม่เปลี่ยนแปลง

3. มีการทำงานร่วมกับภาคีอื่นทั้งในและนอกชุมชน คะแนนไม่เปลี่ยนแปลง

4. มีการผลักดันให้แผนงานกลุ่มท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของแผนงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คะแนนไม่เปลี่ยนแปลง

(2) กระจายรายได้อย่างเป็นธรรมและสร้างโอกาสในการมีรายได้เสริมมีหลักฐานและคะแนนการเปลี่ยนแปลงแสดงรายละเอียดได้ดังนี้

1. สมาชิกในกลุ่มมีโอกาสในการมีรายได้ภายใต้การจัดการในระบบหมุนเวียนการให้บริการท่องเที่ยว คะแนนไม่เปลี่ยนแปลง

2. มีการส่งเสริมให้กลุ่มท่องเที่ยวและสมาชิกซื้อและใช้ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตในชุมชน คะแนนไม่เปลี่ยนแปลง

3. กลุ่มท่องเที่ยวเปิดโอกาสให้ชาวบ้านและกลุ่มองค์กรต่าง ๆ จำหน่ายสินค้าให้กับนักท่องเที่ยว คะแนนเพิ่มขึ้น 1 คะแนน

4. มีการสนับสนุนให้สมาชิกในชุมชนมีการคิดค้นผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ๆ แก่นักท่องเที่ยวที่มาจากวัตถุดิบและภูมิปัญญาที่มีในท้องถิ่น คะแนนเพิ่มขึ้น 1 คะแนน

(3) การให้เกียรติด้านสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์มีหลักฐานและคะแนนการเปลี่ยนแปลงแสดงรายละเอียดได้ดังนี้

1. กลุ่มท่องเที่ยวไม่สนับสนุนการค้ายาเสพติด อบายมุข และการค้าประเวณี คะแนนไม่เปลี่ยนแปลง

2. เปิดโอกาสแก่เยาวชนสตรีผู้สูงอายุและคนพิการ ให้ได้รับประโยชน์และมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในกลุ่ม คะแนนเพิ่มขึ้น 1 คะแนน

3. ไม่มีการใช้แรงงานเด็กในบทบาทหน้าที่ที่เสี่ยงภัยหรือทำให้ขาดโอกาสในการศึกษา คะแนนไม่เปลี่ยนแปลง

4. กิจกรรมท่องเที่ยวที่มีการใช้ทรัพยากรร่วมกับเพื่อนบ้านจะต้องไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้งหรือรบกวนเพื่อนบ้าน คะแนนไม่เปลี่ยนแปลง

3) กลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านดงสามหมื่นจากตารางที่ 8 แสดงหลักฐานการกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่น สังคมและคุณภาพชีวิตหลังการพัฒนาของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมขนเดิมทั้ง 4 กลุ่ม 3 ประเด็น ได้แก่ 1) สนับสนุนการพัฒนาชุมชน 2)กระจายรายได้

อย่างเป็นธรรมและสร้างโอกาสในการมีรายได้เสริม และ 3)การให้เกียรติด้านสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ซึ่งสามารถอภิปรายแยกตามประเด็นต่างๆ ทั้ง 3 ประเด็นได้ดังนี้

(1) สนับสนุนการพัฒนาชุมชน มีหลักฐานและคะแนนการเปลี่ยนแปลงแสดงรายละเอียดได้ดังนี้

1. มีการจัดสรรรายได้เพื่อสนับสนุนกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ของชุมชนอย่างต่อเนื่องคะแนนไม่เปลี่ยนแปลง

2. สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาในชุมชนคะแนนไม่เปลี่ยนแปลง

3. มีการทำงานร่วมกับภาคีอื่นทั้งในและนอกชุมชน คะแนนไม่เปลี่ยนแปลง

4. มีการผลักดันให้แผนงานกลุ่มท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของแผนงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นคะแนนไม่เปลี่ยนแปลง

(2) กระจายรายได้อย่างเป็นธรรมและสร้างโอกาสในการมีรายได้เสริมมีหลักฐานและคะแนนการเปลี่ยนแปลงแสดงรายละเอียดได้ดังนี้

1. สมาชิกในกลุ่มมีโอกาสในการมีรายได้ภายใต้การจัดการในระบบหมุนเวียนการให้บริการท่องเที่ยว คะแนนไม่เปลี่ยนแปลง

2. มีการส่งเสริมให้กลุ่มท่องเที่ยวและสมาชิกซื้อและใช้ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตในชุมชน คะแนนไม่เปลี่ยนแปลง

3. กลุ่มท่องเที่ยวเปิดโอกาสให้ชาวบ้านและกลุ่มองค์กรต่าง ๆ จำหน่ายสินค้าให้กับนักท่องเที่ยวค ะแนนเพิ่มขึ้น 2 คะแนน

4. มีการสนับสนุนให้สมาชิกในชุมชนมีการคิดค้นผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ๆ แก่นักท่องเที่ยวที่มาจากวัตถุดิบและภูมิปัญญาที่มีในท้องถิ่น คะแนนเพิ่มขึ้น 2 คะแนน

(3) การให้เกียรติด้านสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์มีหลักฐานและคะแนนการเปลี่ยนแปลงแสดงรายละเอียดได้ดังนี้

1. กลุ่มท่องเที่ยวไม่สนับสนุนการค้ายาเสพติด อบายมุข และการค้าประเวณี คะแนนไม่เปลี่ยนแปลง

2. เปิดโอกาสแก่เยาวชนสตรีผู้สูงอายุและคนพิการ ให้ได้รับประโยชน์และมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในกลุ่ม คะแนนเพิ่มขึ้น 1 คะแนน

3. ไม่มีการใช้แรงงานเด็กในบทบาทหน้าที่ที่เสี่ยงภัยหรือทำให้ขาดโอกาสในการศึกษา คะแนนไม่เปลี่ยนแปลง

4. กิจกรรมท่องเที่ยวที่มีการใช้ทรัพยากรร่วมกับเพื่อนบ้านจะต้องไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้งหรือรบกวนเพื่อนบ้าน คะแนนไม่เปลี่ยนแปลง

4) กลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านเสาแดงจากตารางที่ 8 แสดงหลักฐานการกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่น สังคมและคุณภาพชีวิตหลังการพัฒนาของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมขนเดิมทั้ง 4 กลุ่ม 3 ประเด็น ได้แก่ 1) สนับสนุนการพัฒนาชุมชน 2)กระจายรายได้อย่างเป็นธรรมและสร้างโอกาสในการมีรายได้เสริม และ 3)การให้เกียรติด้านสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ซึ่งสามารถอภิปรายแยกตามประเด็นต่างๆ ทั้ง 3 ประเด็นได้ดังนี้

(1) สนับสนุนการพัฒนาชุมชน มีหลักฐานและคะแนนการเปลี่ยนแปลงแสดงรายละเอียดได้ดังนี้

1. มีการจัดสรรรายได้เพื่อสนับสนุนกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ของชุมชนอย่างต่อเนื่อง คะแนนไม่เปลี่ยนแปลง

2. สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาในชุมชน คะแนนไม่เปลี่ยนแปลง

3. มีการทำงานร่วมกับภาคีอื่นทั้งในและนอกชุมชน คะแนนไม่เปลี่ยนแปลง

4. มีการผลักดันให้แผนงานกลุ่มท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของแผนงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คะแนนไม่เปลี่ยนแปลง

(2) กระจายรายได้อย่างเป็นธรรมและสร้างโอกาสในการมีรายได้เสริมมีหลักฐานและคะแนนการเปลี่ยนแปลงแสดงรายละเอียดได้ดังนี้

1. สมาชิกในกลุ่มมีโอกาสในการมีรายได้ภายใต้การจัดการในระบบหมุนเวียนการให้บริการท่องเที่ยว คะแนนเพิ่มขึ้น 1 คะแนน

2. มีการส่งเสริมให้กลุ่มท่องเที่ยวและสมาชิกซื้อและใช้ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตในชุมชน คะแนนไม่เปลี่ยนแปลง

3. กลุ่มท่องเที่ยวเปิดโอกาสให้ชาวบ้านและกลุ่มองค์กรต่าง ๆ จำหน่ายสินค้าให้กับนักท่องเที่ยว คะแนนเพิ่มขึ้น 1 คะแนน

4. มีการสนับสนุนให้สมาชิกในชุมชนมีการคิดค้นผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ๆ แก่นักท่องเที่ยวที่มาจากวัตถุดิบและภูมิปัญญาที่มีในท้องถิ่น คะแนนเพิ่ม 1 คะแนน

(3) การให้เกียรติด้านสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์มีหลักฐานและคะแนนการเปลี่ยนแปลงแสดงรายละเอียดได้ดังนี้

1. กลุ่มท่องเที่ยวไม่สนับสนุนการค้ายาเสพติด อบายมุข และการค้าประเวณี คะแนนไม่เปลี่ยนแปลง

2. เปิดโอกาสแก่เยาวชนสตรีผู้สูงอายุและคนพิการ ให้ได้รับประโยชน์และมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในกลุ่ม คะแนนเพิ่มขึ้น 1 คะแนน

3. ไม่มีการใช้แรงงานเด็กในบทบาทหน้าที่ที่เสี่ยงภัยหรือทำให้ขาดโอกาสในการศึกษา คะแนนไม่เปลี่ยนแปลง

4. กิจกรรมท่องเที่ยวที่มีการใช้ทรัพยากรร่วมกับเพื่อนบ้านจะต้องไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้งหรือรบกวนเพื่อนบ้าน คะแนนไม่เปลี่ยนแปลง

1) กลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเหล่อชอ

ตารางที่ 40 หลักฐานการกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่น สังคมและคุณภาพชีวิตหลังการพัฒนาของกลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเหล่อชอ

เกณฑ์พิจารณา	คะแนนหลังพัฒนา	แนวทางการพัฒนา	คะแนนการเปลี่ยนแปลง
1. สนับสนุนการพัฒนาชุมชน			
1.1มีการจัดสรรรายได้ของกลุ่มเพื่อสนับสนุนกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ของชุมชนอย่างต่อเนื่อง	1	- จากวัตถุประสงค์ของการหักเงินรายได้เข้าเป็นกองทุนกลุ่มเพื่อสนับสนุนกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ แต่ยังไม่ได้ทำการสนับสนุนต่อเนื่อง เพราะเงินในกองทุนมีน้อย	-
1.2 สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาในชุมชน	2	- แกนนำและสมาชิกเป็นคนทำงานในชุมชนอย่างต่อเนื่องมาก่อนมีกลุ่มท่องเที่ยว - แกนนำและสมาชิกมีตำแหน่งหรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆของชุมชนก่อนมีกลุ่มท่องเที่ยว	-
1.3 มีการทำงานร่วมกับภาคีอื่นทั้งในและนอกชุมชน	2	- การดำเนินงานของคณะทำงานได้ส่งเสริม สนับสนุนการทำงานในรูปแบบเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนอำเภอกัลยาณิวัฒนา เพื่อให้เกิดการทำงานร่วมกัน เชื่อมโยงกิจกรรมซึ่งกันและกัน รวมถึงการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่าย (ภาคผนวก ช-16)	-
1.4 มีการผลักดันให้แผนงานกลุ่มท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของแผนงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	0		-
2. กระจายรายได้อย่างเป็นธรรมและสร้างโอกาสในการมีรายได้เสริม			
2.1 สมาชิกในกลุ่มมีโอกาสในการมีรายได้ภายใต้การจัดการในระบบหมุนเวียนการให้บริการท่องเที่ยว	2	- สมุดบันทึกประชุม(ภาคผนวก ฎ-7) - ตารางบันทึกการจัดคิว การกระจายนักท่องเที่ยว (ภาคผนวก ช-17)	-
2.2 มีการส่งเสริมให้กลุ่มท่องเที่ยวและสมาชิกซื้อและใช้ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตในชุมชน	1	-สมาชิกชิกกลุ่มการท่องเที่ยวทุกครัวเรือนจะทำของใช้เอง เช่น เสื้อผ้า ซึ่งจะมีความเป็นเอกลักษณ์ของชนเผ่า(ภาคผนวก ช-18)	-

เกณฑ์พิจารณา	คะแนนหลังพัฒนา	แนวทางการพัฒนา	คะแนนการเปลี่ยนแปลง
2.3 กลุ่มท่องเที่ยวเปิดโอกาสให้ชาวบ้านและกลุ่มองค์กรต่าง ๆ จำหน่ายสินค้าให้กับนักท่องเที่ยว	1	สมาชิกกลุ่มการท่องเที่ยวมีการทำผลิตภัณฑ์ เช่น ผ้าพันคอ ย่าม เป็นต้น เพื่อจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยวเป็นของที่ระลึก (ภาคผนวก ช-18)	+1
2.4 มีการสนับสนุนให้สมาชิกในชุมชนมีการคิดค้นผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ๆ แก่นักท่องเที่ยวที่มาจากวัตถุดิบและภูมิปัญญาที่มีในท้องถิ่น	2	- สมาชิกกลุ่มการท่องเที่ยวได้มีการคิดค้นกิจกรรมใหม่ เช่น การทำเมตอซูย่าง เป็นต้น เพื่อให้บริการกับนักท่องเที่ยว (ภาคผนวก ฎ-20)	+1
3. การให้เกียรติด้านสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์			
3.1 กลุ่มท่องเที่ยวไม่สนับสนุนการค้ายาเสพติด อบายมุข และการค้าประเวณี	2	- ระเบียบกลุ่ม (ภาคผนวก ช-6)	-
3.2 เปิดโอกาสแก่เยาวชนสตรี ผู้สูงอายุและคนพิการ ให้ได้รับประโยชน์และมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในกลุ่ม	2	- มีการชักชวนยุวชน ผู้สูงอายุ ที่สนใจเข้ามาร่วมทำกิจกรร เช่น เป็นผู้นำเที่ยว (ภาคผนวก ฎ-21)	+2
3.3 ไม่มีการใช้แรงงานเด็กในบทบาทหน้าที่ที่เสี่ยงภัยหรือทำให้ขาดโอกาสในการศึกษา	2	- สมาชิกกลุ่มทุกคนเป็นผู้ใหญ่ทั้งผู้หญิงและผู้ชายวัยทำงาน ในบางกิจกรรมจะมีการให้เยาวชนที่สนใจเข้ามาร่วมด้วยเพื่อเรียนรู้จากผู้ใหญ่จึงไม่ได้เป็นการใช้แรงงานเด็ก(ภาคผนวก ฎ-4)	-
3.4 กิจกรรมท่องเที่ยวที่มีการใช้ทรัพยากรร่วมกับเพื่อนบ้านจะต้องไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้งหรือรบกวนเพื่อนบ้าน	2	- ปัจจุบันกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อำเภอกัลยาณิวัฒนาได้รวมเป็นเครือข่ายระดับอำเภอ มีการนำเสนอกิจกรรมท่องเที่ยวที่เป็นจุดเด่นของแต่ละชุมชน มีการส่งต่อนักท่องเที่ยวซึ่งกันและกัน จึงไม่เกิดความขัดแย้งระหว่างกลุ่ม (ภาคผนวก ช-16)	-

2) กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านวัดจันทร์

ตารางที่ 41 หลักฐานการกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่น สังคมและคุณภาพชีวิตหลังการพัฒนาของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านวัดจันทร์

เกณฑ์พิจารณา	คะแนนหลังพัฒนา	แนวทางการพัฒนา	คะแนนการเปลี่ยนแปลง
1. สนับสนุนการพัฒนาชุมชน			
1.1 มีการจัดสรรรายได้ของกลุ่มเพื่อสนับสนุนกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ของชุมชนอย่างต่อเนื่อง	1	- จากวัตถุประสงค์ของการหักเงินรายได้เข้าเป็นกองทุนกลุ่มเพื่อสนับสนุนกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ แต่ยังไม่ได้ทำการสนับสนุนต่อเนื่อง เพราะเงินในกองทุนมีน้อย - มอบเงินให้กรรมการ ช่วยค่าเดินทางไปร่วมประชุมภายนอกชุมชน	-
1.2 สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาในชุมชน	2	- กรรมการกลุ่มการท่องเที่ยวมีตำแหน่งหรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆของชุมชน อาทิ นายเฉลิมชัย พิริยะวรคุณ เป็นผู้ใหญ่บ้าน และนางกัญญารัตน์ ลาภภพเพิ่มพูน เป็น อสม.ของหมู่บ้าน นางวัชรินทร์ คีรีชัยพฤกษา เป็นประธานกลุ่มแม่บ้าน	-
1.3 มีการทำงานร่วมกับภาคีอื่นทั้งในและนอกชุมชน	2	- การดำเนินงานของคณะทำงานได้ส่งเสริม สนับสนุนการทำงานในรูปแบบเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนอำเภอกัลยาณิวัฒนา เพื่อให้เกิดการทำงานร่วมกัน เชื่อมโยงกิจกรรมซึ่งกันและกัน รวมถึงการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่าย (ภาคผนวก ช-16) - มีการทำงานร่วมกับหน่วยจัดการต้นน้ำแจ่มน้อย และโรงพยาบาลวัดจันทร์เฉลิมพระเกียรติ ในการทำแนวกันไฟ และฝายชะลอน้ำ	-
1.4 มีการผลักดันให้แผนงานกลุ่มท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของแผนงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	0		-

เกณฑ์พิจารณา	คะแนนหลังพัฒนา	แนวทางการพัฒนา	คะแนนการเปลี่ยนแปลง
2. กระจายรายได้อย่างเป็นธรรมและสร้างโอกาสในการมีรายได้เสริม			
2.1 สมาชิกในกลุ่มมีโอกาสในการมีรายได้ภายใต้การจัดการในระบบหมุนเวียนการให้บริการท่องเที่ยว	2	- สมุดบันทึกประชุม (ภาคผนวก ฏ-7) - ตารางบันทึกการจัดคิว การกระจายนักท่องเที่ยว (ภาคผนวก ช-17)	-
2.2 มีการส่งเสริมให้กลุ่มท่องเที่ยวและสมาชิกซื้อและใช้ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตในชุมชน	1	-สมาชิกชิกกลุ่มการท่องเที่ยวทุกครัวเรือนจะทำของใช้เอง เช่น เสื้อผ้า ซึ่งจะมีความเป็นเอกลักษณ์ของชนเผ่า (ภาคผนวก ช-18)	-
2.3 กลุ่มท่องเที่ยวเปิดโอกาสให้ชาวบ้านและกลุ่มองค์กรต่าง ๆ จำหน่ายสินค้าให้กับนักท่องเที่ยว	2	สมาชิกกลุ่มการท่องเที่ยวมีการทำผลิตภัณฑ์ เช่น ผ้าพันคอ ย่าม เป็นต้น เพื่อจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยวเป็นของที่ระลึก (ภาคผนวก ช-18)	+1
2.4 มีการสนับสนุนให้สมาชิกในชุมชนมีการคิดค้นผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ๆ แก่นักท่องเที่ยวที่มาจากวัตถุดิบและภูมิปัญญาที่มีในท้องถิ่น	2	- สมาชิกกลุ่มการท่องเที่ยวได้มีการคิดค้นกิจกรรมใหม่ เช่น การตำข้าวเป็นต้น เพื่อให้บริการกับนักท่องเที่ยว (ภาคผนวก ฏ-20)	+1
3.การให้เกียรติด้านสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์			
3.1 กลุ่มท่องเที่ยวไม่สนับสนุนการค้ายาเสพติด อบายมุข และการค้าประเวณี	2	- ระเบียบกลุ่ม (ภาคผนวก ช-6)	-
3.2 เปิดโอกาสแก่เยาวชนสตรี ผู้สูงอายุและคนพิการ ให้ได้รับประโยชน์และมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในกลุ่ม	2	- มีการชักชวนยุวชน ผู้สูงอายุ ที่สนใจเข้ามาร่วมทำกิจกรร เช่น เป็นผู้นำเที่ยว (ภาคผนวก ฏ-21)	+1
3.3 ไม่มีการใช้แรงงานเด็กในบทบาทหน้าที่ที่เสี่ยงภัยหรือทำให้ขาดโอกาสในการศึกษา	2	- สมาชิกกลุ่มทุกคนเป็นผู้ใหญ่ทั้งผู้หญิง และผู้ชายวัยทำงาน ในบางกิจกรรมจะมีการให้เยาวชนที่สนใจเข้ามาร่วมด้วยเพื่อเรียนรู้จากผู้ใหญ่ จึงไม่ได้เป็นการใช้แรงงานเด็ก (ภาคผนวก ฏ-4)	-

เกณฑ์พิจารณา	คะแนนหลังพัฒนา	แนวทางการพัฒนา	คะแนนการเปลี่ยนแปลง
3.4 กิจกรรมท่องเที่ยวที่มีการใช้ทรัพยากรร่วมกับเพื่อนบ้านจะต้องไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้งหรือรบกวนเพื่อนบ้าน	2	- ปัจจุบันกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อำเภอกัลยาณิวัฒนาได้รวมเป็นเครือข่ายระดับอำเภอ มีการนำเสนอกิจกรรมท่องเที่ยวที่เป็นจุดเด่นของแต่ละชุมชน มีการส่งต่อนักท่องเที่ยวซึ่งกันและกัน จึงไม่เกิดความขัดแย้งระหว่างกลุ่ม (ภาคผนวก ช-16)	-

3) กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนดงสามหมื่น

ตารางที่ 42 หลักฐานการกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่น สังคมและคุณภาพชีวิตหลังการพัฒนาของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนดงสามหมื่น

เกณฑ์พิจารณา	คะแนนหลังการพัฒนา	แนวทางการพัฒนา	คะแนนการเปลี่ยนแปลง
1. สนับสนุนการพัฒนาชุมชน			
1.1 มีการจัดสรรรายได้ของกลุ่มเพื่อสนับสนุนกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ของชุมชนอย่างต่อเนื่อง	1	- มีการสนับสนุนชุดกีฬาให้แก่ชุมชน - มอบเงินบริจาคช่วยงานฌาปนกิจศพในหมู่บ้าน ศพละ 200 บาท ในนามกลุ่ม - มอบเงินให้กรรมการ ช่วยค่าเดินทางไปร่วมประชุมภายนอกชุมชน	-
1.2 สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาในชุมชน	2	- กรรมการกลุ่มการท่องเที่ยวมีตำแหน่งหรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆของชุมชน อาทิ นายธงชัย แซ่โซ้ง เป็น อสม.ของหมู่บ้าน และนายวรเดช เอกวิริยะดำรงค์ เป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	-
1.3 มีการทำงานร่วมกับภาคีอื่นทั้งในและนอกชุมชน	2	- การดำเนินงานของคณะทำงานได้ส่งเสริม สนับสนุนการทำงานในรูปแบบเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนอำเภอกัลยาณิวัฒนา เพื่อให้	-

เกณฑ์พิจารณา	คะแนนหลังการพัฒนา	แนวทางการพัฒนา	คะแนนการเปลี่ยนแปลง
		เกิดการทำงานร่วมกัน เชื่อมโยงกิจกรรมซึ่งกันและกัน รวมถึงการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่าย (ภาคผนวก ช-16) - ร่วมกับหน่วยจัดการต้นน้ำขุนแม่แจ่ม ทำแนวกันไฟ	
1.4 มีการผลักดันให้แผนงานกลุ่มท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของแผนงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	0		-
2. กระจายรายได้อย่างเป็นธรรมและสร้างโอกาสในการมีรายได้เสริม			
2.1 สมาชิกในกลุ่มมีโอกาสในการมีรายได้ภายใต้การจัดการในระบบหมุนเวียนการให้บริการท่องเที่ยว	2	- สมุดบันทึกประชุม (ภาคผนวก ฎ-7) - ตารางบันทึกการจัดคิว การกระจายนักท่องเที่ยว (ภาคผนวก ช-17)	-
2.2 มีการส่งเสริมให้กลุ่มท่องเที่ยวและสมาชิกซื้อและใช้ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตในชุมชน	1	-สมาชิกชิกกลุ่มการท่องเที่ยวทุกครัวเรือนจะทำของใช้เอง เช่น เสื้อผ้า ซึ่งจะมีความเป็นเอกลักษณ์ของชนเผ่า (ภาคผนวก ช-18)	-
2.3 กลุ่มท่องเที่ยวเปิดโอกาสให้ชาวบ้านและกลุ่มองค์กรต่าง ๆ จำหน่ายสินค้าให้กับนักท่องเที่ยว	2	สมาชิกกลุ่มการท่องเที่ยวมีการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ เช่น สตอเบอรี เป็นต้น เพื่อจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยว (ภาคผนวก ช-18)	+1
2.4 มีการสนับสนุนให้สมาชิกในชุมชนมีการคิดค้นผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ๆ แก่นักท่องเที่ยวที่มาจากวัตถุดิบและภูมิปัญญาที่มีในท้องถิ่น	2	- สมาชิกกลุ่มการท่องเที่ยวได้มีการคิดค้นกิจกรรมใหม่ เช่น การตำข้าวปุ๊ก เป็นต้น เพื่อให้บริการกับนักท่องเที่ยว (ภาคผนวก ฎ-20)	+1

เกณฑ์พิจารณา	คะแนนหลังการพัฒนา	แนวทางการพัฒนา	คะแนนการเปลี่ยนแปลง
3.การให้เกียรติด้านสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์			
3.1 กลุ่มท่องเที่ยวไม่สนับสนุนการค้ายาเสพติด อบายมุข และการค้าประเวณี	2	- ระเบียบกลุ่ม (ภาคผนวก ช-6)	-
3.2 เปิดโอกาสแก่เยาวชนสตรี ผู้สูงอายุและคนพิการ ให้ได้รับประโยชน์และมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในกลุ่ม	2	- มีการชักชวนยุวชน ผู้สูงอายุ ที่สนใจเข้ามาร่วมทำกิจกรร เช่น เป็นผู้นำเที่ยว (ภาคผนวก ฎ-21)	+1
3.3 ไม่มีการใช้แรงงานเด็กในบทบาทหน้าที่ที่เสี่ยงภัยหรือทำให้ขาดโอกาสในการศึกษา	2	- สมาชิกกลุ่มทุกคนเป็นผู้ใหญ่ทั้งผู้หญิง และผู้ชายวัยทำงาน ในบางกิจกรรมจะมีการให้เยาวชนที่สนใจเข้ามาร่วมด้วยเพื่อเรียนรู้จากผู้ใหญ่จึงไม่ได้เป็นการใช้แรงงานเด็ก(ภาคผนวก ฎ-4)	-
3.4 กิจกรรมท่องเที่ยวที่มีการใช้ทรัพยากรร่วมกับเพื่อนบ้านจะต้องไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้งหรือรบกวนเพื่อนบ้าน	2	- ปัจจุบันกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อำเภอกัลยาณิวัฒนาได้รวมเป็นเครือข่ายระดับอำเภอ มีการนำเสนอกิจกรรมท่องเที่ยวที่เป็นจุดเด่นของแต่ละชุมชน มีการส่งต่อนักท่องเที่ยวซึ่งกันและกันจึงไม่เกิดความขัดแย้งระหว่างกลุ่ม (ภาคผนวก ช-16)	-

4) กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านเสาแดง

ตารางที่ 43 หลักฐานการกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่น สังคมและคุณภาพชีวิตหลังการพัฒนาของกลุ่มกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านเสาแดง

เกณฑ์พิจารณา	คะแนนหลังพัฒนา	แนวทางการพัฒนา	คะแนนการเปลี่ยนแปลง
1. สนับสนุนการพัฒนาชุมชน			
1.1 มีการจัดสรรรายได้ของกลุ่มเพื่อสนับสนุนกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ของชุมชนอย่างต่อเนื่อง	1	-ให้สมาชิกกลุ่ม (นายทุน) ยืมเงินไปสร้างห้องน้ำบ้านพักโฮมสเตย์ - มอบเงินให้กรรมการ ช่วยค่าเดินทางไปร่วมประชุมภายนอกชุมชน	-
1.2 สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาในชุมชน	2	- กรรมการกลุ่มการท่องเที่ยวมีตำแหน่งหรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆของชุมชน อาทิ นายธีรศักดิ์ หลักศิลา เป็นสมาชิกอบต. นายสัตตบรรณ เลาว้าง และนายอนุเดช เมฆาภูมิธรรม เป็น อสม.ของหมู่บ้าน	-
1.3 มีการทำงานร่วมกับภาคีอื่นทั้งในและนอกชุมชน	2	- การดำเนินงานของคณะทำงานได้ส่งเสริม สนับสนุนการทำงานในรูปแบบเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนอำเภอกัลยาณิวัฒนา เพื่อให้เกิดการทำงานร่วมกัน เชื่อมโยงกิจกรรมซึ่งกันและกัน รวมถึงการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่าย (ภาคผนวก ช-16) - มีการทำงานร่วมกับสถานีพัฒนาการเกษตรพื้นที่ตามพระราชดำริ บ้านเสาแดง องค์การบริหารส่วนตำบลแจ่มหลวง และป่าไม้ ทำแนวกันไฟ	-
1.4 มีการผลักดันให้แผนงานกลุ่มท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของแผนงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	0		-

เกณฑ์พิจารณา	คะแนนหลังพัฒนา	แนวทางการพัฒนา	คะแนนการเปลี่ยนแปลง
2. กระจายรายได้อย่างเป็นธรรมและสร้างโอกาสในการมีรายได้เสริม			
2.1 สมาชิกในกลุ่มมีโอกาสในการมีรายได้ภายใต้การจัดการในระบบหมุนเวียนการให้บริการท่องเที่ยว	2	- สมุดบันทึกประชุม (ภาคผนวก ฎ-7) - ตารางบันทึกการจัดคิว การกระจายนักท่องเที่ยว (ภาคผนวก ช-17)	+1
2.2 มีการส่งเสริมให้กลุ่มท่องเที่ยวและสมาชิกซื้อและใช้ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตในชุมชน	1	-สมาชิกชิกกลุ่มการท่องเที่ยวทุกครัวเรือนจะทำของใช้เอง เช่น เสื้อผ้า ซึ่งจะมีความเป็นเอกลักษณ์ของชนเผ่า (ภาคผนวก ช-18)	-
2.3 กลุ่มท่องเที่ยวเปิดโอกาสให้ชาวบ้านและกลุ่มองค์กรต่าง ๆ จำหน่ายสินค้าให้กับนักท่องเที่ยว	2	สมาชิกกลุ่มการท่องเที่ยวมีการทำผลิตภัณฑ์ เช่น แก้วไม้ไผ่ เป็นต้น เพื่อจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยวเป็นของที่ระลึก (ภาคผนวก ช-18)	+1
2.4 มีการสนับสนุนให้สมาชิกในชุมชนมีการคิดค้นผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ๆ แก่นักท่องเที่ยวที่มาจากวัตถุดิบและภูมิปัญญาที่มีในท้องถิ่น	2	- สมาชิกกลุ่มการท่องเที่ยวได้มีการคิดค้นกิจกรรมใหม่ เช่น การเล่นสะบ้า เป็นต้น เพื่อให้บริการกับนักท่องเที่ยว (ภาคผนวก ฎ-20)	+1
3.การให้เกียรติด้านสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์			
3.1 กลุ่มท่องเที่ยวไม่สนับสนุนการค้ายาเสพติด อบายมุข และการค้าประเวณี	2	- ระเบียบกลุ่ม (ภาคผนวก ช-6)	-
3.2 เปิดโอกาสแก่เยาวชนสตรี ผู้สูงอายุและคนพิการ ให้ได้รับประโยชน์และมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในกลุ่ม	2	- มีการชักชวนยุวชน ผู้สูงอายุ ที่สนใจเข้ามาร่วมทำกิจกรร เช่น เป็นผู้นำเที่ยว (ภาคผนวก ฎ-21)	+1
3.3 ไม่มีการใช้แรงงานเด็กในบทบาทหน้าที่ที่เสี่ยงภัยหรือทำให้ขาดโอกาสในการศึกษา	2	- สมาชิกกลุ่มทุกคนเป็นผู้ใหญ่ทั้งผู้หญิง และผู้ชายวัยทำงาน ในบางกิจกรรมจะมีการให้เยาวชนที่สนใจเข้ามาร่วมด้วยเพื่อเรียนรู้จากผู้ใหญ่ จึงไม่ได้เป็นการใช้แรงงานเด็ก (ภาคผนวก ฎ-4)	-

เกณฑ์พิจารณา	คะแนนหลังพัฒนา	แนวทางการพัฒนา	คะแนนการเปลี่ยนแปลง
3.4 กิจกรรมท่องเที่ยวที่มีการใช้ทรัพยากรร่วมกับเพื่อนบ้านจะต้องไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้งหรือรบกวนเพื่อนบ้าน	2	- ปัจจุบันกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อำเภอกัลยาณิวัฒนาได้รวมเป็นเครือข่ายระดับอำเภอ มีการนำเสนอกิจกรรมท่องเที่ยวที่เป็นจุดเด่นของแต่ละชุมชน มีการส่งต่อนักท่องเที่ยวซึ่งกันและกัน จึงไม่เกิดความขัดแย้งระหว่างกลุ่ม (ภาคผนวก ช-16)	-

บทที่ 5
สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การขยายผลการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนผ่านการจัดการความรู้อย่างมีส่วนร่วม” ภายใต้แผนงานวิจัยการสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนบนพื้นที่สูงโดยใช้การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นเครื่องมือ กรณีศึกษา อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่(ระยะที่ 2) ใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมโดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อทบทวนและพัฒนาศักยภาพกลุ่มการท่องเที่ยวเดิมตามมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน ด้านการจัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชน และด้านการกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่นสังคมและคุณภาพชีวิต 2) เพื่อรวบรวมฐานความรู้กระบวนการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนใน 3 ประเด็นหลัก 3) เพื่อศึกษาบริบทชุมชนให้ทราบศักยภาพการเป็นชุมชนจัดการท่องเที่ยวแห่งใหม่ และ 4) เพื่อขยายผลการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนในอำเภอกัลยาณิวัฒนา โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และเชิงปริมาณ (Quantitative Research) กับกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษา 2 กลุ่มคือ 1) กลุ่มเป้าหมายการขยายผล และ 2)กลุ่มเป้าหมายในชุมชนท่องเที่ยวเดิมซึ่งคณะผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัยเป็น2 ตอน ตามกลุ่มเป้าหมายในการศึกษามีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. สรุปผลการวิจัย

1.1 กลุ่มเป้าหมายการขยายผล

1.1.1 กระบวนการพัฒนาเครื่องมือเพื่อพัฒนาศักยภาพกลุ่มท่องเที่ยวใหม่ คณะผู้วิจัยถอดบทเรียนกระบวนการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประกอบด้วยกิจกรรม 3 กิจกรรมหลัก ได้แก่ 1) การถอดบทเรียนกระบวนการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนจากคณะผู้วิจัยโครงการวิจัยย่อย 3 โครงการ ที่ได้ดำเนินกิจกรรมกับกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนเดิม 3 กลุ่มที่ ซึ่งได้รับสนับสนุนงบประมาณปี 2555 ของแผนงานวิจัยการสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนบนพื้นที่สูงโดยใช้การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นเครื่องมือ กรณีศึกษาอำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ ได้กระบวนการใน 3 ประเด็นหลัก2) คณะผู้วิจัยนำกระบวนการจากทั้ง 3 ประเด็นหลักไปถอดบทเรียนร่วมกับแกนนำในแต่ละกลุ่มท่องเที่ยวเดิม 4 กลุ่ม ซึ่งเป็นกลุ่มที่เกิดจากแผนงานวิจัยของปี 2555 จำนวน 3 กลุ่ม และกลุ่มที่เกิดนอกแผนงานวิจัย จำนวน 1 กลุ่ม คณะผู้วิจัยร่วมกันพิจารณาข้อเสนอแนะหรือสิ่งที่สะท้อนของแต่ละชุมชนในแต่ละประเด็นหลักว่ากิจกรรมใดควรปรับเพิ่มเข้าไปในกระบวนการเพื่อให้เป็นกระบวนการที่จะนำไปขยายผลต่อในชุมชนเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และ 3) ออกแบบกระบวนการและกิจกรรมการขยายผลต่อในชุมชนเป้าหมายใหม่ของอำเภอกัลยาณิวัฒนาใน 3 ประเด็นหลัก

1.1.2 การพัฒนาศักยภาพพี่เลี้ยงชุมชนคณะผู้วิจัยสร้างความเข้าใจกับแกนนำในแต่ละกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนเดิม 4 กลุ่ม เพื่อค้นหาแกนนำที่มีความพร้อมและมีความสนใจที่จะเป็นพี่เลี้ยงให้กับกลุ่มเป้าหมายใหม่ โดยมีพี่เลี้ยงชุมชนที่สนใจและมีความพร้อม จำนวน 5 คนถอดบทเรียนการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนตาม3ประเด็นหลักเพื่อให้เกิดความมั่นใจและเข้าใจ

ตรงกันในการจัดการความรู้ให้กับชุมชนเป้าหมายใหม่ตามแนวทางกระบวนการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อให้กระบวนการจัดการความรู้มีแนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจนคณะผู้วิจัยและพี่เลี้ยงชุมชนได้ร่วมกันออกแบบกระบวนการและกิจกรรมการจัดการความรู้ที่จะนำไปใช้ในการถ่ายทอดความรู้สูชุมชนเป้าหมายใหม่ ตามแนวทางกระบวนการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนใน 3 ประเด็นหลัก รวมถึงสรุปเนื้อหาความรู้ที่ใช้ในการจัดการความรู้และเครื่องมือที่จะใช้ในการถ่ายทอดประกอบด้วย 4 หัวข้อ ได้แก่ 1) การสร้างความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน (CBT) การบริหารจัดการ การให้บริการ และการจัดที่พักแบบโฮมสเตย์ 2) กิจกรรมท่องเที่ยวเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนอำเภอกัลยาณิวัฒนา 3) การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการสื่อความหมายและการนำเที่ยวและ 4) ความเข้าใจเกี่ยวกับการเก็บรวบรวมข้อมูลทุนชุมชน

1.1.3 การพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนกลุ่มเป้าหมายการขยายผลผ่านกระบวนการจัดการความรู้คณะผู้วิจัยมีข้อมูลเบื้องต้นในการคัดเลือกพื้นที่เป้าหมายการขยายผลแบบเจาะจง ใน 3 ตำบล และลงพื้นที่จัดประชุมอย่างไม่เป็นทางการเพื่อทำความเข้าใจกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในแต่ละตำบล เพื่อให้ได้พื้นที่เป้าหมายการขยายผลของอำเภอกัลยาณิวัฒนา ดังนี้ 1) ตำบลบ้านจันทร์ ขยายผลในเส้นทางตามรอยเสด็จพระราชดำเนินของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เริ่มจากศูนย์พัฒนาโครงการหลวงวัดจันทร์ บ้านเด่นไปโรงเรียนสหมิตรวิทยา บ้านหนองเจ็ดหน่วย 2) ตำบลแจ่มหลวง ขยายผลในหมู่บ้านบ้านห้วยบะบ้า และ 3) ตำบลแม่แดด ขยายผลในหมู่บ้านบ้านห้วยปู ในการเตรียมชุมชนด้านการท่องเที่ยวผ่านการจัดการความรู้คณะผู้วิจัยดำเนินกิจกรรมขั้นถ่ายทอดความรู้และขั้นลงมือปฏิบัติการพัฒนาตามเนื้อหาและกิจกรรมที่ออกแบบร่วมกับพี่เลี้ยงชุมชนเพื่อการจัดการความรู้สู่ชุมชนเป้าหมายใหม่ ซึ่งการมีส่วนร่วมของชุมชนเป้าหมายในกิจกรรมนี้ครอบคลุมกลุ่มอาชีพต่างๆ ทั้งเพศชายและหญิง และคนหลากหลายวัยทั้งผู้สูงอายุ วัยกลางคน และเยาวชนทั้งที่เป็นนักเรียนและจบการศึกษาแล้ว โดยดำเนินการตามกระบวนการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ การพัฒนาศักยภาพชุมชน การจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรชุมชน และการพัฒนาโปรแกรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สรุปกิจกรรมในแต่ละพื้นที่มีดังนี้

1.1.3.1 ตำบลบ้านจันทร์ เส้นทางตามรอยเสด็จพระราชดำเนินฯคณะผู้วิจัยเข้าพบหารือเรื่องพื้นที่และรูปแบบการท่องเที่ยวร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ โรงเรียนสหมิตรวิทยาศูนย์พัฒนาโครงการหลวงวัดจันทร์ และสมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ของอำเภอกัลยาณิวัฒนาซึ่งโรงเรียนสหมิตรวิทยานี้มีจุดที่พระองค์ประทับทรงงาน ณ ต้นไทร ที่ยังมีร่องรอยเป็นอนุสรณ์อยู่จนปัจจุบันนี้ คณะผู้วิจัยจัดกิจกรรมสำรวจเส้นทางด้วยการใช้ GPS เพื่อจัดทำแผนที่เส้นทางด้วยระบบภูมิศาสตร์สารสนเทศ GIS จากเส้นทางเสด็จพระราชดำเนินนี้สามารถเชื่อมไปเรียนรู้วิถีชีวิตของกลุ่มอาชีพและปราชญ์ของบ้านหนองเจ็ดหน่วยได้ กิจกรรมการฝึกปฏิบัติการนำชมตามเส้นทางให้ยุวชนนำเที่ยวของโรงเรียนสหมิตรวิทยา เนื่องจากนักเรียนโรงเรียนสหมิตรวิทยา และอาจารย์พรศรี สันติชัยชาญ ครูพี่เลี้ยง ได้ผ่านโครงการที่คณะผู้วิจัยได้อบรมพัฒนาไว้ ภายใต้โครงการการสร้างสุขด้วยปัญญาด้วยการเสริมสร้างการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านกระบวนการพัฒนายุวชนนำเที่ยวท้องถิ่น ได้รับทุนสนับสนุนการดำเนินงานตามโครงการสร้างสุขด้วยปัญญา ของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ประจำปีงบประมาณ 2556 (2557) โดยผู้อำนวยการโรงเรียน

สหมิตรวิทยา ยินดีให้ความร่วมมือจัดสถานที่ในการต้อนรับนักท่องเที่ยว และให้ใช้ยุวชนนำเที่ยวมานำเสนอประวัติของโรงเรียน และประวัติศาสตร์การเสด็จพระราชดำเนินประทับ ณ โรงเรียนแห่งนี้

1.1.3.2 ตำบลแจ่มหลวง ขยายผลในบ้านห้วยบะบ้าส่วนตำบลแม่แดด ขยายผลในบ้านห้วยปูโดยทั้ง 2 ตำบลมีกระบวนการและกิจกรรมแบบเดียวกันแต่จะเน้นมากน้อยแตกต่างกันไปตามสภาพปัญหาของแต่ละพื้นที่ที่ต่างกันกิจกรรมเริ่มจากคณะผู้วิจัยร่วมกับพี่เลี้ยงชุมชนเปิดเวทีสร้างความเข้าใจและรับฟังความคิดเห็นต่อการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชน และค้นหาแกนนำจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มีความสนใจและจะสามารถจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้ โดยที่บ้านห้วยบะบ้ามีแกนนำที่สนใจจำนวน 6 คนและบ้านห้วยปูมีแกนนำที่สนใจจำนวน 8 คน โดยทั้ง 2 หมู่บ้านนี้คณะผู้วิจัยเข้าไปแต่ละหมู่บ้านเพื่อใช้กระบวนการจัดการความรู้จากพี่เลี้ยงชุมชนถ่ายทอดกระบวนการและกิจกรรมที่ออกแบบไว้ประกอบด้วย4 หัวข้อ ได้แก่ 1) การสร้างความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน (CBT) การบริหารจัดการ การให้บริการ และการจัดที่พักแบบโฮมสเตย์ 2) กิจกรรมท่องเที่ยวเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนอำเภอกัลยาณิวัฒนา 3) สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการสื่อความหมายและการนำเที่ยวและ 4) ความเข้าใจเกี่ยวกับการเก็บรวบรวมข้อมูลทุนชุมชนด้วยการเปิดเวทีสนทนาระหว่างพี่เลี้ยงชุมชนและแกนนำของแต่ละหมู่บ้าน เป็นการบรรยายประกอบการใช้โปรแกรม Power Point นำเสนอให้เห็นภาพแต่ละหัวข้อ ซึ่งการถ่ายทอดความรู้ในแต่ละหัวข้อจะจัดเป็นระยะตามสภาพพื้นที่ตามความเหมาะสม และมีกิจกรรมทดลองเป็นนักท่องเที่ยวตามโปรแกรมของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน2 วัน 1 คืนพักในบ้านพักแบบโฮมย์สเตย์ เพื่อเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการจัดการการท่องเที่ยว กระบวนการนำเที่ยว และบทบาทหน้าที่ของผู้นำเที่ยว โดยแกนนำของบ้านห้วยบะบ้าทดลองเป็นนักท่องเที่ยวที่กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านเสาแดง ส่วนบ้านห้วยปูทดลองเป็นนักท่องเที่ยวที่กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านวัดจันทร์ และกลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเหล่อชอหลังการทดลองเป็นนักท่องเที่ยวให้แกนนำแต่ละหมู่บ้านเขียนแผนที่เดินดินในหมู่บ้านที่คิดว่าเป็นจุดเด่นจุดน่าสนใจสำหรับเป็นจุดหรือสถานที่ท่องเที่ยวและถอดบทเรียนการเป็นนักท่องเที่ยว จากนั้นพี่เลี้ยงชุมชน

กิจกรรมที่คณะผู้วิจัย พี่เลี้ยงชุมชนและแกนนำแต่ละหมู่บ้านลงสำรวจพื้นที่และแหล่งทรัพยากรของหมู่บ้านตนเอง และร่วมกันถอดบทเรียนหลังกิจกรรมการสำรวจเสร็จสิ้นลงกิจกรรมพี่เลี้ยงชุมชนลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานชุมชน 5 ด้านในแต่ละหมู่บ้านทบทวนกำหนดจุดสนใจเป็นเส้นทางเพื่อนำชมของแต่ละหมู่บ้าน แล้วร่วมกันสำรวจจุดนำชมแต่ละจุดเพื่อตรวจสอบความพร้อมและประมาณเวลาที่เหมาะสม จากนั้นนำมากำหนดเป็นโปรแกรมการท่องเที่ยวของแต่ละหมู่บ้าน กิจกรรมนี้กับกิจกรรมถ่ายทอดความรู้เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการสื่อความหมายและการนำเที่ยวทำให้แกนนำเข้าใจความสำคัญของข้อมูลของชุมชนมากขึ้น

จากกิจกรรมการถ่ายทอดความรู้ของพี่เลี้ยงชุมชนเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน (CBT) การบริหารจัดการ การให้บริการ และการจัดที่พักแบบโฮมสเตย์ เพื่อทำให้แกนนำเข้าใจว่าจะต้องมีผู้ให้บริการเมื่อมีนักท่องเที่ยว ผู้ให้บริการกับนักท่องเที่ยวจะเป็นใครบ้าง จะมาพักที่ไหน และจะคิดราคากับนักท่องเที่ยวอย่างไร คนในหมู่บ้านจะได้ประโยชน์อะไรจากนักท่องเที่ยวเข้าใจถึงความสำคัญของการทำงานร่วมกันเป็นทีม การมีคณะกรรมการ บทบาทหน้าที่ของกรรมการและโครงสร้างองค์กร การให้บริการที่พักแบบโฮมสเตย์การคิดราคาจากโปรแกรมท่องเที่ยวที่กำหนดไว้

รวมถึงการจัดสรรรายได้จากการท่องเที่ยวให้กับกองทุนการท่องเที่ยวสรุป บ้านห้วยบะบ้าเสนอชื่อคณะกรรมการกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านห้วยบะบ้า จำนวน 6 คน และผู้ให้บริการที่พักแบบโฮมสเตย์จำนวน 6 คนและบ้านห้วยปู เสนอชื่อคณะกรรมการกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านห้วยปู จำนวน 6 คน และผู้ให้บริการที่พักแบบโฮมสเตย์ จำนวน 4 คน

1.1.3.3 คณะผู้วิจัยจัดโปรแกรมให้นักท่องเที่ยวอาสาสมัคร จำนวน 7 คน เพื่อประเมินเส้นทางและโปรแกรมใหม่ของอำเภอกัลยาณิวัฒนาที่กำหนดขึ้นของบ้านห้วยปู เส้นทางเสด็จพระราชดำเนินฯ และบ้านห้วยบะบ้า โดยเส้นทางบ้านห้วยปูเน้นการเรียนรู้วิถีชีวิตในหมู่บ้าน ฐานอาชีพต่างๆ และนอนพักบ้านโฮมสเตย์ 1 คืน ส่วนเส้นทางเสด็จพระราชดำเนินเดินตามเส้นทางจากศูนย์พัฒนาโครงการหลวงวัดจันทร์ไปโรงเรียนสหมิตรวิทยา มียุวชนนำเที่ยวเข้าร่วม 6คน และครูพี่เลี้ยง 1 คน และเส้นทางบ้านห้วยบะบ้าเน้นการเรียนรู้วิถีชีวิตด้วยการเดินป่าและการใช้สมุนไพร และนอนบ้านพักโฮมสเตย์ 1 คืน

จากนั้นให้นักท่องเที่ยวอาสาสมัครประเมินเส้นทางและกิจกรรมและให้ข้อเสนอแนะลงในแบบสำรวจความคิดเห็นผลการประเมินแสดงได้ดังนี้ 1) เส้นทางเสด็จพระราชดำเนิน นักท่องเที่ยวอาสาสมัครมีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับดีเมื่อจำแนกรายด้าน ได้แก่ การปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำเที่ยว และกิจกรรมท่องเที่ยวที่มีไว้บริการ ก็มีความพึงพอใจอยู่ในระดับดี 2) เส้นทางบ้านห้วยบะบ้า นักท่องเที่ยวอาสาสมัครมีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับดี เมื่อจำแนกรายด้าน ได้แก่ บ้านพัก การปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำเที่ยว และกิจกรรมท่องเที่ยวที่มีไว้บริการ ก็มีความพึงพอใจอยู่ในระดับดี และ 3) เส้นทางบ้านห้วยปู นักท่องเที่ยวอาสาสมัครมีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับดี เมื่อจำแนกรายด้าน ได้แก่ บ้านพัก การปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำเที่ยว และกิจกรรมท่องเที่ยวที่มีไว้บริการก็มีความพึงพอใจอยู่ในระดับดี

1.1.4 สรุปผลการจัดการความรู้คณะผู้วิจัยจัดให้มีการสรุปบทเรียนของพี่เลี้ยงชุมชนหลังเสร็จกระบวนการเพื่อร่วมพิจารณาความสำเร็จของงาน วิเคราะห์สาเหตุและข้อเสนอแนะในการจัดการความรู้สู่ชุมชนกลุ่มเป้าหมายใหม่ ผลการสรุปบทเรียนมีดังต่อไปนี้

1.1.4.1 การใช้พี่เลี้ยงที่เป็นชาติพันธุ์ พี่เลี้ยงชุมชนเห็นว่ามีความเหมาะสมเนื่องจากใช้ภาษาเดียวกัน สามารถสื่อสารและอธิบายได้อย่างละเอียดชัดเจน

1.1.4.2 เครื่องมือและกิจกรรมที่ใช้ มีการใช้ Power Point Presentation ในการถ่ายทอดความรู้ทำให้ชุมชนเห็นภาพจริงชัดเจนในทุกชุดความรู้ ยกเว้นการสื่อความหมายและขั้นตอนการนำเที่ยว เพราะไม่สามารถทำให้เข้าใจได้ชัดเจน จะต้องยกตัวอย่างเป็นเรื่องๆ โดยมีการเขียนประกอบเพื่อสรุปเป็นขั้นตอน และต้องให้ชุมชนได้ทดลองฝึกปฏิบัติ และการสำรวจพื้นที่จริงดีเพราะทำให้เห็นสภาพจริงและจะเสนอแนะได้ชัดเจนขึ้น

1.1.4.3 การประเมินความสำเร็จของการจัดการความรู้ตามประเด็นหลัก 3 ประเด็น ได้แก่ การพัฒนาคน คือเกิดการพัฒนากลุ่มเป้าหมายใหม่ในการบริหารจัดการท่องเที่ยว การพัฒนาข้อมูลทรัพยากรชุมชนคือเกิดฐานข้อมูลทรัพยากรชุมชนที่สามารถนำไปกำหนดเป็นจุดสนใจทางการท่องเที่ยวได้ และการพัฒนาเส้นทางและโปรแกรมการท่องเที่ยว คือเกิดเส้นทางท่องเที่ยวและโปรแกรมการท่องเที่ยว ที่สามารถก่อให้เกิดรายได้เสริมแก่ชุมชนท้องถิ่นได้

1.1.4.4 ข้อเสนอแนะจากพี่เลี้ยงชุมชนต่อกระบวนการจัดการความรู้1) ควรมีการสร้างความเข้าใจและช่วยเหลือสนับสนุนชุมชนให้มีความต่อเนื่องเพื่อให้เกิดความมั่นใจและความเชื่อถือในชุมชนว่าการท่องเที่ยวโดยชุมชนเกิดได้จริง 2) ควรต้องให้มีประสบการณ์ในการเห็นตัวอย่างที่ดี เพื่อจะสามารถเข้าใจและนำมาปรับใช้ได้ต่อไป 3) ต้องให้มีประสบการณ์ฝึกปฏิบัติจริงในการรับนักท่องเที่ยว4) เพิ่มกิจกรรมที่ทำให้ชุมชนตระหนักและสามารถต่อยอดในเรื่องของการค้นหาข้อมูลเพิ่มเติม

1.1.5 การประเมินผลการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อวัดระดับความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังกระบวนการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ใน 3 ประเด็นหลักแกนนำกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่เกิดขึ้นใหม่ทั้ง 2 ชุมชนคือ บ้านห้วยบะบ้าและบ้านห้วยปู ส่วนชุมชนบ้านเด่นและบ้านหนองเจ็ดหน่วยที่เป็นแกนนำในการขับเคลื่อนเส้นทางท่องเที่ยวเคยผ่านกระบวนการพัฒนาศักยภาพกับคณะผู้วิจัยแล้วจึงไม่เก็บข้อมูลในขั้นตอนนี้ โดยใช้แบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลจากแกนนำเป็นรายบุคคลก่อนเริ่มกระบวนการพัฒนาตามประเด็นเป้าหมายหลัก 3 ประเด็น เมื่อดำเนินกิจกรรมเสร็จสิ้นตามกระบวนการแล้ว คณะผู้วิจัยใช้แบบสอบถามชุดเดิมแจกให้แกนนำเป็นรายบุคคล แล้วนำแบบสอบถามทั้งชุดก่อนและชุดหลังการพัฒนาศักยภาพกลับมาวิเคราะห์ข้อมูลผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปดังนี้

1.1.5.1 ข้อมูลทั่วไปของแกนนำกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนพบว่า แกนนำทั้งหมดจำนวน 14 คน เป็นคนในบ้านห้วยบะบ้า จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 42.9 และบ้านห้วยปู จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 57.1 เป็นเพศชาย จำนวนมากที่สุด คือ 13 คน คิดเป็นร้อยละ 92.9 มีอายุอยู่ระหว่าง 36-40 ปี มากที่สุด คือ จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 28.6 ส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 35.7 ส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกร มีจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 71.4 ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในชุมชนมากกว่า 10 ปี จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 85.7

แกนนำกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนทั้ง 2 กลุ่มพบว่า มีประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งทางเมืองและการปกครองท้องถิ่น จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 35.7 ประสบการณ์ในการเป็นอาสาสมัครทำงานในชุมชน จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 35.7 และประสบการณ์ในตำแหน่งแกนนำกลุ่มต่างๆ ในชุมชน จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 42.9ด้านประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งผู้นำชุมชนที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ พบว่า มีประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือการปกครองส่วนท้องถิ่น ตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน จำนวนมากที่สุด คือ 3 คน คิดเป็นร้อยละ 21.43 ประสบการณ์ในตำแหน่งอาสาสมัครทำงานในชุมชน เป็นอาสาสมัครที่ทำงานในชุมชนตำแหน่งต่างๆ จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 35.71 ประสบการณ์ในตำแหน่งแกนนำกลุ่มต่างๆ ในชุมชน เป็นกรรมการกลุ่มออมทรัพย์ จำนวนมากที่สุด คือ 4 คน คิดเป็นร้อยละ 28.57

1.1.5.2 ผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการพัฒนาของแกนนำกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเด็นหลักการพัฒนาศักยภาพชุมชนภาพรวม 2 ชุมชน พบว่า หลังการพัฒนามีค่าเฉลี่ย 1.67ซึ่งสูงกว่าก่อนการพัฒนาที่มีค่าเฉลี่ย 1.34ค่า t เท่ากับ 4.816 แสดงให้เห็นว่า ค่าเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจประเด็นหลักการพัฒนาศักยภาพชุมชนก่อนการพัฒนาไม่เท่ากับหลังการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 โดยเมื่อทดสอบจำแนกตามหมู่บ้าน พบว่า บ้านห้วยบะบ้า หลังการพัฒนามีค่าเฉลี่ย 1.63ซึ่งสูงกว่าก่อนการพัฒนาที่มี

ค่าเฉลี่ย1.33ค่า t เท่ากับ 4.772แสดงให้เห็นว่า ค่าเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจประเด็นหลักการพัฒนาศักยภาพชุมชนก่อนการพัฒนาไม่เท่ากับหลังการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 และบ้านห้วยปูหลังการพัฒนามีค่าเฉลี่ย 1.70 ซึ่งสูงกว่าก่อนการพัฒนาที่มีค่าเฉลี่ย 1.35ค่า t เท่ากับ 3.119แสดงให้เห็นว่า ค่าเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจประเด็นหลักการพัฒนาศักยภาพชุมชนก่อนการพัฒนาไม่เท่ากับหลังการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการพัฒนาของแกนนำกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเด็นหลักการจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรชุมชนภาพรวม 2 ชุมชน พบว่า หลังการพัฒนามีค่าเฉลี่ย 1.72ซึ่งสูงกว่าก่อนการพัฒนาที่มีค่าเฉลี่ย 1.33ค่า t เท่ากับ 4.991 แสดงให้เห็นว่า ค่าเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจประเด็นหลักการจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรชุมชนก่อนการพัฒนาไม่เท่ากับหลังการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 โดยเมื่อทดสอบจำแนกตามหมู่บ้าน พบว่า บ้านห้วยบะบ้า หลังการพัฒนามีค่าเฉลี่ย 1.75ซึ่งสูงกว่าก่อนการพัฒนาที่มีค่าเฉลี่ย 1.32ค่า t เท่ากับ 4.967แสดงให้เห็นว่า ค่าเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจประเด็นหลักการจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรชุมชนก่อนการพัฒนาไม่เท่ากับหลังการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 และบ้านห้วยปูหลังการพัฒนามีค่าเฉลี่ย 1.69 ซึ่งสูงกว่าก่อนการพัฒนาที่มีค่าเฉลี่ย 1.34ค่า t เท่ากับ 2.866แสดงให้เห็นว่า ค่าเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจประเด็นหลักการจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรชุมชนก่อนการพัฒนาไม่เท่ากับหลังการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการพัฒนาของแกนนำกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเด็นหลักการพัฒนาโปรแกรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ภาพรวม 2 ชุมชน พบว่า หลังการพัฒนามีค่าเฉลี่ย 1.63ซึ่งสูงกว่าก่อนการพัฒนาที่มีค่าเฉลี่ย 1.32ค่า t เท่ากับ 5.363 แสดงให้เห็นว่า ค่าเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจประเด็นหลักการพัฒนาโปรแกรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ก่อนการพัฒนาไม่เท่ากับหลังการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 โดยเมื่อทดสอบจำแนกตามหมู่บ้าน พบว่า บ้านห้วยบะบ้า หลังการพัฒนามีค่าเฉลี่ย 1.60ซึ่งสูงกว่าก่อนการพัฒนาที่มีค่าเฉลี่ย 1.34ค่า t เท่ากับ 4.050แสดงให้เห็นว่า ค่าเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจประเด็นหลักการพัฒนาโปรแกรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ก่อนการพัฒนาไม่เท่ากับหลังการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 และบ้านห้วยปูหลังการพัฒนามีค่าเฉลี่ย 1.66 ซึ่งสูงกว่าก่อนการพัฒนาที่มีค่าเฉลี่ย 1.31ค่า t เท่ากับ 3.862แสดงให้เห็นว่า ค่าเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจประเด็นหลักการพัฒนาโปรแกรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ก่อนการพัฒนาไม่เท่ากับหลังการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

1.2 กลุ่มเป้าหมายในชุมชนท่องเที่ยวเดิม

1.2.1 สภาพก่อนการพัฒนาของกลุ่มการท่องเที่ยวเดิมกลุ่มเป้าหมายในชุมชนท่องเที่ยวเดิมของอำเภอกัลยาณิวัฒนา ประกอบด้วย 4 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเหล่อชอ2) กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านวัดจันทร์ 3) กลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนดงสามหมื่น และ 4) กลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านเสาแดง คณะผู้วิจัยร่วมกับแกนนำกลุ่มท่องเที่ยวเดิมทำการประเมิน

ตนเองตามแบบมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านที่ 1 และด้านที่ 2 ทั้ง 4 กลุ่ม แสดงรายละเอียดได้ดังนี้

มาตรฐานด้านที่ 1 การจัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชนคณะผู้วิจัยทำการประเมินตนเองของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนเดิมตามมาตรฐานด้านที่ 1 พบสภาพการจัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชนก่อนการพัฒนา6 ประเด็น ภาพรวมทั้ง 4 กลุ่มมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ปานกลาง” (ค่าเฉลี่ย 0.98) และเมื่อดูรายกลุ่มก็มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางคือกลุ่มเหล่อชอ บ้านวัดจันทร์ บ้านดงสามหมื่น และบ้านเสาแดง (ค่าเฉลี่ย 0.91, 1.01, 1.02 และ 0.96 ตามลำดับ) ส่วนมาตรฐานด้านที่ 2การท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่นสังคมและคุณภาพชีวิตคณะผู้วิจัยทำการประเมินตนเองของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนเดิมตามมาตรฐานด้านที่ 2 พบสภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่นสังคมและคุณภาพชีวิตก่อนการพัฒนา3 ประเด็น ภาพรวมทั้ง 4 กลุ่มมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ดี” (ค่าเฉลี่ย 1.35) และเมื่อดูรายกลุ่มที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับดี ได้แก่ บ้านวัดจันทร์ บ้านเสาแดง และบ้านดงสามหมื่น (ค่าเฉลี่ย 1.42, 1.42, และ 1.33ตามลำดับ) ส่วนกลุ่มเหล่อชอมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 1.25)

ด้านภาพรวมสัดส่วนการปฏิบัติตามมาตรฐานด้านที่ 1 การจัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชนก่อนการพัฒนา 6 ประเด็นภาพรวมทั้ง 4 กลุ่มมีการปฏิบัติแล้ว ดูรายประเด็นพบว่า ประเด็นที่ 1 ระบบการบริหารจัดการโดยชุมชนแบบบูรณาการ ทั้ง 8 ด้านทุกกลุ่มมีการปฏิบัติแล้วร้อยละ 80.00 ประเด็นที่ 2 การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวและชุมชนทุกกลุ่มมีการปฏิบัติแล้วร้อยละ 100.00 ประเด็นที่ 3 การเสริมศักยภาพของคนในกลุ่มและชุมชน บ้านเสาแดง บ้านวัดจันทร์ และบ้านดงสามหมื่น มีการปฏิบัติแล้วร้อยละ 75.00 ส่วนกลุ่มเหล่อชอ มีการปฏิบัติแล้วร้อยละ 50.00ประเด็นที่ 4 มีระบบประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวกลุ่มท่องเที่ยวและชุมชนที่ครอบคลุมทั้ง 8 ด้านทุกกลุ่มมีการปฏิบัติแล้วร้อยละ 75.00 ประเด็นที่ 5 การปฏิบัติตามกฎระเบียบทั้งคนในชุมชนและนักท่องเที่ยวทุกกลุ่มมีการปฏิบัติแล้วร้อยละ 66.67 และประเด็นที่ 6 การตลาดและประชาสัมพันธ์อย่างรับผิดชอบ ทุกกลุ่มมีการปฏิบัติแล้วร้อยละ 100.00

ส่วนด้านภาพรวมสัดส่วนการปฏิบัติตามมาตรฐานด้านที่ 2การกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่นสังคมและคุณภาพชีวิตก่อนการพัฒนาก่อนการพัฒนา 3ประเด็น ภาพรวมทั้ง 4 กลุ่มมีการปฏิบัติแล้ว ดูรายประเด็น พบว่า ประเด็นที่ 1 การสนับสนุนการพัฒนาชุมชนพบว่าทุกกลุ่มมีการปฏิบัติแล้วร้อยละ 75.00ประเด็นที่ 2 การกระจายรายได้อย่างเป็นธรรมและสร้างโอกาสในการมีรายได้เสริมพบว่าบ้านเสาแดง บ้านวัดจันทร์ และบ้านดงสามหมื่น มีการปฏิบัติแล้วร้อยละ 100.00 ส่วนกลุ่มเหล่อชอมีการปฏิบัติแล้วร้อยละ 75.00 ประเด็นที่ 3 การให้เกียรติด้านสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ พบว่า บ้านเสาแดง บ้านวัดจันทร์ และบ้านดงสามหมื่น มีการปฏิบัติแล้วร้อยละ 100.00 ส่วนกลุ่มเหล่อชอมีการปฏิบัติแล้วร้อยละ 75.00

คณะผู้วิจัยและแกนนำกลุ่มท่องเที่ยวเดิมได้ร่วมกันพิจารณาหลักฐานการปฏิบัติตามมาตรฐานด้านที่ 1การจัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชนก่อนการพัฒนา และมาตรฐานด้านที่ 2การกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่นสังคมและคุณภาพชีวิต เพื่อประเมินสภาพตามมาตรฐานด้านที่ 1 และด้านที่ 2ทั้ง 4 กลุ่มให้เป็นแนวทางเดียวกัน ตามเกณฑ์การประเมินที่กำหนดเป็น 3

ระดับ ได้แก่ 0 = ไม่มีการปฏิบัติตามมาตรฐาน1 = ระดับปานกลาง มีการปฏิบัติแต่ยังไม่ปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ และไม่มีหลักฐานอ้างอิงที่ชัดเจนและ 2 = ระดับดี มีการปฏิบัติสม่ำเสมอ และมีหลักฐานอ้างอิง

1.2.2 แนวทางการศึกษาและพัฒนาศักยภาพที่เน้นกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR)ของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนเดิมตามมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านที่ 1 และด้านที่ 2 ทั้ง4 กลุ่ม คณะผู้วิจัยจัดกิจกรรมเป็น 2 ลักษณะ คือ 1) กระบวนการร่วมที่ใช้ในการศึกษาและพัฒนาศักยภาพกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน และ 2) กระบวนการที่ใช้ในการศึกษาและพัฒนาศักยภาพกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนแยกเป็นรายกลุ่ม มีรายละเอียดดังนี้

1.2.2.1 กระบวนการร่วมที่ใช้ในการศึกษาและพัฒนาศักยภาพกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน จำเป็นต้องจัดกิจกรรมร่วมกันเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างการจัดกิจกรรม ประกอบด้วย 4 กิจกรรม ได้แก่

1) กิจกรรมการศึกษาดูงานคณะกรรมการกลุ่มท่องเที่ยวทั้ง 4 กลุ่มไปศึกษาดูงานร่วมกันใน 3 กลุ่มท่องเที่ยวทางภาคตะวันออกของประเทศไทย 1) กลุ่มการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตำบลห้วยแร้งโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน อำเภอเมือง จังหวัดตราด2) ศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนและผู้สูงอายุบ้านจำรุง (จำรุงบน) และ 3) สภาองค์กรชุมชนตำบลเนินฆ้อมหาวิทยาลัยบ้านนอก (จำรุงล่าง) ทั้ง 2 กลุ่มนี้ตั้งอยู่หมู่ที่ 7 ตำบลเนินฆ้อ อำเภอแกลง จังหวัดระยองสำหรับบ้านจำรุงนี้มีกลุ่มที่ทำท่องเที่ยวแข่งกันเองภายในหมู่บ้านอยู่ 2 กลุ่ม แบ่งออกเป็นจำรุงล่างกับจำรุงบนสาเหตุมาจากนายชาติชาย เหลืองเจริญอดีตผู้ใหญ่บ้านผู้ก่อตั้งกลุ่มการท่องเที่ยว“ศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนและผู้สูงอายุบ้านจำรุง” (จำรุงบน) กลุ่มนี้หมดวาระลงแล้วไม่ได้รับเลือกตั้งอีก แต่ชาวบ้านเลือกนายชาตรี ก่อเกื้อ เป็นผู้ใหญ่บ้านคนใหม่ ซึ่งนายชาตรี ผู้ใหญ่บ้านคนใหม่นี้ก็ดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวร่วมกับชาวบ้านต่อไป นายชาติชาย อดีตผู้ใหญ่บ้านจึงไปตั้งกลุ่มท่องเที่ยวใหม่โดยมีหน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุน ใช้ชื่อว่า “สภาองค์กรชุมชนตำบลเนินฆ้อมหาวิทยาลัยบ้านนอก” (จำรุงล่าง) ดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเหมือนกันและแข่งขันกันเองคณะผู้วิจัยมอบหมายประเด็นในการศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชุมชนตามวัตถุประสงค์ของกิจกรรมการศึกษาดูงาน ซึ่งสามารถสรุปประเด็นและผลการศึกษาดูงานได้ดังนี้

(1) ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนในแต่ละกลุ่มสรุปได้ดังนี้กลุ่มการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตำบลห้วยแร้งโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน พบว่า มีนักวิชาการเข้ามาทำงานวิจัยเพื่อแก้ปัญหาทรัพยากรของชุมชน และเห็นศักยภาพของพื้นที่ที่จะทำท่องเที่ยว ระยะแรกมีคนมาร่วมเป็นร้อยแล้วก็ค่อยๆ ลดลงจนเหลือประมาณ 10 คนที่มีความตั้งใจจริงที่จะใช้การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาเรื่องทรัพยากรของชุมชน คณะกรรมการกลุ่มท่องเที่ยวเป็นชาวบ้านทั้งหมด ไม่มีผู้นำหมู่บ้านเข้ามาร่วม แต่จากความเข้มแข็งและต่อเนื่องทำให้ปัจจุบันได้รับความร่วมมือจากเยาวชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กลุ่มใช้เวลานับสิบปีกว่าจะสามารถจัดการการท่องเที่ยวจนปัจจุบันประสบความสำเร็จ มีชื่อเสียงและได้รับรางวัลระดับประเทศ มีการเชื่อมโยงกิจกรรมจากหลายหมู่บ้านทั้งตำบลมาทำกิจกรรมการท่องเที่ยวร่วมกันส่วนศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนและผู้สูงอายุบ้านจำรุงพบว่า คณะกรรมการและสมาชิกมีส่วนร่วมในการต้อนรับนักท่องเที่ยวร่วมกันอย่างเข้มแข็งและสามัคคี มีการแบ่งหน้าที่กันให้เห็นชัดเจนในการต้อนรับ การจัดอาหารมื้อเย็นที่รับประทานร่วมกัน และมีเยาวชนลูกหลานสมาชิกมาแสดงต้อนรับนักท่องเที่ยวและสภาองค์กรชุมชนตำบลเนินฆ้อมหาวิทยาลัยบ้านนอก พบว่า ในการต้อนรับและร่วม

กิจกรรมการท่องเที่ยวกับนักท่องเที่ยวมีเพียงตัวแทนมาทำหน้าที่ไม่มีกรรมการหรือสมาชิกมามีส่วนร่วมให้เห็นภาพการทำงานแบบกลุ่ม ส่วนการจัดอาหารมื้อเที่ยงที่คณะศึกษาดูงานรับประทานร่วมกัน มีผู้รับผิดชอบชัดเจนทำเป็นระบบเหมือนร้านอาหาร

(2) ด้านบ้านพักแบบโฮมสเตย์คณะผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มชายหญิง และตามตำแหน่งในกลุ่ม เช่น กลุ่มแม่บ้านที่ทำบ้านพักแบบโฮมสเตย์ กลุ่มแม่บ้านทำอาหาร พักอยู่ด้วยกัน เป็นต้น เพื่อให้สัมภาษณ์ไปในประเด็นใกล้เคียงกันหรือประเด็นเดียวกัน ซึ่งคณะศึกษาดูงานได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเจ้าของบ้านพักทั้งเรื่องของอาชีพชีวิตความเป็นอยู่ ใน 2 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตำบลห้วยแร้งโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนและศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนและผู้สูงอายุบ้านจำรุงพบว่า ทั้ง 2 ชุมชนเหมือนกัน คืออาชีพหลักคือการทำสวนผลไม้ เช่น ทุเรียน เงาะ เป็นต้น และการทำสวนยางพารา คณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มต้องมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของกลุ่ม เช่น กิจกรรมการมาต้อนรับนักท่องเที่ยว กิจกรรมในฐานการเรียนรู้เป็นต้น

(3) ด้านการออกแบบโปรแกรมและกิจกรรมการท่องเที่ยว กลุ่มการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตำบลห้วยแร้งโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนประกอบด้วย 1) กิจกรรมที่ให้นักท่องเที่ยวเรียนรู้วิถีชีวิตที่ผูกพันกับแม่น้ำห้วยแร้ง นั่งเรือชมลำน้ำ และให้ความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติ 2 ฝั่ง และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญของชุมชนคือ “ต้นจาก” ถ่ายทอดความรู้ด้านการใช้ประโยชน์จากต้นจากตั้งแต่ผล ลำต้นและใบ และให้นักท่องเที่ยวร่วมปลูกต้นจากริมฝั่งแม่น้ำ 2) กิจกรรมในฐานอาชีพ เช่น การทำน้ำมันมะพร้าวสกัดเย็น การทำน้ำเอ็นไซด์จากผลไม้ในท้องถิ่น การทำขนมจากแบบโบราณ และ 3)กิจกรรมการทำ “ข้าวห่อกาบหมาก” ซึ่งมีในอดีตแต่ได้สูญหายไปแล้ว กลุ่มท่องเที่ยวได้รื้อฟื้นภูมิปัญญาของชุมชน ซึ่งใช้ประโยชน์วัสดุธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชนส่วนศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนและผู้สูงอายุบ้านจำรุงและสภาองค์กรชุมชนตำบลเนินฆ้อมหาวิทยาลัยบ้านนอก พบว่า ทั้ง 2 ชุมชนเหมือนกัน 1) กิจกรรมที่ให้นักท่องเที่ยวเรียนรู้วิถีชีวิตการเกษตรที่เน้นตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง2) กิจกรรมในฐานอาชีพ เช่น กลุ่มสวนผลไม้แปรรูปปลาไส้ตันผลิตภัณฑ์กะปิ เป็นต้น และ 3) มีการนำผลิตภัณฑ์ในชุมชนบางฤดูกาลจำหน่ายไม่ได้ราคามาแปรรูป เช่น ทุเรียนทอด เป็นต้น รวมถึงการแปรรูปจากภูมิปัญญาของชุมชน เช่น กะปิ น้ำปลา เป็นต้นมาจำหน่ายเป็นของที่ระลึกให้กับนักท่องเที่ยว

2) กิจกรรมการสรุปบทเรียนจากการศึกษาดูงานหลังกิจกรรมการศึกษาดูงานประเด็นในการสรุปบทเรียน คือ 1) สิ่งที่เราได้เรียนรู้มีเรื่องอะไรบ้างที่สามารถเชื่อมโยงกับมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านการบริหารจัดการ และ 2) สิ่งที่สามารถนำไปปรับใช้และพัฒนากลุ่มของเราด้านการบริหารจัดการมีอะไรบ้าง อย่างไร ซึ่งผลการสรุปบทเรียนประเด็นสิ่งที่ได้เรียนรู้เชื่อมโยงกับมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านการบริหารจัดการ มีดังนี้

(1) การมีส่วนร่วมของสมาชิกพบว่า ศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนและผู้สูงอายุบ้านจำรุง มีการจัดการที่ชัดเจน และเป็นระบบที่ชัดเจนของการมีส่วนร่วมของสมาชิก

(2) การเปิดโอกาสให้สมาชิกได้พัฒนา พบว่า กลุ่มการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตำบลห้วยแร้งฯและศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนและผู้สูงอายุบ้านจำรุง เปิดโอกาสให้สมาชิกได้มีส่วนร่วม และเป็นแกนนำหลักในการดำเนินงานได้พัฒนาสมาชิกอย่างทั่วถึง

(3) มีการประเมินความพอใจของนักท่องเที่ยวซึ่งหลังเสร็จสิ้นกิจกรรม พบว่า ศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนและผู้สูงอายุบ้านจำรุง มีการประเมินความพอใจของนักท่องเที่ยวดีที่สุด คือ ทั้งแบบสอบถามและพูดคุยสอบถามความพึงพอกับนักท่องเที่ยว

(4) มีการกำหนดกลุ่มเป้าหมายนักท่องเที่ยว จำนวน และฤดูกาลท่องเที่ยว พบว่า กลุ่มการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตำบลห้วยแร้งฯ มีการกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยว และกลุ่มเป้าหมายของนักท่องเที่ยวชัดเจนดีที่สุด

(5) มีการจัดสรรรายได้ให้สมาชิกและชุมชน พบว่า กลุ่มการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตำบลห้วยแร้งฯและส่วนศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนและผู้สูงอายุบ้านจำรุงมีการจัดสรรรายได้ให้สมาชิกอย่างชัดเจน และยังสนับสนุนให้แก่ชุมชนด้านอื่นๆ เช่น โรงเรียน วัด เป็นต้น

(6) มีผู้ประสานงานที่ชัดเจนและเหมาะสม พบว่า ทั้ง 3 แหล่งศึกษาดูงาน มีผู้ประสานงานที่ชัดเจนและเหมาะสมในการติดต่อประสานงานกับภายนอกที่จะเข้าไปศึกษาดูงาน ส่วนการประสานงานภายในนั้น ศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนและผู้สูงอายุบ้านจำรุงมีผู้ประสานงานที่ชัดเจนและทำได้ดีที่สุด

(7) มีข้อมูลท่องเที่ยวเป็นคู่มือหรือเอกสารแจกให้นักท่องเที่ยวทั้ง3แหล่งศึกษาดูงาน มีข้อมูลท่องเที่ยวเป็นคู่มือหรือเอกสารแจกให้นักท่องเที่ยว ยกเว้นกลุ่มการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตำบลห้วยแร้งฯ มีเอกสารแต่ไม่ได้แจกให้นักท่องเที่ยว

ผลการสรุปบทเรียนประเด็นสิ่งที่สามารถนำไปปรับใช้และพัฒนากลุ่มด้านการบริหารจัดการ

(1) บ้านวัดจันทร์นำเสนอดังนี้ 1)การจัดการเอกสารให้เป็นระบบ เช่น มีการแยกเอกสารแต่ละประเภทอย่างชัดเจนและเก็บไว้ในลิ้นชัก ต้องเตรียมเอกสารพร้อมใช้อยู่เสมอ2) จัดประชุมเดือนละ 1ครั้งเพื่อเตรียมวางแผนรับนักท่องเที่ยว และสร้างแรงบันดาลใจให้แก่สมาชิกในการขับเคลื่อนงานของกลุ่ม3)พัฒนาระบบการจัดการสมาชิกต้องทำงานด้วยใจ และมีความรับผิดชอบและ 5)ออกแบบกิจกรรมท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม เช่นการทำข้าวซ้อมมือและนำวัตถุดิบจากธรรมชาติหรือท้องถิ่นมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชน เช่น ต้นสน ลูกสน เป็นต้น

(2) กลุ่มเหล่อชอ นำเสนอดังนี้1)การพัฒนาตนเองและชุมชน โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในครอบครัวและชุมชน และ 2) การบริหารจัดการกลุ่ม จะมีการประชุมสมาชิกร่วมกันอย่างต่อเนื่อง เพื่อปรับจุดด้อยและพัฒนาจุดเด่นในการทำงานร่วมกัน

(3) บ้านเสาแดง นำเสนอดังนี้ 1) ถ่ายทอดความรู้ด้านต่างๆ ให้แก่เด็กและเยาวชนในพื้นที่ เพื่อเตรียมความพร้อมให้มีส่วนร่วมในการรับนักท่องเที่ยว2)นำแนวคิดในการบริหารจัดการกลุ่มไปประยุกต์ใช้ เช่น กำหนดให้มีการจัดประชุมเดือนละ 1 ครั้ง และ 3) จัดการเก็บข้อมูลด้านต่างๆ ให้เป็นระบบ เพื่อเป็นแหล่งข้อมูลให้ทุกคนสามารถศึกษาได้

(4) บ้านดงสามหมื่น นำเสนอดังนี้ 1) ออกแบบโปรแกรมและพัฒนากิจกรรมที่มีอยู่แล้วให้เหมาะสมและตามความสนใจของกลุ่มนักท่องเที่ยวและช่วงเวลาที่รับนักท่องเที่ยวท่องเที่ยว เช่นการตำข้าวปุ๊ก และตีลูกข่าง เป็นต้น รวมถึงสถานที่น่าสนใจของชุมชน เช่น พื้นที่

การเกษตร ป่าดงเซ้ง เป็นต้น 2) การบริหารจัดการฝึกให้สมาชิกตรงต่อเวลา และรู้จักและรับผิดชอบหน้าที่ของตนเอง3)มีการจัดประชุมอย่างต่อเนื่อง เพื่อทราบปัญหาและวางแผนงานกลุ่ม4)มีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของกลุ่ม และ 5)ชักชวนให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับกลุ่มมากยิ่งขึ้น

3) กิจกรรมการอบรมและให้ความรู้ด้านการบริหารจัดการกลุ่ม แผนงานวิจัยจัดอบรมโดยฟังบรรยายและฝึกปฏิบัติให้ความรู้แกนนำกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนกลุ่มเดิม 4 กลุ่ม จำนวนทั้งสิ้น 23 คนเนื้อหาการอบรม 2 ประเด็น คือ 1) การคิดค้นพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ๆ แก่นักท่องเที่ยวจากวัตถุดิบและภูมิปัญญาในท้องถิ่นโดยเน้นเปิดโอกาสให้เยาวชน สตรี และผู้สูงอายุเข้ามามีส่วนร่วม และ 2) การคิดต้นทุน การกำหนดราคาผลจากการจัดกิจกรรม แกนนำกลุ่มท่องเที่ยวทั้ง 4 กลุ่ม สามารถออกแบบโปรแกรมการท่องเที่ยวที่เน้นการนำทรัพยากรในท้องถิ่นตามฤดูกาลและให้โอกาสเยาวชน สตรี และผู้สูงอายุเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมตามโปรแกรมท่องเที่ยว และสามารถคิดราคาโปรแกรมท่องเที่ยวตามที่ได้ออกแบบไว้

4) กิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับกลุ่มการท่องเที่ยวในอำเภอกัลยาณิวัฒนา มีการจัดเวทีให้กลุ่มการท่องเที่ยวทั้ง 4 กลุ่ม มาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในด้านการบริหารจัดการกลุ่ม โดยมีประเด็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องกฎกติกาที่จัดทำขึ้นให้นักท่องเที่ยวถือปฏิบัติ เกี่ยวกับความเชื่อในแต่ละชาติพันธ์จะมีที่คล้ายหรือเหมือนหรือแตกต่างกัน แต่ละกลุ่มจึงทำกฎระเบียบให้นักท่องเที่ยวถือปฏิบัติแยกจากกันเพื่อให้เหมาะสมสอดคล้องกับความเชื่อที่ต่างกัน และการกระจายผลประโยชน์ ที่ได้รับจากการรับนักท่องเที่ยว ทางคณะกรรมการกลุ่มเห็นว่าควรหักรายได้ในอัตราที่แต่ละกลุ่มเห็นเหมาะสม โดยอัตราที่หักจากรายได้ขั้นต่ำจะอยู่ที่ 5% และอัตราที่หักจากรายได้สูงสุดจะอยู่ที่ 10%

5) กิจกรรมจัดโปรแกรมท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยว คณะผู้วิจัยประสานงานให้มีนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในกลุ่มท่องเที่ยวในอำเภอกัลยาณิวัฒนา โดยทุกครั้งคณะผู้วิจัยจะให้กรรมการกลุ่มท่องเที่ยว นัดประชุมร่วมกันออกแบบโปรแกรมให้เหมาะสมกับเวลาและจำนวนคน คิดราคา วางแผนการรับนักท่องเที่ยว และเมื่อเสร็จกิจกรรมก็จะมีการสรุปผลการรับนักท่องเที่ยว จัดทำเอกสารทางการเงินและจัดสรรรายได้ ผลจากกิจกรรมทำให้กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนทั้ง 4 กลุ่มได้ฝึกกิจกรรมพัฒนาคุณภาพด้านบริการตามมาตรฐานด้านที่ 1 และด้านที่ 2

1.2.2.2กระบวนการที่ใช้ในการศึกษาและพัฒนาศักยภาพกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนแยกเป็นรายกลุ่มตามความเหมาะสมและความจำเป็นที่แตกต่างกัน

1) กลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเหล่อชอกลุ่มท่องเที่ยวนี้จัดตั้งกลุ่มขึ้นในปี 2552 จากการรวมตัวกันของ 3 หย่อมบ้าน มีปัญหามากมายภายในกลุ่มส่งผลให้เปลี่ยนแกนนำและสมาชิกหลายรอบ ส่งผลให้การบริการจัดการภายในกลุ่มมีปัญหามากที่สุดคณะผู้วิจัยจึงใช้

(1) กิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้สมาชิกใหม่โดยพี่เลี้ยงชุมชนของกลุ่มและพี่เลี้ยงชุมชนจากบ้านวัดจันทร์ กิจกรรมนี้ทำให้สมาชิกใหม่เข้าใจบทบาทของสตรีและสมาชิกกลุ่มที่ต้องมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกิจกรรมของกลุ่มท่องเที่ยว และกิจกรรมสนทนากลุ่มย่อยให้แกนนำกลุ่มโดยให้พี่เลี้ยงชุมชนจากบ้านเสาแดง กิจกรรมนี้ทำให้แกนนำกลุ่มเห็นปัญหาที่สอดคล้องกับปัญหาของกลุ่ม และวิธีที่ทำให้ปัจจุบันมีแกนนำเป็นคนรุ่นใหม่เพิ่มขึ้น รวมถึงมีสมาชิกเข้ามาร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น ทำให้

แกนนำกลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเหล่อชอมีกำลังใจที่จะขับเคลื่อนกลุ่มต่อไป และนัดหมายประชุมเลือกตั้งคณะกรรมการชุดใหม่ของกลุ่มที่มีความเสียสละจะมาช่วยในการบริหารจัดการกลุ่ม

(2) กิจกรรมการประชุมเพื่อทบทวนการทำงานภายในกลุ่ม มีการประชุมทบทวนเพื่อเลือกผู้ประสานงาน รวมไปถึงบทบาทหน้าที่ของผู้ประสานงาน ซึ่งกลุ่มเลือก นายฤทธิ์ศักดิ์ ศรวันเพ็ญ เป็นผู้ประสานงานโดยให้ทำหน้าที่ประสานงานภายนอกกลุ่มเมื่อนักท่องเที่ยวติดต่อมา และประสานงานภายในกลุ่มเพื่อประชุมแบ่งกิจกรรมกันต่อไปและการประชุมทบทวนกำหนดปฏิทินช่วงเวลารับนักท่องเที่ยวและจำนวนนักท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ ซึ่งกลุ่มกำหนดปฏิทินช่วงเวลารับนักท่องเที่ยวและจำนวนนักท่องเที่ยวที่เหมาะสมสูงสุดไม่เกิน 12 คนโดยคำนึงถึงความสามารถของพื้นที่ในการรองรับนักท่องเที่ยวและการจัดที่พักแบบโฮมสเตย์

2) กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านวัดจันทร์มีกิจกรรมการประชุมเพื่อทบทวนการทำงานภายในกลุ่ม มีการประชุมทบทวนเพื่อเลือกผู้ประสานงาน รวมไปถึงบทบาทหน้าที่ของผู้ประสานงานซึ่งกลุ่มเลือก นางฉวีวรรณ กงมะลิ เป็นผู้ประสานงานโดยให้ทำหน้าที่ประสานงานภายนอกกลุ่มเมื่อนักท่องเที่ยวติดต่อมา และประสานงานภายในกลุ่มเพื่อประชุมแบ่งกิจกรรมกันต่อไปและการประชุมทบทวนกำหนดปฏิทินช่วงเวลารับนักท่องเที่ยวและจำนวนนักท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ ซึ่งกลุ่มกำหนดปฏิทินช่วงเวลารับนักท่องเที่ยวและจำนวนนักท่องเที่ยวที่เหมาะสมสูงสุดไม่เกิน 20 คนโดยคำนึงถึงความสามารถของพื้นที่ในการรองรับนักท่องเที่ยวและการจัดที่พักแบบโฮมสเตย์

เนื่องจากมีคณะกรรมการไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ จึงทบทวนเรื่องโครงสร้างกลุ่มและบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ สมาชิกหารือแลกเปลี่ยนและแสดงความคิดเห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในการทำงานของคณะกรรมการชุดเดิม ในที่ประชุมจึงให้มีการเลือกตั้งคณะกรรมการชุดใหม่มี นายเฉลิมชัยพิริยะวรคุณ เป็นประธาน

3) กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนดงสามหมื่นมีกิจกรรมการประชุมเพื่อทบทวนการทำงานภายในกลุ่ม มีการประชุมทบทวนเพื่อเลือกผู้ประสานงาน รวมไปถึงบทบาทหน้าที่ของผู้ประสานงานซึ่งกลุ่มเลือก นายธงชัย แซ่โซ้ง เป็นผู้ประสานงานโดยให้ทำหน้าที่ประสานงานภายนอกกลุ่มเมื่อนักท่องเที่ยวติดต่อมา และประสานงานภายในกลุ่มเพื่อประชุมแบ่งกิจกรรมกันต่อไปและการประชุมทบทวนกำหนดปฏิทินช่วงเวลารับนักท่องเที่ยวและจำนวนนักท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ ซึ่งกลุ่มกำหนดปฏิทินช่วงเวลารับนักท่องเที่ยวและจำนวนนักท่องเที่ยวที่เหมาะสมสูงสุดไม่เกิน 12 คนโดยคำนึงถึงความสามารถของพื้นที่ในการรองรับนักท่องเที่ยวและการจัดที่พักแบบโฮมสเตย์

4) กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านเสาแดงมีกิจกรรมการประชุมเพื่อทบทวนการทำงานภายในกลุ่ม มีการประชุมทบทวนเพื่อเลือกผู้ประสานงาน รวมไปถึงบทบาทหน้าที่ของผู้ประสานงานซึ่งกลุ่มเลือก นายสัตตบรรณ เลาว้าง เป็นผู้ประสานงานโดยให้ทำหน้าที่ประสานงานภายนอกกลุ่มเมื่อนักท่องเที่ยวติดต่อมา และประสานงานภายในกลุ่มเพื่อประชุมแบ่งกิจกรรมกันต่อไปและการประชุมทบทวนกำหนดปฏิทินช่วงเวลารับนักท่องเที่ยวและจำนวนนักท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ ซึ่งกลุ่มกำหนดปฏิทินช่วงเวลารับนักท่องเที่ยวและจำนวนนักท่องเที่ยวที่เหมาะสมสูงสุดไม่เกิน 12 คนโดยคำนึงถึงความสามารถของพื้นที่ในการรองรับนักท่องเที่ยวและการจัดที่พักแบบโฮมสเตย์

1.2.3 สภาพหลังการพัฒนาของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนเดิมหลังกระบวนการพัฒนาศักยภาพของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนเดิมตามมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านที่ 1 และด้านที่ 2ทั้ง

4 กลุ่มคณะผู้วิจัยได้ทำการประเมินตนเองตามแบบมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านที่ 1 และด้านที่ 2 ทั้ง 4 กลุ่ม แสดงรายละเอียดได้ดังนี้

มาตรฐานด้านที่ 1 การจัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชนคณะผู้วิจัยทำการประเมินตนเองของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนเดิมตามมาตรฐานด้านที่ 1 พบสภาพการจัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชนก่อนการพัฒนา6 ประเด็น ภาพรวมทั้ง 4 กลุ่มมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ดี” (ค่าเฉลี่ย 1.43) และเมื่อดูรายกลุ่มก็มีการปฏิบัติอยู่ในระดับดี คือกลุ่มเหล่าชอ บ้านวัดจันทร์ บ้านดงสามหมื่น และบ้านเสาแดง (ค่าเฉลี่ย 1.36, 1.44, 1.46 และ 1.46 ตามลำดับ) ส่วนมาตรฐานด้านที่ 2การท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่นสังคมและคุณภาพชีวิต คณะผู้วิจัยทำการประเมินตนเองของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนเดิมตามมาตรฐานด้านที่ 2 พบสภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่นสังคมและคุณภาพชีวิตก่อนการพัฒนา3 ประเด็น ภาพรวมทั้ง 4 กลุ่มมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ดี” (ค่าเฉลี่ย 1.73) และเมื่อดูรายกลุ่มก็มีการปฏิบัติอยู่ในระดับดี คือกลุ่มเหล่าชอบ้านวัดจันทร์ บ้านเสาแดง และบ้านดงสามหมื่น (ค่าเฉลี่ย 1.58, 1.67,1.67 และ 1.67 ตามลำดับ)

ด้านภาพรวมสัดส่วนการปฏิบัติตามมาตรฐานด้านที่ 1 การจัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชนก่อนการพัฒนา 6 ประเด็น ดูรายประเด็น พบว่า ประเด็นที่ 1 ระบบการบริหารจัดการโดยชุมชนแบบบูรณาการ ทั้ง 8 ด้านทุกกลุ่มมีผลการปฏิบัติเพิ่มขึ้นจากเดิม ประเด็นที่ 2 การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวและชุมชน ทุกกลุ่มมีผลการปฏิบัติเท่าเดิม ประเด็นที่ 3 การเสริมศักยภาพของคนในกลุ่มและชุมชนกลุ่มเหล่าชอมีผลการปฏิบัติเพิ่มขึ้นจากเดิม ส่วนอีก 3 กลุ่มมีผลการปฏิบัติเท่าเดิม ประเด็นที่ 4 มีระบบประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวกลุ่มท่องเที่ยวและชุมชนที่ครอบคลุมทั้ง 8 ด้านทุกกลุ่มมีผลการปฏิบัติเพิ่มขึ้นจากเดิม ประเด็นที่ 5 การปฏิบัติตามกฎระเบียบทั้งคนในชุมชนและนักท่องเที่ยวทุกกลุ่มมีผลการปฏิบัติเพิ่มขึ้นจากเดิม และประเด็นที่ 6 การตลาดและประชาสัมพันธ์อย่างรับผิดชอบ ทุกกลุ่มมีผลการปฏิบัติเท่าเดิม

ส่วนด้านภาพรวมสัดส่วนการปฏิบัติตามมาตรฐานด้านที่ 2การกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่นสังคมและคุณภาพชีวิตก่อนการพัฒนาก่อนการพัฒนา 3ประเด็น ดูรายประเด็น พบว่า ประเด็นที่ 1 การสนับสนุนการพัฒนาชุมชน ทุกกลุ่มมีผลการปฏิบัติเท่าเดิม ประเด็นที่ 2 การกระจายรายได้อย่างเป็นธรรมและสร้างโอกาสในการมีรายได้เสริม กลุ่มเหล่าชอมีผลการปฏิบัติเพิ่มขึ้นจากเดิม ส่วนอีก 3 กลุ่มมีผลการปฏิบัติเท่าเดิม ประเด็นที่ 3 การให้เกียรติด้านสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์กลุ่มเหล่าชอมีผลการปฏิบัติเพิ่มขึ้นจากเดิม ส่วนอีก 3 กลุ่มมีผลการปฏิบัติเท่าเดิม

จากกระบวนการพัฒนาศักยภาพของการท่องเที่ยวโดยชุมชน คณะผู้วิจัยและกรรมการกลุ่มท่องเที่ยวสามารถรวบรวมหลักฐานการปฏิบัติในการพัฒนาตนเองตามมาตรฐานด้านที่ 1การจัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชนก่อนการพัฒนา และมาตรฐานด้านที่ 2การกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่นสังคมและคุณภาพชีวิต ในส่วนที่ทำให้เห็นถึงการพัฒนาศักยภาพด้านการบริหารจัดการของการท่องเที่ยวโดยชุมชนของแต่ละกลุ่ม

2. อภิปรายผลการวิจัย

2.1 กลุ่มเป้าหมายการขยายผล

การขยายผลใน 3 ตำบลของอำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ มีการกำหนดสิ่งที่ต้องเรียนรู้ คือ 3 ประเด็นหลักในการพัฒนาศักยภาพกลุ่มท่องเที่ยวใหม่ ได้แก่ การพัฒนาศักยภาพชุมชน การจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรชุมชน และการพัฒนาโปรแกรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ การแสวงหาความรู้ ด้วยการถอดบทเรียนจากผู้มีประสบการณ์ตรงและได้ลงมือปฏิบัติคือคณะผู้วิจัยและแกนนำกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนเดิมที่ผ่านกิจกรรมการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนในอำเภอกัลยาณิวัฒนา เพื่อการสร้างความรู้ ที่เป็นความรู้โดยนัย (Tacit Knowledge) ความรู้ชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) และความรู้ที่ฝังตัวอยู่ในองค์กร (Embedded Knowledge) โดยมีการบันทึกเป็นขั้นตอนกระบวนการเพื่อการจัดเก็บและเผยแพร่เพื่อการสืบค้นความรู้ที่ชัดเจนและนำไปใช้งานขยายผลถ่ายโอนความรู้และใช้ประโยชน์ได้ต่อไป

โดยการวิจัยในครั้งนี้ยังเน้นการใช้พี่เลี้ยงชุมชนที่มีความรู้โดยนัยมาเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ให้กับกลุ่มเป้าหมายใหม่ ซึ่งเป็นไปตามขั้นตอนการจัดการความรู้ 5 ขั้นตอน (คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง 2552) การจัดการความรู้ที่เน้นการถ่ายทอดความรู้จากพี่เลี้ยงชุมชนที่เป็นชาติพันธ์เดียวกันก็สอดคล้องกับแนวคิดการสร้างบรรยากาศให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของ สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม (2548) จากกิจกรรมที่ให้พี่เลี้ยงชุมชนได้ถ่ายทอดแลกเปลี่ยนกระบวนการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนกับชุมชนเป้าหมายใหม่ และการลงพื้นที่ของพี่เลี้ยงชุมชนในกิจกรรมต่างๆ นั้นทำให้ชุมชนเป้าหมายใหม่ไม่ต้องลองผิดลองถูกเพราะมีพี่เลี้ยงชุมชนถ่ายทอดความรู้อย่างใกล้ชิดจึงลดเวลาการเรียนรู้ของชุมชนเป้าหมายใหม่ อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมให้พี่เลี้ยงชุมชนได้เรียนรู้เพิ่มขึ้นและพัฒนาพี่เลี้ยงชุมชนให้มีความสามารถเพิ่มมากขึ้นสอดคล้องกับศรีไพรศักดิ์รุ่งพงศากุลและคณะ (2549) ที่กล่าวถึงประโยชน์ของการจัดการความรู้ไว้และก็สอดคล้องกับแนวคิดที่จะนำไปสู่ “สังคมแห่งการเรียนรู้”ที่สุมณฑา พรหมบุญ และคณะ (2541) ได้ศึกษาไว้ เพราะงานวิจัยนี้เน้นการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของพี่เลี้ยงชุมชนและชุมชนเป้าหมายใหม่ที่ได้แสวงหาความรู้ด้วยตนเองและลงมือปฏิบัติกิจกรรมที่หลากหลายและยืดหยุ่นในพื้นที่จริง ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายที่คณะผู้วิจัยต้องการสร้างพี่เลี้ยงชุมชนเพื่อการพัฒนาชุมชนอื่นๆ ในอำเภอกัลยาณิวัฒนาต่อไปในอนาคตด้วยคนในพื้นที่เองซึ่งก็ยังสอดคล้องกับชาตรี เจริญศิริ และคณะ (2547) ที่ศึกษาความรู้พัฒนาการผ่านตัวคนผ่านองค์กรผ่านวัฒนธรรมและสื่อต่างๆที่ปรากฏอยู่ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการก่อเกิดและพัฒนาการของการจัดตั้งประชาคมน่านที่มีบทเรียนความรู้ของชุมชนมากมายผลของการศึกษานอกจากจะได้ชุดความรู้แล้วยังสามารถนำบทเรียนความรู้ที่เกิดขึ้นในอดีตโดยเฉพาะความรู้ในตัวคนเป็นฐานคิดวิเคราะห์เพื่อวางแผนการทำงานในอนาคตอีกด้วย

สำนักพัฒนาทุนและองค์กรการเงินชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน(2553) กล่าวถึงทุนชุมชน (Community Capital) ไว้ว่าเป็นสิ่งที่เป็นมูลค่าหรือมีคุณค่าที่มิใช่เงินตราเพียงอย่างเดียว แต่หมายถึงสิ่งอื่น ๆ ที่มีความสำคัญต่อชีวิตความเป็นอยู่ของคน เช่น ทุนทรัพยากรที่ก่อให้เกิดผลผลิต

รวมถึงเงินและสินทรัพย์อื่น ๆ ที่เป็นความรู้ ภูมิปัญญา ประสบการณ์ของคน ทุนทางสังคม วัฒนธรรมประเพณี ปัจจัยบริการทางโครงสร้างพื้นฐาน เป็นต้น ทุนชุมชนมีความสำคัญต่อการดำรงอยู่ของคนในชุมชนและชุมชนด้วย การทำให้คนในชุมชนตระหนักรู้ถึงคุณค่าของทุนชุมชนแล้วมีสำนึกรัก หวงแหน ร่วมกันอนุรักษ์ทุนชุมชนของแต่ละชุมชนไว้จะทำให้ชุมชนดำรงอยู่ได้ไม่ล่มสลายเกิดความยั่งยืนของชุมชนต่อไป การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community-Based Tourism) เป็นเครื่องมือหนึ่งที่นำมาใช้ในการทำให้คนในชุมชนตระหนักถึงคุณค่าของทุนชุมชนดังที่สินธุ์ สโรบล (2546) สรุปจากบทเรียนและประสบการณ์พื้นที่ภาคเหนือได้ว่าหัวใจสำคัญของการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นทักษะในการจัดการทรัพยากรที่เป็นฐานทุนเดิมของชุมชน เพื่อนำทรัพยากรเหล่านั้นมาใช้ประโยชน์และมีการจัดการให้เกิดการใช้ประโยชน์อย่างยาวนาน โดยต้องมีส่วนร่วมของประชาชนสอดคล้องกับวิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2535) ที่กล่าวถึงรูปแบบและขั้นตอนของการมีส่วนร่วมว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติประชาชนอาจเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มต้นจนสิ้นสุดโครงการโดยการเข้ามามีส่วนร่วมการคิดการตัดสินใจ การวางแผน การลงมือปฏิบัติ ดังแนวทางที่งานวิจัยนี้ให้แกนนำในชุมชนเป้าหมายใหม่ได้มีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มต้นตัดสินใจที่จะเข้าร่วมโครงการวางแผนการทำงาน และการลงมือปฏิบัติ ภายใต้ความรู้ความเข้าใจวัตถุประสงค์ของการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ดังที่พจนา สวนศรี (2546) กล่าวถึงกระบวนการเตรียมความพร้อมชุมชนที่ต้องให้ชุมชนเข้าใจและตระหนักต่อการท่องเที่ยวที่มีทั้งด้านบวกและด้านลบ สร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในการตัดสินใจเปิดรับการท่องเที่ยว โดยทุกขั้นตอนต้องมีส่วนร่วมของคนในชุมชน โดยในกระบวนการวิจัยนี้ก็เน้นให้แกนนำกลุ่มท่องเที่ยวใหม่มีส่วนร่วมกับพี่เลี้ยงชุมชนและคณะผู้วิจัยในกิจกรรมต่างๆ

และอีกหนึ่งกิจกรรมที่สำคัญคือการเก็บรวบรวมข้อมูลทุนชุมชน 5 ด้าน เพื่อให้ทราบถึงบริบทพื้นฐานที่ชุมชนมีอยู่ ตามแนวทางที่ดวงพร อ่อนหวาน และคณะ (2555) ได้ศึกษาไว้ว่าทุนชุมชนประกอบไปด้วย ทุนทางกายภาพ ทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทางสังคมและวัฒนธรรม ทุนมนุษย์ และทุนทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยข้อมูลทุนชุมชน 5 ด้านจะเก็บตามแผนที่เดินดินที่ระดมความคิดจากแกนนำชุมชนเป้าหมายใหม่ ซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดจุดดึงดูดและกิจกรรมเพื่อจัดเป็นเส้นทางท่องเที่ยว รวมถึงจะเป็นข้อมูลให้เห็นถึงศักยภาพด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชนเพื่อการให้บริการตามความเหมาะสมแก่นักท่องเที่ยว ในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนจะทำให้ชุมชนมีรายได้เสริมที่เกิดจากการท่องเที่ยว ซึ่งส่งผลให้ชุมชนตระหนักถึงความสำคัญของทุนชุมชนว่าสามารถสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนได้ก็จะเกิดการร่วมมือร่วมใจกันในการอนุรักษ์ทุนชุมชนให้ยั่งยืนโดยใช้แนวทางของ ดวงพร อ่อนหวาน และคณะ (2556) ที่ให้มีระบบการบริหารจัดการภายในกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยแกนนำจะทำงานเป็นทีมในรูปของคณะกรรมการตามโครงสร้างที่ตรงกับความสามารถของแต่ละคน มีกฎสำหรับนักท่องเที่ยว กติกาเกี่ยวกับอัตราค่าบริการ และกติกาการจัดสรรรายได้สู่ชุมชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบันทึกเอกสารที่จำเป็นเบื้องต้นได้แก่ ใบเสร็จรับเงิน รายรับ-รายจ่าย ทะเบียนสมาชิก มีหลักการที่ชัดเจนในการกระจายผลประโยชน์ที่กลุ่มได้รับจากกิจกรรมท่องเที่ยวไปพัฒนาสาธารณะประโยชน์ของชุมชนสอดคล้องกับการศึกษาถึงการใช้ประโยชน์ทรัพยากร ของอนงค์ พัฒนจักร (2535) ว่าประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการนำเอาทรัพยากรมาใช้ประโยชน์ได้ซึ่งเป็นการเพิ่มระดับของการพึ่งตนเองและการควบคุมทางสังคม และประชาชน

จะต้องได้รับการแจกจ่ายผลประโยชน์จากชุมชนในพื้นที่เท่าเทียมกันซึ่งอาจจะเป็นผลประโยชน์ส่วนตัวสังคมหรือวัตถุก็ได้ การสร้างการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนจากภาคส่วนต่างๆ ในพื้นที่ และให้มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่เกิดจากการท่องเที่ยวในชุมชนตนเองไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อม จะสร้างความรู้สึกร่วมในการเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งการมีประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมมากขึ้นย่อมจะทำให้การดำรงกิจกรรมของกลุ่มมีความเข้มแข็งมากขึ้น อันจะนำไปสู่ความยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชนสืบไป

2.2 กลุ่มเป้าหมายในชุมชนท่องเที่ยวเดิม

กระบวนการพัฒนาศักยภาพด้านการบริการจัดการกลุ่มการท่องเที่ยวเดิมที่เน้นกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม(PAR)โดยใช้กิจกรรมหลากหลายทั้งแบบร่วมกันเป็นเครือข่ายทั้งอำเภอและแบบแยกเป็นรายกลุ่มย่อย ตั้งแต่กิจกรรมการศึกษาดูงานร่วมกัน การฝึกอบรมร่วมกัน การสร้างเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์แนวทางการบริการจัดการกลุ่ม การประชุมสมาชิกกลุ่มสอดคล้องกับบทสรุปจากการศึกษาของธันยพร วณิฤทธา (2550) ที่กล่าวไว้ว่ารูปแบบการจัดการความรู้ในชุมชน มีส่วนประกอบที่สำคัญ คือ ความรู้ คน และกระบวนการ ซึ่งกระบวนการจัดการความรู้ผ่านการพูดคุยแต่สิ่งดีๆ ให้แก่กันในชุมชนจะมีลักษณะเป็นเกลียวของความรู้ที่เชื่อมต่อกัน เมื่อมีการนำไปใช้ จะพัฒนาให้เกิดองค์ความรู้ใหม่และจะมีการเพิ่มพูนความรู้ยิ่งขึ้น กระบวนการนี้ยังสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยเฉพาะด้านการบริการจัดการที่ดีเน้นความโปร่งใสตรวจสอบได้ในแต่ละกลุ่ม เพราะมุ่งเน้นให้เป็นการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ขาดแนวทางหรือมาตรฐานในการพัฒนาโดยเฉพาะด้านการบริการจัดการจะทำให้ไม่สามารถประเมินผลการพัฒนาได้ จึงยากที่จะสร้างความยั่งยืนการพัฒนาได้อย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของนภดล นพรัตน์ (2551) ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลเวียงใต้ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยพบว่าปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นมากนั้นมาจาก การท่องเที่ยวขาดการบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่ดี และเกิดความขัดแย้งระหว่างผู้ประกอบการการท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่น

การพัฒนาศักยภาพด้านการบริการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในงานวิจัยนี้เลือกปฏิบัติตามมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน (สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน, 2556) ด้านที่ 1 การจัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชน และด้านที่ 2การท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่นสังคมและคุณภาพชีวิต ซึ่งมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนนี้มีทั้งหมด 5 ด้าน ถูกพัฒนาขึ้นเพื่อเป็นกรอบและแนวทางในการพัฒนาชุมชนแบบบูรณาการ สร้างคุณภาพและยกระดับการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน และเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงการตลาดที่มีศักยภาพ ซึ่งคณะผู้วิจัยและแกนนำกลุ่มท่องเที่ยวเดิมทำการตกลงกันในเบื้องต้นแล้วว่าการประเมินตนเองเพื่อการพัฒนาตามมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนนี้จะทำภายใต้ความสามารถที่จะทำได้ของแต่ละกลุ่ม จะไม่มีการเร่งรัดให้มีหรือให้เป็นเพียงเพื่อให้ได้คะแนนการประเมินสูงขึ้นเท่านั้น ดังนั้นรายการใดในด้านใดของมาตรฐานที่ยังไม่มีหรือไม่สามารถทำได้ก็จะยังไม่มีการปฏิบัติจนกว่ากลุ่มจะพร้อมที่จะพัฒนาเพิ่มขึ้นต่อไป

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา

3.1 ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา

3.1.1 แกนนำกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนทั้งกลุ่มเดิมและกลุ่มใหม่ ควรมีกิจกรรมขยายผลความรู้ความเข้าใจหลักการของการท่องเที่ยวโดยชุมชนและนำเสนอผลการดำเนินงานของกลุ่มให้คนในชุมชนได้รับทราบเพิ่มขึ้นเพื่อให้คนในชุมชนได้แสดงความคิดเห็นรวมถึงให้ข้อเสนอแนะแก่กลุ่มและขยายจำนวนสมาชิกให้มีจำนวนเพิ่มขึ้น โดยแกนนำกลุ่มจะต้องหมั่นทบทวนและยึดมั่นในวัตถุประสงค์ของการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มุ่งสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน เน้นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ วิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชน ไม่ได้มุ่งหวังรายได้จากการการท่องเที่ยวเป็นหลัก เพื่อให้เกิดความยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชน

3.1.2 แกนนำกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนทั้งกลุ่มเดิมและกลุ่มใหม่ ควรออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวใหม่ๆ เพิ่มเติมจากทรัพยากรธรรมชาติ วิถีชีวิต วัฒนธรรมของชุมชนโดยเน้นให้มีกลุ่มคนอื่นๆ เช่น ผู้สูงอายุ เยาวชน หรือคนพิการ เป็นต้น ในชุมชนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมท่องเที่ยวเพื่อให้โปรแกรมการท่องเที่ยวมีความหลากหลายเป็นทางเลือกแก่นักท่องเที่ยวและยังเป็นการกระจายรายได้ไปสู่คนในชุมชนอย่างทั่วถึงโดยเน้นความเป็นธรรมและโปร่งใส เพื่อขยายผลจำนวนคนในชุมชนให้เล็งเห็นถึงผลประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพิ่มขึ้น รวมถึงการจัดสรรรายได้จากการท่องเที่ยวเป็นกองทุนกลุ่มท่องเที่ยวเพื่อสนับสนุนกิจกรรมสาธารณประโยชน์ของชุมชนอย่างต่อเนื่อง

3.1.3 แกนนำกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนทั้งกลุ่มเดิมและกลุ่มใหม่ ควรเข้าร่วมกิจกรรมอบรมพัฒนาด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่จัดโดยหน่วยงานต่างๆ และนำมาถ่ายทอดภายในกลุ่มทุกครั้งเพื่อการขยายผลความรู้สู่สมาชิกในกลุ่ม และควรมีกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และวิธีการในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้เกิดพัฒนาศักยภาพไปอย่างต่อเนื่องและเป็นเครือข่ายสนับสนุนเกื้อกูลซึ่งกันและกันให้เกิดความเข้มแข็งต่อไป

3.1.4 มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน ด้านที่ 1 การจัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชน และด้านที่ 2 การท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่นสังคมและคุณภาพชีวิต เป็นแนวทางการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างเหมาะสม ถูกต้อง เกิดความยุติธรรมและโปร่งใสในการกระจายผลประโยชน์สู่ชุมชน แกนนำกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนทั้งกลุ่มเดิมและกลุ่มใหม่ควรบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนตามมาตรฐานนี้ โดยแกนนำกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนกลุ่มเดิมควรพัฒนาเพิ่มเติมจากที่พัฒนาไปแล้วให้ดีคงที่และดีขึ้นเรื่อยๆ ส่วนแกนนำกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนกลุ่มใหม่ก็ควรพิจารณาศึกษามาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนมาเป็นกรอบแนวทางในการบริหารจัดการของกลุ่มต่อไป

3.1.5 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้ง 3 ตำบล ควรกำหนดแผนงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อพัฒนาศักยภาพด้านการบริหารจัดการกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพแก่คณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มอย่างต่อเนื่อง

3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัย

3.2.1 ควรมีงานวิจัยที่ขยายผลการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนในอำเภอกัลยาณิวัฒนาเพิ่มขึ้น เพื่อขยายพลังการอนุรักษ์ให้เข้มแข็งมากขึ้นในพื้นที่

3.2.2 ควรมีงานวิจัยที่มุ่งศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการพึ่งพาตนเองของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มีการบริหารจัดการโดยคนในชุมชน เพื่อเป็นแนวทางให้กลุ่มท่องเที่ยวได้พึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนแท้จริงต่อไป

3.2.3 ควรมีงานวิจัยที่มุ่งศึกษาแนวทางการเชื่อมโยงความร่วมมือของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่อำเภอกัลยาณิวัฒนา เพื่อหาแนวทางการทำงานร่วมกันแบบบูรณาการของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนของอำเภอกัลยาณิวัฒนาอย่างแท้จริงได้ต่อไป

บรรณานุกรม

คณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. ๒๕๔๘. **ชุดคู่มือเทคนิคและวิธีการบริหารจัดการสมัยใหม่ตามแนวทางการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (๒๕ เล่ม)**. (พิมพ์ครั้งที่ ๒). กรุงเทพฯ : สหมิตรพริ้นติ้ง.

คณะกรรมาธิการอุตสาหกรรมและการท่องเที่ยว. ๒๕๕๒. **การวิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อมของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทย**. กรุงเทพฯ : รัฐสภาไทย.

คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง. **เทคโนโลยีสารสนเทศกับการจัดการความรู้.** (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : http://www.agri.kmitl.ac.th/km/knowledge/?p=๒๑. (วันที่ค้นข้อมูล : ๒๑ ส.ค. ๒๕๕๖).

เจริญ ภัสระ. ๒๕๔๐. **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินการของรัฐ.** วารสารสมาคมรัฐประศาสนศาสตร์แห่งประเทศไทย.

ชาตรี เจริญศิริ และคณะ. ๒๕๔๗. **ประชาคมน่านกับการจัดการความรู้.** กรุงเทพฯ : สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม.

ณัฐพล รำไพ. ๒๕๔๔. **รูปแบบการจัดการความรู้ผ่านเว็บที่เสริมสร้างสมรรถนะของนักศึกษาครู.** รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ดวงพร อ่อนหวาน และคณะ. ๒๕๕๕. **รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับศักยภาพและบริบทของชุมชน เพื่อการพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่.**วารสารศรีปทุมปริทัศน์ ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ปีที่ ๑๒ ฉบับที่ ๒ กรกฎาคม – ธันวาคม ๒๕๕๕. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

ดวงพร อ่อนหวาน และคณะ. ๒๕๕๖. **การเสริมสร้างศักยภาพชุมชนเพื่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน.** รายงานวิจัย สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. (ยังไม่ตีพิมพ์)

ดวงพร อ่อนหวาน และคณะ. ๒๕๕๖. **แผนการวิจัยการสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนบนพื้นที่สูงโดยใช้การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นเครื่องมือกรณีศึกษาอำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่**.รายงานวิจัย สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. (ยังไม่ตีพิมพ์)

ดวงพร อ่อนหวาน และคณะ. ๒๕๕๗. **รูปแบบการจัดการเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลบ้านจันทร์ อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่**. รายงานวิจัย สนับสนุนโดยมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา. (ยังไม่ตีพิมพ์)

ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์. ๒๕๕๒. **ทฤษฎีองค์การสมัยใหม่.** กรุงเทพฯ: บริษัท ดี.เค.ปริ้นติ้งเวิลด์ จำกัด.

ธันยพร วณิฤทธา. ๒๕๕๐. **การจัดการความรู้ในชุมชน : กรณีศึกษาด้านการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนมีส่วนร่วม จังหวัดสมุทรสงคราม.** วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

นพรัตน์ ช่วงเวฬุวรรณ. ๒๕๕๖. **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลสะตอ อำเภอเขาสมิง จังหวัดตราด.** ปัญหาพิเศษ. หลักสูตรรัฐประศาสบศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน. วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.

นภดล นพรัตน์. ๒๕๕๑. **การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลเวียงใต้ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน.** การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมือง. เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

นารถพงศ์ สุนทรนนท์ และคณะ. ๒๕๕๒. **โครงการวิจัยเครือข่ายท่องเที่ยวชุมชนเชิงอนุรักษ์จังหวัดพังงา.** รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

บูรชัย ศิริมหาสาคร. ๒๕๕๐. **การจัดการความรู้สู่ความเป็นเลิศ.** กรุงเทพฯ : แสงดาวการพิมพ์.

ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ .๒๕๔๓. **กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา.**รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

พจนา สวนศรี. ๒๕๔๖. **คู่มือการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน.** กรุงเทพฯ: โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ.

ลำยอง ปลั่งกลาง. ๒๕๕๖. **การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการท่องเที่ยวสีเขียวกรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชนการท่องเที่ยวจังหวัดพระนครศรีอยุธยา**. รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์. พระนครศรีอยุธยา : สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

วรรณา วงษ์วานิช. ๒๕๔๖. **ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์หาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วีรพล ทองมา และคณะ. ๒๕๕๔. **การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนของชุมชนชาวจีนในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่งอนอ้าเภอฝางจังหวัดเชียงใหม่.** รายงานผลการวิจัย. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. ๒๕๓๕. **การบริหารและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ: บทบาทขององค์กรในท้องถิ่น.** กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

ศรีไพร ศักดิ์รุ่งพงศากุล และเจษฎาพร ยุทธนวิบูลย์ชัย. ๒๕๔๙. **ระบบสารสนเทศและเทคโนโลยีการจัดการความรู้**. พิมพ์ครั้งที่ ๖. กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดยูเคชั่น.

ศูนย์จัดการข้อมูลเพื่อการวิจัยและพัฒนาศักยภาพชุมชน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนาเชียงใหม่. (ม.ป.ป.). **รายงานผลการปฏิบัติงานตามแผนงานการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงวัดจันทร์ อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่โดยใช้การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นเครื่องมือ.** (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : http://dmdc.rmutl.ac.th/research_file/1/attach_file.pdf.

ศูนย์จัดการข้อมูลเพื่อการวิจัยและพัฒนาศักยภาพชุมชน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนาเชียงใหม่. ๒๕๕๗. **รายงานผลโครงการการสร้างสุขด้วยปัญญาด้วยการเสริมสร้างการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านกระบวนการพัฒนายุวชนนำเที่ยวท้องถิ่น**. ได้รับทุนสนับสนุนการดำเนินงานตามโครงการสร้างสุขด้วยปัญญา ของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ประจำปีงบประมาณ 2556.

สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม. (ม.ป.ป.). **การจัดการความรู้.** (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : http://www.bic.moe.go.th/fileadmin/BIC_Document/KM/WedJuly๒๐๐๕-๙-๑๖-๓๕-Introduce_KM.pdf. (วันที่ค้นข้อมูล : ๑๐ ก.ย. ๒๕๕๖).

สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน. ๒๕๕๖. **คู่มือมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน**. เชียงใหม่ : วนิดา การพิมพ์.

สุมณฑา พรหมบุญ และคณะ. ๒๕๔๑. **นักเรียนเป็นศูนย์กลาง ความเข้าใจผิดที่ต้องรีบแก้ไข.** นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

สินธุ์ สโรบล และคณะ. ๒๕๔๖. **การท่องเที่ยวโดยชุมชน แนวคิดและประสบการณ์พื้นที่ภาคเหนือ.** เชียงใหม่: วนิดาเพรส.

สวิชญา ศุภอุดมฤกษ์ ตรีรัตน์ และคณะ. ๒๕๕๖. **การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวและระบบสื่อความหมายภายใต้แนวคิด Green Concept บนฐานทรัพยากรท้องถิ่น อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่.** รายงานวิจัย สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. (ยังไม่ตีพิมพ์)

สำนักพัฒนาทุนและองค์กรการเงินชุมชน. ๒๕๕๓. **การขับเคลื่อนโครงการชุมชนสวัสดิการ.** กรุงเทพฯ : กรมการพัฒนาชุมชน.

อนงค์ พัฒนจักร. ๒๕๓๕. **การมีส่วนร่วมของสตรีในการพัฒนาทรัพยากรป่าไม้: กรณีศึกษา. หมู่บ้านห้วยม่วง จังหวัดขอนแก่น.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

NASA Knowledge Management Team. ๒๐๐๓. **Strategic Plan for Knowledge Management**. (Online) http://km.nasa.gov/pdf/๕๓๔๙๐main_KM_Strat_Final.pdf.

World Health Organization. ๒๐๐๕. **Knowledge Management Strategy**. ๑๒๑๑ Geneva ๒๗, Switzerland.

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการย่อยที่ 1

ภาคผนวก

การขยายผลการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ผ่านการจัดการความรู้อย่างมีส่วนร่วม

An Extension of Community-Based Tourism Potential Development through Participatory Knowledge Management

โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดวงพร อ่อนหวาน และคณะ

พฤษภาคม 2559

สัญญาเลขที่ RDG5750011

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการ การขยายผลการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ผ่านการจัดการความรู้อย่างมีส่วนร่วม

An Extension of Community-Based Tourism Potential Development through Participatory Knowledge Management

คณะผู้วิจัย	สังกัด
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดวงพร อ่อนหวาน	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงใหม่
ดร.สวิชญา ศุภอุดมฤกษ์ ตรีรัตน์	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
นายถวิล บุญมาถา	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงใหม่
นายณฐพรต คนตรง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

ชุดโครงการ การสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนบนพื้นที่สูง

โดยใช้การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นเครื่องมือ

กรณีศึกษาอำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ (ระยะที่ 2)

สนับสนุนโดยสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.)
และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย วช.-สกว. ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

ภาคผนวก ก

คู่มือการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน

2014

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงใหม่

ดวงพร อ่อนหวาน

ประเด็นที่ 1

การพัฒนาศักยภาพชุมชน

ประเด็นที่ 1 การพัฒนาศักยภาพชุมชน

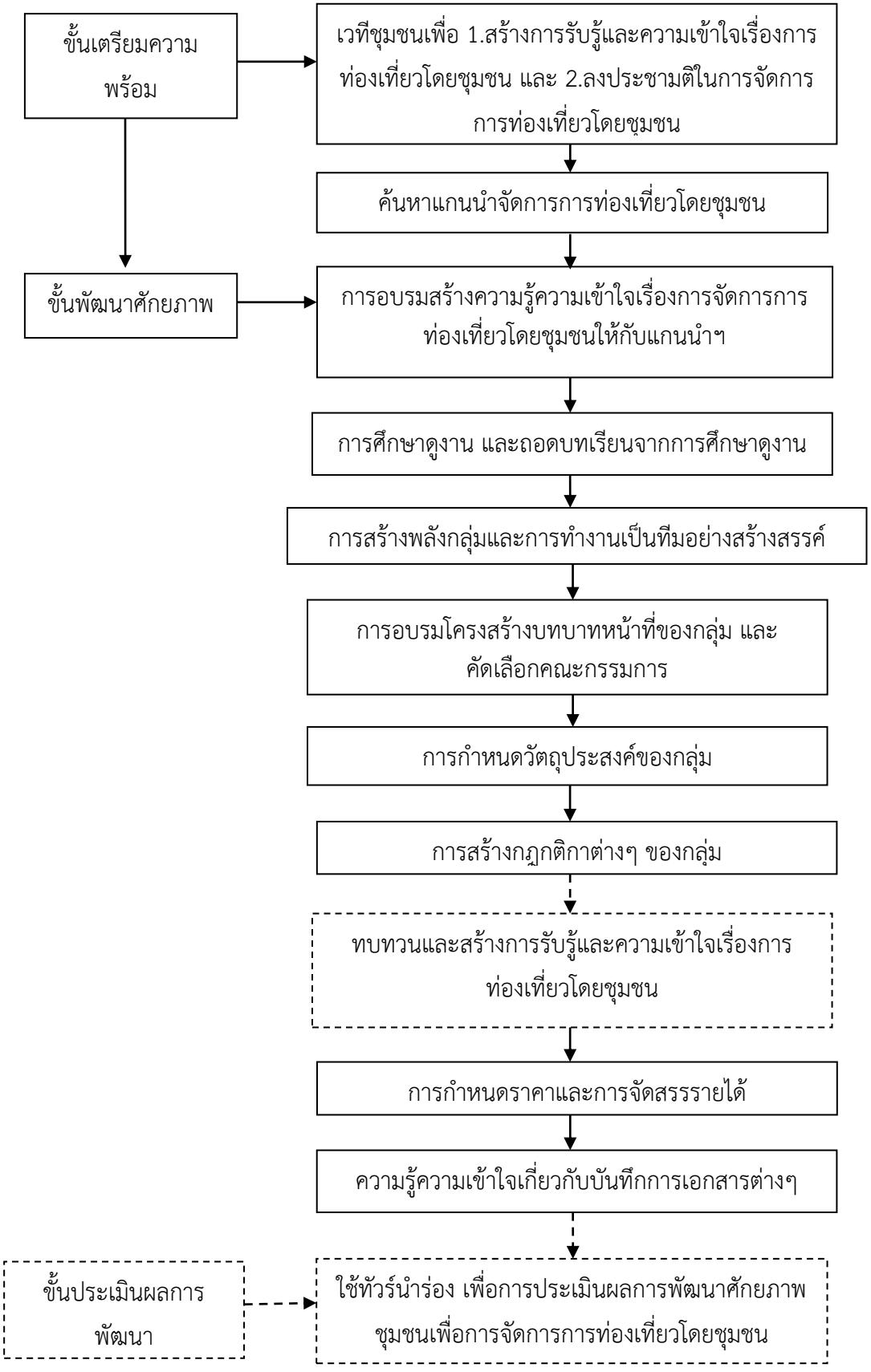
แนวคิดและวัตถุประสงค์

การพัฒนาศักยภาพชุมชน หมายถึง การจัดกระบวนการที่สนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาความสามารถของคนในชุมชน ให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดจนการเสริมสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของพื้นที่ มีการกำหนดหลักเกณฑ์ ในระดับพื้นที่ โดยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนที่ตั้งอยู่บนฐานคิดที่ว่าทุกคนในชุมชนเป็นเจ้าของทรัพยากรและเป็นผู้มีส่วนได้เสียจากการท่องเที่ยว นำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนท้องถิ่น ทั้งธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิตความเป็นอยู่ รวมทั้งวิถีการผลิตของชุมชนมาใช้เป็นทรัพยากรหลักในการจัดการท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม และมีการกระจายผลประโยชน์ที่ได้จากการท่องเที่ยวส่วนหนึ่งไปในการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวในชุมชน รวมถึงกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ของชุมชน ตามแนวคิดที่ว่าทรัพยากรเป็นของชุมชน คนในชุมชนจะต้องได้รับผลตอบแทนจากการท่องเที่ยวในชุมชน เพื่อให้เกิดจิตสำนึกที่ดีต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรของชุมชน ให้ถูกใช้ไปในกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างสอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ อันจะนำมาซึ่งความยั่งยืนของการจัดการทรัพยากรชุมชนได้อย่างแท้จริงโดยใช้การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นเครื่องมือ

การพัฒนาศักยภาพชุมชนเป็นความจำเป็นที่ต้องดำเนินการก่อนที่ชุมชนจะจัดการการท่องเที่ยวขึ้นในชุมชนโดยมี วัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน
2. เพื่อค้นหาแกนนำที่สนใจและตั้งใจจริงในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน
3. เพื่อสร้างทักษะความเป็นผู้นำและการทำงานเป็นทีม
4. เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างคนในชุมชน
5. เพื่อสร้างทักษะการบริหารจัดการกลุ่ม
6. เพื่อสร้างกฎกติกาต่างๆ เพื่อป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นจากการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน
7. เพื่อวางรากฐานความเข้มแข็งของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

กระบวนการการพัฒนาศักยภาพชุมชน (Flow Chart)

กิจกรรมที่ 1 เวทีชุมชนเพื่อ 1.สร้างการรับรู้และความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน และ 2. ลงประชามติในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

1. วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้คนในชุมชนรับรู้และเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน
2. เพื่อเป็นการสอบถามความคิดเห็นและการยอมรับของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชน

2. วิธีการ

1. จัดเวทีให้คนในชุมชน โดยการนัดหมายผ่านผู้นำชุมชน
2. บรรยายสถานการณ์การท่องเที่ยวในปัจจุบัน และแนวโน้มการท่องเที่ยวในอนาคต
3. บรรยายแนวคิด และหลักการของการท่องเที่ยวโดยชุมชน
4. อธิบายให้ชุมชนเข้าใจถึงความจำเป็นในการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชน
5. แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในประเด็นการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน
6. ขอประชามติจากคนในที่ประชุมชนในประเด็นชุมชนควรที่จะจัดการท่องเที่ยวในชุมชนโดยคนในชุมชน

3. ระยะเวลา

การประชุมประจำเดือนของหมู่บ้าน โดยกับผู้ใหญ่บ้านล่วงหน้า ขอบรรจุเข้าในวาระของที่ประชุมหมู่บ้าน

4. อุปกรณ์/เครื่องมือที่ใช้

1. จัดทำสื่อประกอบการบรรยาย อาจเป็น Power Point Presentation หรือกระดาษฟลิปชาร์ต ขึ้นอยู่กับความสะดวกของสถานที่จัดกิจกรรม เนื้อหาที่สำคัญประกอบด้วย
   - 1.1 สถานการณ์การท่องเที่ยวและแนวโน้มในอนาคต
   - 1.2 การท่องเที่ยวกระแสหลักกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน
   - 1.3 แนวคิดและหลักการของการท่องเที่ยวโดยชุมชน
   - 1.4 บันได 10 ขั้นของการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน
   - 1.5 ประโยชน์ที่ได้จากการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน
   - 1.6 ตัวอย่างชุมชนที่ประสบความสำเร็จในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน
2. กระดาษฟลิปชาร์ต และอุปกรณ์เครื่องเขียน สำหรับบันทึกการหารือร่วมกัน

5. เงื่อนไขข้อจำกัด ต่างๆ

1. ผู้ที่จะทำหน้าที่อธิบายหลักการ แนวคิดที่อยากจะทำการท่องเที่ยวโดยชุมชนต้องมีความเข้าใจหลักการของการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างถ่องแท้ สามารถตอบข้อซักถามของประชาชนในชุมชนได้
2. ควรจะมีพี่เลี้ยง ที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้การสนับสนุน
3. ทักษะการสื่อสารกับคนในชุมชนเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะสามารถสร้างความเข้าใจ และเห็นดีด้วยของประชาชนในชุมชน

ตัวอย่างเนื้อหาและสื่อที่ใช้ในกิจกรรม
เวทีชุมชนเพื่อ 1.สร้างการรับรู้และความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน
และ 2. ลงประชามติในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

1. **สถานการณ์การท่องเที่ยวและแนวโน้มในอนาคต**

ซึ่งเป็นการบรรยายประกอบการฉาย Power Point Presentation โดยการสื่อด้วยภาพและบรรยายถึงการขาดการจัดการการท่องเที่ยวที่ดีและตั้งคำถามเชื่อมโยงไปสู่เนื้อหาการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนดังต่อไปนี้

2. การท่องเที่ยวกระแสหลักกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน

เป็นการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับผลที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวกระแสหลัก (Mass Tourism) และผลที่ได้จากการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งเป็นการบรรยายประกอบการฉาย Power Point Presentation โดยการสื่อด้วยภาพ ข้อความ ดังต่อไปนี้

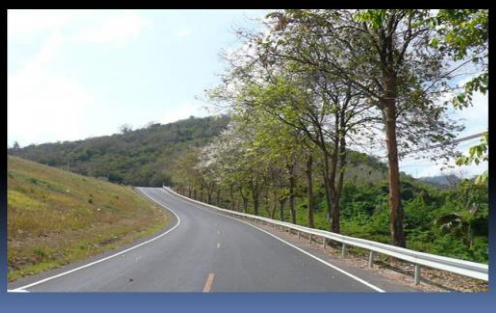

การท่องเที่ยวในประเทศไทย : กระแสหลัก

4. พัฒนาความสะดวกสบายในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวในประเทศไทย : กระแสหลัก

5. การท่องเที่ยวที่เน้นการสร้างความบันเทิง สนุกสนาน ผ่อนคลาย

การท่องเที่ยวโดยชุมชน

1. ลักษณะของกิจกรรมการท่องเที่ยวสามารถสร้างการรับรู้และความเข้าใจในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่แตกต่าง

การท่องเที่ยวโดยชุมชน

2. มีระบบจัดการให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชาวบ้านกับผู้มาเยือน

การท่องเที่ยวโดยชุมชน

4. ชุมชนเป็นเจ้าของ และมีส่วนร่วม

การท่องเที่ยวโดยชุมชน

5. มีการกระจายรายได้สู่ชุมชน

สรุป

การท่องเที่ยวกระแสหลัก

1. การท่องเที่ยวที่เน้นการสร้างความบันเทิง สนุกสนาน ผ่อนคลาย
2. มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับการท่องเที่ยว
3. หน่วยงานรัฐบาล หรือ เอกชน เป็นเจ้าของ
4. การจัดการเป็นระบบธุรกิจขนาดใหญ่ มุ่งผลกำไรจากนักท่องเที่ยว

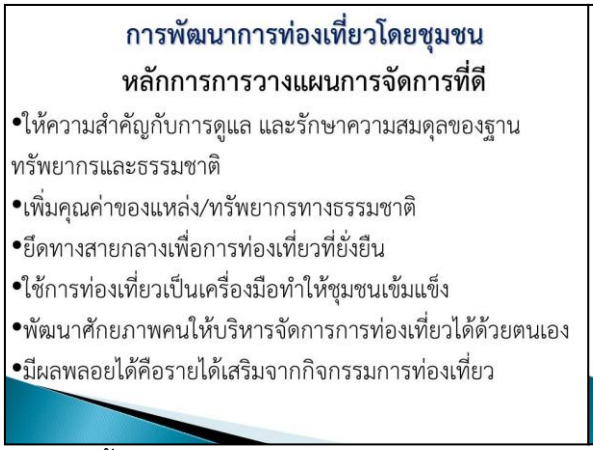
สรุป

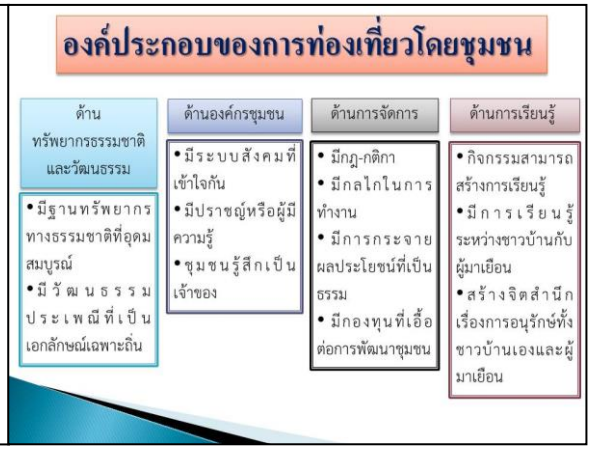
การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community-based Tourirs: CBT)

1. ลักษณะของกิจกรรมการท่องเที่ยวสามารถสร้างการรับรู้และความเข้าใจในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่แตกต่าง
2. มีระบบจัดการให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชาวบ้านกับผู้มาเยือน
3. สร้างจิตสำนึกเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ทั้งในส่วนของชาวบ้านและผู้มาเยือน
4. ชุมชนเป็นเจ้าของ และมีส่วนร่วม
5. มีการกระจายรายได้สู่ชุมชน

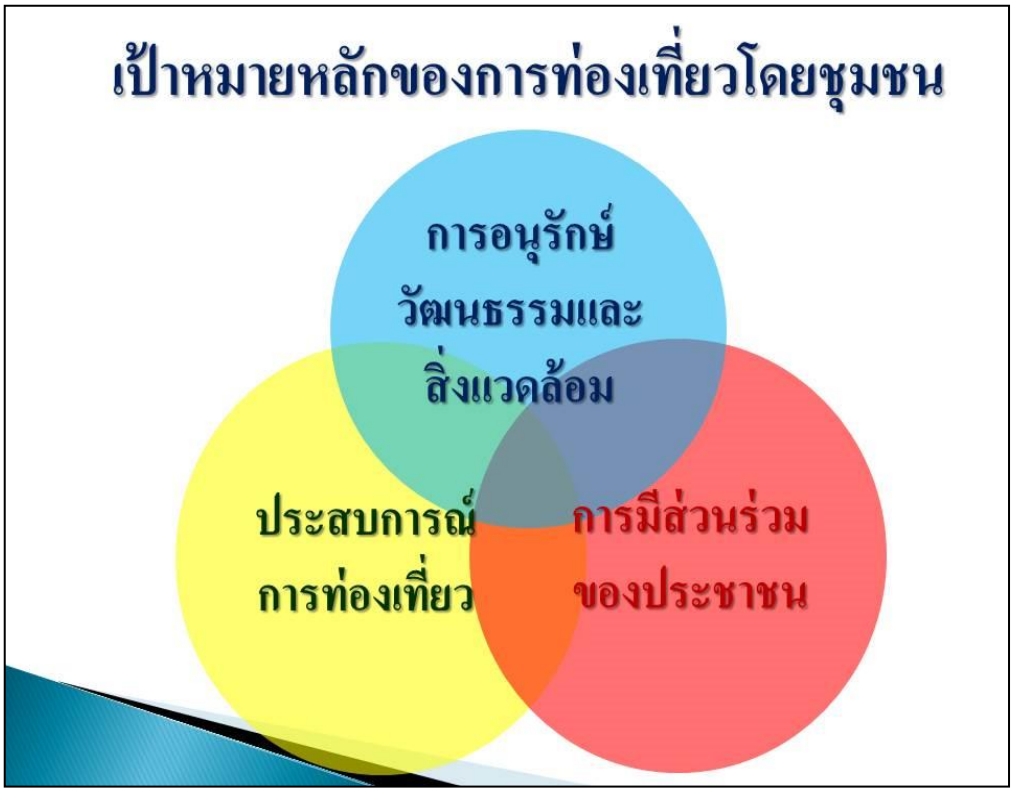
3. แนวคิดและหลักการของการท่องเที่ยวโดยชุมชน

เป็นการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งชุมชนต้องมีการวางแผนการจัดการที่ดีโดยอาศัยองค์ประกอบทั้ง 4 ด้านคือ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ด้านองค์กรชุมชน ด้านการจัดการและด้านการเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่เป้าหมายของการทำท่องเที่ยวโดยชุมชน 3 ข้อคือ ได้แก่ 1) การอนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม 2) ประสบการณ์การท่องเที่ยวที่มีคุณค่าและสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว 3) การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ซึ่งเป็นการบรรยายประกอบการฉาย Power Point Presentation โดยการสื่อด้วยภาพ ข้อความ

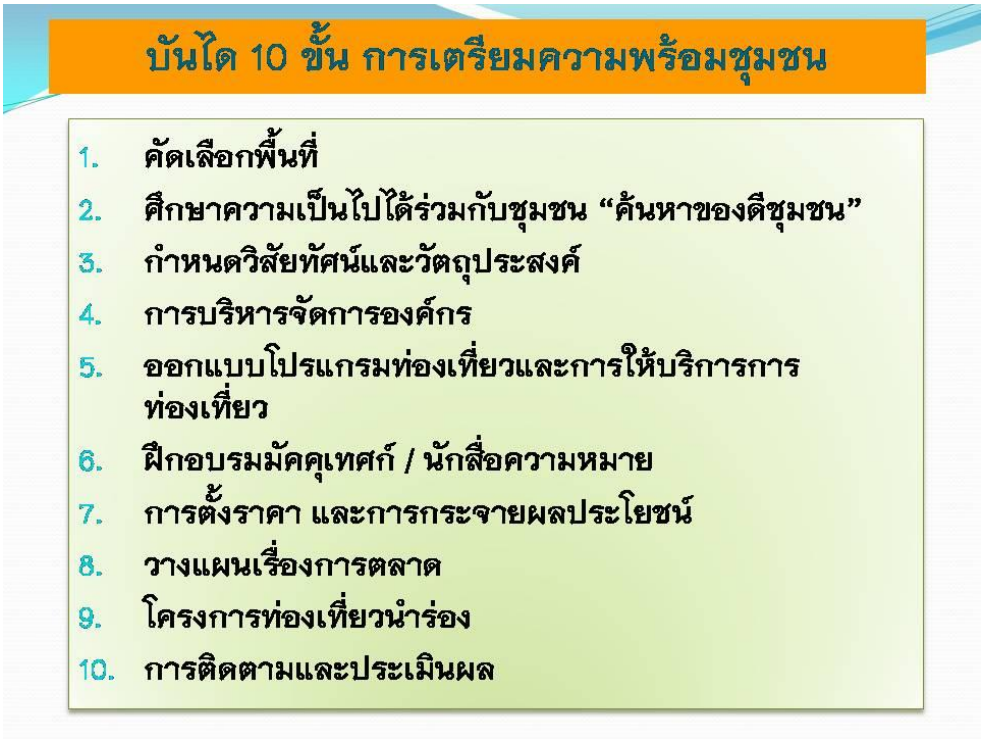

ดังต่อไปนี้

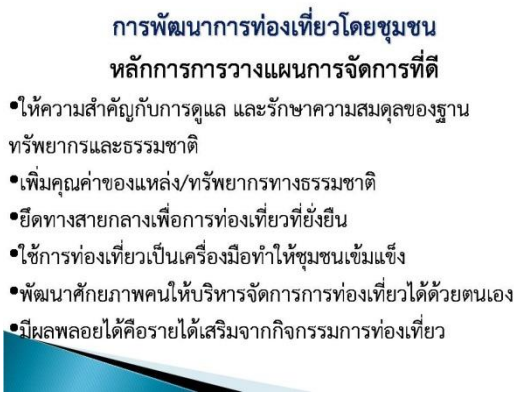
4. บันได 10 ขั้นของการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน

เป็นการนำเสนอขั้นตอนการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน 10 ขั้นตอน ตั้งแต่เริ่มค้นหาของดีชุมชน จนถึงการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งเป็นการบรรยายประกอบการฉาย Power Point Presentation โดยการสื่อด้วยภาพ ข้อความ ดังต่อไปนี้

5. ประโยชน์ที่ได้จากการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

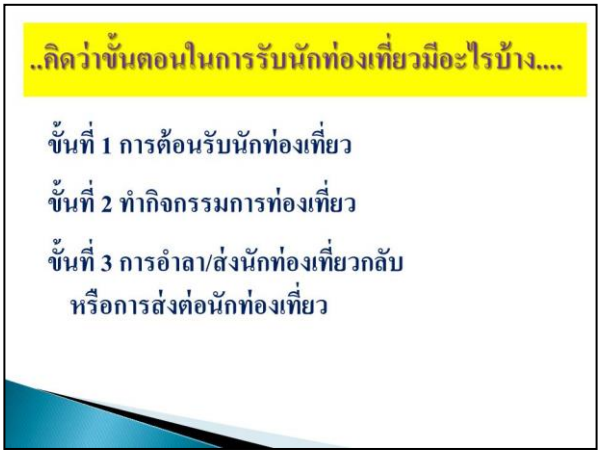
เป็นการนำเสนอเกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้จากการท่องเที่ยวโดยชุมชนในมิติต่างๆ ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ สังคม และการอนุรักทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งเป็นการบรรยายประกอบการฉาย Power Point Presentation โดยการสื่อด้วยภาพ ข้อความ ดังต่อไปนี้

6. ตัวอย่างชุมชนที่ประสบความสำเร็จในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

เป็นการนำเสนอโดยยกตัวอย่างหมู่บ้านที่ทำการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้เข้าใจและมองภาพของการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้อย่างเข้าใจ โดยการอธิบายขั้นตอนทำการท่องเที่ยวโดยชุมชนและยกตัวอย่างกลุ่มชุมชนที่ทำการท่องเที่ยวโดยชุมชนแล้วประสบความสำเร็จซึ่งเป็นการบรรยายประกอบการฉาย Power Point Presentation โดยการสื่อด้วยภาพข้อความ ดังต่อไปนี้

1. **วัตถุประสงค์** เพื่อศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวของชุมชน

2. วิธีการ	1. เมื่อประชาชนในชุมชนให้ความเห็นชอบจัดการท่องเที่ยวในชุมชนแล้ว ใช้การประสานงานผ่านผู้นำชุมชน สรรหาผู้ที่สนใจจะร่วมจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนเข้าร่วมประชุม 2. แลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อกำหนดและแนวทางการดำเนินงานร่วมกัน
3. อุปกรณ์/เครื่องมือที่ใช้	1. กระดาษฟลิปชาร์ต และอุปกรณ์เครื่องเขียน สำหรับบันทึกการหารือร่วมกันและวางแนวทางการดำเนินงานร่วมกัน 2. อุปกรณ์ขยายเสียง ในกรณีที่มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมจำนวนมาก
4. เงื่อนไขข้อจำกัดต่างๆ	ในชุมชนทั่วไปให้การยอมรับกลุ่มผู้นำอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ดังนั้นการเข้าไปทำกิจกรรมในชุมชนของหน่วยงานต่างๆ ที่มักจะจะประสานผ่านผู้นำอย่างเป็นทางการ ไม่ว่าจะเป็นผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และ สมาชิก อบต. ดังนั้นการจะหาแกนนำจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนนั้นจึงเริ่มต้นจากการประสานงานผ่านกลุ่มผู้นำอย่างเป็นทางการในชุมชนในฐานะเป็นเจ้าของพื้นที่จะเป็นเงื่อนไขหนึ่งที่ทำให้ประชาชนในชุมชนให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

กิจกรรมที่ 3 การอบรมสร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้กับแกนนำจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

1. วัตถุประสงค์ เพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการ ขั้นตอนต่างๆ ในการพัฒนาชุมชนไปสู่ชุมชนที่สามารถจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้

2. วิธีการ

1. บรรยายเพื่อเน้นย้ำความรู้เรื่องการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน และอธิบายถึงขั้นตอนของการพัฒนาคนไปสู่การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน
2. การชี้แจงแผนการดำเนินงานในการดำเนินการสู่ชุมชนที่จะจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนจะต้องประกอบด้วยกิจกรรมอะไรบ้าง กิจกรรมไหนทำก่อน-หลัง
3. ควรมีการทดสอบความรู้เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนของแกนนำจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนทั้งก่อนและหลังการฝึกอบรม และมีการสอบถามเนื้อหาความรู้ที่แกนนำอยากได้เพิ่มเติม
4. การมีโอกาสไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับหน่วยงานภายนอกชุมชน เช่น งานฝึกอบรม สัมมนาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน

3. อุปกรณ์/เครื่องมือที่ใช้

1. สื่อประกอบการบรรยายความรู้เรื่องการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน อาจเป็นสื่อ Power Point Presentation วีดีทัศน์ หรือกระดาษฟลิปชาร์ต ขึ้นอยู่กับความสะดวกของสถานที่จัดกิจกรรม
2. สื่อบุคคลที่มีประสบการณ์เรื่องการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน
3. Grant Chart แสดงขั้นตอนของการพัฒนาคนไปสู่การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน
4. แบบทดสอบความรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนทั้งก่อนและหลังการท่องเที่ยวโดยชุมชน
5. กระดาษฟลิปชาร์ต และอุปกรณ์เครื่องเขียน

4. เงื่อนไขข้อจำกัดต่างๆ

1. การคัดเลือกวิทยากรควรคัดเลือกวิทยากรที่มีความรู้ และประสบการณ์ด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นอย่างดี
2. โอกาสสำคัญในการไปฝึกอบรม สัมมนาด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนภายนอกชุมชนจะเป็นการสร้างประสบการณ์ให้กับแกนนำเอง เป็นการเปิดหูเปิดตาและสร้างเครือข่ายภายนอกชุมชนด้วย ทั้งนี้เมื่อมีผู้ไปร่วมประชุมสัมมนา ภายนอกชุมชนกลับมาแล้วควรมาถ่ายทอดให้แกนนำคนอื่นที่ไม่ได้เข้าร่วมรับฟังด้วย

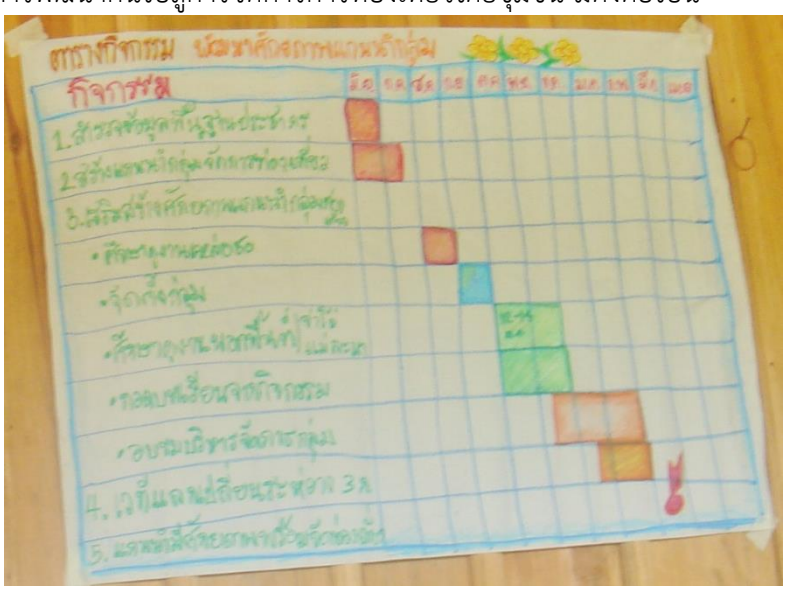
ตัวอย่างเนื้อหาและสื่อที่ใช้ในกิจกรรม
การสร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน
ให้กับแกนนำจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

1. **Power Point Presentation ประกอบการบรรยายความรู้เรื่องการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน**

ในการบรรยายเพื่อเน้นย้ำความรู้เรื่องการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ขั้นตอนนี้ใช้สื่อเดียวกันกับกิจกรรมที่ 1 สร้างการรับรู้และความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยเปิดโอกาสให้แกนนำจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้ซักถามข้อสงสัยโดยละเอียด มีการโต้ตอบระหว่างผู้บรรยาย และแกนนำจัดการท่องเที่ยวของชุมนอย่างเต็มที่ เพื่อสร้างความเข้าใจในเรื่องการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน มีการใช้สื่อวีดีทัศน์ตัวอย่างชุมชนที่จัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนเปิดให้แกนนำจัดการดู เพื่อเน้นย้ำความเข้าใจเรื่องการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนแก่แกนนำจัดการท่องเที่ยวของชุมชน นอกจากนี้อาจต้องใช้บุคคลผู้ที่มีประสบการณ์ด้านการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อสร้างความเข้าใจกับแกนนำจัดการท่องเที่ยวของชุมชนได้

2. **Grant Chart แสดงขั้นตอนของการพัฒนาคนไปสู่การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน**

จากกิจกรรมที่ 2 ได้มีการวางแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนของชุมชนแล้ว พี่เลี้ยงมีหน้าที่นำแนวทางที่ได้มากำหนดเป็นแผนการดำเนินงาน แล้วสร้างเป็น Grant Chart แสดงขั้นตอนของการพัฒนาคนไปสู่การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยแสดงถึงสิ่งที่จะต้องพัฒนาและสิ่งที่จะได้ การทำ Grant Chart อาจจะเป็นรายเดือน หรือรายสัปดาห์ก็ได้แล้วแต่ความสะดวกของพี่เลี้ยงและแกนนำจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ข้อสำคัญ Grant Chart ที่ได้ควรมีความสำพันธ์กับวิถีชีวิตของชุมชนด้วย เช่น ในฤดูเพาะปลูกก็ไม่ควรมีกิจกรรมถี่เกินไป เป็นต้น ตัวอย่าง Grant Chart แสดงขั้นตอนของการพัฒนาคนไปสู่การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน มีดังต่อไปนี้

3. ตัวอย่างแบบประเมินความรู้ในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ลงใน ☐ ตามความเป็นจริงของท่านมากที่สุด

1. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง
2. อายุ
   ☐ ต่ำกว่า 20 ปี ☐20 – 25 ปี ☐26 – 30 ปี
   ☐31 – 35 ปี ☐36 – 40 ปี ☐41 – 45 ปี
   ☐ 46 – 50 ปี ☐ 51 – 60 ปี ☐มากกว่า 60 ปี
3. ระดับการศึกษา
   ☐ ต่ำกว่าประถมศึกษา ☐ ประถมศึกษา
   ☐ มัธยมศึกษาตอนต้น (ม.3) ☐ มัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.6) หรือเทียบเท่า
   ☐ อนุปริญญา ปวส. ปวท. หรือเทียบเท่า ☐ ปริญญาตรี
   ☐สูงกว่าปริญญาตรี
4. อาชีพ
   ☐ เกษตรกร ☐ รับจ้างทั่วไป
   ☐ ข้าราชการ/พนักงานของรัฐ ☐ ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย
   ☐ แม่บ้าน/พ่อบ้าน ☐ อื่นๆ (ระบุ).....
5. จำนวนปีที่อาศัยอยู่ในชุมชน
   ☐ ต่ำกว่า 1 ปี ☐1-5 ปี ☐6-10 ปี ☐ มากกว่า 10 ปี
6. ท่านดำรงตำแหน่ง หรือเคยดำรงตำแหน่งทางการเมืองและการปกครองท้องถิ่นหรือไม่
   ☐ เคย ในตำแหน่ง
      ☐ กำนัน จำนวน.....ปี
      ☐ สารวัตรกำนัน จำนวน .....ปี
      ☐ ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน.....ปี
      ☐ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านจำนวน.....ปี
      ☐นายกองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน.....ปี
      ☐ รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน.....ปี
      ☐ ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวน.....ปี
      ☐ สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน.....ปี
      ☐ อื่นๆ (ระบุ) ..... จำนวน.....ปี
   ☐ ไม่เคย
7. ท่านเป็นอาสาสมัคร หรือเคยเป็นอาสาสมัครทำงานในชุมชนหรือไม่
   ☐ เคย ในตำแหน่ง
      ☐อาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) จำนวน.....ปี
      ☐อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) จำนวน.....ปี
      ☐ อื่นๆ (ระบุ) ..... จำนวน.....ปี

☐ ไม่เคย

8. ท่านเป็นสมาชิก หรือเคยเป็นแกนนำกลุ่มต่างๆในชุมชนหรือไม่ (เช่น กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์ เป็นต้น)

☐ เคย ในตำแหน่ง

☐ชื่อกลุ่ม.....ตำแหน่ง..... จำนวน.....ปี

☐ ชื่อกลุ่ม.....ตำแหน่ง..... จำนวน.....ปี

☐ ชื่อกลุ่ม.....ตำแหน่ง.....จำนวน.....ปี

☐ ไม่เคย

ตอนที่ 2 แบบประเมินความรู้ในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง **"ถูก"** สำหรับข้อความที่กล่าวถูกต้อง และลงในช่อง **"ผิด"** สำหรับข้อความที่กล่าวผิด

ประเด็น	ถูก	ผิด
การบริหารจัดการกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน		
1. การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนจำเป็นต้องมีระบบจัดการเพื่อให้สามารถรับนักท่องเที่ยวได้จำนวนมากและตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้อย่างเต็มที่		
2. สิ่งสำคัญข้อหนึ่งของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนคือแกนนำหรือสมาชิกกลุ่มการท่องเที่ยวต้องสร้างจิตสำนึกเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมทั้งในส่วนของคนในชุมชนเองและนักท่องเที่ยวผู้มาเยือน		
3. ในโครงสร้างคณะกรรมการกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน คือการกำหนดให้มีตำแหน่งต่างๆ เช่น ประธานกลุ่ม เหรัญญิก เป็นต้น		
4. การบันทึกการประชุมนั้นควรบันทึกไว้เพื่อเป็นหลักฐาน เมื่อมีการประชุมใหญ่และประชุมประจำปี เท่านั้น		
5. การเริ่มต้นจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนความจำเป็นอย่างหนึ่งคือการศึกษาดูงานจากชุมชนที่ประสบความสำเร็จทางด้านการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน แล้วนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการท่องเที่ยวของกลุ่มตนเอง		
6. คุณสมบัติที่สำคัญของประธานกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน ต้องสามารถประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ภายนอกพื้นที่ได้		
7. เมื่อมีนักท่องเที่ยวติดต่อเข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนเป็นจำนวนมากเกินกว่าศักยภาพของชุมชนจะรับได้ ชุมชนควรเลือกรับนักท่องเที่ยวที่มีกำลังทรัพย์สูง		
8. เมื่อมีนักท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชน ควรเริ่มจัดการท่องเที่ยวในชุมชน เพื่อเป็นการสร้างอาชีพใหม่ให้เป็นรายได้หลักของคนในชุมชน		
9. บ้านโฮมสเตย์ และผู้นำเที่ยวท้องถิ่น เป็นอาชีพที่สามารถยึดเป็นอาชีพหลักได้โดยคนที่พร้อมสามารถทำได้เลยโดยไม่ต้องมีการจัดการโดยกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน		

ประเด็น	ถูก	ผิด
10. ต้องมีกฎระเบียบสำหรับนักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาท่องเที่ยวในชุมชน		
11. เมื่อผู้นำเที่ยวท้องถิ่นที่ผ่านการอบรมหลักสูตรผู้นำเที่ยวท้องถิ่นไปแล้วมีจำนวนไม่พอกับจำนวนนักท่องเที่ยว คณะกรรมการกลุ่มหรือแกนนำสามารถนำญาติของตนมาเป็นผู้นำเที่ยวท้องถิ่นได้เลย		
12. การท่องเที่ยวโดยชุมชนสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน		
13. ควรมีการประชุมเพื่อประเมินการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ของกลุ่มอยู่เป็นประจำ เพื่อวางแผนการตลาดให้รับนักท่องเที่ยวได้เพิ่มขึ้นทุกปี		
14. ถ้าต้องการให้การท่องเที่ยวในพื้นที่มีชื่อเสียง และมีนักท่องเที่ยวเข้ามามากมาก ควรให้นายทุนจากภายนอกเข้ามาเป็นผู้จัดการท่องเที่ยว		
15. ก่อนเริ่มจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้นั้นจำเป็นต้องมีการสำรวจข้อมูลศักยภาพของชุมชนเพื่อให้รู้ว่าพื้นที่ของตนจะมีรูปแบบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้อย่างไร		
16. การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน มีส่วนช่วยในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู วัฒนธรรมดั้งเดิม ประเพณี และทรัพยากรธรรมชาติของท้องถิ่น		
17. เมื่อมีรายได้จากการท่องเที่ยว **<u>เหรัญญิก</u>**ของกลุ่มมีหน้าที่บันทึกข้อมูลรายได้ลงใน **<u>สมุดบันทึกการประชุม</u>**ของกลุ่มทุกครั้ง		
18. กรรมการกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนต้องมีการสร้างกฎ กติกา ในการเป็นคณะกรรมการกลุ่มด้วย		
19. เมื่อมีการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้อย่างเข้มแข็งและสามารถรับนักท่องเที่ยวได้อย่างชำนาญแล้ว สามารถยึดการรับนักท่องเที่ยวเป็นอาชีพหลักแทนอาชีพเดิมได้เลย		
20. เมื่อมีนักท่องเที่ยวจำนวนมากเกินกว่าจำนวนบ้านโฮมสเตย์ที่กลุ่มรองรับได้ บ้านโฮมสเตย์แต่ละหลังควรเพิ่มจำนวนรับนักท่องเที่ยวจนเพียงพอกับจำนวนนักท่องเที่ยว		
การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน		
21. ความสำคัญของการส่งเสริมให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อเป็นอาชีพใหม่ที่จะเป็นรายได้หลักของคนในชุมชน		
22. เมื่อมีนักท่องเที่ยวมาให้กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในชุมชน คณะกรรมการกลุ่มท่องเที่ยวไม่จำเป็นต้องแจ้งให้คนในชุมชน		
23. การจัดการเกี่ยวกับรายได้ของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนควรจัดสรรให้กับกองทุนที่เอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชนด้วย		
24. เมื่อมีนักท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชนแล้ว วัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน รวมไปถึงทรัพยากรธรรมชาติ ย่อมได้รับผลกระทบด้านบวกและด้านลบจากการท่องเที่ยว		

ประเด็น	ถูก	ผิด
25. เมื่อมีการจัดทำ กฎ ระเบียบ ข้อบังคับของแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนแล้ว จำเป็นต้องมีการประกาศให้คนในชุมชนทราบ และมีความเข้าใจตรงกัน		
26. การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนต้องสร้างความรู้ความเข้าใจอย่างต่อเนื่องให้กับคนในชุมชนที่ไม่ใช่สมาชิกของกลุ่มด้วย		
27. การออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นหน้าที่ของแกนนำกลุ่มเท่านั้นที่จะเป็นผู้กำหนดกิจกรรมต่างๆ สำหรับการจัดการท่องเที่ยว ไม่เกี่ยวข้องกับคนในชุมชน		
28. กลุ่มแกนนำการท่องเที่ยวโดยชุมชน จำเป็นต้องมีการปรึกษาหารือร่วมกับคนในชุมชนเพื่อหาแนวทางในการวางแผนการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน		
29. เมื่อมีการตั้งกลุ่มการท่องเที่ยวขึ้นในชุมชนแล้ว คนในชุมชนประสงค์จะเข้าเป็นสมาชิกใหม่ของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน **จำเป็นอย่างยิ่ง**ที่จะต้องเก็บค่าธรรมเนียมในการเป็นสมาชิกใหม่		
30. กลุ่มจำเป็นต้องส่งเสริมให้คนรุ่นใหม่ในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสืบสานวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นเพื่อให้เกิดความซาบซึ้งและอนุรักษ์ประเพณีที่มีอยู่สืบต่อไป		

กิจกรรมที่ 4.1 การศึกษาดูงาน

1. วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ชุมชนที่จะทำการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้เห็นตัวอย่างชุมชนที่ประสบความสำเร็จจากการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน
2. เพื่อสร้างแรงบันดาลใจให้ชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน
3. เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์จากชุมชนที่พัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนจนประสบความสำเร็จและเป็นเครือข่ายในการทำงานร่วมกันในอนาคต

2. วิธีการ

1. คัดเลือกชุมชนที่มีการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ต้องต้องมีบริบทของชุมชนที่คล้ายกับชุมชนที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน และควรศึกษาบริบทเบื้องต้นของชุมชนที่จะไปศึกษาดูงานด้วย
2. ติดต่อประสานงานกับชุมชนที่จะไปศึกษาดูงาน ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษาดูงาน
3. ก่อนเข้าไปในพื้นที่ศึกษาดูงานควรมีการตรวจสอบความคาดหวังที่จะมาศึกษาดูงานของคณะศึกษาดูงานก่อน
4. จัดโปรแกรมการศึกษาดูงาน ในโปรแกรมควรมีกิจกรรม ได้แก่
   4.1 ให้คณะศึกษาดูงานได้ทดลองเป็นนักท่องเที่ยวตามกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนที่ไปศึกษาดูงาน
   4.2 ควรจัดให้มีช่วงของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างคณะศึกษาดูงานและคณะกรรมการกลุ่มจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่เข้าไปศึกษาดูงาน โดยแยกเป็นเรื่องต่างๆ ได้แก่

3. อุปกรณ์/เครื่องมือที่ใช้

1. กระดาษการ์ดสำหรับให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเขียนความคาดหวัง
2. กำหนดการในการศึกษาดูงาน
3. สมุด ปากกา สำหรับแจก
4. กระดาษฟลิบชาร์ต และอุปกรณ์เครื่องเขียน สำหรับจับประเด็นในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

4. เงื่อนไขข้อจำกัด ต่างๆ

1. ระยะเวลาที่เหมาะสมควรไม่เกิน 3 วัน 2 คืน เพื่อไม่ให้รบกวนเวลาการประกอบอาชีพของผู้เข้าร่วมกิจกรรมมากเกินไป
2. ควรเลือกสถานที่ศึกษาดูงานที่มีที่พักแบบโฮมสเตย์ เพื่อให้ผู้เข้าร่วมศึกษาดูงานได้มีโอกาสได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเจ้าของบ้านด้วย
3. จำนวนคนเข้าร่วมศึกษาดูงานไม่ควรมากจนเกินไป จะทำให้ไม่เกิดกระบวนการเรียนรู้

กิจกรรมที่ 4.2 การถอดบทเรียนจากการศึกษาดูงาน

1. วัตถุประสงค์ เพื่อประเมินผลที่ได้จากการศึกษาดูงาน และประเมินผลกระบวนการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการกลุ่ม

2. วิธีการ 1. ใช้วิธีการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) โดยระดมความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ ได้แก่

1) สรุปความคาดหวังที่จะได้รับจากการศึกษาดูงาน

2) ขั้นตอนการจัดการท่องเที่ยว 3 ขั้นตอน (ต้อนรับ นำเที่ยว และอำลา)

3) การบริหารจัดการกลุ่ม โครงสร้างการจัดการกลุ่มและบทบาทหน้าที่ของแต่ละตำแหน่งในกลุ่ม การจัดการรายได้ของกลุ่ม

4) แนวทางการดำเนินการต่อของกลุ่มหลังจากศึกษาดูงานเสร็จแล้ว

2. หลังจากประชุมกลุ่มย่อยได้ผลสรุปของกลุ่มแล้ว ควรมีการนำเสนอผลการประชุมกลุ่มย่อยของแต่ละกลุ่ม และมีการสรุปเป็นประเด็นร่วมของกลุ่มอีกครั้งหนึ่ง

3. อุปกรณ์/เครื่องมือที่ใช้ กระดาษฟลิบชาร์ต และอุปกรณ์เครื่องเขียน สำหรับจับประเด็นในกลุ่มย่อย และสรุปประเด็นร่วมในกลุ่มใหญ่

4. เงื่อนไขข้อจำกัด ต่างๆ การถอดบทเรียนจากการศึกษาดูงานควรเร่งทำหลังจากเสร็จสิ้นการศึกษาดูงาน หรือในกรณีที่มีเวลาเหลือจากกิจกรรมศึกษาดูงานเพียงพอควรจัดกิจกรรมถอดบทเรียนต่อเนื่องจากกิจกรรมศึกษาดูงานเลย

กิจกรรมที่ 5 การสร้างพลังกลุ่มและการทำงานเป็นทีมอย่างสร้างสรรค์

1. วัตถุประสงค์ เพื่อเสริมสร้างทักษะการทำงานเป็นทีม ปลูกฝังให้เห็นถึงความสำคัญของการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม และสร้างความสามัคคีของคนในกลุ่ม

2. วิธีการ กิจกรรมการเสริมสร้างพลังกลุ่มและการทำงานเป็นทีมอย่างสร้างสรรค์นั้น ควรมีการสอดแทรกกิจกรรมลงไปในทุกๆ กิจกรรม เพื่อให้เกิดความสนุกสนานผ่อนคลาย โดยแบ่งเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

1. กิจกรรมนันทนาการ โดยการเล่นเกมต่างๆ และถอดบทเรียนที่ได้จากการเล่นเกม เช่น เกมหักไม้ เป็นกิจกรรมอีกประเภทหนึ่งเพื่อประสบการณ์การเรียนรู้เป็นการเน้นสาระรวบยอด เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ทัศนคติ ความเข้าใจ และก่อให้เกิดทักษะใหม่ๆเพื่อนำไปใช้ในการทำงาน โดยการให้ทำกิจกรรมและถอดบทเรียนสิ่งที่ได้เรียนรู้ ตัวอย่างเช่นเกมหักไม้นั้น ลำดับแรกแจกไม้ลูกชิ้นให้ผู้ร่วมกิจกรรมคนละ 1 อัน แล้วให้ผู้ร่วมกิจกรรมหักไม้เสียบลูกชิ้น ต่อมากแจกไม้ลูกชิ้นคนละ 1 กำ (ประมาณ 20-30 อัน) แล้วให้ผู้ร่วมทำกิจกรรมหักไม้ลูกชิ้นทั้งกำ เปรียบเทียบความยากง่ายของการหักไม้ทั้ง 2 ครั้ง

2. กิจกรรมที่ไม่เป็นนันทนาการ เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้แกนนำกลุ่มจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ได้ร่วมคิด ร่วมวางแผน ให้ข้อเสนอแนะ เสนอแนวคิด เพื่อให้เกิดการระดมความคิดในเรื่องต่างๆ เช่น แนวทางการพัฒนากลุ่มหลังศึกษาดูงาน เป็นต้น

3. อุปกรณ์/เครื่องมือที่ใช้

1. อุปกรณ์สำหรับเล่นเกมนันทนาการที่ผู้จัดเตรียมไว้
2. กระดาษฟลิบชาร์ต และอุปกรณ์เครื่องเขียน สำหรับถอดบทเรียนจากกิจกรรมนันทนาการ

4. เงื่อนไขข้อจำกัด ต่างๆ การเลือกเกมสำหรับกิจกรรมนันทนาการควรคำนึงถึงคุณวุฒิและวัยวุฒิของผู้เข้าร่วมกิจกรรมเป็นสำคัญ ควรออกแบบกิจกรรมให้เหมาะสม

กิจกรรมที่ 6 การอบรมโครงสร้างบทบาทหน้าที่ของกลุ่ม และคัดเลือกคณะกรรมการ

1. วัตถุประสงค์

1. เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องโครงสร้างและบทบาทหน้าที่ของกลุ่ม

2. เพื่อให้เกิดการจัดโครงสร้างกลุ่มที่มีความเหมาะสม มีการคัดเลือกคนให้มาทำงานที่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ต่างๆ

2. วิธีการ

1. เป็นการบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างและบทบาทหน้าที่ของกลุ่ม โดยมีเนื้อหาที่จำเป็นดังต่อไปนี้
   - 1.1 ความหมายและความสำคัญของกลุ่ม
   - 1.2 ประเภทของการรวมกลุ่ม
   - 1.3 โครงสร้างกลุ่มลักษณะต่างๆ
   - 1.4 ตำแหน่งต่างๆ ในโครงสร้างกลุ่ม
   - 1.5 บทบาทหน้าที่ และคุณสมบัติของผู้ที่จะดำรงตำแหน่งต่างๆ ในกลุ่ม
2. เปิดโอกาสให้ชุมชนเลือกโครงสร้างกลุ่มที่เหมาะสมกับกลุ่มของตนเอง
3. เปิดโอกาสให้ชุมชนได้คัดเลือกบุคคลที่เหมาะสมมาทำหน้าที่ต่างๆ ในโครงสร้างกลุ่ม

3. อุปกรณ์/เครื่องมือที่ใช้

1. สื่อประกอบการบรรยายให้ความรู้เรื่องโครงสร้างและบทบาทหน้าที่ของกลุ่ม เช่น Power Point Presentation, วีดีทัศน์ และรูปภาพ
2. กระดาษฟลิบชาร์ต และอุปกรณ์เครื่องเขียน สำหรับการเลือกโครงสร้างกลุ่ม และคณะกรรมการกลุ่ม

4. เงื่อนไขข้อจำกัดต่างๆ

การจัดโครงสร้างกลุ่ม และการคัดเลือกคณะกรรมการข้อควรระวังคือ การคัดเลือกคนที่จะมาดำรงตำแหน่งต่างๆ เช่น เลขานุการ และ เหรัญญิก จำเป็นต้องอ่านออกเขียนได้และมีนิสัยชอบจดบันทึก เป็นต้น

ตัวอย่างเนื้อหาและสื่อประกอบกิจกรรม

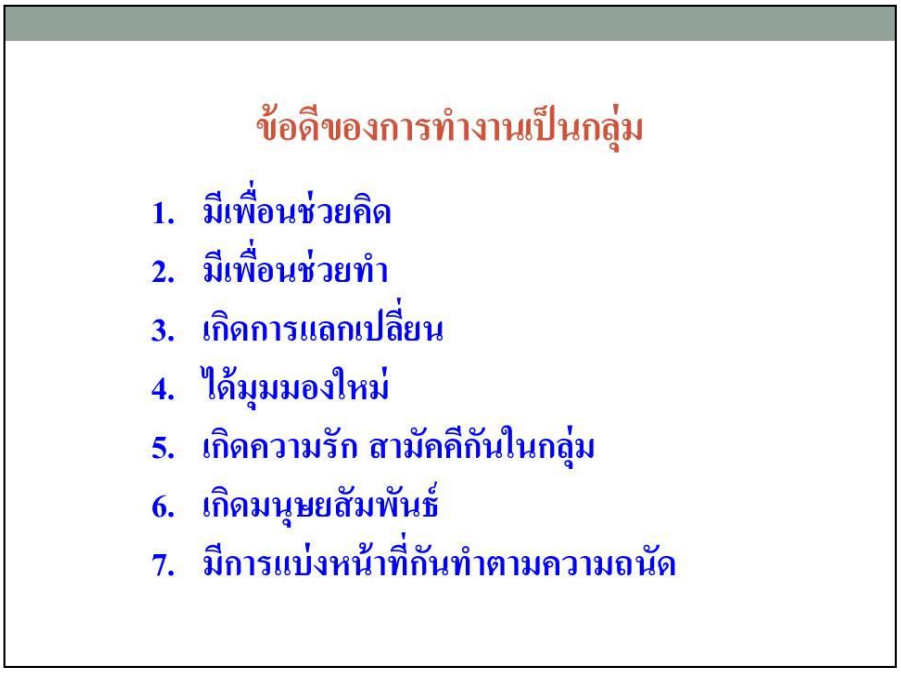
การอบรมโครงสร้างบทบาทหน้าที่ของกลุ่ม และคัดเลือกคณะกรรมการ

การอบรมให้ความรู้เรื่องบทบาทหน้าที่ โครงสร้างของกลุ่มจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน มีวัตถุประสงค์ของกิจกรรม ได้แก่ การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับประโยชน์ของการทำงานเป็นกลุ่ม และสร้างความเข้าใจเรื่องโครงสร้างกลุ่ม และบทบาท เพื่อนำไปสู่กระบวนกำหนดโครงสร้างของกลุ่มและการคัดเลือกผู้ที่เหมะสมดำรงตำแหน่งต่างๆ ตามโครงสร้างของกลุ่ม

กระบวนการในการฝึกอบรมโดยฉายสื่อประกอบกิจกรรม(Power Point Presentation) ประกอบการบรรยาย การอภิปรายแลกเปลี่ยนเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจมากยิ่งขึ้น และกิจกรรมนันทนาการนำการบรรยายและสร้างความผ่อนคลาย มีดังต่อไปนี้

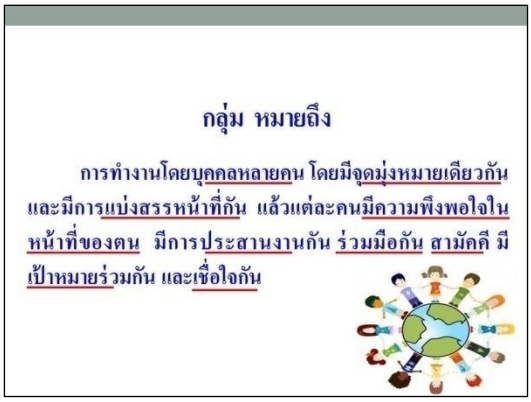
1. **กิจกรรมการนำสู่การอบรมเรื่องข้อดีของการทำงานเป็นทีม**

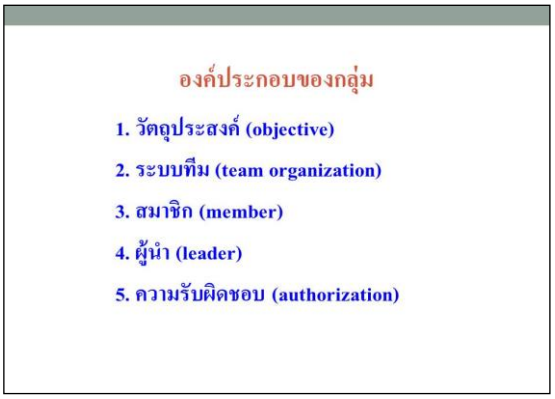
โดยการให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเล่นเกม แม่น้ำพิษ เพื่อให้เห็นความสำคัญของการทำงานเป็นกลุ่ม หลังจากนั้นมีการถอดบทเรียนของกิจกรรมถึงข้อดีของการทำงานเป็นกลุ่ม ดังต่อไปนี้

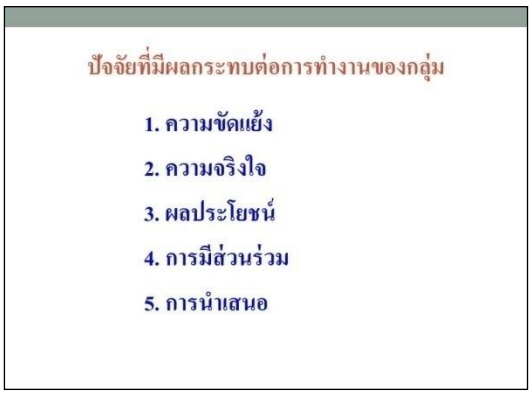

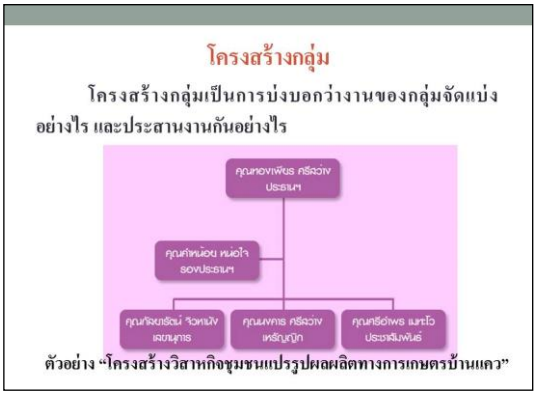
2. เนื้อหาการฝึกอบรมบทบาทหน้าที่ โครงสร้างของกลุ่ม

เป็นการบรรยายเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับความหมาย และองค์ประกอบของกลุ่ม ปัจจัยที่มีผลต่อการทำงานของกลุ่ม โครงสร้างของกลุ่ม และบทบาทหน้าที่ และคุณสมบัติของตำแหน่งต่างๆ ในกลุ่ม กระบวนการในการบรรยายโดยฉายสื่อประกอบกิจกรรม (Power Point Presentation) ประกอบการบรรยาย การอภิปรายแลกเปลี่ยนเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจมากยิ่งขึ้น และกิจกรรมนันทนาการนำการบรรยายและสร้างความผ่อนคลาย มีดังต่อไปนี้

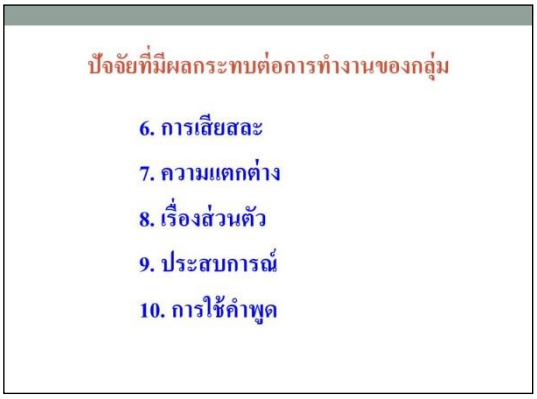

ตำแหน่งต่างๆ ในกลุ่ม

1. ประธานกลุ่ม

บทบาทหน้าที่

ทำหน้าที่ เป็นประธานที่ประชุม ลงนามเอกสารการเงินร่วมกับเหรัญญิกหรือเลขานุการและเป็นตัวแทนกลุ่มในการเข้าร่วมประชุมและลงนามในเอกสารต่างๆ เป็นสื่อกลางในการประสานงานระหว่างสมาชิกในกลุ่ม

คุณสมบัติของประธานกลุ่ม

มีวิสัยทัศน์ ความคิดกว้างไกล ใฝ่รู้ มีความรู้ ความสามารถ มีเหตุผล กล้าตัดสินใจ มีการสื่อสารที่ดี มีหลายช่องทาง ไวต่อการเปลี่ยนแปลง เสียสละ ใจดี ใจกว้าง อดทน ขยัน ควบคุมอารมณ์ได้ ไม่ใจน้อย ได้รับการยอมรับจากสมาชิกกลุ่ม

ตำแหน่งต่างๆ ในกลุ่ม

2. รองประธานกลุ่ม

บทบาทหน้าที่

ทำหน้าที่ ปฏิบัติหน้าที่ทุกอย่างแทนประธานเมื่อประธานติดภารกิจ สนับสนุนการทำหน้าที่ของประธานให้มีประสิทธิภาพ หรือทำหน้าที่อื่นๆ ตามประธานมอบหมาย

คุณสมบัติของรองประธานกลุ่ม

มีคุณสมบัติเหมือนประธานทุกประการ และได้รับความไว้วางใจจากประธาน

ตำแหน่งต่างๆ ในกลุ่ม

3. เลขานุการกลุ่ม

บทบาทหน้าที่

มีหน้าที่เป็นผู้ช่วยประธานกลุ่ม และรองประธานกลุ่ม โดยเฉพาะเรื่องการจัดเก็บเอกสารต่างๆ ให้เป็นหมวดหมู่ มีหน้าที่ในการออกเอกสารในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ และเป็นผู้บันทึกการประชุมเมื่อมีการประชุมกลุ่ม

คุณสมบัติของเลขาณุการ

เลขานุการต้องอ่านออกเขียนได้ มีทักษะการจับใจความสำคัญจากการประชุม มีความละเอียดเรียบร้อยในการจัดเก็บเอกสาร

ตำแหน่งต่างๆ ในกลุ่ม

4. เหรัญญิกกลุ่ม

บทบาทหน้าที่

มีหน้าที่จัดทำหลักฐานทางด้านการเงินของกลุ่ม ได้แก่ บัญชีรายรับรายจ่าย บัญชีรายการทรัพย์สินของกลุ่ม สมุดบัญชีธนาคารของกลุ่ม และเอกสารหลักฐานการเงินต่างๆ ของกลุ่ม รวมถึงการจัดทำรายงานการใช้เงินและทรัพย์สินต่างๆของกลุ่ม

คุณสมบัติเหรัญญิกกลุ่ม

ต้องมีความรู้เรื่องการบันทึกรายรับรายจ่าย มีความละเอียดรอบคอม มีความซื่อสัตย์ สุจริต มีความสามารถในการคิดเลขได้แม่นยำถูกต้องและรวดเร็ว จำเป็นต้องอ่านออกเขียนได้

ตำแหน่งต่างๆ ในกลุ่ม

5. ประชาสัมพันธ์กลุ่ม

บทบาทหน้าที่

ทำหน้าที่ เผยแพร่ข่าวสารกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มให้กับสมาชิกและหน่วยงานภายนอกรับทราบ รวมถึงการนำข่าวสารกิจกรรมภายนอกที่เป็นประโยชน์ต่อกลุ่มมาแจ้งให้กลุ่มทราบ และการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานกลุ่ม องค์กร ต่างๆ

คุณสมบัติของประชาสัมพันธ์

มีทักษะในการติดต่อสื่อสาร และทักษะการถ่ายทอดที่ดี มีความสะดวกในช่องทางการสื่อสาร และสามารถติดต่อได้ตลอดเวลา มีความสามารถในการโน้มน้าวใจ มีความรับผิดชอบและตรงต่อเวลา

กิจกรรมที่ 7 การกำหนดวัตถุประสงค์ของกลุ่ม

1. วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างแนวทาง หรือกรอบการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

2. วิธีการ

1. ใช้การบรรยายเพื่อทบทวนหลักการของการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยมีเนื้อหาประกอบด้วย

1.1 หลักการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

1.2 ยกตัวอย่างวัตถุประสงค์ของชุมชนที่มีการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน และลักษณะการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนของแต่ละชุมชนที่ยกตัวอย่าง

2. เปิดโอกาสให้คณะกรรมการและสมาชิกของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน ได้ระดมสมองกันในประเด็น “ชุมชนเราจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่ออะไร”

3. หลังจากเปิดโอกาสให้ระดมสมองกันแล้วให้ตัวแทนร่วมนำเสนอผลการระดมสมอง โดยผู้ทำหน้าที่เป็นกระบวนกรทำหน้าที่สรุปลงบนกระดาษโรตีเป็นข้อๆ

4. เปิดโอกาสให้ผู้ร่วมเวทีได้ให้ข้อเสนอแนะต่อวัตถุประสงค์แต่ละข้อเรียงลำดับว่าข้อไหนควรจะเป็นข้อที่ 1 2 และ 3 ตามลำดับ

5. สรุปเป็นวัตถุประสงค์ของกลุ่มแล้วให้กลุ่มนำไปประกาศให้กับคนในชุมชนทราบ

3. อุปกรณ์/เครื่องมือที่ใช้

1. สื่อประกอบการบรรยายเพื่อทบทวนหลักการของการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน เช่น Power Point Presentation, วีดีทัศน์ และรูปภาพ

2. กระดาษฟลิบชาร์ต และอุปกรณ์เครื่องเขียน การระดมสมอง และสำหรับบันทึกวัตถุประสงค์ของกลุ่มไว้เป็นหลักฐาน

4. เงื่อนไขข้อจำกัด ต่างๆ

วัตถุประสงค์ของการรวมกลุ่มเป็นสิ่งสำคัญการที่ชุมชนจะระดมสมองเพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ของกลุ่มนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่คณะกรรมการกลุ่มจะต้องมีความเข้าใจในหลักการของการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

กิจกรรมที่ 8 การสร้างกฎกติกาต่างๆ ของกลุ่ม

1. วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างกฎ กติกา ระเบียบ ในด้านต่างๆ ของกลุ่ม ได้แก่ กติกาสำหรับคณะกรรมการ สมาชิก และนักท่องเที่ยว เพื่อเป็นกรอบการดำเนินงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกลุ่มและป้องกันผลกระทบที่ตจเกิดขึ้นจากการจัดการท่องเที่ยว

2. วิธีการ

1. ใช้การบรรยายเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎ กติกา ระเบียบ ของกลุ่ม โดยมีเนื้อหาดังต่อไปนี้

1.1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎ กติกา ระเบียบ

1.2 ความสำคัญ และความจำเป็นของการมีกฎ กติกา ระเบียบ ของการทำงานเป็นกลุ่ม

1.3 ยกตัวอย่างกฎ กติกา ระเบียบ ของชุมชนที่มีการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน และลักษณะความสอดคล้องกับวิถีชีวิต และวัฒนธรรมของชุมชน

6. เปิดโอกาสให้คณะกรรมการและสมาชิกของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน ได้ระดมสมองกันในประเด็น “การสร้างกฎ กติกา ระเบียบ ของกลุ่ม” ในแต่ละด้าน

7. หลังจากเปิดโอกาสให้ระดมสมองกันแล้วให้ตัวแทนร่วมนำเสนอผลการระดมสมอง โดยผู้ทำหน้าที่เป็นกระบวนกรทำหน้าที่สรุปลงบนกระดาษโรตีแยกเป็นข้อๆ ตามด้านต่างๆ

8. สรุปเป็นกฎ กติกา ระเบียบ ของกลุ่มคณะกรรมการกลุ่มให้การรับรอง แล้วให้นำไปประกาศให้กับคนในชุมชนทราบ

2. อุปกรณ์/เครื่องมือที่ใช้

1. สื่อประกอบการบรรยายความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎ กติกา ระเบียบของกลุ่ม เช่น Power Point Presentation, วีดีทัศน์ และรูปภาพ

2. กระดาษฟลิบชาร์ต และอุปกรณ์เครื่องเขียน สำหรับการระดมสมองและสำหรับบันทึกไว้เป็นหลักฐาน

3. เงื่อนไขข้อจำกัด ต่างๆ

กฎ กติกา ระเบียบ ของกลุ่มมีความจำเป็นสำหรับการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม การสร้างกฎ กติกา ระเบียบ จึงจำเป็นต้องมีความสอดคล้องกับวัฒนธรรม วิถีชีวิตของชุมชน และสามารถป้องกันผลกระทบด้านลบที่จะมาจากการจัดการท่องเที่ยวได้ นอกจากนี้กฎ กติกา ระเบียบของกลุ่มจำเป็นต้องมีการชี้แจงให้คนในชุมชนทราบด้วย เพื่อให้ชุมชนได้ทราบถึงการดำเนินงานของกลุ่มและมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกลุ่ม

ตัวอย่างเนื้อหาและสื่อที่ใช้
กิจกรรมการสร้างกฎกติกาต่างๆ ของกลุ่ม

กฎระเบียบของกลุ่ม (ต่อ)

8 ต้องรู้จักกฎระเบียบต่างๆที่กำหนดไว้

9 ถ้าลาออกต้องเขียนใบลาออกในที่ประชุมเท่านั้น

10 ห้ามผู้นำทางหรือไกด์กลับก่อนนักท่องเที่ยว

11 ต้องเป็นคนซื่อสัตย์สุจริตและชอบธรรม

12 ห้ามขายของเกินราคาให้กับนักท่องเที่ยว

13 การทำอาหารให้กับนักท่องเที่ยวรายการอาหารต้อง 3 อย่างขึ้นไปและต้องมีอาหารไทย 1 อย่าง

กรณีสิ้นสุดการเป็นสมาชิก

1. ลาออก
2. เสียชีวิต
3. ย้านภูมิลำเนา
4. ตามมติของคณะกรรมการให้เชิญออกหรือปลดออก

กฎระเบียบสำหรับนักท่องเที่ยว

1. การมาเที่ยวทุกครั้งต้องผ่านคณะกรรมการกลุ่มเท่านั้นเพื่อความสะดวกในพื้นที่
2. ต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบของชุมชน
3. ห้ามเอาหรือมีวัตถุอันตรายและยาเสพติดเข้ามาในชุมชน
4. ห้ามมีเรื่องชู้สาวในชุมชน
5. หากอาบน้ำในลำธารต้องแต่งกายให้สุภาพและเหมาะสม
6. ห้ามเก็บหรือเอาทรัพยากรออกจากป่าและในชุมชน

กฎระเบียบสำหรับนักท่องเที่ยว (ต่อ)

7. ห้ามทิ้งขยะในชุมชนหรือตามแหล่งท่องเที่ยว
8. ต้องเชื่อฟังผู้นำทางทุกครั้งในเวลาท่องเที่ยว
9. ต้องร่วมมือรักษาวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาและทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน
10. ต้องเสียค่าบริการตามกลุ่มที่กำหนดไว้
11. ของใช้ของนักท่องเที่ยวให้เก็บไว้ในที่จัดไว้ให้

การจัดสรรผลประโยชน์

1 รายได้ค่าที่พักหักเข้ากลุ่ม ร้อยละ 20% ของรายได้

2 รายได้จากค่าอาหารหักเข้ากลุ่ม ร้อยละ 20% ของรายได้

3 รายได้จากค่าไกด์ท้องถิ่นและค่าวิทยากรหักเข้ากลุ่ม ร้อยละ 20% ของรายได้

4 รายได้จากการขายของที่ระลึกและการขายผ้าของกลุ่มสตรีไม่มีการหักเข้ากลุ่ม

5 รายได้จากการแสดงหักเข้ากลุ่ม ร้อยละ 20% ของรายได้

การบริหารจัดการเงินกลุ่ม

1. ใช้ในการพัฒนาหมู่บ้านและกลุ่มท่องเที่ยว 50%
2. ใช้ในการขับเคลื่อนงานกลุ่ม 30%
   -ค่าพาหนะเดินทางของสมาชิกกลุ่มประชุมนอกพื้นที่
   -ในจังหวัด 400 บาท/คน/ครั้ง
   -ต่างจังหวัด 500 บาท/คน/ครั้ง
   -ค่าใช้จ่ายวัสดุอุปกรณ์อื่นๆของกลุ่ม

การบริหารจัดการเงินกลุ่ม (ต่อ)

3. ใช้ในการจัดสวัสดิการให้กับชุมชน 20%
   -ช่วยเหลือสมาชิกกรณีเข้านอนโรงพยาบาลตามสมควร
   -ช่วยเหลือสมาชิกกรณีได้รับผลกระทบจากอุบัติเหตุ เช่น อุทกภัย วาตภัย และ วินาศภัย
4. ให้สมาชิกกู้ยืมตามความเห็นของคณะกรรมการ

ขีดจำกัดในการรับนักท่องเที่ยว

ในแต่ละปีกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนห้วยตองก๊อสามารถรับนักท่องเที่ยวได้ไม่เกิน 150 คน

กิจกรรมที่ 9 การกำหนดราคาและการจัดสรรรายได้

1. วัตถุประสงค์

1.เพื่อให้ความรู้เรื่องการคิดต้นทุนและการกำหนดราคา ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของต้นทุนในกิจกรรมต่างๆ ของการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

2. เพื่อชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการจัดสรรรายได้ไปสู่ส่วนต่างๆ ของสังคม

3.เพื่อกำหนดราคาและการจัดสรรรายได้ของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน

2. วิธีการ

1. ใช้การบรรยาย ประกอบกิจกรรมเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวการคิดต้นทุนและการกำหนดราคา โดยมีเนื้อหาดังต่อไปนี้

1.1 ความหมายของต้นทุน และราคา

1.2 หลักการคิดต้นทุน

1.3 หลักการคิดราคา

1.4 กิจกรรมฝึกปฏิบัติการคิดต้นทุนและการกำหนดราคา

2. ใช้การบรรยายประกอบกิจกรรม เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องการจัดสรรรายได้ โดยมีเนื้อหาดังต่อไปนี้

2.1 ผลที่เกิดจากกิจกรรมการท่องเที่ยว

2.2 ความสำคัญของการจัดสรรรายได้

2.3 กิจกรรมสร้างความตระหนักเรื่องการจัดสรรรายได้ โดยการเล่นเกมตักลูกอม เล่นเกมเสร็จถอดบทเรียนที่ได้

2.4 ยกตัวอย่างการคิดราคาและการจัดสรรรายได้ของชุมชนจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนต่างๆ

3. เปิดโอกาสให้คณะกรรมการและสมาชิกของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน ได้ระดมสมองกันในประเด็น “การคิดราคาในกิจกรรมการท่องเที่ยวต่างๆ ของชุมชน” สรุปผลการคิดราคาจากกิจกรรมการท่องเที่ยวต่างๆ

4. หลังจากคิดราคาในทุกกิจกรรมเป็นที่เรียบร้อยแล้วให้คณะกรรมการและสมาชิกของกลุ่มระดมสมองเรื่องการจัดสรรรายได้ว่าจะมีการหักเป็นส่วนของกลุ่มเพื่อเป็นกองทุนในการพัฒนากลุ่มและชุมชนต่อไป

5. สรุปเป็นการกำหนดราคา และการจัดสรรรายได้ของกลุ่ม

6. อุปกรณ์/เครื่องมือที่ใช้

1. สื่อประกอบการบรรยายเรื่องต้นทุน และการคิดราคา เช่น Power Point Presentation, วีดีทัศน์ และรูปภาพ

2. สื่อประกอบการบรรยายเรื่องการจัดสรรรายได้ เช่น Power Point Presentation, วีดีทัศน์ และรูปภาพ

3. อุปกรณ์สำหรับเล่นเกมตักลูกอบ ได้แก่ ลูกอม และช้อน

4. กระดาษฟลิบชาร์ต และอุปกรณ์เครื่องเขียน สำหรับการถอดบทเรียน การระดมสมอง และสำหรับบันทึกไว้เป็นหลักฐาน

7. เงื่อนไขข้อจำกัด ต่างๆ

เนื่องจากคนในชุมชนในชนบทยังไม่ค่อยคำนึงถึงต้นทุนจากกิจกรรมการท่องเที่ยวมากนัก เช่น ไม่ได้คิดค่าแรง เป็นต้น ดังนั้นการสร้างความรู้เรื่องการคิดต้นทุนย่อมมีความจำเป็นที่จะต้องบรรยายให้ชาวบ้านเข้าใจ การคิดราคาก็ควรที่จะคำนึงถึงชุมชนใกล้เคียงที่มีการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้วย

ตัวอย่างเนื้อหาและสื่อที่ใช้

กิจกรรมให้ความรู้เรื่องการคิดราคาและการจัดสรรายได้

การอบรมให้ความรู้เรื่องการคิดราคาและการจัดสรรายได้ มีวัตถุประสงค์ของกิจกรรม ได้แก่ การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการคิดต้นทุนและการกำหนดราคาของกิจกรรมต่างๆ ในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน เช่น การคิดต้นทุนการประกอบอาหาร การคิดต้นทุนของกิจกรรมการท่องเที่ยว เป็นต้น และสร้างความเข้าใจเรื่องการจัดสรรายได้สู่ชุมชน เพื่อนำไปสู่กระบวนกำหนดราคาและการจัดสรรรายได้ของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนต่อไป

กระบวนการในการฝึกอบรมโดยฉายสื่อประกอบกิจกรรม(Power Point Presentation) ประกอบการบรรยาย การอภิปรายแลกเปลี่ยนเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจมากยิ่งขึ้น และกิจกรรมนันทนาการนำการบรรยายและสร้างความผ่อนคลาย มีดังต่อไปนี้

1. **การคิดต้นทุนและการกำหนดราคาของกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน**

เป็นการบรรยายเนื้อหาเกี่ยวกับหลักการตั้งราคาสินค้า โดยมีกิจกรรมชวนคิดราคาสินค้าที่กำหนดให้ เพื่อเข้าสู่บทเรียนเกี่ยวกับหลักการคิดราคาสินค้า การตั้งราคาขาย และวิธีพื้นฐานในการตั้งราคาสินค้า โดยการบรรยายประกอบการฉาย Power Point Presentation โดยนำเสนอด้วย ภาพและข้อความ ดังต่อไปนี้

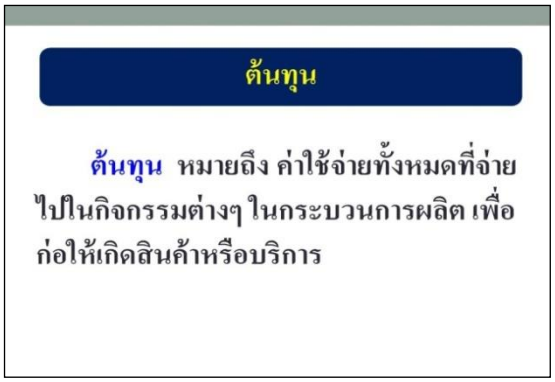

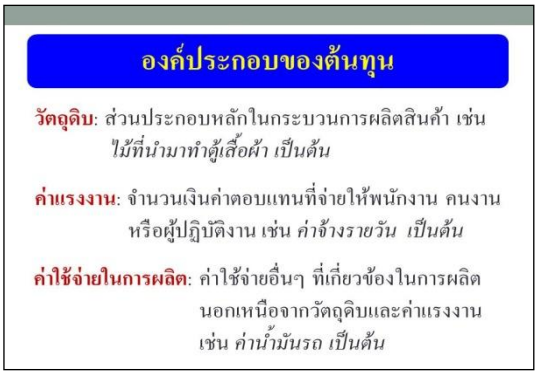

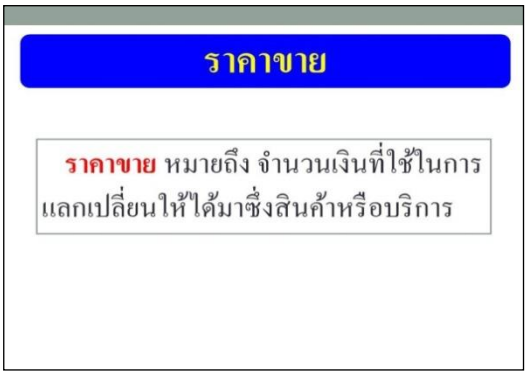

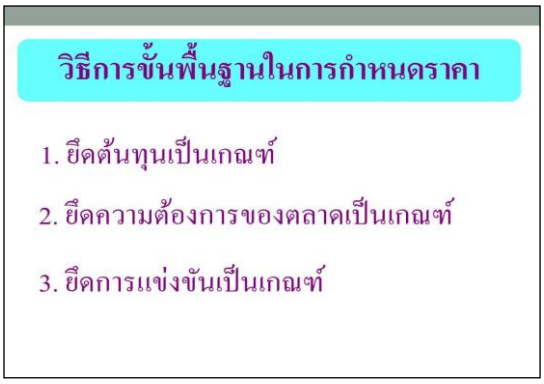

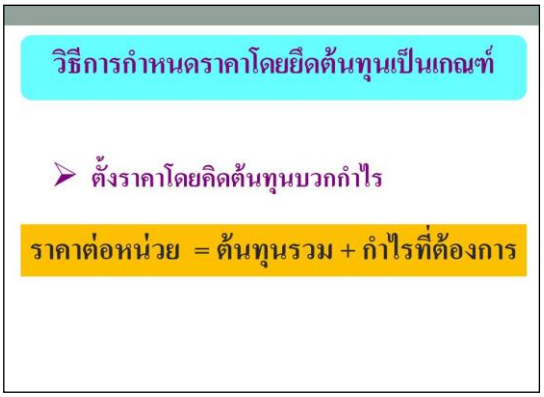

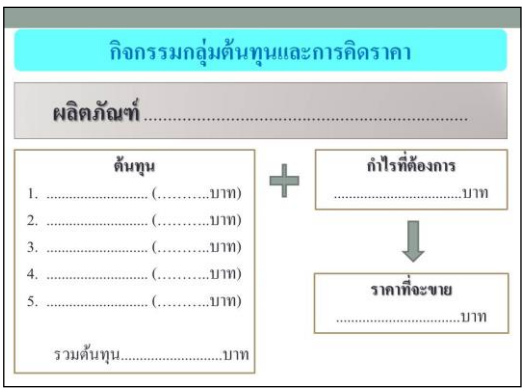

2. สร้างความเข้าใจเรื่องการจัดสรรายได้สู่ชุมชน

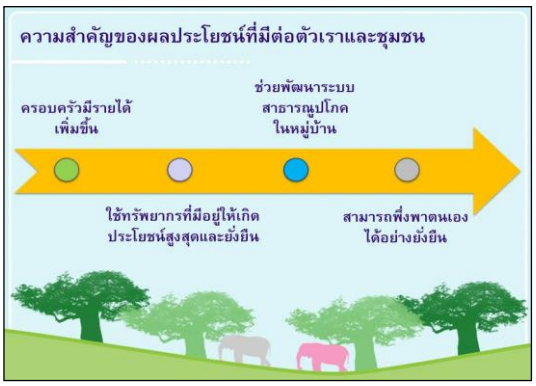
เป็นการบรรยายเนื้อหาเกี่ยวกับผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับทรัพยากรธรรมชาติเมื่อมีการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ดังนั้นผลประโยชน์ที่ได้จากการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ต้องมีส่วนหนึ่งที่จะนำไปพัฒนาชุมชน พัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และมีการเล่นเกมตักลูกอมเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องการจัดสรรผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม และมีการนำเสนอตัวอย่างการจัดสรรรายได้ของชุมชนตัวอย่าง เพื่อนำไปสู่การสร้างระบบการจัดสรรผลประโยชน์ที่ได้จากการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยการบรรยายประกอบการฉาย Power Point Presentation โดยนำเสนอด้วย ภาพและข้อความดังต่อไปนี้

กลุ่มท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยชุมชนบ้านจ่าโบ่

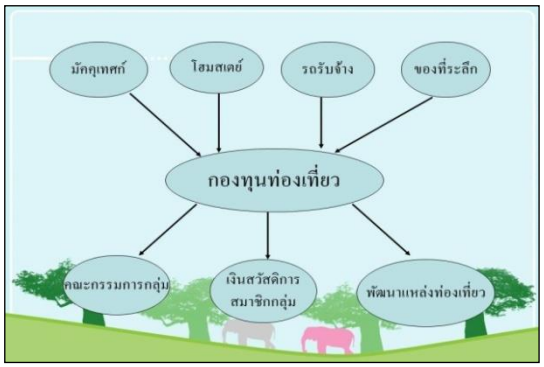
รายการ	ราคา
1. ค่าที่พักแบบโฮมสเตย์	150 บาท/คน/คืน
2. ค่าอาหาร	70 บาท/มื้อ/คน
3. ค่าผู้นำเที่ยวท้องถิ่น	100 บาท/คน
4. ค่าชมกิจกรรม (จักสาน ทอผ้า และคนตรีพื้นบ้าน)	100 บาท/คน
5. ค่าชมการแสดง	1,000 บาท/คณะ
6. ค่าบำรุงหมู่บ้าน	1,000 บาท/คณะ

หมายเหตุ *รายได้ทุกส่วนยกเว้นค่าอาหาร และค่าบำรุงหมู่บ้าน หักเข้ากองทุนสวัสดิการของกลุ่ม 20%*

กลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านห้วยตองก๊อ

รายการ	ราคา
1. ค่าที่พักแบบโฮมสเตย์	150 บาท/คน/คืน
2. ค่าอาหาร	70 บาท/คน/มื้อ
3. ค่าผู้นำเที่ยวท้องถิ่น	400 บาท/วัน/คณะ
4. ค่าชมการแสดงร้าคาบ	500 บาท/คณะ

หมายเหตุ *รายได้ทุกส่วนยกเว้นค่าบำรุงสถานที่ หักเข้ากองทุนสวัสดิการของกลุ่ม 20%*

กิจกรรมที่ 10 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบันทึกเอกสารต่างๆ

1. วัตถุประสงค์

เพื่อสร้างความรู้ความเข้าเกี่ยวกับการบันทึกเอกสารต่างๆ ที่จำเป็นสำหรับการบริหารจัดการกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน

2. วิธีการ

1. ทีมพี่เลี้ยงจัดทำแบบฟอร์มเอกสารต่างๆ ที่จำเป็นสำหรับการบริหารจัดการกลุ่ม ได้แก่ สมุดบันทึกการประชุม สมุดบัญชีรายรับ รายจ่าย ใบเสร็จรับเงิน ทะเบียนสมาชิก สมุดบันทึกคิวผู้นำเที่ยว คิวบ้านพักโฮมสเตย์ และสมุดบัญชีทรัพย์สินของกลุ่ม

2. พี่เลี้ยงสอนวิธีการบันทึกเอกสารต่างๆ โดยสอนแบบตัวต่อตัวกับคณะกรรมการกลุ่มผู้มีหน้าที่รับผิดชอบ ดังต่อไปนี้

2.1 การบันทึกบัญชีรายรับ รายจ่าย การเขียนใบเสร็จรับเงิน และการบันทึกบัญชีทรัพย์สินของกลุ่ม สอนให้กับ เหรัญญิกกลุ่ม

2.2 การบันทึกการประชุม ทะเบียนสมาชิก สอนให้กับเลขานุการของกลุ่ม

2.3 การบันทึกสมุดคิวผู้นำเที่ยว และคิวบ้านพักโฮมสเตย์ สอนให้กับประชาสัมพันธ์ของกลุ่ม

3. อุปกรณ์/เครื่องมือที่ใช้

สมุดบันทึกการประชุม สมุดบัญชีรายรับ รายจ่าย ใบเสร็จรับเงิน ทะเบียนสมาชิก สมุดบันทึกคิวผู้นำเที่ยว คิวบ้านพักโฮมสเตย์ และสมุดบัญชีทรัพย์สินของกลุ่ม

4. เงื่อนไขข้อจำกัด ต่างๆ

การคัดเลือกคณะกรรมการที่จะเป็นผู้มาบันทึกเอกสารต่างๆ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเป็นคนที่อ่านออกเขียนได้ มีนิสัยชอบบันทึก โดยเฉพาะผู้ที่จะทำหน้าที่บันทึกการประชุมจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาทักษะการฟังและการจับใจความ เพื่อจะได้บันทึกสาระสำคัญของการประชุมแต่ละครั้งได้อย่างครบถ้วน นอกจากนี้เมื่อพี่เลี้ยงได้สอนการบันทึกเอกสารเรื่องต่างๆ แล้วควรมีการติดตามตรวจสอบเอกสารต่างๆ เป็นระยะๆ ให้คำปรึกษากรณีที่ผู้บันทึกต้องการปรึกษาอย่างเป็นประจำ

ตัวอย่างแบบฟอร์ม

เอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน

1. แบบฟอร์มบันทึกการประชุม

ประชุม วันที่.....

.....

ผู้มาประชุม

1.....

2.....

3.....

4.....

ผู้ขาดประชุม

1.....

2.....

3.....

4.....

ผู้เข้าร่วมประชุม

1.....

2.....

3.....

การประชุมเรื่อง

1.....

.....

2.....

.....

3.....

.....

ผู้บันทึกการประชุม

……..

(.....)

ผู้รับรองรายงานการประชุม

……..

(.....)

2. แบบฟอร์มบัญชีรายรับ รายจ่าย

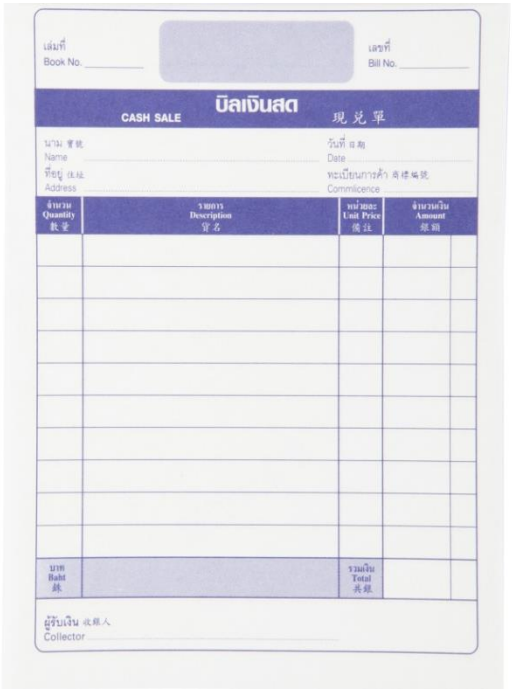
บัญชีสรุปรายรับ-รายจ่าย

วัน/เดือน/ปี	รายการ	รายรับ	รายจ่าย	คงเหลือ
10 พ.ย. 55	เงินกองทุนท่องเที่ยว	10,000		10,000
15 พ.ย. 55	รับเงินค่าที่พัก 5 คน 500 บาท			
	รับเงินค่าอาหาร 2 มื้อ 700 บาท	1,200		11,200
	จ่ายให้นาย A ค่าที่พัก 450 บาท			
	ค่าอาหาร 700 บาท		1,150	10,050
20 พ.ย. 55	รับเงินค่าที่พัก 4 คน 400 บาท			
	รับเงินค่าอาหาร 2 มื้อ 560 บาท	960		11,010
	จ่ายให้นาย B ค่าที่พัก 360 บาท			
	ค่าอาหาร 560 บาท		920	10,090
	ยกยอดไป			10,090

บัญชีสรุปรายรับ-รายจ่าย

วัน/เดือน/ปี	รายการ	รายรับ	รายจ่าย	คงเหลือ
	ยกยอดมา			10,090

3. แบบฟอร์มใบเสร็จรับเงิน

4. แบบฟอร์มทะเบียนสมาชิก

ทะเบียนสมาชิก

ลำดับที่	ชื่อ – สกุล	วันที่เข้าเป็นสมาชิก	หมายเหตุ

ทะเบียนสมาชิก

ลำดับที่	ชื่อ – สกุล	วันที่เข้าเป็นสมาชิก	หมายเหตุ

5. แบบฟอร์มบันทึกคิวผู้นำเที่ยว

หนังสือบันทึกการจัดคิวผู้นำเที่ยว

รายการ	ผู้นำเที่ยว นายธงชัย แซ่โซ้ง	ผู้นำเที่ยว นายมนตรี แสงทรงตระกูล	ผู้นำเที่ยว นายเปา อภิสันต์พลังกูล	ผู้นำเที่ยว นายวัชรพงษ์ เอกโอฬารสกุล	ผู้นำเที่ยว นายเจริญชัย เอกโอฬารสกุล

6. แบบฟอร์มบันทึกคิวบ้านพักโฮมสเตย์

หนังสือบันทึกการจัดคิวบ้านพักโฮมสเตย์

วัน/เดือน/ปี	รายการ	บ้าน.....	บ้าน.....	บ้าน.....	บ้าน.....	บ้าน.....					
2 ต.ค. 56	รอบ..... นักท่องเที่ยว 29 คน	5 คน	5 คน	6 คน	6 คน	7 คน					

7. แบบฟอร์มบันทึกบัญชีทรัพย์สินของกลุ่ม

ทรัพย์สินของกลุ่ม

1.

วัน/เดือน/ปี	รายการ	จำนวน	มูลค่า	คงเหลือ

2.

วัน/เดือน/ปี	รายการ	จำนวน	มูลค่า	คงเหลือ

3.

วัน/เดือน/ปี	รายการ	จำนวน	มูลค่า	คงเหลือ

2014

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนาภาคพายัพ
เชียงใหม่

พิศาพิมพ์ จันทร์พรหม

ประเด็นที่ 2
การจัดทำฐาน ข้อมูลทรัพยากร

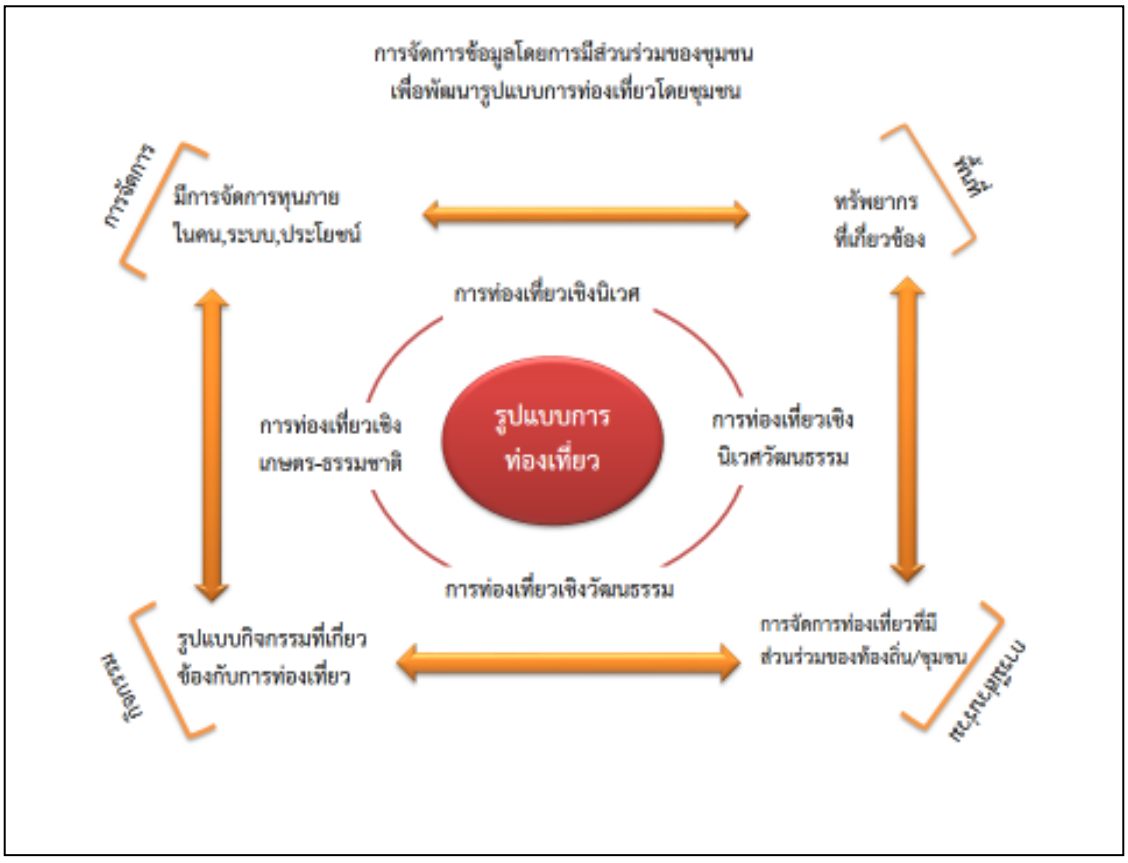
[Type the abstract of the document here. The abstract is typically a short summary of the contents of the document. Type the abstract of the document here. The abstract is typically a short summary of the contents of the document.]

ประเด็นที่ 2 การจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรชุมชน

แนวคิดและวัตถุประสงค์

การจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรชุมชน เน้นความสำคัญไปที่การพัฒนาคนในชุมชนผ่านกระบวนการจัดการข้อมูล เพื่อค้นหาแนวทางการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอาศัยการสืบค้นข้อมูลของชุมชนโดยชุมชน ในการที่จะร่วมกำหนดแนวทางการพัฒนาอัตลักษณ์ของชุมชนโดยใช้การจัดการท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือ

การจัดการข้อมูลชุมชนโดยชุมชนมีส่วนร่วมเพื่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน กระบวนการเรียนรู้การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นกระบวนการในการดำเนินการ มีขั้นตอนสำคัญมีส่วนกัน 5 ขั้น ประกอบด้วย 1) การสืบค้นข้อมูล 2) การทบวนข้อมูล 3) การวิเคราะห์ข้อมูล 4) การนำข้อมูลไปใช้ และ 5) การติดตามผล ซึ่งมีการกำหนดขอบเขตข้อมูล ดังแผนภาพ

ภายใต้กระบวนการของการจัดการข้อมูลของชุมชน มีนัยสำคัญการกำหนดขอบเขตเนื้อหาที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ ที่มุ่งเป้าหมายไปที่ การกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวของแต่ละชุมชน ประกอบด้วย การจัดการ พื้นที่ที่เหมาะสมต่อการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว การกำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยว และการสร้างการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญคือ การจัดการทุนภายในคนหรือทรัพยากรมนุษย์ ระบบ ประโยชน์ร่วม ซึ่งอยู่ในส่วนการจัดการ ด้านทรัพยากรที่เกี่ยวข้องเป็นมิติของการจัดการพื้นที่ทั้งรูปธรรมของแหล่งท่องเที่ยวสำคัญภายในชุมชน และพื้นที่ทางสังคมผ่านแบบแผนทางความความเชื่อ วัฒนธรรม และประเพณี เพื่อนำมาสู่ ด้านการกำหนดกิจกรรม เพื่อพัฒนารูปแบบกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ทั้งนี้ไปสัมพันธ์กับด้านการจัดการท่องเที่ยวที่มีส่วนร่วมของท้องถิ่นและชุมชน จากกระบวนการดังกล่าวได้ส่งผลให้

.1ชุมชนได้เรียนรู้และเกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันในการเก็บรวบรวมข้อมูลชุมชน

.2ชุมชนเกิดการมีส่วนร่วมในการเก็บข้อมูลและจัดการข้อมูลชุมชน

.3ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการสรรหาและพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชน

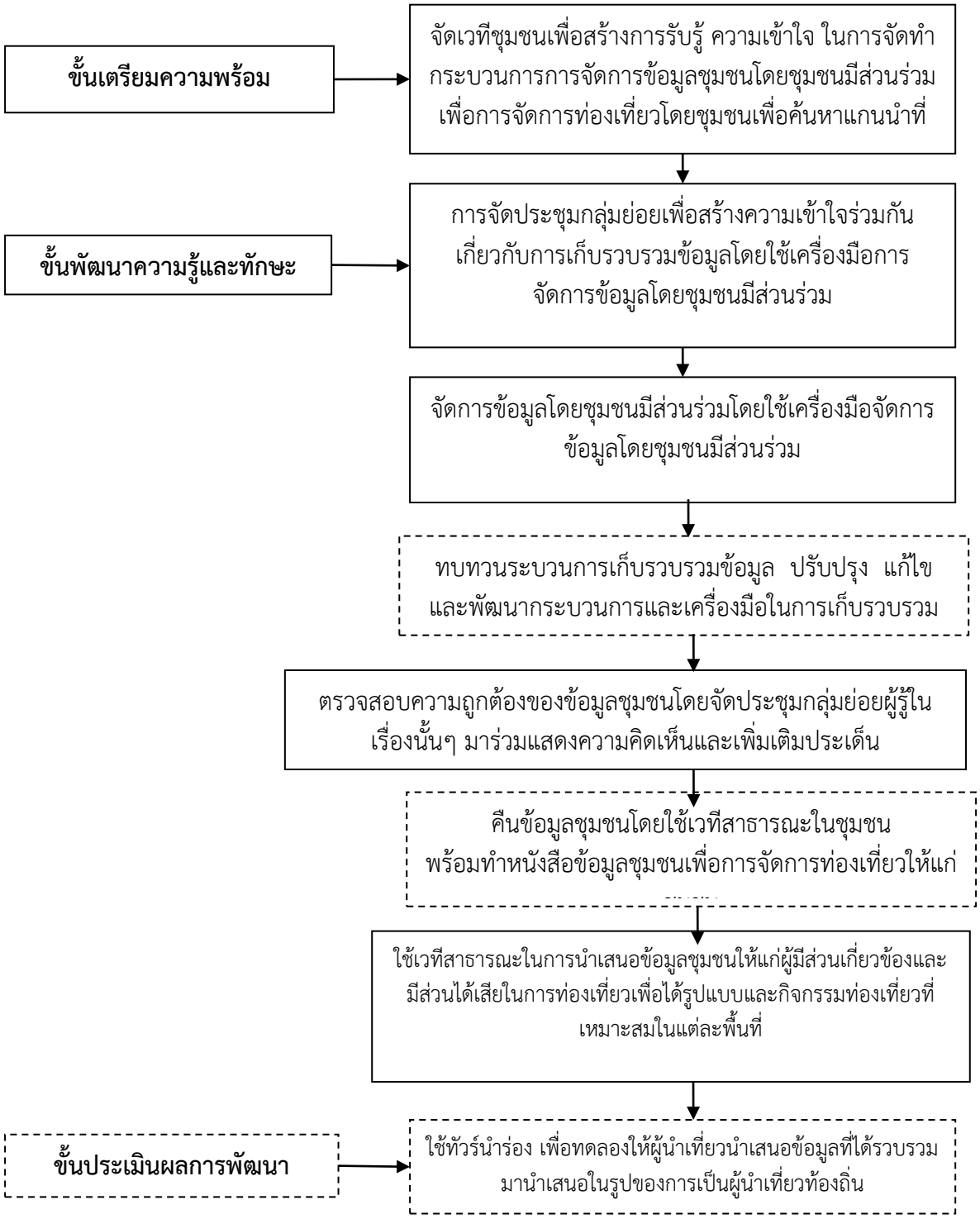
.4ชุมชนเกิดจิตสำนึก เกิดความตระหนักและเห็นความสำคัญของข้อมูลชุมชนในด้านต่าง ๆ

.5ชุมชนสามารถนำแนวคิดการมีส่วนร่วมไปใช้ในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน

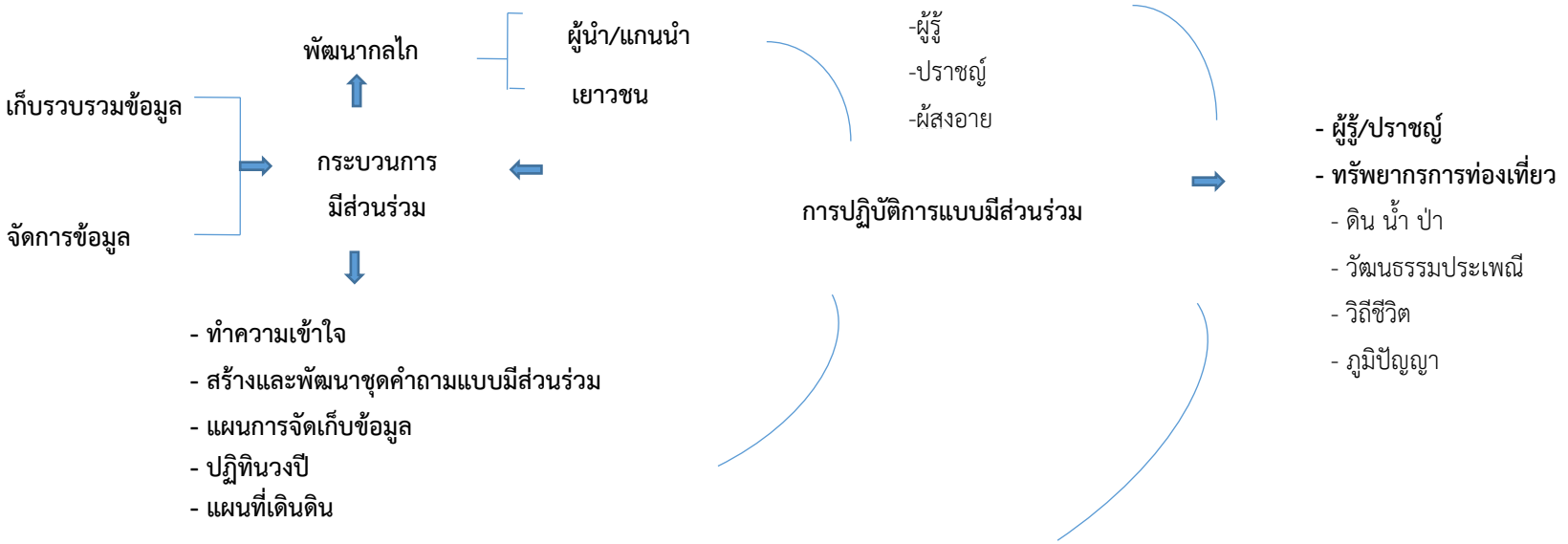
.6ชุมชนเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานหรือกิจกรรมต่างๆ

.7ชุมชนเกิดเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและสถาบันการศึกษา

กระบวนการการจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรชุมชน (Flow Chart)

แผนภาพแสดงกระบวนการการจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรชุมชน

การท่องเที่ยวโดยชุมชน CBT - I

- สร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างคนในชุมชนและคนภายนอกชุมชน
- สืบทอดต่อวัฒนธรรมประเพณี
- เกิดรายได้เสริม

กิจกรรมที่ 1 จัดเวทีชุมชนเพื่อสร้างการรับรู้ ความเข้าใจ ในการจัดทำกระบวนการการจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรชุมชน

<u>วัตถุประสงค์</u>

- เพื่อให้คนในชุมชนรับรู้และเข้าใจของจุดมุ่งหมายของการจัดการข้อมูลชุมชนโดยชุมชนมีส่วนร่วมเพื่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน
- เพื่อค้นหาแกนนำในชุมชนที่มีความสนใจร่วมจัดการข้อมูลของชุมชนในแต่ละพื้นที่เป้าหมาย

<u>วิธีการ</u>

- จัดเวทีประชาคมในพื้นที่เป้าหมาย
- นำเสนอโครงการ วัตถุประสงค์ วิธีดำเนินงาน และผลที่คาดว่าจะได้รับแก่ชุมชนในพื้นที่เป้าหมายเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกัน
- ร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินโครงการ
- ร่วมค้นหาแกนนำพร้อมวางแผนการดำเนินงานร่วมกัน

<u>ระยะเวลา</u>

- อาศัยช่วงเวลาการประชุมประจำเดือนของหมู่บ้านเพื่อให้มีโอกาสได้พบปะสมาชิกในชุมชนจำนวนมาก โดยประสานกับผู้ใหญ่บ้านล่วงหน้าขอบรรจุเข้าในวาระของที่ประชุมหมู่บ้าน

<u>อุปกรณ์/เครื่องมือที่ใช้</u>

- จัดทำสื่อประกอบการบรรยาย อาจเป็น Power Point Presentation หรือกระดาษฟลิปชาร์ต ขึ้นอยู่กับความสะดวกของสถานที่จัดกิจกรรม
- อุปกรณ์เครื่องเขียน

<u>เงื่อนไข ข้อจำกัดต่างๆ</u>

- การทำความเข้าใจและการสื่อสารกับชุมชนที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองนั้นอาจจะต้องอาศัยคนในพื้นที่เพื่อสื่อสารเป็นภาษาถิ่นอีกขั้นหนึ่งเพื่อสร้างความเข้าใจที่ตรงกัน
- การค้นหาแกนนำส่วนใหญ่ชุมชนจะคัดเลือกจากผู้นำอย่างเป็นทางการที่มีภาระหน้าที่มากมาย ดังนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องค้นหาและสร้างแกนนำหรือผู้นำในลักษณะอื่น ๆ เช่น ผู้รู้ ปราชญ์ แกนนำเยาวชน เป็นต้น

<u>ตัวอย่างเนื้อหา สื่อที่ใช้ในกิจกรรม และภาพกิจกรรม</u>

กิจกรรมที่ 2 การจัดประชุมกลุ่มย่อยเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันในส่วนของประเด็นการจัดการข้อมูลโดยชุมชนมีส่วนร่วม

<u>วัตถุประสงค์</u>

- เพื่อให้แกนนำเกิดความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับการเก็บรวบรวมข้อมูลของชุมชนเพื่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน
- เพื่อให้แกนนำเกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นการคัดเลือกข้อมูลของชุมชนที่เหมาะสมเพื่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

<u>วิธีการ</u>

- จัดประชุมกลุ่มย่อยกับกลุ่มแกนนำในการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลชุมชนเพื่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยใช้ปฏิทินวงปีเป็นเครื่องมือเพื่อให้ชุมชนเห็นภาพร่วมกัน
- ระดมสมองและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นการคัดเลือกข้อมูลของชุมชนที่เหมาะสมเพื่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

<u>ระยะเวลา</u>

- นัดหมายช่วงตอนเย็นหลังจากแกนนำเสร็จภาระกิจการงาน

<u>อุปกรณ์/เครื่องมือที่ใช้</u>

- กระดาษฟลิปชาร์ต
- อุปกรณ์เครื่องเขียน

<u>เงื่อนไข ข้อจำกัดต่างๆ</u>

- ข้อมูลของชุมชนมีมากมาย อาจจะต้องแบ่งประเภทของปฏิทินวงปีออกเป็นแต่ละประเภท เช่น ปฏิทินวงปีเกี่ยวกับวิถีชีวิต (เกิด-ตาย) ปฏิทินวงปีเกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณี ปฏิทินวงปีเกี่ยวกับวิถีการผลิต (การเกษตร) และปฏิทินวงปีเกี่ยวกับพืชพรรณ/อาหาร/สมุนไพร เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อง่ายแก่การจัดการข้อมูลเพื่อจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนต่อไป

ตัวอย่างเนื้อหา สื่อที่ใช้ในกิจกรรม และภาพกิจกรรม

กิจกรรมที่ 3 การจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรชุมชนโดยใช้เครื่องมือจัดการข้อมูล

<u>วัตถุประสงค์</u>

- เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับแกนนำเกี่ยวกับกระบวนการเก็บข้อมูลโดยชุมชนมีส่วนร่วมเพื่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน
- เพื่อฝึกประสบการณ์ให้แกนนำสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลของชุมชน
- เพื่อพัฒนาแกนนำให้สามารถจัดการข้อมูลชุมชนเพื่อจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

<u>วิธีการ</u>

- ใช้เวทีประชุมกลุ่มย่อยเพื่อทำความรู้ความเข้าใจกับแกนนำเกี่ยวกับเครื่องมือการจัดการข้อมูลโดยชุมชนมีส่วนร่วม ได้แก่ แผนที่เดินดิน ปฏิทินวงปี และแบบเก็บรวบรวมข้อมูลชุมชน
- ใช้เวทีประชุมกลุ่มย่อยเพื่อทำความรู้ความเข้าใจกับแกนนำเกี่ยวกับประเด็นในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประเด็นคำถามเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูล
- ร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นคำถามและเครื่องมือจัดการข้อมูลชุมชนโดยชุมชนมีส่วนร่วมเพื่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

<u>ระยะเวลา</u>

- การสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับแกนนำเกี่ยวกับกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลชุมชนเพื่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนนั้นใช้ช่วงเวลาเย็นหลังจากแกนนำเสร็จสิ้นภาระกิจการงาน
- การเก็บรวบรวมข้อมูลชุมชนที่แกนนำและพี่เลี้ยงร่วมกันดำเนินการนั้นใช้ช่วงเวลาเย็นหลังจากแกนนำเสร็จสิ้นภาระกิจการงาน

<u>อุปกรณ์/เครื่องมือที่ใช้</u>

- แบบเก็บรวบรวมข้อมูลชุมชน
- กระดาษฟลิปชาร์ต
- อุปกรณ์เครื่องเขียน

<u>เงื่อนไข ข้อจำกัด ต่างๆ</u>

- แกนนำเป็นคนในพื้นที่ เห็นสิ่งที่มีอยู่ในชุมชนเป็นปกติจึงไม่เคยเกิดข้อสงสัยในข้อมูลของพื้นที่ตน ประเด็นคำถามเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลของชุมชนนั้นจึงมาจากกคนนอกคือพี่เลี้ยง ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการตั้งประเด็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลของชุมชนตนเองร่วมกัน โดยมีพี่เลี้ยงคอยตั้งประเด็นคำถามเสริมทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนสมบูรณ์

ตัวอย่างเนื้อหา สื่อที่ใช้ในกิจกรรม และภาพกิจกรรม

เครื่องมือการจัดการข้อมูลโดยชุมชนมีส่วนร่วม : ปฏิทินวงปี

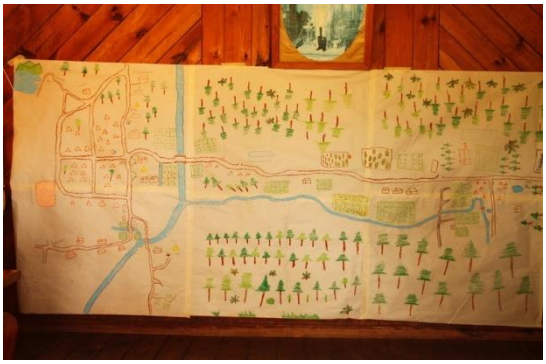

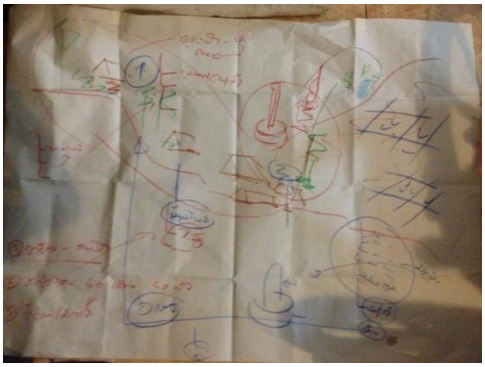

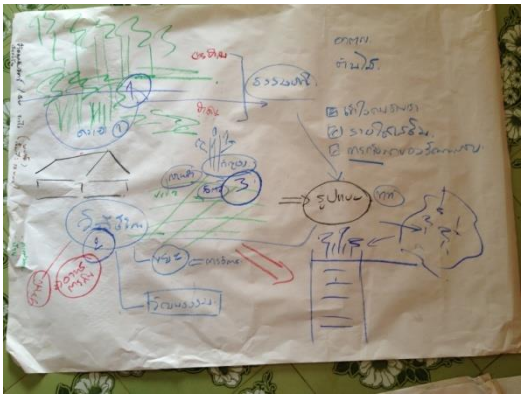

เครื่องมือการจัดการข้อมูลโดยชุมชนมีส่วนร่วม : แผนที่เดินดิน

ตัวอย่างแบบเก็บรวบรวมข้อมูลชุมชน

แบบเก็บข้อมูลทรัพยากรด้านธรรมชาติชุมชน

ชื่อทรัพยากร.....

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

1. ชื่อผู้ให้ข้อมูล ภาพที่

2. ที่อยู่ โทร.

3. อายุ ปี 4. จบการศึกษาในระดับ

5. อาชีพหลัก 6. จำนวนปีที่อาศัยอยู่ในชุมชน ปี

ตอนที่ 2 ข้อมูลเฉพาะทรัพยากรชุมชน

1. **สถานที่ตั้ง :** พิกัด

2. **ช่วงเวลาที่พบเห็นได้ :**

3. **ประโยชน์/คุณค่าต่อคนในชุมชน :**

4. **ลักษณะเฉพาะของทรัพยากร :** เทปที่ ภาพที่

แบบเก็บข้อมูลทรัพยากรด้านวัฒนธรรมประเพณีชุมชน

ชื่อกิจกรรม.....

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

1. ชื่อผู้ให้ข้อมูล ภาพที่

2. ที่อยู่ โทร.

3. อายุ ปี 4. จบการศึกษาในระดับ

5. อาชีพหลัก 6. จำนวนปีที่อาศัยอยู่ในชุมชน ปี

ตอนที่ 2 ข้อมูลเฉพาะทรัพยากรชุมชน

1. **สถานที่ตั้ง/จัดกิจกรรม :** พิกัด .

2. **ช่วงวัน/เวลาของกิจกรรม:**

3. **เป้าหมายของกิจกรรมเพื่อ :**

4. **ประโยชน์/คุณค่าต่อคนในชุมชน :**

5. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในกิจกรรม ประกอบไปด้วย/มีหน้าที่หรือบทบาทสำคัญอย่างไร :

ผู้เกี่ยวข้องในกิจกรรม	บทบาท/หน้าที่	เทปที่

	เทปที่	ภาพที่
6. วัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรม :		

	เทปที่	ภาพที่
7. รายละเอียดขั้นตอนของกิจกรรม :		

แบบเก็บข้อมูลทรัพยากรด้านอาชีพและกิจกรรมของชุมชน

ชื่ออาชีพ/กิจกรรม.....

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

1. ชื่อผู้ให้ข้อมูล ภาพที่

2. ที่อยู่ โทร.

3. อายุ ปี 4. จบการศึกษาในระดับ

5. อาชีพหลัก 6. จำนวนปีที่อาศัยอยู่ในชุมชน ปี

ตอนที่ 2 ข้อมูลเฉพาะทรัพยากรชุมชน

พิกัด

1. สถานที่ตั้ง/จัดกิจกรรม :

2. ช่วงเวลาที่ประกอบอาชีพ/เปิดให้บริการ:

3. ลักษณะพิเศษ/จุดเด่นของอาชีพหรือกิจกรรมที่บ่งบอกถึงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม :

4. วัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ/กิจกรรม : (ภูมิปัญญา)

	เทปที่	ภาพที่

5. รายละเอียดขั้นตอนของอาชีพ/กิจกรรม :

	เทปที่	ภาพที่

กิจกรรมที่ 4 ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลชุมชนโดยจัดประชุมกลุ่มย่อยผู้รู้ในเรื่องนั้นๆ มาร่วมแสดงความคิดเห็นและเพิ่มเติมประเด็น

วัตถุประสงค์

- เพื่อทบทวน เพิ่มเติม และตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่แกนนำได้เก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการ

- จัดประชุมกลุ่มย่อยในพื้นที่เป้าหมายเพื่อทบทวน เพิ่มเติม และตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่แกนนำได้เก็บรวบรวมข้อมูล
- แกนนำนำเสนอข้อมูลชุมชนต่อผู้รู้ ผู้สูงอายุ และผู้นำในชุมชน
- ร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อมูลชุมชนที่แกนนำได้เก็บรวบรวมมา

ระยะเวลา

- ใช้ช่วงเวลาเย็นหลังจากแกนนำเสร็จสิ้นภาระกิจการงาน

อุปกรณ์/เครื่องมือที่ใช้

- กระดาษฟลิปชาร์ต
- อุปกรณ์เครื่องเขียน

เงื่อนไข ข้อจำกัด ต่างๆ

- การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลนั้นแกนนำได้นำเสนอเป็นภาษาพื้นถิ่น อาจจะทำให้พี่เลี้ยงไม่ทราบในรายละเอียดที่ทางผู้รู้ ผู้สูงอายุ และผู้นำในชุมชนได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม
- ในการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่มี ผู้รู้ ผู้สูงอายุ และผู้นำในชุมชนได้เข้าร่วมแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมนั้น จะได้ข้อมูลเพิ่มเติมมากมาย และอาจจะมีข้อมูลอื่นๆ ที่นอกเหนือจากประเด็นที่ได้วางแผนไว้ ดังนั้นก่อนจัดกิจกรรมดังกล่าวควรให้ข้อเสนอแนะแก่แกนนำเพื่อจดบันทึกในรายละเอียดปลีกย่อยอื่นๆ
- พี่เลี้ยงควรจัดกิจกรรมนี้เป็นระยะๆ และบ่อยๆ ทั้งนี้เพื่อกระตุ้นแกนนำในการเก็บรวบรวมข้อมูล และสร้างความเข้าใจในข้อมูลร่วมกันระหว่างคนในชุมชน

ตัวอย่างเนื้อหาสื่อที่ใช้ในกิจกรรม และภาพตัวอย่าง

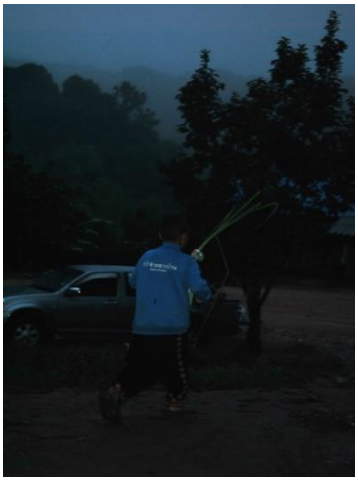

แบบทบทวนกิจกรรม : พิธีกินเจ หมู่บ้านดงสามหมื่น

ตัวอย่างรูปภาพพิธีกินเจ หมู่บ้านดงสามหมื่น

รายละเอียดประกอบภาพ

.....

.....

.....

ตัวอย่างรูปภาพพิธีกินเจ หมู่บ้านดงสามหมื่น

รายละเอียดประกอบภาพ

.....

.....

.....

ตัวอย่างรูปภาพพิธีกินเจ หมู่บ้านดงสามหมื่น

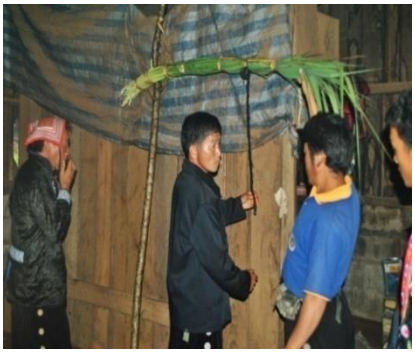

รายละเอียดประกอบภาพ

.....

.....

.....

ตัวอย่างรูปภาพพิธีกินเจ หมู่บ้านดงสามหมื่น

รายละเอียดประกอบภาพ

.....

.....

.....

ตัวอย่างรูปภาพพิธีกินเจ หมู่บ้านดงสามหมื่น

รายละเอียดประกอบภาพ

.....

.....

.....

ตัวอย่างรูปภาพพิธีกินเจ หมู่บ้านดงสามหมื่น

รายละเอียดประกอบภาพ

.....

.....

.....

กิจกรรมที่ 5 ใช้เวทีสาธารณะในการนำเสนอข้อมูลชุมชนให้แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและมีส่วนได้เสียในการท่องเที่ยวเพื่อได้รูปแบบและกิจกรรมท่องเที่ยวที่เหมาะสมในแต่ละพื้นที่

<u>วัตถุประสงค์</u>

- เพื่อให้ชุมชนได้นำเสนอข้อมูลชุมชนแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและมีส่วนได้เสียในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน
- เพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและมีส่วนได้เสียในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อมูลชุมชนที่นำมาจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

<u>วิธีการ</u>

- จัดเวทีประชาคมในพื้นที่เป้าหมาย
- นำเสนอโครงการ วัตถุประสงค์ วิธีดำเนินงาน และข้อมูลของชุมชนที่ได้ดำเนินการ
- ชุมชน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและมีส่วนได้เสียร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการดำเนินโครงการ

<u>ระยะเวลา</u>

- เนื่องจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและมีส่วนได้เสียเป็นหน่วยงานในพื้นที่ทั้งภาครัฐ เอกชน และองค์กรชุมชน ดังนั้นอาจจะใช้ช่วงเวลาทำการตั้งแต่เวลา 8.00 น.- 16.00 น. อาจจะเป็นวันในเวลาราชการ เสาร์-อาทิตย์ หรือวันหยุดราชการ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการความเหมาะสมร่วมกัน

<u>อุปกรณ์/เครื่องมือที่ใช้</u>

- Power Point Presentation หรือกระดาษฟลิปชาร์ต ขึ้นอยู่กับความสะดวกของสถานที่จัดกิจกรรม
- อุปกรณ์เครื่องเขียน

<u>เงื่อนไข ข้อจำกัด ต่างๆ</u>

- การนำเสนอข้อมูลเพื่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและมีส่วนได้เสียนั้น อาจจะได้ข้อเสนอแนะที่มากมาย ดังนั้นหลังจากเสร็จสิ้นเวที อาจจะต้องจัดเวทีกลุ่มย่อยในชุมชนอีกครั้งหนึ่งเพื่อมาลำดับความสำคัญและความเหมาะสมในการดำเนินการตามที่ได้รับข้อเสนอแนะมา

ตัวอย่างเนื้อหา สื่อที่ใช้ในกิจกรรม และภาพตัวอย่าง

2014

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

สวิชญา ศุภอุดมฤกษ์ ตรีรัตน์

ประเด็นที่ 3 การพัฒนาโปรแกรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

[คู่มือการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน]

[Type the abstract of the document here. The abstract is typically a short summary of the contents of the document. Type the abstract of the document here. The abstract is typically a short summary of the contents of the document.]

ประเด็นที่ 3 การพัฒนาโปรแกรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

แนวคิดและวัตถุประสงค์

การพัฒนาโปรแกรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ หมายถึง การค้นหาจุดสนใจทางการท่องเที่ยวของชุมชนเพื่อเชื่อมโยงวัฒนธรรมวิถีชีวิตที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับทรัพยากรธรรมชาติ จัดสร้างขึ้นเป็นเส้นทางท่องเที่ยวที่ทำให้ที่ทำให้นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสเรียนรู้และสัมผัสวิถีชีวิต ตามภูมิปัญญาที่มีอยู่ในท้องถิ่น ซึ่งใช้กรอบในการกำหนดกิจกรรมท่องเที่ยวที่สร้างขึ้นเป็นเส้นทางท่องเที่ยวสอดคล้องกับแนวคิด 7 Green Concept แนวคิด 7 ประการเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน โดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ประกอบไปด้วย

กรีนที่ 1 "Green Heart" มอบหัวใจให้ความเคารพแห่งวิถีธรรมชาติ ตระหนักและศรัทธาในพลังงานอันยิ่งใหญ่ มิใช่เพียงแค่คิดหรือพูดแต่ต้องลงมือทำ โดยทุกคนที่เกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อมทั้งภาคอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ด้วยวิธี ตระหนัก ระมัดระวัง ผลกระทบที่จะตามมาด้วยทุกครั้งเมื่อประกอบกิจกรรมเกี่ยวกับท่องเที่ยว

กรีนที่ 2 "Green Activity" ใส่ใจกิจกรรมที่คุณสามารถทำได้เพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน ตราบเท่าที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม โดยผู้ประกอบการที่ให้บริการกิจกรรมท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยว ด้วยวิธีประกอบกิจกรรมท่องเที่ยวด้วยความสุขและใส่ใจไปพร้อมกับการสร้างโอกาสในการรับรู้ และประสบการณ์ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

กรีนที่ 3 "Green Community" ทุกชุมชนท่องเที่ยวต้องรู้เท่าทัน ผสานผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวพร้อมกับการรักษาอัตลักษณ์ชุมชนได้อย่างสมดุล โดยองค์กร กลุ่ม และบุคคลในชุมชนทั้งในเมืองและชนบททุกแห่งซึ่งเป็นสถานที่ท่องเที่ยว ด้วยวิธีรับรู้ เข้าใจและร่วมกันแสดงออกถึงพลังอันยิ่งใหญ่ของชุมชนต่อการบริหารจัดการ ดูแลรักษาทรัพยากรท่องเที่ยวโดยเลือกใช้วิธีที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตจริง

กรีนที่ 4 "Green Logistics" วิธีการเดินทางไปสู่จุดหมายปลายทางที่ผสมผสานแนวคิดเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยผู้ประกอบการขนส่งที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวต้องร่วมมืออย่างเต็มที่ด้วยวิธีสร้างทางเลือกให้แก่รูปแบบและวิธีการเดินทาง เน้นการประหยัดพลังงาน เลือกใช้พลังงานทดแทน และลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก

กรีนที่ 5 "Green Service" ธุรกิจการท่องเที่ยวทุกประเภทต้องแสดงความจริงใจด้วยการเลือกใช้วัตถุดิบและควบคุมการปล่อยของเสียกลับคืนสู่ธรรมชาติต้องมีกระบวนการจัดการผ่านการบำบัดทุกครั้ง โดยผู้ประกอบการทุกแขนงที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ด้วยวิธีจัดรูปแบบการให้บริการที่ได้มาตรฐาน คำนึงถึงสิ่งแวดล้อมเสมอทุกกระบวนการตามขั้นตอนให้บริการด้านท่องเที่ยว

กรีนที่ 6 "Green Attraction" ประสานการใช้ประโยชน์เพื่อการท่องเที่ยวกับสภาพดั้งเดิมของแหล่งท่องเที่ยวไว้ให้ได้ ภายใต้การจัดการที่มีประสิทธิภาพ โดยหน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลหรือเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวทุกประเภท ด้วยวิธีบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวซึ่งมุ่งให้เกิดความยั่งยืนของทรัพยากรท่องเที่ยวเป็นหลัก

กรีนที่ 7 "Green Plus" การให้คืนกลับแก่โลกใบนี้ด้วยความตั้งใจ ผ่านกิจกรรมอันหลากหลายที่แต่ละคนเลือกทำได้ตามความสมัครใจ โดยทุกคนช่วยกันทำ ด้วยวิธีอย่ารอแค่โอกาสในการช่วยโลกให้รอดพ้นจากภาวะการเปลี่ยนแปลง แต่สร้างโอกาสในการดูแลโลกใบนี้ให้มีอย่างสม่ำเสมอ

ดังนั้น การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ควรเปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ตั้งแต่ร่วมคิด รวมตัดสินใจ ร่วมวางแผนกำหนดทิศทาง และร่วมติดตามการเปลี่ยนแปลงไปพร้อมๆ กัน และเพื่อให้เกิดการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวและระบบสื่อความหมายที่มุ่งหวังให้เกิดความยั่งยืนในพื้นที่ทั้งทางธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น ดังนั้นจึงได้ตั้งวัตถุประสงค์ไว้ต่อไปนี้

8. เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับเป้าประสงค์ของการจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวและระบบสื่อความหมาย

9. เพื่อค้นหาแกนนำที่สนใจในการร่วมจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวและระบบสื่อความหมาย

10. เพื่อสร้างความรู้และทักษะในการวางแผนพัฒนาเส้นทางและระบบสื่อความหมาย

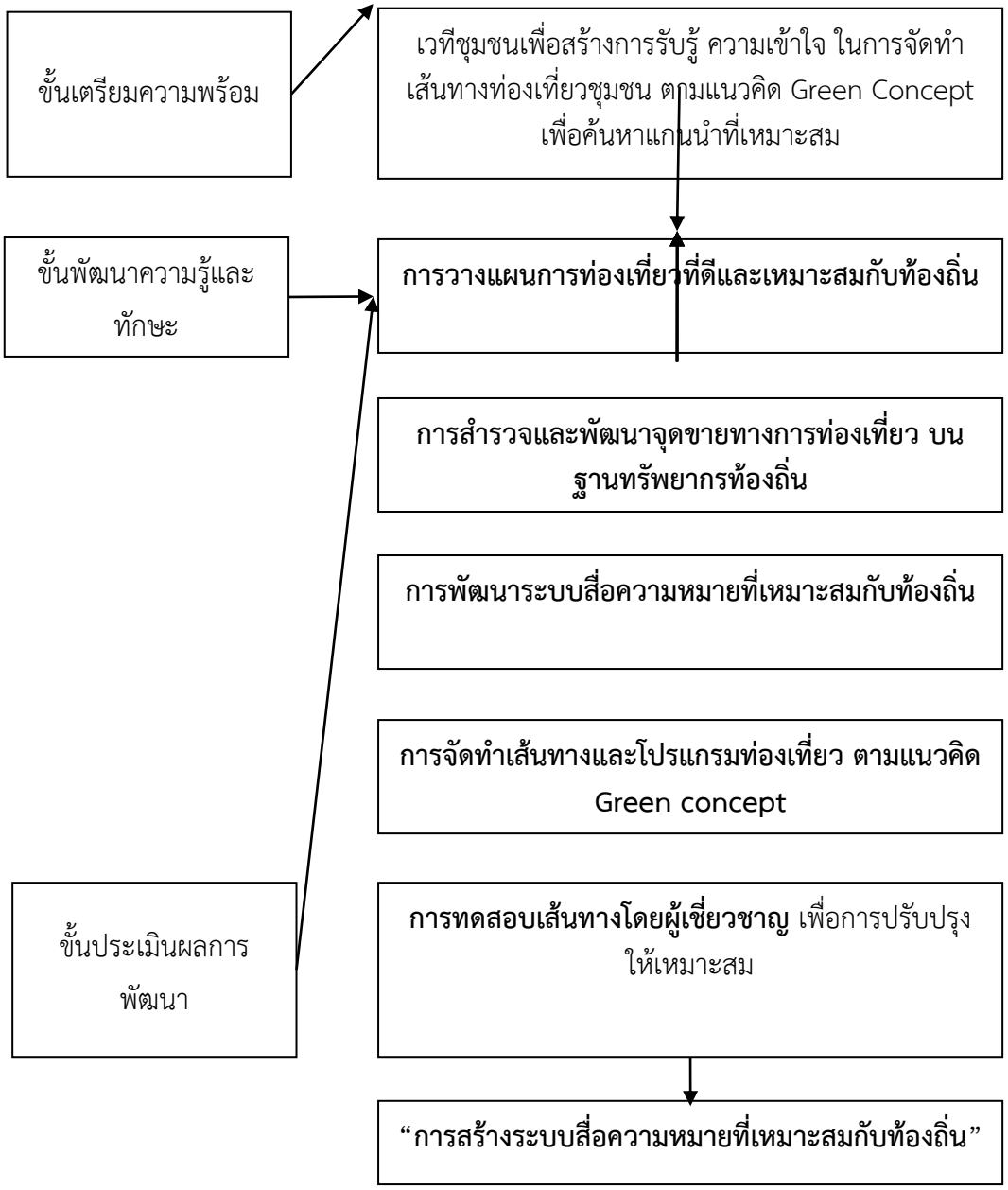
11. เพื่อพัฒนาทักษะและประสบการณ์ในการร่วมสำรวจและค้นหาจุดสนใจทางการท่องเที่ยว เพื่อกำหนดเป็นเส้นทาง

12. เพื่อสร้างความรู้และทักษะในการพัฒนาระบบสื่อความหมายที่เหมาะสมกับท้องถิ่น

13. เพื่อพัฒนาฐานข้อมูลบน Website ไว้สำหรับชุมชนเพื่อเก็บรวบรวมองค์ความรู้ของชุมชน เพื่อสามารถใช้ในการเผยแพร่ความรู้และถ่ายทอดสู่รุ่นลูกหลานได้ต่อไป

กระบวนการการพัฒนาโปรแกรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

(Flow Chart)

กิจกรรมที่ 1 เวทีชุมชนเพื่อสร้างความเข้าใจในการการพัฒนาโปรแกรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

วัตถุประสงค์

- เพื่อให้คนในชุมชนรับรู้และเข้าใจเป้าหมายของการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวและระบบสื่อความหมาย
- เพื่อค้นหาแกนนำในชุมชนที่มีความสนใจร่วมพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวและระบบสื่อความหมายที่เหมาะสม

วิธีการ

- จัดเวทีประชุมให้คนในชุมชน โดยการนัดหมายผ่านผู้นำชุมชน
- บรรยายแนวคิดและกระบวนการทำงานเพื่อทราบถึงเป้าประสงค์ในการทำงานเพื่อสร้างความร่วมมือในการจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวและระบบสื่อความหมายสำหรับชุมชน
- เมื่อชุมชนเข้าใจในกระบวนการแล้ว จึงสรรหาผู้ที่สนใจจะร่วมวางแผนการทำงานด้านการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวและระบบสื่อความหมายตามความสมัครใจ
- การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพิ่มเติม เพื่อกำหนดแนวทางการทำงานร่วมกัน

ระยะเวลา

- อาศัยช่วงเวลาการประชุมประจำเดือนของหมู่บ้านเพื่อให้มีโอกาสได้พบปะสมาชิกในชุมชนจำนวนมาก โดยประสานกับผู้ใหญ่บ้านล่วงหน้าขอบรรจุเข้าในวาระของที่ประชุมหมู่บ้าน

อุปกรณ์/เครื่องมือที่ใช้

- จัดทำสื่อประกอบการบรรยาย อาจเป็น Power Point Presentation หรือกระดาษฟลิปชาร์ต ขึ้นอยู่กับความสะดวกของสถานที่จัดกิจกรรม
- อุปกรณ์เครื่องเขียน

เงื่อนไข ข้อจำกัด ต่างๆ

- ผู้ที่จะทำหน้าที่บรรยายต้องมีความเข้าใจในเนื้อหาแนวคิดและหลักการของการท่องเที่ยวโดยชุมชน และมีประสบการณ์ทำงานกับชุมชนด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน สามารถตอบข้อซักถามของประชาชนในชุมชนได้
- เนื้อหาที่สำคัญนั้น ควรมีการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเบื้องต้นมาก่อน เช่น หลักการท่องเที่ยวโดยชุมชนคืออะไร ประโยชน์ของการท่องเที่ยวโดยชุมชน สถานการณ์การท่องเที่ยวและแนวโน้มในอนาคต เป็นต้น เพื่อให้เข้าใจภาพรวมของการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้เข้าใจเป้าหมายว่าจะทำท่องเที่ยวไปเพื่ออะไรก่อนที่จะจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวและระบบสื่อความหมาย
- ทักษะด้านการสื่อสารกับผู้นำและคนในชุมชนเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง

ที่จะสามารถสร้างความเข้าใจ และความเชื่อมั่นเพื่อให้คนในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรม

- ชุมชนทั่วไปให้การยอมรับกลุ่มผู้นำอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ดังนั้น การเข้าไปทำกิจกรรมในชุมชนของหน่วยงานต่างๆ จึงมักจะประสานผ่านผู้นำอย่างเป็นทางการ ไม่ว่าจะเป็นผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และสมาชิก อบต. ในฐานะเป็นเจ้าของพื้นที่จะเป็นเงื่อนไขหนึ่งที่ทำให้ประชาชนในชุมชนให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

ตัวอย่างเนื้อหาและสื่อที่ใช้ในกิจกรรม

❖ **Grant Chart แสดงขั้นตอนของการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวและระบบสื่อความหมาย**

พี่เลี้ยงมีหน้าที่นำเสนอแนวทางในการดำเนินงานแล้วสร้างเป็น Grant Chart แสดงขั้นตอนของการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวและระบบสื่อความหมาย โดยแสดงถึงกรอบระยะเวลาในการทำงาน เพื่อช่วยให้ผู้ที่สนใจจะร่วมทำงานเห็นกรอบกิจกรรมและการทำงานคร่าวๆ ช่วยให้ผู้ที่สนใจสามารถตัดสินใจได้ง่ายขึ้น ข้อสำคัญในการวางแผนดำเนินกิจกรรมควรคำนึงถึงความสัมพันธ์กับวิถีชุมชนด้วย เช่น ฤดูกาลเพาะปลูก หรือช่วงเทศกาลที่เป็นประเพณีสำคัญของชุมชน อาจไม่เหมาะสมที่ทีมพี่เลี้ยงจะเข้าไปทำงานร่วมกับชุมชนได้ เป็นต้น ตัวอย่าง Grant Chart แสดงขั้นตอนของการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวและระบบสื่อความหมายของชุมชน มีดังต่อไปนี้

กิจกรรมที่ 2 การวางแผนการท่องเที่ยวที่ดีและเหมาะสมกับท้องถิ่น

วัตถุประสงค์

- เพื่อสร้างความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการวางแผนในการพัฒนาเส้นทางและกิจกรรมท่องเที่ยวที่ดีและเหมาะสมกับท้องถิ่น

วิธีการ

- **กิจกรรมนันทนาการ** ควรมีการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างพี่เลี้ยงและผู้ร่วมกิจกรรมในครั้งแรกที่พบเพื่อทำความรู้จักและสร้างความสนิทสนมมากขึ้น โดยอาจเป็นกิจกรรมดังนี้
  - **ทำความรู้จักกัน** โดยใช้กิจกรรม "ฉันชื่อ..... เอา.....มาฝาก" โดยให้ใช้คำคล้องจองกัน เช่น "ฉันชื่อออม เอาชะลอมมาฝาก" อาจนั่งล้อมวงเพื่อให้ทุกคนได้เห็นหน้าพี่เลี้ยงและสร้างความคุ้นเคยกันในวง
  - **กิจกรรมเคลื่อนไหวร่างกาย** เพื่อสร้างความกล้า/ความมั่นใจ โดยใช้กิจกรรม "นับเลข ตบมือ" โดยมีกติกาคือ ให้แต่ละคนช่วยกันนับเลข 1 - 50 หากตัวเลขของใครมีเลข 3 และ 5 ไม่ให้เปล่งเสียงตัวเลขออกมาแต่ให้ใช้การตบมือแทน ซึ่งกิจกรรมนี้สามารถสร้างความสนุกสนานในวง เมื่อมีคนทำผิดพลาดแต่ตัวแทนชุมชนรู้จักกันดีจึงไม่เขินอายที่จะเล่น สร้างความคุ้นเคยและพอใจกับกิจกรรมที่ทีมพี่เลี้ยงเสนอให้เล่นอย่างสนุกสนาน
- ควรมี**การทดสอบความรู้**เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนของแกนนำจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนทั้งก่อนและหลังการฝึกอบรม และมีการสอบถามเนื้อหาความรู้ที่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมอยากได้เพิ่มเติม
- **บรรยายเนื้อหาความรู้**เบื้องต้นที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสู่การชวนคิดในการวางแผนทิศทางชุมชนของตนเอง เนื้อหาอาจประกอบไปด้วย
  - ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวของจังหวัด
  - การจัดทำเส้นทางท่องเที่ยว
- **จัดโปรแกรมศึกษาดูงาน**พื้นที่ท่องเที่ยวที่มีลักษณะการดำเนินงานใกล้เคียงกัน คือ การท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อที่จะสามารถนำกลับมาใช้ในการวางแผนพื้นที่ของตนเองได้
- **ฝึกประสบการณ์**ให้ได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง รวมถึงเรียนรู้ผลการสำรวจข้อมูลร่วมกัน เช่น สำรวจพฤติกรรมนักท่องเที่ยวด้วยตนเอง จากนั้น ผลที่ได้จากการสำรวจ ควรมีการนำมาสรุปให้เข้าใจได้ง่ายให้กับชุมชนเพื่อสร้างความเข้าใจถึงความสำคัญในการสำรวจพฤติกรรมนักท่องเที่ยวเพื่อใช้ในการวางแผน

อุปกรณ์/เครื่องมือที่ใช้

- สื่อประกอบการบรรยายความรู้อาจเป็นสื่อ Power Point Presentation หรือกระดาษฟลิปชาร์ต ขึ้นอยู่กับความสะดวกของ

สถานที่จัดกิจกรรม

- แบบทดสอบความรู้เรื่องการวางแผนพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวทั้งก่อนและหลังการท่องเที่ยวโดยชุมชน
- แบบสำรวจพฤติกรรมนักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เกี่ยวกับกิจกรรมท่องเที่ยวและพฤติกรรมการท่องเที่ยว
- กำหนดการในการศึกษาดูงาน
- สมุด ปากกา สำหรับผู้เข้าร่วมกิจกรรมใช้ในการบันทึก
- อุปกรณ์เครื่องเขียน

<u>เงื่อนไข ข้อจำกัด ต่างๆ</u>

- การสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างทีมพี่เลี้ยงและผู้เข้าร่วมกิจกรรมเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ผู้เข้าร่วมเปิดใจรับข้อมูลต่างๆ และร่วมแสดงความคิดเห็นตามกระบวนการที่พี่เลี้ยงจะดำเนินการต่อไปได้เป็นอย่างดี
- วิทยากรนำเวทีควรมีความรู้และประสบการณ์ด้านการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นอย่างดี
- การสร้างประสบการณ์ในการได้ศึกษาดูงาน เรียนรู้และสัมผัสการท่องเที่ยวโดยชุมชนต่างพื้นที่ ทำให้เห็นความหลากหลายอีกทั้งยังเป็นการสร้างเครือข่ายความร่วมมือจากภายนอกชุมชนด้วย
- หากตัวแทนชุมชนด้านพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมศึกษาดูงานทุกคน เมื่อเสร็จสิ้นการศึกษาดูงานแล้วตัวแทนควรนำมาถ่ายทอดให้ตัวแทนผู้ที่ไม่มีโอกาสได้เข้าร่วมรับฟังด้วย
- ตัวแทนทุกคนควรมีโอกาสได้ทดลองสัมภาษณ์นักท่องเที่ยว อย่างน้อยคนละ 1 ราย เพื่อสร้างความมั่นใจ ความสนใจและการจดจำประเด็นในการสัมภาษณ์มากขึ้นว่าเราสอบถามนักท่องเที่ยวเรื่องอะไรบ้าง และกระตุ้นความสนใจว่าถามไปเพื่ออะไร

ตัวอย่างเนื้อหาและสื่อที่ใช้ในกิจกรรม

❖ **Power Point Presentation ประกอบการบรรยายความรู้เรื่อง “ยุทธศาสตร์ท่องเที่ยวจังหวัดเพื่อการวางแผนในการกำหนดเส้นทางและกิจกรรม”**

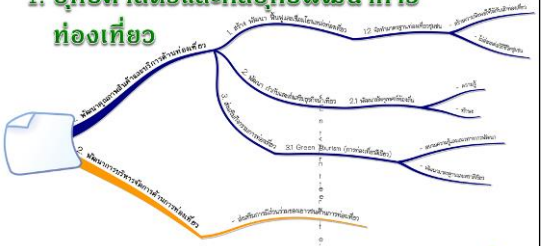
ขั้นตอนนี้คือ การให้ความรู้เกี่ยวกับ ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวของจังหวัด เพื่อทราบถึงกรอบปนวทางหรือทิศทางการพัฒนาที่สอดคล้องกับการพัฒนาของประเทศ และการจัดทำเส้นทางท่องเที่ยว ซึ่งมองถึงประเด็นสำคัญคือ 1) องค์ประกอบของการท่องเที่ยว 2) ผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว 3) พฤติกรรมนักท่องเที่ยว จากนั้นร่วมหารือเพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนาของตนเองเบื้องต้น ก่อนไปศึกษาดูงานนอกสถานที่

เนื้อหา

1. ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวของจังหวัด
2. การจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวและพฤติกรรมนักท่องเที่ยว

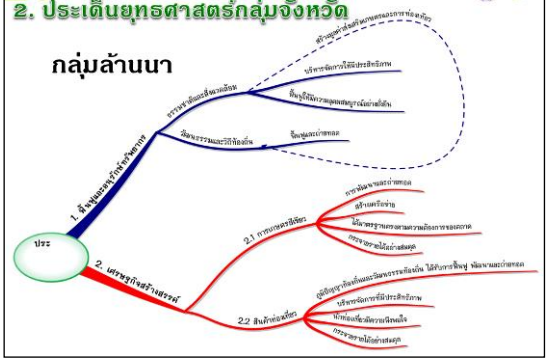

1. ยุทธศาสตร์และกลยุทธ์พัฒนาการท่องเที่ยว

2. ประเด็นยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัด

กลุ่มล้านนา

ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวสำคัญอย่างไร???

- รู้ทิศทางในการวางแผนหรือออกแบบงานด้านการท่องเที่ยว
- รู้ถึงแนวทางของภาครัฐในการสนับสนุนกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว

2. การจัดทำเส้นทางท่องเที่ยว

องค์ประกอบของการท่องเที่ยว

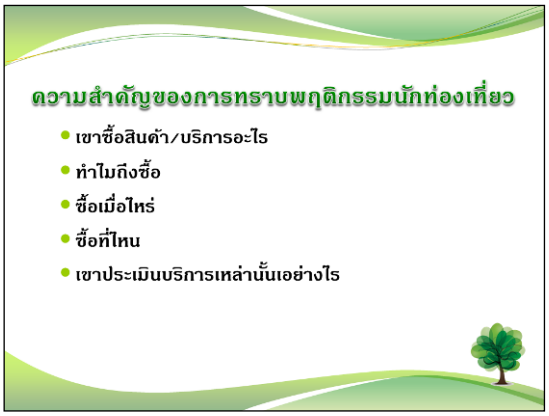
- (nnn. 2543)

ผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว

1) โปรแกรม/กิจกรรมท่องเที่ยว – มีอะไรให้เที่ยว
   - การเดินป่าศึกษาธรรมชาติ
   - เดินเที่ยวกายในหมู่บ้าน
   - ร่วมกิจกรรมในวิถีชีวิต
   - ร่วมกิจกรรมสาธารณะประโยชน์
2) การบริการ
   - นักสื่อความหมายท้องถิ่น
   - ที่พัก
   - อาหาร
   - ยานพาหนะ
   - การละเล่น/การแสดง
3) สิ่งอำนวยความสะดวก – เน้นสะดวก สบาย ปลอดภัย
   - ระบบป้องกันอันตราย
   - ป้ายหรือแผนที่ (ข้อมูลเบื้องต้น)

เราจะรู้ได้อย่างไรว่าสินค้าท่องเที่ยวของเราถูกใจคนมาเที่ยว????

❖ การศึกษาดูงานกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนต่างพื้นที่

ในขั้นนี้จะนำตัวแทนชุมชนศึกษาดูงาน และมอบหมายประเด็นในการศึกษาเรียนรู้ให้เพื่อการสรุปบทเรียนหลังเสร็จสิ้นกิจกรรม เช่น 1) กิจกรรมท่องเที่ยวของสถานที่ศึกษาดูงานมีอะไรบ้าง มีจุดเด่นอย่างไร 2) ในฐานะที่เป็นนักท่องเที่ยวมีความรู้สึกอย่างไรต่อกิจกรรมท่องเที่ยวและการให้บริการ ทั้งในด้านดีและไม่ดี ซึ่งในขั้นนี้จะทำให้ตัวแทนชุมชนเข้าใจถึงกิจกรรมท่องเที่ยว การกำหนดเส้นทางและลำดับกิจกรรมนำชม และการให้บริการมากขึ้น เพื่อนำมาปรับใช้กับชุมชนของตนเองได้ต่อไป

❖ ฝึกปฏิบัติการสำรวจพฤติกรรมนักท่องเที่ยว

ในขั้นนี้สามารถดำเนินกิจกรรมก่อนหรือหลังจากการเดินทางไปศึกษาดูงานได้ เนื่องจากเป้าหมายของกิจกรรมความรู้นี้คือ ให้ตัวแทนชุมชนได้ฝึกทักษะและประสบการณ์ในการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยว ดังนั้น ตามสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ เราจะสามารถพบเห็นนักท่องเที่ยว ที่ทำให้ชุมชนมีโอกาสได้ลองสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวด้วยตนเอง แบบสอบถามควรต้องจัดทำเป็น 2 ภาษา เพื่อให้ง่ายต่อในการสำรวจนักท่องเที่ยวกรณีเป็นชาวต่างชาติ และเพื่อไม่ให้ตัวแทนชุมชนรู้สึกว่าการสัมภาษณ์เป็นอุปสรรคและลดความกลัว/กังวลต่อการศึกษาเรียนรู้เพื่อสำรวจพฤติกรรมนักท่องเที่ยว ซึ่งหากตัวแทนไม่สามารถสัมภาณ์ได้ ก็เพียงแค่ยื่นแบบสอบถามให้นักท่องเที่ยวตอบ ดังภาพตัวอย่างด้านล่าง

❖ **ร่วมเรียนรู้ผลจากการสำรวจพฤติกรรมนักท่องเที่ยว**

ในขั้นนี้พี่เลี้ยงจะนำเสนอผลการสำรวจพฤติกรรมนักท่องเที่ยว ที่สรุปมาแล้วเข้าใจได้ง่าย เพื่อช่วยให้ตัวแทนชุมชนสามารถใช้ข้อมูลเพื่อการวางแผนเส้นทางท่องเที่ยวและกิจกรรมท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนได้ ซึ่งมีตัวอย่างเนื้อหาในการสำรวจและนำเสนอผล ดังนี้

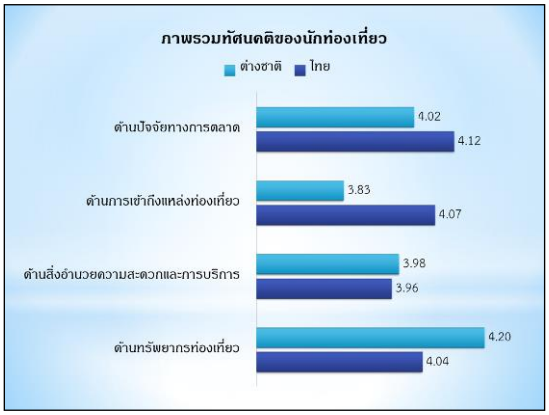

กิจกรรมที่ 3 การสำรวจและพัฒนาจุดขายทางการท่องเที่ยว บนฐานทรัพยากรท้องถิ่น

<u>วัตถุประสงค์</u>

- เพื่อให้ชุมชนมีความรู้ด้านจุดขายทางการท่องเที่ยว
- เพื่อให้ชุมชนที่ได้ฝึกทักษะในการสำรวจพื้นที่เพื่อค้นหาจุดขายทางการท่องเที่ยวในชุมชนตนเอง

<u>วิธีการ</u>

- แบบทดสอบความรู้เรื่องทั้งก่อนและหลังเกี่ยวกับ
  - Green map
  - 7 Green Tourism (การท่องเที่ยวสีเขียว)
  - ความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติ
- การอบรมให้ความรู้ในหัวเรื่องดังต่อไปนี้
  - แสดงตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกับจุดขายทางการท่องเที่ยว เพื่อให้ผู้เข้าร่วมเห็นภาพและเข้าใจได้ดี สามารถนำมาเชื่อมโยงสู่พื้นที่ของตนเองได้
  - Green map
  - ภาวะโลกร้อน
  - 7 Green Tourism (การท่องเที่ยวสีเขียว)
- ใช้วิธีการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) โดยระดมความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ ได้แก่
  - การเริ่มต้นด้วยการวาดแผนที่ชุมชนเพื่อให้ง่ายต่อการสื่อสารกันระหว่างพี่เลี้ยงกับชุมชนเป้าหมาย เพื่อการสื่อสารและการกำหนดจุดในแผนที่ที่แสดงถึงแหล่งทรัพยากรต่างๆ ที่มีอยู่ในพื้นที่ อันจะเป็นประโยชน์ในการสื่อสารระหว่างกันและการวางแผนการเดินสำรวจด้วย
  - การใช้เครื่องมือ Greenmap ช่วยในการสำรวจทรัพยากรชุมชนเบื้องต้นโดยใช้วิธีการระดมสมองก่อน เพื่อให้ทราบข้อมูลทรัพยากรเบื้องต้น และง่ายต่อการเดินสำรวจแหล่งต่อไป เนื่องจาก Greenmap ถูกออกแบบเนื้อหาสำคัญเป็นหมวดหมู่ เช่น ความเป็นอยู่ที่ยั่งยืน ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมและวิถีชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับการหมวดหมู่ของสิ่งที่เราต้องการค้นหาคือ ทรัพยากรการท่องเที่ยวของท้องถิ่นที่สามารถดึงมาเป็นจุดขายได้
- ใช้วิธีการลงมือปฏิบัติการเพื่อฝึกทักษะและปรสบการณ์ในการทำงานจริง โดยมีประเด็นต่างๆ ได้แก่
  - การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบบันทึกข้อมูลทรัพยากร และควรมีการออกแบบตามความต้องการใช้ข้อมูลเพื่อการนำเที่ยว

เพื่อให้ชุมชนสามารถนำไปใช้ในการนำเที่ยวได้ในอนาคต เช่น แหล่งทรัพยากรทางธรรมชาติ

- ✓ ชื่อทรัพยากร
- ✓ ช่วงเวลาที่สามารถพบเห็นได้
- ✓ ประโยชน์/คุณค่า
- ✓ วิธีการใช้ประโยชน์

- การบันทึกพิกัดดาวเทียม โดยการใช้ GPS ช่วยให้เราสามารถเก็บข้อมูลทรัพยากรในจุดต่างๆ ของชุมชน โดยใช้ระบบสารสนเทศในการบันทึกข้อมูลได้ และการเพิ่มลดข้อมูลก็สามารถทำได้ง่าย และช่วยทำให้เราสามารถเชื่อมจุดต่อจุดให้เป็นเส้นทางได้อีกด้วย รวมถึงสามารถช่วยในการคำนวณระยะทางได้

- แบบทดสอบความรู้หลังเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับ ระดับการรับรู้ในความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

<u>อุปกรณ์/เครื่องมือที่ใช้</u>

- สมุด ปากกา สำหรับชุมชนไว้เพื่อการจดบันทึก
- กระดาษฟลิปชาร์ต และอุปกรณ์เครื่องเขียน สำหรับวาดแผนที่และเพื่อการวางแผนและสรุปงาน
- GPS เพื่อใช้บันทึกพิกัดดาวเทียม (กรณีต้องการความแม่นยำและต้องการเก็บฐานข้อมูลในระบบสารสนเทศ)
- Internet (กรณีต้องการนำเสนอผลของการกำหนดพิกัดให้ชุมชนทราบ)

<u>เงื่อนไข ข้อจำกัด ต่างๆ</u>

- ผู้เข้าร่วมกิจกรรมควรจะต้องประกอบไปด้วย ผู้ที่เป็นคณะกรรมการในกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อที่จะสามารถสานต่องานพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ต่อไป
- การสำรวจพื้นที่ ควรนำผู้มีความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมในชุมชนร่วมด้วย เพื่อช่วยสนับสนุนกระบวนการถ่ายทอดความรู้และแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างสำรวจพื้นที่ร่วมกัน และจะทำให้สามารถจดบันทึกข้อมูลทรัพยากรได้อย่างถูกต้องในขณะเดียวกัน
- กรณีที่ไม่มีผู้รู้ร่วมสำรวจ ควรมีการบันทึกภาพในหลายมุม เช่น พืชพรรณ หรือสถานที่ต่างๆที่เราต้องการคำอธิบาย ซึ่งสามารถนำมาจัดเวทีให้ผู้รู้ในชุมชนช่วยตอบได้ในภายหลัง

ตัวอย่างเนื้อหาและสื่อที่ใช้ในกิจกรรม

❖ Power Point Presentation ประกอบการบรรยายความรู้เรื่อง “องค์ประกอบของการท่องเที่ยวและจุดขายทางการท่องเที่ยวโดยชุมชน รวมถึงตัวอย่าง”

- กิจกรรมทางด้านศิลปะและวัฒนธรรม
  - การทำพิธีบายศรีสู่ขวัญ (ฮ้องขวัญมัดมือ)
  - เทศกาลงานปอยหลวง
  - การแสดงฟ้อนพื้นเมือง เช่น ฟ้อนสาวไหม ฟ้อนเล็บ ฟ้อนดาบ ฟ้อนจ้อง ฟ้อนเทพบันเทิง
  - การแสดงดนตรีพื้นเมือง(สะล้อซอซึง)
  - การทำบุญตักบาตร
  - การมีมีดในหลายรูปแบบ เช่น มีดทำครัว มีดพกเข้าป่า มีดแล้วถางหญ้า

- กิจกรรมด้านสุขภาพ
  - ชม และชิมสมุนไพร โดยกลุ่มหมอเมือง หรือกลุ่มสมุนไพร
  - นวดแผนไทย ทั้งแบบประคบสมุนไพรหรือนวดน้ำมัน

ชุมชนบ้านเวียงแหง อ.เวียงแหง จ.เชียงใหม่

- ความพิเศษของชุมชน :
- มีประวัติศาสตร์ของชุมชนที่เป็นเส้นทางเดินทัพของเจ้าพระยาจักรีมหาราช
- พื้นที่ส่วนใหญ่อยู่เขาสูง และ ป่าไม้ ต้นน้ำลำธาร
- มีชนเผ่าหลากหลาย เช่น ชาวไทยอูเช่าเผ่าลีซอ กะเหรี่ยง มูเซอ ตีนู ไทยใหญ่ ประไล ปะหล่อง และไทยเชื้อ
- มีโบราณสถานที่สำคัญ ได้แก่ พระธาตุแสนไห และพระธาตุเจ้าวรตีก 9 องค์ ที่เป็นที่สักการะนับถือ
- การแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์ของชนเผ่า และ ไทยใหญ่
- อาหารพื้นเมืองประจำถิ่น ได้แก่
  - ตั๋วตั๊วและถบ- ตั๋วมื่อหมู- ผักกดจกเจม- ไก่ตลาม- แกงน้ำส้มไก่ใส่ผา
  - น้ำพริกพั๋วทราย- จิ้นมุ- แกงลิเส- แกงผโก่- แกงผเทถบ- ปลาตลาม
  - ตั๋วหน่อไม้ใส่ผา- ใส่ตั๋วสมุนไพร- แกงส่ม- น้ำพริกผาแคะ- จิ้นส้ำ- แกงผัก

ชุมชนบ้านร่องไฮ อ.เมือง จ.พะเยา

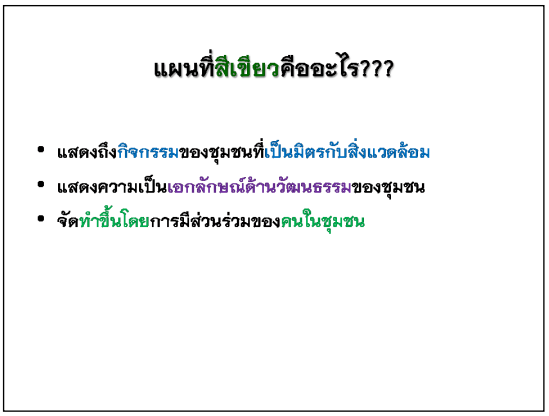
- ความพิเศษของชุมชน :
  - ทรัพยากรทางธรรมชาติ ได้แก่ กว๊านพะเยา
  - ทรัพยากรทางด้านศิลปวัฒนธรรม ได้แก่ โบราณสถาน (สันธาตุ) การประกอบอาชีพ งานศิลปหัตถกรรม วิถีชีวิตความเป็นอยู่ ดังจะนำเสนอ ต่อไปนี้

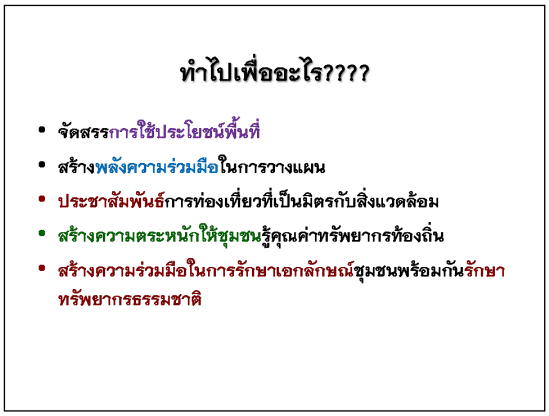

❖ Power Point Presentation ประกอบการบรรยายความรู้เรื่อง “Green Map”

– กิจกรรมท่องเที่ยวที่ส่งเสริมการอนุรักษ์

2. วาดแผนที่เพื่อให้รู้ว่าสิ่งเหล่านั้นอยู่ที่ไหน(กำหนดจุด)

ตัวอย่างประเทศจีน

ตัวอย่างประเทศจีน

ตัวอย่างประเทศอังกฤษ
GREEN
LONDON
EAT·DRINK·SHOP·SLEEP

3. ร่วมกันออกแบบสัญลักษณ์สากล/ของตนเอง
THINK GLOBAL
MAP LOCAL

CHANCE ENCOUNTERS
WITH GREEN MAPPED SITES
Piloting Globally Designed Markers at Art in Odd Places
ใช้สัญลักษณ์แทนพื้นที่/
กิจกรรมต่างๆ ที่
สามารถเข้าใจได้ทั่วโลก

ประเภทของสัญลักษณ์
สัญลักษณ์พื้นฐาน
สัญลักษณ์ที่ชุมชนออกแบบเอง

4. เผยแพร่สู่เวปไซต์ www.greenmap.org (ปักหมุด)

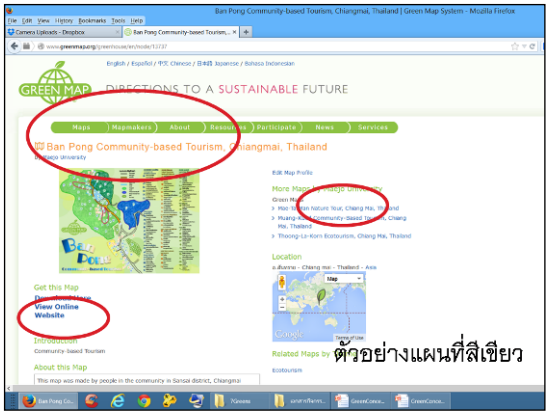

- ชุมชนใดที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมก็จะมีหมุดใบไม้สีเขียว (สัญลักษณ์ชุมชนสีเขียว) อยู่ในแผนที่โลก ที่ทุกคนทั่วโลกสามารถเข้ามาดูข้อมูลได้

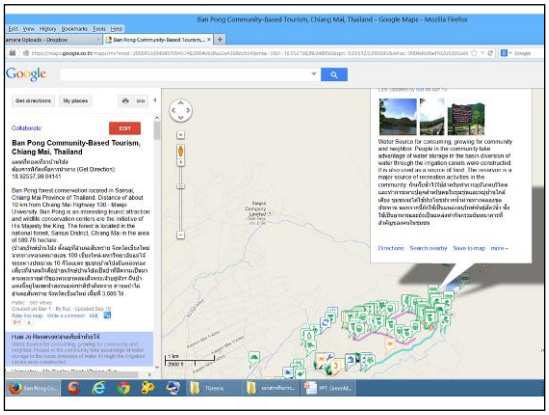

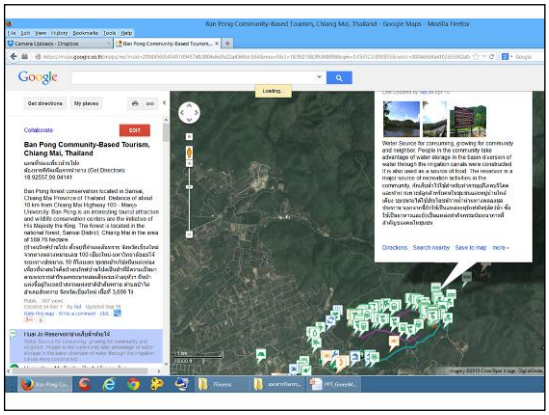

ตัวอย่างแผนที่สีเขียว

พร้อมลงมือ

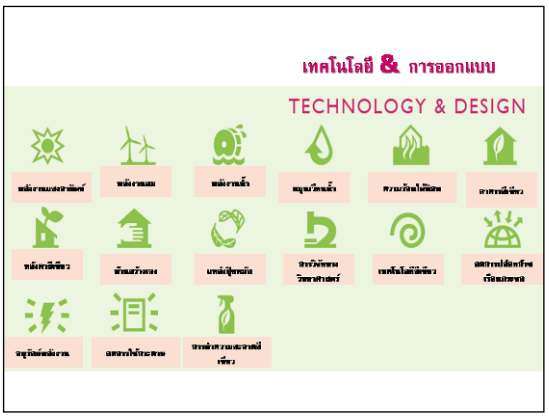
กันรึยังคะ????

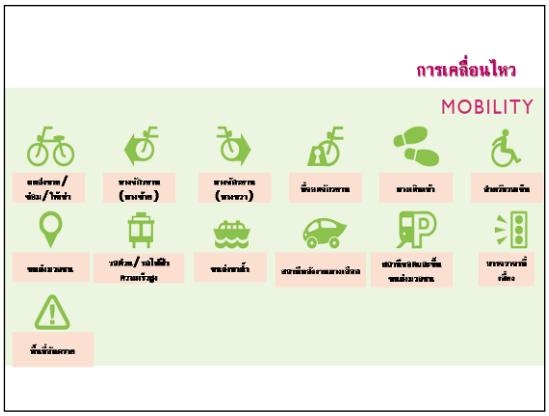

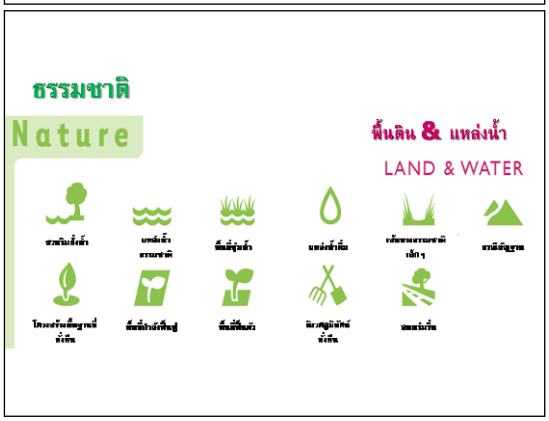

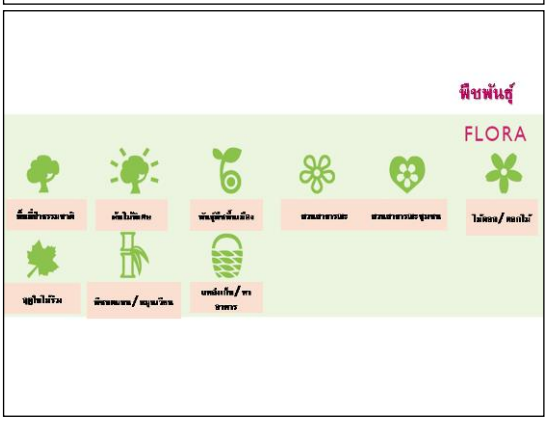
ความเป็นอยู่อย่างยั่งยืน
Sustainable Living
เศรษฐกิจสีเขียว
GREEN ECONOMY

เทคโนโลยี & การออกแบบ
TECHNOLOGY & DESIGN

การเคลื่อนไหว
MOBILITY

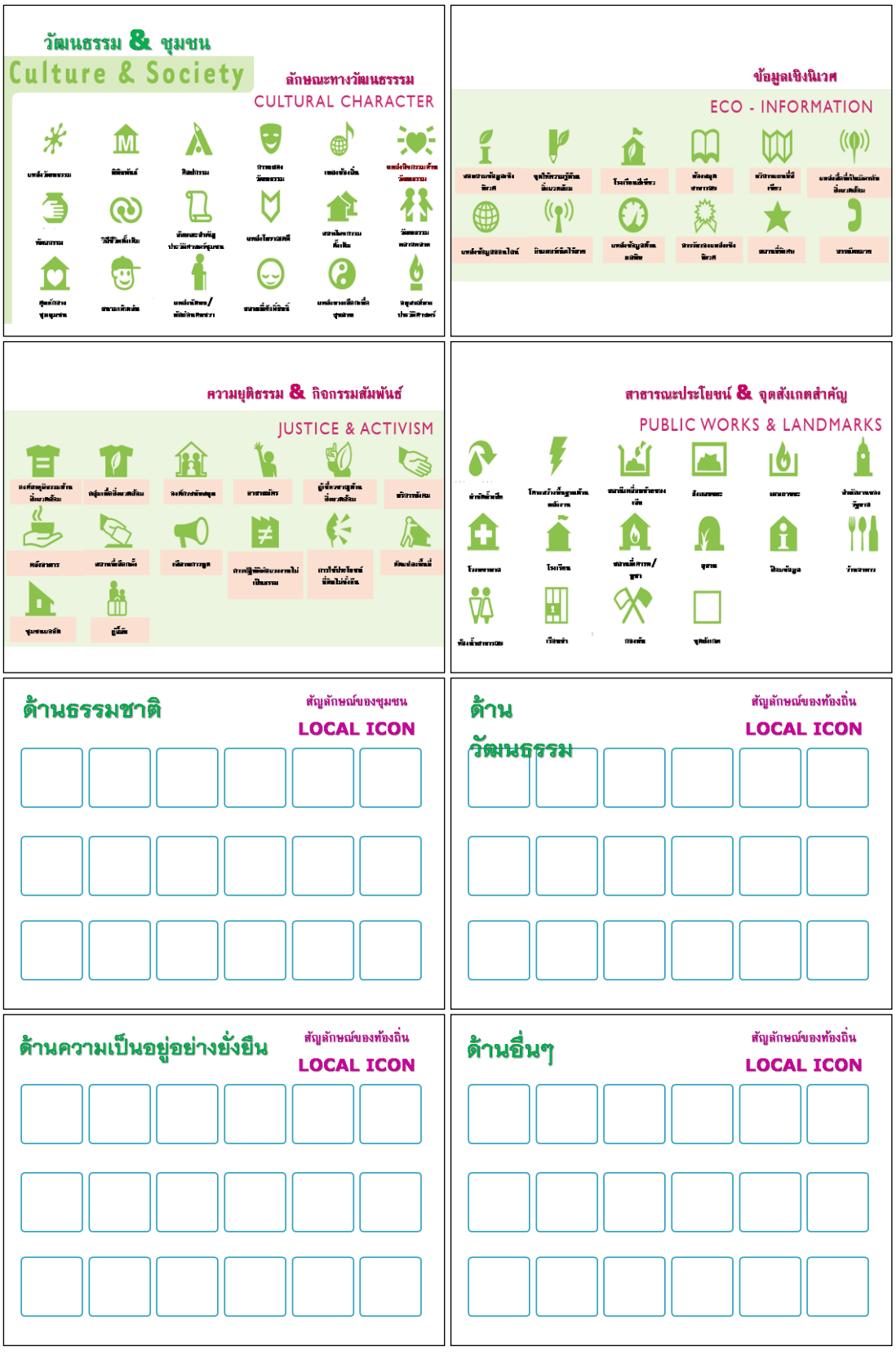

อันตราย & ความท้าทาย
HAZARDS & CHALLENGES

ธรรมชาติ
Nature
พื้นดิน & แหล่งน้ำ
LAND & WATER

พืชพันธุ์
FLORA

สัตว์ประจำถิ่น
FAUNA

กิจกรรมกลางแจ้ง
OUTDOOR ACTIVITIES

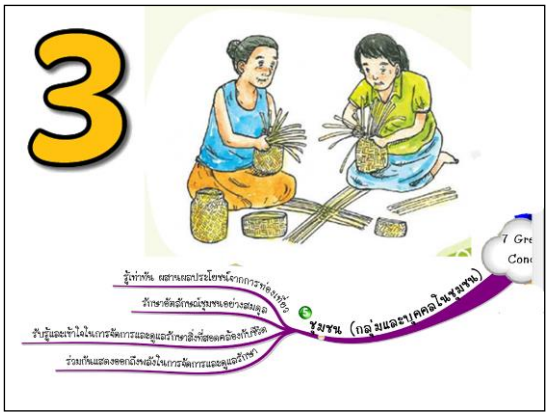

❖ Power Point Presentation ประกอบการบรรยายความรู้เรื่อง “7 Green Tourism”

แนวคิด 7 Greens Concept”
โดย ดร.สวิชญา สุนุตมนุกร์ ศรีรัตน์
คณะพัฒนาการท่องเที่ยว ม.แม่โจ้

การท่องเที่ยว
สีเขียว
7 GREENs CONCEPT
By: Savichaya S. Trirat

เคารพธรรมชาติ
ตระหนักและศรัทธา ไม่ใช่แค่คิด/พูด
ตะหนักในผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น
ระมัดระวังผลกระทบ
6 หัวใจ (ทุกคน)
1

2
1 กิจกรรม (ผู้ประกอบการ และ นักท่องเที่ยว)
กิจกรรมที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม
ใส่ใจในกิจกรรมท่องเที่ยว
สร้างโอกาสในการเรียนรู้
สร้างประสบการณ์ในการอนุรักษ์

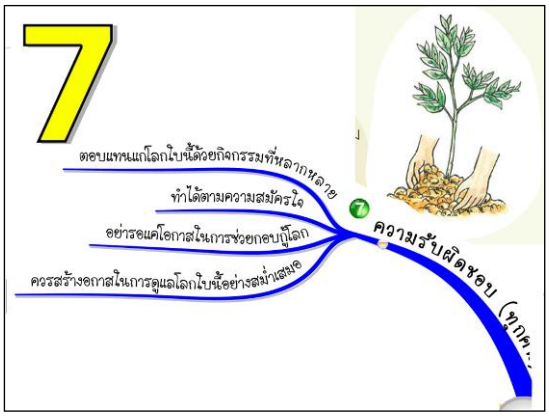

3
5 ชุมชน (กลุ่มและบุคคลในชุมชน)
รู้เท่าทัน ผลกระทบประโยชน์จากการท่องเที่ยว
รักษาคัดลักษณ์ให้มีคงอย่างสมดุล
รับรู้และเข้าใจในการจัดการและอนุรักษ์ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืน
ร่วมกันแสดงออกถึงพลังในการจัดการและอนุรักษ์

4
3 การเดินทาง
(ผู้ประกอบการขนส่งท่องเที่ยว)
เดินทางแบบผสมผสานแนวคิดเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
สร้างทางเลือกในวิธีการเดินทาง
เน้นการประหยัดพลังงาน
เลือกพลังงานทดแทน
เลือกวิธีการช่วยลดก๊าซเรือนกระจก

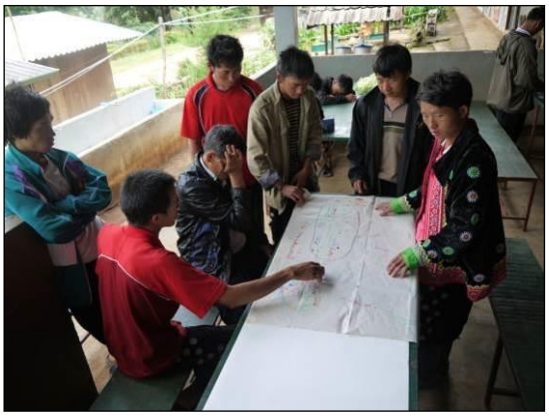

บทสรุปแนวคิดสีเขียว (7 Green concept)

Heart	• หัวใจสีเขียว	• ระมัดระวังผลกระทบ เคารพกฎกติกาแหล่งท่องเที่ยว
Activity	• กิจกรรมสีเขียว	• สร้างโอกาสเรียนรู้และประสบการณ์ในการอนุรักษ์
Service	• การบริการสีเขียว	• ทุกขั้นตอนคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมเสมอ
Logistic	• รูปแบบการเดินทางสีเขียว	• เน้นประหยัด เลือกใช้พลังงานทดแทน
Plus	• ความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม	• สร้างโอกาสในการดูแลโลกอย่างจริงจัง
Community	• ชุมชนสีเขียว	• รับรู้ เข้าใจ และร่วมกันดูแลรักษาทรัพยากรท่องเที่ยว
Attraction	• แหล่งท่องเที่ยวสีเขียว	• การจัดการแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเป็นหลัก

❖ **กิจกรรมวาดแผนและออกสำรวจพื้นที่ และจับพิกัดดาวเทียมด้วย GPS**

กิจกรรมวาดแผนที่ชุมชน การออกสำรวจพื้นที่ รวมถึงการจดบันทึกข้อมูลและจับพิกัดดาวเทียมด้วย GPS เพื่อนำไปบันทึกข้อมูลในระบบสารสนเทศ

วาดแผนที่ชุมชน

กำหนดสัญลักษณ์ตามแนวคิด Greenmap เพื่อทราบถึงทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน

ออกสำรวจพื้นที่ตามเส้นทางในแผนที่

การบันทึกพิกัด GPS เพื่อการนำไปใช้ในการบันทึกข้อมูลผ่านระบบสารสนเทศ

กิจกรรมที่ 4 การพัฒนาระบบสื่อความหมายที่เหมาะสมกับท้องถิ่น

<u>วัตถุประสงค์</u>

- เพื่อให้ชุมชนเข้าใจหลักการพัฒนาระบบสื่อความหมาย
- เพื่อพัฒนานักสื่อความหมายสำหรับชุมชนท่องเที่ยว

<u>วิธีการ</u>

- ควรมีการทดสอบความรู้เรื่องทั้งก่อนและหลังด้านแนวความคิดเกี่ยวกับระบบสื่อความหมาย
- การบรรยายความรู้เกี่ยวกับแนวคิดและหลักการสื่อความหมาย ประกอบไปด้วย
  - แนวคิดหลักและเป้าหมายในการสื่อความหมาย
  - ประเภทของการสื่อความหมาย
    - ✓ การสื่อความหมายโดยใช้บุคคล
    - ✓ การสื่อความหมายโดยไม่ใช้บุคคล
- ใช้วิธีการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) เพื่อระดมความคิดเห็นในการพัฒนาตนเองทั้ง 2 วิธีการ โดยให้ชุมชนเลือกว่าต้องการแบบใด ในขณะเดียวกันพี่เลี้ยงควรให้ข้อเสนอแนะควบคู่ไปด้วย เพื่อให้สอดคล้องตามแนวคิด Green Concept ที่วางไว้
- อบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนานักสื่อความหมายท้องถิ่น (การสื่อความหมายแบบใช้คน) เพื่อให้นักสื่อความหมายท้องถิ่นได้เรียนรู้วิธีการสื่อความหมายทรัพยากรท่องเที่ยวของท้องถิ่นได้อย่างราบรื่น โดยมีเนื้อหาสาระสำคัญคือ
  - ความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยว
  - กิจกรรมบทบาทสมมุติเพื่อนำเข้าสู่บทเรียน
  - ความรู้เกี่ยวกับการดูแลความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว
  - เทคนิคการพูดสำหรับผู้นำเที่ยว
  - คุณลักษณะการเป็นผู้นำเที่ยวที่ดี
  - กิจกรรมสรุปปัญหาและแนวทางในการพัฒนาตนเองต่อไป

<u>อุปกรณ์/เครื่องมือที่ใช้</u>

- สื่อประกอบการบรรยายความรู้อาจเป็นสื่อ Power Point Presentation หรือกระดาษฟลิปชาร์ต ขึ้นอยู่กับความสะดวกของสถานที่จัดกิจกรรม
- แบบทดสอบความรู้เรื่องแนวความคิดเกี่ยวกับระบบสื่อความหมาย
- แบบประเมินทักษะการพูดของผู้นำเที่ยว
- สมุด ปากกา สำหรับผู้เข้าร่วมกิจกรรมใช้ในการบันทึก
- อุปกรณ์เครื่องเขียน

<u>เงื่อนไข ข้อจำกัด ต่างๆ</u>

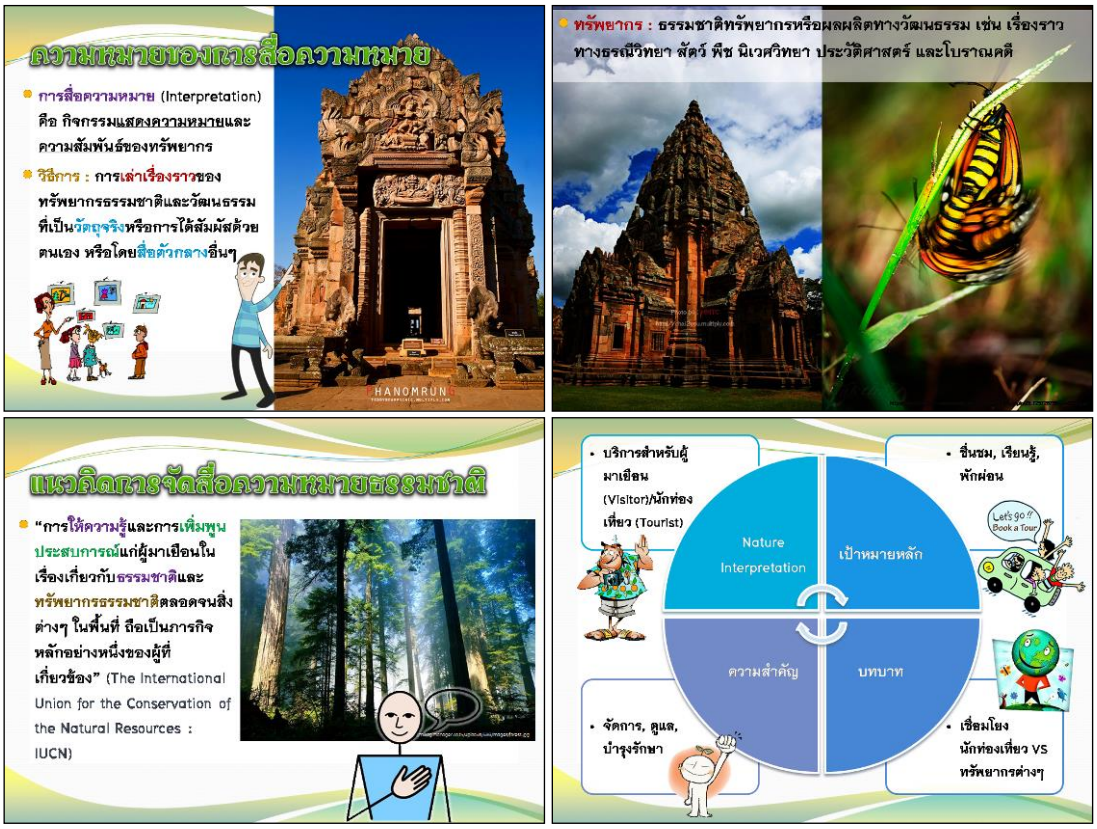
- การใช้สื่อในการบรรยาย ควรทำให้เข้าใจง่าย และควรมีภาพประกอบมากกว่าตัวอักษร เพื่อให้ชุมชนเข้าใจได้ง่าย ไม่ควรใช้ภาษาเป็นวิชาการ

มากเกินไป

- การอบรมนักสื่อความหมายไม่จำเป็นต้องเป็นผู้มีความรู้เกี่ยวกับข้อมูลทรัพยากรท่องเที่ยวในชุมชนเป็นอย่างดี แต่ควรเป็นผู้ที่มีความสนใจจริงและมีจิตบริการที่ดี เพราะความไม่รู้ข้อมูล จะเป็นแรงกระตุ้นสำคัญที่ทำให้ชุมชนเห็นความสำคัญของการเก็บรวบรวมข้อมูลความรู้ในชุมชนได้มากยิ่งขึ้น เนื่องจากในขั้นตอนการทดสอบการพูดจะเห็นได้ว่า ผู้ที่ไม่สามารถเล่าเรื่องราวในชุมชนของตนเองได้ มีความกระตือรือล้นที่จะกลับไปค้นคว้าหาข้อมูลเพื่อที่จะสามารถเล่าเรื่องราวได้อย่างราบรื่น
- ในขั้นตอนนี้ ยังไม่ควรให้ชุมชนตัดสินใจพัฒนาสื่อประเภทไม่ใช้บุคคล เนื่องจากควรมีขั้นตอนการตรวจประเมินจากผ๔เชี่ยวชาญเพื่อให้ข้อเสนอแนะก่อนว่า มีสิ่งใดบ้างที่สามารถเป็นกิจกรรมท่องเที่ยวที่เป็นความต้องการของตลาด เพื่อลดความสิ้นเปลืองในการลงทุนอุปกรณ์ที่เกินความจำเป็น

ตัวอย่างเนื้อหาและสื่อที่ใช้ในกิจกรรม

❖ **Power Point Presentation ประกอบการบรรยายความรู้เรื่อง “แนวคิดด้านการสื่อความหมาย”**

หลักการพื้นฐานของการสื่อความหมาย

- บอกความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ โดยวิธีกระตุ้นความรู้สึกให้เข้าใจและรับรู้ความหมาย ทั้งนี้ต้องเป็นไปตามลักษณะผู้มาใช้บริการ ตามขอบเขตความสนใจและประสบการณ์ของนักท่องเที่ยว

เป้าหมายหลักของงานสื่อความหมาย

- 1) เข้าใจและซาบซึ้งในคุณค่าของทรัพยากร
- 2) สร้างพลังในการช่วยกันดูแลและปกป้องทรัพยากร
- 3) สามารถปรับพฤติกรรมให้เหมาะสมกับสิ่งแวดล้อมได้
- 4) การใช้ประโยชน์ที่เหมาะสมปลอดภัย และมีผลกระทบต่อทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด

วัตถุประสงค์ของการสื่อความหมาย

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย : 2544
  - พัฒนาจิตสำนึก
  - บรรลุเป้าหมายการจัดการพื้นที่
  - ส่งเสริมความเข้าใจของประชาชนต่อหน่วยงาน
- สุรชัย ทัวมสมบูรณ์ (2533)
  - ประการแรก พัฒนาจิตสำนึก (Awareness) ความพึงพอใจ (Appreciation) และความเข้าใจ (Understanding) ได้ประสบการณ์ที่มีคุณค่า
  - ประการที่สอง ใช้เป็นเครื่องมือในการจัดการพื้นที่ โดยกระตุ้น และปลูกฝังพฤติกรรมที่ถูกต้อง ลดผลกระทบต่อทรัพยากร
  - ประการที่สาม เสริมสร้างภาพลบโดยการประชาสัมพันธ์องค์การและกิจกรรมต่างๆ แก่องค์กรนั้นๆ

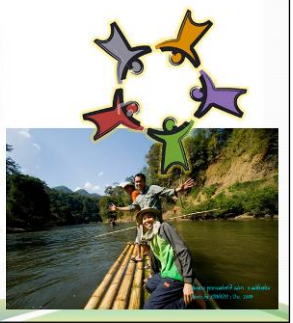
ประโยชน์ที่ได้รับจากงานสื่อความหมาย

- ประโยชน์ต่อพื้นที่ การใช้ประโยชน์ที่เหมาะสมขึ้น ลดการทำลายและผลกระทบ

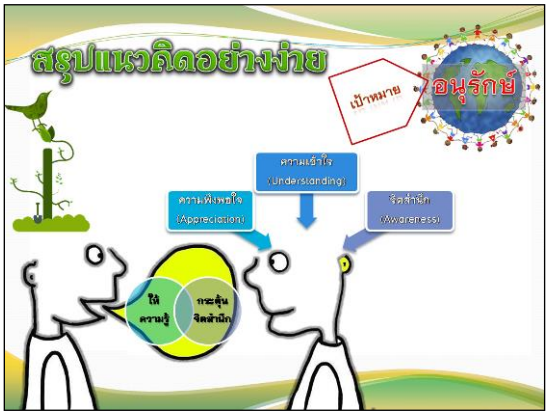
- ประโยชน์ต่อหน่วยงานจัดการ สร้างภาพพจน์และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ช่วยกระตุ้นให้มีการแลกเปลี่ยนและข้อหารือเกี่ยวกับพื้นที่และคุณค่า

- ประโยชน์ต่อตัวผู้ใช้พื้นที่ ความเพลิดเพลิน ช่วยเพิ่มระดับความเข้าใจและความรักในทรัพยากร วิถีการดำรงชีวิตมีมุมมองที่กว้างและรักธรรมชาติมากขึ้น

สรุปแนวคิดอย่างง่าย

ภาพนี้ใช่การสื่อความหมายหรือไม่?

ภาพนี้เป็นการสื่อความหมายหรือไม่?

❖ Power Point Presentation ประกอบการบรรยายความรู้เรื่อง “ประเภทของการสื่อความหมาย”

การสื่อความหมายโดยการพูด (Interpretive Talks) เป็นวิธีการหนึ่งแปลความหมายของธรรมชาติที่มีความยากสลับซับซ้อนและเป็นหลักการเชิงวิชาการให้เป็นภาษาที่เข้าใจง่าย หัวข้อที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจมักจะเกี่ยวกับธรรมชาติ ประวัติศาสตร์โบราณคดีและวัฒนธรรมในพื้นที่ (Living Interpretation) เช่น
ความเป็นอยู่ของชนพื้นเมืองในพื้นที่
พันธุ์พืชที่หายาก
การป้องกันรักษาพื้นที่
การควบคุมไฟป่า

ประเภทที่ไม่ใช้บุคคล/สื่อความหมาย (Non-personal Service/Unattended Service)
นักท่องเที่ยวจะสัมผัสตัวกลางโดยไม่ผ่านนักสื่อความหมาย
ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว (Visitor Center)

โสตทัศนูปกรณ์ (Audio Visual) เช่น สไลด์ประกอบเสียง (Slide-tape Program)

ตัวกลางโดยการเขียน (Written Material)
เครื่องหมาย (Sign and Symbol)
แผ่นป้ายบรรยาย (Labels)
สื่อสิ่งพิมพ์ (Publication) อาทิ
แผ่นพับ (Brochure)
แผ่นปลิว (Leaflet)
โปสเตอร์ (Poster)
จุลสาร (Booklet)
Public Park
TOURIST INFORMATION

นิทรรศการ (Exhibition) ประกอบด้วยของจริง สิ่งจำลอง ภาพถ่ายและแผนภูมิสิ่งของต่างๆ จะต้องจัดอย่างมีระเบียบเรียบร้อย ดูง่ายและดำเนินถึงความแข่งขัด รวมทั้งก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในสิ่งนั้น โดยใช้ข้อความสั้นๆ สลับรูปประกอบ
นิทรรศการในร่ม (Indoor exhibit)
นิทรรศการกลางแจ้ง (Outdoor exhibit)
นิทรรศการข้างทาง (Wayside Exhibition)

กิจกรรมที่ดำเนินด้วยตนเอง (Self guided activity)
เส้นทางเดินเท้าศึกษาด้วยตนเอง (Self guided trail)
เส้นทางรถยนต์สื่อความหมาย (Self-guided auto tour)

การสื่อความหมายนอกฤดูกาลหรือนอกสถานที่ (Off-site, Off-season Media) –โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทรัพยากรกายภาพ-ชีวภาพ

❖ Power Point Presentation ประกอบการบรรยายความรู้เรื่อง “พฤติกรรมนักท่องเที่ยว”

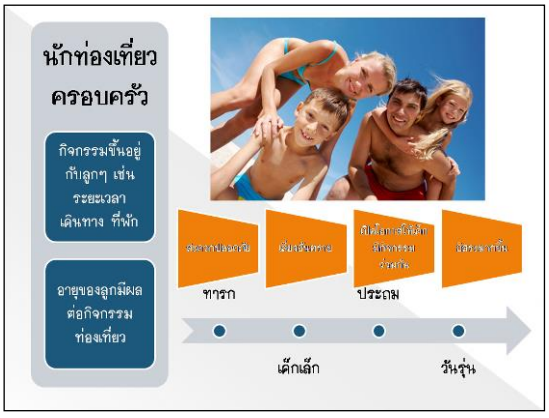

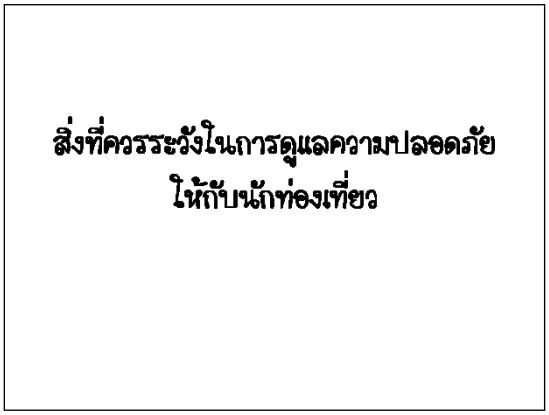

❖ Power Point Presentation ประกอบการบรรยายความรู้เรื่อง “ความรู้เกี่ยวกับการดูแลความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว”

❖ Power Point Presentation ประกอบการบรรยายความรู้เรื่อง “เทคนิคการพูดสำหรับผู้นำเที่ยว”

องค์ประกอบของการพูดนำเที่ยว

การใช้ภาษา

- เหมาะกับโอกาส บุคคล และสถานที่
- สุภาพ
- ใช้คำง่ายๆ
- ใช้สรรพนาม(คำแทนชื่อ)บ่อย ๆ
- ใช้คำพูดที่ทำให้เห็นภาพได้ง่าย

เนื้อหา

- กระตุ้น (ชี่อจุดท่องเที่ยว)
- สัมพันธ์ (วิถีชีวิตของชุมชน/ของนักท่องเที่ยว)
- เปิดเผยความสำคัญ (แหล่งท่องเที่ยว)

น้ำเสียง

- ดังและเร็วพอสมควร
- แจ่มใส นุ่มนวล
- เข้ากับกาลเทศะ
- เน้นหนักเบา

บุคลิกภาพ

- การเดิน
- การทรงตัว
- การใช้สายตา
- การแสดงออกทางใบหน้า
- การแสดงท่าทาง
- การแต่งกาย

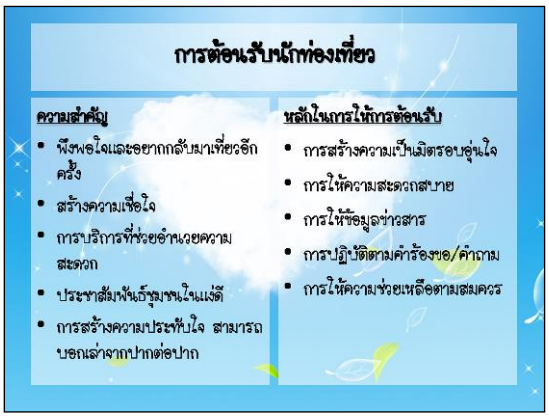
❖ Power Point Presentation ประกอบการบรรยายความรู้เรื่อง “คุณลักษณะการเป็นผู้นำเที่ยวที่ดี”

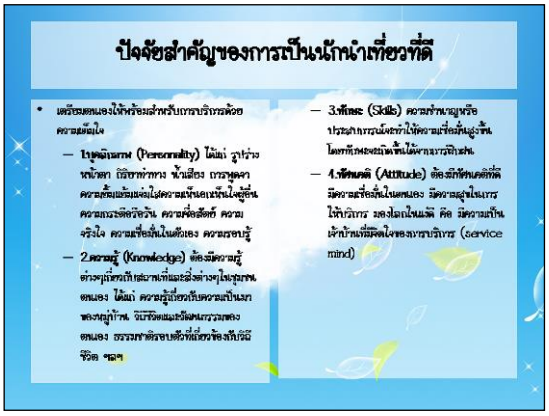

การเป็นผู้นำเที่ยวที่ดี
ดร.สริญญา ศุภอุดมฤกษ์ ตรีรัตน์

การต้อนรับนักท่องเที่ยว
ความสำคัญ
• พึงพอใจและอยากกลับมาเที่ยวอีกครั้ง
• สร้างความเชื่อใจ
• การบริการที่ช่วยอำนวยความสะดวก
• ประชาสัมพันธ์ชุมชนในแง่ดี
• การสร้างความประทับใจ สามารถบอกต่อจากปากต่อปาก
หลักในการให้การต้อนรับ
• การสร้างความเป็นมิตรอบอุ่นใจ
• การให้ความสะดวกสบาย
• การให้ข้อมูลข่าวสาร
• การปฏิบัติตามคำร้องขอ/คำถาม
• การให้ความช่วยเหลือตามสมควร

คุณสมบัติของผู้นำเที่ยวที่ดี
• ทางกาย คือ ดูแลสุขภาพร่างกายให้แข็งแรง สดชื่น กระฉับกระเฉง แต่งกายเรียบร้อย ไม่ปล่อยมรุงรัง ยิ้มไหว้ ทักทายเหมาะสม กิริยาสุภาพ เป็นคุณสมบัติจำเป็นพื้นฐาน
• ทางวาจา คือ ใช้น้ำเสียงไพเราะ ชัดเจน พูดมีหางเสียง มีการทวนซับที่เหมาะสม พูดแต่น้อย ฟังให้มาก ไม่พูดแทรก ไม่กล่าวตำหนิ
• ทางใจ คือ ไม่ปล่อยให้ใจลอย ขาดสมาธิ เคร่งขรึม และเบื่อหน่ายจนแสดงออกมาให้เห็น

ข้อควรระวัง
• สีหน้าที่แสดงความหงุดหงิดรำคาญ
• มีกลิ่นปาก
• การทำเสียงไม่พอใจ
• ตำหนินักท่องเที่ยว
• ชวนพูดคุยมากเกินไป
• ละทิ้งนักท่องเที่ยว
• ทำหน้าตาเคร่งเครียด หรือปั้นปึ่ง เย็นชา
• ไม่ใส่ใจคำร้องขอของนักท่องเที่ยว
• พูดดูผู้อื่น สั่งการผู้อื่นจนเป็นการออกอำนาจ

ปัจจัยสำคัญของการเป็นนักนำเที่ยวที่ดี
• เตรียมตนเองให้พร้อมสำหรับการบริการด้วยความยินดี
– บุคลิกภาพ (Personality) ได้แก่ รูปร่าง หน้าตา กิริยาท่าทาง น้ำเสียง การพูดจา ความมั่นคงทางอารมณ์ ความสามารถในการปรับตัว ความซื่อสัตย์ ความจริงใจ ความเชื่อมั่นในตัวเอง ความรอบรู้
– 2.ความรู้ (Knowledge) ต้องมีความรู้ต่างๆเกี่ยวกับสถานที่และสิ่งต่างๆในชุมชนตนเอง ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับความเป็นมาของชุมชน วิถีชีวิตและวัฒนธรรมของตนเอง ธรรมชาติรอบตัวที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต ฯลฯ
– 3.ทักษะ (Skills) ความชำนาญหรือประสบการณ์ที่ทำให้ความสามารถสูงขึ้นโดยที่ทักษะจะเกิดขึ้นได้จากการฝึกฝน
– 4.ทัศนคติ (Attitude) ต้องมีทัศนคติที่ดี มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความสุขในการให้บริการ มองโลกในแง่ดี คิด มีความเป็นเจ้าบ้านที่มีจิตใจของการบริการ (service mind)

ความคาดหวังของนักท่องเที่ยว = หน้าที่ของเจ้าบ้าน
– 1. บอกทิศทางในสถานที่ของเรา
– 2. แนะนำข้อมูลที่จำเป็น และช่วยเหลือนักท่องเที่ยวเมื่อเขาต้องการ
– 3. ให้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับความเป็นมาของชุมชน
– 4. แลกเปลี่ยนเรียนรู้วิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นร่วมกับนักท่องเที่ยว
– 5. เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ฝึกทักษะและประสบการณ์ในการเรียนรู้อย่างเหมาะสม

กิจกรรมที่ 5 การจัดทำเส้นทางและโปรแกรมท่องเที่ยว ตามแนวคิด Green concept

<u>วัตถุประสงค์</u>

- เพื่อให้ชุมชนสามารถวางแผนและออกแบบกิจกรรม และโปรแกรมท่องเที่ยวของชุมชนได้อย่างเหมาะสม บนฐานทรัพยากรที่มีอยู่ และสอดคล้องกับแนวคิดการท่องเที่ยวสีเขียว (Green Concept)

<u>วิธีการ</u>

- ใช้วิธีการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) โดยระดมความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ ได้แก่
  - วิถีชีวิตที่สามารถกำหนดเป็นกิจกรรมท่องเที่ยวได้ในรอบปี
  - ช่วงฤดูกาลที่มีพืชพรรณสวยงาม
- อบรมความรู้เชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับองค์ประกอบสำคัญในการจัดทำโปรแกรมทัวร์

<u>อุปกรณ์/เครื่องมือที่ใช้</u>

- สื่อประกอบการบรรยายความรู้อาจเป็นสื่อ Power Point Presentation หรือกระดาษฟลิปชาร์ต ขึ้นอยู่กับความสะดวกของสถานที่จัดกิจกรรม
- อุปกรณ์เครื่องเขียน

<u>เงื่อนไข ข้อจำกัด ต่างๆ</u>

- ควรให้ชุมชนวางแผนด้วยตนเองก่อน พี่เลี้ยงมีหน้าที่เสนอแนะเท่านั้น ในกรณีที่ผลการระดมความคิดของชุมชนมีทิศทางที่อยู่นอกกรอบการทำงานที่กำหนดไว้ คือ การท่องเที่ยวสีเขียว

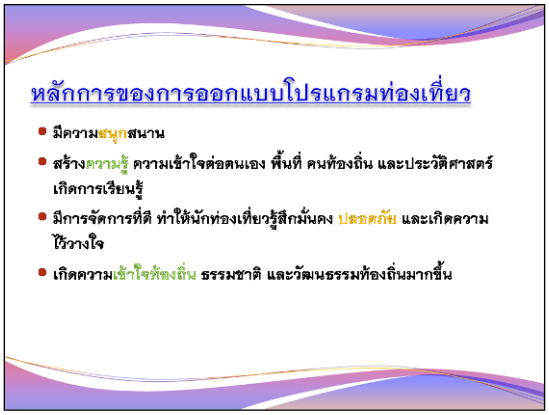
ตัวอย่างเนื้อหาและสื่อที่ใช้ในกิจกรรม

- การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) เกี่ยวกับ “วิถีชีวิตและพืชพรรณในรอบปี”

- Power Point Presentation ประกอบการบรรยายความรู้เรื่อง “องค์ประกอบสำคัญในการจัดทำโปรแกรมทัวร์”

องค์ประกอบที่สำคัญ ในการออกแบบโปรแกรมท่องเที่ยว

- พิจารณาถึงกิจกรรมและสิ่งอำนวยความสะดวก
- ประเมินความสามารถและขีดจำกัดของทรัพยากรที่จะทำให้นักท่องเที่ยวสนุก มีความสุข และไม่ก่อผลกระทบ
- กำหนดเนื้อหาสาระของสิ่งที่ต้องการนำเสนอ โดยที่ให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย
- โปรแกรมต้องเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย (ความสนใจ อายุ เพศ) โดยอยู่บนหลักการของการเคารพวัฒนธรรมชุมชน และไม่ก่อผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม
- มีระบบการประสานงานและจัดการคนที่เหมาะสม
- มีระบบการประเมินผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยว
- มีระบบการประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน

- การเดินป่าศึกษาธรรมชาติ
- เดินเที่ยวในหมู่บ้าน
- ร่วมกิจกรรมในวิถีชีวิต
  - ในหมู่บ้าน เช่น การทำอาหาร ตำข้าว ทอผ้า ทำบุญใส่บาตร
  - นอกหมู่บ้าน เช่น การทำสวน ทำนา หาปลา
- ร่วมกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ของชุมชน เช่น การทำกิจกรรมกับเด็กนักเรียนในโรงเรียน การปลูกป่า ทำแนวกันไฟ
- เรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น เรียนดนตรี เรียนแกะสลัก เรียนทอผ้า เรียนการย้อมสีธรรมชาติ
- กิจกรรมศึกษาธรรมชาติอื่นๆ เช่น ดูนก ดูผีเสื้อ พายเรือ ขี่จักรยาน วาดรูป

การวิเคราะห์ขีดความสามารถในการรองรับ

- ปริมาณนักท่องเที่ยวสูงสุดที่สามารถอยู่ได้ด้วยความพอใจและได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างเหมาะสมในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวหนึ่งๆ โดยไม่ทำให้สภาพแวดล้อมถูกทำลายหรือถูกทำลายน้อยที่สุด

ลักษณะของขีดความสามารถในการรองรับ

- ความสามารถในการรองรับทางด้านเศรษฐกิจ (Economic carrying capacity) ได้ผลตอบแทนสูงสุดภายใต้ข้อจำกัด โดยไม่กระทบต่อการลงทุนและค่าครองชีพของชาวบ้านในพื้นที่
- ความสามารถในการรองรับทางกายภาพ (Physical carrying capacity) ไม่ทำลายสภาพแวดล้อมทางกายภาพของทรัพยากรท่องเที่ยว รวมถึงระดับความอิ่มตัวของสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการท่องเที่ยวในพื้นที่นั้น
- ความสามารถในการรองรับทางสังคมและวัฒนธรรม (Social and culture carrying capacity) ไม่ทำให้ความสัมพันธ์ทางสังคม ศาสนา ประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่นถูกทำลายด้วยการให้บริการเพื่อตอบสนองความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

ลักษณะของขีดความสามารถในการรองรับ (ต่อ)

- ความสามารถในการรองรับทางสิ่งแวดล้อม (Environment carrying capacity) ไม่ทำให้สภาพแวดล้อมระบบนิเวศในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวถูกทำลาย หรือถูกใช้อย่างไม่เป็นธรรมต่อคนท้องถิ่น
- ความสามารถในการรองรับทางด้านความรู้สึก (Perceptual carrying capacity) ไม่ทำให้ความเป็นส่วนตัวของทั้งสองฝ่ายคือคนท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวขาดความรู้สึกความเป็นส่วนตัว

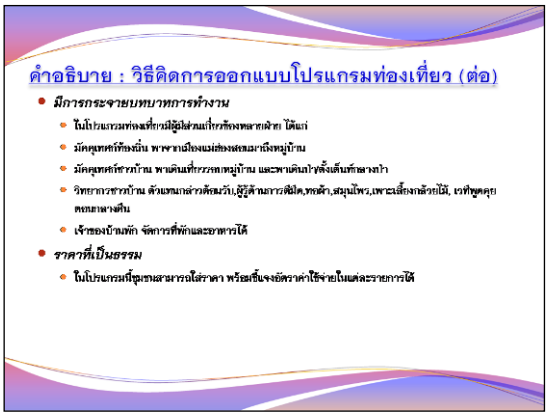
การควบคุมดูแลการใช้ประโยชน์และกฎกติกาในการกำหนดขีดความสามารถ

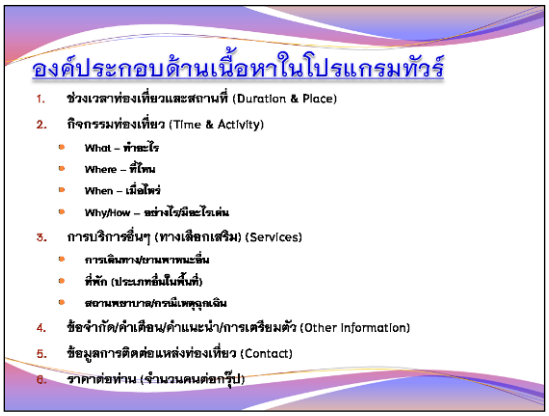
- การจำกัดปริมาณการใช้ประโยชน์
- การกระจายการใช้ประโยชน์
- การรวมการใช้ประโยชน์
- การจำกัดระยะเวลาการใช้ประโยชน์
- การจำกัดฤดูกาลในการใช้ประโยชน์
- การจำกัดขนาดของกลุ่มนักท่องเที่ยว

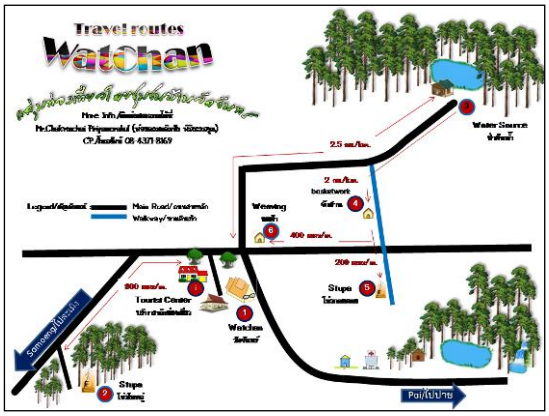

❖ การกำหนดเส้นทางและโปรแกรมเบื้องต้นโดยชุมชน

นำแผนที่ที่ได้มาวางแผนร่วมกันกับชุมชน เพื่อกำหนดเส้นทางนำชม และกำหนดการนำชม

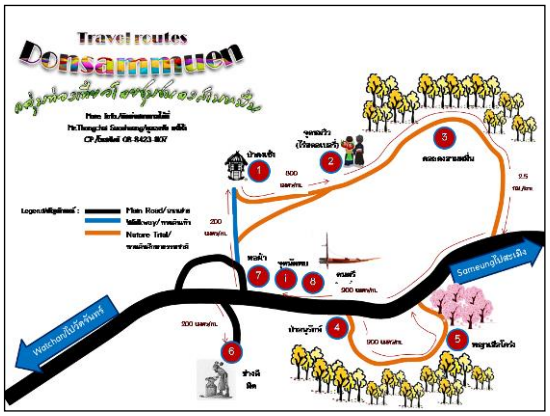

โปรแกรมท่องเที่ยวบ้านวัดจันทร์

1 วัน

โปรแกรม 3	
8.30 น.	วัดจันทร์ – ชมวิหารไม้ลวดลายประวัติความเป็นมาวัดจันทร์
9.30 น.	โบ่วไทยสู่- สนุกโบราณ (แหล่งประวัติศาสตร์)
10.30 น.	ป่าสักเก้า – ชมแหล่งสักเก้าและธนูรักที่หนึ่งสุโขทัย
12.00 น.	รีสาประลาดลาราว – อิ่มรสอาหารท้องถิ่นของชนเผ่าปกาเกอญอ
13.00 น.	จักสาน/ทอผ้า – สัมผัสวิถีชีวิตชนเผ่าปะกาเกอญอ (พริกลังกรรมสิ่งๆ ลายโลกส์/ดูดูกา)
15.00 น.	โบ่วกอยเมย- สนุกโบราณ (แหล่งประวัติศาสตร์ที่เก่าแก่ของอีสานตอนบน)
15.30 น.	ผลิตภัณฑ์ชุมชน – ชมผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกและของฝาก

โปรแกรมท่องเที่ยวดงสามหมื่น

ครึ่งวัน

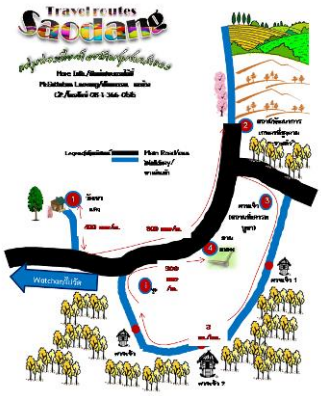
โปรแกรม 1	
8.30 น.	ป่าหนอง – สถานที่ดั้งเดิมที่ชุมชนใช้ความสงบ
9.30 น.	เดินศึกษาธรรมชาติ เส้นทางที่ 2 – เส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติในป่าดงภูวัทร์ (พื้นที่ป่าเดิม)
11.00 น.	ดีมีค – ชมวิถีชาติพันธุ์ดีมีค
11.30 น.	ดงดงวิถีของบ้าน– ชมดงดงวิถีของบ้านและใส่ชุดชนเผ่าถ่ายรูปเป็นที่ระลึก
12.00 น.	รีสาประลาดลาราว – อิ่มรสอาหารท้องถิ่นของชนเผ่าดีมี

โปรแกรม 2	
8.30 น.	เดินศึกษาธรรมชาติ เส้นทางที่ 1 – เส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติรอบเส้นทางดงสงสงสามหมื่น จุดชมวิว ณ ระดับความสูงที่ 1300 เมตร
11.30 น.	ดงดงวิถีของบ้าน– ชมดงดงวิถีของบ้านและใส่ชุดชนเผ่าถ่ายรูปเป็นที่ระลึก
12.00 น.	รีสาประลาดลาราว – อิ่มรสอาหารท้องถิ่นของชนเผ่าดีมี

โปรแกรมท่องเที่ยวดงสามหมื่น

1 วัน

โปรแกรม 3	
8.30 น.	ป่าหนอง – สถานที่ดั้งเดิมที่ชุมชนใช้ความสงบ
9.30 น.	เดินศึกษาธรรมชาติ เส้นทางที่ 1 – เส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติรอบเส้นทางดงสงสงสามหมื่น จุดชมวิว ณ ระดับความสูงที่ 1300 เมตร
12.00 น.	รีสาประลาดลาราว – อิ่มรสอาหารท้องถิ่นของชนเผ่าดีมี (ระหว่างการเดินทางดงสงสงสามหมื่น)
13.00 น.	ดีมีค – ชมวิถีชาติพันธุ์ดีมีค
14.00 น.	หลก้า – ชมการหลก้าใยกับชาวบนท้องถิ่น และใส่ชุดชนเผ่าถ่ายรูปเป็นที่ระลึก
15.00 น.	ดงดงวิถีของบ้าน– ชมดงดงวิถีของบ้าน

โปรแกรมท่องเที่ยวบ้านเสาแดง

ครึ่งวัน

โปรแกรม 1	
8.30 น.	วัดเสาแดง – พบปัญญาชาวประวัติศาสตร์ชุมชนที่ดั้งเดิมของคนเมือง
9.15 น.	ศึกษาวิถีเกษตรอินทรีย์ชุมชนบวรวาสนา – ชมสวนผลไม้ เกษตรวิถีเดิมของชาวพื้นเมืองแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรอินทรีย์ชุมชน (พริกลังกรรมสิ่งๆ ลายโลกส์/ดูดูกา)
10.15 น.	ห้วยเก้า – ศึกษาวิถีชีวิตชีวิตชีวิตชาวบ้านชุมชนชุมชน
12.00 น.	รีสาประลาดลาราว – อิ่มรสอาหารท้องถิ่นของชนเผ่าดีมี

โปรแกรม 2	
8.30 น.	วัดเสาแดง – พบปัญญาชาวประวัติศาสตร์ชุมชนที่ดั้งเดิมของคนเมือง
9.15 น.	ศึกษาวิถีเกษตรอินทรีย์ชุมชนบวรวาสนา – ชมสวนผลไม้ เกษตรวิถีเดิมของชาวพื้นเมืองแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรอินทรีย์ชุมชน (พริกลังกรรมสิ่งๆ ลายโลกส์/ดูดูกา)
10.15 น.	ดงดงวิถีของบ้าน – ชมสวนผลไม้ดงดงวิถีของบ้าน และใส่ชุดชนเผ่าถ่ายรูปเป็นที่ระลึก
12.00 น.	รีสาประลาดลาราว – อิ่มรสอาหารท้องถิ่นของชนเผ่าดีมี

โปรแกรมท่องเที่ยวบ้านเสาแดง

1 วัน

โปรแกรม 3	
8.30 น.	วัดเสาแดง – พบปัญญาชาวประวัติศาสตร์ชุมชนที่ดั้งเดิมของคนเมือง
9.30 น.	ศึกษาวิถีเกษตรอินทรีย์ชุมชนบวรวาสนา – ชมสวนผลไม้ เกษตรวิถีเดิมของชาวพื้นเมืองแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรอินทรีย์ชุมชน (พริกลังกรรมสิ่งๆ ลายโลกส์/ดูดูกา)
10.30 น.	วิถีชีวิตชุมชน – ดื่มด่ำวิถีชีวิต (พริกลังกรรมสิ่งๆ ลายโลกส์/ดูดูกา)
12.00 น.	รีสาประลาดลาราว – อิ่มรสอาหารท้องถิ่นของชนเผ่าดีมี
13.00 น.	ห้วยเก้า – ศึกษาวิถีชีวิตชีวิตชีวิตชาวบ้านชุมชนชุมชน
15.30 น.	ดงดงวิถีของบ้าน – ชมสวนผลไม้ดงดงวิถีของบ้าน และใส่ชุดชนเผ่าถ่ายรูปเป็นที่ระลึก

กิจกรรมที่ 6 การทดสอบเส้นทางโดยผู้เชี่ยวชาญ (สมาคมไทยท่องเที่ยวเชิงนิเวศและผจญภัย: TEATA)

วัตถุประสงค์

- เพื่อทดสอบเส้นทางและกิจกรรมของชุมชนโดยผู้ประกอบการ เพื่อการให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงให้เหมาะสมมากขึ้น

วิธีการ

- การเชิญผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้อง ทดสอบเส้นทางและกิจกรรมที่ชุมชนกำหนดไว้ ตามโปรแกรมที่ชุมชนได้สร้างไว้
- การสรุปกิจกรรมโดยให้ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงให้ดีและเป็นที่ต้องการของผู้ประกอบการมากขึ้น รวมทั้งเปิดโอกาสให้ชุมชนได้ซักถามอย่างเป็นกันเอง

อุปกรณ์/เครื่องมือที่ใช้

- จัดเตรียมแบบประเมินสำหรับผู้เชี่ยวชาญ
- Projector หรือกระดาษฟลิปชาร์ต ขึ้นอยู่กับความสะดวกของสถานที่จัดกิจกรรม สำหรับการสรุปกิจกรรมร่วมกัน
- อุปกรณ์เครื่องเขียน

เงื่อนไข ข้อจำกัด ต่างๆ

- การเลือกเกมสำหรับกิจกรรมนันทนาการควรคำนึงถึงคุณวุฒิและวัยวุฒิของผู้เข้าร่วมกิจกรรมเป็นสำคัญ ควรออกแบบกิจกรรมให้เหมาะสม

ตัวอย่างเนื้อหาและสื่อที่ใช้ในกิจกรรม

❖ **การนำชมตามโปรแกรมที่กำหนดไว้ของชุมชน**

ระยะเวลาในการนำชมนั้น ขึ้นอยู่กับผู้ประเมินว่าจะมีเวลาในการตรวจประเมินเท่าไหร่ ดังนั้น จึงมีการประสานงานเบื้องต้นเพื่อสอบถามความสมัครใจในการเดินทางมาร่วมกิจกรรม โดยแนบโปรแกรมของแต่ละชุมชนไป จากนั้นผู้ประเมินจึงยืนยันกลับมาถึงจำนวนวันที่สะดวกเข้าร่วมกิจกรรม แล้วจึงจัดโปรแกรมตามต้องการ

❖ **การสรุปกิจกรรมร่วมกันระหว่างผู้ประเมิน ผู้นำเที่ยวและกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชน**

กิจกรรมที่ 7 “การสร้างระบบสื่อความหมายที่เหมาะสมกับท้องถิ่น”

วัตถุประสงค์

- เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องการพัฒนาระบบสื่อความหมายประเภทอื่นๆที่จำเป็นสำหรับการให้บริการท่องเที่ยว

วิธีการ

- บรรยายความรู้เกี่ยวกับ สิ่งอำนวยความสะดวกและการให้บริการนักท่องเที่ยวที่สำคัญ
- ใช้วิธีการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) โดยระดมความคิดเห็นในเรื่องการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและการให้บริการ การยกตัวอย่างประกอบเพื่อให้ชุมชนกำหนดระบบสื่อความหมายที่สอดคล้องเหมาะสมกับสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีอยู่กับการให้บริการที่ดีของชุมชน และสอดคล้องตามแนวคิดการท่องเที่ยวสีเขียวที่ลดการทำลายสิ่งแวดล้อม

อุปกรณ์/เครื่องมือที่ใช้

- สื่อประกอบการบรรยายความรู้อาจเป็นสื่อ Power Point Presentation หรือกระดาษฟลิปชาร์ต ขึ้นอยู่กับความสะดวกของสถานที่จัดกิจกรรม
- อุปกรณ์เครื่องเขียน

เงื่อนไข ข้อจำกัด ต่างๆ

- การจัดโครงสร้างกลุ่ม และการคัดเลือกคณะกรรมการข้อควรระวัง คือ การคัดเลือกคนที่จะมาดำรงตำแหน่งต่างๆ เช่น เลขาฯ และเหรัญญิก จำเป็นต้องอ่านออกเขียนได้และมีนิสัยชอบจดบันทึก เป็นต้น

ตัวอย่างเนื้อหาและสื่อที่ใช้ในกิจกรรม

❖ **Power Point Presentation ประกอบการบรรยายความรู้เรื่อง “ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวสีเขียว สิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการ”**

- 1.2 พาหนะที่เข้าถึงจาก ถนนสายหลัก ถึง แหล่งท่องเที่ยว
- 1.3 พาหนะรับจ้างที่เข้าถึงจาก ถนนสายหลัก ถึง แหล่งท่องเที่ยว
- 1.5 ป้ายชี้ทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว

2.ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว

- 2.1 น้ำ ไฟฟ้า โทรศัพท์สาธารณะ
- 2.2 ภาชนะรองรับขยะ และการกำจัดขยะ

- 2.3 สถานที่จอดรถ และท่าเทียบเรือ
- 2.4 ที่พักแรม (บ้านพัก เต็นท์) ที่พักผ่อน

- 2.5 ร้านอาหาร ร้านเครื่องดื่ม ร้านค้า และร้านจำหน่ายของที่ระลึก
- 2.7 การดูแลและการรักษาความปลอดภัย

- 2.6 ห้องน้ำ หรือ ส้วม
- 2.7 การดูแลและการรักษาความปลอดภัย

3.ด้านสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว

- 3.1 สภาพทางธรรมชาติ
- 3.2 ระบบนิเวศ
- 3.3 สภาพทางวัฒนธรรม
- 3.4 มลภาวะภายในแหล่งท่องเที่ยว (ขยะ ทัศนียภาพ เสียง ดิน น้ำ อากาศ)

4.ด้านคุณค่าและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว

- 4.1 คุณค่าและความสำคัญทางธรรมชาติ
- 4.2 คุณค่าและความสำคัญทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี และศิลปกรรม
- 4.3 คุณค่าและความสำคัญทางวัฒนธรรม

5.ด้านการตอบรับของประชาชนในท้องถิ่น

- 5.1 การต้อนรับนักท่องเที่ยว
- 5.2 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของแหล่งท่องเที่ยว
- 5.3 การรักษาเอกลักษณ์ของคนในชุมชน
- 5.4 การได้รับประโยชน์ของคนในชุมชนจากแหล่งท่องเที่ยว

❖ **กิจกรรมระดมสมองเพื่อวางแผนพัฒนาระบบสื่อความหมายที่เหมาะสมกับท้องถิ่น**

ตัวอย่างผลงานชุมชนในการพัฒนาป้ายบอกทาง

Doi Dong Sam Muen

above sea level

กลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนดงสามหมื่น
Community-Based-Tourism Dong Sam Muen
จุดนัดพบ

กลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนดงสามหมื่น 70 กม.
Community-Based-Tourism Dong Sam Muen
กลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านเว็ดจันทร์
Community-Based Tourism Baan Wat-Chan 9 Km.
กลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านเสาแดง 129 กม.
Community-Based-Tourism Baan Sao-Dang

ภาคผนวก ข
ข้อมูลทรัพยากรชุมชนเป้าหมายใหม่

1. เส้นทางเสด็จพระราชดำเนิน

วันเสาร์ที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๒

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินโดยเฮลิคอปเตอร์พระที่นั่ง จากลานเฮลิคอปเตอร์ ภูพิงคราชนิเวศน์ ไปยังบ้านจันทร์และบ้านหนองเจ็ดหน่วย อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่

ครั้นเสด็จพระราชดำเนินถึงบ้านจันทร์ ตำบลบ้านจันทร์ อำเภอแม่แจ่ม เสด็จเข้าอาศรม พระธรรมจาริกบ้านจันทร์ ทรงถวายยารักษาโรค และทรงถวายปัจจัยสำหรับใช้บำรุงบูรณะสำนักสงฆ์ ต่อจากนั้น ทรงพระดำเนินทรงเยี่ยมราษฎรชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงที่เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทอยู่เป็นจำนวนมาก และได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้แพทย์ที่ตามเสด็จพระราชดำเนินทำการตรวจการรักษาและแจกจ่ายยาแก่ราษฎรที่เจ็บป่วย

สมควรแก่เวลา จึงทรงพระราชดำเนินเป็นระยะทางประมาณ ๓ กิโลเมตร ไปยังบ้างหนองเจ็ดหน่วย ตำบลบ้านจันทร์ อำเภอแม่แจ่ม ได้ทอดพระเนตรการปฏิบัติงานของหน่วยแพทย์หลวงและทันตแพทย์อาสาสมัคร ที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้เดินทางล่วงหน้า มาตั้งหน่วยทำการตรวจรักษาราษฎร ณ อาคารเรียนของโรงเรียนสหมิตรวิทยา จากนั้นประทับเสวยพระกระยาหารกลางวัน ณ ริมฝั่งห้วย

เป็นเวลาอันสมควร จึงทรงพระดำเนินไปทรงเยี่ยมราษฎรเผ่ากะเหรี่ยง ซึ่งนับถือศาสนาคริสต์ ที่เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทอยู่เป็นจำนวนมาก ในโอกาสนี้ ได้ประทับทอดพระเนตรการแสดงการร้องเพลงประสานเสียงของราษฎรและนักเรียน

เสร็จแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระดำเนินทอดพระเนตรที่ตั้งหมู่บ้าน และบริเวณพื้นที่นาของหมู่บ้าน ในการนี้ ได้มีกระแสพระราชดำรัสกับเจ้าหน้าที่กรมชลประทาน ให้ดำเนินการสำรวจแหล่งน้ำบริเวณบ้านจันทร์ และบ้านหนองเจ็ดหน่วย ตลอดจนหมู่บ้านใกล้เคียง กล่าวคือ ต้นน้ำแม่แจ่มในการพิจารณาจัดทำโครงการสร้างฝายกั้นน้ำ และอ่างเก็บน้ำขนาดเล็ก เพื่อจัดหาน้ำส่งไปยังพื้นที่เพาะปลูกบริเวณดังกล่าวซึ่งมีลักษณะค่อนข้างแห้งแล้ง ให้สามารถปลูกข้าวตลอดจนพืชหมุนเวียนอื่นๆ ให้พอเพียงสำหรับบริโภคได้ตลอดปี ทั้งนี้เนื่องจากหมู่บ้านแถบนี้ไม่มีเส้นทางคมนาคมที่จะติดต่อกับชุมชนอื่นๆ ได้ เสร็จแล้ว จึงประทับเฮลิคอปเตอร์พระที่นั่ง เสด็จพระราชดำเนินกลับถึงภูพิงคราชนิเวศน์

วันจันทร์ที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๓

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินโดยเฮลิคอปเตอร์พระที่นั่งพร้อมด้วยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณ์วลัยลักษณ์ จากลานเฮลิคอปเตอร์ ภูพิงคราชนิเวศน์ ไปทรงเยี่ยมราษฎร ณ บ้านจันทร์ และโครงการหลวงพัฒนาต้นน้ำ หน่วยที่ ๗ แม่จอนหลวง อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่

ครั้นเสด็จพระราชดำเนินถึงบ้านจันทร์ ตำบลบ้านจันทร์ อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ณ ที่นั้น พลโท สีมา ปาณิกบุตร แม่ทัพกองทัพภาคที่ ๓ และนายอนันต์ สงวนนาม เลขาธิการเร่งรัดพัฒนาชนบท เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท กราบบังคมทูลรายงานเกี่ยวกับโครงการร่วมมือกันสร้างถนนระหว่างบ้านดงสามหมื่น-บ้านจันทร์ เป็นระยะทาง ๑๘ กิโลเมตร เพื่อให้เป็นเส้นทางคมนาคมของ

ราษฎรบ้านจันทร์ และหมู่บ้านใกล้เคียง สำหรับติดต่อกับชุมชนอื่นๆ ที่เจริญกว่า แทนการเดินเท้าและใช้สัตว์ต่างซึ่งได้ปฏิบัติกันในปัจจุบัน

ต่อจากนั้น ทรงพระดำเนินไปยังอาศรมพระธรรมจาริกบ้านจันทร์ ในความอุปถัมภ์ของกองสงเคราะห์ชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์ และเสด็จขึ้นศาลา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงถวายผ้าห่ม ยารักษาโรค และปัจจัยแก่พระภิกษุ ตลอดจนมีพระราชดำรัสกับพระภิกษุ

เป็นเวลาอันสมควรจึงทรงพระดำเนินไปยังศูนย์ช่วยเหลือประชาชนบ้านจันทร์ ในพระบรมราชินูปถัมภ์ เพื่อพระราชทานสิ่งของและอุปกรณ์การเรียนแก่ผู้แทนครูและนักเรียนจากโรงเรียนบ้านจันทร์ ตลอดจนโรงเรียนอื่นๆ ในเขตพื้นที่ตำบลบ้านจันทร์ ในการนี้ ได้เสด็จเข้าทอดพระเนตรภายในศูนย์ฯ ซึ่งจัดเป็นลักษณะศาลารวมใจกล่าวคือ เป็นทั้งห้องสมุดประจำหมู่บ้าน ห้องปฐมพยาบาล นอกจากนั้นยังมีนิทรรศการเพื่อความรู้เบื้องต้นแก่ราษฎร เกี่ยวกับการรักษาสุขภาพอนามัยและการวางแผนครอบครัว ตลอดจนความรู้รอบตัวที่เป็นประโยชน์ด้วย

เสร็จแล้ว เสด็จพระราชดำเนินไปทอดพระเนตรธนาคารข้าวในพระบรมราชินูปถัมภ์ขนาดความจุ ๒๐ เกวียน ซึ่งปรากฏว่าคณะกรรมการได้ควบคุมกิจการให้ดำเนินไปตามวัตถุประสงค์ทุกประการ โดยราษฎรที่ขอยืมข้าวไปบริโภคในยามขัดสน ได้นำข้าวมาคืนครบตามจำนวนในสัญญาทุกราย แสดงว่าราษฎรเข้าใจในหลักการ และตระหนักถึงประโยชน์ของธนาคารข้าวเป็นอย่างดี ในโอกาสนี้ ได้ทรงเยี่ยมราษฎรชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงและเผ่าม้ง ที่เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทอยู่ ณ บริเวณนั้น ตลอดจนทอดพระเนตรการปฏิบัติงานของหน่วยแพทย์พระราชทาน ซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้เดินทางล่วงหน้ามาทำการตรวจรักษาและแจกจ่ายยาแก่ราษฎรที่เจ็บป่วย

จากนั้น ทรงพระดำเนินผ่านป่าสนเป็นระยะทางประมาณ ๑ กิโลเมตร ไปทอดพระเนตรฝายทดน้ำตามพระราชดำริ ซึ่งกรมชลประทานได้ดำเนินการก่อสร้างปิดกั้นห้วยแม่แจ่ม เป็นลักษณะฝาย

คอกหมูหินทิ้ง โดยใช้แรงงานช้าง เนื่องจากไม่มีเส้นทางขนส่งเครื่องจักรกลเข้าไปทำงานได้ ผลประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการนี้ก็คือ สามารถส่งน้ำให้พื้นที่เพาะปลูกของราษฎรบ้านจันทร์เป็นเนื้อที่ประมาณ ๖๕๐ ไร่ ได้ตลอดทั้งปี ในการนี้ ได้พระราชทานพระราชดำริกับ นายถนอม เปรมรัศมี อธิบดีกรมป่าไม้ และนางสะอาด บุญเกิด รองผู้อำนวยการองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ ให้ร่วมมือกันจัดส่งเจ้าหน้าที่มาสาธิตวิธีการเจาะเก็บยางสนตามหลักวิชาการ โดยให้ต้นสนได้รับอันตรายน้อยที่สุด แก่ราษฎรที่มีอาชีพเจาะเก็บยางสนเป็นอาชีพ เนื่องจากในปัจจุบันราษฎรยังใช้วิธีใช้ไฟสุมที่โคนต้น อันเป็นอันตรายต่อต้นสนเป็นอย่างมาก

เสร็จแล้ว ประทับเสวยพระกระยาหารกลางวัน ณ บริเวณฝาย สมควรแก่เวลา จึงทรงพระดำเนินกลับไปประทับเฮลิคอปเตอร์พระที่นั่งเสด็จพระราชดำเนินต่อไปยังโครงการหลวงพัฒนาต้นน้ำ หน่วยที่ ๗ แม่จอนหลวง ตำบลแม่นาจร อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ได้ทรงพระดำเนินทอดพระเนตรงานจัดที่ทำกินแบบอนุรักษ์ดินและน้ำ ซึ่งประกอบด้วยแปลงปลูกมันฝรั่ง ถั่วเขียว ถั่วลิสง ถั่วเหลือง หอม กระเทียม จากนั้น ทอดพระเนตรงานทดลองปลูกพืชต่าง ๆ เช่น ท้อพันธุ์ โสมตังกุย ไผ่หวาน ไผ่ตง ไผ่รวก ไผ่ฮก แกลดิโอลัสสตาติส พลับ นาสาธิตแบบขั้นบันได โรงเพาะเห็ดหอม ตลอดจนเรือนเพาะชำต้นสนสามใบ และพันธุ์ไม้โตเร็วอื่นๆ ประมาณ ๑๒ ชนิด สำหรับใช้ในการปลูกป่าปรับปรุงต้นน้ำและป่าฟืน

ครั้นเสด็จพระราชดำเนินถึงที่ทำการโครงการฯ ได้พระราชทานสิ่งของแก่ผู้แทนเจ้าหน้าที่โครงการฯ คนงาน ครูและนักเรียนแล้วเสด็จเข้าที่ทำการฯ เพื่อทอดพระเนตรแผนที่แสดงบริเวณโครงการฯ และโครงการตัดถนนเชื่อมโยงระหว่างโครงการกับชุมชนต่างๆ ให้เป็นระบบข่ายคมนาคม จากนั้น ทรงเยี่ยมราษฎรและเจ้าหน้าที่โครงการฯ ที่เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทอยู่ ณ บริเวณนั้น สมควรแก่เวลา จึงทรงพระดำเนินผ่านสวนไม้ผลซึ่งมีแปลงขนุน มะม่วงพันธุ์ดีชนิดต่างๆ และลิ้นจี่ ไปประทับเฮลิคอปเตอร์พระที่นั่ง เสด็จพระราชดำเนินกลับ ถึงภูพิงคราชนิเวศน์

วันจันทร์ที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๕

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถเสด็จพระราชดำเนินโดยเฮลิคอปเตอร์พระที่นั่ง พร้อมด้วยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จากลานเฮลิคอปเตอร์ ภูพิงคราชนิเวศน์ ไปทอดพระเนตรโครงการหลวงปางอุ๋ง และโครงการหลวงบ้านวัดจันทร์ ตลอดจนทรงเยี่ยมราษฎร อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่

ครั้นเสด็จพระราชดำเนินถึงโครงการหลวงปางอุ๋ง ตำบลแม่ศึก อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานถุงของขวัญ ยารักษาโรค อุปกรณ์การเรียนและการกีฬาตลอดจนกิ่งพันธุ์บ๊วย แก่ผู้แทนเจ้าหน้าที่โครงการหลวง ซึ่งสังกัดกรมส่งเสริมการเกษตร ยุวเกษตรชาวเขา ครู และนักเรียน ต่อจากนั้น ทรงพระราชดำเนินเยี่ยมราษฎรชาวเขาเผ่าม้ง กับสมาชิกโครงการหลวง ฯ ที่เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทอยู่บริเวณนั้น เสร็จแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระดำเนินไปทอดพระเนตรอ่างเก็บน้ำ และสวนผลไม้เมืองหนาว ในเนื้อที่ ๒๐๐ ไร่ ในการนี้ มีพระราชดำริให้เจ้าหน้าที่โครงการหลวงฯ และราษฎรร่วมกันวางแผนจัดที่ดินสำหรับการปลูกข้าวไร่สำหรับบริโภคเอง สลับกับการปลูกถั่วสำหรับจำหน่ายร่วมกับพืชเศรษฐกิจอื่นๆ ที่โครงการหลวงฯ ส่งเสริมอยู่แล้ว เนื่องจากโครงการฯ มีระบบชลประทานอยู่แล้ว จากนั้น ทรงพระดำเนินไป

ทอดพระเนตรบ่อก๊าซชีวภาพสำหรับใช้หุงต้มและจุดตะเกียงในพื้นที่สูง ซึ่งมีระบบอุ่นถังก๊าซ เพื่อเร่งปฏิกิริยาในขณะที่อุณหภูมิภายนอกมีระดับต่ำ

เสร็จแล้ว เสด็จพระราชดำเนินโดยเฮลิคอปเตอร์พระที่นั่งต่อไปยังโครงการหลวงบ้านวัดจันทร์ ตำบลบ้านจันทร์ อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อประทับเสวยพระกระยาหารกลางวันสมควรแก่เวลา จึงทรงพระดำเนินทอดพระเนตรโรงงานทดลองกลั่นน้ำมันสน ซึ่งดำเนินการโดยหน่วยอนุรักษ์ป่าสนบ้านวัดจันทร์ และสำนักงานเงินทุนหมุนเวียนฯ กรมป่าไม้ เพื่อสนองพระราชดำริในการพัฒนาการใช้ประโยชน์ไม้สนเขาและยางสนธรรมชาติ เพื่อเพิ่มพูนฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของราษฎรบ้านวัดจันทร์ ตลอดจนหมู่บ้านใกล้เคียง

ต่อจากนั้น ทรงพระราชดำเนินไปเยี่ยมราษฎรชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงกับสมาชิกโครงการหลวงฯ ที่เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทอยู่ในบริเวณหมู่บ้าน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานถุงของขวัญ อุปกรณ์การเรียนและการกีฬา แก่ผู้แทนเจ้าหน้าที่โครงการหลวงฯ ครู และนักเรียน แล้วทอดพระเนตรแผนที่รูปถ่ายทางอากาศแสดงพื้นที่โครงการหลวงบ้านวัดจันทร์ และแผนที่การวางแผนการใช้ที่ดิน ซึ่งจัดทำโดยกรมแผนที่ทหาร กรมป่าไม้ โครงการสำรวจลุ่มแม่น้ำทางเหนือ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ณ ศูนย์ช่วยเหลือประชาชนตำบลบ้านจันทร์ เพื่อใช้วางแผนพัฒนาการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ดิน และน้ำ ควบคู่กับการพัฒนาการเกษตรกรรมบริเวณต้นน้ำลำธาร โดยเฉพาะด้วยอุตสาหกรรมป่าไม้และด้านพืชกรรม

ในโอกาสนี้ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงพระดำเนินไปทรงถวายปัจจัยและยารักษาโรคแก่พระภิกษุ ณ วัดจันทร์ สมควรแก่เวลา จึงประทับเฮลิคอปเตอร์พระที่นั่ง เสด็จพระราชดำเนินกลับ ถึงภูพิงคราชนิเวศน์

ในการเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมราษฎร ณ บ้านปางอุ๋ง และบ้านวัดจันทร์ ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้หน่วยแพทย์พระราชทานที่โดยเสด็จพระราชดำเนิน ทำการตรวจรักษาและแจกจ่ายยาแก่ราษฎรที่เจ็บป่วย ตลอดจนทรงรับไว้เป็นคนไข้ในพระบรมราชานุเคราะห์

วันอาทิตย์ที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๗

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินโดยเฮลิคอปเตอร์พระที่นั่งพร้อมด้วยสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ และสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จากสนามเฮลิคอปเตอร์ ภูพิงคราชนิเวศน์ ไปทอดพระเนตรโครงการหลวงบ้านวัดจันทร์ อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่

ครั้นเสด็จพระราชดำเนินถึงโรงเรียนบ้านจันทร์ (ธรรมวงศ์อุปถัมภ์) ตำบลบ้านจันทร์ อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานถุงของขวัญกับอุปกรณ์การเรียนแก่ผู้แทนโครงการหลวงบ้านวัดจันทร์ ตลอดจนผู้แทนครูและนักเรียนโรงเรียนบ้านจันทร์ โรงเรียนบ้านแม่แดดน้อย โรงเรียนบ้านสันม่วง โรงเรียนบ้านแม่แจ่มหลวง โรงเรียนบ้านห้วยปู โรงเรียนบ้านแม่ตะละ โรงเรียนบ้านแม่แฮเหนือ และโรงเรียนสหมิตรวิทยา บ้านหนองเจ็ดหน่วย

ในโอกาสเดียวกันนี้ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินไปถวายสิ่งของแก่พระภิกษุและสามเณร ณ อาศรมพระธรรมจาริกบ้านจันทร์ และเสด็จพระราชดำเนินไปทอดพระเนตรศูนย์ช่วยเหลือประชาชนตำบลบ้านจันทร์ ในพระบรมราชินูปถัมภ์ ซึ่ง สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ได้พระราชทานแผ่นภาพเรื่องความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับประเทศไทย แก่ศูนย์ฯ สำหรับราษฎรและเยาวชนที่สนใจได้มีโอกาสศึกษาหาความรู้ในยามว่าง ตลอดจนทรงเยี่ยมราษฎรชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง เผ่าม้ง และเผ่าลีซอ ที่เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทอยู่ ณ บริเวณนั้น พร้อมด้วย สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ซึ่งได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้หน่วยแพทย์พระราชทานเดินทางล่วงหน้ามาทำการรักษาพยาบาลราษฎรผู้เจ็บป่วยโดยทรงรับไว้เป็นคนไข้ในพระบรมราชานุเคราะห์

ต่อจากนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระดำเนินไปยังศูนย์ส่งเสริมเกษตรที่สูงวัดจันทร์ ของกรมส่งเสริมการเกษตร เพื่อทอดพระเนตรเล้าสุกรพระราชทานพันธุ์ลูกผสมระหว่างพันธุ์ไท้หูหรือเหมยซานกับพันธุ์แลนด์เรซ ตลอดจนแปลงปลูกพืชผักสวนครัวเสร็จแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ประทับรถยนต์พระที่นั่งเสด็จพระราชดำเนินไปทอดพระเนตรสภาพพื้นที่ทำกินของราษฎร และมีพระราชดำริให้พิจารณาจัดหาน้ำให้ราษฎรสามารถปลูกข้าวให้เพียงพอสำหรับบริโภคในหมู่บ้าน ตลอดจนปลูกพืชไร่ตระกูลถั่ว เช่น ถั่วเขียว และพืชผักสวนครัวสลับกับการปลูกข้าว ทั้งนี้เพื่อให้ราษฎรใช้บริโภคและจำหน่ายเป็นรายได้เสริม จากนั้น เสด็จพระราชดำเนินโดยรถยนต์พระที่นั่งไปยังอ่างเก็บน้ำห้วยอ้อ (ห้วยจันทร์) ทรงปล่อยพันธุ์ปลาจำนวน ๒๐,๐๐๐ ตัว ลงในอ่างเก็บน้ำแล้วประทับเสวยพระกระยาหารกลางวัน ณ บริเวณอ่างเก็บน้ำ

สมควรแก่เวลา จึงเสด็จพระราชดำเนินโดยรถยนต์พระที่นั่ง ไปนั่งทอดพระเนตรกิจการของโครงการหลวงพัฒนาที่ดินหน่วยวัดจันทร์ (ห้วยบง) บุกเบิกพื้นที่ทำกินสำหรับราษฎร เป็นเนื้อที่ประมาณ ๑,๒๐๐ ไร่ ต่อจากนั้น เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเปิดสถานีอนามัยห้วยบง ตำบลบ้านจันทร์ อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่ง สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ได้พระราชทานยารักษาโรคและเวชภัณฑ์แก่สถานีอนามัยแห่งนี้ ในโอกาสนี้ ทอดพระเนตรห้องปฏิบัติการของสถานีรักษา แพทย์อาสาทางการสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี เสร็จแล้ว เสด็จพระราชดำเนินโดยรถยนต์พระที่นั่งกลับมายังบ้านจันทร์ และประทับเฮลิคอปเตอร์พระที่นั่งเสด็จพระราชดำเนินกลับ ถึงภูพิงคราชนิเวศน์

วันศุกร์ที่ ๒๒ มกราคม ๒๕๔๒

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินโดยรถยนต์พระที่นั่งจากเรือนรับรองที่ประทับแรม สำนักงานชลประทานที่ ๑ จังหวัดเชียงใหม่ ไปยังท่าอากาศยานทหาร กองบิน ๔๑ เพื่อประทับเฮลิคอปเตอร์พระที่นั่ง เสด็จพระราชดำเนินศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขาแม่ฟ้าหลวง บ้านโป่งขาว ตำบลบ้านจันทร์ อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ จากนั้น เสด็จพระราชดำเนินโดยเฮลิคอปเตอร์พระที่นั่งไปทรงเยี่ยมโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนรับปาปอร์ต บ้านเกี๊ยะ ตำบลบ่อแก้ว อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ สมควรแก่เวลาจึงเสด็จพระราชดำเนินไปยังท่าอากาศยานทหาร กองบิน ๔๑ จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อประทับเครื่องบินพระที่นั่ง เสด็จพระราชดำเนินกรุงเทพมหานคร

2. บริบทและทุนชุมชนบ้านห้วยบะบ้า

บริบทและทุนชุมชน 5 ด้าน ซึ่งทุนชุมชนสามารถออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้

1) ทุนด้านกายภาพ

สถานที่ตั้ง : ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 4 ต.แจ่มหลวง อ.กัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่

ประชากร : จำนวน 300 คน 45 หลังคาเรือน

สถานที่สำคัญ : ประกอบไปด้วย

(1) วัด 1 แห่ง

(2) ศูนย์เด็กเล็ก 1 แห่ง นักเรียนจะเข้าเรียนในระดับชั้นอนุบาลหรือ ชั้น ป. 1 ขึ้นไป ต้องไปเรียนที่โรงเรียนห้วยยา

ภาพที่ 1 สถานที่สำคัญบ้านห้วยบะบ้า

สาธารณูปโภค : ประกอบไปด้วย

(1) สถานบริการโทรศัพท์ตู้สาธารณะ 1 แห่ง

(2) แหล่งผลิตไฟฟ้าจากพลังงานน้ำ 1 แห่ง ปัจจุบันการไฟฟ้าแห่งประเทศไทยเข้าถึงในหมู่บ้านแล้ว ในช่วงวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2558 แต่ยังมีการใช้ควบคู่กับแหล่งผลิตไฟฟ้าจากพลังงานน้ำ

(3) การคมนาคม ถือว่ายากลำบาก มีการก่อสร้างถนนคอนกรีตสลับกับลูกรัง การคมนาคมในหน้าฝนจะมีปัญหามากเนื่องจากถนนเป็นไหล่เขาลาดชัน การขนส่งหากจะลงไปในเมืองผู้คนมักจะสัญจรร่วมกับรถของคนในชุมชน แต่ต้องใช้เวลานานในการเดินทาง

(4) ระบบน้ำ เป็นประปาภูเขาแต่มีความเพียงพอในการนำมาอุปโภคและบริโภคในชุมชน

ภาพที่ 2 สาธารณูปโภคบ้านห้วยบะบ้า

2) ด้านทุนเศรษฐกิจ

อาชีพส่วนใหญ่ : เกษตรกรรม, ทำไร่ ทำนา ทำสวน เพาะปลูก พืชหลัก คือ ข้าว พืชเศรษฐกิจ คือ ถั่วลิสง เคพกูสเบอรี่ (Cape Gooseberry) แม่บ้านมีอาชีพเสริมในเรื่องการทอผ้า-ปักผ้า ซึ่งเป็นเอกลักษณ์โดดเด่น คือ ย้อมสีผ้าจากธรรมชาติ ส่วนพ่อบ้านในชุมชนมีอาชีพเสริมในเรื่องของจักรสาน

ผู้คนในชุมชนมักจะปลูกพืชเศรษฐกิจ จำพวกถั่วลิสง ถั่วแดง เคพกูสเบอร์รี่ เพื่อส่งไปยังโครงการหลวง และบางส่วนมีพ่อค้าคนกลางเข้ามาซื้อในพื้นที่ บางส่วนถูกนำส่งออกไปขายนอกพื้นที่นำมาซึ่งรายได้ให้แก่คนในชุมชนไม่มาก เนื่องจากเส้นทางการคมนาคมลำบากทำให้ยากในการขนส่งสินค้า

ส่วนแม่บ้านในชุมชน นอกจากช่วยพ่อบ้านปลูกข้าวและพืชเศรษฐกิจแล้ว หลังฤดูกาลเก็บเกี่ยว จะทำการย้อมผ้าจากเปลือกไม้และลูกผลไม้ในป่า ซึ่งเป็นกรรมวิธีแบบดั้งเดิมแล้ว ยังมีความเชียวชาญในเรื่องของการทอผ้าและปักผ้า ทั้งแบบแนวดั้งเดิมและสมัยใหม่ นำมาซึ่งรายได้ในครัวเรือน ผลิตภัณฑ์ที่ขึ้นชื่อของชุมชนห้วยบะบ้า คือ ผ้าทอ ผ้าปักเด็ดเดือย ผ้าห่มที่ทอจากฝ้ายย้อมสีธรรมชาติ เป็นต้น

3) ทุนด้านสังคมและวัฒนธรรม

วิถีชีวิตและความเป็นอยู่ : มีวิถีชีวิตที่เรียบง่ายตามวิถีพอเพียง วิถีแบบดั้งเดิม ใช้ครกกระเดื่องในการทำข้าวเพื่อผลิตข้าวซ้อมมือไว้บริโภคในชุมชน แม่บ้านส่วนใหญ่จะทำการทอผ้าด้วยกี่เอวและมีการปักผ้าโดยยึดแนวผ้าแบบลายโบราณ ปัจจุบันเริ่มมีสายใหม่เข้ามาโดยได้คิดค้นกันขึ้นในกลุ่มแม่บ้านในแต่ละชุมชน

สังคมในชุมชนยังคงเป็นเอกลักษณ์ในเรื่องของสังคมแบบเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน หากมีปัญหาเกิดขึ้น ผู้คนจะร่วมมือกันแก้ปัญหาและมีการแลกเปลี่ยนผลผลิตทางการเกษตรระหว่างกัน ผู้คนในชุมชนจะมีความผูกพันกับวัด เนื่องจากคนในชุมชนทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ ดังนั้นจะยึดมั่นในหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาในเรื่องของทำดีได้ดี-ทำชั่วได้ชั่ว และหากมีกิจกรรมเกิดขึ้นในชุมชน คนในชุมชนมักจะไปประกอบพิธกรรมในศาสนา เช่น พิธีถวายข้าวใหม่ พิธีมัดมือ และพิธีทรงน้ำพระพุทธรูป เป็นต้น วัฒนธรรมของคนในชุมชนยังยึดมั่นในเรื่องของประเพณีแบบดั้งเดิมของคนในพื้นที่ เช่น พิธีมัดมือ พิธีขึ้นบ้านใหม่ งานศพ งานแต่งงาน

งานศพ : มักจะประกอบพิธีสวดอภิธรรม 4 วัน 3 คืน หรือแล้วแต่กำลังศรัทธาของเจ้าภาพการประกอบพิธีต้องมีพระสงฆ์เป็นจิตวิญญาณในการส่งดวงวิญญาณไปสู่สุขติแต่ในอดีตจะมียี่โข่เป็นจิตวิญญาณในการส่งดวงวิญญาณไปสู่สุขติ

งานแต่งงาน : จะแต่งงานเมื่อไหร่ก็ได้แล้วแต่ความพร้อมของคู่บ่าวสาว แต่ไม่ให้ชนกับงานในหมู่บ้าน เพราะหากชนกับงานในชุมชนแล้วจะทำให้บรรยากาศงานเงียบเหงา เพราะฉะนั้นหากจะมีงานแต่งในหมู่บ้านเจ้าภาพจะแจ้งข่าวให้กับคนในหมู่บ้านและคนในหมู่บ้านใกล้เคียงทราบล่วงหน้าอย่างน้อยหนึ่งเดือนเพื่อจะเตรียมความพร้อมในการมาร่วมพิธี

การเลี้ยงผีป่าต้นน้ำ : จะประกอบพิธีในช่วงก่อนจะเข้าสู่ฤดูทำนา หรือในฤดูฝน เป็นพิธีการสักการะสายน้ำที่มีคุณต่อผู้คนในชุมชนและร่วมปลูกสำนึกในการอนุรักษ์ป่าไม้และสายน้ำเพราะสายน้ำเปรียบเสมือนเส้นเลือดของคนในชุมชนส่วนป่าไม้เปรียบเสมือนบ้านของคนและสัตว์ป่า

4) ด้านทุนมนุษย์

การย้อมสี-ทอผ้า : ในชุมชนมีความเชี่ยวชาญในเรื่องของการจักสาน–ทอผ้า แม่บ้านในชุมชนที่มีความเชี่ยวชาญในเรื่องของการย้อมผ้าจากสีธรรมชาติ เช่น เปลือกไม้ และผลไม้ป่าที่ขึ้นชื่อมีการปักผ้าด้วยลวดลายที่สวยงาม มีการปักทั้งสายโบราณดั้งเดิมและแนวสมัยใหม่ ปราชญ์ ในเรื่องของการทอผ้าในชุมชน ประกอบไปด้วย แต่เอกลักษณ์โดดเด่นในเรื่องของการย้อมสีทอผ้าในชุมชนนี้ คือ การย้อมสีผ้าจากธรรมชาติโดยเฉพาะเปลือกมะข้ามป้อมและลูกผลไม้ป่าและมีการทอผ้าโดยออกแบบลายจกที่สวยงามหรือที่ทางภาษาปาเก่อญอเรียกว่า เซาะเฮะซึ่งมีความเป็นเอกลักษณ์โดดเด่นกว่าที่อื่น

(1) นางปุ๊แหละ ทวีพรรพต อายุ 41 ปี
(2) นางสีละ พนาพาคีรี อายุ 34 ปี
(3) นางจันทร์ทิพย์ เวชพนาวงศ์
(4) นางจะทอ ราตรีอำไพร
(5) นางกิหละ ลีลามีทรัพย์ อายุ 60 ปี

ซึ่งบุคคลทั้ง 5 ท่านนี้ มีความเชี่ยวชาญเป็นพิเศษในเรื่องของการทอผ้า-ปักผ้าโดยเฉพาะการย้อมผ้าจากสีธรรมชาติ ส่วนการปักผ้ามีทั้งปักแบบลายดั้งเดิมและลายประยุกต์สมัยใหม่ ส่วนใหญ่ทำเป็นอาชีพเสริมหลังฤดูเก็บเกี่ยวเนื่องจากยังไม่มีตลาดรองรับและอีกอย่างยังขาดในเรื่องของมาตรฐานในการผลิตที่มีคุณภาพ

การจักสาน : นายต่าแฮ ลิขิตเบญจกุล ปราชญ์ในชุมชนผู้มีความเชี่ยวชาญด้านการจักสาน จำพวก ซุ่มไก่ ก๋วย ตะกร้าไม้ไผ่ ส่วนใหญ่จะเอาไว้ใช้ในครัวเรือน และจำหน่วยให้กับคนในชุมชนบ้าง เพราะยังไม่มีตลาดรองรับ

5) ทุนด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

พื้นที่ต้นน้ำ : พื้นที่ชุมชนห้วยบะบ้า ประกอบไปด้วยป่าอนุรักษ์ ป่าใช้สอย ป่าช้า ไร่หมุนเวียน ป่าเดปอ ทุ่งนา ความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่แห่งนี้ก่อให้เกิดน้ำออกรูที่ใสสะอาด ผู้คนมักใช้ประโยชน์จากน้ำออกรูในการเพาะปลูกพืชทางการเกษตร ส่วนแม่น้ำชาวบ้านใช้ประโยชน์ในส่วนของการผลิตไฟฟ้าจากพลังงานน้ำเพื่อใช้ในชุมชน

ถ้ำ : บริเวณใกล้เคียงมี “ถ้ำต่ากรอเล” และมีหินงอกหินย้อยในพื้นที่แห่งนี้มากมาย และห่างจากพื้นที่ถ้ำต่ากรอเล ไปประมาณ 1.5 กิโลเมตร มีถ้ำอีกแห่งหนึ่ง ชื่อ “ถ้ำหว่ากลีคี” ซึ่งเป็นถ้ำที่ลึกกว่าถ้ำต่ากรอเล แต่ปัญหาการเข้าถึงแหล่งคือบันไดทางขึ้นถ้ำไม่สะดวกหน้าปากถ้ำต่ำกรอเลมีพันธุ์ไม้สวยงามที่น่าสนใจหลายชนิด เช่น วาสนาแคระและยังมีต้นไม้ที่มีลักษณะพิเศษที่มีลักษณะคล้ายๆ กำลังคาบก้อนหินก้อนใหญ่อยู่ที่คนในชุมชนเรียกว่า เซโชรวเหล่า

น้ำตก : หางจากหมู่บ้านไปทางทิศตะวันตกยังมี “น้ำตกแพชอ” เป็นน้ำตกขนาดเล็ก แต่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนในเรื่องของความอุดมสมบูรณ์และพืชพันธุ์ธรรมชาติที่อยู่ในบริเวณน้ำตกที่น่าศึกษาเรียนรู้ และน้ำตกแห่งนี้ยังมีน้ำไหลตลอดปีและ ยังมีความบริสุทธิ์และสะอาดบริเวณที่น้ำตกไหลยังมีโขดหินที่สวยงามและมีพันธุ์พืชหลายชนิดที่เป็นเอกลักษณ์ในพื้นที่เช่น ใบเฟิร์น ต้นบอนขนาดใหญ่ (ต้นจั๋ง พันธุ์ไม้ชนิดหนึ่งที่สามารถนำดอกมาประกอบอาหารได้เช่น นำมาแกงแค ต้มจิ้มน้ำพริก เป็นต้น)

สัตว์ป่า : คนในชุมชนมีความผูกพันกับธรรมชาติและสัตว์ป่าทำให้ทรัพยากรธรรมชาติคงไว้ซึ่งความอุดมสมบูรณ์ เนื่องจากคนในชุมชนร่วมกันอนุรักษ์ป่า มีการอนุรักษ์ชะนี เนื่องจากชนเผ่าปกาเกอะญอในชุมชน มีความเชื่อว่า ชะนีเป็นสัตว์ที่มีระเบียบวินัย ชอบอาศัยอยู่กับธรรมชาติ ไม่ทำลายพืชผลของชาวบ้าน ทำให้ชาวบ้านมีความรู้สึกที่ดีต่อชะนี เปรียบเสมือนชะนีเป็นสัตว์ป่าที่มีคุณค่า สมควรอนุรักษ์ไว้

ความเชื่อต่อสัตว์ป่าประเภทชะนีพบว่า ชะนีจะช่วยรักษาผืนป่าให้มีความอุดมสมบูรณ์ในพื้นที่ เป็นสัตว์ป่าที่รักความสงบ ไม่ทำลายพืชผลทางการเกษตรของมนุษย์ อยู่ด้วยกันเป็นฝูง ฝูงหนึ่งๆ จะมี 4-5 ตัว ชะนีที่อยู่ในเขตบริเวณหมู่บ้านโดยรอบ จะมีด้วยกัน 5-6 ฝูง จะร้องส่งเสียงในช่วงประมาณ 7-8 โมงเช้า ตอนที่มีแสงพระอาทิตย์อ่อนๆ และในบางวันก็จะส่งเสียงร้องในช่วงเวลาเย็นก่อนที่แสงอาทิตย์ตกของฟ้า ชะนีในพื้นป่าแห่งนี้คงความอุดมสมบูรณ์ให้กับผืนป่าในชุมชนในผืนป่าแห่งนี้มีชะนีเผือกอาศัยอยู่ด้วย

ภาพที่ 3 แหล่งทรัพยากรธรรมชาติบ้านห้วยบะบ้า

ชุมชนแห่งนี้ ช่วยกันรักษาสัตว์ป่า โดยเฉพาะชะนี จะไม่ทำลายหรือฆ่าเพื่อมาบริโภค พะตี่สุรพงษ์ กล่าวว่า “เขาไม่ทำลายเรา เราไม่ทำลายเขา” เป็นแนวคิดที่ปลูกจิตสำนึกผู้คนในชุมชนอย่างดี การฆ่าชะนี 1 ตัว เพื่อมาบริโภคนั้น เป็นบาปอย่างมาก เปรียบเสมือนการไปทำลายภูเขา 7 ลูก แม่น้ำ 7 สาย ดังนั้นผู้คนในชุมชนจะช่วยกันรักษาชะนีเป็นพิเศษ นอกจากนี้แล้วยังมีนกเงือกอีกชนิดที่พวกเขาจะไม่ฆ่าหรือทำลาย ปัจจุบันนกเงือกไม่ค่อยพบเห็นมากนัก หรืออาจใกล้สูญพันธุ์ และยังมีสัตว์น้ำที่อยู่ในลำห้วยต่างๆ เช่น ปลาก้าง ปูก้างเหลือง กบจูบ ชุมชนแห่งนี้ก็ไม่ดักจับ เพราะความเชื่อเรื่องนกเงือกของผู้คนในชุมชนเชื่อว่านกเงือกเป็นสัตว์ประเสริฐรักเดียวใจเดียวไม่มีการพรากจากกันยามใดที่นกเงือกตัวผู้และตัวเมียได้ผสมพันธุ์กันเสร็จตัวผู้และตัวเมียจะช่วยกันทำโพรงเพื่อให้ตัวเมียได้ฝักไข่ส่วนตัวผู้จะทำการปิดโพรงเพื่อให้เห็นแก่จะงอยปากเพื่อรอการมาป้อนอาหารให้กับตัวเมียในช่วงตัวเมียออกไข่และฟักไข่การปิดโพรงนกเงือกของนกเงือกตัวผู้ทำโดยการเอาน้ำลายมาผสมกับเศษไม้และยางไม้รวมกันจะแน่นและคงทนมากแต่ยามใดที่นกเงือกตัวผู้จบชีวิตลงแสดงว่านกเงือกตายยกรังเพราะไม่สามารถออกหากินได้อดีตผู้คนเคยดักจับสัตว์น้ำทั้ง 3 ประเภท น้ำในลำห้วยเคยเหือดแห้งมาแล้ว นายสรพงษ์ ลีลามีทรัพย์ กล่าว (ผู้ให้สัมภาษณ์: นายสรพงษ์ ลีลามีทรัพย์, นายทองแก้ว ลีลามีทรัพย์, นายต่าฉูเหง เจนพานิชกุล และนายโทจะ ลิขิตเบญจกุล)

3. บริบทและทุนชุมชนบ้านห้วยปู

บริบทและทุนชุมชน 5 ด้าน ซึ่งทุนชุมชนสามารถออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้

1) ทุนด้านกายภาพ

สถานที่ตั้ง : ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 5 ตำบลแม่แดด อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่

ประชากร : จำนวน 509 คน 150 หลังคาเรือน

สาธารณูปโภค : ประกอบไปด้วย

(1) จุดบริการตู้โทรศัพท์ภายในชุมชน 1 จุด

(2) การคมนาคม ยังไม่สะดวก ถนนหนทาง สลับกันระหว่างดินแดง – ทางลูกรัง ในชุมชน

สถานที่สำคัญ : ประกอบไปด้วย

(1) วัด 1 แห่ง

(2) ศูนย์เด็กเล็ก 1 แห่ง

(3) หากผู้คนในชุมชนเจ็บไข้จะนำส่งที่สถานีอนามัยใกล้บ้าน หากอาการไม่ดีขึ้นก็จะนำไปส่งที่โรงพยาบาลวัดจันทร์

(4) โรงเรียน นักเรียนจะไปเรียนที่โรงเรียนบ้านใหม่ซึ่งเป็นหย่อมบ้านของบ้านห้วยปู

2) ด้านทุนเศรษฐกิจ

อาชีพส่วนใหญ่ : ผู้คนในชุมชุมจะเพาะปลูกพืช จำพวก ถั่วลิสง ข้าวโพด ข้าว เป็นหลัก โดยส่วนใหญ่แล้วจะเพาะปลูกเพื่อจำหน่าย ส่วนข้าวจะเก็บไว้บริโภคในครัวเรือน โดยจะเพาะปลูกได้ในเฉพาะฤดูฝนเท่านั้น โดยผู้คนจะใช้น้ำในลำห้วยปูและน้ำฝน ในช่วงฤดูฝน นำมาซึ่งรายได้ให้กับคนในชุมชน ถั่วลิสงและข้าวโพดจะมีพ่อค้าต่างถิ่นมารับซื้อในหมู่บ้าน และมีบางเจ้าเท่านั้นที่นำไปขจายในเมือง ส่วนของแม่บ้านจะมีการทอผ้า–ปักผ้า หลังเสร็จสิ้นฤดูเก็บเกี่ยว ทอเก็บไว้ในครัวเรือนและบางส่วนทอไว้จำหน่วยให้คนในชุมชนและมีบางส่วนที่คนในชุมชนนำสินค้าของคนในชุมชนเอาไปขายในเมือง บางหลังคาเรือน ประกอบการทำเมี่ยงแห้งในครัวเรือน บางส่วนเอาไว้บริโภคในครัวเรือน และบางส่วนเอาไว้จำหน่ายให้กับคนในพื้นที่และนอกพื้นที่เพื่อบริโภคเพราะชาจากบ้านห้วยปูเป็นชาอินทรีย์ที่ชาวบ้านปลูกกันเองตามธรรมชาติไม่ใช้สารฆ่าแมลงหรือปุ๋ยวิทยาศาสตร์

ภาพที่ 4 พื้นที่ไร่นาบ้านห้วยปู

3) ทุนด้านสังคมและวัฒนธรรม

วิถีชีวิตและความเป็นอยู่ : เป็นชุมชนแบบวิถีเรียบง่าย และพอเพียง วิถีชีวิต มีความผูกพันกับธรรมชาติ โดยเฉพาะป่าไม้และลำห้วย ซึ่งผู้คนในชุมชนมีความเชื่อว่า หากขาดป่าก็ไม่มีน้ำ เพราะฉะนั้นผู้คนในชุมชนร่วมมือกันในการอนุรักษ์ธรรมชาติ โดยช่วยกันทำแนวกันไฟป่า และมีการแบ่งพื้นที่ออกเป็นสัดส่วน เช่น พื้นที่ป่าอนุรักษ์ ซึ่งเป็นพื้นที่ไม่สามารถตัดไม้ได้ ป่าใช้สอย ป่าเดปอ เป็นต้น ผู้คนในชุมชน ประกอบอาชีพ ทำไร่ สำสวน ปลูกพืชหมุนเวียน (ถั่วลิสง ข้าวโพด) พืชหลักของชุมชนบ้านห้วยปู คือ ข้าว ปลูกไว้กินในครัวเรือน หลังเสร็จสิ้นฤดูทำนา แม่บ้านในชุมชนจะทอผ้าปักผ้าไว้ใช้ บางครั้งผลิตเพื่อเอาไว้จำหน่วยบ้าง เพราะเป็นการทอผ้าภายในครัวเรือน และมีการผลิตชาเมี่ยงไว้บริโภคภายในครัวเรือน ชุมชนมีวิถีแบบเรียบง่าย มีความเอื้อเฟื่อเผื่อแผ่กันในชุมชน ชุมชนดั้งเดิมสร้างบ้านด้วยไม้และไม้ไผ่ (เด๊อะว่า) แต่ปัจจุบันเริ่มมีการสร้างบ้านด้วยปูนผสมผสานในช่วงฤดูฝนผู้คนในชุมชนมักใช้ชีวิตในไร่และทุ่งนาเป็นการส่วนใหญ่

สังคมและวัฒนธรรมของชุมชนบ้านห้วยปู ผู้คนมีความผูกพันกับวัด เนื่องจากผู้คนในชุมชนต้องไปประกอบพิธีกรรมสำคัญ ในวัด เช่น พิธีทานข้าวใหม่ พิธีมัดมือ และพิธีกรรม เนื่องในวันสำคัญทางศาสนา โดยรวมแล้วด้านสังคมและวัฒนธรรมของคนในชุมชนมักจะคล้ายๆ กับชุมชนปกาเกอะญอหมู่บ้านอื่น ๆ การประกอบพิธีทานข้าวใหม่จะเริ่มขึ้นในช่วงเดือนธันวาคม – มกราคมของทุกปี ส่วนพิธีมัดมือจะประกอบในช่วงเดือน มกราคม และเดือนสิงหาคมของทุกปีๆ ละ 2 ครั้ง

พิธีงานศพ : หากมีผู้คนในชุมชนเสียชีวิต ญาติจะตั้งศพไว้ในบ้านและทำพิธีสวดทางพระพุทธศาสนา และมีการขับขานบททางานศพเพื่อส่งดวงวิญญาณของผู้ที่ล่วงลับไปสู่สุคติ และมีการยึดถือว่า หากเจ้าของบ้านเสียชีวิตลงบ้านหลังนั้นต้องมีการลื้อทิ้ง ซึ่งเป็นความเชื่อและปฏิบัติกันมาตั้งแต่สมัยอดีต การจัดงานศพจะจัด 1 คืน หรือ 3 คืน ตามกำลังทรัพย์ของเจ้าภาพแต่จะนิยมจัดเป็นเลขคี่ โดยมีพระสงฆ์มาสวดอภิธรรมทุกคืน

พิธีขึ้นบ้านใหม่ : หากผู้คนในชุมชนได้สร้างบ้านเสร็จตามหลักวิธีการที่ถูกต้องของคนในชุมชนแล้ว จะมีการนิมนต์พระมาเจริญพระพุทธมนต์เพื่อนำมา ซึ่งสิริมงคลให้กับเจ้าของบ้าน มีการจัดเลี้ยงเกิดขึ้น รวมทั้งมีงานครึกครื้นที่จัดขึ้นในคืนนั้นด้วย งานขึ้นบ้านโดยทั่วไปแล้วจะจัดขึ้นในเดือนมกราคม เพราะผู้คนมีความเชื่อว่าเป็นช่วงปีใหม่ ปีมงคลแห่งความสุข แต่เดือนอื่นๆก็สามารถวันขึ้นได้เช่นกันแต่ต้องไม่ชนกับเทศกาลอื่นๆ หรือตรงกับวันพระ

4) ด้านทุนมนุษย์

ปราชญ์ในชุมชนที่สืบทอดภูมิปัญญาพรรพบุรุษ สมัยอดีตจนถึงปัจจุบัน ประกอบไปด้วย

ตีมีด : นายพะหลู อายุ 67 ปี บ้านเลขที่ 25 หมู่ 5 บ้านห้วยปู ผู้ที่มีความเชียวชาญในเรื่องของการตีมีด อุปกรณ์การเกษตร เช่น จอบ เสียม และมีความเชียวชาญในเรื่องของการทำเครื่องมือที่ใช้ในการดักสัตว์เพื่อนำมาประกอบอาหารในชุมชน ซึ่งผู้คนในชุมชนมักจะมาอุดหนุนอุปกรณ์การเกษตร เนื่องจากเป็นเครื่องมือที่ทำด้วยมือไม่ได้ผลิตจากเครื่องจักรทำให้คุณภาพคงทน ซึ่งนาย พงหลู ยังคงสืบสานภูมิปัญญาการตีมีดและเครื่องมือการจับสัตว์แบบโบราณรวมทั้งเป็นตัวแทนในการสืบทอดกับชนรุ่นหลัง

ภาพที่ 5 อาชีพตีมีด

ผู้นำทางจิตวิญญาณ : นายทวี วงศ์สุธารัตน์ เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณของคนในชุมชนบ้านห้วยปู หรือผู้คนในชุมชนเรียกว่า “ฮีโข่” ซึ่งเป็นหัวหน้าในการประกอบพิธีกรรมต่างๆ ในชุมชน เช่น พิธีมัดมือ ทานข้าวใหม่ พิธีเลี้ยงป่าต้นน้ำ บวชป่าและพิธีอื่นๆ โดยนายทวีจะมีความเชี่ยวชาญและรอบรู้ในขั้นตอน ในการประกอบพิธีกรรมต่างๆ ปัจจุบันมีพระสงฆ์ร่วมประกอบพิธีร่วมกับผู้คนในชุมชนทำให้ฮีโข่มีบทบาทน้อยลงในภายหลัง

การทอผ้า – ปักผ้า : นางปาวรรณ สุขฤดีหรรษา ปราชญ์ของชุมชนผู้มีความเชี่ยวชาญในเรื่องการทอผ้า–ปักผ้า เชี่ยวชาญในเรื่องของการปักผ้าแบบลายดั้งเดิมและสมัยใหม่ แต่มีการทอเพื่อไว้ใช้ในชุมชน เนื่องจากยังไม่มีตลาดรองรับหรือส่งเสริม มักจะทอผ้าช่วงหลังฤดูเก็บเกี่ยวช่วงที่ว่างจากงาน การทอผ้ามีแบบดั้งเดิมและแบบทอสมัยใหม่ (ทอกี่) นานๆ จะมีการรวมกลุ่มทอผ้า-ปักผ้าร่วมกัน โดยเฉพาะในช่วงฤดูหนาวนำมาซึ่งรายได้เสริมในครัวเรือน

ภาพที่ 6 อาชีพทอผ้าและปักผ้า

จักสาน : นายปุ๊เหง ปราชญ์ผู้เชียวชาญในเรื่องการจักสานไม้ไผ่ทุกชนิด ส่วนใหญ่แล้วเอาไว้ใช้ในครัวเรือน เช่น การจักสานก๋วย ตะกร้า ภาชนะไม่ไผ่ เป็นต้น การจักรสานไม้ไผ่จะทำไว้ใช้ในครัวเรือน และไว้จำหน่ายให้กับคนในชุมชน ยังไม่มีการนำออกมาจำหน่ายเนื่องจากยังไม่มีตลาดรองรับทำให้ไม่สามารถยึดเป็นอาชีพได้

ภาพที่ 7 อาชีพจักสาน

5) ทุนด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ทรัพยากรธรรมชาติของบ้านห้วยปูเป็นป่าดิบเขา โดยเฉพาะป่าไม้ยังคงอุดมสมบูรณ์เนื่องจากชาวบ้านร่วมกันอนุรักษ์ร่วมกัน โดยแบ่งพื้นที่ป่าออกเป็นสัดส่วน เช่น เขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์ เขตพื้นที่ป่าใช้สอย ป่าเดปอ ซึ่งมีความผูกพันกับวิถีชีวิตในอดีตของคนในชุมชนทุกๆปีในช่วงปลายฤดูร้อนก่อนจะถึงฤดูเพาะปลูกผู้คนในชุมชนจะร่วมกันทำแนวกันไฟนำโดยผู้ใหญ่บ้าน

ดอยพอมื่อค์โจ๊ะ : เป็นดอยที่สูงสุดในชุมชน สามารถมองเห็นบ้านแม่แดด และชื่อของดอยนี้เป็นชื่อมาจากดอกไม้ชนิดหนึ่ง มีรูปร่างคล้ายอุ้มมือชะนี ซึ่งออกดอกที่บริเวณดอยพอหมื่อค่าโจ๊ะ แห่งนี้อยู่ในเขตพื้นที่ป่าสลับกับพื้นที่ทุ่งนาของชาวบ้าน ซึ่งชาวบ้านจะทำนาได้เฉพาะในฤดูฝนเท่านั้นเนื่องจากมีความจำกัดในเรื่องน้ำและมีการทำไร่หมุนเวียน

สายน้ำที่สำคัญของบ้าน : ห้วยปู คือ ลำห้วยปู เป็นลำห้วยที่เกิดจากน้ำออกรูทางธรรมชาติที่ใสสะอาดไหลผ่านทุ่งนาชาวบ้าน ซึ่งชาวบ้านบางส่วนใช้น้ำลำห้วยนี้ในการเพาะปลูก ตลอดลำห้วยปู มีพืชพันธุ์ธรรมชาติมากมาย เช่น เฟิร์น มอส ชะพลูป่า และพืชสมุนไพร ตลอดข้างสายน้ำห้วยปูเป็นแหล่งพืชพันธุ์เหมาะกับการศึกษาและบันทึกภาพ

ภาคผนวก ค
แบบสำรวจความคิดเห็นนักท่องเที่ยวอาสาสมัคร

บ้านห้วยปู

แบบประเมินความพึงพอใจโปรแกรมท่องเที่ยวเส้นทางน้องใหม่
บ้านห้วยปู-บ้านเด่น-บ้านห้วยบะบ้า
วันที่ 20 – 22 มิถุนายน พ.ศ. 2558 ณ อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่

รายการประเมิน	เกณฑ์การประเมิน			หมายเหตุ
	ดี	พอใช้	ปรับปรุง	
1. กิจกรรมการท่องเที่ยว				
- สถานที่ที่กลุ่มฯ ใช้ในการต้อนรับสามารถรองรับจำนวนนักท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม				
- ขั้นตอน และกิจกรรมการต้อนรับของกลุ่มฯ				
- ภูมิปัญญาการทอผ้า และปักผ้า				
- ภูมิปัญญาการตีมีด				
- เดินชมวิถีชีวิตในหมู่บ้าน				
- ภูมิปัญญาด้านการจักสาน				
- เยี่ยมชมสวนผสมผสานผลไม้เมืองหนาว				
- กิจกรรมการแสดง				
- การตำข้าวด้วยครกกระเดื่อง				
- ภูมิปัญญาการผลิตชา				
2. การปฏิบัติหน้าที่ผู้นำเที่ยว หรือผู้ให้ข้อมูล				
- การกล่าวต้อนรับ และการกล่าวอำลา				
- ความสามารถในการนำเสนอข้อมูล (ปริมาณ+คุณภาพ)				
- นันทนาการ และการให้ความบันเทิง				
-การให้ความช่วยเหลือและแนะนำนักท่องเที่ยว				
- ความพร้อมและตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่				
- กิริยามารยาท กิริยาท่าทาง และการแต่งกาย				
3. บ้านพักโฮมสเตย์ ของ.....				
- ห้องนอนสะอาด และมิดชิด				
- อาหารสะอาด เหมาะสม และเพียงพอ				
- น้ำดื่มสะอาด และเพียงพอ				
- ห้องน้ำสะอาด เหมาะสม มิดชิดและเพียงพอ				
- เจ้าบ้านโฮมสเตย์มีอัธยาศัยไมตรีดี				

4. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

เส้นทางเดินตามรอย
เสด็จพระราชดำเนิน

แบบประเมินความพึงพอใจโปรแกรมท่องเที่ยวเส้นทางน้องใหม่
บ้านห้วยปู-บ้านเด่น-บ้านห้วยบะบ้า
วันที่ 20 – 22 มิถุนายน พ.ศ. 2558 ณ อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่

รายการประเมิน	เกณฑ์การประเมิน			หมายเหตุ
	ดี	พอใช้	ปรับปรุง	
1. กิจกรรมการท่องเที่ยว				
- สถานที่ที่ใช้ในการต้อนรับสามารถรองรับจำนวนนักท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม				
- ขั้นตอน และกิจกรรมการต้อนรับของยุวชนนำเที่ยว				
- เส้นทางเดินตามรอยเสด็จพระราชดำเนินมีความน่าสนใจ				
2. การปฏิบัติหน้าที่ผู้นำเที่ยว หรือผู้ให้ข้อมูล				
- การกล่าวต้อนรับ และการกล่าวอำลา				
- ความสามารถในการนำเสนอข้อมูล (ปริมาณ+คุณภาพ)				
- นันทนาการ และการให้ความบันเทิง				
- การให้ความช่วยเหลือและแนะนำนักท่องเที่ยว				
- ความพร้อมและตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่				
- กิริยามารยาท กิริยาท่าทาง และการแต่งกาย				

4. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

บ้านห้วยบะบ้า

แบบประเมินความพึงพอใจโปรแกรมท่องเที่ยวเส้นทางน้องใหม่
บ้านห้วยปู-บ้านเด่น-บ้านห้วยบะบ้า
วันที่ 20 – 22 มิถุนายน พ.ศ. 2558 ณ อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่

รายการประเมิน	เกณฑ์การประเมิน			หมายเหตุ
	ดี	พอใช้	ปรับปรุง	
1. กิจกรรมการท่องเที่ยว				
- สถานที่ที่กลุ่มฯ ใช้ในการต้อนรับสามารถรองรับจำนวนนักท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม				
- ขั้นตอน และกิจกรรมการต้อนรับของกลุ่มฯ				
- ชม “น้ำออกรู” แหล่งน้ำธรรมชาติของชุมชน				
- กิจกรรมสัมผัสความมหัศจรรย์ของธรรมชาติ “เสโจเหล่อ” เหมาะสมและน่าสนใจ				
- กิจกรรมเดินศึกษา “ต่าคอเล” หรือ ถ้ำพระ เหมาะสมและน่าสนใจ				
- กิจกรรมเดินป่าเหมาะสมและน่าสนใจ				
- กิจกรรมเรียนรู้วีถีการหาสมุนไพรจากป่า ชงและดื่มเหมาะสมและน่าสนใจ				
2. การปฏิบัติหน้าที่ผู้นำเที่ยว หรือผู้ให้ข้อมูล				
- การกล่าวต้อนรับ และการกล่าวอำลา				
- ความสามารถในการนำเสนอข้อมูล (ปริมาณ+คุณภาพ)				
- นันทนาการ และการให้ความบันเทิง				
- การให้ความช่วยเหลือและแนะนำนักท่องเที่ยว				
- ความพร้อมและตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่				
- กิริยามารยาท กิริยาท่าทาง และการแต่งกาย				
3. บ้านพักโฮมสเตย์ ของ.....				
- ห้องนอนสะอาด และมิดชิด				
- อาหารสะอาด เหมาะสม และเพียงพอ				
- น้ำดื่มสะอาด และเพียงพอ				
- ห้องน้ำสะอาด เหมาะสม มิดชิดและเพียงพอ				
- เจ้าบ้านโฮมสเตย์มีอัธยาศัยไมตรีดี				

4. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

ภาคผนวก ง
โปรแกรมทดลองนำเที่ยวชุมชนใหม่

โปรแกรมท่องเที่ยวเส้นทางน้องใหม่บ้านห้วยปู-บ้านเด่น-บ้านห้วยบะบ้า

วันที่ 20 – 22 มิถุนายน พ.ศ. 2558

ณ อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่

วันที่ 20

07.30 น. ออกเดินทางจากเชียงใหม่ มุ่งสู่บ้านห้วยปูตำบลแม่แดด โดยใช้เส้นทาง เชียงใหม่-สะเมิง

09.30 น. แวะพักจิบกาแฟ อำเภอสะเมิง พร้อมทำธุระส่วนตัว

10.00 น. ออกเดินทางต่อไปยังบ้านห้วยปู

11.30 น. กล่าวต้อนรับโดยชุมชนบ้านห้วยปู พร้อมรับประทานอาหารกลางวัน

13.00 น. รับพรจากผู้เฒ่าผู้แก่ของหมู่บ้านเพื่อเป็นศิริมงคล ก่อนเยี่ยมชมวิถีชุมชน

13.30 น. เดินสัมผัสวิถีชุมชน เยี่ยมชมวิถีการทอผ้า เรียนรู้กรรมวิธีและความหมายของลวดลายต่างๆ และเรื่องราววิถีชีวิตจากเสื้อผ้าการแต่งกายของปกาเกอะญอ

14.30 น. เรียนรู้วิถีการตีมีดรวมถึงอุปกรณ์อื่นๆ ตามวิถีแบบดั้งเดิม

15.30 น. เยี่ยมชมภูมิปัญญาด้านการจักสาน และร่วมเรียนรู้ลงมือปฏิบัติ ผลิตของที่ระลึกด้วยตนเอง

16.30 น. เดินทางเข้าสวนผสมผสานผลไม้เมืองหนาวเก็บสาลี่สดๆ จากสวน

17.30 น. กลับเข้าบ้านพักโฮมสเตย์ เรียนรู้วิถีการทำอาหารแบบปกาเกอะญอและรับประทานอาหารเย็น ณ บ้านพักโฮมสเตย์ พักผ่อนตามอัธยาศัย

19.00 น. ร่วมวงดื่มชา ฟังเสียง “เตหน่า” เครื่องดนตรีชนเผ่าปกาเกอะญอดั้งเดิม เรียนรู้ความเป็นมาของเครื่องดนตรี รวมถึงการเป่า “แกว” อีกหนึ่งวิถีปกาเกอะญอที่เริ่มเลือนหาย

วันที่ 21

06.00 น. เรียนรู้วิถีการตำข้าวด้วยครกกระเดื่อง วิถีดั้งเดิมของชนเผ่าปกาเกอะญอ

07.00 น. รับประทานอาหารเช้า ณ บ้านพักโฮมสเตย์

08.00 น. เรียนรู้วิถีปกาเกอะญอ ในกระบวนการผลิตชา ตั้งแต่ เก็บ-คั่ว-ตาก

09.30 น. ชุมชนบ้านห้วยปูกล่าวอำลานักท่องเที่ยว ออกเดินทางต่อไปยังบ้านเด่นตำบลบ้านจันทร์

11.30 น. รับประทานอาหารเที่ยง ณ ร้านสีส้มหรือศูนย์พัฒนาโครงการหลวงวัดจันทร์

11.30 น. ตามรอยเส้นทางเสด็จพระราชดำเนินพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงวัดจันทร์-โรงเรียนสหมิตรวิทยา ฟังประวัติการเสด็จฯ จากยุวชนนำเที่ยวโรงเรียนสหมิตรวิทยา เยี่ยมชมและถ่ายรูปสถานที่ประทับฯ

15.00 น. เดินทางไปบ้านห้วยบะบ้า ตำบลแจ่มหลวง

16.00 น กล่าวต้อนรับโดยชุมชนบ้านห้วยบะบ้า ออกเดินทางไปยัง

- “น้ำออกรู” แหล่งน้ำธรรมชาติของชุมชน
- สัมผัสความมหัศจรรย์ของธรรมชาติ “เสโจเหล่อ” ที่แปลว่า ไม้ตะครุบหิน เป็นต้นไม้ที่เติบโตอยู่บนก้อนหินขนาดใหญ่ จนเกือบจะกลืนหินเข้าไปทั้งหมด
- เดินศึกษา “ต่าคอเล” หรือ ถ้ำพระ เป็นถ้ำขนาดเล็ก ชาวบ้านว่าเคยมีพระพุทธรูปประดิษฐานอยู่ในถ้ำ แต่ได้ถูกขโมยไป ปัจจุบันเหลือเพียงร่องรอยที่มีลักษณะเป็นโพรง

18.15น. กลับเข้าบ้านพักโฮมสเตย์เรียนรู้วิถีการหาและปรุงอาหารแบบชนเผ่า พร้อมรับประทานอาหารเย็นร่วมกัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้วิถีปกาเกอะญอในบ้านพักตามอัธยาศัย

<u>วันที่</u> 22

07.30 น. รับประทานอาหารเช้า ณ บ้านพักโฮมสเตย์ ฟังเสียงชะนีร้องก้องป่าจากบ้านพักโฮมสเตย์ จากสภาพป่าที่คงความอุดมสมบูรณ์และการอนุรักษ์ของชุมชนทำให้ยังมีฝูงชะนีอาศัยอยู่

08.30 น. ออกเดินศึกษาธรรมชาติ (หากฝนตกในเส้นทางจะมีความชื้นมากก็จะมีทาก ขอให้นักท่องเที่ยวเตรียมการแต่งกายและอุปกรณ์ป้องกันให้พร้อม)

- เส้นทางศึกษาธรรมชาติ บริเวณป่าอนุรักษ์ของชุมชน เรียนรู้เกี่ยวกับพืชพรรณในเส้นทางที่ชุมชนได้ใช้ประโยชน์จากป่า รวมถึงวิถีการรักษาป่าของชุมชน
- เยี่ยมชม “น้ำตกแพะฉ่อ” น้ำตกขนาดไม่ใหญ่มากนัก แต่อุดมไปด้วยพืชพรรณน่าสนใจมากมาย
- ระหว่างเดินศึกษาธรรมชาติ เรียนรู้วีถีการหาสมุนไพรจากป่า สำหรับรักษาหรือบำรุงร่างกาย ตั้งแต่ การดูลักษณะของพืช-สรรพคุณ-ส่วนที่นำไปใช้-การเก็บรักษา-การปรุงดื่ม/กิน/ทา
- ร่วมปลูกกล้วยป่า คืนความชุ่มชื้นให้แหล่งน้ำในชุมชน

12.00 น. รับประทานอาหารกลางวันร่วมกัน ณ บ้านผู้ใหญ่บ้านห้วยบะบ้า

13.00 น. ร่วมเรียนรู้วิธีปรุงสมุนไพรจากหมอสมุนไพร ตั้งแต่เตรียมสมุนไพรที่เก็บมาจากป่า กรรมวิธีในการปรุง การต้มสมุนไพร และร่วมดื่มสมุนไพรตามภูมิปัญญาปกาเกอะญอ

14.30 น. ชุมชนกล่าวอำลานักท่องเที่ยว ออกเดินทางกลับ จ.เชียงใหม่ โดยเส้นทางปาย-เชียงใหม่

18.00 น. แวะพักรับประทานอาหารเย็น ณ ร้านสุพิน

20.00 น. เดินทางถึง จ.เชียงใหม่ โดยสวัสดิภาพ

คำแนะนำสำหรับนักท่องเที่ยว : การเดินทางครั้งนี้ แนะนำให้ท่านเตรียมความพร้อมสำหรับการเดินทางดังต่อไปนี้

1. ยาประจำตัว
2. ของใช้ส่วนตัว เช่น สบู่ ยาสีฟัน เป็นต้น ผ้าเช็ดตัว ผ้าถุงสำหรับอาบน้ำ (สำหรับผู้หญิง)
3. ถุงนอน (สำหรับท่านที่เกรงว่าจะมีอาการแพ้)
4. การเดินทางศึกษาธรรมชาตินั้น หากฝนตกอาจมีสัตว์ เช่น ทากมารบกวนท่าน จึงควรเตรียมความพร้อมสำหรับอุปกรณ์หรือยาป้องกัน
5. ควรเตรียมเสื้อผ้าที่มิดชิดและเหมาะสมกับการท่องเที่ยวในหมู่บ้านและการเดินป่า เพื่อเป็นการให้เกียรติกับชุมชน และความปลอดภัยแก่ตัวท่านเอง
6. ควรเตรียมรองเท้าที่เหมาะสมกับการเดินท่องเที่ยวในหมู่บ้านและการเดินป่า

ภาคผนวก จ
ผลการตรวจสอบความตรงของเครื่องมือวัดระดับความรู้ความเข้าใจ
ชุมชนเป้าหมายการขยายผล

ผลการตรวจสอบความตรง
แบบสอบถามเพื่อวัดระดับความรู้ความเข้าใจในกระบวนการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน
โครงการวิจัยเรื่อง การขยายผลการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน
ผ่านการจัดการความรู้อย่างมีส่วนร่วม
ภายใต้แผนงานวิจัย การสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนบนพื้นที่สูง
โดยการใช้การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นเครื่องมือ กรณีศึกษา อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ (ระยะที่ 2)
สนับสนุนโดยสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
****

รายละเอียดผลการตรวจสอบความเที่ยงตรง

แบบสอบถามความรู้ความเข้าใจในกระบวนการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน แบ่งเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีจำนวน 8 ข้อ
ตอนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจเรื่องการพัฒนาศักยภาพชุมชน มีจำนวน 20 ข้อ
ตอนที่ 3 ความรู้ความเข้าใจเรื่องการจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรชุมชน มีจำนวน 20 ข้อ
ตอนที่ 4ความรู้ความเข้าใจเรื่องการพัฒนาโปรแกรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ มีจำนวน 20 ข้อ

ทั้งนี้มีผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ได้ประเมินแบบสอบถามในตอนที่ 2-4 โดยกำหนดเกณฑ์การพิจารณาดังนี้

ระดับคะแนนน้อยกว่า 0.50 หมายถึง ข้อคำถามไม่ตรงตามเนื้อหา ควรตัดทิ้งหรือปรับปรุง
ระดับคะแนนมากกว่า 0.51 หมายถึง ข้อคำถามตรงตามเนื้อหา ใช้ได้

ตอนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจเรื่องการพัฒนาศักยภาพชุมชน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง **"ถูก"** สำหรับข้อความที่กล่าวถูกต้อง และลงในช่อง **"ผิด"** สำหรับข้อความที่กล่าวผิด

ประเด็น	เฉลย		จำนวนผู้เชี่ยวชาญ			รวม	ICO	ความหมาย
	ถูก	ผิด	+1	0	-1			
1. การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนจำเป็นต้องมีระบบจัดการเพื่อให้สามารถรับนักท่องเที่ยวได้จำนวนมากและตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้อย่างเต็มที่			3			3	1.00	ข้อคำถามตรงตามเนื้อหา ใช้ได้
2. สิ่งสำคัญข้อหนึ่งของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนคือแกนนำหรือสมาชิกกลุ่มการท่องเที่ยวต้องสร้างจิตสำนึกเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมทั้งในส่วนของคนในชุมชนเองและนักท่องเที่ยว ผู้มาเยือน			3			3	1.00	ข้อคำถามตรงตามเนื้อหา ใช้ได้
3. ในโครงสร้างคณะกรรมการกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน คือการกำหนดให้มีตำแหน่งต่างๆ เช่น ประธานกลุ่ม เหรัญญิก เป็นต้น			3			3	1.00	ข้อคำถามตรงตามเนื้อหา ใช้ได้
4. การเริ่มต้นจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนความจำเป็น			2	1		2	0.66	ข้อคำถามตรง

ประเด็น	เฉลย		จำนวนผู้เชี่ยวชาญ			รวม	ICO	ความหมาย
	ถูก	ผิด	+1	0	-1			
อย่างหนึ่งคือการศึกษาดูงานจากชุมชนที่ประสบความสำเร็จทางด้านการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน แล้วนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการท่องเที่ยวของกลุ่มตนเอง								ตามเนื้อหาใช้ได้
5. คุณสมบัติที่สำคัญของประธานกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน ต้องสามารถประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ภายนอกพื้นที่ได้			2	1		2	0.66	ข้อคำถามตรงตามเนื้อหาใช้ได้
6. เมื่อมีนักท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชน ควรเริ่มจัดการท่องเที่ยวในชุมชน เพื่อเป็นการสร้างอาชีพใหม่ให้เป็นรายได้หลักของคนในชุมชน			2	1		2	0.66	ข้อคำถามตรงตามเนื้อหาใช้ได้
7. บ้านพักแบบโฮมสเตย์ และผู้นำเที่ยวท้องถิ่น เป็นอาชีพที่สามารถยึดเป็นอาชีพหลักได้โดยคนที่พร้อมสามารถทำได้เลยโดยไม่ต้องมีการจัดการโดยกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน			2	1		2	0.66	ข้อคำถามตรงตามเนื้อหาใช้ได้
8. ต้องมีกฎระเบียบสำหรับนักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาท่องเที่ยวในชุมชน			3			3	1.00	ข้อคำถามตรงตามเนื้อหาใช้ได้
9. การท่องเที่ยวโดยชุมชนสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน			3			3	1.00	ข้อคำถามตรงตามเนื้อหาใช้ได้
10. ถ้าต้องการให้การท่องเที่ยวในพื้นที่มีชื่อเสียง และมีนักท่องเที่ยวเข้ามามากมาก ควรให้นายทุนจากภายนอกเข้ามาเป็นผู้จัดการท่องเที่ยว			3			3	1.00	ข้อคำถามตรงตามเนื้อหาใช้ได้
11. ก่อนเริ่มจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้นั้น จำเป็นต้องมีการสำรวจข้อมูลศักยภาพของชุมชน เพื่อให้รู้ว่าพื้นที่ของตนจะมีรูปแบบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้อย่างไร			3			3	1.00	ข้อคำถามตรงตามเนื้อหาใช้ได้
12. กรรมการกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนต้องมีการสร้างกฎ กติกา ในการเป็นคณะกรรมการกลุ่มด้วย			2	1		2	0.66	ข้อคำถามตรงตามเนื้อหาใช้ได้
13. ความสำคัญของการส่งเสริมให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อเป็นอาชีพใหม่ที่จะเป็นรายได้หลักของคนในชุมชน			3			3	1.00	ข้อคำถามตรงตามเนื้อหาใช้ได้
14. เมื่อมีนักท่องเที่ยวมาให้กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในชุมชน คณะกรรมการกลุ่มท่องเที่ยวไม่จำเป็นต้องแจ้งให้คนในชุมชน			3			3	1.00	ข้อคำถามตรงตามเนื้อหาใช้ได้

ประเด็น	เฉลย		จำนวนผู้เชี่ยวชาญ			รวม	ICO	ความหมาย
	ถูก	ผิด	+1	0	-1			
15. การจัดการเกี่ยวกับรายได้ของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนควรจัดสรรให้กับกองทุนที่เอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชนด้วย			2	1		2	0.66	ข้อคำถามตรงตามเนื้อหาใช้ได้
16. เมื่อมีการจัดทำ กฎ ระเบียบ ข้อบังคับของแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนแล้ว จำเป็นต้องมีการประกาศให้คนในชุมชนทราบ และมีความเข้าใจตรงกัน			3			3	1.00	ข้อคำถามตรงตามเนื้อหาใช้ได้
17. การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนต้องสร้างความรู้ความเข้าใจอย่างต่อเนื่องให้กับคนในชุมชนที่ไม่ใช่สมาชิกของกลุ่มด้วย			3			3	1.00	ข้อคำถามตรงตามเนื้อหาใช้ได้
18. การออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นหน้าที่ของแกนนำกลุ่มเท่านั้นที่จะเป็นผู้กำหนดกิจกรรมต่างๆ สำหรับการจัดการท่องเที่ยว ไม่เกี่ยวข้องกับคนในชุมชน			3			3	1.00	ข้อคำถามตรงตามเนื้อหาใช้ได้
19. กลุ่มแกนนำการท่องเที่ยวโดยชุมชน จำเป็นต้องมีการปรึกษาหารือร่วมกับคนในชุมชนเพื่อหาแนวทางในการวางแผนการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน			3			3	1.00	ข้อคำถามตรงตามเนื้อหาใช้ได้
20. เมื่อมีการตั้งกลุ่มการท่องเที่ยวขึ้นในชุมชนแล้ว คนในชุมชนประสงค์จะเข้าเป็นสมาชิกใหม่ของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน **<u>จำเป็นอย่างยิ่ง</u>**ที่จะต้องเก็บค่าธรรมเนียมในการเป็นสมาชิกใหม่			2	111		2	0.66	ข้อคำถามตรงตามเนื้อหาใช้ได้
คำถามที่ท่านต้องการเพิ่มเติม	**ข้อ 11. หากเกี่ยวข้องกับ SWOT อาจเพิ่มคำถามเพื่อวัดกระบวนการได้มาของ SWOT เพิ่มเติมคำชี้แจ้ง/นิยาม "การพัฒนาศักยภาพชุมชน"**							

โดยภาพรวมของการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามตอนที่ 2 จำนวน 20 ข้อ พบว่า ข้อคำถามร้อยละ 100 เป็นข้อคำถามตรงตามเนื้อหา สามารถนำไปใช้ได้ ทั้งนี้จะต้องเพิ่มเติมการนิยามคำว่า การพัฒนาศักยภาพชุมชน เพื่อเป็นแนวทางในการตอบคำถามได้

ตอนที่ 3 ความรู้ความเข้าใจเรื่องการจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรชุมชน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง **"ถูก"** สำหรับข้อความที่กล่าวถูกต้อง และลงในช่อง **"ผิด"** สำหรับข้อความที่กล่าวผิด

ประเด็น	เฉลย		จำนวนผู้เชี่ยวชาญ			รวม	ICO	ความหมาย
	ถูก	ผิด	+1	0	-1			
1. ข้อมูลการกิน อยู่ หลับ นอน ตามวิถีชีวิตของชนเผ่าเป็นเรื่องน่าสนใจแก่นักท่องเที่ยวได้			3			3	1.00	ข้อคำถามตรงตามเนื้อหา ใช้ได้
2. ประวัติศาสตร์ของชุมชนสามารถสอบถามได้จากผู้สูงอายุในชุมชน ซึ่งจะถือว่าเป็นข้อมูลที่น่าเชื่อถือที่สุด			3			3	1.00	ข้อคำถามตรงตามเนื้อหา ใช้ได้
3. การมีข้อมูลชุมชนที่มาก ละเอียด และถูกต้องจะช่วยให้ผู้นำเที่ยวสามารถเล่าเรื่องราวต่างๆ และสร้างความน่าสนใจแก่นักท่องเที่ยวได้			3			3	1.00	ข้อคำถามตรงตามเนื้อหา ใช้ได้
4. การทำแผนที่เดินดินของชุมชนสามารถทำให้เห็นพื้นที่ทางกายภาพว่าบ้านเรือน สถานที่สำคัญตั้งอยู่ตรงไหนบ้าง และเข้าใจพื้นที่ทางสังคม ว่าจุดใดกันที่เป็นจุดศูนย์รวมของคนในชุมชน สถานที่ใดเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ หรือเป็นเขตหวงห้าม			3			3	1.00	ข้อคำถามตรงตามเนื้อหา ใช้ได้
5. การทำปฏิทินวงปีเป็นการทำความเข้าใจวิถีชีวิตของคนในชุมชนผ่านกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนในรอบ 1 ปี ทั้งการประกอบอาชีพ ประเพณีและวัฒนธรรม			3			3	1.00	ข้อคำถามตรงตามเนื้อหา ใช้ได้
6. ข้อมูลจารีตประเพณี อุดมการณ์ และความเชื่อ สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดกฎเกณฑ์ที่ใช้ในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้			3			3	1.00	ข้อคำถามตรงตามเนื้อหา ใช้ได้
7. การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน มีส่วนช่วยในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู วิถีชีวิต วัฒนธรรม และประเพณีของท้องถิ่น			2	1		2	0.66	ข้อคำถามตรงตามเนื้อหา ใช้ได้
8. เมื่อมีนักท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชนแล้ว วัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน ย่อมได้รับผลกระทบด้านบวกและด้านลบจากการท่องเที่ยว			2	1		2	0.66	ข้อคำถามตรงตามเนื้อหา ใช้ได้
9. ชุมชนจำเป็นต้องส่งเสริมให้คนรุ่นใหม่เข้ามามีส่วนร่วมในการสืบสานวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นเพื่อให้เกิดความซาบซึ้งและอนุรักษ์ประเพณีที่มีอยู่สืบต่อไป			2	1		2	0.66	ข้อคำถามตรงตามเนื้อหา ใช้ได้

10. ชุมชนต้องจัดเตรียมวิถีชีวิตให้สอดคล้องกับคนในเมืองเพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยว เช่น อาหารการกินแบบคนในเมือง			2	1		2	0.66	ข้อคำถามตรงตามเนื้อหา ใช้ได้
11. การศึกษาข้อมูลชุมชนทั้งทางด้านวัฒนธรรม วิถีชีวิต และด้านทรัพยากรธรรมชาติ สามารถช่วยให้เกิดการอนุรักษ์วัฒนธรรมวิถีชีวิต และทรัพยากรธรรมชาติได้			2	1		2	0.66	ข้อคำถามตรงตามเนื้อหา ใช้ได้
12. การทบทวนข้อมูลเป็นระยะๆ ด้วยการนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาพูดคุย บอกเล่าให้คนในชุมชนได้รับฟัง จะช่วยให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล			3			3	1.00	ข้อคำถามตรงตามเนื้อหา ใช้ได้
13. ข้อมูลชุมชนสามารถเป็นตัวกำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชนได้			3			3	1.00	ข้อคำถามตรงตามเนื้อหา ใช้ได้
14. แบบแผนการดำรงชีวิตจะสะท้อนความรู้ภูมิปัญญา ความเชื่อของชุมชน ในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร และการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น			2		1	1	0.33	ข้อคำถามไม่ตรงตามเนื้อหา ควรตัดทิ้งหรือปรับปรุง
15. วิถีชีวิตของชนเผ่า เช่น พิธีการแต่งงาน สามารถจัดให้นักท่องเที่ยวชมและร่วมพิธีได้เมื่อนักท่องเที่ยวต้องการให้จัดเป็นการแสดง			2	1		1	0.66	ข้อคำถามตรงตามเนื้อหา ใช้ได้
16. ผู้ทำหน้าที่เก็บรวบรวมข้อมูลชุมชน ต้องเป็นคนในชุมชนเพื่อการสื่อสารที่ชัดเจนและเข้าใจในข้อมูลของชุมชนอย่างแท้จริง			3			3	1.00	ข้อคำถามตรงตามเนื้อหา ใช้ได้
17. การเก็บข้อมูลชุมชน ไม่จำเป็นต้องให้เยาวชน และแม่บ้านเข้ามามีส่วนร่วม เพราะไม่มีความรู้เรื่องข้อมูลของชุมชน			3			3	1.00	ข้อคำถามตรงตามเนื้อหา ใช้ได้
18. การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลชุมชน ต้องจัดการพูดคุยในระดับ อบต. เท่านั้น			3			3	1.00	ข้อคำถามตรงตามเนื้อหา ใช้ได้
19. ข้อมูลชุมชนเป็นเรื่องภายในชุมชน ไม่ควรนำไปบอกเล่าให้นักท่องเที่ยวฟัง เพราะไม่น่าสนใจ			3			3	1.00	ข้อคำถามตรงตามเนื้อหา ใช้ได้
20. การเก็บข้อมูลชุมชนเป็นหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านและคณะกรรมการหมู่บ้านต้องดำเนินการ			2	1		1	0.66	ข้อคำถามตรงตามเนื้อหา ใช้ได้

โดยภาพรวมของการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามตอนที่ 3 จำนวน 20 ข้อ พบว่า ข้อคำถามร้อยละ 95 (19 ข้อ) เป็นข้อคำถามตรงตามเนื้อหา สามารถนำไปใช้ได้ ส่วนข้อคำถามจำนวน 1 ข้อ ที่ควรปรับปรุงคือ

14. แบบแผนการดำรงชีวิตจะสะท้อนความรู้ ภูมิปัญญา ความเชื่อของชุมชน ในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร และการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น

เมื่อพิจารณาข้อคำถามที่ค่า IOC ต่ำกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้แล้ว เห็นควรให้ใช้ข้อคำถามนี้โดยปรับข้อความของข้อคำถามให้สื่อความหมายและเข้าใจได้ดียิ่งขึ้น ดังนี้

14. การดำรงชีวิตจะสะท้อนภูมิปัญญา ความเชื่อของชุมชน ในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร และการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น

ทั้งนี้จะต้องเพิ่มเติมการนิยามคำว่า การพัฒนาศักยภาพชุมชน เพื่อเป็นแนวทางในการตอบคำถามได้

ตอนที่ 4 ความรู้ความเข้าใจเรื่องการพัฒนาโปรแกรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง **"ถูก"** สำหรับข้อความที่กล่าวถูกต้อง และลงในช่อง **"ผิด"** สำหรับข้อความที่กล่าวผิด

ประเด็น	เฉลย		จำนวนผู้เชี่ยวชาญ			รวม	ICO	ความหมาย
	ถูก	ผิด	+1	0	-1			
1. ควรมีการสำรวจพื้นที่ของชุมชนเป็นอันดับแรกเพื่อค้นหาวิวทิวทัศน์ที่สวยงามที่นักท่องเที่ยวชอบ			3			3	1.00	ข้อคำถามตรงตามเนื้อหาใช้ได้
2. ควรมีการสร้าง/ปรับปรุงให้เป็นถนนลาดยางให้ตลอดเส้นทางเพื่อความสะดวกสบายของนักท่องเที่ยว			2		1	1	0.33	ข้อคำถามไม่ตรงตามเนื้อหาควรตัดทิ้งหรือปรับปรุง
3. ควรมีการสร้างที่พักขึ้นใหม่เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวที่มาพักค้างคืน			2		1	1	0.33	ข้อคำถามไม่ตรงตามเนื้อหาควรตัดทิ้งหรือปรับปรุง
4. การนำนักท่องเที่ยวชมธรรมชาติควรบริการรถยนต์ในเส้นทางท่องเที่ยวเสมอเพื่อความสะดวกและปลอดภัย			2	1		2	0.66	ข้อคำถามตรงตามเนื้อหาใช้ได้
5. ต้องใช้งบประมาณเพื่อปรับปรุงถนน/บ้าน/สิ่งก่อสร้างต่างๆ ให้พร้อมต้อนรับนักท่องเที่ยว			1	2		1	0.33	ข้อคำถามไม่ตรงตามเนื้อหาควรตัดทิ้งหรือปรับปรุง
6. ชุมชนท่องเที่ยวจะต้องให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวได้ในเส้นทางท่องเที่ยวที่ชุมชนกำหนดไว้ทุกจุด			3			3	1.00	ข้อคำถามตรงตามเนื้อหาใช้ได้
7. ควรมีความระมัดระวังผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น ขยะและมลพิษต่างๆ			3			3	1.00	ข้อคำถามตรงตามเนื้อหาใช้ได้

8. ควรงดการให้บริการทีวี คอมพิวเตอร์ และเครื่องเสียงแก่นักท่องเที่ยว เพื่อลดการใช้พลังงาน			2	1		**2**	**0.66**	ข้อคำถามตรงตามเนื้อหา ใช้ได้
9. ควรมีกิจกรรมหาของป่าเพื่อกระตุ้นความสนใจของนักท่องเที่ยวในการเดินศึกษาธรรมชาติถือได้ว่าเป็นกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์			3			**3**	**1.00**	ข้อคำถามตรงตามเนื้อหา ใช้ได้
10. การถ่ายทอดประเพณีอันดีงามปราชญ์ผู้รอบรู้ในชุมชนให้แก่เยาวชนรุ่นหลังถือว่าเป็นกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์			2	1		**2**	**0.66**	ข้อคำถามตรงตามเนื้อหา ใช้ได้
11. ทุกคนร่วมกันปลูกต้นไม้เพื่อสร้างความร่มรื่นให้กับชุมชนถือว่าเป็นกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์			2	1		**2**	**0.66**	ข้อคำถามตรงตามเนื้อหา ใช้ได้
12. สินค้าที่ระลึกควรมาจากธรรมชาติไม่ควรซื้อ เช่น ไม้แกะสลักต่างๆ หรือดอกกล้วยไม้ป่า			2	1		**2**	**0.66**	ข้อคำถามตรงตามเนื้อหา ใช้ได้
13. ไม่ควรปฏิเสธในการรับนักท่องเที่ยวในทุกฤดูกาล เพื่อรักษาภาพพจน์และแสดงน้ำใจไมตรีต่อนักท่องเที่ยว			2	1		**2**	**0.66**	ข้อคำถามตรงตามเนื้อหา ใช้ได้
14. การนำนักท่องเที่ยวไปปลูกต้นไม้ทดแทนถือว่าเป็นกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์			2	1		**2**	**0.66**	ข้อคำถามตรงตามเนื้อหา ใช้ได้
15. ควรมีการปลูกต้นไม้ที่แปลกซึ่งมาจากต่างถิ่นเพื่อสร้างความสนใจให้กับคนในชุมชน และยังทำให้ร่มรื่นและสวยงาม			2	1		**2**	**0.66**	ข้อคำถามตรงตามเนื้อหา ใช้ได้
16. ต้อนรับนักท่องเที่ยวด้วยรอยยิ้มและคงเอกลักษณ์ท้องถิ่น เช่น ใส่ชุดท้องถิ่น คล้องพวงมาลัยดอกไม้ หรือบริการน้ำสมุนไพร			3			**3**	**1.00**	ข้อคำถามตรงตามเนื้อหา ใช้ได้
17. ควรมีมาตรการดูแลป้องกันเรื่องความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินให้กับนักท่องเที่ยว			3			**3**	**1.00**	ข้อคำถามตรงตามเนื้อหา ใช้ได้
18. ควรมีมาตรการป้องกันและบำรุงรักษาแหล่งประวัติศาสตร์และโบราณสถานของท้องถิ่น			3			**3**	**1.00**	ข้อคำถามตรงตามเนื้อหา ใช้ได้
19. ควรสร้างกฎระเบียบให้กับนักท่องเที่ยว เพื่อลดผลกระทบต่อวิถีท้องถิ่น			3			**3**	**1.00**	ข้อคำถามตรงตามเนื้อหา ใช้ได้
20. ควรมีการอำนวยความสะดวกสบายให้กับนักท่องเที่ยวอย่างเต็มที่ เพื่อเพิ่มอัตราค่าบริการการท่องเที่ยว			3			**3**	**1.00**	ข้อคำถามตรงตามเนื้อหา ใช้ได้

โดยภาพรวมของการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามตอนที่ 4 จำนวน 20 ข้อ พบว่า ข้อคำถามร้อยละ 85(17 ข้อ) เป็นข้อคำถามตรงตามเนื้อหา สามารถนำไปใช้ได้ ส่วนข้อคำถามจำนวน 3 ข้อ ที่ควรปรับปรุง ได้แก่

2. ควรมีการสร้าง/ปรับปรุงให้เป็นถนนลาดยางให้ตลอดเส้นทางเพื่อความสะดวกสบายของนักท่องเที่ยว

3. ควรมีการสร้างที่พักขึ้นใหม่เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวที่มาพักค้างคืน

5. ต้องใช้งบประมาณเพื่อปรับปรุงถนน/บ้าน/สิ่งก่อสร้างต่างๆ ให้พร้อมต้อนรับนักท่องเที่ยว

เมื่อพิจารณาทั้ง 4 ข้อคำถามที่ค่า IOC ต่ำกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ เห็นควรให้ใช้ข้อคำถามนี้โดยปรับข้อความของข้อคำถามให้สื่อความหมายและเข้าใจได้ดียิ่งขึ้น ดังนี้

2. ควรมีการ<u>ลงทุน</u>สร้าง/ปรับปรุงให้เป็นถนนลาดยางให้ตลอดเส้นทางเพื่อความสะดวกสบายของนักท่องเที่ยว

3. ควรมีการ<u>ลงทุน</u>สร้างที่พักขึ้นใหม่เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวที่มาพักค้างคืน

5. ต้อง<u>ลงทุน</u>ปรับปรุงถนน/บ้าน/สิ่งก่อสร้างต่างๆ ให้พร้อมต้อนรับนักท่องเที่ยว

ภาคผนวก ฉ

แบบประเมินตามมาตรฐานด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านที่ 1 และด้านที่ 2

รายละเอียดแบบประเมินมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านที่ 1

เกณฑ์พิจารณา	ไม่มี	ปานกลาง	ดี	หลักฐานอ้างอิง
ระบบการบริหารจัดการโดยชุมชนแบบบูรณาการ ทั้ง 8 ด้าน				
1.1 มีการทำงานในระบบกลุ่มท่องเที่ยว ซึ่งคณะกรรมการเข้ามาบริหารจัดการ				
1.2 คณะกรรมการมีความเข้าใจในเป้าหมายและหลักการของการท่องเที่ยวโดยชุมชน				
1.3 คณะกรรมการมีความรู้ความสามารถที่ครอบคลุมทั้ง 8 ด้าน				
1.4 สมาชิกในกลุ่มท่องเที่ยวเป็นคนในชุมชนและเข้าใจเป้าหมายของการท่องเที่ยวโดยชุมชน				
1.5 กลุ่มท่องเที่ยวมีการแบ่งหน้าที่และกระจายบทบาทการทำงานที่ครอบคลุมทั้ง 8 ด้าน				
1.6 มีกลไกการประสานงานโดยมีผู้ประสานงานที่ชัดเจน				
1.7 มีการจัดเก็บข้อมูลของกลุ่มอย่างเป็นระบบ และมีการปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัยอยู่เสมอทุก ๆ ปี				
1.8 กลุ่มท่องเที่ยวมีแผนงานที่ชัดเจนและมีแผนงานที่ครอบคลุมทั้ง 8 ด้าน				
1.9 กลุ่มท่องเที่ยวมีระบบการเงินและบัญชีที่ชัดเจนโปร่งใสและตรวจสอบได้				
1.10 กลุ่มท่องเที่ยวมีการกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับการใช้ประโยชน์ของสภาพพื้นที่ชุมชน				
การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวและชุมชน				
2.1 กลุ่มท่องเที่ยวมีกระบวนการทำงานที่ให้โอกาสกับสมาชิกในการร่วมคิดวางแผนและตัดสินใจ				
2.2 สมาชิกมีความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของ ที่แสดงให้เห็นอย่างเป็นรูปธรรม เช่นการเข้ามารับทราบข้อมูล ร่วมคิด ร่วมแก้ไขปัญหา ร่วมแรงหรือร่วมทุนโดยการถือหุ้นร่วมกัน				
2.3 มีการประชุมหรือเวทีแลกเปลี่ยนกันภายในกลุ่มอย่างสม่ำเสมอ อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง				
2.4 มีการกระจายข่าวสารความเคลื่อนไหวและกิจกรรมของกลุ่มท่องเที่ยวให้ชุมชนรับรู้อย่างต่อเนื่อง				

เกณฑ์พิจารณา	ไม่มี	ปานกลาง	ดี	หลักฐานอ้างอิง
2.5 เปิดโอกาสให้คนในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มท่องเที่ยว (อย่างน้อยปีละ 1 กิจกรรม)				
2.6 กลุ่มท่องเที่ยวเปิดโอกาสให้คนในชุมชนเข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยว (อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง)				
การเสริมศักยภาพของคนในกลุ่มและชุมชน				
3.1 สมาชิกได้รับโอกาสพัฒนาความรู้และทักษะในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ของตนอย่างต่อเนื่องและสามารถนำความรู้ไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ				
3.2 ผู้นำและสมาชิกมีทักษะในการถ่ายทอดความรู้ประสบการณ์ ให้แก่บุคคลและหน่วยงานที่สนใจได้				
3.3 มีการหมุนเวียนให้สมาชิกได้มีโอกาสเข้าร่วมประชุมและฝึกอบรมต่างๆ				
3.4 มีกิจกรรมในการเสริมสร้างศักยภาพของสมาชิกกลุ่มและคนในชุมชน ซึ่งบรรจุไว้ในแผนการดำเนินงาน				
ระบบประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวกลุ่มท่องเที่ยวและชุมชนที่ครอบคลุมทั้ง 8 ด้าน				
4.1 มีการประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ เช่นสมุดเยี่ยมแบบสอบถาม เป็นต้น				
4.2 มีการประเมินความพึงพอใจของสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยว ในรูปแบบต่าง ๆ เช่นเวทีประจำเดือน ประชุมกลุ่มย่อย หรือการตอบแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ เป็นต้น				
4.3 มีเวทีประชาคมเพื่อสร้างการรับรู้ของคนในชุมชนเกี่ยวกับการดำเนินงานของ กลุ่มและเปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้แสดงความคิดเห็นอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง				
4.4 มีการวิเคราะห์ผลการประเมินความพึงพอใจทั้งจากนักท่องเที่ยว สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยว และคนในชุมชนเพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวต่อไป				
การปฏิบัติตามกฎระเบียบของคนในชุมชนและนักท่องเที่ยว				
5.1 มีข้อตกลงหรือกฎระเบียบของกลุ่มท่องเที่ยวที่ได้รับการยอมรับจากคนในชุมชนและสมาชิกปฏิบัติตามข้อกำหนดนั้น				
5.2 กลุ่มท่องเที่ยวมีการกำหนดกฎระเบียบสำหรับ				

เกณฑ์พิจารณา	ไม่มี	ปานกลาง	ดี	หลักฐานอ้างอิง
นักท่องเที่ยวและมีการแจ้งให้นักท่องเที่ยวรับทราบล่วงหน้า				
5.3 กลุ่มท่องเที่ยวมีการจัดทำสื่อเผยแพร่กฎระเบียบให้กับชาวบ้านและนักท่องเที่ยวได้รับทราบเช่น ป้ายประกาศ แผ่นผับ คู่มือท่องเที่ยว				
การตลาดและประชาสัมพันธ์อย่างรับผิดชอบ				
6.1 มีการกำหนดเป้าหมายกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับชุมชนและกิจกรรมที่เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวในแต่ละกลุ่มเป้าหมาย				
6.2 มีการกำหนดปฏิทินกิจกรรมท่องเที่ยวเพื่อให้ผู้ประกอบการหรือนักท่องเที่ยวทราบล่วงหน้า				
6.3 มีการให้ข้อมูลเพื่อการประชาสัมพันธ์ในกิจกรรมและบริการที่เป็นข้อเท็จจริง				
6.4 มีประสบการณ์ในการออกไปประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของชุมชนตามงานเทศกาลท่องเที่ยวต่างๆ ในระดับจังหวัดหรือประเทศ อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง				

รายละเอียดแบบประเมินมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านที่ 2

เกณฑ์พิจารณา	ไม่มี	ปานกลาง	ดี	หลักฐานอ้างอิง
1. สนับสนุนการพัฒนาชุมชน				
1.1 มีการจัดสรรรายได้ของกลุ่มเพื่อสนับสนุนกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ของชุมชนอย่างต่อเนื่อง				
1.2 สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาในชุมชน				
1.3 มีการทำงานร่วมกับภาคีอื่นทั้งในและนอกชุมชน				
1.4 มีการผลักดันให้แผนงานกลุ่มท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของแผนงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น				
2. กระจายรายได้อย่างเป็นธรรมและสร้างโอกาสในการมีรายได้เสริม				
2.1 สมาชิกในกลุ่มมีโอกาสในการมีรายได้ภายใต้การจัดการในระบบหมุนเวียนการให้บริการท่องเที่ยว				
2.2 มีการส่งเสริมให้กลุ่มท่องเที่ยวและสมาชิกซื้อและใช้ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตในชุมชน				
2.3 กลุ่มท่องเที่ยวเปิดโอกาสให้ชาวบ้านและกลุ่มองค์กรต่าง ๆ จำหน่ายสินค้าให้กับนักท่องเที่ยว				
2.4 มีการสนับสนุนให้สมาชิกในชุมชนมีการคิดค้นผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ๆ แก่นักท่องเที่ยวที่มาจากวัตถุดิบและภูมิปัญญาที่มีในท้องถิ่น				
3. การให้เกียรติด้านสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์				
3.1 กลุ่มท่องเที่ยวไม่สนับสนุนการค้ายาเสพติด อบายมุข และการค้าประเวณี				
3.2 เปิดโอกาสแก่เยาวชนสตรี ผู้สูงอายุ และคนพิการ ให้ได้รับประโยชน์และมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในกลุ่ม				
3.3 ไม่มีการใช้แรงงานเด็กในบทบาทหน้าที่ที่เสี่ยงภัยหรือทำให้ขาดโอกาสในการศึกษา				
3.4 กิจกรรมท่องเที่ยวที่มีการใช้ทรัพยากรร่วมกับเพื่อนบ้านจะต้องไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้งหรือรบกวนเพื่อนบ้าน				

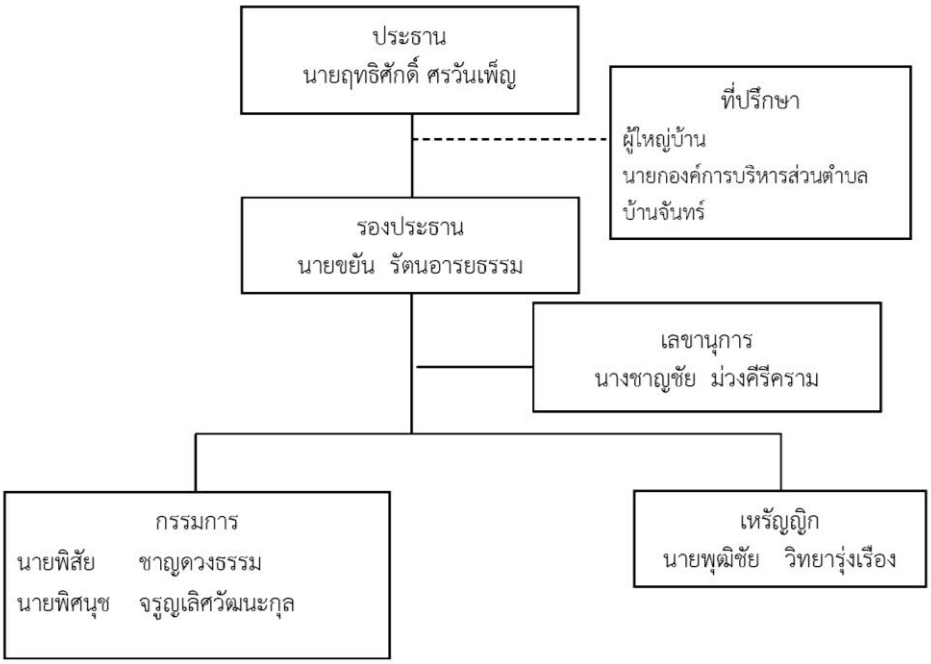
ภาคผนวก ช

หลักฐานก่อนการพัฒนา ตามมาตรฐานด้านที่ 1 และด้านที่ 2

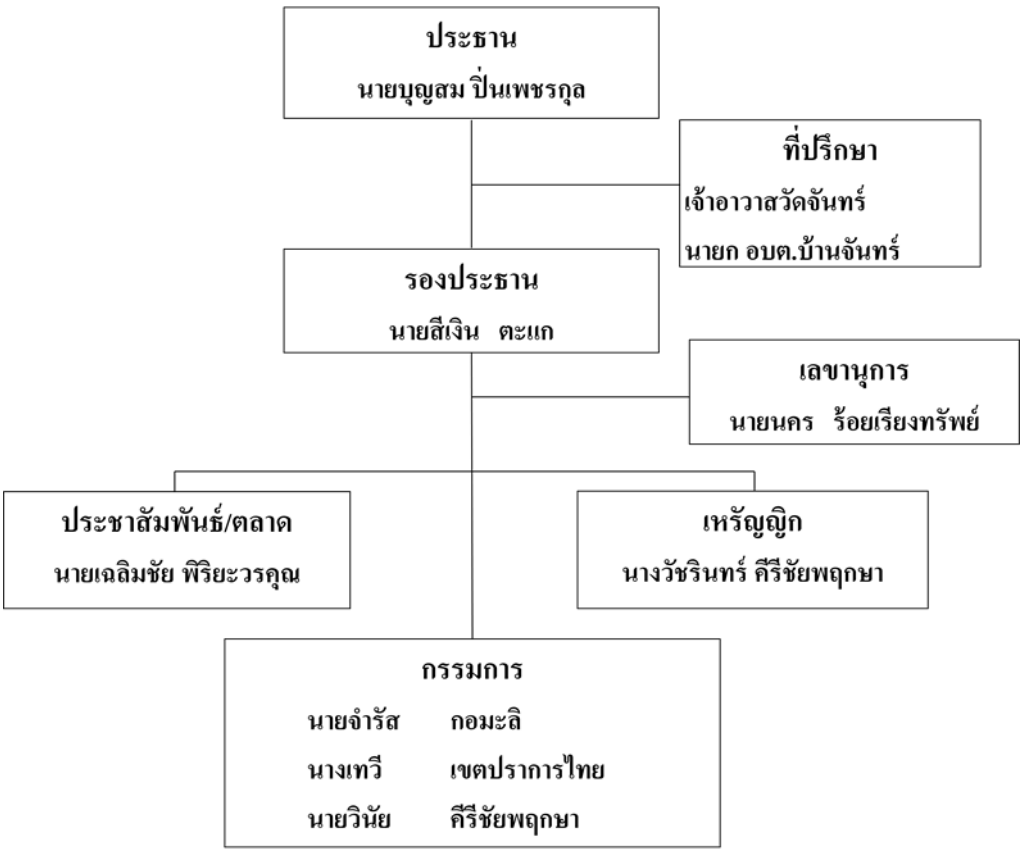
ภาคผนวก ช-1

โครงสร้างคณะกรรมการบริหารกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน 4 กลุ่มท่องเที่ยว

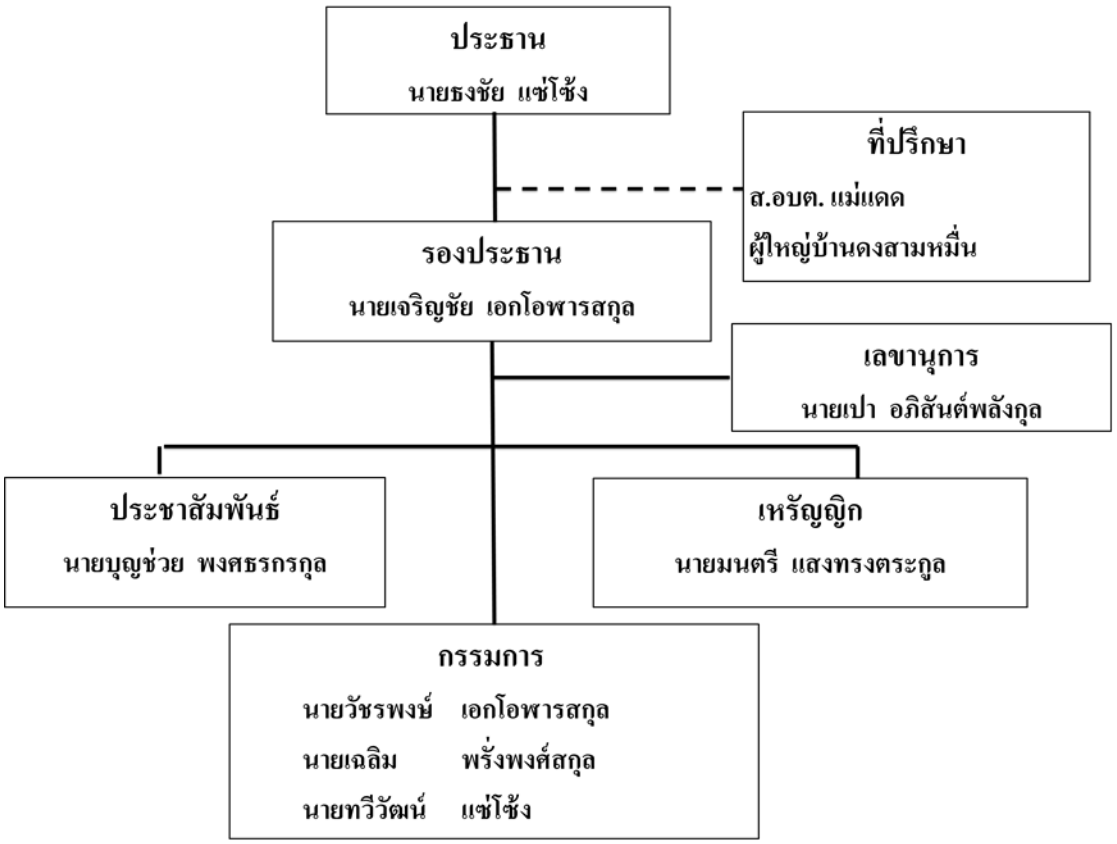
กลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเหล่อชอ

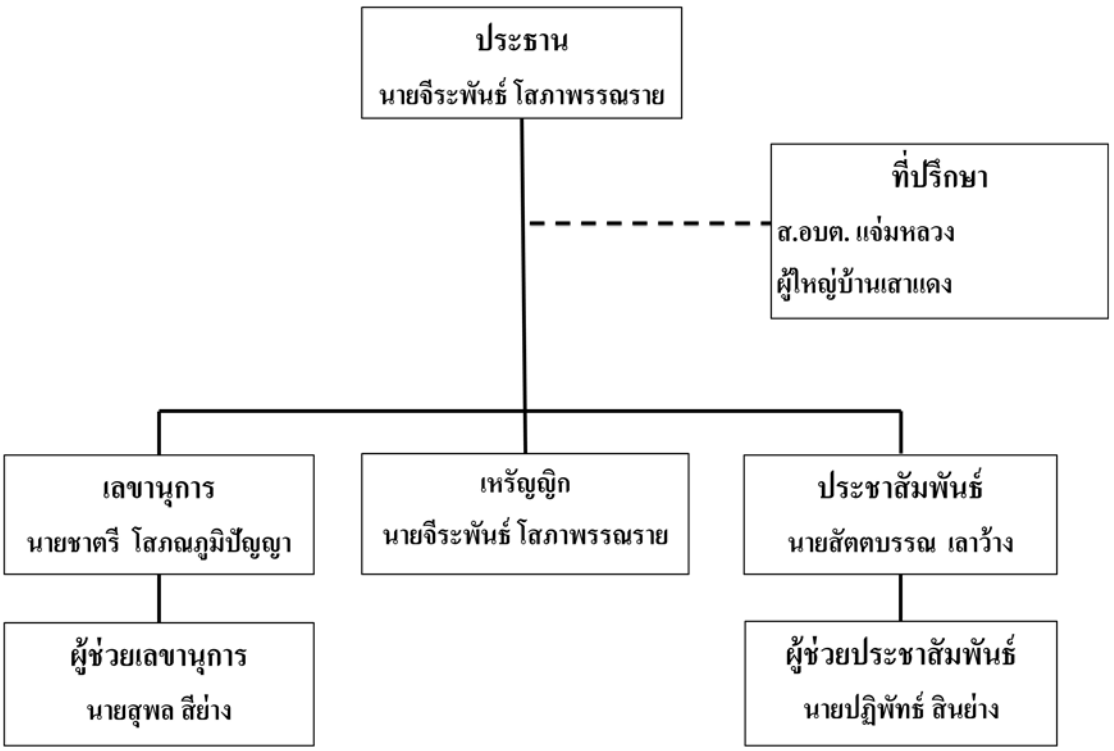

กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านวัดจันทร์

กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนดงสามหมื่น

กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านเสาแดง

ภาคผนวก ช-2

ตัวอย่างโปรแกรมท่องเที่ยวที่เน้นการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม

ท่องเที่ยวสัมผัสธรรมชาติเรียนรู้วิถีชีวิต 3 ชนเผ่าใน 3 ตำบลของอำเภอกัลยาณิวัฒนา

วันที่ 1 พร้อมกันที่จุดนัดพบ ปั๊มน้ำมันเชลล์ ถ.ห้วยแก้ว (ใกล้ศูนย์การค้ากาดสวนแก้ว) อ.เมืองเชียงใหม่

08.00 น. ออกเดินทางสู่อำเภอน้องใหม่ล่าสุดที่ได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานชื่ออำเภอว่า “อำเภอกัลยาณิวัฒนา” เพื่อเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ พื้นที่ป่าสนผืนใหญ่ที่สุดของประเทศและวิวทิวทัศน์สองข้างทางที่สวยงามที่สุดอีกเส้นทางหนึ่ง

12.00 น. รับประทานอาหารกลางวัน
ณ ศูนย์ข้อมูลกลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเหล่อชอ(มื้อที่1)

13.00 น. เรียนรู้วิถีชีวิตในเดอะหว่า บ้านไม้ไผ่ของชนเผ่า ที่ยังคงมีวิถีปกากะญอแห่งหนึ่งของอำเภอกัลยาณิวัฒนา ทดลองชิมเมตอชูย่างอาหารว่างของชนเผ่าปกากะญอ

15.00 น. ชมสวนผลไม้เมืองหนาวอินทรีย์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับคุณพิสัย ชาญดวงธรรม การทำสวนเกษตร บนหลักการแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

17.00 น. เยี่ยมชมศูนย์เรียนรู้ตีมีดประจำหมู่บ้านห้วยฮ่อม
แหล่งผลิตมีดใช้ในหมู่บ้านและหมู่บ้านใกล้เคียง

18.30 น. เข้าบ้านพักโฮมสเตย์กลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเหล่อชอ รับประทานอาหารเย็น (มื้อที่2)แลกเปลี่ยนเรียนรู้วิถีชีวิตและพักผ่อนตามอัธยาศัย

วันที่ 2

07.00 น. รับประทานอาหารเช้า ณ บ้านพักโฮมสเตย์(มื้อที่3)

08.00 น. เดินทางไปตำบลแม่แดด สัมผัสวิถีชนเผ่าม้ง บ้านดงสามหมื่น ชมแหล่งปลูกสตอเบอรีแห่งหนึ่งของจังหวัดเชียงใหม่ที่น้อยคนจะรู้จัก เดินป่าเส้นทางศึกษาธรรมชาติ สัมผัสวิวทิวทัศน์ที่สวยงาม ธรรมชาติที่มีความอุดมสมบูรณ์หลากหลายของดอยดงสามหมื่น ลิ้มรสอาหารท้องถิ่น (มื้อที่4) ศึกษาเรียนรู้การทอผ้าใยกัญชง การปักผ้าชุดประจำชนเผ่า เยี่ยมชมการตีมีดตามภูมิปัญญาม้ง

16.00 น. เยี่ยมกลุ่มหัตถกรรมแม่บ้านมูเสคี ชนเผ่าปกากะญอที่บ้านหนองเจ็ดหน่วย ชมการสาธิตและทดลองการคั่วชา และการย้อมผ้าสีธรรมชาติ รับประทานอาหารเย็นร่วมกันกับกลุ่มแม่บ้านมูเสคี(มื้อที่5)

19.00 น. เข้าบ้านพักโฮมสเตย์กลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเหล่อชอเป็นคืนที่ 2 พักผ่อนตามอัธยาศัย

วันที่ 3

07.00 น. รับประทานอาหารเช้า ณ บ้านพักโฮมสเตย์(มื้อที่6)

08.00 น. เดินทางไปตำบลแจ่มหลวง สัมผัสวิถีชนเผ่าลีซู บ้านเสาแดง เยี่ยมชมวัดเสาแดง สถานที่พบร่องรอยหลักฐานทางประวัติศาสตร์การก่อตั้งหมู่บ้าน คือ “เสาแดง” เยี่ยมสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริ ชมแปลงทดลองเกษตรพืชเมืองหนาวซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านเกษตรของชุมชน ลิ้มรสอาหารท้องถิ่น (มื้อที่7) ชมการแสดงดนตรีท้องถิ่นและเต้นกอเควียะซึ่งเป็นเอกลักษณ์ประจำชนเผ่าลีซู

16.00 น. เยี่ยมชมบ้านของศิลปินพื้นบ้านพะตีทองดี ศิลปินปกากะญอ ดูสาธิตกระบวนการผลิตกาแฟตั้งแต่ต้นน้ำจนถึงปลายน้ำพร้อมพูดคุยแลกเปลี่ยนกับพะตีทองดี รับประทานอาหารเย็น (*มื้อที่8*) เคล้าเสียงดนตรีเตหน่ากูจากพะตีทองดี

19.00 น. เข้าบ้านพักโฮมสเตย์กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านวัดจันทร์แลกเปลี่ยนเรียนรู้วิถีชีวิตและพักผ่อนตามอัธยาศัย

วันที่ 4

07.00 น. รับประทานอาหารเช้า ณ บ้านพักโฮมสเตย์(*มื้อที่9*)

08.00 น. เยี่ยมชมพระธาตุวัดจันทร์ วิหารใส่แว่นตา ในวัดจันทร์ ซึ่งมีความวิจิตรงดงามแปลกตาโดยมีลักษณะ เป็นแว่นตาขนาดใหญ่อยู่หน้าวิหาร แห่งเดียวในประเทศ

09.00 น. ชมป่าต้นน้ำ เที่ยวอ่างปลา ซึ่งเป็นอ่างเก็บน้ำสำหรับใช้ในชุมชนที่สวยงาม ธรรมชาติร่มรื่นเย็นสบาย

10.00 น. เยี่ยมชมบ้านจักสาน ผู้สูงอายุที่ทำจักสานมาหลายสิบปี โดยผลิตเพื่อใช้เองในครอบครัวจำหน่ายให้กับคนในชุมชนและพื้นที่ใกล้เคียง ผลิตภัณฑ์ก็จะมี ตะกร้าใส่สิ่งของต่างๆ และถังขยะ

11.00 น. เยี่ยมชมการทอผ้า การปักผ้าที่มีความเป็นเอกลักษณ์ของชนเผ่าปกากะญอ และชมสินค้าหัตถกรรมจากผ้าทอซึ่งเป็นสินค้าส่งออกประจำหมู่บ้านต่างๆ ของอำเภอกัลยาณิวัฒนา

12.00 น. รับประทานอาหารกลางวันร่วมกับกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านวัดจันทร์ (*มื้อที่10*)

13.00 น. เยี่ยมชมศูนย์การเรียนรู้หัตถกรรมจากไม้สน ลูกสน ฯลฯ บ้านครูเดช ชมการสาธิตและทดลองนำ ส่วนต่างๆ ของต้นสนมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก

15.00 น. เดินทางกลับอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

19.00 น. เดินทางถึงเชียงใหม่โดยสวัสดิภาพ

หมายเหตุ:

1. เดินทางไป – กลับ เชียงใหม่ – อำเภอกัลยาณิวัฒนา โดยรถตู้ 10 ที่นั่ง
2. เดินทางท่องเที่ยวในอำเภอกัลยาณิวัฒนา โดยรถปิคอัพส่วนบุคคลภายในชุมชน
3. กำหนดการอาจมีการเปลี่ยนแปลงตามความเหมาะสม

ภาคผนวก ช-3

กฎระเบียบ การกำหนดอัตราค่าบริการ และการจัดสรรผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม

อัตราค่าบริการ และการจัดสรรรายได้ของกลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเหล่อชอ

- ค่าบ้านพักโฮมสเตย์ 100 บาท/คน/คืน
- ค่าอาหาร 70 บาท/คน/มื้อ
- ค่าบำรุงกลุ่มอาชีพ 100 บาท/คน
- ค่าผู้นำเที่ยวในหมู่บ้านและป่ารอบหมู่บ้าน
  - กลุ่มนักท่องเที่ยว 1 - 5 คน กลุ่มละ 200 บาท/วัน
  - กลุ่มนักท่องเที่ยว 6 - 10 คน กลุ่มละ 500 บาท/วัน
  - มากกว่า 10 คน คนละ 50 บาท/คน/วัน
- ค่าการแสดงพื้นบ้าน 1,000 บาท
- ค่ารถบริการ วัดจันทร์ - เหล่อชอ 500 บาท/คัน

******รายได้ทุกส่วนหัก เข้ากองทุนกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชน 10%***

อัตราค่าบริการ และการจัดสรรรายได้ของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านวัดจันทร์

- ค่าบ้านพักโฮมสเตย์ 100 บาท/คน/คืน
- ค่าอาหาร 70 บาท/คน/มื้อ
- ค่าผู้นำเที่ยวท้องถิ่น
  - กรณีนักท่องเที่ยว น้อยกว่า 6 คน เหมาจ่าย 300 บาท/วัน
  - กรณีนักท่องเที่ยว 6 คนขึ้นไป 50 บาท/คน/วัน
- ค่าบำรุงกลุ่มอาชีพ 100 บาท/คน
- ค่าบริการรถนำเที่ยวภายในตำบลบ้านจันทร์ 1,000 บาท/คัน/วัน

******รายได้ทุกส่วน ยกเว้นค่าอาหาร หักเข้ากองทุนกลุ่มท่องเที่ยว 20%***

อัตราค่าบริการ และการจัดสรรรายได้ของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนดงสามหมื่น

- ค่าบ้านพักโฮมสเตย์ 100 บาท/คน/คืน
- ค่าอาหาร 70 บาท/คน/มื้อ
- ค่าผู้นำเที่ยวท้องถิ่นภายในชุมชน
  - กรณีนักท่องเที่ยว น้อยกว่า 6 คน เหมาจ่าย 300 บาท/วัน
  - กรณีนักท่องเที่ยว 6 คนขึ้นไป 50 บาท/คน/วัน
- ค่าบริการผู้นำเที่ยวท้องถิ่นเดินป่าดอยดงสามหมื่น 100 บาท/คน/วัน
- ค่าบำรุงกลุ่มอาชีพ 100 บาท/คน
- ค่าชมการแสดง 500 บาท
- ค่าบริการรถนำเที่ยว วัดจันทร์-บ้านดงสามหมื่น 2,000 บาท/คัน/วัน

******รายได้ทุกส่วน ยกเว้นค่าอาหาร หักเข้ากองทุนกลุ่มท่องเที่ยว 20% ค่าอาหารหัก 5%***

อัตราค่าบริการ และการจัดสรรรายได้ของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านเสาแดง

- ค่าบ้านพักโฮมสเตย์ 100 บาท/คน/คืน
- ค่าอาหาร 70 บาท/คน/มื้อ
- ค่าผู้นำเที่ยวท้องถิ่นภายในชุมชน
  กรณีนักท่องเที่ยว น้อยกว่า 6 คน เหมาจ่าย 300 บาท/วัน
  กรณีนักท่องเที่ยว 6 คนขึ้นไป 50 บาท/คน/วัน
- ค่าชมการแสดง 1,000 บาท
- ค่าบริการรถนำเที่ยว วัดจันทร์-บ้านเสาแดง 2,000 บาท/คัน/วัน

******รายได้ทุกส่วน ยกเว้นค่าอาหาร หักเข้ากองทุนกลุ่มท่องเที่ยว 10% ค่าอาหารหัก 5%***

ภาคผนวก ช-4

วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน 4 กลุ่ม

กลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเหล่อชอ

มีวัตถุประสงค์ของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ดังนี้

1. เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต ของชนเผ่า
2. เพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
3. เพื่อเป็นรายได้เสริมให้กับคนในชุมชน

กลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านวัดจันทร์

มีวัตถุประสงค์ของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ดังนี้

4. เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต ของชนเผ่า
5. เพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
6. เพื่อเป็นรายได้เสริมให้กับคนในชุมชน

กลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนดงสามหมื่น

มีวัตถุประสงค์ของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชน
2. เพื่อพัฒนาอาชีพเสริม
3. เพื่อฟื้นฟูอนุรักษ์ วิถีชีวิต และวัฒนธรรมของม้ง
4. เพื่อฟื้นฟูอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

กลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านเสาแดง

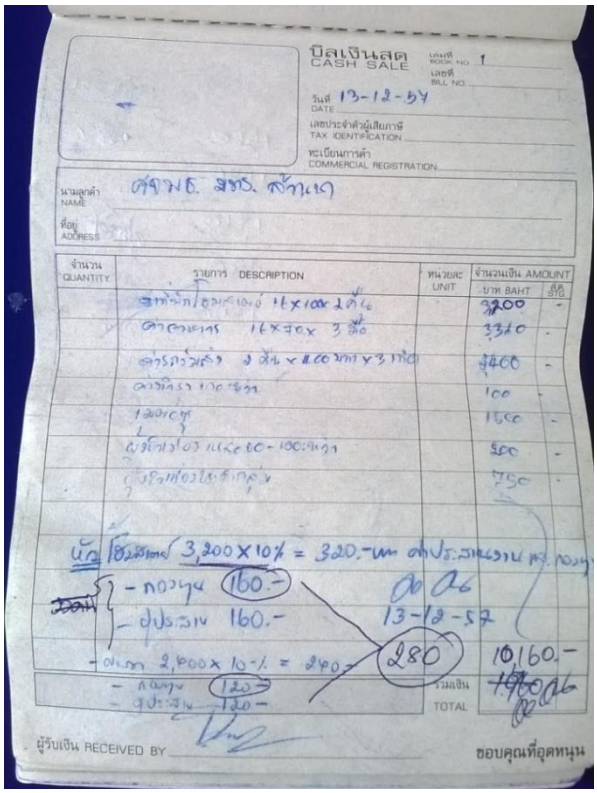
มีวัตถุประสงค์ของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ดังนี้

1. เพื่อเป็นการเสริมสร้างความสามัคคีของคนในชุมชน
2. เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรม วิถีชีวิต ของชนเผ่า
3. เพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
4. เพื่อเป็นรายได้เสริมให้กับคนในชุมชน

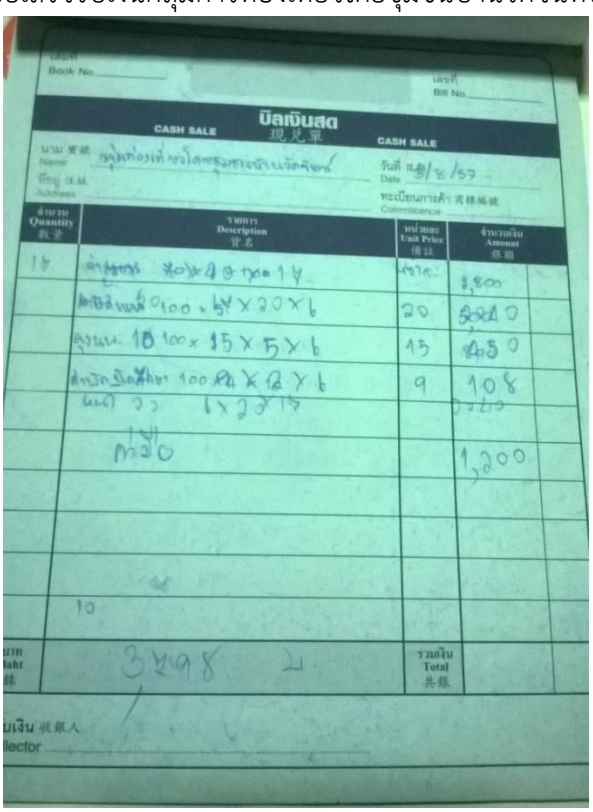
ภาคผนวก ซ-5

ตัวอย่างการออกใบเสร็จรับเงิน

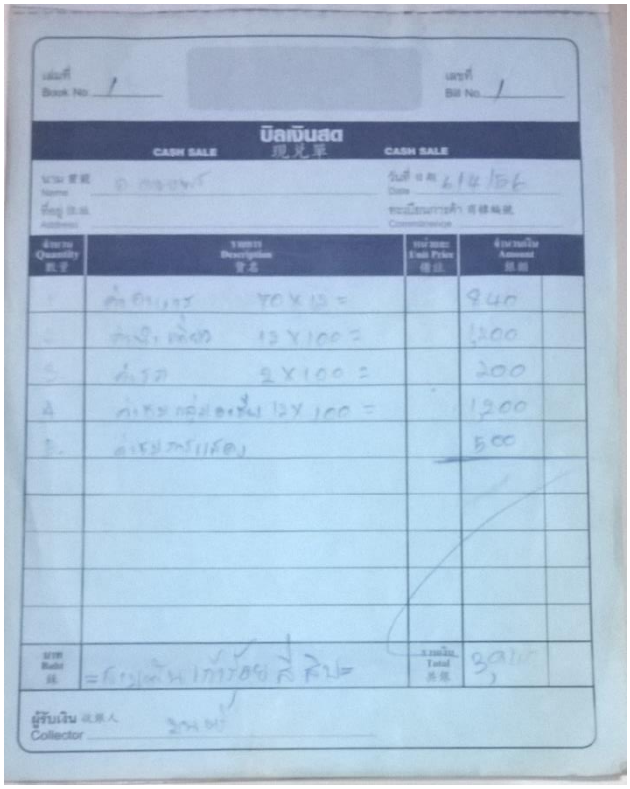
ใบเสร็จรับเงินกลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเหล่อชอ

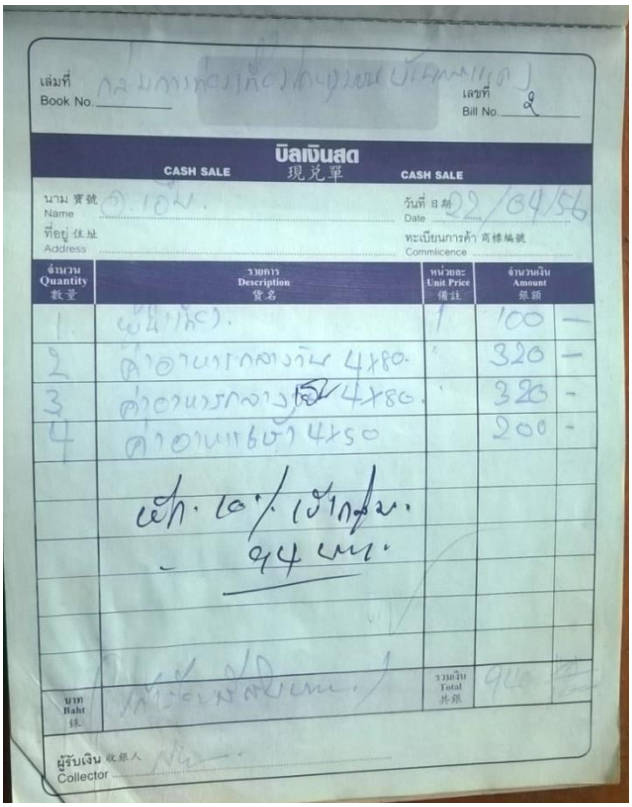

ใบเสร็จรับเงินกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านวัดจันทร์

ใบเสร็จรับเงินกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนดงสามหมื่น

ใบเสร็จรับเงินกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านเสาแดง

ภาคผนวก ช-6

กฎระเบียบกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน 4 กลุ่ม

กลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเหล่อชอ

ระเบียบของกลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเหล่อชอ

1. กฎระเบียบและข้อพึงปฏิบัติของนักท่องเที่ยว

1) ต้องปฏิบัติตามข้อห้ามของชุมชน
2) ต้องให้ความเคารพ ไม่ลบหลู่ดูถูกกฎระเบียบประเพณี ความเชื่อของชุมชน
3) ต้องแต่งกายให้สุภาพมิดชิด เหมาะสมกับสภาพพื้นที่
4) ต้องช่วยกันดูแลรักษา ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและไม่นำออกจากพื้นที่
5) ห้ามทิ้งขยะในหมู่บ้านและสถานที่ท่องเที่ยว
6) ห้ามนำสิ่งเสพติดที่ผิดกฎหมายเข้ามาเสพ และจำหน่ายในชุมชน
7) ห้ามประพฤติผิดในทางชู้สาว และกระทำอนาจาร
8) ห้ามส่งเสียงดังรบกวนผู้อื่นในยามวิกาล หลังเวลา 22.00 นาฬิกา
9) ห้ามเล่นการพนันทุกชนิด ภายในบ้านพักโฮมสเตย์และชุมชน
10) ห้ามก่อการทะเลาะวิวาทภายในชุมชน
11) ห้ามพกพาอาวุธเข้ามาภายในชุมชน
12) นักท่องเที่ยวที่เข้ามาพักอาศัยในพื้นที่ยินยอมปฏิบัติตามในทุกกรณี และหากมีความสงสัยสอบถามและทำความเข้าใจกับคณะกรรมการหรือเจ้าของบ้านเท่านั้น
13) นักท่องเที่ยวที่จะเข้าไปเที่ยวชมสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ ของชุมชนจะต้องติดต่อคณะกรรมการของกลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเหล่อชอก่อน เพื่อให้มีผู้นำเที่ยวท้องถิ่นติดตามไปด้วยทุกครั้ง

2. บทบาทหน้าที่และระเบียบของคณะกรรมการฯ

1) คณะกรรมการของกลุ่มฯ ต้องเป็นคนที่ได้รับเลือกจากสมาชิกของกลุ่มเท่านั้น
2) คณะกรรมการชุดหนึ่ง ให้มีวาระอยู่ได้ 2 ปี
3) คณะกรรมการจะต้องมีการประชุมกลุ่มฯอย่างน้อย 2 เดือนต่อครั้ง หรือหากมีวาระเร่งด่วนประธานสามารถเรียกประชุมได้ตามความเหมาะสม
4) คณะกรรมการจะต้องให้ความร่วมมือในการดำเนินงานของกลุ่มฯอย่างต่อเนื่อง

3. กฎระเบียบการนำเที่ยวของผู้นำเที่ยวท้องถิ่น

1) งดเว้นการดื่มสุรา หรือเสพยาเสพติดในระหว่างปฏิบัติหน้าที่
2) ห้ามนำสิ่งเสพติดที่ผิดกฎหมายให้กับนักท่องเที่ยว
3) งดเว้นการแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมและพูดจาหยาบคายกับนักท่องเที่ยว
4) ต้องแต่งกายให้สุภาพเรียบร้อยในชุดประจำชนเผ่าระหว่างปฏิบัติหน้าที่
5) จะต้องผ่านการฝึกอบรมผู้นำเที่ยวท้องถิ่น หรือผ่านการรับรองของคณะกรรมการของกลุ่มฯ ก่อนจึงสามารถนำเที่ยวได้
6) จะต้องไม่เรียกร้องค่าตอบแทนเพิ่มเติมจากนักท่องเที่ยว นอกจากนักท่องเที่ยวจะให้เอง
7) ต้องตรงต่อเวลา ไม่กลับก่อนนักท่องเที่ยว

4. กฎระเบียบของโฮมสเตย์

1) โฮมสเตย์ต้องเป็นบ้านที่เจ้าของบ้านพักอาศัยอยู่ด้วยเท่านั้น
2) โฮมสเตย์1 หลัง จะรับนักท่องเที่ยวได้ครั้งละไม่เกิน 5 คน
3) จะต้องได้รับรองจากคณะกรรมการกลุ่มท่องเที่ยวก่อนจึงจะสามารถเปิดเป็นโฮมสเตย์ได้
4) จะต้องมีการจัดการดูแลรักษาความสะอาดของที่พัก ห้องน้ำ อาหาร และความปลอดภัยทั้งชีวิตและ ทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว
5) จะต้องรับนักท่องเที่ยวตามลำดับคิว ที่ทางกลุ่มได้จัดไว้ ห้ามรับเองโดยไม่ได้ผ่านคณะกรรมการ
6) จะต้องคิดค่าบริการตามที่ทางกลุ่มได้กำหนด
7) จะต้องไม่เรียกร้องค่าตอบแทนเพิ่มเติมจากนักท่องเที่ยว นอกจากนักท่องเที่ยวจะให้เอง
8) อาหารที่จัดเลี้ยงนักท่องเที่ยวอย่างน้อยต้อง 3 อย่าง/มื้อ และเป็นอาหารทั่วไป 1 อย่าง
9) เจ้าของบ้านจะต้องแต่งกายด้วยชุดชนเผ่าทุกครั้งเมื่อมีแขกเข้ามาพักภายในบ้าน
10) เจ้าของบ้านจะต้องมีสมุดเยี่ยม เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้แสดงความคิดเห็นด้วยทุกบ้านและทุกครั้งเมื่อมีนักท่องเที่ยวเข้ามาพัก
11) เจ้าของบ้านโฮมสเตย์จะต้องมาร่วมต้อนรับนักท่องเที่ยวทุกครั้ง

5. กฎระเบียบการท่องเที่ยวของกลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเหล่อชอ

1) การดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวใดๆ ภายในพื้นที่ของกลุ่มจะต้องได้รับการพิจารณาจากคณะกรรมการกลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเหล่อชอและชุมชน
2) ห้ามทิ้งขยะภายในชุมชนและสถานที่ท่องเที่ยว
3) ห้ามปล่อยหมู
4) สมาชิกต้องให้ความร่วมมือในการต้อนรับและดูแลนักท่องเที่ยว รวมถึงไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนต่อนักท่องเที่ยว และเสื่อมเสียต่อชุมชน
5) เมื่อมีนักท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชน ต้องแจ้งให้ผู้ใหญ่บ้านหรือผู้ที่รับผิดชอบทราบ

กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านวัดจันทร์

ระเบียบของกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านวัดจันทร์

1. กฎระเบียบว่าด้วยคณะกรรมการ

1) กรรมการต้องเป็นสมาชิกกลุ่ม
2) กรรมการต้องเป็นผู้ที่เสียสละและปฏิบัติตามมติของกลุ่ม
3) ต้องเป็นกรรมการที่มาจากการเลือกตั้งหรือแต่งตั้งเท่านั้น

2. บทบาทหน้าที่ของสมาชิกและกรรมการ

1) สมาชิกและกรรมการต้องเข้าร่วมประชุมทุกครั้งที่กลุ่มมีการประชุม
2) สมาชิกหรือกรรมการขาดการประชุมติดต่อกันเกิน 3 ครั้ง ถือว่าไม่สนใจงานกลุ่ม ต้องพ้นจากการเป็นสมาชิกทันที
3) สมาชิกต้องปฏิบัติหน้าที่ตามที่คณะกรรมการมอบหมายให้
4) สมาชิกและกรรมการต้องร่วมกันวางแผนงานและประชาสัมพันธ์งานของกลุ่ม
5) สมาชิกกลุ่มต้องอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวที่มาเยือนทุกคน

3. กฎระเบียบของกลุ่ม

1) สมาชิกกลุ่มต้องแต่งกายด้วยชุดประจำเผ่าของตัวเอง
2) ต้องรับผิดชอบนักท่องเที่ยวและสิ่งของนักท่องเที่ยว
3) ห้ามก่อเหตุทะเลาะวิวาทกับนักท่องเที่ยว
4) ต้องช่วยกันรักษาความสะอาดของชุมชน
5) ห้ามนำสินค้าหรือของที่ระลึกมาขายให้กับนักท่องเที่ยวโดยตรง
6) ต้องดูแลรักษาความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยว
7) ต้องมีการประชุมรายงานผลการดำเนินงานอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง
8) ต้องรู้จักกฎระเบียบต่างๆที่กำหนดไว้
9) ห้ามผู้นำทางหรือไกด์กลับก่อนนักท่องเที่ยว
10) ต้องเป็นคนซื่อสัตย์สุจริตและชอบธรรม
11) ห้ามขายของเกินราคาให้กับนักท่องเที่ยว
12) การทำอาหารให้กับนักท่องเที่ยวรายการอาหารต้อง 3 อย่างขึ้นไปและต้องมีอาหารไทย 1 อย่าง

4. กฎระเบียบบุคคลที่จะเข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่ม

1) สมาชิกต้องมีภูมิลำเนาอยู่ในหมู่บ้านเท่านั้น
2) ต้องเป็นบุคคลที่สนใจและเข้าการเสียสละในชุมชน
3) ต้องรู้จักและเข้าใจการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
4) ต้องมีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ดังนี้
    -มีอัธยาศัยดี
    -มีความตั้งใจในการทำการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
5) ต้องเข้าและออกจากสมาชิกในที่ประชุมเท่านั้น
6) ต้องเป็นสมาชิกที่มีความประพฤติเป็นที่พึงประสงค์ของกลุ่มชนและสังคม

5. กรณีสิ้นสุดการเป็นสมาชิก

1) ลาออก
2) เสียชีวิต
3) เชิญออกหรือปลดออก

6. กฎระเบียบสำหรับนักท่องเที่ยว

1) การมาเที่ยวทุกครั้งต้องผ่านคณะกรรมการกลุ่มเท่านั้นเพื่อความสะดวกในพื้นที่
2) ต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบของชุมชน
3) ห้ามเอาหรือมีวัตถุอันตรายและยาเสพติดเข้ามาในชุมชน
4) ห้ามมีเรื่องชู้สาวในชุมชน
5) ห้ามเก็บหรือเอาทรัพยากรออกจากป่าและในชุมชน
6) ห้ามทิ้งขยะในชุมชนหรือตามแหล่งท่องเที่ยว
7) ต้องเชื่อฟังผู้นำทางทุกครั้งในเวลาท่องเที่ยว
8) ต้องร่วมมือรักษาวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาและทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน
9) ต้องเสียค่าบริการตามกลุ่มที่กำหนดไว้
10)ของใช้ของนักท่องเที่ยวให้เก็บไว้ในที่จัดไว้ให้

กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนดงสามหมื่น

ระเบียบของกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนดงสามหมื่น

1. กฎระเบียบสำหรับคณะกรรมการและสมาชิก

1) กรรมการต้องเป็นสมาชิกกลุ่ม
2) กรรมการต้องเป็นผู้ที่เสียสละและปฏิบัติตามมติของกลุ่ม
3) ต้องเป็นกรรมการที่มาจากการเลือกตั้งหรือแต่งตั้งเท่านั้น
4) สมาชิกและกรรมการต้องเข้าร่วมประชุมทุกครั้งที่กลุ่มมีการประชุม
5) สมาชิกหรือกรรมการขาดการประชุมเกิน 3 ครั้งติดต่อกัน ต้องพ้นจากการเป็นคณะกรรมการทันทีเว้นแต่มีเหตุจำเป็น
6) สมาชิกต้องปฏิบัติหน้าที่ตามที่คณะกรรมการมอบหมายให้
7) สมาชิกและกรรมการต้องร่วมกันวางแผนงานและประชาสัมพันธ์งานของกลุ่ม
8) สมาชิกกลุ่มต้องอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวที่มาเยือนทุกคน
9) กรณีสิ้นสุดการเป็นสมาชิก ลาออก เสียชีวิต และถูกเชิญออกหรือปลดออก

2. กฎระเบียบบุคคลที่จะเข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่ม

1) สมาชิกต้องมีภูมิลำเนาอยู่ในหมู่บ้านเท่านั้น
2) ต้องเป็นบุคคลที่สนใจและเข้าการเสียสละในชุมชน
3) ต้องรู้จักและเข้าใจการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
4) ต้องมีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ดังนี้
    -มีอัธยาศัยดี
    -มีความตั้งใจในการทำการท่องเที่ยวโดยชุมชน
    -มีความตั้งใจนำเที่ยวและดูแลนักท่องเที่ยว
5) ต้องเข้าและออกจากสมาชิกในที่ประชุมเท่านั้น
6) ต้องเป็นสมาชิกที่มีความประพฤติเป็นที่พึงประสงค์ของกลุ่มชนและสังคม
    -ไม่เป็นโรคติดต่อ
    -ไม่ติดยาเสพติดและของมึนเมา
    -ไม่มีนิสัยลักเล็กขโมยน้อย

3. กฎระเบียบของกลุ่ม

1) สมาชิกกลุ่มต้องแต่งกายด้วยชุดประจำเผ่าเมื่อมีนักท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชน
2) ต้องรับผิดชอบนักท่องเที่ยวและสิ่งของนักท่องเที่ยว
3) ห้ามก่อเหตุทะเลาะวิวาทกับนักท่องเที่ยว
4) ต้องช่วยกันรักษาความสะอาดของชุมชน
5) ห้ามนำสินค้าหรือของที่ระลึกมาขายให้กับนักท่องเที่ยวโดยตรง
6) ต้องดูแลรักษาความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยว
7) ต้องมีการประชุมรายงานผลการดำเนินงานเป็นประจำ
8) ต้องรู้จักกฎระเบียบต่างๆที่กำหนดไว้
9) ห้ามผู้นำทางหรือไกด์กลับก่อนนักท่องเที่ยว

10)ต้องเป็นคนซื่อสัตย์สุจริตและชอบธรรม

11)ห้ามขายของเกินราคาให้กับนักท่องเที่ยว

12)การทำอาหารให้กับนักท่องเที่ยวรายการอาหารต้อง 3 อย่างขึ้นไปและต้องมีอาหารไทย 1 อย่าง

4. กฎระเบียบสำหรับนักท่องเที่ยว

1) การมาเที่ยวทุกครั้งต้องผ่านคณะกรรมการกลุ่มเท่านั้นเพื่อความสะดวกในพื้นที่
2) ต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบของชุมชน
3) ห้ามเอาหรือมีวัตถุอันตรายและยาเสพติดเข้ามาในชุมชน
4) ห้ามมีเรื่องชู้สาวในชุมชน
5) หากอาบน้ำในลำธารต้องแต่งกายให้สุภาพและเหมาะสม
6) ห้ามเก็บหรือเอาทรัพยากรออกจากป่าและในชุมชน
7) ห้ามทิ้งขยะในชุมชนหรือตามแหล่งท่องเที่ยว
8) ต้องเชื่อฟังผู้นำทางทุกครั้งในเวลาท่องเที่ยว
9) ต้องร่วมมือรักษาวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาและทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน
10) ต้องเสียค่าบริการตามกลุ่มที่กำหนดไว้
11) ของใช้ของนักท่องเที่ยวให้เก็บไว้ในที่จัดไว้ให้

กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านเสาแดง

ระเบียบของกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนดงสามหมื่น

1. กฎระเบียบว่าด้วยคณะกรรมการและสมาชิก

1) กรรมการต้องเป็นสมาชิกกลุ่ม
2) กรรมการต้องเป็นผู้ที่เสียสละและปฏิบัติตามมติของกลุ่ม
3) ต้องเป็นกรรมการที่มาจากการเลือกตั้งหรือแต่งตั้งเท่านั้น
4) สมาชิกและกรรมการต้องเข้าร่วมประชุมทุกครั้งที่กลุ่มมีการประชุม
5) สมาชิกหรือกรรมการขาดการประชุมเกินติดต่อเกิน 3 ครั้ง ถือว่าพ้นจากการเป็นสมาชิกทันทีเว้นแต่มีเหตุจำเป็น
6) สมาชิกต้องปฏิบัติหน้าที่ตามที่คณะกรรมการมอบหมายให้
7) สมาชิกและกรรมการต้องร่วมกันวางแผนงานและประชาสัมพันธ์งานของกลุ่ม
8) สมาชิกกลุ่มต้องอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวที่มาเยือนทุกคน
9) กรณีสิ้นสุดการเป็นสมาชิก โดยการ ลาออก เสียชีวิต และเชิญออกหรือปลดออก
10) การเข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่ม
    - สมาชิกต้องมีภูมิลำเนาอยู่ในหมู่บ้านเท่านั้น
    - ต้องเป็นบุคคลที่สนใจและเข้าการเสียสละในชุมชน
    - ต้องรู้จักและเข้าใจการท่องเที่ยวโดยชุมชน
    - ต้องมีคุณสมบัติที่พึงประสงค์ของกลุ่มชนและสังคม
    - ต้องเข้าและออกจากสมาชิกในที่ประชุมเท่านั้น

2. กฎระเบียบของกลุ่ม

1) สมาชิกกลุ่มต้องแต่งกายด้วยชุดประจำเผ่าของตัวเอง
2) ต้องรับผิดชอบนักท่องเที่ยวและสิ่งของนักท่องเที่ยว
3) ห้ามก่อเหตุทะเลาะวิวาทกับนักท่องเที่ยว
4) ต้องช่วยกันรักษาความสะอาดของชุมชน
5) ห้ามนำสินค้าหรือของที่ระลึกมาขายให้กับนักท่องเที่ยวโดยตรง
6) ต้องดูแลรักษาความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยว
7) ต้องมีการประชุมรายงานผลการดำเนินงานอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง
8) ถ้าลาออกต้องเขียนใบลาออกในที่ประชุมเท่านั้น
9) ห้ามผู้นำทางกลับก่อนนักท่องเที่ยว
10) ต้องเป็นคนซื่อสัตย์สุจริตและชอบธรรม
11) ห้ามขายของเกินราคาให้กับนักท่องเที่ยว
12) การทำอาหารให้กับนักท่องเที่ยวรายการอาหารต้อง 3 อย่างขึ้นไปและต้องมีอาหารไทย 1 อย่าง

3. กฎระเบียบสำหรับนักท่องเที่ยว

1) การมาเที่ยวทุกครั้งต้องผ่านคณะกรรมการกลุ่มเท่านั้นเพื่อความสะดวกในพื้นที่

2) ต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบของชุมชน
3) ห้ามเอาหรือมีวัตถุอันตรายและยาเสพติดเข้ามาในชุมชน
4) ห้ามมีเรื่องชู้สาวในชุมชน
5) ห้ามเก็บหรือเอาทรัพยากรออกจากป่าและในชุมชน
6) ห้ามทิ้งขยะในชุมชนหรือตามแหล่งท่องเที่ยว
7) ต้องเชื่อฟังผู้นำทางทุกครั้งในเวลาท่องเที่ยว
8) ต้องร่วมมือรักษาวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาและทรัพยากรธรรมชาติ
9) ต้องเสียค่าบริการตามกลุ่มที่กำหนดไว้
10) ของใช้ของนักท่องเที่ยวให้เก็บไว้ในที่จัดไว้ให้

ภาคผนวก ช-7

การประชุมคณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มก่อนการรับนักท่องเที่ยว
ของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน 4 กลุ่ม

กลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเหล่อชอ

กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านวัดจันทร์

กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนดงสามหมื่น

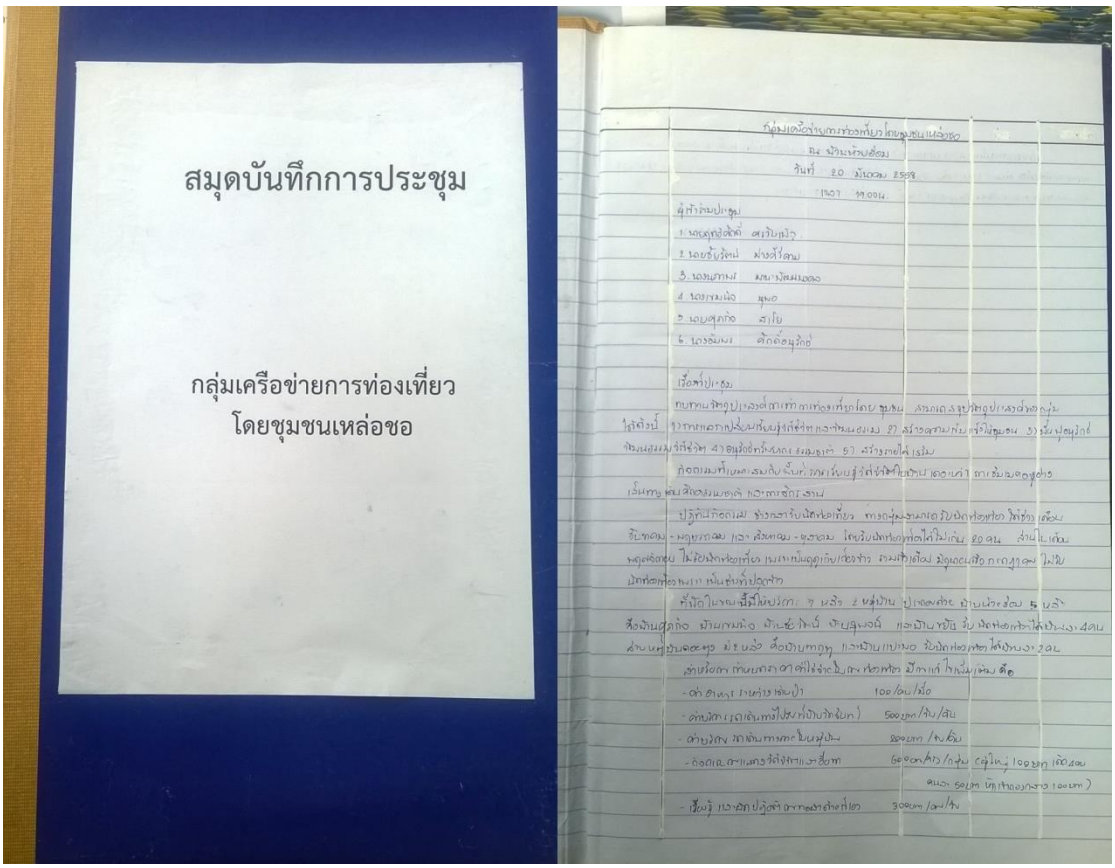

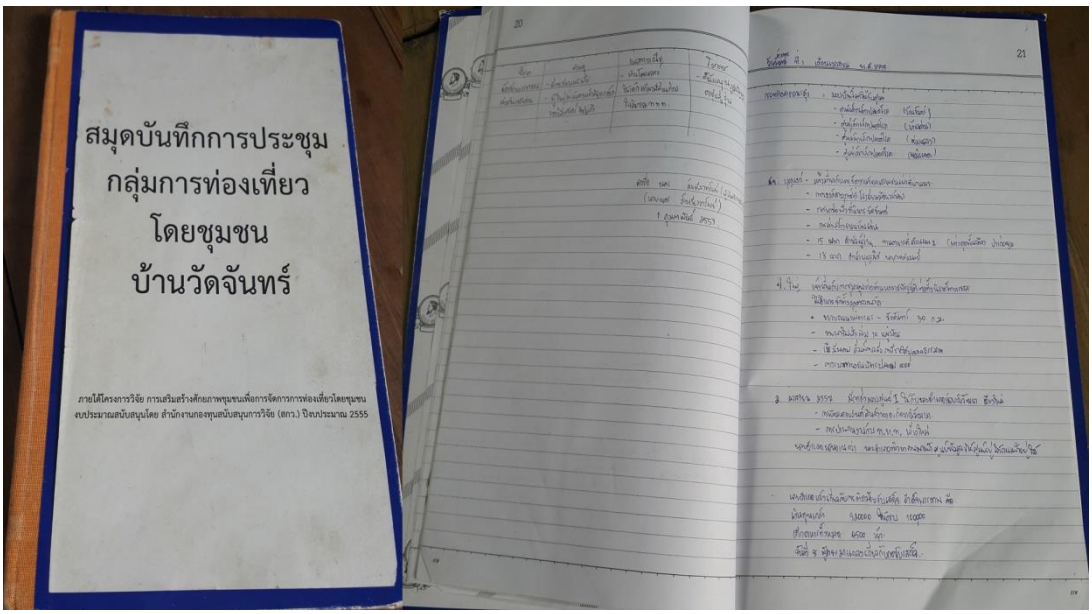
กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านเสาแดง

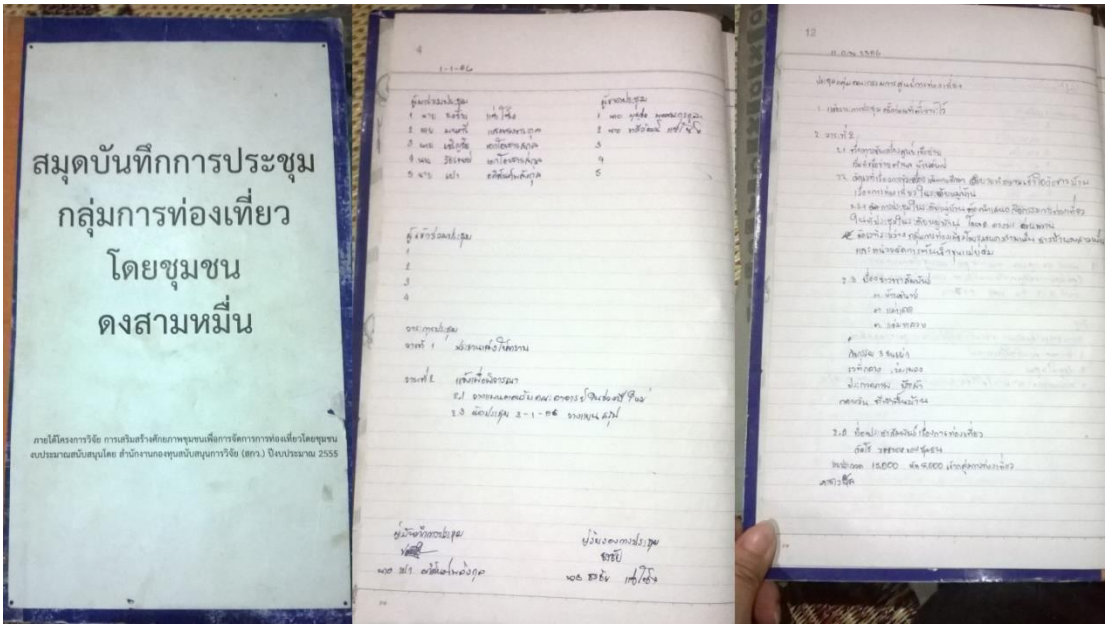

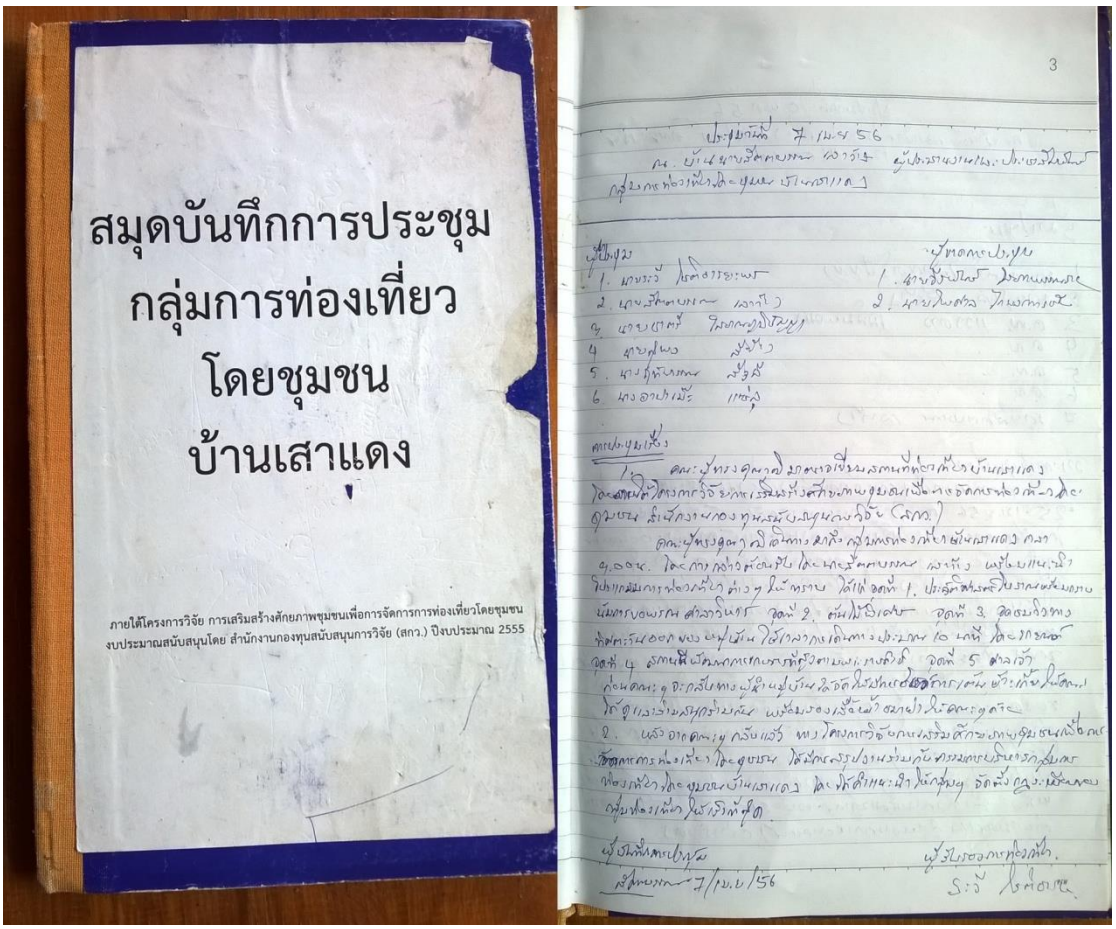
ภาคผนวก ช-8

สมุดบันทึกการประชุม
ของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน 4 กลุ่ม

สมุดบันทึกการประชุม
กลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยว
โดยชุมชนเหล่อชอ

สมุดบันทึกการประชุม
กลุ่มการท่องเที่ยว
โดยชุมชน
บ้านวัดจันทร์
ภายใต้โครงการวิจัย การเสริมสร้างศักยภาพชุมชนเพื่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน
งบประมาณสนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ปีงบประมาณ 2555

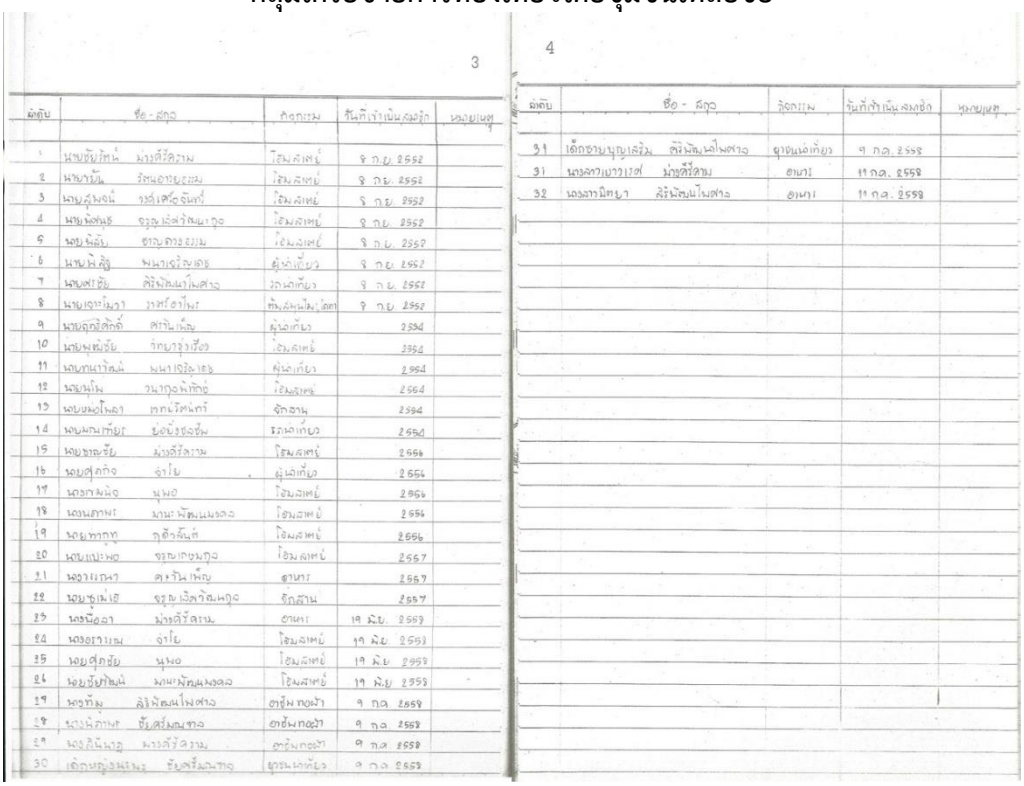

สมุดบันทึกการประชุม
กลุ่มการท่องเที่ยว
โดยชุมชน
ดงสามหมื่น
ภายใต้โครงการวิจัย การเสริมสร้างศักยภาพชุมชนเพื่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน
งบประมาณสนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ปีงบประมาณ 2555

สมุดบันทึกการประชุม
กลุ่มการท่องเที่ยว
โดยชุมชน
บ้านเสาแดง
ภายใต้โครงการวิจัย การเสริมสร้างศักยภาพชุมชนเพื่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน
งบประมาณสนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ปีงบประมาณ 2555

ภาคผนวก ช-9

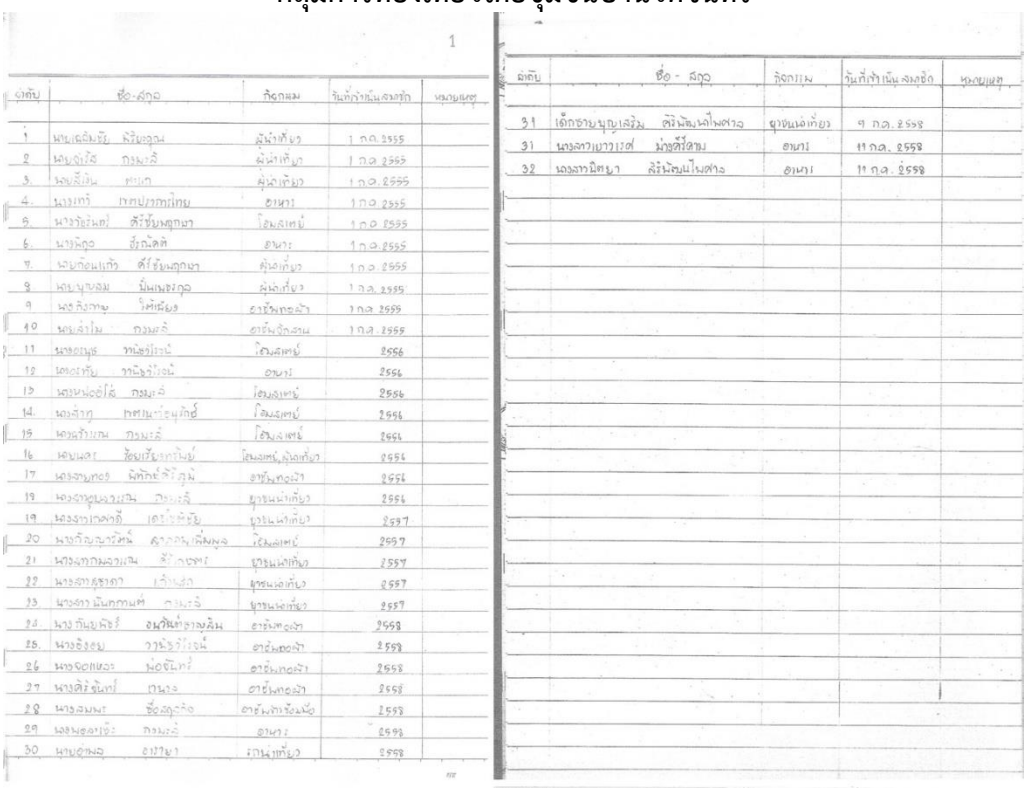
สมุดบันทึกทะเบียนสมาชิก
ของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน 4 กลุ่ม

กลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเหล่อชอ

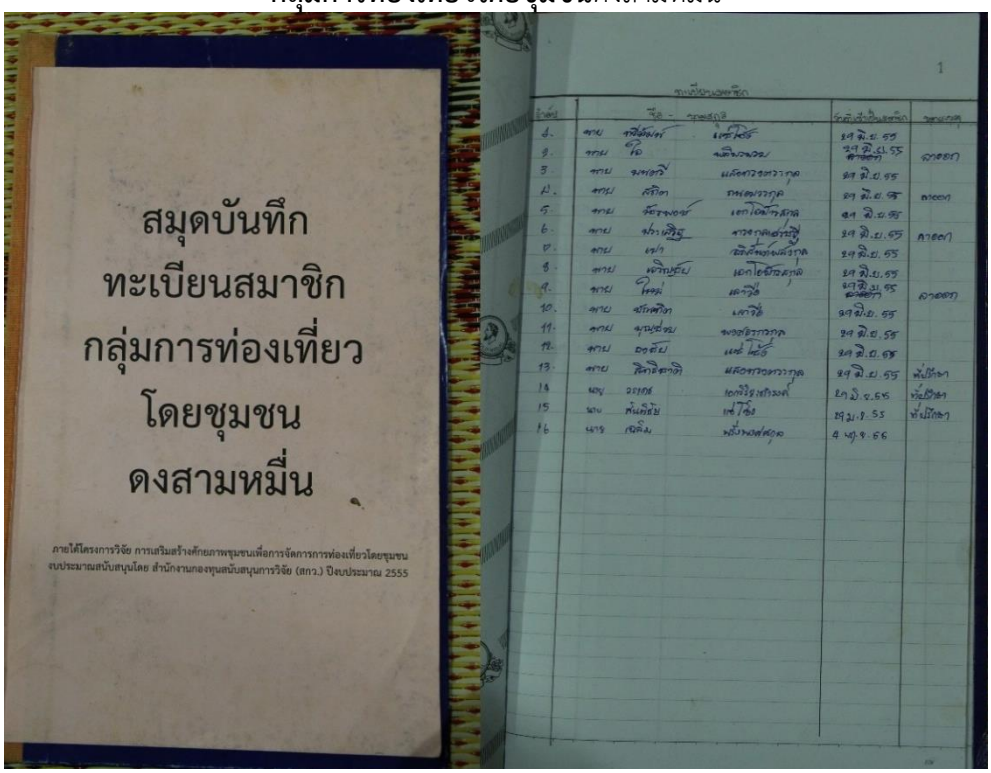
ลำดับ	ชื่อ - สกุล	ที่อยู่	วันที่เข้าเป็นสมาชิก	หมายเหตุ
1	นายชัยโรจน์ มาลีรัตนาม	โฮมสเตย์	8 ก.ย. 2552	
2	นายวิบูล รัตนอายุยืน	โฮมสเตย์	8 ก.ย. 2552	
3	นายคูณจน์ ทรัพย์เจริญกิจ	โฮมสเตย์	8 ก.ย. 2552	
4	นายพิศนุ ธรรมเจดีย์วัฒนากูล	โฮมสเตย์	8 ก.ย. 2552	
5	นายนิล ชาญวิทยาคม	โฮมสเตย์	8 ก.ย. 2552	
6	นายพิสิฐ พนาเรณุวงศ์	ผู้นำเที่ยว	8 ก.ย. 2552	
7	นายเฮ้ง สิริพัฒนโฆสาง	ภาคเที่ยว	8 ก.ย. 2552	
8	นายเจษฎา ภาศรีอโนทัย	ที่พักสนามไชโย	9 ก.ย 2552	
9	นายอุกฤษฎ์ ศรานิเทือง	ผู้นำเที่ยว	2554	
10	นายพุฒิชัย ทิตยารุ่งเรือง	โฮมสเตย์	2554	
11	นายกนกวัลย์ พนาเรณุวงศ์	ผู้นำเที่ยว	2554	
12	นายนุโพ ทนากุลพิทักษ์	โฮมสเตย์	2554	
13	นายพงษ์โพลา ทศนวัฒนกร	จักสาน	2554	
14	นายพลเทพ ย่อบังธรชัย	ภาคเที่ยว	2554	
15	นายชลชัย ม่วงศิริสาม	โฮมสเตย์	2556	
16	นายสุคุกจ จำโย	ผู้นำเที่ยว	2554	
17	นายกสพิจ นุพงษ์	โฮมสเตย์	2556	
18	นายเกษม มานะพัฒนพงศ	โฮมสเตย์	2556	
19	นายทากุท กุลิวงษ์ศิ	โฮมสเตย์	2556	
20	นายแปะพอ ธรรมเกษมกูล	โฮมสเตย์	2557	
21	นายวิเกษา ศุภวันเพ็ญ	อาหาร	2557	
22	นายชูเม้เฮ ธรรมเวิศวัฒนกูล	จักสาน	2557	
23	นายนิอลา ม่วงศิริสาม	อาหาร	19 มิ.ย. 2557	
24	นายอาแมน จำโย	โฮมสเตย์	19 มิ.ย. 2557	
25	นายสุคุกจ์ นุพงษ์	โฮมสเตย์	19 มิ.ย. 2557	
26	นายชูเม้เฮ มานะพัฒนพงศล	โฮมสเตย์	19 มิ.ย. 2557	
27	นายทิม สิริพัฒนโฆสาง	อาหาร	9 ก.ย. 2558	
28	นางนิภาพร ชื่นศรีมณฑา	อาชีพทอผ้า	9 ก.ย. 2558	
29	นางสินีนาฏ ม่วงศิริสาม	อาชีพทอผ้า	9 ก.ย. 2558	
30	เด็กชายบุญเสริม ชื่นศรีมณฑา	ยุวชนผู้เที่ยว	9 ก.ย. 2558	
31	เด็กชายบุญเสริม สิริพัฒนโฆสาง	ยุวชนผู้เที่ยว	9 ก.ย. 2558	
31	นางสาวเบาวเรศ ม่วงศิริสาม	อาหาร	11 ก.ย. 2558	
32	นางสาวนิตยา สิริพัฒนโฆสาง	อาหาร	11 ก.ย. 2558	

กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านวัดจันทร์

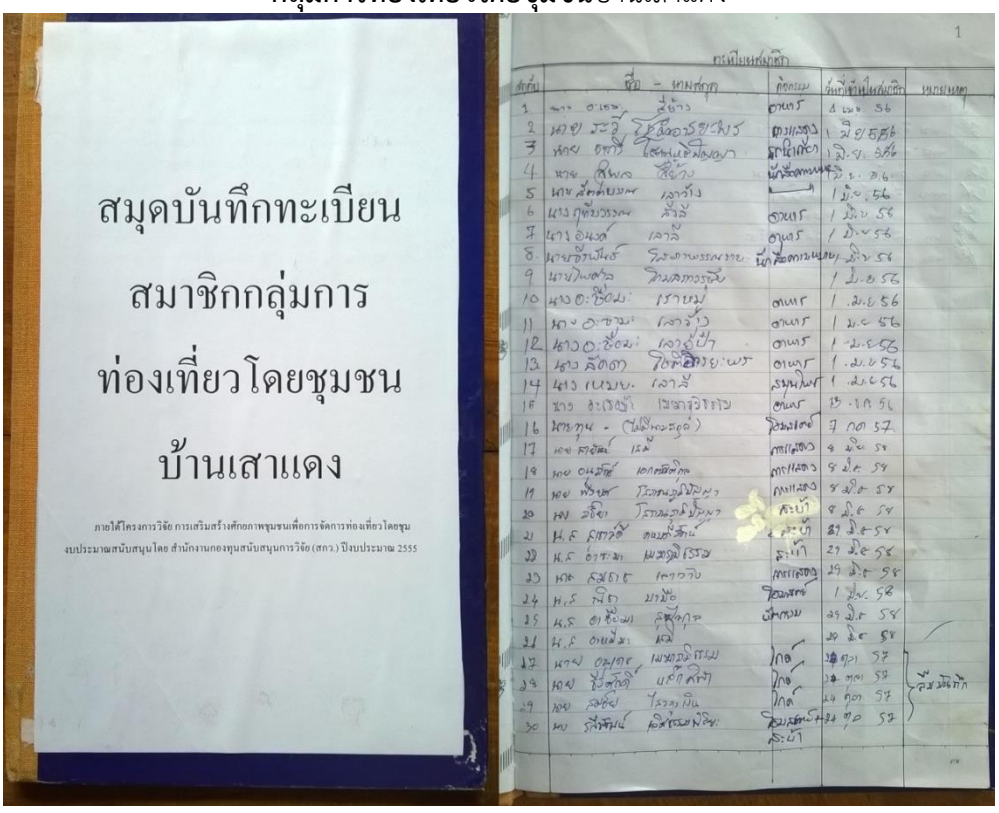

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่	วันที่เข้าเป็นสมาชิก	หมายเหตุ
1	นายเฉลิมชัย หวังยอด	ผู้นำเที่ยว	1 ก.ค. 2555	
2	นายบุญใส่ กรมะรี	ผู้นำเที่ยว	1 ก.ค. 2555	
3	นายสี่เส็น ทศนา	ผู้นำเที่ยว	1 ก.ค. 2555	
4	นางเทา เทศบาลท่าไทย	อาหาร	1 ก.ค. 2555	
5	นางวัชรินทร์ ศิริชัยพฤกษา	โฮมสเตย์	1 ก.ค. 2555	
6	นางพิกุล ชื่นนิลศิ	อาหาร	1 ก.ค. 2555	
7	นายก้อนแก้ว ศิริชัยพฤกษา	ผู้นำเที่ยว	1 ก.ค. 2555	
8	นายบุญธรรม ปิ่นเพชรกูล	ผู้นำเที่ยว	1 ก.ค. 2555	
9	นางลิงกาญ โพ้ผเนียง	อาชีพทอผ้า	1 ก.ค. 2555	
10	นายล่าโม กรมะรี	อาชีพจักสาน	1 ก.ค. 2555	
11	นายอนุชา ทนังชัยโรจน์	โฮมสเตย์	2556	
12	นายเกรียง ทนังชัยโรจน์	อาหาร	2556	
13	นายพ่อย่าโส่ กรมะรี	โฮมสเตย์	2556	
14	นางสำรวย ทศนาวัฒนกร์	โฮมสเตย์	2556	
15	นางสริบาน กรมะรี	โฮมสเตย์	2556	
16	นายนคร ช้อยเจริญกาโมย์	โฮมสเตย์, ผู้นำเที่ยว	2556	
17	นางจามจุรี พิทักษ์ศิริภูมิ	อาชีพทอผ้า	2556	
18	นางสาวุนางาน กรมะรี	ยุวชนผู้เที่ยว	2556	
19	นางสาวเกวลี เดชโชติชัย	ยุวชนผู้เที่ยว	2557	
20	นายวิญญวัฒน์ ศุภกฤษณ์พงศ	โฮมสเตย์	2557	
21	นางสาวกมลวรรณ ชื่นศรีมณฑา	ยุวชนผู้เที่ยว	2557	
22	นางสาวสุธาสา เจริญสุข	ยุวชนผู้เที่ยว	2557	
23	นางสาวนันทกานต์ กรมะรี	ยุวชนผู้เที่ยว	2557	
24	นางวันพิมพ์ธร อนุวัฒน์ธรรมลิน	อาชีพทอผ้า	2558	
25	นางธิรกุล ทนังชัยโรจน์	อาชีพทอผ้า	2558	
26	นางจอมแพร ม่วงศิริสาม	อาชีพทอผ้า	2558	
27	นางสิริวันทา เกนาง	อาชีพทอผ้า	2558	
28	นางสมพร ชื่นสุวรรณ	อาชีพทำขนมจีน	2558	
29	นางพรสวรรค์ กรมะรี	อาหาร	2558	
30	นายอำพล อาภาษา	ภาคเที่ยว	2558	
31	เด็กชายบุญเสริม สิริพัฒนโฆสาง	ยุวชนผู้เที่ยว	9 ก.ค. 2558	
31	นางสาวเบาวเรศ ม่วงศิริสาม	อาหาร	11 ก.ค. 2558	
32	นางสาวนิตยา สิริพัฒนโฆสาง	อาหาร	11 ก.ค. 2558	

กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนดงสามหมื่น

กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านเสาแดง

ภาคผนวก ช-10

ภาพ กิจกรรมพัฒนาความรู้และทักษะให้กับ
กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน 4 กลุ่ม

กิจกรรมการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการการวางแผนและการเขียนแผนการดำเนินงาน
ของเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนอำเภอกัลยาณิวัฒนา

ภาคผนวก ช-11

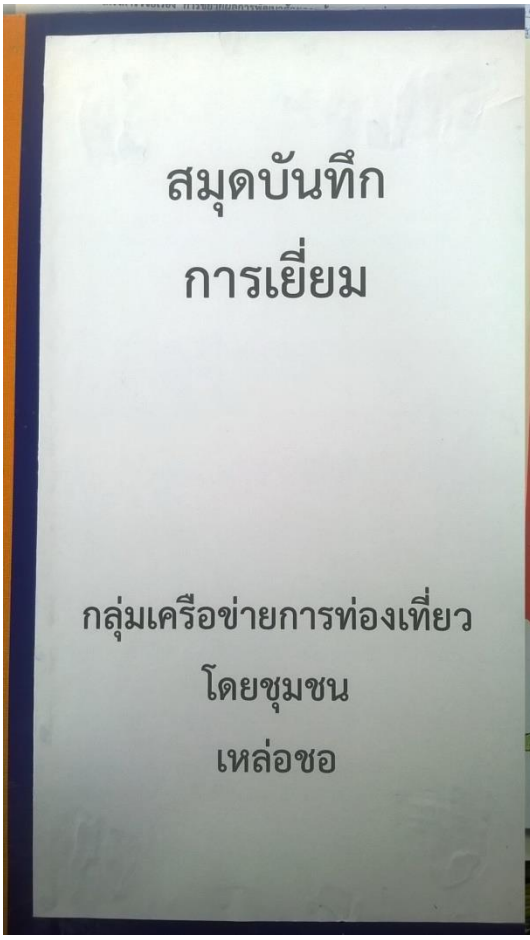
ภาพ กิจกรรมการอบรมยุวชนนำเที่ยว ซึ่ง
กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน ทั้ง 4 กลุ่ม ได้ส่งสมาชิกกลุ่มที่สนใจเป็นผู้นำเที่ยวเพิ่ม
เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้นำเที่ยว

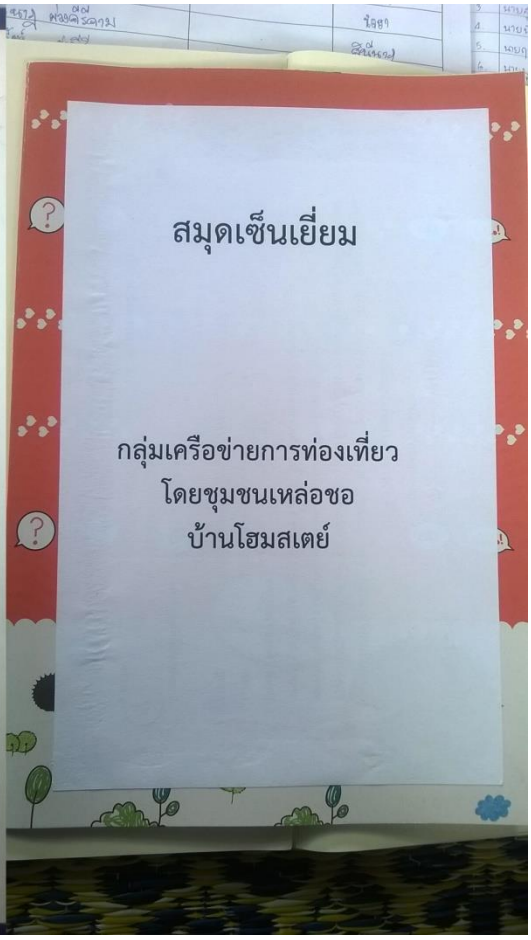

ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงวัดจันทร์

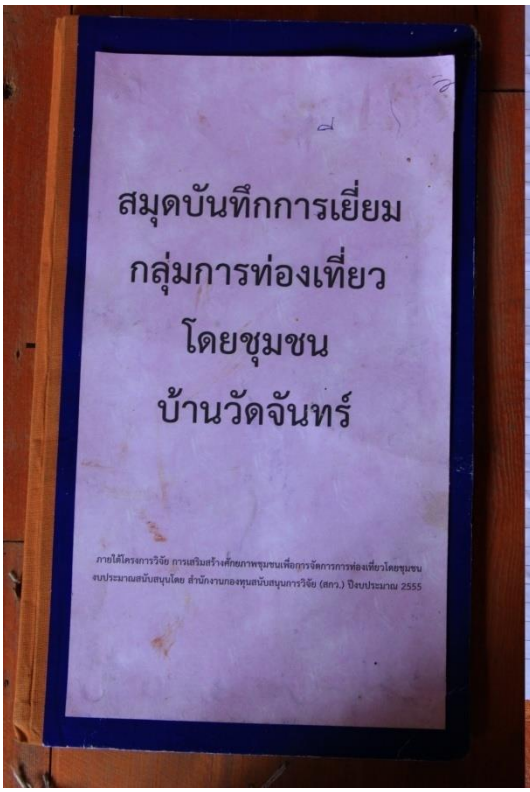

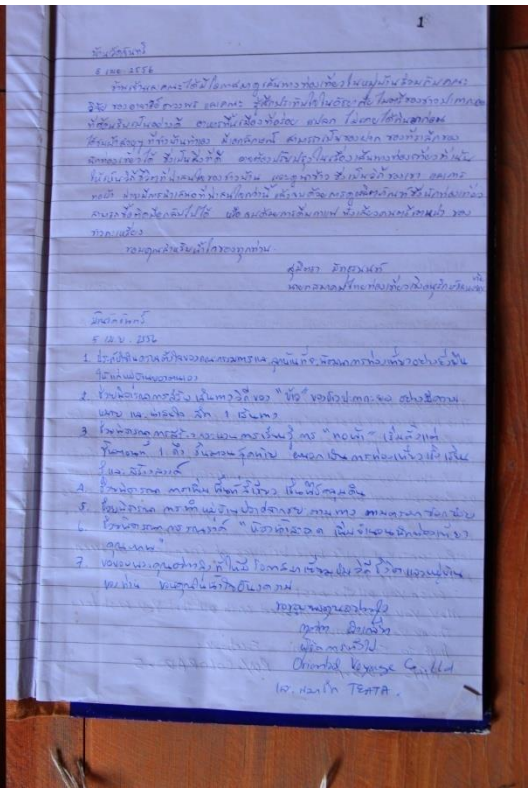
ภาคผนวก ช-12

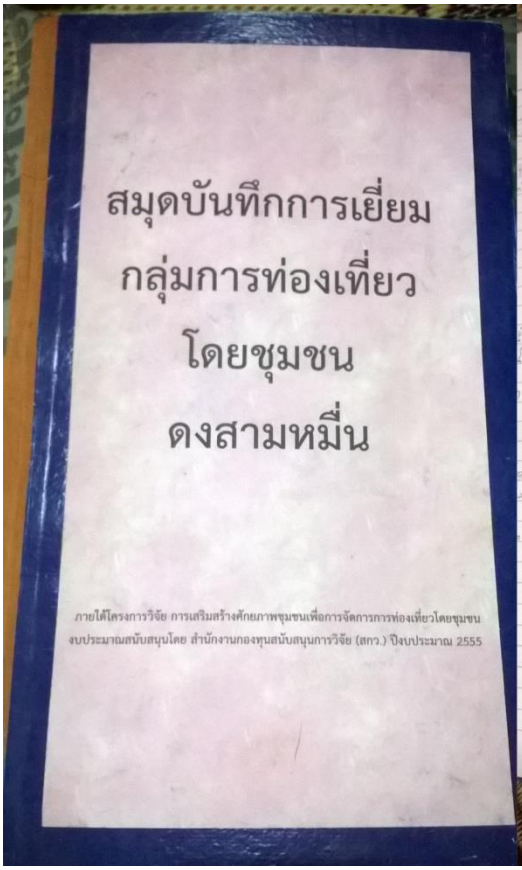
สมุดเซ็นเยี่ยม
ของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน 4 กลุ่ม

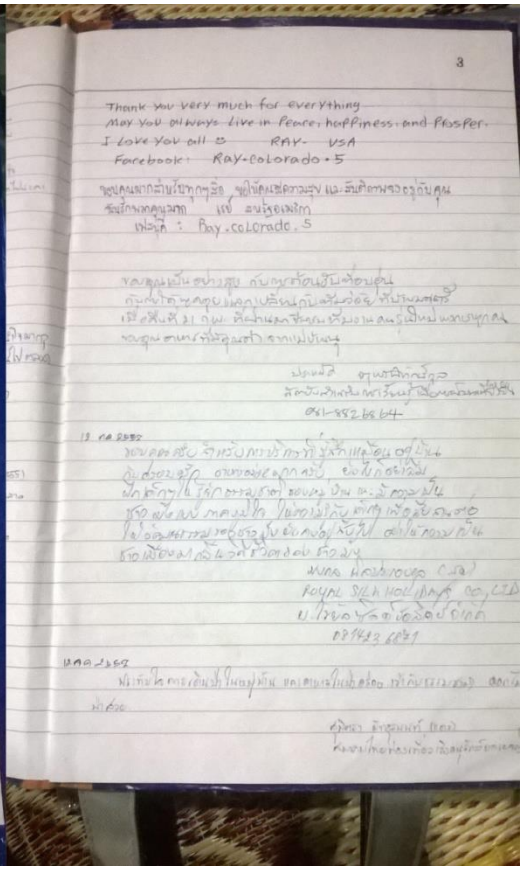

สมุดบันทึก
การเยี่ยม
กลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยว
โดยชุมชน
เหล่าชอ

สมุดเซ็นเยี่ยม
กลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยว
โดยชุมชนเหล่าชอ
บ้านโฮมสเตย์

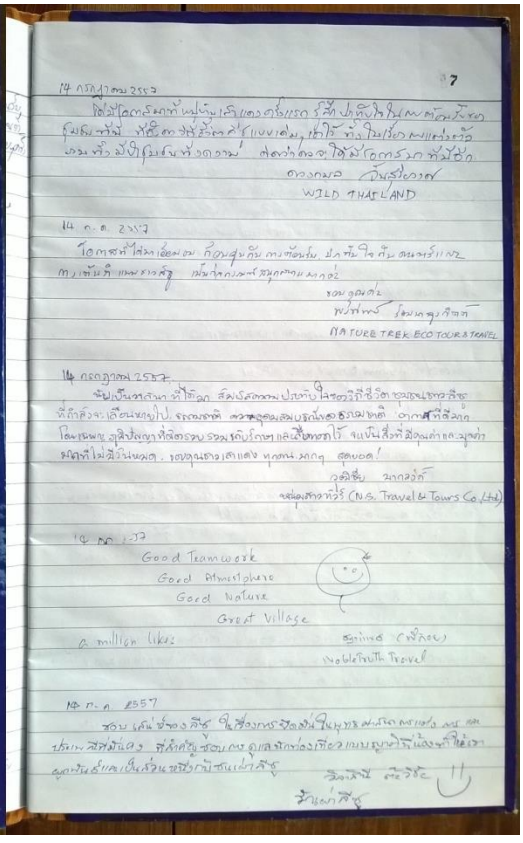

สมุดบันทึกการเยี่ยม
กลุ่มการท่องเที่ยว
โดยชุมชน
บ้านวัดจันทร์
ภายใต้โครงการวิจัย การเสริมสร้างศักยภาพชุมชนเพื่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน
งบประมาณสนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ปีงบประมาณ 2555

สมุดบันทึกการเยี่ยม
กลุ่มการท่องเที่ยว
โดยชุมชน
ดงสามหมื่น
ภายใต้โครงการวิจัย การเสริมสร้างศักยภาพชุมชนเพื่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน
งบประมาณสนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ปีงบประมาณ 2555

3
Thank you very much for everything
May You always Live in Peace, Happiness and Prosper.
I Love You all ☺ RAY- USA
Facebook: RAY-Colorado-5

สมุดบันทึกการเยี่ยม
กลุ่มการท่องเที่ยว
โดยชุมชน
บ้านเสาแดง
ภายใต้โครงการวิจัย การเสริมสร้างศักยภาพชุมชนเพื่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน
งบประมาณสนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ปีงบประมาณ 2555

7
WILD THAILAND
NATURE TREK ECOTOURS TRAVEL
Good Teamwoork
Good Atmosphere
Good Nature
Great Village
2 million Likes
Wonderful Travel

ภาคผนวก ช-13

คณะผู้วิจัยร่วมในการประชุมหมู่บ้านเพื่อให้คนในชุมชน
รับรู้กิจกรรมท่องเที่ยวโดยชุมชนและเปิดโอกาสให้คนในชุมชนมีส่วนร่วม

กลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเหล่อชอ

กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านวัดจันทร์

กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนดงสามหมื่น

กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านเสาแดง

ภาคผนวก ช-14

สื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรมการท่องเที่ยว
ของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนทั้ง 4 กลุ่ม

ข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยวบ้านดอยดุง

สวนผลไม้เมืองหนาว สวนผลไม้เมืองหนาวของนายพิสัย ชาญวงธรรม เริ่มทำการเกษตรโดยเฉพาะผลไม้เมืองหนาว ปัจจุบันในสวนมีผลไม้เมืองหนาวหลักๆอยู่ 3 ชนิดคือ (1) พลับ ให้ผลผลิตในช่วงเดือนกรกฎาคม – เดือนสิงหาคม (2) สาลี่ ให้ผลผลิตในช่วงเดือนกรกฎาคม (3) กาแฟ ให้ผลผลิตในช่วงเดือนพฤศจิกายน – เดือนธันวาคม

การจักสาน เครื่องจักสานเป็นสิ่งที่มีความสำคัญสำหรับวิถีชีวิตปกาเกอะญอ เพราะเป็นเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน เครื่องจักสานชาวปกาเกอะญอมีลวดลายและรูปแบบที่มีความเป็นเอกลักษณ์ของตนเผ่าหลากหลายชนิด มีความละเอียดอ่อนและประณีต เช่น "ก็โป่" สำหรับเก็บของใช้ต่างๆ "เสื้อผ้า "เหล่อหม่อถ" (เขี้ยวหมาก)

การทอผ้า เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มของชาวปกาเกอะญอส่วนใหญ่มาจากการทอใช้เอง รวมถึงการปลูกฝ้ายและย้อมสีธรรมชาติด้วยตนเอง ในอดีตการทอผ้าจะมีความปราณีตและมีความละเอียดอ่อนของลวดลาย โดยเฉพาะการปักลวดลายและการปักลูกเดือยบนเสื้อของหญิงที่แต่งงานแล้ว (เขซู) ซึ่งมักประยุกต์ลวดลายมาจากสิ่งต่าง ๆ รอบตัว เช่น ลายเกล็ดปลา, ลายเครื่องจักสาน, ลายดอกไม้ เป็นต้น ในปัจจุบันคน

จุดชมวิวเส้อกะโร้ะ (ดอยดุง) ดอยที่มีความสูงใหญ่อยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของหมู่บ้านดอยดุง ซึ่งชาวปกาเกอะญอมีความเชื่อว่าดอยที่มีความสูงใหญ่จะมีเจ้าป่าเจ้าเขาปกปักษ์รักษาคุ้มครองอยู่และนั่นจะต้องทำบุญให้แก่ดอยลูกนี้จึงมีการทำบุญใหญ่ประจำปี ช่วงสงกรานต์ ด้วยการนำคุ้งไปปักไว้บนยอดดอย

เตปอผู่ คือต้นไม้ที่ชาวปกาเกอะญอนำกระบอกรกและสายสะดือเด็กแรกคลอดมาผูกติดไว้ เพราะเชื่อว่ารกและสายสะดือเป็นส่วนหนึ่งของความผูกพันระหว่างแม่กับลูก ดังนั้นจึงต้องรักษาให้ดีเพื่อแสดงถึงความประเสริฐของมนุษย์ และยังเชื่อว่าขวัญส่วนหนึ่งของเด็กจะอยู่กับต้นไม้ และเปรียบเสมือนต้นไม้นั้นเป็นเช่นชีวิตของเด็กซึ่งจะอยู่คู่กันตลอดไปและยังแสดงถึงความผูกพันระหว่างคนกับต้นไม้ (ปา)

ปฏิทินท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ลำดับ	รายการกิจกรรม	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
1	ขนมไทย	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
2	รมเย็นวิถีชนบท	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
3	เดินป่าศึกษาธรรมชาติป่าต้นน้ำ-ป่าดอยดุง	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
4	เดินศึกษาธรรมชาติน้ำตกสองปู่โป้เส้อ	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
5	ชมไร่ชิมผลไม้	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
6	วิถีการทอในระบบวัฒนธรรมอกรกท้องถิ่นเป็นใน	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
7	**ลวดลายในผ้าทอง** 1 หญิง หรือ 2 ทางเข้า (ปกาเกอะญอ)												
8	การผลิต	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
9	การจักสาน	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
10	ฝึกการแกะหัวใส่ผม	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
11	การทอผ้า	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
12	ชมสัตว์ตามวิถีการใช้	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
13	บ้านพักโฮมสเตย์ 4 หลัง	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/

* ช่วงเดือนพฤษภาคม – กรกฎาคม และเดือนสงกรานต์ เป็นช่วงฤดูเพาะกล้าและการไถพรวนดินเตรียมแปลงปลูกข้าวไร่ ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถเข้าร่วมกิจกรรมการปลูกข้าวไร่ได้ตามที่ชาวบ้านจัดขึ้น

สนใจข้อมูลเพิ่มเติมติดต่อ

ศูนย์จัดการข้อมูลเพื่อการวิจัยและพัฒนาศักยภาพชุมชน
สาขาวิชาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ภาคพายัพ เชียงใหม่
โทรศัพท์ 0-5392-1444 ต่อ 2682 มือถือ 08-1960-1789
Email: rmutl.dmdc@gmail.com หรือwww.dmdc.rmutl.ac.th

"เหล่อชอ"

"แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรม ตำบลบ้านจันทร์ อำเภอกัลยาณิวัฒนา"

แผนงานการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงวัดจันทร์ อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นเครื่องมือ

ข้อมูลทั่วไป
"กลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเหล่อชอ"

กลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเหล่อชอ จัดตั้งขึ้นประมาณปี 2553 จากการรวมตัวกันของ 3 หย่อมบ้าน ได้แก่ บ้านห้วยย่อม บ้านดอยดุง และบ้านห้วยครก ตำบลบ้านจันทร์ อำเภอกัลยาณิวัฒนา อำเภอใหม่ล่าสุด ของประเทศไทย

คำว่า "เหล่อชอ" เป็นภาษาปกากะญอแปลว่าหินสามก้อนบนเตาไฟ) ทั้ง 3 บ้านตั้งอยู่ที่ราบบนหุบเขาและไหล่เขาในเส้นทางที่เชื่อมโยงกัน ท่ามกลางป่าสนที่สวยงาม อยู่สูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 900 - 1,200เมตร ซึ่งทำให้อากาศเย็นสบายตลอดทั้งปีและหนาวจัดในช่วงฤดูหนาวช่วงที่อุณหภูมิลดต่ำสุดในช่วง เดือนมกราคมของบางปีลดต่ำถึง2องศาเซลเซียสจนเกิดเป็นน้ำค้างแข็ง (แม่คะนิ้ง) ขึ้นตามยอดหญ้า

บ้านห้วยย่อม หมู่ที่ 1 ตำบลบ้านจันทร์ ที่เรียกชื่อว่าห้วยย่อมเพราะในอดีตบริเวณที่ตั้งบ้านห้วยย่อม มีต้นย่อมเป็นจำนวนมาก ชาวบ้านใช้เป็นสมุนไพรรักษาแผลไฟไหม้ น้ำร้อนลวก และใช้ดอกของต้นย่อมมาย้อมสีผ้าด้วย บ้านห้วยย่อมคาดว่าน่าจะเป็นที่อยู่ของชาวลั๊วะมาก่อน ซึ่งมีหลักฐานปรากฏ เช่น วัดร้าง ซากสถูป ในหมู่บ้านจะมีทั้งที่นับถือศาสนาพุทธและศาสนาคริสต์ บ้านดอยดุงเป็นหย่อมบ้านของบ้านห้วยย่อม ในสมัยก่อนผู้คนอพยพขยับขยายย้ายออกมาจากบ้านห้วยย่อม ลักษณะพื้นที่ของบ้านดอยดุงเป็นไหล่หุบเขา รอบๆหมู่บ้านมีความอุดมสมบูรณ์ดัวทรัพยากรธรรมชาติโดยเฉพาะป่าสนสามใบ ส่วนบ้านห้วยครก เป็นหย่อมบ้านหนึ่งของหมู่ที่ 2 บ้านสันม่วง ตำบลบ้านจันทร์ ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของอำเภอกัลยาณิวัฒนา เป็นหย่อมบ้านเล็กที่สุดของตำบลบ้านจันทร์และเล็กที่สุดในอำเภอกัลยาณิวัฒนา ได้ เป็นพื้นที่ราบบนหุบเขาและเป็นป่าสน ประชากรส่วนใหญ่ในบ้านดอยดุงและบ้านห้วยครกจะนับถือศาสนาพุทธ ทำให้ยังมีความเชื่อในเรื่องวิญญาณบรรพบุรุษ และยังประกอบพิธีกรรมต่างๆ อยู่ อาชีพของทั้ง 3 หย่อมบ้านส่วนใหญ่จะทำการเกษตร ทำนาข้าว ทำไร่หมุนเวียน เลี้ยงสัตว์ ยามว่างแม่บ้านจะทอผ้า ปักผ้า และยังมีผู้สูงอายุที่มีมือในการจักสานอยู่ทั้ง 3 หย่อมบ้าน โดยที่บ้านห้วยย่อมมีผู้สูงอายุที่มีมือในการคือยู่ 1 ท่าน

ข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยวบ้านห้วยครก

เตอะหว่า บ้านที่สร้างด้วยไม้ไผ่ เป็นทั้งที่อยู่อาศัยและเป็นที่ประกอบพิธีกรรมต่างๆของชาวปกาเกอะญอ ภายในเตอะหว่าประกอบด้วยสิ่งของ อุปกรณ์เครื่องใช้ต่างๆ รวมถึงการจัดสรรพื้นที่ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวปกาเกอะญอได้เป็นอย่างดี

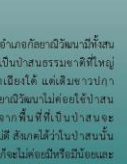

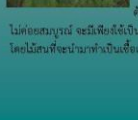

วิถีชีวิต ชาวปกาเกอะญอมีวิถีชีวิตที่ผูกพันอาศัยอยู่กับป่า มีการเพาะปลูกทำกินและการหาของป่าล่าสัตว์เพื่อเลี้ยงชีพจึงมีเครื่องมือหรืออุปกรณ์หาอยู่อย่างที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเองเช่น"หว่าคอ"เครื่องมือดักสัตว์ใหญ่เป็นต้น และยังมีการละเล่นที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง

เส้นทางศึกษาธรรมชาติป่าต้นน้ำ"เส่เซอคี" ป่าต้นน้ำห้วยครก ป่าที่ยังคงความอุดมสมบูรณ์ทางระบบนิเวศน์สูง เปรียบเสมือนเส้นเลือดใหญ่ที่คอยหล่อเลี้ยงทุกชีวิตในชุมชนเป็นส่วนหนึ่งของปัจจัยสี่ที่ชุมชนได้พึ่งพาอาศัยอาศัย เช่นเป็นแหล่งสมุนไพรที่หาได้สะดวก แหล่งอาหาร รวมทั้งน้ำเพื่ออุปโภค บริโภคในชุมชน

ป่าสน เป็นป่าไม้หลักของอำเภอกัลยาณิวัฒนามีทั้งสนสองใบและสนสามใบ และเป็นป่าสนธรรมชาติที่ใหญ่ที่สุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แต่เดิมชาวปกาเกอะญอในพื้นที่อำเภอกัลยาณิวัฒนาไม่ค่อยใช้ป่าสนเป็นพื้นที่ทำกิน เนื่องจากพื้นที่ที่เป็นป่าสนจะเพาะปลูกไม่ขึ้นเพราะดินไม่ดี สังเกตได้ว่าในป่าสนนั้นต้นไม้หรือหญ้าประเภทอื่นก็จะไม่ค่อยมีหรือมีน้อยและไม่ค่อยสมบูรณ์ จะมีเพียงต้นเงี่ยงบ้างเพราะไม้สนจะมียางที่สามารถติดไฟได้ดีโดยไม้สนที่จะนำมาทำเป็นเชื้อเพลิงได้ต้องเป็นไม้สนที่แห้งตายเท่านั้น

ข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยวบ้านห้วยย่อม

เส้นทางศึกษาธรรมชาติน้ำตกต่าลอโป่โกเล๊ะ พื้นที่ป่าบริเวณน้ำตกต่าลอโป่โกเล๊ะ เป็นป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์เป็นอย่างมากเนื่องจากเป็นป่าอนุรักษ์ป่าต้นน้ำของชุมชน มีต้นไม้พืชพันธุ์หลากหลายชนิดให้ศึกษาและยังมีน้ำตกต่าลอโป่โกเล๊ะที่มีความสูงประมาณ 7 เมตร น้ำไสสะอาดไหลตลอดทั้งปี

การดีมีด การดีมีดของชุมชนบ้านห้วยย่อมเป็นภูมิปัญญาที่สืบมาเป็นรุ่นๆ มีเอกลักษณ์เฉพาะของชาวปกาเกอะญอ โดยมีพะตีพะโย่ เป็นผู้สืบทอดและมีประสบการณ์ด้านการดีมีดและการทำเครื่องมือต่างๆและได้เคยเข้าร่วมเรียนรู้การดีมีดเพิ่มเติมจากโครงการของสมเด็จพระเทพฯ

ไร่หมุนเวียนและนาขั้นบันได แต่เดิมชนเผ่าปกาเกอะญอนิยมทำไร่ข้าวมากกว่าการทำนา เนื่องจากวิถีชีวิตที่โยกย้ายถิ่นฐานไปตามภูเขา ในการทำไร่จะปลูกพืชผักสวนครัวหลากหลายชนิดร่วมกับการปลูกข้าว จึงนับว่าเป็นการปลูกพืชแบบผสมผสานที่ทำความมั่นคงทางด้านอาหารมาให้แก่ชนเผ่ามาอย่างยาวนาน จนเป็นภูมิปัญญาด้านการทำไร่หมุนเวียนที่สืบทอดต่อกันมา ปัจจุบันมีการตั้งเป็นฐานอย่างถาวรซึ่งเริ่มเรียนรู้การทำนาอย่างคนพื้นราบ(นาขั้นบันได) ประกอบกับนโยบายการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของภาครัฐ ทำให้การทำไร่หมุนเวียนลดน้อยลง

ป่าใช้สอย ป่าที่ชาวบ้านหรือชุมชนเอาไว้ใช้สอยใช้ประโยชน์ มีพื้นที่ขนาดใหญ่และกว้างใช้ร่วมกันทั้งหมู่บ้านและใช้ประโยชน์ได้หลายอย่าง เช่น สร้างบ้าน ทำฟืน ซึ่งป่าใช้สอยมีทุกหมู่บ้านหรือหย่อมบ้านอย่างนั้นหมู่บ้านอื่นจะมาตัดหรือมาขอใช้ประโยชน์ร่วมไม่ได้ถ้าไม่ได้รับอนุญาตเพราะถือว่าเป็นป่าใช้สอยของหมู่บ้านนั้นๆ (สาธารณะประโยชน์ของหมู่บ้าน)

กลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชน
บ้านวัดจันทร์
ค่าใช้จ่าย
กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านวัดจันทร์
ค่าบ้านพักโฮมสเตย์ .....บาท/คน/คืน
ค่าอาหาร 70 บาท/คน/มื้อ
ค่าผู้นำเที่ยวศึกษาวิถีชีวิตในชุมชน 50 บาท/คน
ค่าผู้นำเที่ยวเดินป่าศึกษาธรรมชาติ 100 บาท/คน
ค่าชมกิจกรรม กลุ่มอาชีพ (ทอผ้า ปักผ้า จักสาน) 100 บาท/คน
ค่าชมการแสดง 500 บาท/คณะ
ค่าบริการรถนำเที่ยวภายในหมู่บ้าน 500 บาท/คณะ (ไม่เกิน 6 คน)
สนใจข้อมูลเพิ่มเติมติดต่อ
กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านวัดจันทร์
ตำบลบ้านจันทร์ อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหรัดเชียงใหม่
คุณผลิมชัย พิริยะธรรมคุณ โทร. 08-4371-8169
สนับสนุนโดย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (วช.-สกว.)
ทุนอุดหนุนการวิจัยประจำปี 2555
ภายใต้แผนงานวิจัยเรื่อง "การสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนบนพื้นที่สูง โดยใช้การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นเครื่องมือ กรณีศึกษาอำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่"

บ้านวัดจันทร์ ตำบลบ้านจันทร์ อำเภอกัลยาณิวัฒนา
บ้านวัดจันทร์เป็นหมู่บ้านเก่าแก่ ก่อตั้งขึ้นราว 200 ปีมาแล้วโดยมานายจันทร์เป็นชาวล้านนาเป็นผู้ที่เห็นว่าสถานที่แห่งนี้เป็นทำเลที่เหมาะสมแก่การสร้างหมู่บ้านเพราะมีแม่น้ำแม่งไหลผ่านทางทิศตะวันออกจึงตัดสินใจปักหลักอาศัยอยู่ ณ ที่นี้ ด้วยเหตุนี้จึงเรียกบริเวณนี้ว่า "บ้านวัดจันทร์" ประชากรส่วนใหญ่ของบ้านวัดจันทร์เป็นชาวปกากะญอที่มีวิถีชีวิตสัมพันธ์กับดิน น้ำและป่าไม้ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ป่าสนเขาอันใหญ่จึงทำให้ชาวปกากะญอบ้านวัดจันทร์มีวิถีชีวิต ความเชื่อ และวัฒนธรรมประเพณี ที่มีความสัมพันธ์กับป่าสนเขาซึ่งเป็นอัตลักษณ์ของชาวปกากะญอบ้านวัดจันทร์
WatChan
แผนที่ท่องเที่ยว
กุประแสรมท่องเที่ยว
8.30 น. วัดจันทร์ - ชมวิหารไส่แว่นตาและประวัติความเป็นมาบ้านวัดจันทร์
9.30 น. โจ่วโพหยู่ - สถูปโบราณ (แหล่งประวัติศาสตร์สำคัญของบ้านวัดจันทร์)
10.30 น. ป่าต้นน้ำ - ชมแหล่งต้นน้ำและอนุรักษ์พันธุ์ปลา
12.00 น. รับประทานอาหาร - ลิ้มรสอาหารท้องถิ่นของชนเผ่าปกากะญอ
13.00 น. จักสาน/ทอผ้า - สัมผัสวิถีชีวิตชนเผ่าปะกากะญอ (หรือกิจกรรมอื่นๆ ตามโอกาส/ฤดูกาล)
15.00 น. โจ่วกอตอมอ - สถูปโบราณ (แหล่งประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องอีกแห่งหนึ่ง)
15.30 น. ผลิตภัณฑ์ชุมชน - ชมผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกและของฝาก
Water Source
ป่าต้นน้ำ
2.5 กม./km.
2 กม./km.
basketwork
จักสาน
Weaving
ทอผ้า
400 เมตร/m.
200 เมตร/m.
900 เมตร/m.
Tourist Center
บริการนักท่องเที่ยว
Watchan
วัดจันทร์
Stupa
โจ่วกอตอมอ
Stupa
โจ่วโพหยู่
Legend/สัญลักษณ์:
Main Road/ถนนลาดยาง
Walkway/ทางเดินเท้า

กลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชน
ดงสามหมื่น
ค่าใช้จ่าย
กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนดงสามหมื่น
• ค่าบ้านพักโฮมสเตย์ ..... บาท/คน/คืน
• ค่าอาหาร 70 บาท/คน/มื้อ
• ค่าผู้นำเที่ยวศึกษาวิถีชีวิตในชุมชน 50 บาท/คน
• ค่าผู้นำเที่ยวเดินป่าศึกษาธรรมชาติ 100 บาท/คน
• ค่าชมกิจกรรมกลุ่มอาชีพ (ตีมีด ทอผ้า และปักผ้า) 100 บาท/คน
• ค่าชมการแสดง 500 บาท/คณะ
• ค่าบริการรถจากจุดชมวิวมาหมู่บ้าน 200 บาท/คณะไม่เกิน 6 คน
สนใจข้อมูลเพิ่มเติมติดต่อ
กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนดงสามหมื่น
ตำบลแม่แดด อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่
คุณธงชัย แซ่โค้ง โทร. 08-8423-1107
สนับสนุนโดย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (วช.-สกว.)
ทุนอุดหนุนการวิจัยประจำปี 2555
ภายใต้แผนงานวิจัยเรื่อง "การสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนบนพื้นที่สูง
โดยใช้การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นเครื่องมือ
กรณีศึกษาอำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่"

ท่องดงสามหมื่น เส้นทางแห่งการ ศึกษาวิถีชีวิต
บ้านดงสามหมื่น ก่อตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2439 สมัยนั้นเรียกว่าบ้านดง ซึ่งอยู่บริเวณหน่วยจัดการต้นน้ำ ต่อมาประชากรในชุมชนมีจำนวนมากขึ้น จึงได้ย้ายมาอยู่บ้านดงสามหมื่นพื้นที่ปัจจุบัน เมื่อพ.ศ.2459 ประชากรส่วนใหญ่ของบ้านดงสามหมื่นเป็นชาวม้ง ซึ่งคนในชุมชนเรียกชื่อหมู่บ้านตามภาษาม้งว่า "ยังช้างหม้ง" ซึ่งมีความหมายว่า ภูเขาสามลูกมาชนกัน ดังนั้นวิถีชีวิต ความเชื่อ และวัฒนธรรมประเพณีของชาวม้งบ้านดงสามหมื่นจะมีความสัมพันธ์กับภูเขาสามลูกนี้ซึ่งเป็นอัตลักษณ์ของม้งบ้านดงสามหมื่น
Dorsammuen
แผนที่ท่องเที่ยว
กิจกรรมท่องเที่ยว
8.30 น. ปากทางเข้า - สถานที่ศึกษาวิถีชีวิตชุมชนให้ความเคารพ
9.30 น. เดินศึกษาธรรมชาติ เส้นทางที่ 1 - เส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติบนเส้นทางดอยดงสามหมื่น จุดชมวิว ณ ระดับความสูงที่ 1455 เมตร
12.00 น. รับประทานอาหาร - ลิ้มรสอาหารท้องถิ่นของชนเผ่าม้ง (ระหว่างการเดินทางบนดอยดงสามหมื่น)
13.00 น. ตีมีด - ชมวิถีอาชีพการตีมีด
14.00 น. ทอผ้า - ชมการทอผ้าโยกันของท้องถิ่น และใส่ชุดชนเผ่าถ่ายรูปเป็นที่ระลึก
15.00 น. ตลาดท้องถิ่น- ชมตลาดท้องถิ่น
ป่าดงเช้ง
จุดชมวิว (ไร่สตอเบอรี่)
ดอยดงสามหมื่น
Legend/สัญลักษณ์:
Main Road/ถนนลาดยาง
Walkway/ทางเดินเท้า
Nature Trial/ทางเดินศึกษาธรรมชาติ
800 เมตร/m.
2.5 กม./km.
200 เมตร/m.
ทอผ้า
จุดนัดพบ
ตลาดท้องถิ่น
900 เมตร/m.
Sameung ไปสะเมิง
200 เมตร/m.
ป่าอนุรักษ์
900 เมตร/m.
พญาเสือโคร่ง
Watchan ไปเวียงพร้าว
ช่างตีมีด

กลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชน
บ้านเสาแดง
ค่าใช้จ่าย
กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านเสาแดง
ค่าบ้านพักโฮมสเตย์ ..... บาท/คน/คืน
ค่าอาหาร 80 บาท/คน/มื้อ
ค่าผู้นำเที่ยวศึกษาวิถีชีวิตในชุมชน 50 บาท/คน
ค่าผู้นำเที่ยวเดินป่าศึกษาธรรมชาติ 100 บาท/คน
ค่าชมชุดประจำเผ่าและทดลองสวมใส่ 50 บาท/คน
ค่าชมการแสดง 1,000 บาท/คณะ
ค่าบริการรถนำเที่ยวภายในหมู่บ้าน 300 บาท/คณะไม่เกิน 6 คน
สนใจข้อมูลเพิ่มเติมติดต่อ
กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านเสาแดง
ตำบลแม่หลวง อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่
คุณสัตตบรรณ เสาร้าง โทร. 08-1366-0515
สนับสนุนโดย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (วช.-สกว.)
ทุนอุดหนุนการวิจัยประจำปี 2555
ภายใต้แผนงานวิจัยเรื่อง "การสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนบนพื้นที่สูง โดยใช้การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นเครื่องมือ กรณีศึกษาอำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่"

บ้านเสาแดง ตำบลแม่หลวง อำเภอกัลยาณิวัฒนา
บ้านเสาแดง เป็นชุมชนชาวลีซูเพียงแห่งเดียวในพื้นที่อำเภอกัลยาณิวัฒนา "เสาแดง" เป็นชื่อเรียกหมู่บ้านได้มาจากเสาหินสีแดงตั้งอยู่ซึ่งเป็นเสาหินที่ชาวเผ่าลั่วะใช้ประกอบพิธีกรรม จึงเป็นที่มาของชื่อหมู่บ้านของชาวลีซูที่อพยพมาตั้งภายหลัง ในอดีตชาวลีซูบ้านเสาแดงนับถือผีปัจจุบันนับถือศาสนาพุทธ ทำให้วิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี ของชาวลีซูบ้านเสาแดงจึงมีลักษณะผสมผสานความเชื่อดั้งเดิมกับพุทธศาสนา นอกจากนี้บ้านเสาแดงยังเป็นพื้นที่ตั้งของสถานีโครงการพระราชดำริ ของสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ เพื่อส่งเสริมอาชีพให้แก่ชาวลีซูบ้านเสาแดง
Saodang
แผนที่ท่องเที่ยว
กรุบรมท่องเที่ยว
8.30 น. วัดเสาแดง – หลักฐานทางประวัติศาสตร์ชุมชนที่ยังคงหลงเหลืออยู่
9.30 น. สถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริ – ชมแปลงทดลองเกษตรพืชเมืองหนาวซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรสำหรับชุมชน
10.30 น. วิถีเชิงวิถีชีวิต (หรือกิจกรรมอื่นๆ ตามโอกาส/ฤดูกาล)
12.00 น. รับประทานอาหาร – ลิ้มรสอาหารท้องถิ่นของชนเผ่าลีซู
13.00 น. ศาลเจ้า – สถานที่ศักดิ์สิทธิ์ในพื้นที่ปกปักรักษ์ของชุมชน
15.30 น. ดนตรีท้องถิ่น – ชมการแสดงดนตรีท้องถิ่น และใส่ชุดชนเผ่าถ่ายรูปเป็นที่ระลึก
Legend/สัญลักษณ์ :
Main Road/ถนนสาย
Walkway/ทางเดินเท้า
วัดเสาแดง
สถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริ
ศาลเจ้า (สถานที่สักการะบูชา)
ลานแสดง
ศาลเจ้า 1
ศาลเจ้า 2
ศาลเจ้า 3
จุดพักผ่อน
400 เมตร/m.
800 เมตร/m.
300 เมตร/m.
3 กม./km.
Watchan/ไปวัดจันทร์

ภาคผนวก ช-15

ภาพ ตัวแทนเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนอำเภอกัลยาณิวัฒนา
ร่วมออกบูทประชาสัมพันธ์กิจกรรมท่องเที่ยวโดยชุมชนของตนเอง
ในงานมหกรรมท่องเที่ยวโดยชุมชน เชียงใหม่ 2014

ภาคผนวก ช-16

ภาพ แสดงรูปแบบการดำเนินงานกลุ่มที่เชื่อมโยงเครือข่ายภาคีทั้งในและนอกชุมชน

การรวมกลุ่มเชื่อมโยงความร่วมมือระหว่างกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนยกระดับเป็น
เครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนระดับอำเภอกัลยาณิวัฒนา
เพื่อให้เกิดการทำงานที่เชื่อมโยงเครือข่ายภาคีทั้งภายในและภายนอก

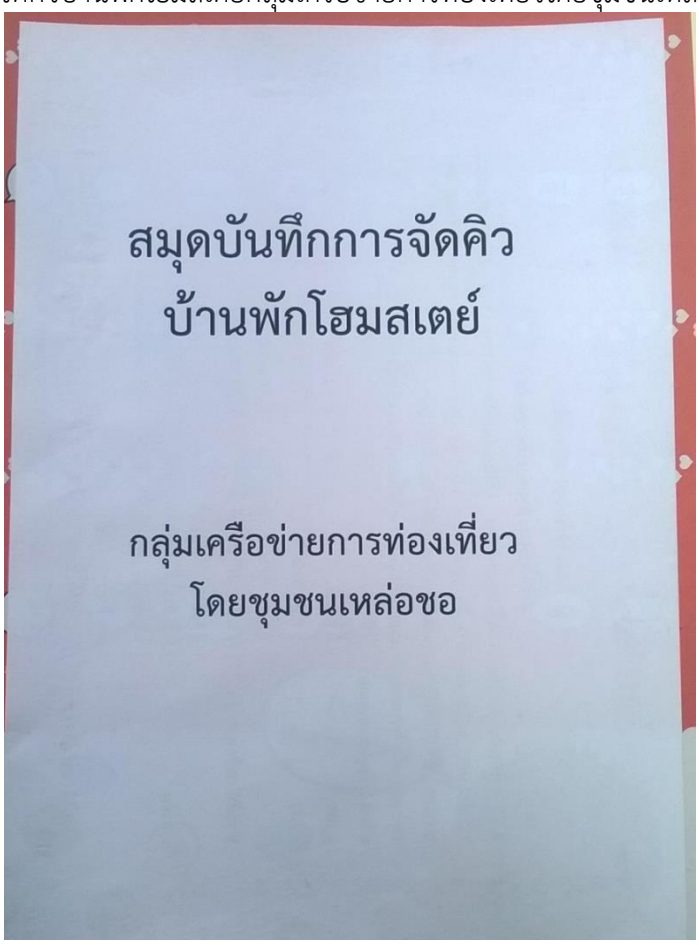

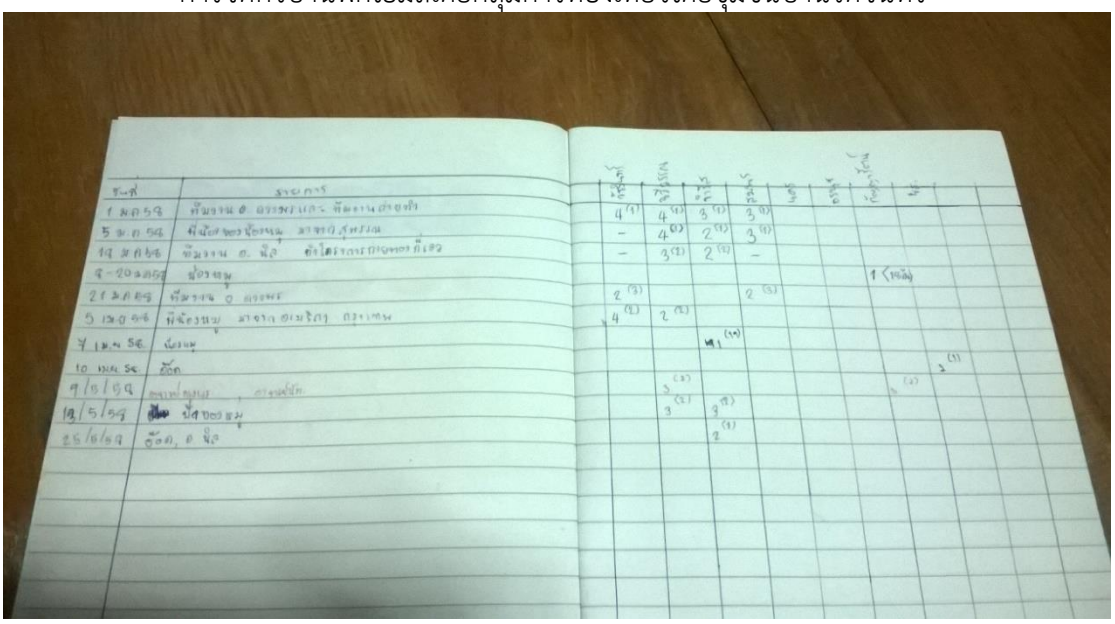

ภาคผนวก ช-17

ภาพเอกสารบันทึกการจัดคิว
ของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนทั้ง 4 กลุ่ม

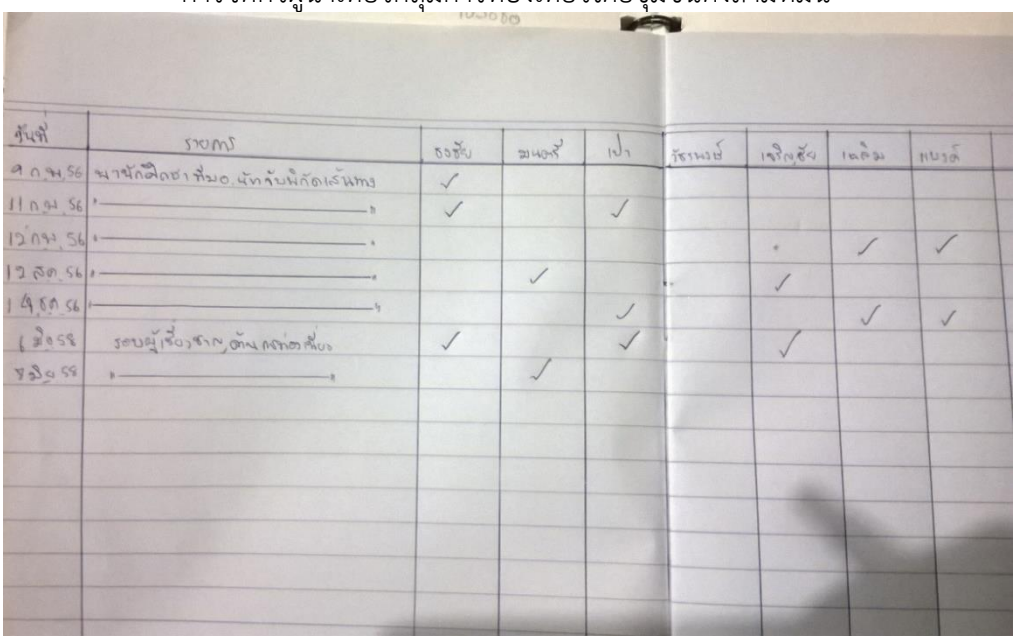
การจัดคิวบ้านพักโฮมสเตย์กลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเหล่อชอ

การจัดคิวบ้านพักโฮมสเตย์กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านวัดจันทร์

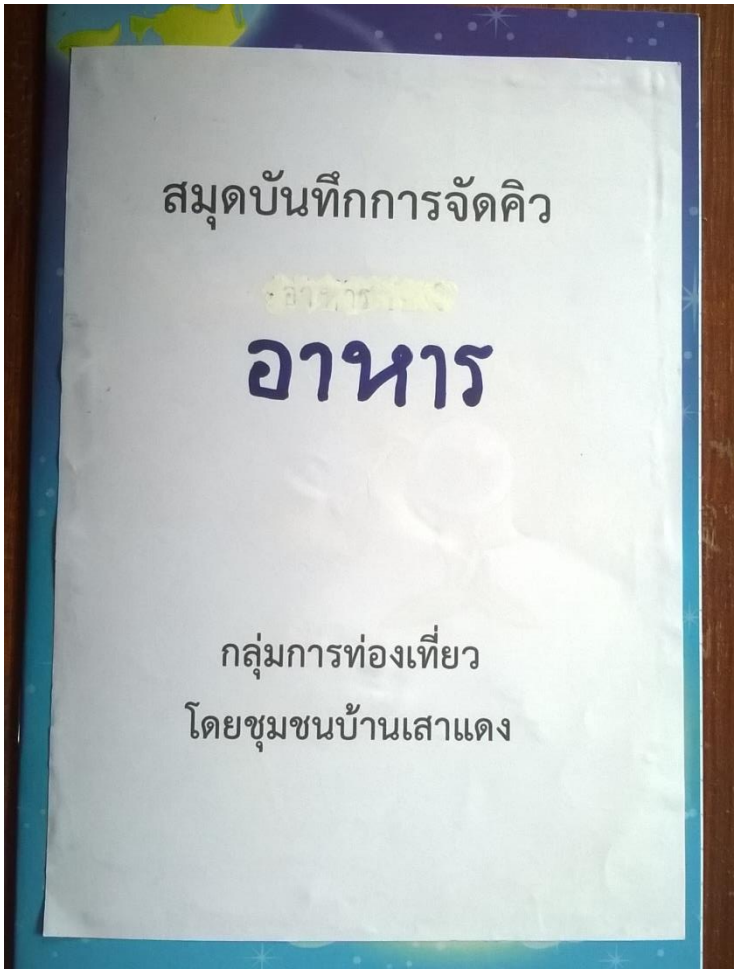

การจัดคิวผู้นำเที่ยวกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนดงสามหมื่น

ครั้งที่	รายการ	ธงชัย	ฆนงศ์	เป้า	วัธรพงษ์	เจริญชัย	เฉลิม	แมว์
9 ก.ย.56	พานักศึกษาที่มอ.นักจับพิกัดเส้นทาง	✓						
11 ก.ย.56	"	✓		✓				
12 ก.ย.56	"						✓	✓
13 ส.ค.56	"		✓			✓		
14 ส.ค.56	"			✓			✓	✓
1 มิ.ย.58	รอบผู้เชี่ยวชาญ,ต้นกล่องเที่ยว	✓		✓		✓		
8 มิ.ย.58	"		✓					

การจัดคิวแม่บ้านทำอาหารกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านเสาแดง

ภาคผนวก ช-18

ภาพ ตัวอย่างสินค้าและผลิตภัณฑ์ชุมชน
ของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ภาคผนวก ช-19

การเชื่อมโยงคนที่เข้ามาร่วมกิจกรรมให้มีความหลากหลาย ทั้ง เยาวชน ผู้สูงอายุ

ฐานเรียนรู้การจักสานกลุ่มการท่องเที่ยวโดชุมชนบ้านวัดจันทร์

ฐานเรียนรู้**การท่อผ้าใยกัญชงกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนดงสามหมื่น**

กลุ่มยุวชนร่วมการแสดงของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านเสาแดง

ภาคผนวก ฌ

หลักฐานแนวทางการศึกษาและพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ด้านที่ 1 และแนวทางการศึกษาและพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน มีการกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่น สังคมและคุณภาพชีวิต ด้านที่ 2

ภาคผนวก ฌ-1

รายชื่อผู้เข้าร่วมกิจกรรมศึกษาดูงาน

รายชื่อผู้เข้าร่วมศึกษาดูงาน
ณ การท่องเที่ยวโดยชุมชนห้วยแร้ง จังหวัดตราดและบ้านจำรุง จังหวัดระยอง
ระหว่างวันที่ 18– 21 ตุลาคม 2557

ลำดับ	รายชื่อ		กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน
1	นายธงชัย	แซ่โซ้ง	กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนดงสามหมื่น
2	นายเจริญชัย	เอกโอฬารสกุล	กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนดงสามหมื่น
3	นายเปา	อภิสันต์พลังกุล	กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนดงสามหมื่น
4	นายเฉลิม	พรั่งพงศ์สกุล	กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนดงสามหมื่น
5	นายบุญช่วย	พงศธรกรกุล	กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนดงสามหมื่น
6	นายมนตรี	แสงทรงตระกูล	กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนดงสามหมื่น
7	นางธิดา	แสงทรงตระกูล	กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนดงสามหมื่น
8	นายทวีวัฒน์	แซ่โซ้ง	กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนดงสามหมื่น
9	นายจีระพันธ์	โสภาพรรณราย	กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนดงสามหมื่น
10	นายสัตตบรรณ	เลาว้าง	กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านเสาแดง
11	นายอนุเดช	เมฆาภูมิธรรม	กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านเสาแดง
12	นายธีรศักดิ์	หลักศิฬา	กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านเสาแดง
13	นายนคร	ร้อยเรียงทรัพย์	กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านวัดจันทร์
14	นางวัชรินทร์	คีรีชัยพฤกษา	กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านวัดจันทร์
15	นางหน่ออิโส	กงมะลิ	กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านวัดจันทร์
16	นางฉวีวรรณ	กงมะลิ	กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านวัดจันทร์
17	นางอรทัย	วาณิชวิโรจน์	กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านวัดจันทร์
18	นายสีเงิน	ตะแก	กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านวัดจันทร์
19	นายขยัน	รัตนอารยธรรม	กลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเหล่อชอ
20	นายฤทธิศักดิ์	ศรวันเพ็ญ	กลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเหล่อชอ
21	นายศุภกิจ	จ่าโย	กลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเหล่อชอ
22	นายพุฒิชัย	วิทยารุ่งเรือง	กลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเหล่อชอ

ภาคผนวก ฌ-2

ภาพสื่อประกอบการบรรยาย การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ

สื่อประกอบการบรรยาย การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ
เรื่อง การเป็นเจ้าบ้านที่ดี

เจ้าบ้านที่ดี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดวงพร อ่อนหวาน
แผนงานวิจัยการสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนบนพื้นที่สูง
โดยใช้การท่องเที่ยวโดยชุมชน
กรณีศึกษาอำเภอกัลยาณิวัฒนา จ.เชียงใหม่ (ระยะที่ 2)

เจ้าบ้าน หมายถึง บุคคลผู้เป็นเจ้าของบ้านเรือน

ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว “เจ้าบ้าน” หมายถึง เจ้าของบ้าน พ่อค้า แม่ค้า นักเรียน และประชาชนผู้ประกอบอาชีพใดๆ ที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวนั้นๆ

ปัจจัยสำคัญของการเป็นเจ้าบ้านที่ดี

1. บุคลิกภาพ (Personality) เจ้าบ้านไม่จำเป็นต้องมีหน้าตาสวยงาม แต่ต้องดูแลหน้าตา เสื้อผ้าให้สะอาด มีกิริยาสุภาพ มีความเชื่อมั่นในตนเอง และน่าเชื่อถือ

ปัจจัยสำคัญของการเป็นเจ้าบ้านที่ดี

2. ความรู้ (Knowledge) เจ้าบ้านควรมีความรอบรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นและเรื่องราวเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมในพื้นที่ของตน

ปัจจัยสำคัญของการเป็นเจ้าบ้านที่ดี(ต่อ)

3. ทักษะ (Skills) มีความชำนาญหรือประสบการณ์ในอาชีพหรือการให้บริการ ซึ่งจะช่วยให้เจ้าบ้านมีความเชื่อมั่นสูงขึ้น

ปัจจัยสำคัญของการเป็นเจ้าบ้านที่ดี(ต่อ)

4. ทัศนคติ (Attitude) ต้องมีทัศนคติที่ดีในการเป็นเจ้าของบ้าน มองโลกในแง่ดี ตระหนักถึงความสำคัญของการเป็นเจ้าบ้านที่ดี

องค์ประกอบของการเป็นเจ้าบ้านที่ดี

เจ้าบ้าน

การบริการ

การบริการ หมายถึง การปฏิบัติต่อลูกค้า (ผู้มาเยือน หรือ แขก) อย่างเต็มใจ เพื่อให้เขาเกิดความพึงพอใจ และกลับมาใช้บริการอีก รวมถึง การต้อนรับ การอำนวยความสะดวก และการดูแลเอาใจใส่ต่อลูกค้าที่ผู้ให้บริการต้องกระทำอย่างเต็มใจ

คุณสมบัติของผู้ให้บริการที่ดี

1. เป็นผู้มีทัศนคติที่ดีและรักงานให้บริการ
2. มีความเต็มใจ ในการปฏิบัติตามหน้าที่และคำขอของลูกค้า
3. มีบุคลิกภาพดี ทั้งภายนอกและภายใน เช่น สุขภาพดี ยิ้มแย้มแจ่มใส เป็นต้น

คุณสมบัติของผู้ให้บริการที่ดี (ต่อ)

4. มีสติปัญญาและไหวพริบในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี
5. มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ ขยัน และกระตือรือร้นในการทำงาน

การเตรียมการให้บริการ

การเตรียมคนและการบริการในบ้าน

การเตรียมเพื่อนบ้าน และผู้ให้บริการอื่น ๆ ในชุมชน

1. การเตรียมคนและการบริการในบ้าน

1.1 เจ้าของบ้าน จะต้องพูดคุยกับคนในบ้านให้เป็นเจ้าของบ้านที่ดี มีความรู้ที่จะพูดคุยกับแขกที่มาพัก

1.2 เจ้าของบ้าน จะต้องมีการจัดแบ่งหน้าที่รับแขก อาทิ การจัดเตรียมที่พัก อาหาร การจัดเตรียมห้องสุขา การเป็นเพื่อนร่วมเดินทางพาเที่ยวในหมู่บ้าน เป็นต้น

1.3 เจ้าของบ้านต้องสังเกต เตือนคนในบ้านและเพื่อนบ้าน ให้รู้เวลาหรือความต้องการเป็นเวลาส่วนตัวของแขกผู้มาพักด้วย

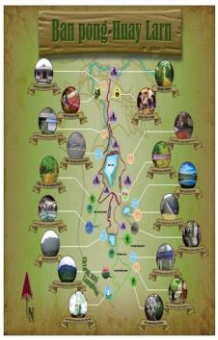
2. การเตรียมเพื่อนบ้าน และผู้ให้บริการอื่น ๆ ในชุมชน

2.1 เจ้าของบ้านจะต้องแจ้งหรือประสาน การมาพักให้ผู้นำหมู่บ้าน หรือคณะกรรมการหมู่บ้าน และเพื่อนบ้านทราบ เพื่อช่วยกันอำนวยความสะดวกและดูแลความปลอดภัยต่อกัน บางแห่งต้องแจ้งหน่วยงานที่ดูแลในพื้นที่ เช่น เจ้าหน้าที่ป่าไม้ที่ดูแลพื้นที่ เป็นต้น

2.2 เพื่อนบ้านผู้ให้บริการต่างๆ เช่น ผู้นำเที่ยวยานพาหนะ หรือให้เช่าสิ่งของอุปกรณ์ เช่น จักรยาน เป็นต้น จะต้องกำหนดราคาที่เหมาะสม เมื่อนักท่องเที่ยวเข้าไปติดต่อก็แจ้งในราคาเดียวกัน เพื่อให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน และมีใบเสร็จหรือใบสำคัญรับเงินเป็นหลักฐานการใช้บริการ

2.3 ผู้ให้บริการ ควรมีข้อมูลรูปแบบต่างๆ เพื่อบอกเส้นทางท่องเที่ยวในพื้นที่แจ้งให้นักท่องเที่ยวทราบล่วงหน้าก่อนให้บริการ จะเป็นเอกสารแผนที่ หรือหนังสือคู่มือนำเที่ยวในพื้นที่จะให้ยืม เช่า จำหน่าย หรือแจกฟรี ก็ได้

<u>บทบาทต่อการต้อนรับนักท่องเที่ยว ดังนี้</u>

1. รู้ข่าวสาร และข้อมูลต่าง ๆและข้อมูลทางการท่องเที่ยวที่ทันสมัย ทันเหตุการณ์

1.1 ข้อมูลเกี่ยวกับการเดินทาง ที่พัก ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก รู้เรื่องท้องถิ่นของเรา

1.2 เรื่องการติดต่อประสานงาน กรณีที่นักท่องเที่ยวได้รับอุบัติเหตุ เจ็บป่วย ฉุกเฉิน ต้องรู้แหล่งที่จะแจ้ง เพื่อขอความช่วยเหลือ เบอร์โทรศัพท์ฉุกเฉิน

1.3 รอบรู้ข่าวสารบ้านเมือง รู้เรื่องเบ็ดเตล็ดรอบตัวเรา ที่จะพูดคุยกับเขาได้

2. แนะนำและตักเตือนในสิ่งที่ควรปฏิบัติ และไม่ควรปฏิบัติ ข้อนี้ส่วนใหญ่ เป็นเรื่องวัฒนธรรม จารีตประเพณี ความเชื่อในท้องถิ่น เมื่อพบเห็นว่านักท่องเที่ยวทำผิดระเบียบจารีตประเพณี ต้องเข้าไปแนะนำว่าไม่ควรปฏิบัติ

3. รู้วิธีการปฐมพยาบาลเบื้องต้น กรณีที่มีเหตุฉุกเฉิน นักท่องเที่ยวได้รับการบาดเจ็บ อาจจำเป็นเป็นต้องให้การรักษาพยาบาลเบื้องต้น กรณีที่ถูกพืชและสัตว์ที่เป็นอันตราย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเดินป่าถูกแมลงสัตว์กัดต่อย การเล่นน้ำทะเลถูกพิษกะพรุนไฟ ปะการังไฟ

สื่อประกอบการบรรยาย การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ
เรื่อง องค์ประกอบสำคัญในการทำโปรแกรมการท่องเที่ยว

แนวคิดการออกแบบโปรแกรมท่องเที่ยว

- ***กิจกรรมสร้างการเรียนรู้โดยมีประสบการณ์ตรง***
  - การช่วยเป่าลมในกระบวนการตีมีด สร้างให้เข้าใจเรื่องเทคโนโลยีของชาวบ้านและความสำคัญของการตีมีดกับการผลิตของชุมชน
  - ได้เรียนรู้การตำข้าว
  - การทอผ้า อันเป็นวิถีชีวิตขั้นพื้นฐานในชีวิตประจำวันของชาวบ้าน
  - การเก็บผักจากไร่
  - การใช้สมุนไพรจากป่า ซึ่งวิถีเช่นนี้ไม่มีแล้วในเมือง

แนวคิดการออกแบบโปรแกรมท่องเที่ยว (ต่อ)

- ***ความหลากหลายของกิจกรรมสร้างความเพลิดเพลินและประทับใจ***
  - มีทั้งเดินเที่ยวรอบหมู่บ้าน
  - เดินไปไร่หมุนเวียน
  - เดินป่าศึกษาธรรมชาติและกล้วยไม้ มีเส้นทางไปและกลับคนละเส้นทาง
  - ชมวิวทิวทัศน์ และช่วงเวลาพิเศษ เช่นพระอาทิตย์ขึ้นและตก
  - นอนทั้งที่บ้านและตั้งเต็นท์กลางป่า

แนวคิดการออกแบบโปรแกรมท่องเที่ยว (ต่อ)

- ***เวทีการพูดคุย***
  - สร้างการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างเป็นธรรมชาติ ในบรรยากาศที่เป็นกันเอง ในวิถีการต้อนรับแบบคนท้องถิ่น
  - นักท่องเที่ยวมีโอกาสถามโดยตรงกับมัคคุเทศก์ชาวบ้าน
  - เวทีการแลกเปลี่ยนตอนกลางคืน

แนวคิดการออกแบบโปรแกรมท่องเที่ยว (ต่อ)

- ***ระยะเวลาที่เหมาะสม***
  - หากนักท่องเที่ยวได้ใช้ชีวิตอยู่ในหมู่บ้านอย่างน้อย **3** วัน ในโปรแกรมลักษณะนี้จะทำให้เข้าใจชาวบ้านมากขึ้น และมีการจัดการโดยชุมชนอย่างแท้จริง
  - หากถ้านักท่องเที่ยวมากับมัคคุเทศก์ในเมืองและพาขึ้นดอยปุยแล้วกลับภายในวันเดียวลักษณะนี้ชุมชนแทบไม่ได้อะไรเลย

แนวคิดการออกแบบโปรแกรมท่องเที่ยว (ต่อ)

- ***มีการกระจายบทบาทการทำงาน***
  - ในโปรแกรมท่องเที่ยวมีผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลายฝ่าย ได้แก่
    - มัคคุเทศก์ท้องถิ่น พาเดินเที่ยวรอบหมู่บ้าน และพาเดินป่า/ตั้งเต็นท์กลางป่า
    - วิทยากรชาวบ้าน ตัวแทนกล่าวต้อนรับ,ผู้รู้ด้านการตีมีด,ทอผ้า,สมุนไพร, เพาะเลี้ยงกล้วยไม้, เวทีพูดคุยตอนกลางคืน
    - เจ้าของบ้านพัก จัดการที่พักและอาหารได้
- ***ราคาที่เป็นธรรม***
  - ในโปรแกรมนี้ชุมชนสามารถใส่ราคา พร้อมชี้แจงอัตราค่าใช้จ่ายในแต่ละรายการได้

เนื้อหาในโปรแกรมท่องเที่ยว

1. ช่วงเวลาท่องเที่ยวและสถานที่ **(Duration & Place)** – เช่น จำนวนวัน วัน เวลา สื่อสถานที่
2. กิจกรรมท่องเที่ยว **(Time & Activity)**
   - **What** - จะพานักท่องเที่ยวไปทำอะไรบ้าง
   - **Where** - จะไปที่ไหนบ้าง
   - **When** – ไปเมื่อไหร่ แล้วจะไปไหนต่อ
   - **Why/How** – มีอะไรเด่น และนักท่องเที่ยวต้องทำอย่างไรบ้าง
3. การบริการอื่นๆ (หรือทางเลือกเสริม) **(Services)**
   - การเดินทางใช้ยานพาหนะอะไร
   - ที่พักเป็นแบบไหน
4. ข้อจำกัด/คำเตือน/คำแนะนำ/การเตรียมตัวของนักท่องเที่ยว **(Other information)**
5. ข้อมูลการติดต่อหน่วยท่องเที่ยว **(Contact)** – ติดต่อที่ใคร ชื่ออะไร ติดต่ออย่างไร
6. ราคาต่อท่าน (จำนวนคนต่อกรุ๊ป), การมัดจำ/ชำระเงิน – ราคา ส่วนลด ต้องชำระเงินอย่างไร ที่ไหน

สื่อประกอบการบรรยาย การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ
เรื่อง การคิดต้นทุนและการกำหนดราคา

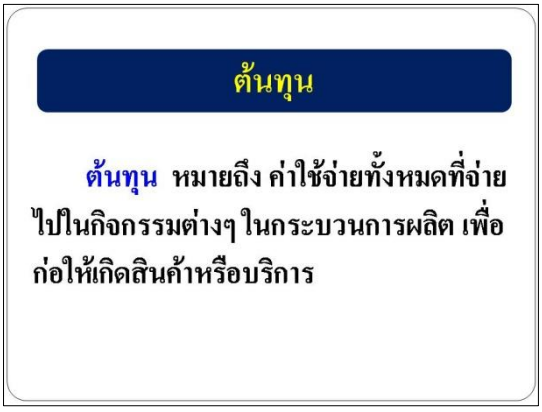

ราคาขาย

ราคาขาย หมายถึง จำนวนเงินที่ใช้ในการแลกเปลี่ยนให้ได้มาซึ่งสินค้าหรือบริการ

วัตถุประสงค์ในการกำหนดราคา

ปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดราคา

ต้องรู้ 3 เรื่อง ให้กระจ่าง

ต้นทุนรวม	→	มีกำไร
ราคาที่ลูกค้ายินดีจ่าย	→	ดึงดูดใจ
ราคาของคู่แข่งขัน	→	แข่งขันได้

วิธีการขั้นพื้นฐานในการกำหนดราคา

1. ยึดต้นทุนเป็นเกณฑ์
2. ยึดความต้องการของตลาดเป็นเกณฑ์
3. ยึดการแข่งขันเป็นเกณฑ์

วิธีการกำหนดราคาโดยยึดต้นทุนเป็นเกณฑ์

- ตั้งราคาโดยคิดต้นทุนบวกกำไร

ราคาต่อหน่วย = ต้นทุนรวม + กำไรที่ต้องการ

กิจกรรมฝึกปฏิบัติของกลุ่มท่องเที่ยวแยกตามกลุ่ม 4 กลุ่ม

กลุ่มท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนหมู่บ้านสมมติ

โปรแกรมท่องเที่ยว 2 วัน 1 คืน

วันแรก

13.00 น. เดินทางถึงสถานที่นัดหมายในชุมชน
13.30 น. กล่าวต้อนรับ แนะนำชุมชน และโปรแกรมท่องเที่ยว
14.00 น. เดินชมหมู่บ้าน สัมผัสวิถีชีวิตความเป็นอยู่คนในชุมชน
17.00 น. กลับเข้าที่พักโฮมสเตย์ รับประทานอาหารเย็น และพักผ่อนตามอัธยาศัย

โปรแกรมท่องเที่ยว 2 วัน 1 คืน

วันที่สอง

07.30 น. รับประทานอาหารเช้า
09.00 น. เดินชมป่าต้นน้ำศึกษาธรรมชาติที่มีความอุดมสมบูรณ์ตลอดสองข้างทาง ชมความสวยงามและเล่นน้ำตก
12.00 น. รับประทานอาหารที่เตรียมโดยชุมชน
13.00 น. เดินทางกลับที่พัก
14.30 น. จัดสัมภาระเตรียมเดินทางกลับ
15.00 น. กล่าวอำลา เดินทางกลับโดยสวัสดิภาพ

กิจกรรมกลุ่ม

- จากโปรแกรมท่องเที่ยวหมู่บ้านสมมติ 2 วัน 1 คืน
- ให้สมาชิกในกลุ่มช่วยกันตั้งราคา โปรแกรมท่องเที่ยวหมู่บ้านสมมติ 2 วัน 1 คืน
- ออกมานำเสนอ

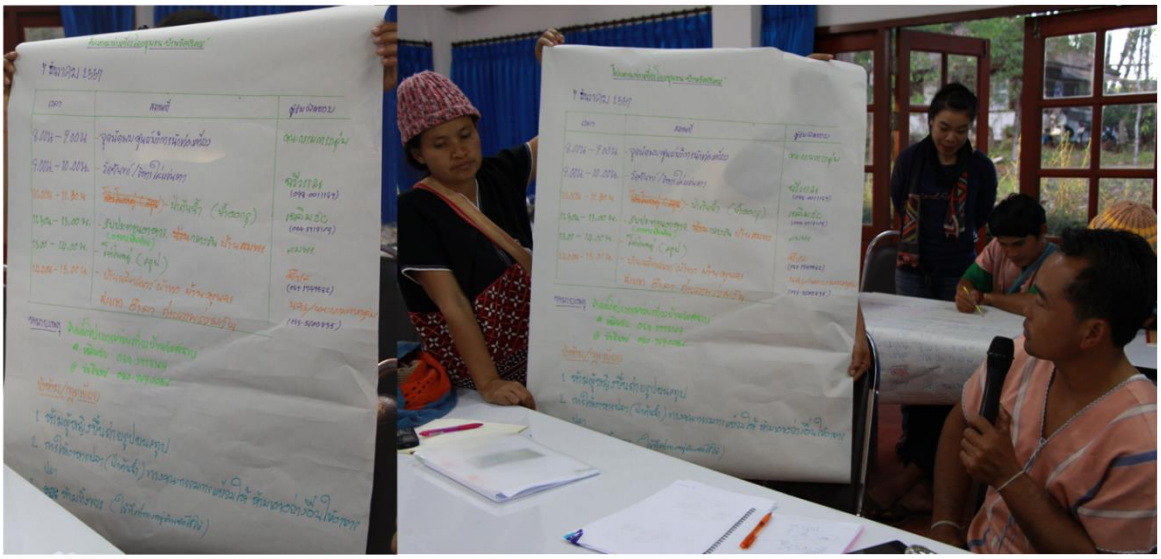
ภาคผนวก ฌ-3

ภาพกิจกรรมการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การคิดต้นทุนและการกำหนดราคา

กลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเหล่อชอ

กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านวัดจันทร์

กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนดงสามหมื่น

กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านเสาแดง

ภาคผนวก ฌ-4

ข้อพึงปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยว

ข้อพึงปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยว
กฎระเบียบกลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเหล่อชอ

1. ต้องให้ความเคารพ ไม่ลบหลู่ดูถูกกฎระเบียบประเพณี ความเชื่อของชุมชน
2. ต้องแต่งกายให้สุภาพมิดชิด เหมาะสมกับสภาพพื้นที่
3. ต้องช่วยกันดูแลรักษาและไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ สิ่งสาธารณประโยชน์ชุมชน
4. ต้องรักษาความสะอาดทิ้งขยะในที่ทิ้ง ทั้งในบริเวณหมู่บ้าน และสถานที่ท่องเที่ยวทั้งหมด
5. ห้ามนำสิ่งเสพติดทุกชนิดเข้ามาเสพ และจำหน่ายในชุมชน
6. ห้ามเล่นการพนันทุกชนิด ภายในบ้านพักโฮมสเตย์และชุมชน
7. ห้ามพกพาอาวุธเข้ามาภายในชุมชน
8. ห้ามก่อการทะเลาะวิวาทภายในชุมชน
9. ห้ามประพฤติผิดในทางชู้สาว และกระทำอนาจาร
10. ห้ามส่งเสียงดังรบกวนผู้อื่นในยามวิกาล หลังเวลา 22.00 นาฬิกา
11. การกระทำใดๆ ที่เป็นการรบกวนผู้อื่น และได้รับการตักเตือนจากเจ้าของบ้านหรือคณะกรรมการ แล้วยังมิได้มีการปรับปรุงแก้ไขเป็นสิทธิของเจ้าของพื้นที่ที่จะให้นักท่องเที่ยวออกจากพื้นที่ได้ โดยนักท่องเที่ยวไม่มีสิทธิในการเรียกร้องค่าใช้จ่ายที่จ่ายไปทุกกรณี
12. นักท่องเที่ยวที่เข้ามาพักอาศัยในพื้นที่ยินยอมปฏิบัติตามข้อพึงปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยวในทุกกรณี และหากมีความสงสัยกรุณาสอบถามและทำความเข้าใจกับคณะกรรมการหรือเจ้าของบ้านพักโฮมสเตย์เท่านั้น
13. นักท่องเที่ยวที่จะเข้าไปเที่ยวชมสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ ของชุมชนจะต้องติดต่อคณะกรรมการของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่นั้นก่อน เพื่อให้มีผู้นำเที่ยวท้องถิ่นติดตามไปด้วยทุกครั้ง
14. ห้ามเข้าบ้านที่มีการปักตาแหลว (ไม้ไผ่สานลักษณะทรงกลม) ไว้หน้าบ้าน เพราะแสดงว่าบ้านนั้นกำลังประกอบพิธีกรรมตามความเชื่ออยู่ ห้ามบุคคลภายนอกเข้าไปอย่างเด็ดขาด กรณีที่สงสัยให้สอบถามจากผู้นำเที่ยวหรือคณะกรรมการกลุ่ม
15. กรณีกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีทั้งผู้ชายและผู้หญิง จะต้องแยกบ้านกันนอน คือบ้านผู้ชาย บ้านผู้หญิง ส่วนกรณีนักท่องเที่ยวคู่สามีภรรยาที่แต่งงานแล้วหรืออยู่กินกันประสงค์จะนอนบ้านหลังเดียวกันก็ต้องแยกห้องนอนหรือแยกที่นอนกัน

สอบถามข้อมูล
นายฤทธิศักดิ์ ศรวันเพ็ญ ประธานกลุ่ม โทร. 093-150-8226
นายชัยรัตน์ ม่วงคีรีคราม ผู้ใหญ่บ้าน โทร. 085-653-8114

ข้อพึงปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยว
กฎระเบียบกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านวัดจันทร์

1. ต้องให้ความเคารพ ไม่ลบหลู่ดูถูกกฎระเบียบประเพณี ความเชื่อของชุมชน
2. ต้องแต่งกายให้สุภาพมิดชิด เหมาะสมกับสภาพพื้นที่
3. ต้องช่วยกันดูแลรักษาและไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ สิ่งสาธารณประโยชน์ชุมชน
4. ต้องรักษาความสะอาดทิ้งขยะในที่ทิ้ง ทั้งในบริเวณหมู่บ้าน และสถานที่ท่องเที่ยวทั้งหมด
5. ห้ามนำสิ่งเสพติดทุกชนิดเข้ามาเสพ และจำหน่ายในชุมชน
6. ห้ามเล่นการพนันทุกชนิด ภายในบ้านพักโฮมสเตย์และชุมชน
7. ห้ามพกพาอาวุธเข้ามาภายในชุมชน
8. ห้ามก่อการทะเลาะวิวาทภายในชุมชน
9. ห้ามประพฤติผิดในทางชู้สาว และกระทำอนาจาร
10. ห้ามส่งเสียงดังรบกวนผู้อื่นในยามวิกาล หลังเวลา 22.00 นาฬิกา
11. การกระทำใดๆ ที่เป็นการรบกวนผู้อื่น และได้รับการตักเตือนจากเจ้าของบ้านหรือคณะกรรมการ แล้วยังมิได้มีการปรับปรุงแก้ไขเป็นสิทธิของเจ้าของพื้นที่ที่จะให้นักท่องเที่ยวออกจากพื้นที่ได้ โดยนักท่องเที่ยวไม่มีสิทธิในการเรียกร้องค่าใช้จ่ายที่จ่ายไปทุกกรณี
12. นักท่องเที่ยวที่เข้ามาพักอาศัยในพื้นที่ยินยอมปฏิบัติตามข้อพึงปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยวในทุกกรณี และหากมีความสงสัยกรุณาสอบถามและทำความเข้าใจกับคณะกรรมการหรือเจ้าของบ้านพักโฮมสเตย์เท่านั้น
13. นักท่องเที่ยวที่จะเข้าไปเที่ยวชมสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ ของชุมชนจะต้องติดต่อคณะกรรมการของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่นั้นก่อน เพื่อให้มีผู้นำเที่ยวท้องถิ่นติดตามไปด้วยทุกครั้ง
14. ห้ามเข้าบ้านที่มีการปักตาแหลว (ไม้ไผ่สานลักษณะทรงกลม) ไว้หน้าบ้าน เพราะแสดงว่าบ้านนั้นกำลังประกอบพิธีกรรมตามความเชื่ออยู่ ห้ามบุคคลภายนอกเข้าไปอย่างเด็ดขาด กรณีที่สงสัยให้สอบถามจากผู้นำเที่ยวหรือคณะกรรมการกลุ่ม
15. กรณีกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีทั้งผู้ชายและผู้หญิง จะต้องแยกบ้านกันนอน คือบ้านผู้ชาย บ้านผู้หญิง ส่วนกรณีนักท่องเที่ยวคู่สามีภรรยาที่แต่งงานแล้วหรืออยู่กินกันประสงค์จะนอนบ้านหลังเดียวกันก็ต้องแยกห้องนอนหรือแยกที่นอนกัน

สอบถามข้อมูล

นายเฉลิยชัย พิริยะวรคุณ ผู้ใหญ่บ้านและประธานกลุ่ม โทร. 084-371-8169
นางฉวีวรรณ กงมะลิ ผู้ช่วยเหรัญญิก โทร. 098-001-1187

ข้อพึงปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยว
กฎระเบียบกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนดงสามหมื่น

1. ต้องให้ความเคารพ ไม่ลบหลู่ดูถูกกฎระเบียบประเพณี ความเชื่อของชุมชน
2. ต้องแต่งกายให้สุภาพมิดชิด เหมาะสมกับสภาพพื้นที่
3. ต้องช่วยกันดูแลรักษาและไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ สิ่งสาธารณประโยชน์ชุมชน
4. ต้องรักษาความสะอาดทิ้งขยะในที่ทิ้ง ทั้งในบริเวณหมู่บ้าน และสถานที่ท่องเที่ยวทั้งหมด
5. ห้ามนำสิ่งเสพติดทุกชนิดเข้ามาเสพ และจำหน่ายในชุมชน
6. ห้ามเล่นการพนันทุกชนิด ภายในบ้านพักโฮมสเตย์และชุมชน
7. ห้ามพกพาอาวุธเข้ามาภายในชุมชน
8. ห้ามก่อการทะเลาะวิวาทภายในชุมชน
9. ห้ามประพฤติผิดในทางชู้สาว และกระทำอนาจาร
10. ห้ามส่งเสียงดังรบกวนผู้อื่นในยามวิกาล หลังเวลา 22.00 นาฬิกา
11. การกระทำใดๆ ที่เป็นการรบกวนผู้อื่น และได้รับการตักเตือนจากเจ้าของบ้านหรือคณะกรรมการ แล้วยังมิได้มีการปรับปรุงแก้ไขเป็นสิทธิของเจ้าของพื้นที่ที่จะให้นักท่องเที่ยวออกจากพื้นที่ได้ โดยนักท่องเที่ยวไม่มีสิทธิในการเรียกร้องค่าใช้จ่ายที่จ่ายไปทุกกรณี
12. นักท่องเที่ยวที่เข้ามาพักอาศัยในพื้นที่ยินยอมปฏิบัติตามข้อพึงปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยวในทุกกรณี และหากมีความสงสัยกรุณาสอบถามและทำความเข้าใจกับคณะกรรมการหรือเจ้าของบ้านพักโฮมสเตย์เท่านั้น
13. นักท่องเที่ยวที่จะเข้าไปเที่ยวชมสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ ของชุมชนจะต้องติดต่อคณะกรรมการของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่นั้นก่อน เพื่อให้มีผู้นำเที่ยวท้องถิ่นติดตามไปด้วยทุกครั้ง
14. ห้ามเข้าบ้านที่มีการปักตาแหลว (ไม้ไผ่สานลักษณะทรงกลม) ไว้หน้าบ้าน เพราะแสดงว่าบ้านนั้นกำลังประกอบพิธีกรรมตามความเชื่ออยู่ ห้ามบุคคลภายนอกเข้าไปอย่างเด็ดขาด กรณีที่สงสัยให้สอบถามจากผู้นำเที่ยวหรือคณะกรรมการกลุ่ม
15. กรณีกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีทั้งผู้ชายและผู้หญิง จะต้องแยกบ้านกันนอน คือบ้านผู้ชาย บ้านผู้หญิง ส่วนกรณีนักท่องเที่ยวคู่สามีภรรยาที่แต่งงานแล้วหรืออยู่กินกันประสงค์จะนอนบ้านหลังเดียวกันก็ต้องแยกห้องนอนหรือแยกที่นอนกัน

สอบถามข้อมูล

นายธงชัย แซ่โซ้ง ประธานกลุ่ม โทร. 088-423-1107

นายสิทธิชาติ แสงทรงตระกูล ผู้ใหญ่บ้าน โทร. 089-266-8139

ข้อพึงปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยว
กฎระเบียบกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านเสาแดง

1. ต้องให้ความเคารพ ไม่ลบหลู่ดูถูกกฎระเบียบประเพณี ความเชื่อของชุมชน
2. ต้องแต่งกายให้สุภาพมิดชิด เหมาะสมกับสภาพพื้นที่
3. ต้องช่วยกันดูแลรักษาและไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ สิ่งสาธารณประโยชน์ชุมชน
4. ต้องรักษาความสะอาดทิ้งขยะในที่ทิ้ง ทั้งในบริเวณหมู่บ้าน และสถานที่ท่องเที่ยวทั้งหมด
5. ห้ามนำสิ่งเสพติดทุกชนิดเข้ามาเสพ และจำหน่ายในชุมชน
6. ห้ามเล่นการพนันทุกชนิด ภายในบ้านพักโฮมสเตย์และชุมชน
7. ห้ามพกพาอาวุธเข้ามาภายในชุมชน
8. ห้ามก่อการทะเลาะวิวาทภายในชุมชน
9. ห้ามประพฤติผิดในทางชู้สาว และกระทำอนาจาร
10. ห้ามส่งเสียงดังรบกวนผู้อื่นในยามวิกาล หลังเวลา 22.00 นาฬิกา
11. การกระทำใดๆ ที่เป็นการรบกวนผู้อื่น และได้รับการตักเตือนจากเจ้าของบ้านหรือคณะกรรมการ แล้วยังมิได้มีการปรับปรุงแก้ไขเป็นสิทธิของเจ้าของพื้นที่ที่จะให้นักท่องเที่ยวออกจากพื้นที่ได้ โดยนักท่องเที่ยวไม่มีสิทธิในการเรียกร้องค่าใช้จ่ายที่จ่ายไปทุกกรณี
12. นักท่องเที่ยวที่เข้ามาพักอาศัยในพื้นที่ยินยอมปฏิบัติตามข้อพึงปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยวในทุกกรณี และหากมีความสงสัยกรุณาสอบถามและทำความเข้าใจกับคณะกรรมการหรือเจ้าของบ้านพักโฮมสเตย์เท่านั้น
13. นักท่องเที่ยวที่จะเข้าไปเที่ยวชมสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ ของชุมชนจะต้องติดต่อคณะกรรมการของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่นั้นก่อน เพื่อให้มีผู้นำเที่ยวท้องถิ่นติดตามไปด้วยทุกครั้ง
14. ห้ามเคาะฝาบ้าน ประตู หน้าต่าง ทั้งตอนกลางวันและตอนกลางคืน เพราะตามความเชื่อของชุมชนถือเป็นการเรียกสิ่งชั่วร้ายออกมาและจะทำให้เกิดเหตุกับเจ้าของบ้าน เช่น เจ็บป่วยเป็นต้น
15. ห้ามจับหิ้งบูชาในบ้าน
16. ห้ามจับเครื่องรางมีลักษณะเป็นไม้ไผ่สานแขวนหรือติดอยู่บนประตูทางเข้าไปภายในบ้าน
17. กรณีกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีทั้งผู้ชายและผู้หญิง จะต้องแยกบ้านกันนอน คือบ้านผู้ชาย บ้านผู้หญิง ส่วนกรณีนักท่องเที่ยวคู่สามีภรรยาที่แต่งงานแล้วหรืออยู่กินกันประสงค์จะนอนบ้านหลังเดียวกันก็ต้องแยกห้องนอนหรือแยกที่นอนกัน

สอบถามข้อมูล

นายจีระพันธ์ โสภาพรรณนาราย ประธานกลุ่ม โทร. 089-192-8945

นายระวี โชติอารยะพร ผู้ใหญ่บ้าน โทร. 087-187-6481

ภาคผนวก ฌ-5

โปรแกรมท่องเที่ยวท่องเที่ยวสัมผัสธรรมชาติเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชน
รอบ อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักศึกษาหลักสูตรMBA ภาคค่ำ
คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

โปรแกรม 4 วัน 3 คืน ท่องเที่ยวสัมผัสธรรมชาติเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชน
ณ อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่
วันที่ 11 –13 ธันวาคม 2557

วันที่ 11 ธันวาคม 2557

08.00 น. รถตู้จำนวน 7 คันรับที่สนามบินนานาชาติเชียงใหม่ เพื่อออกเดินทางสู่อำเภอน้องใหม่ล่าสุดที่ได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานชื่ออำเภอว่า“อำเภอกัลยาณิวัฒนา” เพื่อเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนากรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ พื้นที่ป่าสนผืนใหญ่ที่สุดของประเทศ

12.00 น. เดินทางถึงอำเภอกัลยาณิวัฒนา
รับประทานอาหารกลางวันร่วมกับกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านวัดจันทร์(มื้อที่1)

13.00 น. แบ่งกลุ่มร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านวัดจันทร์
- เยี่ยมชมสถูปโบราณ “โค่โพหลู่” สถานที่ทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญข้องบ้านวัดจันทร์
- เยี่ยมชมพระธาตุวัดจันทร์ วิหารใส่แว่นตา อุโบสถหลังใหม่ในวัดจันทร์
- เยี่ยมชมและเรียนรู้จักสานและการทอผ้าตามภูมิปัญญาชนเผ่าปกาเกอะญอ
- เยี่ยมชมสถูปโบราณ "โคว่กลอมอ" สถานที่ทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญของบ้านวัดจันทร์อีกแห่ง

17.30 น. รวมตัว ณ ศูนย์บริการนักท่องเที่ยวอำเภอกัลยาณิวัฒนา เพื่อแบ่งเข้าบ้านพักโฮมสเตย์

18.30 น. เข้าบ้านพักโฮมสเตย์กลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเหล่อชอ และกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านวัดจันทร์ รับประทานอาหารเย็น(มื้อที่2) แลกเปลี่ยนเรียนรู้วิถีชีวิตและพักผ่อน

วันที่ 12 ธันวาคม 2557

07.00 น. รับประทานอาหารเช้า ณ บ้านพักโฮมสเตย์(มื้อที่3)

08.00 น. พบกันที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงวัดจันทร์

08.30 น. เดินศึกษาเส้นทางประวัติศาสตร์ตามรอยพระยุคลบาท จากศูนย์พัฒนาโครงการหลวง – โรงเรียนสหมิตรวิทยา ชมต้นไทรประวัติศาสตร์ นำเสนอโดยตัวแทนชมรมยุวนำเที่ยวท้องถิ่นอำเภอกัลยาณิวัฒนา

10.30 น. แบ่งกลุ่มร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับกลุ่มอาชีพ ปราชญ์ท้องถิ่น
- เยี่ยมชมบ้านของศิลปินพื้นบ้านชนเผ่าปกาเกอะญอพะตีทองดี ชมการสาธิตกระบวนการผลิตกาแฟอินทรีย์ตั้งแต่ต้นน้ำจนถึงปลายน้ำ ทดลองชิมกาแฟอินทรีย์
รับประทานอาหารกลางวัน ร่วมกัน(มื้อที่4) เคล้าเสียงดนตรีเตหน่ากูเครื่องดนตรีท้องถิ่น พร้อมพูดคุยแลกเปลี่ยนแนวคิดการทำเกษตรอินทรีย์ตามวิถีดั้งเดิมกับพะตีทองดี

- เยี่ยมศูนย์เรียนรู้ชนเผ่าปกาเกอะญอ บ้านหนองเจ็ดหน่วย ชมการสาธิตวิถีชีวิตภูมิปัญญาของชนเผ่าปกาเกอะญอ และชมหัตถกรรมจากไม้สนลูกสนที่เป็นสินค้าของที่ระลึกของอำเภอกัลยาณิวัฒนารับประทานอาหารกลางวันร่วมกัน*(มื้อที่4)*
- เยี่ยมชมกิจกรรมกลุ่มคณะสตรีเขตมูเสคี ต้อนรับท่านด้วยอาหารว่างข้าวปุ๊กทอดเสริฟพร้อมชาร้อนๆ ที่เป็นผลิตภัณฑ์ของกลุ่มแม่บ้าน ชมการสาธิตและทดลองคั่วชา ชมและเลือกซื้อสินค้าหัตถกรรมของชนเผ่าปกาเกอะญอ และรับประทานอาหารกลางวันร่วมกัน *(มื้อที่4)*

17.30 น. ออกเดินทางไปเยี่ยมชมศูนย์ราชการอำเภอกัลยาณิวัฒนา

18.00 น. ออกเดินทางกลับไปศูนย์พัฒนาโครงการหลวงวัดจันทร์อีกครั้ง ร่วมรับประทานอาหารเย็น *(มื้อที่5)*พร้อมชมการแสดงท้องถิ่นของชนเผ่าปกาเกอะญอ

20.00 น. เข้าบ้านพักโฮมสเตย์กลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเหล่อชอ และกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านวัดจันทร์แลกเปลี่ยนเรียนรู้วิถีชีวิต และพักผ่อนตามอัธยาศัยเป็นคืนที่สอง

วันที่ 13 ธันวาคม 2557

07.00น. รับประทานอาหารเช้า*(มื้อที่6)* ณ บ้านพักโฮมสเตย์

08.30 น. แบ่งกลุ่มร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวของเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนอำเภอกัลยาณิวัฒนา

- ชมป่าต้นน้ำของบ้านวัดจันทร์ และอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ที่อนุรักษ์ปลาไว้จำนวนมาก
- เรียนรู้วิถีชีวิตในเดอะหว่าที่บ้านห้วยครก บ้านไม้ไผ่ ที่ยังคงวิถีปกาเกอะญอแห่งหนึ่งของอำเภอกัลยาณิวัฒนาทดลองชิมเมตอซูย่างอาหารว่างของชนเผ่าปกาเกอะญอ
- เยี่ยมชมศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนบ้านจันทร์

12.30 น. รับประทานอาหารกลางวันร่วมกันกับกลุ่มฯ ณ หอประชุมโรงเรียนบ้านจันทร์*(มื้อที่7)*

13.30น. เดินทางกลับอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

17.30น. เดินทางถึงอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่โดยสวัสดิภาพ

18.00 น. เข้าที่พัก ณ โรงแรมเชียงใหม่เกท

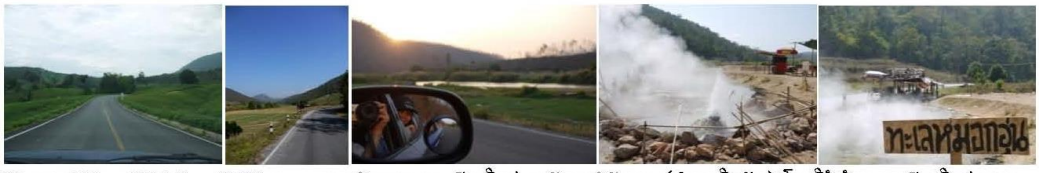
ภาคผนวก ฌ-6

โปรแกรมท่องเที่ยวท่องเที่ยวสัมผัสธรรมชาติเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชน
ส่งท้ายปีเก่า 2557 ต้อนรับปีใหม่ 2558

กำหนดการเดินทาง

คาราวานท่องเที่ยวสุขใจ @ อำเภอไนฝัน (อ.กัลยาณิวัฒนา, ดงสามหมื่น-เสาแดง-วัดลันทร์-เหล่อช่อ)

31 ธันวาคม 2557 - 3 มกราคม 2558 (4 วัน 3 คืน)

วันที่	เวลา	กำหนดการ
31 ธ.ค. 57	07.00 - 11.30 น.	ออกเดินทางจาก เชียงใหม่-อ.กัลยาณิวัฒนา (อำเภอไนฝัน) โดยใช้เส้นทาง เชียงใหม่-ปาย แวะน้ำพุร้อนแห่งใหม่ ที่เพิ่งปะทุขึ้นมาเมื่อเดือนสิงหาคม 2556 (แวะพักต้มไข่ 30 นาที)
	11.30 - 12.30 น.	รับประทานอาหารกลางวัน "ร้านแป้งหวาน"
	12.30 - 13.30 น.	ออกเดินทางไปบ้านเสาแดง
	13.30 - 16.30 น.	กล่าวต้อนรับโดยกลุ่มท่องเที่ยวบ้านเสาแดง และนำเข้าที่พักเพื่อเตรียมกางเต็นท์ ณ สถานีเกษตรเสาแดง (สามารถชมวิวทิวทัศน์และเก็บภาพบรรยากาศที่สวยงามโดยรอบ) พักผ่อนตามอัธยาศัย
	16.30 - 19.30 น.	รับประทานอาหารเย็นพร้อมสัมผัสการแสดงดนตรี "แคน" และการเต้น "กรอเคี้ยะ" รวมถึงทดลองชิมน้ำเมา (ทางเลือกนอกเหนือโปรแกรม) บ้านเสาแดงที่ขึ้นชื่อที่สุดใน อ.กัลยาณิวัฒนา
	19.30 - ..... น.	เดินทางกลับที่พัก (เต็นท์) นอนนับดาวบนลานหญ้า ณ สถานีเกษตรเสาแดง (หรือ BBQ Party ทางเลือกนอกเหนือโปรแกรม) ณ จุดกางเต็นท์ พักผ่อนตามอัธยาศัย
1 ม.ค. 58	05.00 - 07.00 น.	สัมผัสอากาศบริสุทธิ์ยามเช้าและทะเลหมอก ณ ลานหญ้าสถานีเกษตรเสาแดง
	08.00 - 09.00 น.	รับประทานอาหารเช้า ณ หมู่บ้านเสาแดง
	09.00 - 11.00 น.	เดินชมร่องรอยหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ยังคงเหลืออยู่เพียงชิ้นเดียวของหมู่บ้านและเรียนรู้เกี่ยวกับความเชื่อของดอยเทพเจ้า 3 แห่ง และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภาษาลีซูและสัมผัสวิถีชีวิตในหมู่บ้าน อำลาชุมชนและถ่ายรูปร่วมกัน (ใส่ชุดลีซูถ่ายภาพ ทางเลือกนอกเหนือโปรแกรม)

11.00 - 12.00 น. ออกเดินทางไปยังบ้านวัดจันทร์ (ชนเผ่าปกาเกอะญอ)

12.00 - 13.00 น. รับประทานอาหารกลางวัน ณ ศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยวอำเภอกัลยาณิวัฒนา

13.00 - 14.00 น. เยี่ยมชมและสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ณ วิหารวัดจันทร์ (วิหารใส่แว่น) หนึ่งเดียวในประเทศไทย

14.00 - 16.00 น. เดินทางไปทำบุญ ณ อ่างเก็บน้ำซึ่งอนุรักษ์พันธุ์ปลาและมีวิวทิวทัศน์ที่สวยงาม ป่าต้นน้ำที่มีวิถีความเชื่อและเป็นสถานที่เคารพบูชาของชนเผ่าปกาเกอะญอ

16.00 - 18.00 น. รอชมพระอาทิตย์ลับขอบฟ้า ณ โขว์โพหลู่ (สถูปโบราณ) จุดชมวิวหมู่บ้านวัดจันทร์ที่สวยงาม ซึ่งสันนิษฐานว่าเป็นเส้นทางเดินในสมัยพระนเรศวร

18.00 น. เข้าที่พักโฮมสเตย์ (ได้รับมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยปี 2557) พร้อมรับประทานอาหารเย็น พูดคุยแลกเปลี่ยนกับเจ้าของบ้านและพักผ่อนตามอัธยาศัย (เรียนรู้วิถีการทอผ้า ทางเลือกนอกเหนือโปรแกรม)

2 ม.ค. 58 06.00 - 08.00 น. เดินทางไปยังอ่างเก็บน้ำห้วยอ้อ รอชมไอหมอกที่ขึ้นเหนือผิวน้ำซึ่งอยู่เบื้องหน้าป่าสนที่สวยงาม รอเก็บภาพสวยๆ ไปฝากเพื่อนใน Social Network และชักภาพเมเปิ้ลหลากสี ณ ออป.

08.00 - 09.00 น. รับประทานอาหารเช้า ณ ออป. และอำลาชุมชน

9.00 – 13.00 น.	ออกเดินทางไปยังกลุ่มเหล่อชอ (ห้วยซ่อม-ดอยตุง-ห้วยครก ชนเผ่าปกาเกอะญอ) สัมผัสความหลากหลายของพืชพรรณธรรมชาติ ในเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติและน้ำตก "ตอละโปโก๊ะ" ณ บ้านห้วยซ่อม ที่ยังคงความอุดมสมบูรณ์และชุ่มชื้นตลอดทั้งปี (โปรดระวังทากกัดด้วยนะจ๊ะ) รับประทานอาหารกลางวันกลางธรรมชาติ และ "เมตอชู" (กล้วยไม้ยัดไส้ข้าวเหนียวปิ้ง) อาหารชนเผ่าปกาเกอะญอ
13.00 – 14.00 น.	เรียนรู้วิถีปกาเกอะญอ ณ "เด้อะหว่า" บ้านไม้เผ่าตามวิถีดั้งเดิม ที่กินอยู่และหลับนอน รวมถึงเครื่องมือเครื่องใช้ตามความเชื่อแบบดั้งเดิม ณ บ้านห้วยครก

14.00 – 15.00 น.	เดินทางไปยังบ้านดงสามหมื่น (ชนเผ่าม้ง)
15.00 – 17.00 น.	เรียนรู้และมีส่วนร่วมในวิถีการตำข้าวปุ๊กของชนเผ่าม้ง ชมวิถีการทอผ้าไยกันชงและปักผ้า
17.00 – 18.00 น.	เข้าที่พักเพื่อกางเต็นท์ และสัมผัสวิถีการเล่นลูกช่าง (แข่งตีลูกช่าง ทางเลือกนอกเหนือโปรแกรม)
18.00 – 20.00 น.	แบ่งกลุ่มรับประทานอาหารเย็น ณ บ้านชนเผ่าม้ง (หรือ BBQ Party บริเวณจุดกางเต็นท์ ทางเลือกนอกเหนือโปรแกรม)

3 ม.ค. 58	06.00 – 08.00 น.	ชมพระอาทิตย์ขึ้น ณ ไร่สตรอเบอรี่ และเก็บสตรอเบอรี่สดจากสวนเพื่อเป็นของฝาก (ทางเลือกนอกเหนือโปรแกรม)
	08.00 – 09.00 น.	รับประทานอาหารเช้า ณ บ้านสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยว (แบ่งกลุ่ม)
	09.00 – 14.00 น.	เดินศึกษาธรรมชาติในเส้นทางจุดชมวิวดอยดงสามหมื่น ณ ความสูง 1,500 เมตร จากระดับน้ำทะเล รอยต่อ 3 อำเภอ (สะเมิง-กัลยาณิวัฒนา-ปาย) รับประทานอาหารกลางวันในป่า และสัมผัสความสวยงามของดงพญาเสือโคร่ง ณ หน่วยจัดการต้นน้ำขุนแม่แฮ่ม
	14.00 – 15.00 น.	อำลาชุมชนและถ่ายภาพร่วมกัน (ใส่ชุดม้งถ่ายภาพ ทางเลือกนอกเหนือโปรแกรม)

15.00 -- 17.00 น. ออกเดินทางกลับ (เส้นทางสายสะเมิง--เชียงใหม่)

17.00 -- 18.00 น. แวะถ่ายภาพพระอาทิตย์ลับขอบฟ้า ณ จุดชมวิว บริเวณบ้านแม่ตะละ

18.00 -- 21.00 น. ออกเดินทางกลับถึงเชียงใหม่ โดยสวัสดิภาพ

ภาคผนวก ฌ-7

โปรแกรมท่องเที่ยวท่องเที่ยวสัมผัสธรรมชาติเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชน
ระหว่างวันที่ 9 - 11 เมษายน 2558

โปรแกรมท่องเที่ยว
สัมผัสธรรมชาติเรียนรู้วิถีชีวิตชนเผ่าปกาเกอะญอ ของอำเภอกัลยาณิวัฒนาจังหวัดเชียงใหม่
9 - 11 เมษายน 2558

วันที่ 9 เมษายน 2558

09.00 น. ออกเดินทางจากบ้านแม่กำปอง
12.00 น. แวะรับประทานอาหารเที่ยงร้านแป้นเกล็ด ระหว่างเส้นทางปาย-วัดจันทร์
16.00 น. ถึงกลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเหล่อชอ บ้านห้วยฮ่อม ตำบลบ้านจันทร์ อำเภอกัลยาณิวัฒนา
17.00 น. กรรมการและเจ้าบ้านโฮมสเตย์กล่าวต้อนรับ เดินชมหมู่บ้านห้วยฮ่อม
18.00 น. พักผ่อน ณ บ้านโฮมสเตย์ และรับประทานอาหารค่ำแบบท้องถิ่น
19.00 น. แลกเปลี่ยนวิถีวัฒนธรรมด้วยกิจกรรมในบ้านโฮมสเตย์
20.00 น. พักผ่อนตามอัธยาศัย

วันที่ 10 เมษายน 2558

07.00น. รับประทานอาหารเช้า ณ บ้านโฮมสเตย์
09.00 น. เดินป่าเส้นทางศึกษาธรรมชาติเรียนรู้วิถีชีวิตชนเผ่าปกาเกอะญอกับการอยู่กับป่า “บอเอ่ะโกล๊ะ”
10.30 น. ทำอาหารและรับประทานอาหารเที่ยงในป่า
12.30 น. ออกเดินทางกลับเข้าหมู่บ้านตามเส้นทางเดิม
14.00 น. ถึงหมู่บ้านห้วยฮ่อม กรรมการและเจ้าบ้านโฮมสเตย์ขอบคุณ กล่าวอำลา และถ่ายภาพร่วมกัน
14.30 น. ออกเดินทางสู่บ้านวัดจันทร์ ตำบลบ้านจันทร์
15.00 น. กรรมการกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านวัดจันทร์กล่าวต้อนรับ และนำชม วิหาร แว่นตาดำ เจดีย์วัดจันทร์ อุโบสถไม้สัก โคว์โพหลู่และจุดชมวิวหมู่บ้าน และป่าต้นน้ำ อ่างน้ำขนาดใหญ่ที่อนุรักษ์ปลาจำนวนมาก
17.30 น. เดินทางสู่ที่พักขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้(ออป.) รับประทานอาหารเย็นและพักผ่อนตามอัธยาศัยที่ ออป. (คนขับรถและอ๊อด อาหารเย็น อาหารเช้า และนอนพักค้างคืนบ้านพักโฮมสเตย์)

วันที่ 11 เมษายน 2558

07.00น. รับประทานอาหารเช้า ณ ออป.
08.00 น. ออกเดินทางกลับอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
12.00 น. ถึงเชียงใหม่โดยสวัสดิภาพ

ภาคผนวก ฌ-7

สื่อประกอบการบรรยาย เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้
เรื่อง การบริหารจัดการกลุ่ม

การท่องเที่ยวโดยชุมชน

(CBT)

เครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน

อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่

ตำแหน่งต่างๆ ในโครงสร้างกลุ่ม

1. ประธานกลุ่ม
2. รองประธานกลุ่ม
3. เลขานุการกลุ่ม
4. เหรัญญิกกลุ่ม
5. ประชาสัมพันธ์กลุ่ม
6. อื่นๆ ตามความเหมาะสมของกลุ่ม

ตำแหน่งต่างๆ ในกลุ่ม

1. ประธานกลุ่ม

ตำแหน่งต่างๆ ในกลุ่ม

2. รองประธานกลุ่ม

ตำแหน่งต่างๆ ในกลุ่ม

3. เลขานุการกลุ่ม

บทบาทหน้าที่

มีหน้าที่เป็นผู้ช่วยประธานกลุ่ม และรองประธานกลุ่ม โดยเฉพาะเรื่องการจัดเก็บเอกสารต่างๆ ให้เป็นหมวดหมู่ มีหน้าที่ในการออกเอกสารในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ และเป็นผู้บันทึกการประชุมเมื่อมีการประชุมกลุ่ม

ตำแหน่งต่างๆ ในกลุ่ม

4. เหรัญญิกกลุ่ม

ตำแหน่งต่างๆ ในกลุ่ม

5. ประชาสัมพันธ์กลุ่ม

ชุมชนเจ้าของบ้าน

2. กำหนดวัตถุประสงค์การทำท่องเที่ยว

กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านอีด่อนทร์

วัตถุประสงค์การจัดตั้งกลุ่ม

1. เพื่อฟื้นฟู อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
2. เพื่อฟื้นฟู อนุรักษ์วิถีชีวิต ประเพณีและวัฒนธรรม
3. เพื่อให้ชุมชนมีรายได้เสริมจากการท่องเที่ยว

ชุมชนเจ้าของบ้าน

2. กำหนดวัตถุประสงค์การทำท่องเที่ยว

กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนดงสามหมื่น

วัตถุประสงค์การจัดตั้งกลุ่ม

1. เพื่อพัฒนาศักยภาพของคนในชุมน
2. เพื่อฟื้นฟู อนุรักษ์วิถีชีวิต ประเพณีและวัฒนธรรม
3. เพื่อฟื้นฟู อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
4. เพื่อให้ชุมชนมีรายได้เสริมจากการท่องเที่ยว

ชุมชนเจ้าของบ้าน

2. กำหนดวัตถุประสงค์การทำท่องเที่ยว

กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านสลาแดง

วัตถุประสงค์การจัดตั้งกลุ่ม

1. เพื่อสร้างความสามัคคีของคนในชุมชน
2. เพื่อให้ชุมชนมีรายได้เสริมจากการท่องเที่ยว
3. เพื่อฟื้นฟู อนุรักษ์วิถีชีวิต ประเพณีและวัฒนธรรม
4. เพื่อฟื้นฟู อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

ชุมชนเจ้าของบ้าน

3. กำหนดกฎระเบียบ ของกลุ่ม และนักท่องเที่ยว

ตัวอย่าง กฎระเบียบการนำเที่ยวของผู้นำเที่ยวท้องถิ่น

1. งดเว้นการดื่มสุรา หรือเสพยาเสพติดในระหว่างปฏิบัติหน้าที่
2. ห้ามนำสิ่งเสพติดที่ผิดกฎหมายให้กับนักท่องเที่ยว
3. งดเว้นการแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมและพูดจาหยาบคายกับนักท่องเที่ยว
4. ต้องแต่งกายให้สุภาพเรียบร้อยในชุดประจำชนเผ่าระหว่างปฏิบัติหน้าที่
5. จะต้องผ่านการฝึกอบรมผู้นำเที่ยวท้องถิ่น หรือผ่านการรับรองของคณะกรรมการของกลุ่มฯ ก่อนจึงสามารถนำเที่ยวได้
6. จะต้องไม่เรียกร้องค่าตอบแทนเพิ่มเติมจากนักท่องเที่ยว นอกจากนักท่องเที่ยวจะให้เอง

ชุมชนเจ้าของบ้าน

4. การกำหนดราคากิจกรรมการท่องเที่ยวและการจัดสรรรายได้อย่างเป็นธรรม โปร่งใส

1. ค่าบ้านพักโฮมสเตย์ 150 บาท/คน/คืน

2. ค่าอาหาร 70 บาท/คน/มื้อ

3. ค่าผู้นำเที่ยว ท่องเที่ยวสัมผัสวิถีชีวิตชุมชน เยี่ยมชมบ้านปราชญ์/ครูภูมิปัญญา และกลุ่มอาชีพ

- กลุ่มนักท่องเที่ยว 1 - 10 คน กลุ่มละ 300 บาท/วัน
- มากกว่า 10 คน จ่ายเพิ่มคนละ 50 บาท/วัน

**** รายได้ทุกส่วนหักเข้ากองทุนกลุ่มท่องเที่ยว ....%****

ชุมชนเจ้าของบ้าน

4. จัดทำเอกสารต่างๆ ที่จำเป็นในการบริหารจัดการกลุ่ม

เช่น

- บันทึกการประชุม
- บันทึกรายรับ-รายจ่าย
- บันทึกทะเบียนสมาชิก
- บันทึกคิวผู้นำเที่ยว

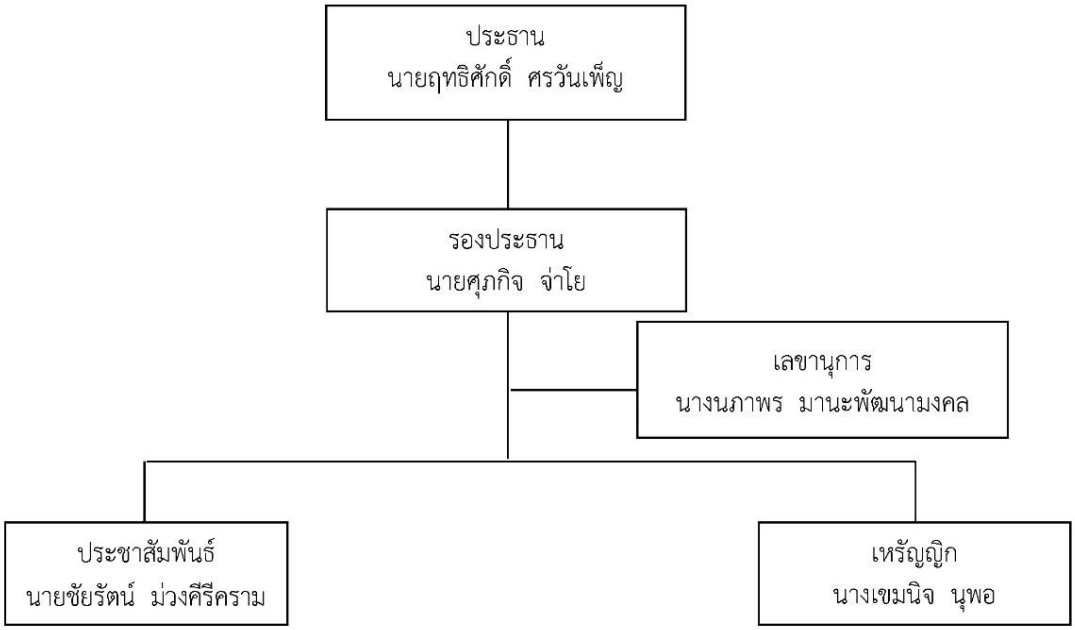
ภาคผนวก ฎ

หลักฐานหลังการพัฒนา ตามมาตรฐานด้านที่ 1 และด้านที่ 2

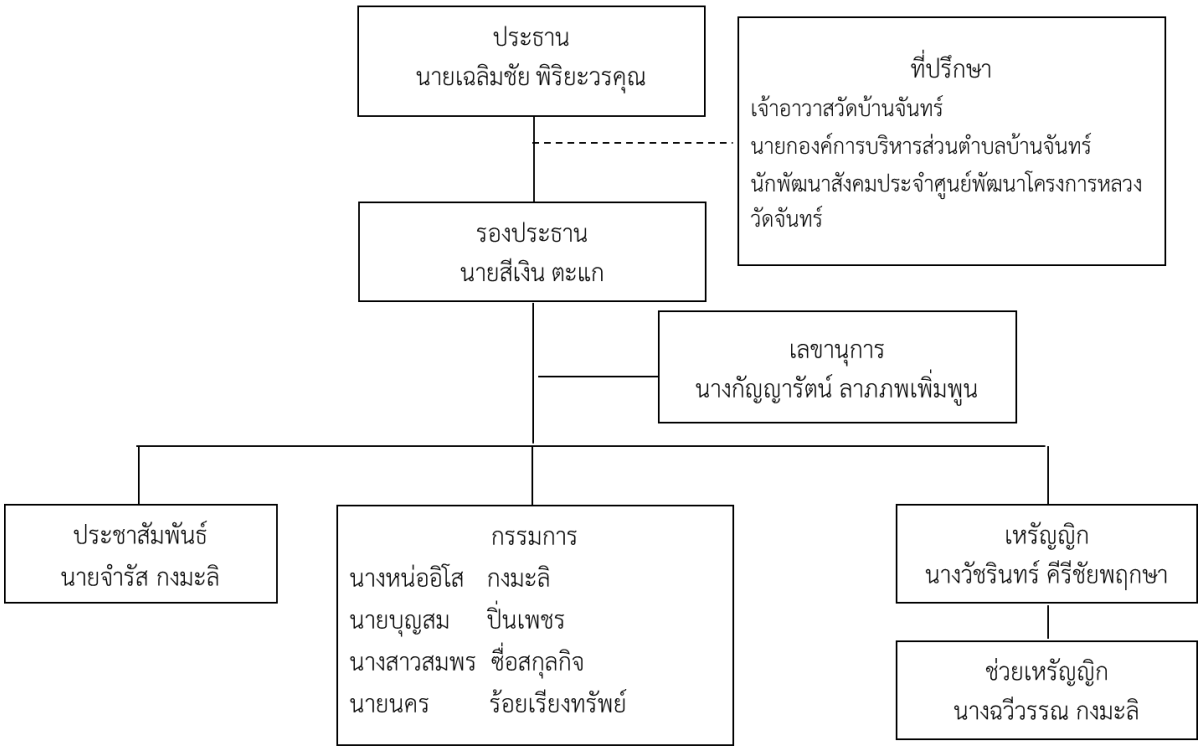
ภาคผนวก ฎ-1

โครงสร้างคณะกรรมการบริหารกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน 4 กลุ่มท่องเที่ยว

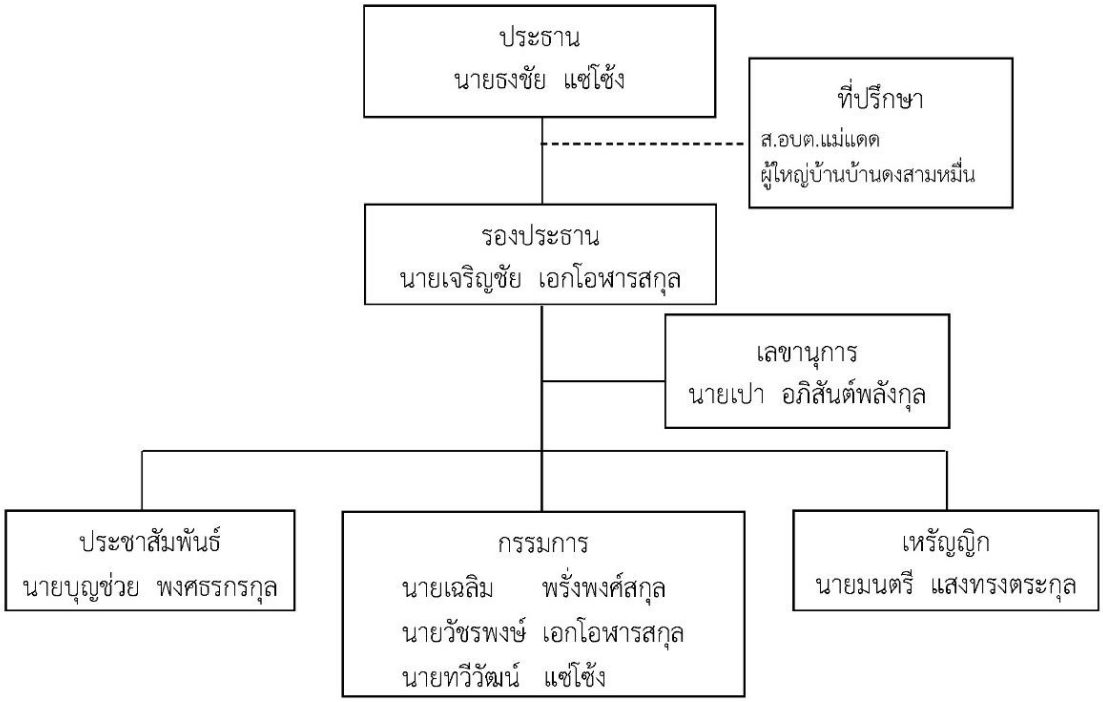
กลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเหล่อชอ

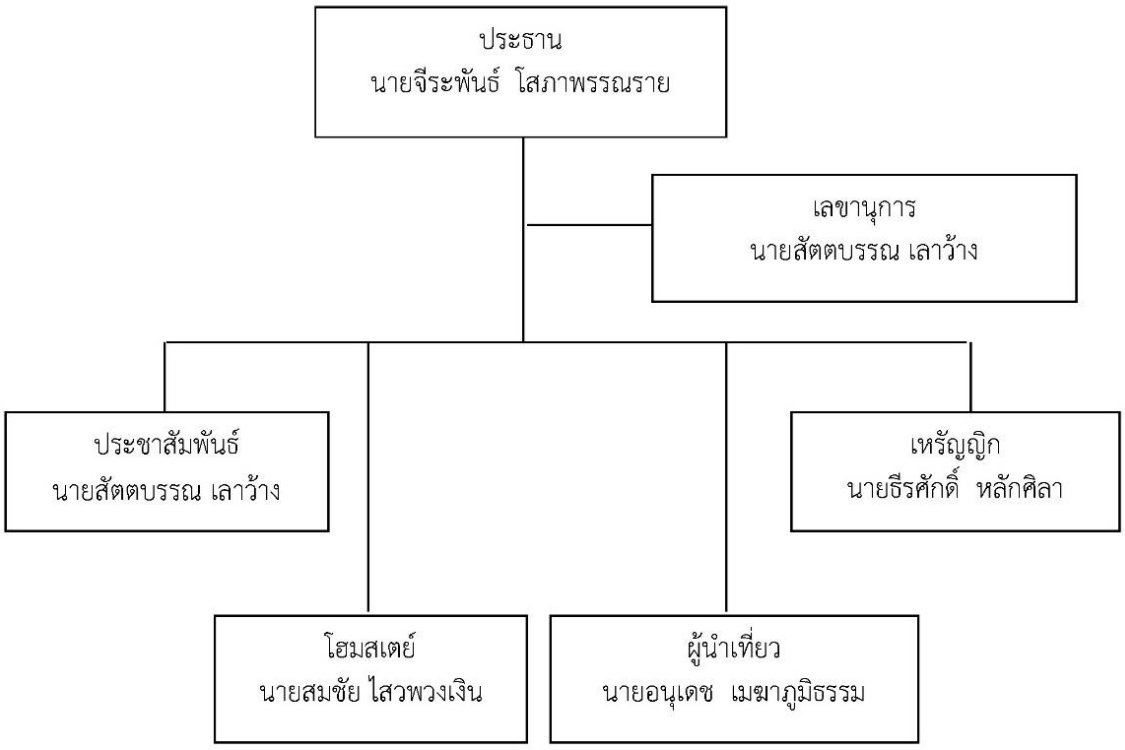

กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านวัดจันทร์

กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนดงสามหมื่น

กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านเสาแดง

ภาคผนวก ฎ-2

ปฏิทินช่วงเวลารับนักท่องเที่ยวและจำนวนนักท่องเที่ยวที่เหมาะสม

ปฏิทินช่วงเวลารับนักท่องเที่ยวและจำนวนนักท่องเที่ยวที่เหมาะสม

1. กลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเหล่อชอ

เดือน	**จำนวนนักท่องเที่ยวที่เหมาะสม**
ธันวาคม - พฤษภาคม และ สิงหาคม - ตุลาคม	รับนักท่องเที่ยวไม่เกิน 12 คน หากเดินทางไป-กลับ รับนักท่องเที่ยวได้ไม่เกิน 15 คน
พฤศจิกายน (เกี่ยวข้าว) มิถุนายน และ กรกฎาคม (ปลูกข้าว)	ไม่รับนักท่องเที่ยว

2. กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านวัดจันทร์

เดือน	**จำนวนนักท่องเที่ยวที่เหมาะสม**
ธันวาคม - พฤษภาคม และ สิงหาคม - ตุลาคม	รับนักท่องเที่ยวได้ไม่เกิน 20 คน
พฤศจิกายน (เกี่ยวข้าว) มิถุนายน และ กรกฎาคม (ปลูกข้าว)	ไม่รับนักท่องเที่ยว

3. กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนดงสามหมื่น

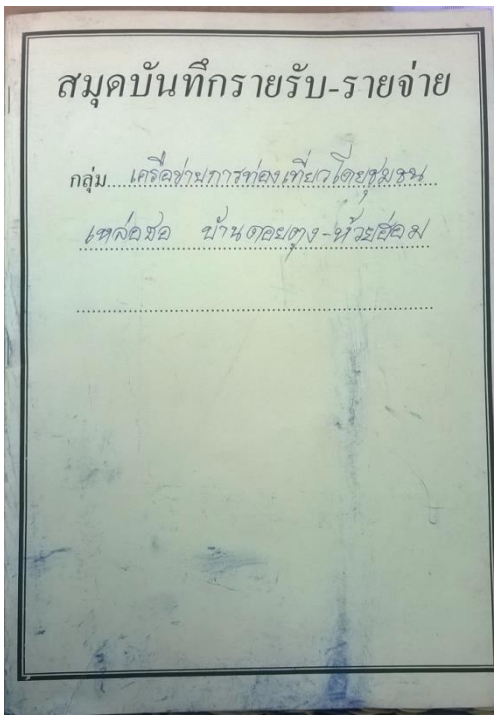
เดือน	**จำนวนนักท่องเที่ยวที่เหมาะสม**
เมษายน - มิถุนายนและ ตุลาคม -ธันวาคม	รับนักท่องเที่ยวไม่เกิน 12 คน หากเดินทางไป-กลับ รับนักท่องเที่ยวได้ไม่เกิน 20 คน
มกราคม-มีนาคม(ฤดูเก็บสตอเบอร์รี่)	รับนักท่องเที่ยวได้ 2 คนขึ้นไปแต่ไม่เกิน 10 คน
กรกฎาคม -กันยายน (ฤดูเพาะกล้าสตอเบอร์รี)	ไม่รับนักท่องเที่ยว

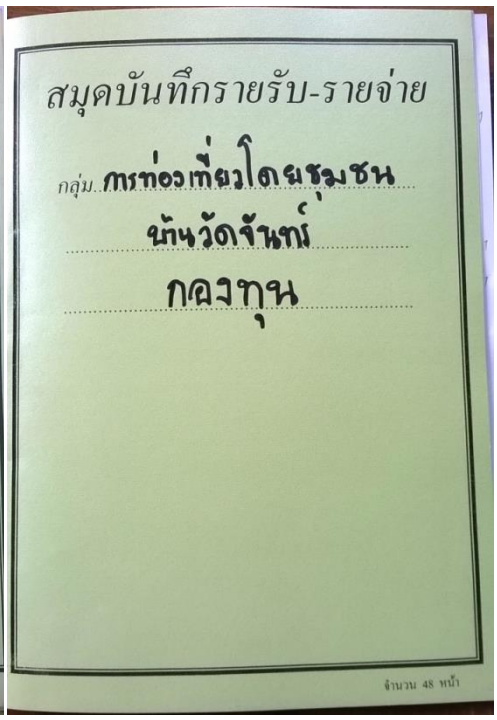
4. กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านเสาแดง

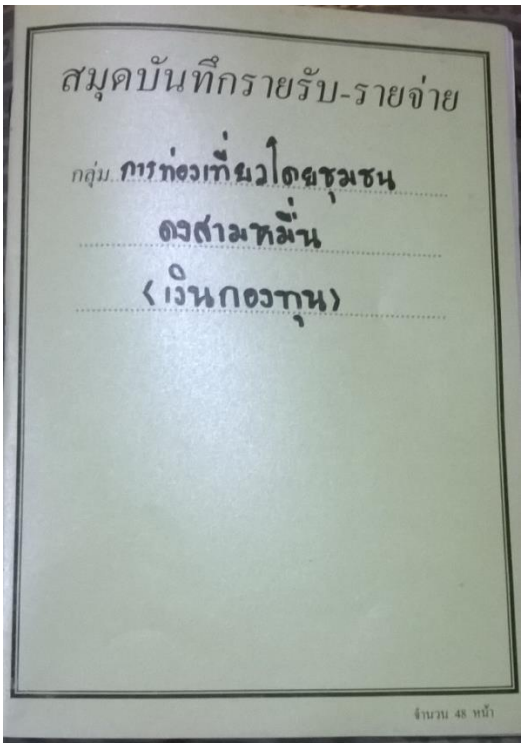
เดือน	**จำนวนนักท่องเที่ยวที่เหมาะสม**
มกราคม, มีนาคม – พฤษภาคม กรกฎาคม – สิงหาคม (ขึ้นดอยอิดาม่ะไม่ได้) ตุลาคม, ธันวาคม(รับได้ตั้งแต่กลางเดือน)	รับนักท่องเที่ยวได้ไม่เกิน 12 คน หากเดินทางไป-กลับ รับนักท่องเที่ยวได้ไม่เกิน 15 คน
กุมภาพันธ์ (กิจกรรมปีใหม่) มิถุนายน (ปลูกข้าว, ปลูกต้นไม้) กันยายน (ปลูกถั่วแดง) พฤศจิกายน (เกี่ยวข้าว)	ไม่รับนักท่องเที่ยว

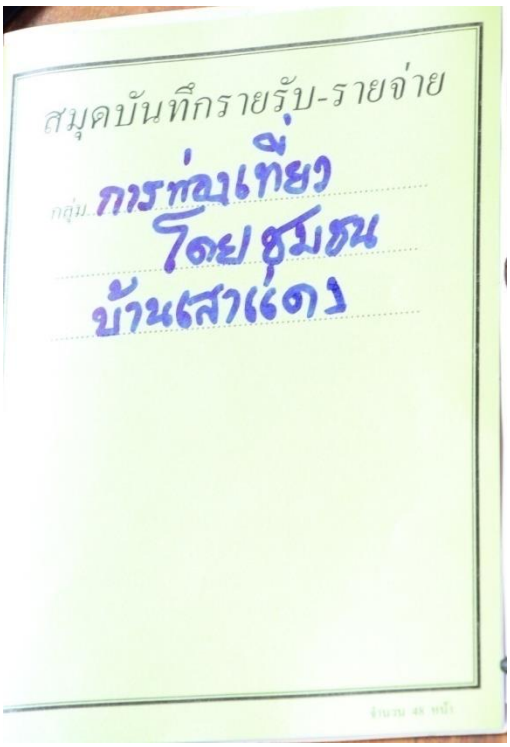
ภาคผนวก ฎ-3

สมุดบันทึกเงินกองทุนกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน 4 กลุ่ม

สมุดบันทึกรายรับ-รายจ่าย
กลุ่ม เครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน
เชลล์ชวน บ้านดอยเต่า-ห้วยฮ่องไฮ

สมุดบันทึกรายรับ-รายจ่าย
กลุ่ม การท่องเที่ยวโดยชุมชน
บ้านวัดจันทร์
กองทุน
จำนวน 48 หน้า

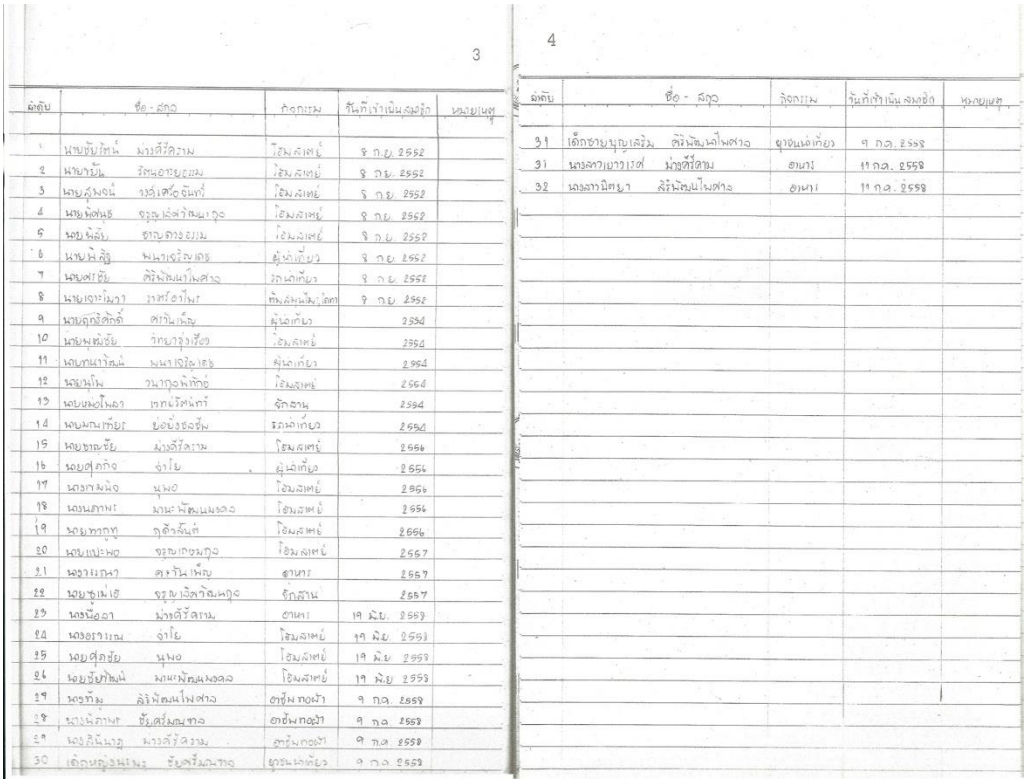

สมุดบันทึกรายรับ-รายจ่าย
กลุ่ม การท่องเที่ยวโดยชุมชน
ดงสามหมื่น
(เงินกองทุน)
จำนวน 48 หน้า

สมุดบันทึกรายรับ-รายจ่าย
กลุ่ม การท่องเที่ยว
โดยชุมชน
บ้านเสาเดียว

ภาคผนวก ฎ-4

สมุดบันทึกทะเบียนสมาชิกกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน 4 กลุ่ม

กลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเหล่าชอ

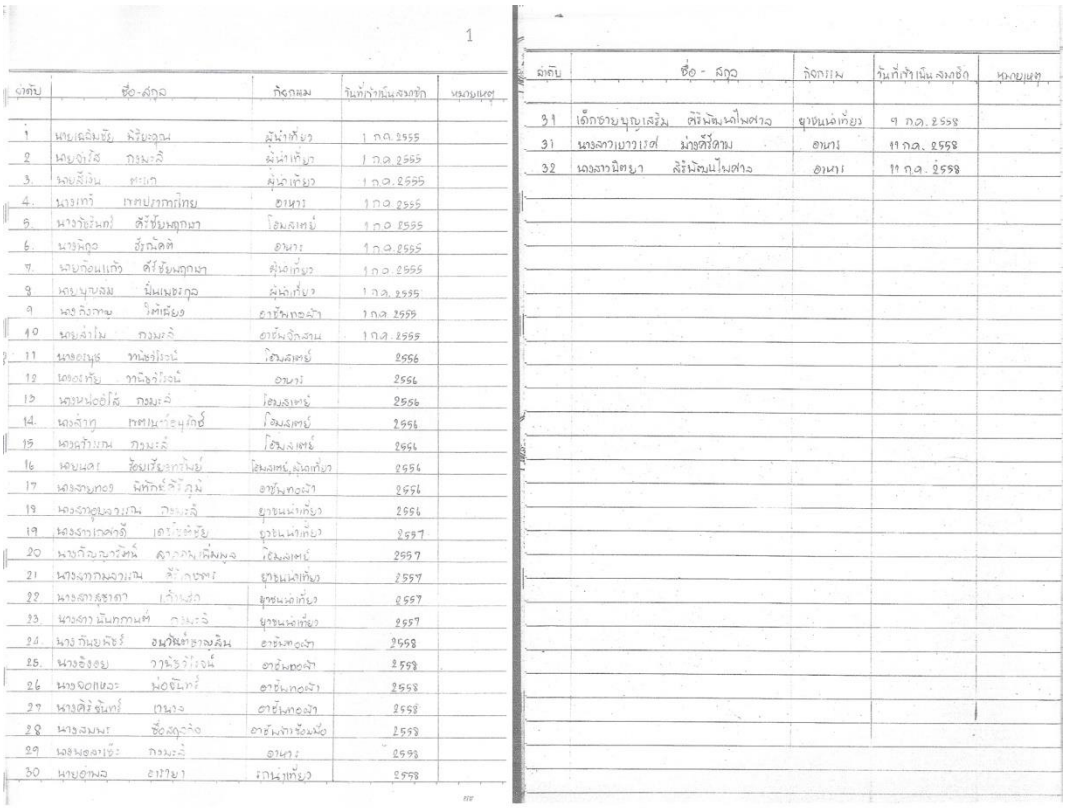
3

ลำดับ	ชื่อ - สกุล	กิจกรรม	วันที่เข้าเป็นสมาชิก	หมายเหตุ
1	นายชัยโรจน์ มั่งมีศิลาม	โฮมสเตย์	8 ก.ย. 2552	
2	นายชัยยันต์ รัตนอายุยืน	โฮมสเตย์	8 ก.ย. 2552	
3	นายสุพจน์ วงศ์เศรษฐนิพร์	โฮมสเตย์	8 ก.ย. 2552	
4	นายพิศนุ ธรรมเจริญพานิชกุล	โฮมสเตย์	8 ก.ย. 2552	
5	นายพิชัย ชาญสงครามรัมย์	โฮมสเตย์	8 ก.ย. 2552	
6	นายพิสิฐ พนาเจริญเดช	ผู้นำเที่ยว	8 ก.ย. 2552	
7	นายศรชัย ศิริพัฒนาโพศาล	ยานยนต์เที่ยว	8 ก.ย. 2552	
8	นายเฉลิมวา ภาหว้าโพน	ที่พักพร้อมอาหาร	8 ก.ย. 2552	
9	นายคุณิศักดิ์ ศรีโนนพิณ	ผู้นำเที่ยว	2554	
10	นายพงษ์ชัย ภาษาสุวรรณเรือง	โฮมสเตย์	2554	
11	นายทนงไชย พนาเจริญเดช	ผู้นำเที่ยว	2554	
12	นายบุโพ วนากุลพิทักษ์	โฮมสเตย์	2554	
13	นายหมอไพลา เทศโสพันธ์กา	จักสาน	2554	
14	นายณกพัทย์ ยอยังรอชื่น	รถนำเที่ยว	2554	
15	นายชาญชัย มั่งมีศิลาม	โฮมสเตย์	2556	
16	นายศุภกิจ จำโย	ผู้นำเที่ยว	2556	
17	นายเทพมงคล นุพอ	โฮมสเตย์	2556	
18	นายนภพร มานะพัฒนพงศ	โฮมสเตย์	2556	
19	นายทวกฤต กุดัวจันต์	โฮมสเตย์	2556	
20	นายแปะพอ จรุงเกษมกุล	โฮมสเตย์	2557	
21	นายวรกมา ศรีนันเพ็ญ	ยานยนต์	2557	
22	นายชูเมเฮ จรุงเจิดวัฒนกุล	จักสาน	2557	
23	นายนัดดา มั่งมีศิลาม	ยานยนต์	19 มิ.ย. 2558	
24	นายอาวุธ จำโย	โฮมสเตย์	19 มิ.ย. 2558	
25	นายศุภชัย นุพอ	โฮมสเตย์	19 มิ.ย. 2558	
26	นายชัยพัฒน์ มานะพัฒนพงศ	โฮมสเตย์	19 มิ.ย. 2558	
29	นายทัศน์ ศิริพัฒนาโพศาล	ยานยนต์เที่ยว	9 ก.ค. 2558	
28	นางนิภาพร ชัยสงครามรัมย์	ยานยนต์เที่ยว	9 ก.ค. 2558	
29	นางสินีนาฏ มั่งมีศิลาม	ยานยนต์เที่ยว	9 ก.ค. 2558	
30	เด็กหญิงนพเนตร ชัยสงครามรัมย์	ยานยนต์เที่ยว	9 ก.ค. 2558	

4

ลำดับ	ชื่อ - สกุล	กิจกรรม	วันที่เข้าเป็นสมาชิก	หมายเหตุ
31	เด็กชายบุญเสริม ศิริพัฒนาโพศาล	ยานยนต์เที่ยว	9 ก.ค. 2558	
31	นางสาวเยาวเรศ มั่งมีศิลาม	อาหาร	11 ก.ค. 2558	
32	นางสาวนิตยา ศิริพัฒนาโพศาล	อาหาร	11 ก.ค. 2558	

กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านวัดจันทร์

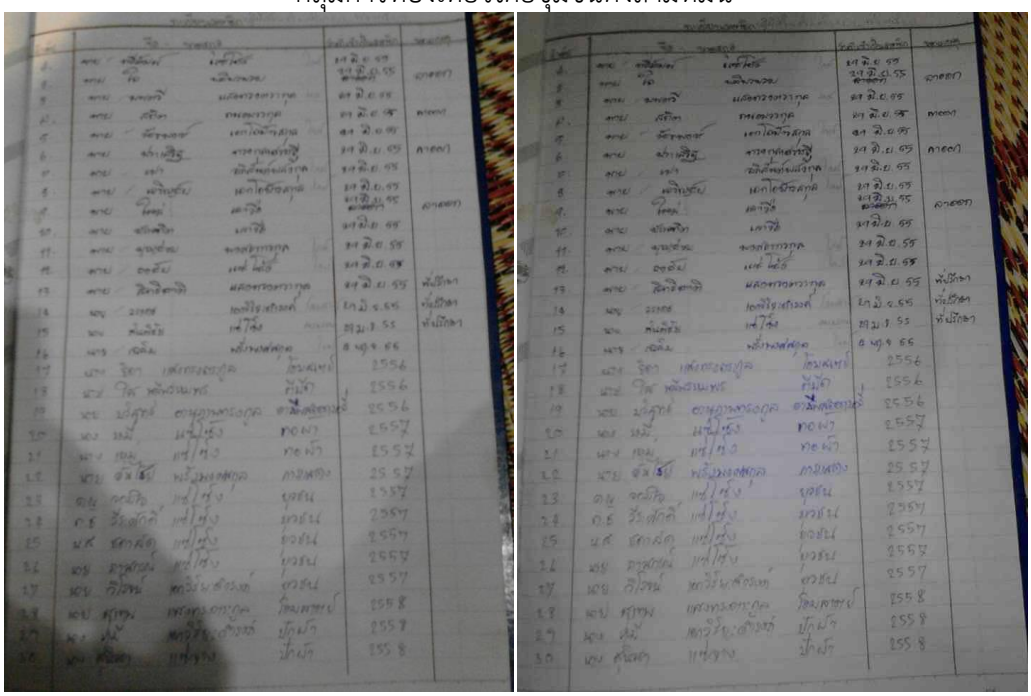

1

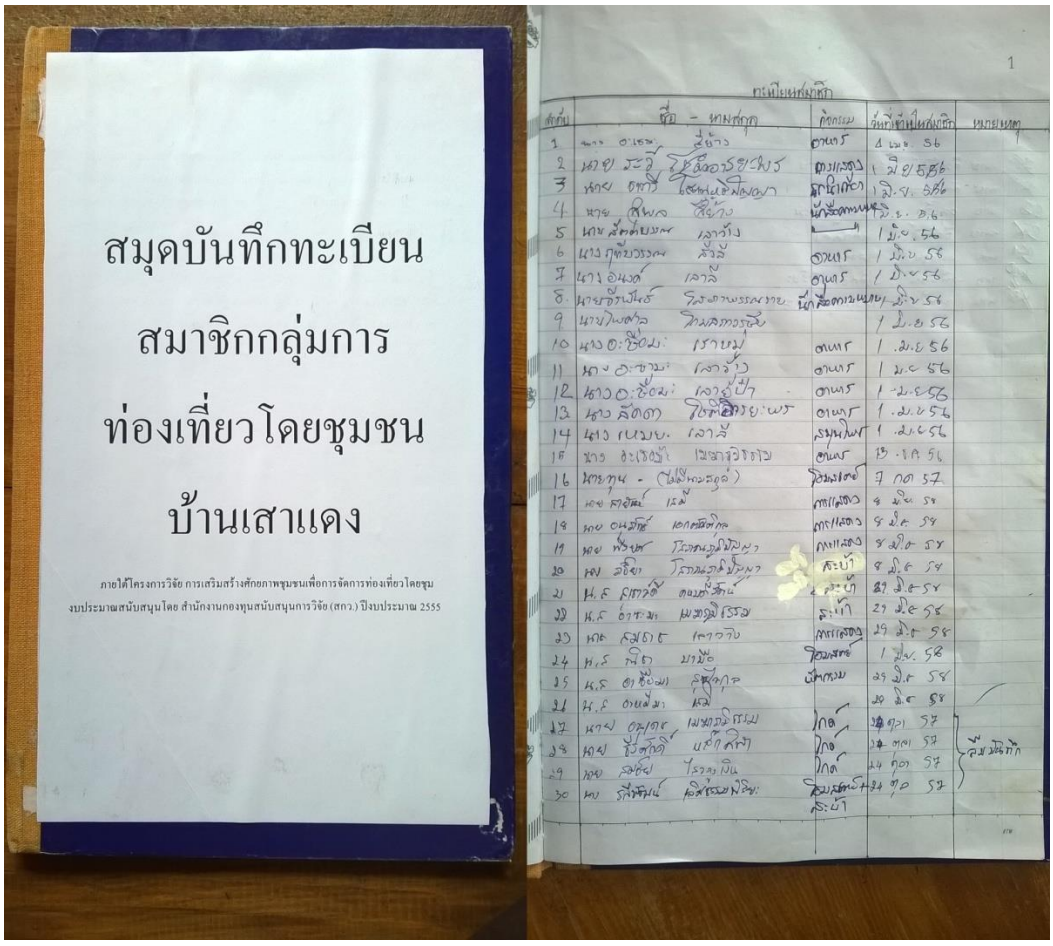
ลำดับ	ชื่อ-สกุล	กิจกรรม	วันที่เข้าเป็นสมาชิก	หมายเหตุ
1	นายเฉลิมชัย หวังยอกลาง	ผู้นำเที่ยว	1 ก.ค. 2555	
2	นายบุญใส กรมะลี	ผู้นำเที่ยว	1 ก.ค. 2555	
3	นายลือเงิน ตะเก	ผู้นำเที่ยว	1 ก.ค. 2555	
4	นางเทวี เทศปราการไทย	อาหาร	1 ก.ค. 2555	
5	นางพัชนี ศิริชัยพฤกษา	โฮมสเตย์	1 ก.ค. 2555	
6	นางพิกุล ชัยกิจศิริ	อาหาร	1 ก.ค. 2555	
7	นายอ่อนแก้ว ศิริชัยพฤกษา	ผู้นำเที่ยว	1 ก.ค. 2555	
8	นายบุญลม ปิ่นเมืองกุล	ผู้นำเที่ยว	1 ก.ค. 2555	
9	นางกิ่งกาญ ใจศิเมือง	อาชีพเกษตร	1 ก.ค. 2555	
10	นายสำโรง กรมะลี	อาชีพจักสาน	1 ก.ค. 2555	
11	นางอนุสร ทนิรัโรจน์	โฮมสเตย์	2556	
12	นายเหรียญ ทนิรัโรจน์	อาหาร	2556	
13	นายหนอยไส้ กรมะลี	โฮมสเตย์	2556	
14	นางสำรวย เทศโนนโพธิ์ชัย	โฮมสเตย์	2556	
15	นางสำเนียง กรมะลี	โฮมสเตย์	2556	
16	นายนเรศ ชัยเรืองกิจไพบูลย์	โฮมสเตย์, ผู้นำเที่ยว	2556	
17	นางจันทร์ เพ็ทอัจฉริยะกุล	อาชีพเกษตร	2556	
18	นางจันทร์เพ็ญ เอกมะลี	ยานยนต์เที่ยว	2556	
19	นางสาวเกตวลี เอกมะลี	ยานยนต์เที่ยว	2557	
20	นางกัญญาวีร์ พิมพ์พิมพ์	โฮมสเตย์	2557	
21	นางจุฑามณฑล สีดาเขตร์	ยานยนต์เที่ยว	2557	
22	นางสาสุธาสา เส้าแสง	ยานยนต์เที่ยว	2557	
23	นางสาวเมียกกานท์ กรมะลี	ยานยนต์เที่ยว	2557	
24	นางวันเพ็ญ อนุพันธ์สางลัน	อาชีพเกษตร	2558	
25	นางธิงธม ทนิรัโรจน์	อาชีพเกษตร	2558	
26	นางจอกแพง น่อยนิเทศ์	อาชีพเกษตร	2558	
27	นางศิริรัตน์ กานอง	อาชีพเกษตร	2558	
28	นางสมพร ชื่อสัตย์	อาชีพทำอาหาร	2558	
29	นายพรชัย กรมะลี	อาหาร	2558	
30	นายอำพล อาภัยยา	ยานยนต์เที่ยว	2558	

ลำดับ	ชื่อ - สกุล	กิจกรรม	วันที่เข้าเป็นสมาชิก	หมายเหตุ
31	เด็กชายบุญเสริม ศิริพัฒนาโพศาล	ยานยนต์เที่ยว	9 ก.ค. 2558	
31	นางสาวเยาวเรศ มั่งมีศิลาม	อาหาร	11 ก.ค. 2558	
32	นางสาวนิตยา ศิริพัฒนาโพศาล	อาหาร	11 ก.ค. 2558	

กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนดงสามหมื่น

กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านเสาแดง

ภาคผนวก ฎ-5

วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน 4 กลุ่ม ที่มีการปรับเพิ่ม

วัตถุประสงค์การรวมกลุ่มทำกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน

กลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเหล่อชอ

1.การแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิถีชีวิตและวัฒนธรรม

2.สร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน

3.ฟื้นฟูอนุรักษ์วัฒนธรรมวิถีชีวิต

4.อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

5.สร้างรายได้เสริม

กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านวัดจันทร์

1. เพื่อฟื้นฟู อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

2. เพื่อฟื้นฟู อนุรักษ์วิถีชีวิต ประเพณีและวัฒนธรรม

3.เพื่อให้ชุมชนมีรายได้เสริมจากการท่องเที่ยว

กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนดงสามหมื่น

1. เพื่อพัฒนาศักยภาพของคนในชุมน

2. เพื่อฟื้นฟู อนุรักษ์วิถีชีวิต ประเพณีและวัฒนธรรม

3. เพื่อฟื้นฟู อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

4. เพื่อให้ชุมชนมีรายได้เสริมจากการท่องเที่ยว

กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านเสาแดง

1. เพื่อสร้างความสามัคคีของคนในชุมชน

2. เพื่อให้ชุมชนมีรายได้เสริมจากการท่องเที่ยว

3. เพื่อฟื้นฟู อนุรักษ์วิถีชีวิต ประเพณีและวัฒนธรรม

4. เพื่อฟื้นฟู อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

ภาคผนวก ฎ-6

รายชื่อผู้ประสานงานกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน 4 กลุ่ม

กลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเหล่อชอ

นายฤทธิศักดิ์ ศรวันเพ็ญ โทร. 080-859-2978

นายชัยรัตน์ ม่วงคีรีคราม โทร. 085-653-8114

กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านวัดจันทร์

นางวัชรินทร์ คีรีชัยพฤกษา โทร. 080-769-0056

นางฉวีวรรณ กงมะลิ โทร. 098-001-1187

กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนดงสามหมื่น

นายธงชัย แซ่งโซ้ง โทร. 088-423-1107

กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านเสาแดง

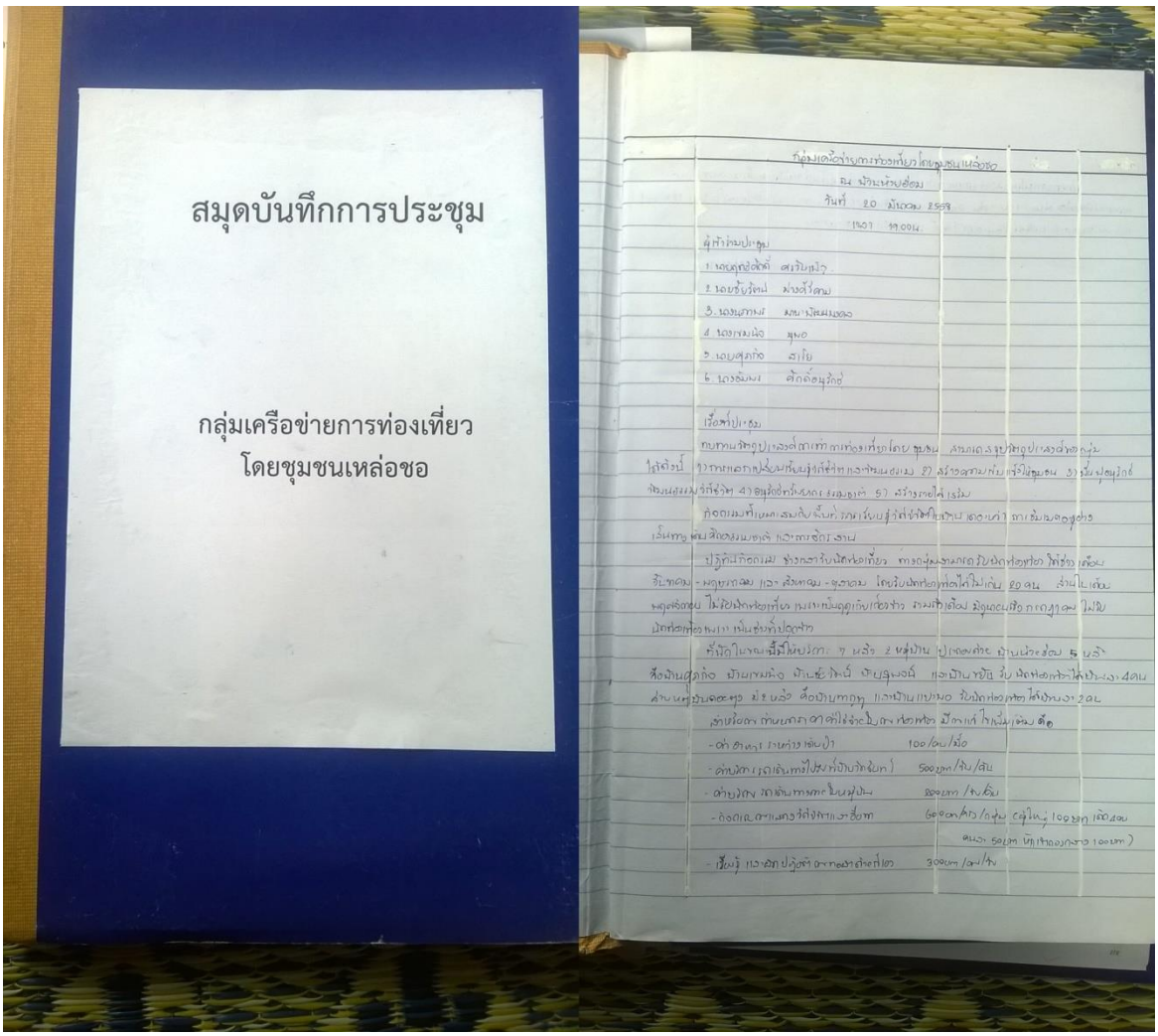
นายสัตตบรรณ เลาว้าง โทร. 083-324-7775

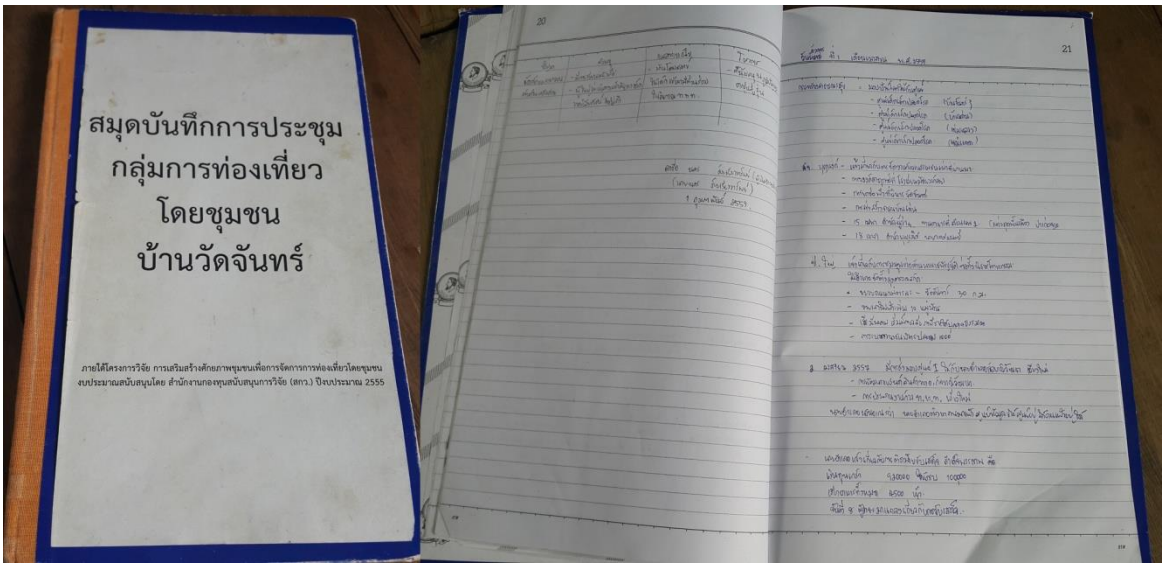
นายจีระพันธ์ โสภาพรรณราย โทร. 089-192-8945

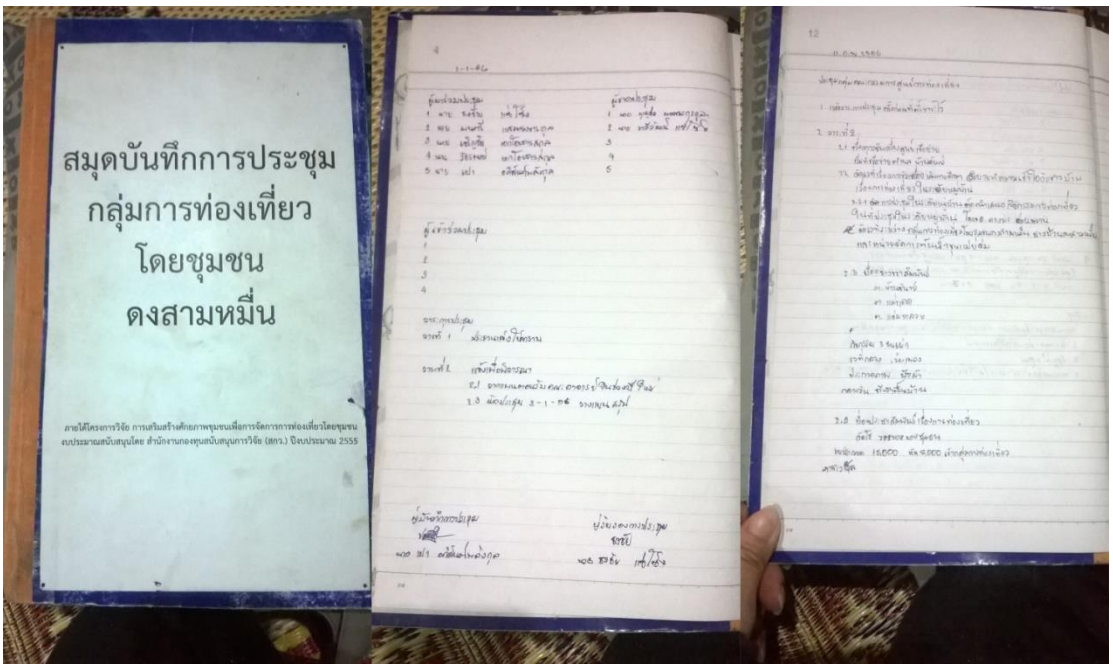
ธีรศักดิ์ หลักศิลา โทร. 093-302-5455

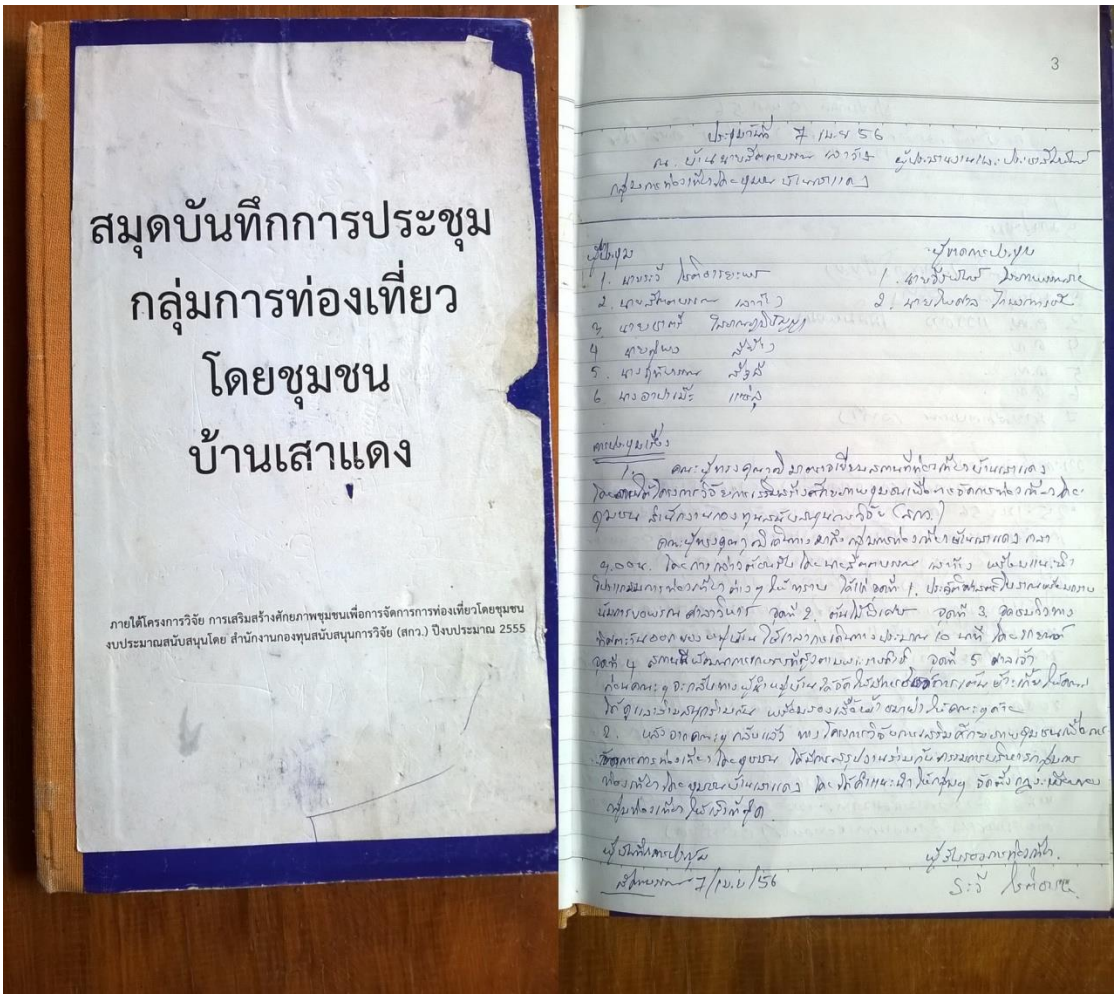
ภาคผนวก ฎ-7

สมุดบันทึกการประชุมกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน 4 กลุ่ม

สมุดบันทึกการประชุม
กลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยว
โดยชุมชนเหล่อชอ

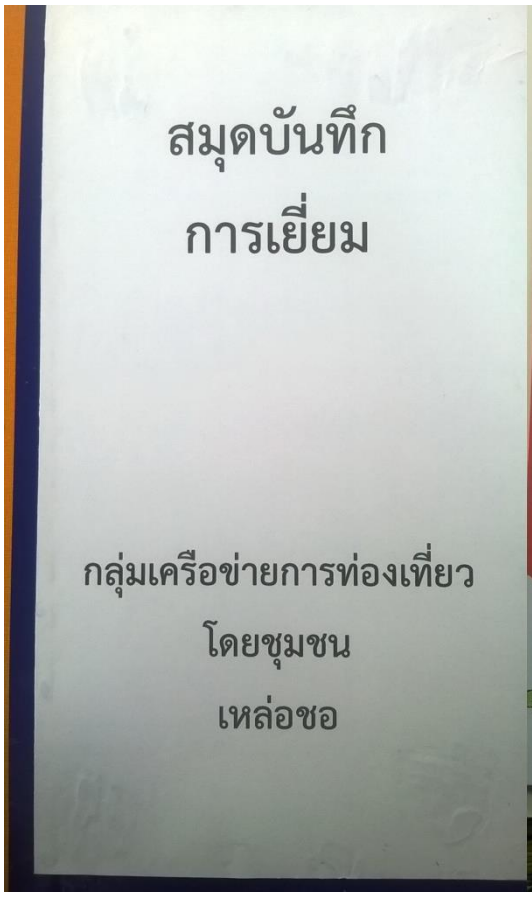

สมุดบันทึกการประชุม
กลุ่มการท่องเที่ยว
โดยชุมชน
บ้านวัดจันทร์
ภายใต้โครงการวิจัย การเสริมสร้างศักยภาพชุมชนเพื่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน
งบประมาณสนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ปีงบประมาณ 2555

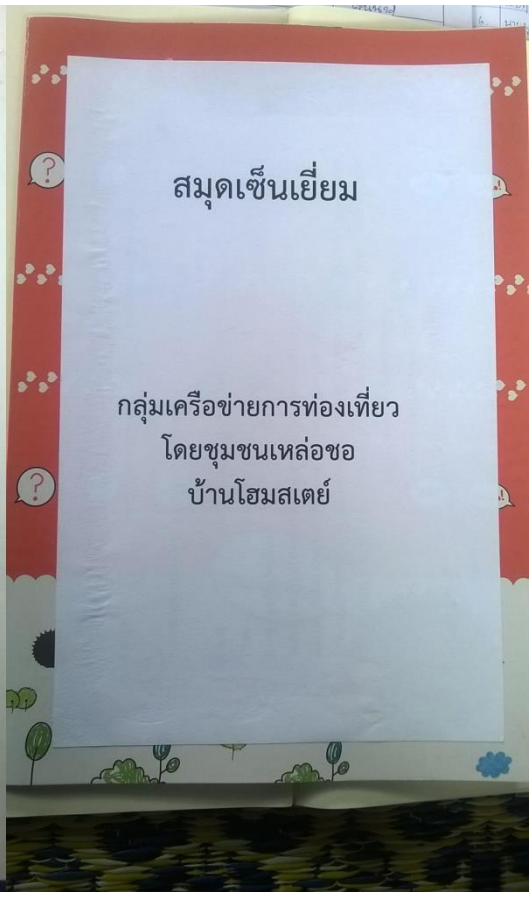

สมุดบันทึกการประชุม
กลุ่มการท่องเที่ยว
โดยชุมชน
ดงสามหมื่น
ภายใต้โครงการวิจัย การเสริมสร้างศักยภาพชุมชนเพื่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน
งบประมาณสนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ปีงบประมาณ 2555

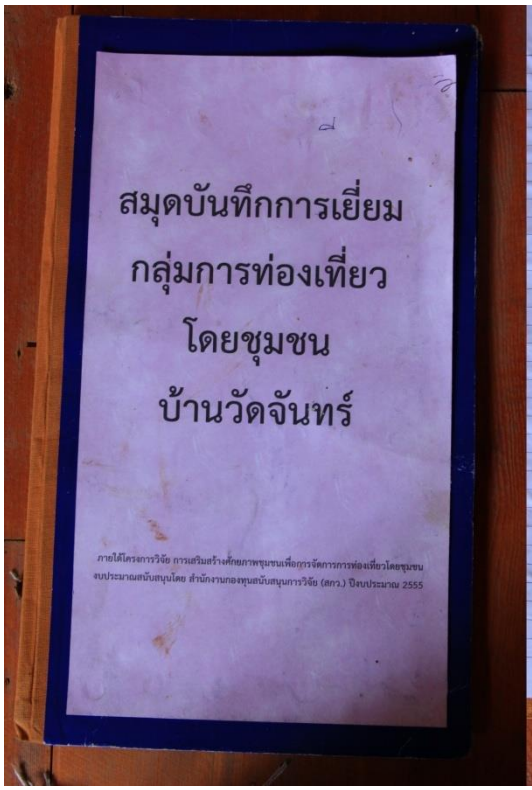

สมุดบันทึกการประชุม
กลุ่มการท่องเที่ยว
โดยชุมชน
บ้านเสาแดง
ภายใต้โครงการวิจัย การเสริมสร้างศักยภาพชุมชนเพื่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน
งบประมาณสนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ปีงบประมาณ 2555

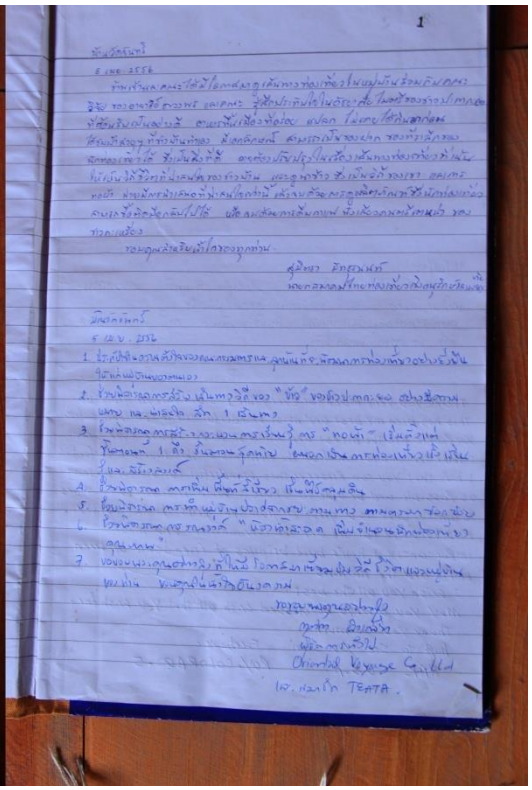
ภาคผนวก ฎ-8

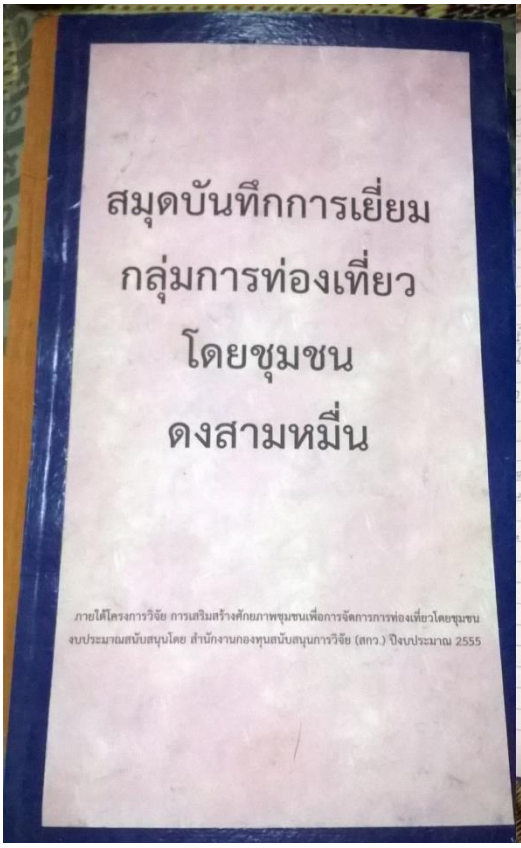
สมุดบันทึกเซ็นต์เยี่ยมกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน 4 กลุ่ม

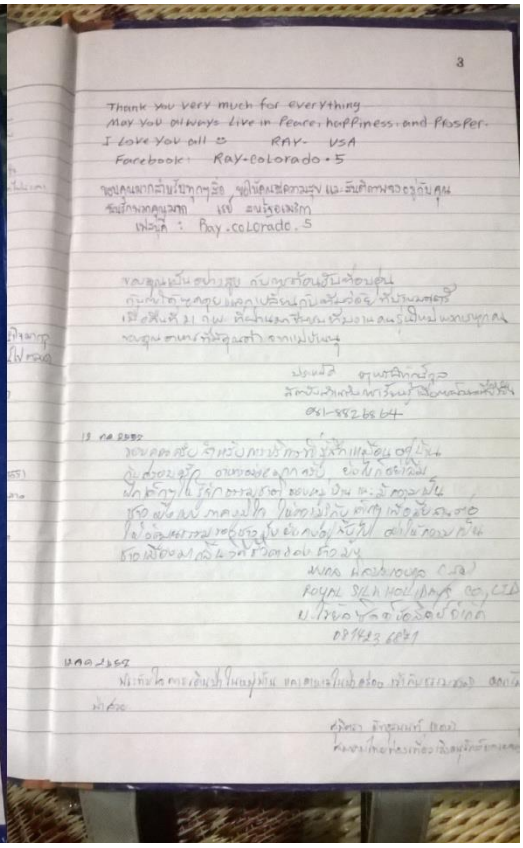

สมุดบันทึก
การเยี่ยม
กลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยว
โดยชุมชน
เหล่อชอ

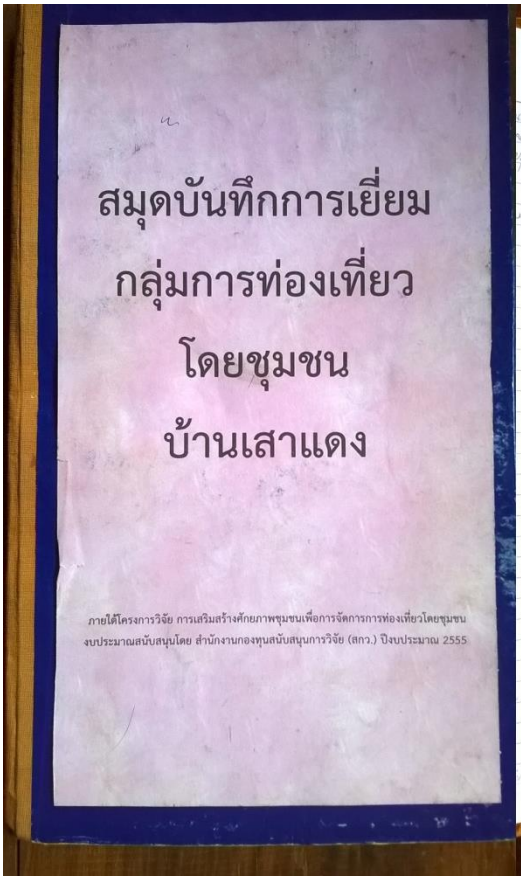

สมุดเซ็นเยี่ยม
กลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยว
โดยชุมชนเหล่อชอ
บ้านโฮมสเตย์

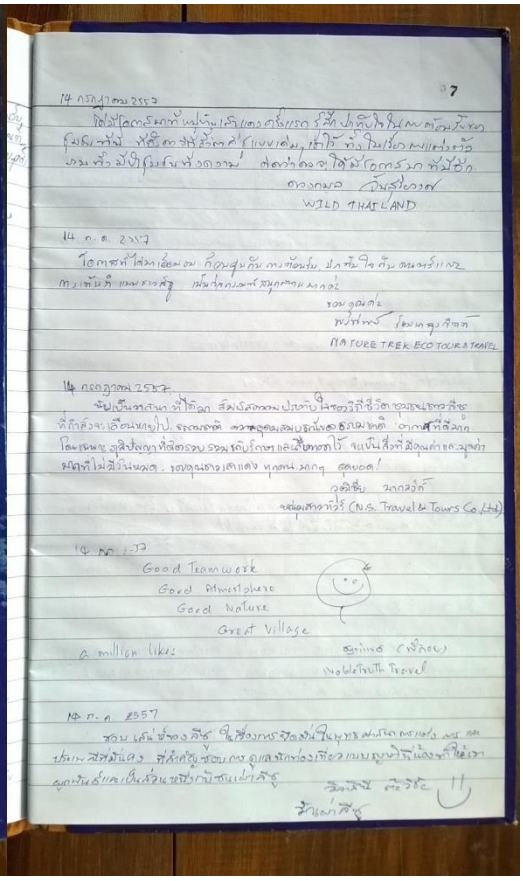

สมุดบันทึกการเยี่ยม
กลุ่มการท่องเที่ยว
โดยชุมชน
บ้านวัดจันทร์
ภายใต้โครงการวิจัย การเสริมสร้างศักยภาพชุมชนเพื่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน
งบประมาณสนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ปีงบประมาณ 2555

สมุดบันทึกการเยี่ยม
กลุ่มการท่องเที่ยว
โดยชุมชน
ดงสามหมื่น
ภายใต้โครงการวิจัย การเสริมสร้างศักยภาพชุมชนเพื่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน
งบประมาณสนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ปีงบประมาณ 2555

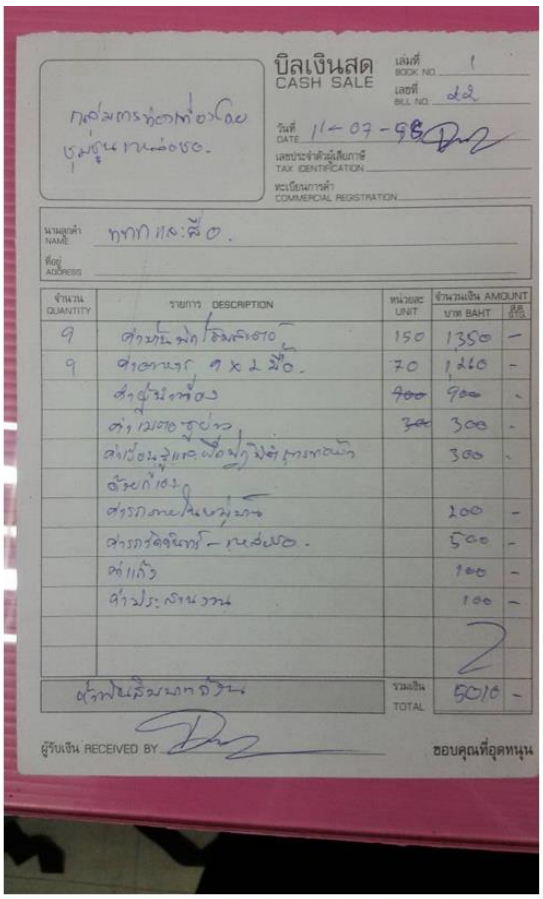

3
Thank you very much for everything
May You always Live in Peace, happiness and Prosper.
I Love You all
RAY- USA
Facebook: RAY-Colorado-5

สมุดบันทึกการเยี่ยม
กลุ่มการท่องเที่ยว
โดยชุมชน
บ้านเสาแดง
ภายใต้โครงการวิจัย การเสริมสร้างศักยภาพชุมชนเพื่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน
งบประมาณสนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ปีงบประมาณ 2555

37
WILD THAILAND
NATURE TREK ECO TOUR & TRAVEL
Good Teamwork
Good Atmosphere
Good Nature
Great Village
8 million likes

ภาคผนวก ฎ-9

สมุดใบเสร็จรับเงินกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน 4 กลุ่ม

บิลเงินสด
CASH SALE

เล่มที่ BOOK NO. 1
เลขที่ BILL NO. 22

กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน
ชุมชนบ้านอ่อง

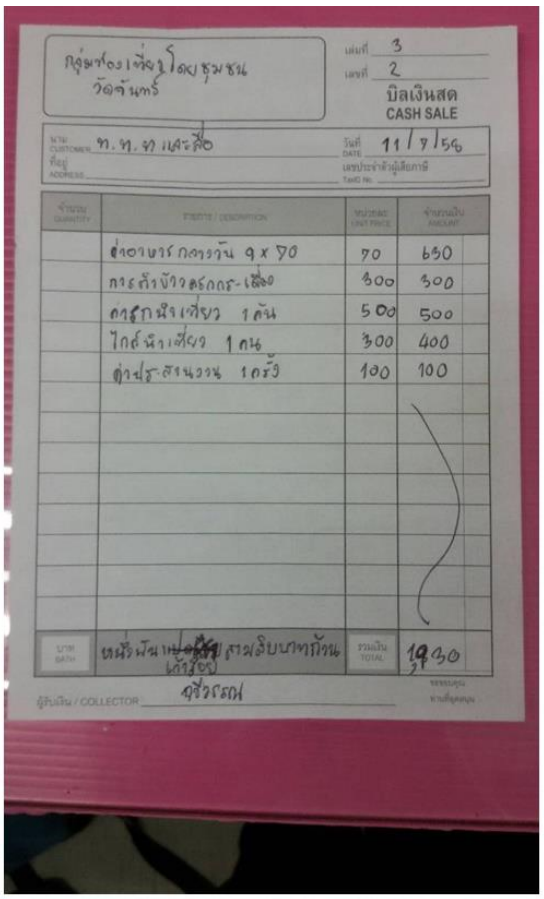
วันที่ DATE 11-07-58
เลขประจำตัวผู้เสียภาษี TAX IDENTIFICATION
ทะเบียนการค้า COMMERCIAL REGISTRATION

นามลูกค้า NAME ทหาร และ สื่อ.
ที่อยู่ ADDRESS

จำนวน QUANTITY	รายการ DESCRIPTION	หน่วยละ UNIT	จำนวนเงิน AMOUNT บาท BAHT	สต.
9	ค่ามัดนวดโอสถสโมสร	150	1350	-
9	ค่าอาหาร 9 x 2 มื้อ.	70	1,260	-
	ค่าผู้นำเที่ยว	400	900	-
	ค่าเบตตาปูปลา	300	300	-
	ค่าเรือนำเที่ยวและเรือปูปลาทะเลน้ำ		300	-
	ตัวละ 100 บาท			
	ค่ารถตะโหนหมู่บ้าน		200	-
	ค่ารถรับจันทร์ - บ้านอ่อง.		500	-
	ค่าแก้ว		100	-
	ค่าประกันงาน		100	-
ห้าพันหนึ่งร้อยบาทถ้วน		รวมเงิน TOTAL	5010	-

ผู้รับเงิน RECEIVED BY

ขอบคุณที่อุดหนุน

กลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชน
วัดจันทร์

เล่มที่ 3
เลขที่ 2

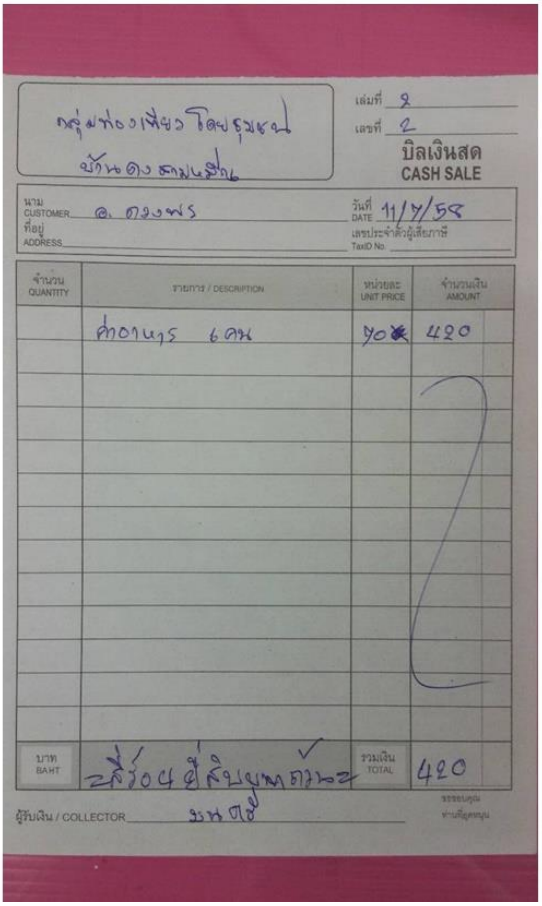
บิลเงินสด
CASH SALE

นาม CUSTOMER ท.ท.ท และสื่อ
ที่อยู่ ADDRESS
วันที่ DATE 11/7/58
เลขประจำตัวผู้เสียภาษี TaxID No.

จำนวน QUANTITY	รายการ / DESCRIPTION	หน่วยละ UNIT PRICE	จำนวนเงิน AMOUNT
	ค่าอาหารกลางวัน 9 x 70	70	630
	การถ่ายภาพรถกระ-เสื่อง	300	300
	การรุกนำเที่ยว 1 คน	500	500
	ไกด์นำเที่ยว 1 คน	300	400
	ค่าปูปลาสามวาน 1 ครั้ง	100	100
บาท BAHT	หนึ่งพันเก้าร้อยสามสิบบาทถ้วน	รวมเงิน TOTAL	1930

ผู้รับเงิน / COLLECTOR อุรีวรรณ

ขอบคุณ

กลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชน
บ้านอ่องตลาดน้ำ

เล่มที่ 2
เลขที่ 2

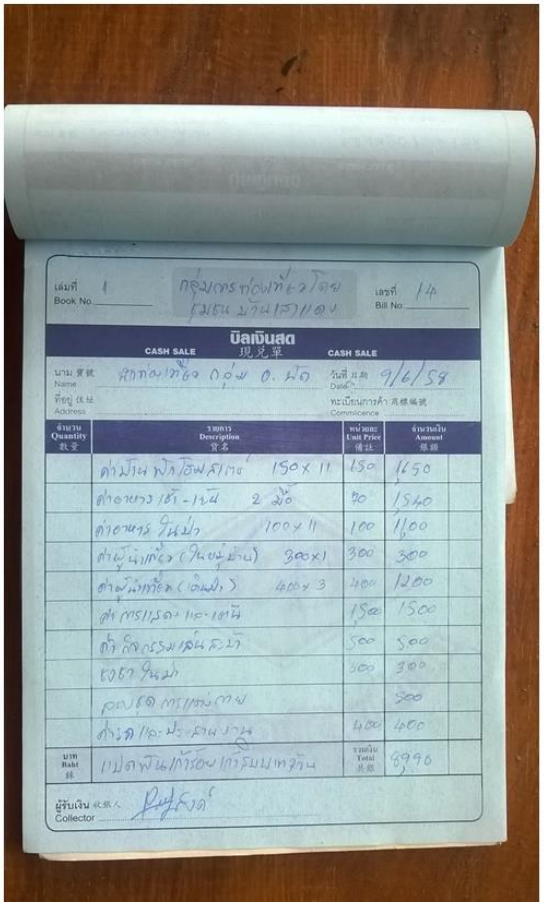
บิลเงินสด
CASH SALE

นาม CUSTOMER ต. ทองพร
ที่อยู่ ADDRESS
วันที่ DATE 11/7/58
เลขประจำตัวผู้เสียภาษี TaxID No.

จำนวน QUANTITY	รายการ / DESCRIPTION	หน่วยละ UNIT PRICE	จำนวนเงิน AMOUNT
	ค่าอาหาร 6 คน	70	420
บาท BAHT	สี่ร้อยยี่สิบบาทถ้วน	รวมเงิน TOTAL	420

ผู้รับเงิน / COLLECTOR ขนิษฐ

ขอบคุณ

เล่มที่ Book No. 1
กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านเสาแดง
เลขที่ Bill No. 14

บิลเงินสด
CASH SALE 現兌單 CASH SALE

นาม/ชื่อ Name ศึกท่องเที่ยว กอ.พ. ค่าย
ที่อยู่/ที่ตั้ง Address
วันที่ Date 9/6/58
ทะเบียนการค้า/ใบสำคัญ Commerce

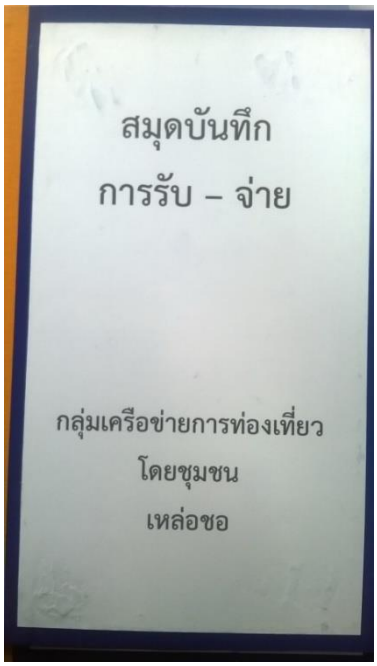
จำนวน Quantity 数量	รายการ Description 货名	หน่วยละ Unit Price 价钱	จำนวนเงิน Amount 银钱
	ค่ามัดนวดโอสถสโมสร 150 x 11	150	1650
	ค่าอาหาร เช้า-เย็น 2 มื้อ	70	1540
	ค่าอาหาร กินป่า 100 x 11	100	1100
	ค่าผู้นำเที่ยว (กินป่า 3 วัน) 300 x 1	300	300
	ค่าผู้นำเที่ยว (เดินป่า) 400 x 3	400	1200
	ค่าการแสดง แอ-เต้น	150	1500
	ค่ากิจกรรมเล่นน้ำ	500	500
	ธงธารกินป่า	300	300
	ถุงยังชีพกางเกง		200
	ค่าเรือและประกันงาน	400	400
บาท Baht 铢	หนึ่งหมื่นเก้าร้อยเก้าสิบบาทถ้วน	รวมเงิน Total 总数	9990

ผู้รับเงิน 收款人 Collector

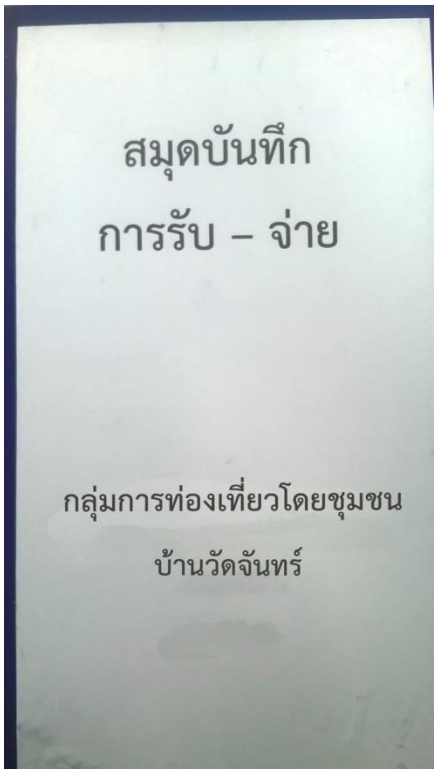
ภาคผนวก ฎ-10

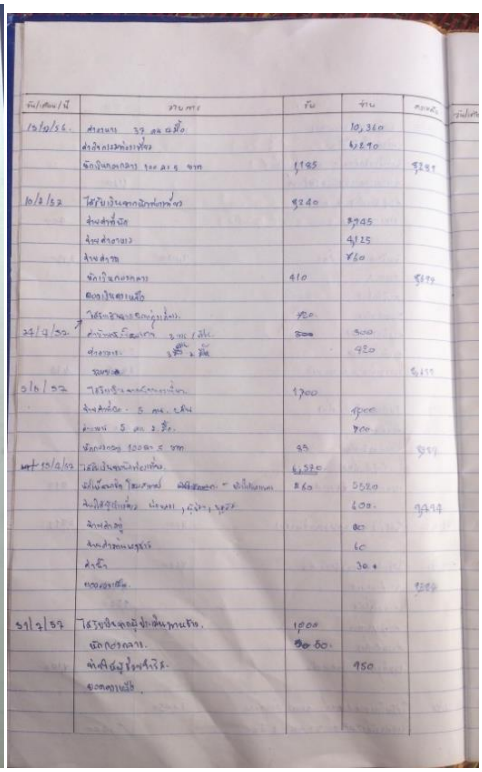
สมุดบันทึกรายรับ-รายจ่าย กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน 4 กลุ่ม

กลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเหล่อชอ

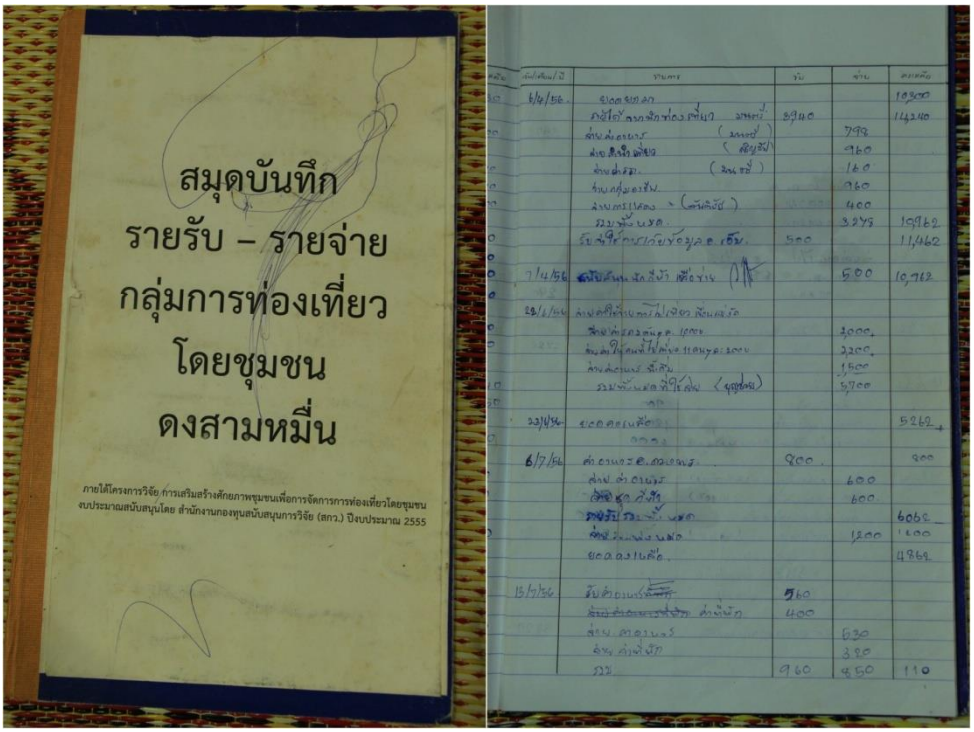

กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านวัดจันทร์

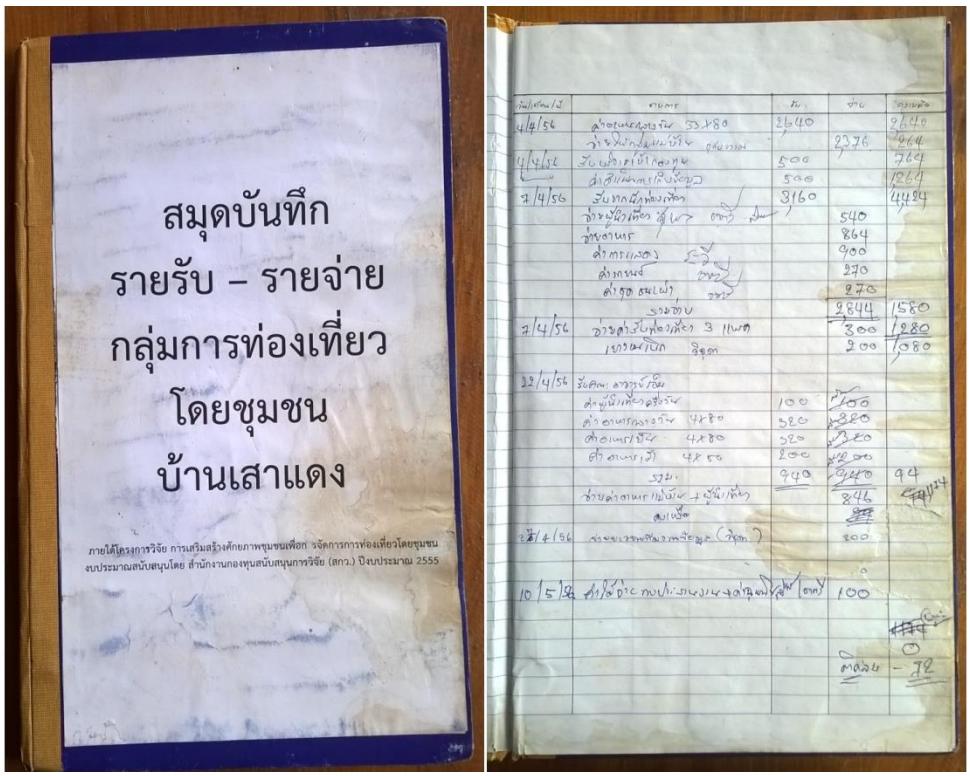

กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนดงสามหมื่น

กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านเสาแดง

ภาคผนวก ฎ-11

การประชุมคณะกรรมการ สมาชิกกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน
ตามวาระโอกาส เช่น ประชุมก่อนการรับนักท่องเที่ยว ประชุมประจำปี เป็นต้น

กลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเหล่อชอ

กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านวัดจันทร์

กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนดงสามหมื่น

กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านเสาแดง

ภาคผนวก ฎ-12

โปรแกรมสัมผัสและเรียนรู้วิถีชีวิตชนเผ่าปกาเกอะญอ
กลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเหล่อชอตำบลบ้านจันทร์ อำเภอกัลยาณิวัฒนา เชียงใหม่
(2 วัน 1 คืน)

โปรแกรมสัมผัสและเรียนรู้วิถีชีวิตชนเผ่าปกาเกอะญอ
กลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเหล่อชอตำบลบ้านจันทร์ อำเภอกัลยาณิวัฒนา เชียงใหม่
(2 วัน 1 คืน)

วันที่ 1	
08.0 – 12.30 น.	ออกเดินทางจากเชียงใหม่โดยเส้นทางปาย-วัดจันทร์
12.30 – 13.30 น.	รับประทานอาหารกลางวัน ณ บ้านวัดจันทร์
13.30 – 14.00 น.	เดินทางสู่กลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเหล่อชอ
14.00 -14.30 น.	เดินทางถึงจุดนัดพบ ศาลาประชาคมบ้านห้วยฮ่อม กล่าวต้อนรับโดยกรรมการกลุ่มท่องเที่ยว
14.30 – 16.30 น.	■ เรียนรู้อาชีพจักสานตามภูมิปัญญาชนเผ่าปกาเกอะญอ ■ เดินชมวิถีชีวิตในหมู่บ้าน
16.30 – 18.30 น.	เจ้าของบ้านพักโฮมสเตย์นำนักท่องเที่ยวเข้าที่พักพักผ่อนตามอัธยาศัยและรับประทานอาหารเย็น
18.30 – 20.00 น.	■ นัดพบ ณ บ้านศุภกิจ จิบชาชิมเมตอซูย่าง ■ ชมการแสดงวิถีชีวิตและอื่อทา
20,00 น.	กลับเข้าที่พักโฮมสเตย์ พักผ่อนตามอัธยาศัย
2 พฤษภาคม **2558**	
07.00 – 08.00 น.	รับประทานอาหารเช้า ณ บ้านพักโฮมสเตย์
08.00 – 14.00 น.	ออกเดินทางไปยังเส้นทางศึกษาธรรมชาติ เรียนรู้วิถีการกินอยู่กับป่า (รับประทานอาหารกลางวันในป่า)
14.00 – 14.30 น.	ถ่ายรูปร่วมกัน และกรรมการกลุ่มท่องเที่ยวกล่าวอำลานักท่องเที่ยว
14.30 – 19.00 น.	เดินทางกลับเส้นทางปาย-วัดจันทร์ สู่อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยสวัสดิภาพ (รับประทานอาหารเย็นระหว่างทาง)

ภาคผนวก ฎ-13

โปรแกรมสัมผัสและเรียนรู้วิถีชีวิต 3 ชาติพันธุ์ อำเภอกัลยาณิวัฒนา เชียงใหม่
บ้านดงสามหมื่น-บ้านวัดจันทร์-บ้านเสาแดง
(4 วัน 3 คืน)

โปรแกรมสัมผัสและเรียนรู้วิถีชีวิต 3 ชาติพันธุ์ อำเภอกัลยาณิวัฒนา เชียงใหม่
บ้านดงสามหมื่น-บ้านวัดจันทร์-บ้านเสาแดง
(4 วัน 3 คืน)

วันที่ 1	
07.00 – 12.00 น.	ออกเดินทางจากเชียงใหม่โดยเส้นทางสะเมิง-อำเภอกัลยาณิวัฒนาแวะจิบกาแฟระหว่างทาง ณ อ.สะเมิง จากนั้นเดินทางไปยังกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนดงสามหมื่นชนเผ่าม้ง
12.00 – 13.00 น.	กรรมการกลุ่มท่องเที่ยวกล่าวต้อนรับคณะนักท่องเที่ยว และรับประทานอาหารเที่ยง ณ บ้านชนเผ่าม้ง
13.00 – 14.00 น.	▪ เรียนรู้วิถีความเป็นอยู่ชนเผ่าม้ง ▪ การทอผ้าใยกัญชง
14.00 – 15.00 น.	เดินชมวิถีชีวิตในหมู่บ้านชนเผ่าม้ง
15.00 – 18.00 น.	▪ เรียนรู้วิถีการแต่งกายของชนเผ่าม้ง ▪ วิถีการปักผ้าม้ง ▪ เรียนรู้การตำข้าวปุก
18.00 – 19.00 น.	ชมการเป่าแคนพร้อมรับประทานอาหารเย็น
19.00 น.	เข้าที่พัก ณ หน่วยจัดการต้นน้ำขุนแม่แจ่มและที่พักชุมชน พักผ่อนตามอัธยาศัย
วันที่ 2	
07.30 – 08.30 น.	รับประทานอาหารเช้า
08.30 – 13.30 น.	เดินศึกษาธรรมชาติดอยดงสามหมื่น และรับประทานอาหารกลางวันระหว่างทาง
13.30 – 14.00 น.	เดินทางกลับจุดนัดพบ (สรุปกิจกรรม ผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะ)ถ่ายภาพร่วมกันพร้อมกล่าวอำลาโดยกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนดงสามหมื่น
14.00 – 15.00 น.	ออกเดินทางไปยังกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านวัดจันทร์ ชนเผ่าปกาเกอะญอ
15.00 – 16.00 น.	ชมวิวทิวทัศน์ของบ้านวัดจันทร์ ณ “โคว์โพหลู่” สถูปโบราณ
16.00 – 17.00 น.	▪ นัดพบ ณ ศูนย์บริการข้อมูลนักท่องเที่ยวอำเภอกัลยาณิวัฒนา กรรมการกลุ่มท่องเที่ยวกล่าวต้อนรับ ▪ นำชมเจดีย์ วิหารใส่แว่นตาแห่งเดียวในประเทศไทยและเยี่ยมชมวิหารไม้สักทอง
17.00 น.	เดินทางเข้าที่พักโฮมสเตย์บ้านวัดจันทร์รับประทานอาหารเย็น ณ บ้านพักโฮมสเตย์แลกเปลี่ยนเรียนรู้วิถีชีวิตชนเผ่าปกาเกอะญอบ้านวัดจันทร์ และพักผ่อนตามอัธยาศัยข

วันที่ 3	
06.00 – 07.30 น.	ชมป่าสนยามเช้า ณ “อ่างห้วยอ้อ” จุดรอรถ ณ หน้าบ้านพักโฮมสเตย์
07.30 – 09.00 น.	รับประทานอาหารเช้า ณ บ้านพักโฮมสเตย์ พร้อมเก็บสัมภาระเพื่อเตรียมตัวเดินทางต่อ
09.00 – 12.00 น.	■ เดินทางเยี่ยมชมป่าต้นน้ำ “นาอูหรู่” แหล่งต้นน้ำและอนุรักษ์พันธุ์ปลา ■ เยี่ยมชมกลุ่มทอผ้า ชนเผ่าปกาเกอะญอ ■ เรียนรู้วิถีการตำข้าวด้วยครกกระเดื่อง
12.00 – 13.00 น.	■ รับประทานอาหารกลางวันร่วมกัน ณ จุดนัดพบ (บ้านฉวีวรรณ) (สรุปกิจกรรม ผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะ)
13.00 – 13.30 น.	ถ่ายภาพร่วมกัน และกรรมการกลุ่มท่องเที่ยวกล่าวอำลานักท่องเที่ยว
13.30 – 14.30 น.	ออกเดินทางต่อไปยังกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านเสาแดง
14.30 – 15.30 น.	■ เดินทางถึงวัดเสาแดง ทำธุระส่วนตัว ■ กรรมการกลุ่มท่องเที่ยวกล่าวต้อนรับ ณ วัดเสาแดง บอกเล่าประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านและหลักฐานทางประวัติศาสตร์ของชุมชน เดินเยี่ยมชมวิถีชุมชนในหมู่บ้าน
15.30 – 16.30 น.	เจ้าของบ้านพักโฮมสเตย์รับนักท่องเที่ยวเข้าบ้านพัก แลกเปลี่ยนเรียนรู้วิถีชีวิตชนเผ่าลีซูบ้านเสาแดง และพักผ่อนตามอัธยาศัย
16.30 – 18.00 น.	■ โชว์ลีลาการโยนลูกสะบ้าโดยเจ้าถิ่น และนักท่องเที่ยวร่วมแข่งขันโยนลูกสะบ้า ณ ลานกิจกรรม
18.00 – 21.00 น.	■ รับประทานอาหารเย็น ■ เรียนรู้วัฒนธรรมการแต่งกายของชนเผ่าลีซู ณ ลานกิจกรรม ■ ชมการแสดง “ดีดซึง” และร่วม “เต้นกวาเคียะ” เอกลักษณ์ชนเผ่าลีซู
21.00 น.	กลับที่พักโฮมสเตย์ พักผ่อนตามอัธยาศัย
วันที่ 4	
07.00 – 08.00 น.	รับประทานอาหารเช้า ณ บ้านพักโฮมสเตย์
08.00 – 13.00 น.	เดินศึกษาธรรมชาติและวิถีความเชื่อบน “ดอยอี๊ดามะ” ดอยเทพเจ้าที่ปกปักษ์รักษาคนในชุมชน พร้อมรับประทานอาหารระหว่างทาง
13.00 – 14.00 น.	■ อุดหนุนร้านค้าชุมชน (สรุปกิจกรรม ผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะ) ■ ถ่ายภาพร่วมกันและกรรมการกลุ่มท่องเที่ยวกล่าวอำลานักท่องเที่ยว
14.00 – 19.30 น.	เดินทางกลับเส้นทางปาย-วัดจันทร์สู่อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยสวัสดิภาพ (แวะพักต้มไข่ ณ น้ำพุร้อนที่เพิ่งปะทุขึ้นมาเมื่อปี 2556 และรับประทานอาหารเย็นระหว่างทาง)

ภาคผนวก ฎ-14

ผู้นำ ประธานกลุ่มถ่ายความรู้ ประสบการณ์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้สมาชิกภายในกลุ่ม และกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนใหม่ที่กำลังเริ่มต้น

นายฤทธิศักดิ์ ศรวันเพ็ญ ประธานกลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเหล่อชอ อธิบายถ่ายทอดประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดทำโปรแกรมการท่องเที่ยวให้สมาชิกกลุ่มทราบ

นางฉวีวรรณ กงมะลิ ผู้ช่วยเหรัญญิก และเจ้าของบ้านโฮมสเตย์ กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านวัดจันทร์ถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการทำโฮมสเตย์ให้กับกลุ่มแม่บ้านบ้านห้วยปู ตำบลแม่แดด ซึ่งเป็นชุมชนท่องเที่ยวน้องใหม่

นายทวีวัฒน์ แซ่โซ้ง ผู้นำเที่ยวกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนดงสามหมื่นถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการเป็นผู้นำเที่ยว ให้กับสมาชิก บ้านห้วยปู ตำบลแม่แดด ซึ่งเป็นชุมชนท่องเที่ยวน้องใหม่

นายสัตตบรรณ เลาว้าง ประชาสัมพันธ์กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านเสาแดงถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการเป็นผู้นำเที่ยว ให้กับสมาชิก บ้านห้วยบะบ้า ตำบลแจ่มหลวง ซึ่งเป็นชุมชนท่องเที่ยวน้องใหม่

ภาคผนวก ฎ-15

แบบประเมินความพึงพอใจกิจกรรมท่องเที่ยว

แบบประเมินความพึงพอใจกิจกรรมท่องเที่ยวกลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเหล่อชอ ตำบลบ้านจันทร์ อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่

รายการประเมิน	เกณฑ์การประเมิน			หมายเหตุ
	ดี	พอใช้	ปรับปรุง	
1. กิจกรรมการท่องเที่ยว				
- สถานที่ที่กลุ่มฯ ใช้ในการต้อนรับสามารถรองรับจำนวนนักท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม				
- ขั้นตอน และกิจกรรมการต้อนรับของกลุ่มฯ				
- ภูมิปัญญาการจักสาน				
- ภูมิปัญญาการทอผ้า และปักผ้า				
- เดินชมวิถีชีวิตในหมู่บ้าน				
- จิบชา - ชิมเมตอซูย่าง				
- การแสดงวิถีชีวิตและโดทา				
- กิจกรรมเดินป่าเหมาะสมและน่าสนใจ				
- ในการเดินป่าอาหารเพียงพอ เหมาะสม และสะอาด				
- ในการเดินป่าน้ำดื่มเพียงพอ และสะอาด				
2. การปฏิบัติหน้าที่ผู้นำเที่ยว หรือผู้ให้ข้อมูล				
- การกล่าวต้อนรับ และการกล่าวอำลา				
- ความสามารถในการนำเสนอข้อมูล (ปริมาณ+คุณภาพ)				
- นันทนาการ และการให้ความบันเทิง				
- การให้ความช่วยเหลือและแนะนำนักท่องเที่ยว				
- ความพร้อมและตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่				
- กิริยามารยาท กิริยาท่าทาง และการแต่งกาย				
3. บ้านพักโฮมสเตย์				
- ห้องนอนสะอาด และมิดชิด				
- อาหารสะอาด เหมาะสม และเพียงพอ				
- น้ำดื่มสะอาด และเพียงพอ				
- ห้องน้ำสะอาด เหมาะสม มิดชิดและเพียงพอ				
- เจ้าบ้านโฮมสเตย์มีอัธยาศัยไมตรีดี				

4. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม .....

.....

.....

.....

แบบประเมินความพึงพอใจกิจกรรมท่องเที่ยวกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านวัดจันทร์ ตำบลบ้านจันทร์ อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่

รายการประเมิน	เกณฑ์การประเมิน			หมายเหตุ
	ดี	พอใช้	ปรับปรุง	
1. กิจกรรมการท่องเที่ยว				
- สถานที่ที่กลุ่มฯ ใช้ในการต้อนรับสามารถรองรับจำนวนนักท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม				
- ขั้นตอน และกิจกรรมการต้อนรับของกลุ่มฯ				
- ชมวิวทิวทัศน์ของบ้านวัดจันทร์ ณ “โคว์โพหลู่” สถูปโบราณ				
- ชมเจดีย์ วิหารใส่แว่นตาและวิหารไม้สักทอง				
- ชมป่าสนยามเช้า ณ “อ่างห้วยอ้อ”				
- เยี่ยมชมป่าต้นน้ำ “นาอูหรู่” แหล่งต้นน้ำและอนุรักษ์พันธุ์ปลา				
- เยี่ยมชมกลุ่มทอผ้า ชนเผ่าปกาเกอะญอ				
- เรียนรู้วิถีการตำข้าวด้วยครกกระเดื่อง				
2. การปฏิบัติหน้าที่ผู้นำเที่ยว หรือผู้ให้ข้อมูล				
- การกล่าวต้อนรับ และการกล่าวอำลา				
- ความสามารถในการนำเสนอข้อมูล (ปริมาณ+คุณภาพ)				
- นันทนาการ และการให้ความบันเทิง				
- การให้ความช่วยเหลือและแนะนำนักท่องเที่ยว				
- ความพร้อมและตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่				
- กิริยามารยาท กิริยาท่าทาง และการแต่งกาย				
3. บ้านพักโฮมสเตย์				
- ห้องนอนสะอาด และมิดชิด				
- อาหารสะอาด เหมาะสม และเพียงพอ				
- น้ำดื่มสะอาด และเพียงพอ				
- ห้องน้ำสะอาด เหมาะสม มิดชิดและเพียงพอ				
- เจ้าบ้านโฮมสเตย์มีอัธยาศัยไมตรีดี				

4. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม .....

.....

.....

.....

แบบประเมินความพึงพอใจกิจกรรมท่องเที่ยวกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนดงสามหมื่น ตำบลแม่แดด อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่

รายการประเมิน	เกณฑ์การประเมิน			หมายเหตุ
	ดี	พอใช้	ปรับปรุง	
1. กิจกรรมการท่องเที่ยว				
- สถานที่ที่กลุ่มฯ ใช้ในการต้อนรับสามารถรองรับจำนวนนักท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม				
- ขั้นตอน และกิจกรรมการต้อนรับของกลุ่มฯ				
- เรียนรู้วิถีความเป็นอยู่ชนเผ่าม้ง				
- เรียนรู้ภูมิปัญญาการทอผ้าใยกัญชง				
- เรียนรู้วิถีการแต่งกายของชนเผ่าม้ง				
- เรียนรู้วิถีการปักผ้าม้ง				
- เรียนรู้การตำข้าวปุก				
- การแสดงเป่าแคน				
- กิจกรรมเดินป่าเหมาะสมและน่าสนใจ				
- ในการเดินป่าอาหารเพียงพอ เหมาะสม และสะอาด				
- ในการเดินป่าน้ำดื่มเพียงพอ และสะอาด				
2. การปฏิบัติหน้าที่ผู้นำเที่ยว หรือผู้ให้ข้อมูล				
- การกล่าวต้อนรับ และการกล่าวอำลา				
- ความสามารถในการนำเสนอข้อมูล (ปริมาณ+คุณภาพ)				
- นันทนาการ และการให้ความบันเทิง				
- การให้ความช่วยเหลือและแนะนำนักท่องเที่ยว				
- ความพร้อมและตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่				
- กิริยามารยาท กิริยาท่าทาง และการแต่งกาย				
3. บ้านพักหน่วยจัดการต้นน้ำขุนแม่แจ่ม/โฮมสเตย์				
- ห้องนอนสะอาด และมิดชิด				
- อาหารสะอาด เหมาะสม และเพียงพอ				
- น้ำดื่มสะอาด และเพียงพอ				
- ห้องน้ำสะอาด เหมาะสม มิดชิดและเพียงพอ				
- เจ้าบ้านโฮมสเตย์มีอัธยาศัยไมตรีดี (เฉพาะพักโฮมสเตย์)				

4. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม .....

.....

.....

.....

แบบประเมินความพึงพอใจกิจกรรมท่องเที่ยวกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านเสาแดง ตำบลแจ่มหลวง อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่

รายการประเมิน	เกณฑ์การประเมิน			หมายเหตุ
	ดี	พอใช้	ปรับปรุง	
1. กิจกรรมการท่องเที่ยว				
- สถานที่ที่กลุ่มฯ ใช้ในการต้อนรับสามารถรองรับจำนวนนักท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม				
- ขั้นตอน และกิจกรรมการต้อนรับของกลุ่มฯ				
- เดินเยี่ยมชมวิถีชุมชนในหมู่บ้าน				
- กิจกรรมการโยนลูกสะบ้า				
- เรียนรู้วัฒนธรรมการแต่งกาย				
- การแสดง “ดีดซึง”				
- กิจกรรมร่วม “เต้นกวาเคียะ”				
- กิจกรรมเดินป่าเหมาะสมและน่าสนใจ				
- ในการเดินป่าอาหารเพียงพอ เหมาะสม และสะอาด				
- ในการเดินป่าน้ำดื่มเพียงพอ และสะอาด				
2. การปฏิบัติหน้าที่ผู้นำเที่ยว หรือผู้ให้ข้อมูล				
- การกล่าวต้อนรับ และการกล่าวอำลา				
- ความสามารถในการนำเสนอข้อมูล (ปริมาณ+คุณภาพ)				
- นันทนาการ และการให้ความบันเทิง				
- การให้ความช่วยเหลือและแนะนำนักท่องเที่ยว				
- ความพร้อมและตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่				
- กิริยามารยาท กิริยาท่าทาง และการแต่งกาย				
3. บ้านพักโฮมสเตย์				
- ห้องนอนสะอาด และมิดชิด				
- อาหารสะอาด เหมาะสม และเพียงพอ				
- น้ำดื่มสะอาด และเพียงพอ				
- ห้องน้ำสะอาด เหมาะสม มิดชิดและเพียงพอ				
- เจ้าบ้านโฮมสเตย์มีอัธยาศัยไมตรีดี				

4. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม .....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ฎ-16

การประชุมหลังจากรับนักท่องเที่ยว ของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน 4 กลุ่ม

กลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเหล่อชอ

กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านวัดจันทร์

กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนดงสามหมื่น

กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านเสาแดง

ภาคผนวก ฎ-17

ข้อพึงปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยว

ข้อพึงปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยว
กฎระเบียบกลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเหล่อชอ

1. ต้องให้ความเคารพ ไม่ลบหลู่ดูถูกกฎระเบียบประเพณี ความเชื่อของชุมชน
2. ต้องแต่งกายให้สุภาพมิดชิด เหมาะสมกับสภาพพื้นที่
3. ต้องช่วยกันดูแลรักษาและไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ สิ่งสาธารณประโยชน์ชุมชน
4. ต้องรักษาความสะอาดทิ้งขยะในที่ทิ้ง ทั้งในบริเวณหมู่บ้าน และสถานที่ท่องเที่ยวทั้งหมด
5. ห้ามนำสิ่งเสพติดทุกชนิดเข้ามาเสพ และจำหน่ายในชุมชน
6. ห้ามเล่นการพนันทุกชนิด ภายในบ้านพักโฮมสเตย์และชุมชน
7. ห้ามพกพาอาวุธเข้ามาภายในชุมชน
8. ห้ามก่อการทะเลาะวิวาทภายในชุมชน
9. ห้ามประพฤติผิดในทางชู้สาว และกระทำอนาจาร
10. ห้ามส่งเสียงดังรบกวนผู้อื่นในยามวิกาล หลังเวลา 22.00 นาฬิกา
11. การกระทำใดๆ ที่เป็นการรบกวนผู้อื่น และได้รับการตักเตือนจากเจ้าของบ้านหรือคณะกรรมการ แล้วยังมิได้มีการปรับปรุงแก้ไขเป็นสิทธิของเจ้าของพื้นที่ที่จะให้นักท่องเที่ยวออกจากพื้นที่ได้ โดยนักท่องเที่ยวไม่มีสิทธิในการเรียกร้องค่าใช้จ่ายที่จ่ายไปทุกกรณี
12. นักท่องเที่ยวที่เข้ามาพักอาศัยในพื้นที่ยินยอมปฏิบัติตามข้อพึงปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยวในทุกกรณี และหากมีความสงสัยกรุณาสอบถามและทำความเข้าใจกับคณะกรรมการหรือเจ้าของบ้านพักโฮมสเตย์เท่านั้น
13. นักท่องเที่ยวที่จะเข้าไปเที่ยวชมสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ ของชุมชนจะต้องติดต่อคณะกรรมการของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่นั้นก่อน เพื่อให้มีผู้นำเที่ยวท้องถิ่นติดตามไปด้วยทุกครั้ง
14. ห้ามเข้าบ้านที่มีการปักตาแหลว (ไม้ไผ่สานลักษณะทรงกลม) ไว้หน้าบ้าน เพราะแสดงว่าบ้านนั้นกำลังประกอบพิธีกรรมตามความเชื่ออยู่ ห้ามบุคคลภายนอกเข้าไปอย่างเด็ดขาด กรณีที่สงสัยให้สอบถามจากผู้นำเที่ยวหรือคณะกรรมการกลุ่ม
15. กรณีกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีทั้งผู้ชายและผู้หญิง จะต้องแยกบ้านกันนอน คือบ้านผู้ชาย บ้านผู้หญิง ส่วนกรณีนักท่องเที่ยวคู่สามีภรรยาที่แต่งงานแล้วหรืออยู่กินกันประสงค์จะนอนบ้านหลังเดียวกันก็ต้องแยกห้องนอนหรือแยกที่นอนกัน

ข้อพึงปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยว
กฎระเบียบกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านวัดจันทร์

1. ต้องให้ความเคารพ ไม่ลบหลู่ดูถูกกฎระเบียบประเพณี ความเชื่อของชุมชน
2. ต้องแต่งกายให้สุภาพมิดชิด เหมาะสมกับสภาพพื้นที่
3. ต้องช่วยกันดูแลรักษาและไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ สิ่งสาธารณประโยชน์ชุมชน
4. ต้องรักษาความสะอาดทิ้งขยะในที่ทิ้ง ทั้งในบริเวณหมู่บ้าน และสถานที่ท่องเที่ยวทั้งหมด
5. ห้ามนำสิ่งเสพติดทุกชนิดเข้ามาเสพ และจำหน่ายในชุมชน
6. ห้ามเล่นการพนันทุกชนิด ภายในบ้านพักโฮมสเตย์และชุมชน
7. ห้ามพกพาอาวุธเข้ามาภายในชุมชน
8. ห้ามก่อการทะเลาะวิวาทภายในชุมชน
9. ห้ามประพฤติผิดในทางชู้สาว และกระทำอนาจาร
10. ห้ามส่งเสียงดังรบกวนผู้อื่นในยามวิกาล หลังเวลา 22.00 นาฬิกา
11. การกระทำใดๆ ที่เป็นการรบกวนผู้อื่น และได้รับการตักเตือนจากเจ้าของบ้านหรือคณะกรรมการ แล้วยังมิได้มีการปรับปรุงแก้ไขเป็นสิทธิของเจ้าของพื้นที่ที่จะให้นักท่องเที่ยวออกจากพื้นที่ได้ โดยนักท่องเที่ยวไม่มีสิทธิในการเรียกร้องค่าใช้จ่ายที่จ่ายไปทุกกรณี
12. นักท่องเที่ยวที่เข้ามาพักอาศัยในพื้นที่ยินยอมปฏิบัติตามข้อพึงปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยวในทุกกรณี และหากมีความสงสัยกรุณาสอบถามและทำความเข้าใจกับคณะกรรมการหรือเจ้าของบ้านพักโฮมสเตย์เท่านั้น
13. นักท่องเที่ยวที่จะเข้าไปเที่ยวชมสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ ของชุมชนจะต้องติดต่อคณะกรรมการของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่นั้นก่อน เพื่อให้มีผู้นำเที่ยวท้องถิ่นติดตามไปด้วยทุกครั้ง
14. ห้ามเข้าบ้านที่มีการปักตาแหลว (ไม้ไผ่สานลักษณะทรงกลม) ไว้หน้าบ้าน เพราะแสดงว่าบ้านนั้นกำลังประกอบพิธีกรรมตามความเชื่ออยู่ ห้ามบุคคลภายนอกเข้าไปอย่างเด็ดขาด กรณีที่สงสัยให้สอบถามจากผู้นำเที่ยวหรือคณะกรรมการกลุ่ม
15. กรณีกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีทั้งผู้ชายและผู้หญิง จะต้องแยกบ้านกันนอน คือบ้านผู้ชาย บ้านผู้หญิง ส่วนกรณีนักท่องเที่ยวคู่สามีภรรยาที่แต่งงานแล้วหรืออยู่กินกันประสงค์จะนอนบ้านหลังเดียวกันก็ต้องแยกห้องนอนหรือแยกที่นอนกัน

ข้อพึงปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยว
กฎระเบียบกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนดงสามหมื่น

16. ต้องให้ความเคารพ ไม่ลบหลู่ดูถูกกฎระเบียบประเพณี ความเชื่อของชุมชน
17. ต้องแต่งกายให้สุภาพมิดชิด เหมาะสมกับสภาพพื้นที่
18. ต้องช่วยกันดูแลรักษาและไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ สิ่งสาธารณประโยชน์ชุมชน
19. ต้องรักษาความสะอาดทิ้งขยะในที่ทิ้ง ทั้งในบริเวณหมู่บ้าน และสถานที่ท่องเที่ยวทั้งหมด
20. ห้ามนำสิ่งเสพติดทุกชนิดเข้ามาเสพ และจำหน่ายในชุมชน
21. ห้ามเล่นการพนันทุกชนิด ภายในบ้านพักโฮมสเตย์และชุมชน
22. ห้ามพกพาอาวุธเข้ามาภายในชุมชน
23. ห้ามก่อการทะเลาะวิวาทภายในชุมชน
24. ห้ามประพฤติผิดในทางชู้สาว และกระทำอนาจาร
25. ห้ามส่งเสียงดังรบกวนผู้อื่นในยามวิกาล หลังเวลา 22.00 นาฬิกา
26. การกระทำใดๆ ที่เป็นการรบกวนผู้อื่น และได้รับการตักเตือนจากเจ้าของบ้านหรือคณะกรรมการ แล้วยังมิได้มีการปรับปรุงแก้ไขเป็นสิทธิของเจ้าของพื้นที่ที่จะให้นักท่องเที่ยวออกจากพื้นที่ได้ โดยนักท่องเที่ยวไม่มีสิทธิในการเรียกร้องค่าใช้จ่ายที่จ่ายไปทุกกรณี
27. นักท่องเที่ยวที่เข้ามาพักอาศัยในพื้นที่ยินยอมปฏิบัติตามข้อพึงปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยวในทุกกรณี และหากมีความสงสัยกรุณาสอบถามและทำความเข้าใจกับคณะกรรมการหรือเจ้าของบ้านพักโฮมสเตย์เท่านั้น
28. นักท่องเที่ยวที่จะเข้าไปเที่ยวชมสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ ของชุมชนจะต้องติดต่อคณะกรรมการของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่นั้นก่อน เพื่อให้มีผู้นำเที่ยวท้องถิ่นติดตามไปด้วยทุกครั้ง
29. ห้ามเข้าบ้านที่มีการปักตาแหลว (ไม้ไผ่สานลักษณะทรงกลม) ไว้หน้าบ้าน เพราะแสดงว่าบ้านนั้นกำลังประกอบพิธีกรรมตามความเชื่ออยู่ ห้ามบุคคลภายนอกเข้าไปอย่างเด็ดขาด กรณีที่สงสัยให้สอบถามจากผู้นำเที่ยวหรือคณะกรรมการกลุ่ม
30. กรณีกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีทั้งผู้ชายและผู้หญิง จะต้องแยกบ้านกันนอน คือบ้านผู้ชาย บ้านผู้หญิง ส่วนกรณีนักท่องเที่ยวคู่สามีภรรยาที่แต่งงานแล้วหรืออยู่กินกันประสงค์จะนอนบ้านหลังเดียวกันก็ต้องแยกห้องนอนหรือแยกที่นอนกัน

ข้อพึงปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยว
กฎระเบียบกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านเสาแดง

1. ต้องให้ความเคารพ ไม่ลบหลู่ดูถูกกฎระเบียบประเพณี ความเชื่อของชุมชน
2. ต้องแต่งกายให้สุภาพมิดชิด เหมาะสมกับสภาพพื้นที่
3. ต้องช่วยกันดูแลรักษาและไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ สิ่งสาธารณประโยชน์ชุมชน
4. ต้องรักษาความสะอาดทิ้งขยะในที่ทิ้ง ทั้งในบริเวณหมู่บ้าน และสถานที่ท่องเที่ยวทั้งหมด
5. ห้ามนำสิ่งเสพติดทุกชนิดเข้ามาเสพ และจำหน่ายในชุมชน
6. ห้ามเล่นการพนันทุกชนิด ภายในบ้านพักโฮมสเตย์และชุมชน
7. ห้ามพกพาอาวุธเข้ามาภายในชุมชน
8. ห้ามก่อการทะเลาะวิวาทภายในชุมชน
9. ห้ามประพฤติผิดในทางชู้สาว และกระทำอนาจาร
10. ห้ามส่งเสียงดังรบกวนผู้อื่นในยามวิกาล หลังเวลา 22.00 นาฬิกา
11. การกระทำใดๆ ที่เป็นการรบกวนผู้อื่น และได้รับการตักเตือนจากเจ้าของบ้านหรือคณะกรรมการ แล้วยังมิได้มีการปรับปรุงแก้ไขเป็นสิทธิของเจ้าของพื้นที่ที่จะให้นักท่องเที่ยวออกจากพื้นที่ได้ โดยนักท่องเที่ยวไม่มีสิทธิในการเรียกร้องค่าใช้จ่ายที่จ่ายไปทุกกรณี
12. นักท่องเที่ยวที่เข้ามาพักอาศัยในพื้นที่ยินยอมปฏิบัติตามข้อพึงปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยวในทุกกรณี และหากมีความสงสัยกรุณาสอบถามและทำความเข้าใจกับคณะกรรมการหรือเจ้าของบ้านพักโฮมสเตย์เท่านั้น
13. นักท่องเที่ยวที่จะเข้าไปเที่ยวชมสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ ของชุมชนจะต้องติดต่อคณะกรรมการของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่นั้นก่อน เพื่อให้มีผู้นำเที่ยวท้องถิ่นติดตามไปด้วยทุกครั้ง
14. ห้ามเคาะฝาบ้าน ประตู หน้าต่าง ทั้งตอนกลางวันและตอนกลางคืน เพราะตามความเชื่อของชุมชนถือเป็นการเรียกสิ่งชั่วร้ายออกมาและจะทำให้เกิดเหตุกับเจ้าของบ้าน เช่น เจ็บป่วยเป็นต้น
15. ห้ามจับหิ้งบูชาในบ้าน
16. ห้ามจับเครื่องรางมีลักษณะเป็นไม้ไผ่สานแขวนหรือติดอยู่บนประตูทางเข้าไปภายในบ้าน
17. กรณีกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีทั้งผู้ชายและผู้หญิง จะต้องแยกบ้านกันนอน คือบ้านผู้ชาย บ้านผู้หญิง ส่วนกรณีนักท่องเที่ยวคู่สามีภรรยาที่แต่งงานแล้วหรืออยู่กินกันประสงค์จะนอนบ้านหลังเดียวกันก็ต้องแยกห้องนอนหรือแยกที่นอนกัน

ภาคผนวก ฎ-18

แผ่นพับประชาสัมพันธ์กิจกรรมท่องเที่ยว ของ 4 กลุ่ม

กลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเหล่อชอ

•ค่าบ้านพักโฮมสเตย์	150 บาท/คน/คืน
•ค่าอาหาร	70-100 บาท/คน/มื้อ
•ค่าผู้นำเที่ยวศึกษาวิถีชีวิตในชุมชน	300 บาท/วัน/ กลุ่มไม่เกิน 10 คน
•ค่าผู้นำเที่ยวเดินป่าศึกษาธรรมชาติ	600 บาท/วัน/ กลุ่มไม่เกิน 5 คน
•ค่าชมกิจกรรม กลุ่มอาชีพ เช่น ทอผ้า ปักผ้า จักสาน	100 - 600 บาท/ กิจกรรม/กลุ่มไม่เกิน 10 คน
•ค่าบริการรถนำเที่ยวภายในหมู่บ้าน	200 - 500 บาท/คัน (รับได้สูงสุด 10 คน)
•ค่าบริการรถเดินทางระหว่างตำบล	2,000 บาท/คัน (รับได้สูงสุด 10 คน)

สนใจข้อมูลเพิ่มเติมติดต่อ

กลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเหล่อชอ
ตำบลบ้านจันทร์ อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่
คุณฤทธิศักดิ์ สรวันเพ็ญ โทร. 080-859-2978

ปฏิทินกิจกรรมชุมชน

ลำดับ	กิจกรรมสำคัญ	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
1	ทอผ้าฝ้าย	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
2	จักสานไม้ไผ่	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
3	เดินป่าศึกษาธรรมชาติป่าต้นน้ำห่อสี่	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
4	เดินศึกษาธรรมชาติน้ำตกตาดไทร์	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
5	เดินป่าดูนกและสัตว์	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
6	วิถีชีวิตชนเผ่าไทยลื้อและการทำนาในป่าดง												
7	**งานแห่ไม้ค้ำต้นพระ**												
	ประเพณี - สงกรานต์				/				/				
	งานบุญ (ปีใหม่เมือง)				/								
8	การฟ้อน	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
9	การจักสาน	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
10	ปลูกสวนหลังบ้าน	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
11	การทอผ้า	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
12	ขุดเหมืองฝายกั้นน้ำใช้	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
13	บั้งไฟไม้ไผ่	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/

* ช่วงเดือนพฤษภาคม - มิถุนายน และพฤศจิกายน เป็นช่วงฤดูเพาะกรรมกรอยู่ไม่ค่อยสะดวกในการที่จะต้อนรับ
จึงมีกลุ่มเพียงสามารถจะรับได้แต่การดูแลการไม่เต็มที่เหมือนเดือนอื่นๆ

"เหล่อชอ"

"แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรม ตำบลบ้านจันทร์ อำเภอกัลยาณิวัฒนา"

จัดทำโดย
ศูนย์จัดการข้อมูลเพื่อการวิจัยและพัฒนาศักยภาพชุมชน
สาขาวิชาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงใหม่
โทรศัพท์ 0-5392-1444 ต่อ 2846 มือถือ 08-1960-1789

แผนงานการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงวัดจันทร์
อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นเครื่องมือ

ข้อมูลทั่วไป "กลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเหล่อชอ"

กลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเหล่อชอ จัดตั้งขึ้นประมาณปี 2553 จากการรวมตัวกันของ 3 หย่อมบ้าน ได้แก่ บ้านห้วยซ่อม บ้านดอยดุง และบ้านห้วยครก ตำบลบ้านจันทร์ อำเภอกัลยาณิวัฒนา อำเภอใหม่ล่าสุด ของประเทศไทย คำว่า "เหล่อชอ" เป็นภาษาปกากะญอแปลว่าหินสามก้อนบนเบนเตาไฟ) ทั้ง 3 บ้านตั้งอยู่ที่ราบบนหุบเขาและไหล่เขาในเส้นทางที่เชื่อมโยงกัน ห่างกลางบ้านสันที่สวยงาม อยู่สูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 900 - 1,200เมตร จึงทำให้อากาศเย็นสบายตลอดทั้งปีและหนาวจัดในช่วงฤดูหนาวช่วงที่อุณหภูมิลดต่ำสุดในช่วง เดือนมกราคมของบางปีลดต่ำถึง2องศาเซลเซียสจนเกิดเป็นน้ำค้างแข็ง (แม่คะนิ้ง) ขึ้นตามยอดหญ้า

บ้านห้วยซ่อม หมู่ที่ 1 ตำบลบ้านจันทร์ ที่เรียกชื่อว่าห้วยซ่อมเพราะในอดีตบริเวณที่ตั้งบ้านห้วยซ่อม มีต้นซ่อมเป็นจำนวนมาก ชาวบ้านได้เป็นสมุนไพรรักษาแผลไฟไหม้ น้ำร้อนลวก และใช้ดอกของต้นซ่อมมาย้อมสีผ้าด้วย บ้านห้วยซ่อมคาดว่าน่าจะเป็นที่อยู่ของชาวลั๊วะมาก่อน ซึ่งมีหลักฐานปรากฏ เช่น วัดร้าง ซากสถูปในหมู่บ้านจะมีทั้งที่นับถือศาสนาพุทธและศาสนาคริสต์ บ้านดอยดุงเป็นหย่อมบ้านของบ้านห้วยซ่อม ในสมัยก่อนผู้คนอพยพย้ายย้ายออกมาจากบ้านห้วยซ่อม ลักษณะพื้นที่ของบ้านดอยดุงเป็นไหล่หุบเขา รอบๆหมู่บ้านมีความอุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรธรรมชาติโดยเฉพาะป่าสนสามใบ ส่วนบ้านห้วยครก เป็นหย่อมบ้านหนึ่งของหมู่ที่ 2 บ้านสันม่วง เป็นหย่อมบ้านเล็กที่สุดของตำบลบ้านจันทร์ เป็นพื้นที่ราบบนหุบเขาและเป็นป่าสน ประชาชนในบ้านดอยดุงและบ้านห้วยครกนับถือศาสนาพุทธ ทำให้ยังมีความเชื่อในเรื่องวิญญาณบรรพบุรุษ และยึดประเพณีวิถีธรรมต่างๆอยู่ อาชีพของทั้ง 3 หย่อมบ้านส่วนใหญ่จะทำการเกษตร ทำนาข้าว ทำไร่หมุนเวียน เลี้ยงสัตว์ ยามว่างแม่บ้านจะทอผ้า ปักผ้า และยังมีผู้สูงอายุที่มีมือในการจักสานอยู่ทั้ง 3 หย่อมบ้าน

การทอผ้า เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มของชาวปกาเกอะญอส่วนใหญ่มาจากการทอใช้เอง รวมถึงการปลูกฝ้ายและย้อมสีธรรมชาติด้วยตนเอง ในอดีตการทอผ้าจะมีความประณีตและมีความละเอียดอ่อนของลวดลาย โดยเฉพาะการปักลวดลายและการปักลูกเสือยนเสื้อของหญิงที่แต่งงานแล้ว (เซ่อ) ซึ่งนักประดิษฐ์ลวดลายมาจากสิ่งต่าง ๆรอบตัว เช่น ลายเกล็ดปิ่น เป็นต้น ในปัจจุบันจะมีการประยุกต์ลวดลายที่ง่ายและทำได้รวดเร็ว เนื่องจากวิถีชีวิตที่เปลี่ยนไป

ป่าสน เป็นป่าไม้หลักของอำเภอกัลยาณิวัฒนามีทั้งสนสองใบและสนสามใบ และเป็นป่าสนธรรมชาติที่ใหญ่ที่สุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แต่เดิมชาวปกาเกอะญอในพื้นที่อำเภอกัลยาณิวัฒนาไม่ค่อยใช้ป่าสน เป็นพื้นที่ทำกิน เนื่องจากพื้นที่ที่เป็นป่าสนจะเพาะปลูกไม่ขึ้นเพราะดินไม่ดี สังเกตได้ว่าในป่าสนนั้นต้นไม้หรือหญ้าประเภทอื่นก็จะไม่ค่อยมีหรือมีน้อยและไม่ค่อยสมบูรณ์ จะมีเพียงใช้เป็นเชื้อเพลิงบ้างเพราะไม้สนจะมียางที่สามารถติดไฟได้ดี โดยไม้สนที่จะนำมาทำเป็นเชื้อเพลิงได้ต้องเป็นไม้สนที่แห้งตายเท่านั้น

ข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยวบ้านห้วยครก

เดือะหว่า บ้านที่สร้างด้วยไม้ไผ่ เป็นทั้งที่อยู่อาศัยและเป็นที่ประกอบพิธีกรรมต่างๆของชาวปกาเกอะญอ ภายในเดือะหว่าประกอบด้วยสิ่งของ อุปกรณ์เครื่องใช้ต่างๆ รวมถึงการจัดสรรพื้นที่ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวปกาเกอะญอได้เป็นอย่างดี

วิถีชีวิต ชาวปกาเกอะญอมีวิถีชีวิตที่ผูกพันอาศัยอยู่กับป่า มีการเพาะปลูกทำกินและการหาของป่าล่าสัตว์เพื่อเลี้ยงชีพซึ่งมีเครื่องมือหรืออุปกรณ์หาอย่างที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเองเช่น"หว่าคอ"เครื่องมือดักสัตว์ใหญ่

เส้นทางศึกษาธรรมชาติป่าต้นน้ำ"เส่เข่อคี" ป่าต้นน้ำห้วยครก ป่าที่ยังคงความอุดมสมบูรณ์ทางระบบนิเวศน์สูง เปรียบเสมือนเส้นเลือดใหญ่ที่คอยหล่อเลี้ยงทุกชีวิตในชุมชนเป็นส่วนหนึ่งของป่าจัดสี่ที่ชุมชนได้ฟื้นฟาอาศัยอาศัย เช่นเป็นแหล่งสมุนไพรที่หาได้สะดวก แหล่งอาหาร รวมทั้งน้ำเพื่ออุปโภค บริโภคในชุมชน

ข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยวบ้านดอยดุง

การจักสาน เครื่องจักสานเป็นสิ่งที่มีความสำคัญสำหรับวิถีชีวิตปกาเกอะญอ เพราะเป็นเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน เครื่องจักสานชาวปกาเกอะญอมีลวดลายและรูปแบบที่มีความเป็นเอกลักษณ์ของตนเฉพาะหลายชนิด มีความละเอียดอ่อนและประณีต เช่น "ก๊โป่" สำหรับเก็บของมีค่า,เสื้อผ้า "เหล่อเหม่เคอ" (เขี้ยนหมาก)

จุดชมวิวเส่คือกะโจ๊ะ (ดอยดุง) ดอยที่มีความสูงใหญ่อยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของหมู่บ้านดอยดุง ซึ่งชาวปกาเกอะญอมีความเชื่อว่าดอยที่มีความสูงใหญ่จะมีเจ้าป่าเจ้าเขาปกป้องคุ้มครองอยู่ฉะนั้นจะต้องทำบุญให้แก่ดอยลูกนี้จึงมีการทำบุญใหญ่ประจำปี ช่วงสงกรานต์ ด้วยการนำดุงไปปักไว้บนยอดดอย

ข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยวบ้านห้วยซ่อม

เส้นทางเดินป่าศึกษาธรรมชาติ และเส้นทางน้ำตกค่าลอไป่โกล๊ะ เป็นป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์เป็นอย่างมากเนื่องจากเป็นป่าอนุรักษ์ป่าต้นน้ำของชุมชน มีต้นไม้พืชพันธุ์หลากหลายชนิดให้ศึกษาและยังมีน้ำตกค่าลอไป่โกล๊ะที่มีความสูงประมาณ 7 เมตร น้ำไหลสะอาดไหลตลอดทั้งปี

การมีมีด การตีมีดของชุมชนบ้านห้วยซ่อม เป็นภูมิปัญญาที่สืบมาเป็นรุ่นๆ มีเอกลักษณ์เฉพาะของชาวปกาเกอะญอ โดยมีพะตี่พะโย่ เป็นผู้สืบทอดและมีประสบการณ์ด้านการตีมีดและการทำเครื่องมือต่างๆและได้เคยเข้าร่วมเรียนรู้การตีมีดเพิ่มเติมจากโครงการของสมเด็จพระเทพฯ

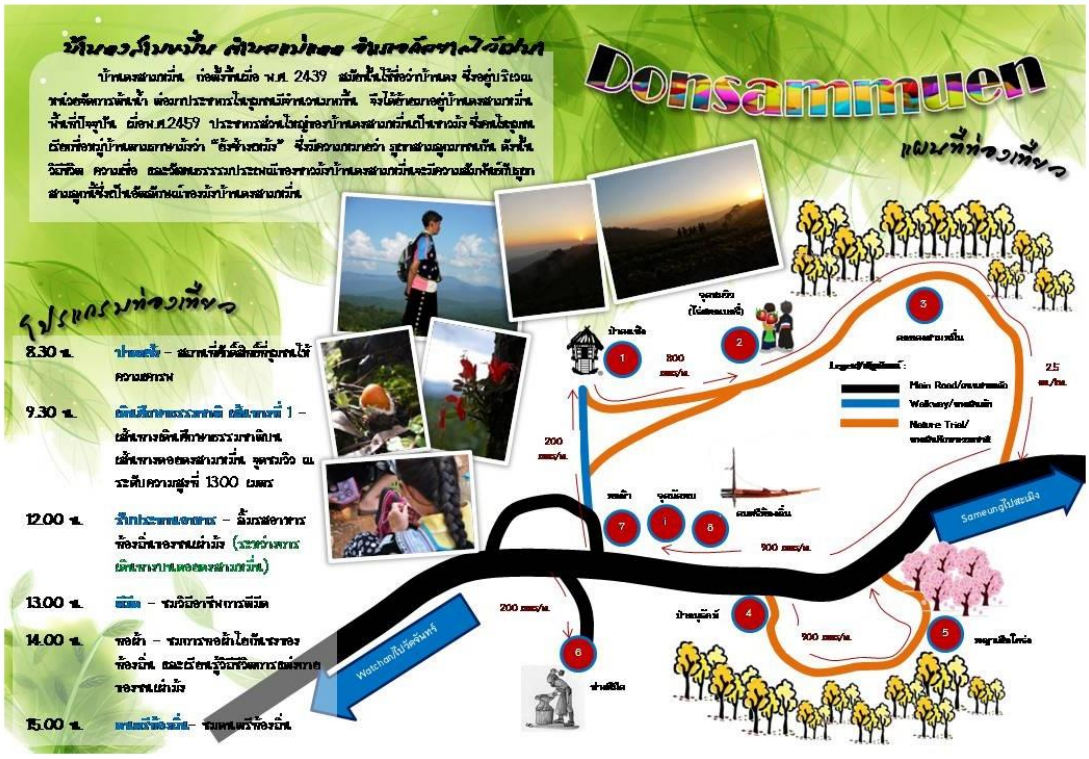

ไร่หมุนเวียนและนาขั้นบันได แต่เดิมชนเผ่าปกาเกอะญอนิยมทำไร่ข้าวมากกว่าการทำนา เนื่องจากวิถีชีวิตที่โยกย้ายสืบฐานไปตามภูเขา ในการทำไร่จะปลูกพืชผักสวนครัวหลากหลายชนิดร่วมกับการปลูกข้าว จึงนับว่าเป็นการปลูกพืชแบบผสมผสานที่นำความมั่นคงทางด้านอาหารมาให้แก่ชนเผ่ามาอย่างยาวนาน จนเป็นภูมิปัญญาด้านการทำไร่หมุนเวียนที่สืบทอดต่อกันมา ปัจจุบันมีการตั้งฐานอย่างถาวรจึงเริ่มเรียนรู้การทำนาอย่างคนพื้นราบ(นาขั้นบันได) ประกอบกับนโยบายการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของภาครัฐ ทำให้การทำไร่หมุนเวียนลดน้อยลง

ป่าใช้สอย ป่าที่ชาวบ้านหรือชุมชนเอาไว้ใช้สอยใช้ประโยชน์ มีพื้นที่ขนาดใหญ่และกว้าง ใช้ร่วมกันทั้งหมู่บ้านและใช้ประโยชน์ได้หลายอย่าง เช่น สร้างบ้าน ทำฟืน ซึ่งป่าใช้สอยมีทุกหมู่บ้านหรือหย่อมบ้านฉะนั้นหมู่บ้านอื่นจะมาตัดหรือมาขอใช้ประโยชน์ร่วมไม่ได้ถ้าไม่ได้รับอนุญาตเพราะถือว่าเป็นป่าใช้สอยของหมู่บ้านนั้นๆ (สาธารณะประโยชน์ของหมู่บ้าน)

ค่าใช้จ่าย
กลุ่มท่องเที่ยวโฮมสเตย์บ้านวัดจันทร์
* ค่าบริการที่พักโฮมสเตย์ 150 บาท/คน/คืน
* ค่าอาหาร 70 บาท/คน/มื้อ
* ค่าผู้นำเที่ยวศึกษาวิถีชีวิตไร่ ชุมชน 300 บาท/วัน/กลุ่มไม่เกิน 10 คน
* ค่ากิจกรรม กลุ่มอาชีพ เช่น ทอผ้า ปักผ้า จักสาน 100 – 600 บาท/กิจกรรม/กลุ่มไม่เกิน 20 คน
* ค่าบริการรถรับส่งนักท่องเที่ยวไป-กลับ ที่พัก 400 – 500 บาท/คัน (รับได้สูงสุด 10 คน)
* ค่าบริการรถรับส่งนักท่องเที่ยวระหว่างตำบล 2,000 บาท/คัน (รับได้สูงสุด 10 คน)
* ค่าบำรุงเยี่ยมชมวัด ประชาชน/ครูภูมิปัญญา และกลุ่มอาชีพ เช่น ถักทอ จักสาน ย้อมสีผ้าธรรมชาติ ปักผ้า 200 – 300 บาท/กิจกรรม/กลุ่มไม่เกิน 20 คน
สถานที่ตั้งกลุ่มท่องเที่ยวโฮมสเตย์
กลุ่มการท่องเที่ยวโฮมสเตย์บ้านวัดจันทร์
ตำบลบ้านจันทร์ อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่
คุณวิรินทร์ ศิริวัชพลกุษา โทร. 080-769-0056
คุณเกียรติ กองแก้ว โทร. 098-001-1187
สนับสนุนโดย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
ทุนอุดหนุนการวิจัยประจำปี 2555
จัดทำโดย ศูนย์จัดการข้อมูลเพื่อการวิจัยและพัฒนาเครือข่ายชุมชน
สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
โทรศัพท์ 0-5392-1444 ต่อ 2846 มือถือ 08-1960-1789
Email: rmutl.dmdc@gmail.com หรือ www.dmdc.rmutl.ac.th
กลุ่มท่องเที่ยวโฮมสเตย์
บ้านวัดจันทร์
ผลงานได้รับการเผยแพร่ "การสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนท้องถิ่นอย่างยั่งยืน
โดยใช้การท่องเที่ยวโฮมสเตย์เป็นเครื่องมือ
กรณีศึกษาตำบลบ้านจันทร์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่"
บ้านวัดจันทร์ บ้านสันป่าจันทร์ อำเภอเมืองเชียงใหม่
บ้านวัดจันทร์เป็นหมู่บ้านเล็กๆ ก่อตั้งขึ้นราว 200 ปีมาแล้วโดยกลุ่มชาติพันธุ์ไทยวนที่อพยพมาจากเมืองเชียงแสน ปัจจุบันมีประชากรประมาณ 600 คน ประกอบด้วย 120 ครัวเรือน ตั้งอยู่ในเขตตำบลบ้านจันทร์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ห่างจากตัวเมืองเชียงใหม่ประมาณ 15 กิโลเมตร ตามเส้นทางหลวงหมายเลข 1006 (เชียงใหม่-ลำพูน) ประมาณกิโลเมตรที่ 12 แยกซ้ายมือเข้าไปอีกประมาณ 2 กิโลเมตร ก็จะถึงหมู่บ้านวัดจันทร์ ซึ่งอยู่ติดกับหมู่บ้านสันป่าจันทร์ ทางทิศเหนือของหมู่บ้านวัดจันทร์มีแม่น้ำปิงไหลผ่าน ทางทิศตะวันออกเป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำปิง ทางทิศใต้และทิศตะวันตกเป็นที่ราบเชิงเขา ลักษณะภูมิอากาศโดยทั่วไปเป็นแบบอากาศร้อนชื้น ฤดูร้อนอากาศร้อนจัด ฤดูฝนมีฝนตกชุก ฤดูหนาวอากาศหนาวเย็น
WatChan
แผนที่ท่องเที่ยว
โปรแกรมท่องเที่ยว
8.30 น. ลงทะเบียน – ฟังบรรยายประวัติความเป็นมาบ้านวัดจันทร์
9.30 น. ไหว้พระพุทธ – สักการะพระพุทธรูปโบราณ (สถานประวัติศาสตร์สำคัญของบ้านวัดจันทร์)
10.30 น. ปล่อยปลา – ร่วมกิจกรรมปล่อยปลาและอนุรักษ์พันธุ์ปลา
12.00 น. รับประทานอาหาร – มื้อกลางวันที่ศาลาริมน้ำปิง
13.00 น. จักสาน/ทอผ้า – สัมผัสวิถีชีวิตชาวบ้านวัดจันทร์ (หรือกิจกรรมอื่นๆ ตามโอกาส/ฤดูกาล)
15.00 น. ไหว้พระพุทธ – สักการะพระพุทธรูปโบราณ (สถานประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องอีกแห่งหนึ่ง)
15.30 น. ลงทะเบียน/รับของที่ระลึก – ร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและของฝาก

กลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชน
ดงสำมหมื่น
ค่าใช้จ่าย
กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนดงสำมหมื่น
* ค่าบริการนำโฮมสเตย์ 150 บาท/คน/คืน
* ค่าอาหาร 70 บาท/คน/มื้อ
* ค่าผู้นำเที่ยวศึกษาวิถีชีวิตไร่หมุนเวียน 300 บาท/วัน/กลุ่มไม่เกิน 10 คน
* ค่าผู้นำเที่ยวศึกษาป่าศึกษาธรรมชาติ 600 บาท/วัน/กลุ่มไม่เกิน 5 คน
* ค่าสาธิตหรือกลุ่มอาชีพ เช่น ย้อมผ้า ทอผ้า และไกด์ 300 – 1,000 บาท/กิจกรรม/กลุ่มไม่เกิน 20 คน
* ค่าอาคารสถานที่ 500 บาท/คณะ
* ค่ายานพาหนะที่ต้องการไปหมู่บ้าน 100 – 200 บาท/คัน (รับได้สูงสุด 10 คน)
* ค่ายานพาหนะที่ต้องระหว่างตำบล 2,000 บาท/คัน (รับได้สูงสุด 10 คน)
สถานที่ติดต่อ
กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนดงสำมหมื่น
ตำบลแม่แดด อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่
คุณสงวัย แซ่ฮ้าง โทร. 088-423-1107
สนับสนุนโดย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.-สกอ.)
ทุนสนุดสนุนการวิจัยประจำปี 2555
จัดทำโดย ศูนย์จัดการข้อมูลเพื่อการวิจัยและพัฒนาศักยภาพชุมชน
สาขาวิชาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงใหม่
โทรศัพท์ 0-5392-1444 ต่อ 2846 มือถือ 08-1960-1789
Email: rmutl.dmdc@gmail.com หรือwww.dmdc.rmutl.ac.th
ผลงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการ "การสร้างความเข้มแข็งในชุมชนเพื่อรองรับการเปิดเสรีการค้าที่สูงขึ้น โดยใช้การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นเครื่องมือ กรณีศึกษาตำบลดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่"

ดงสำมหมื่น สันหลวง สันทรายน้อย อันยอดดอยสวยงาม
บ้านดงสำมหมื่น ก่อตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2439 สมัยนั้นไม่มีชื่อว่าบ้านดง ซึ่งอยู่ทางทิศตะวันตกของที่ตั้งบ้านในปัจจุบัน เมื่อ พ.ศ.2459 ประชากรส่วนใหญ่อพยพมาจากบ้านดงสำมหมื่นเป็นจำนวนมาก จึงตั้งชื่อหมู่บ้านตามชื่อเดิมว่า "ดงสำมหมื่น" ซึ่งมีความหมายว่า ภูเขาสามลูกมากมาย ดังนั้น วิถีชีวิต ความเชื่อ และวัฒนธรรมประเพณีของชาวบ้านดงสำมหมื่นจะมีความเชื่อมโยงกับภูเขาสามลูกนี้ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของบ้านดงสำมหมื่น
Donsammuen
แผนที่ท่องเที่ยว
กำหนดการ
8.30 น. ถึงที่พัก – สมาชิกชี้แจงกิจกรรมและรับประทานอาหารว่างเช้า
9.30 น. เดินศึกษาธรรมชาติ เส้นทางที่ 1 – เส้นทางดินศึกษาธรรมชาติ เส้นทางดอยดงสำมหมื่น จุดชมวิว ณ ระดับความสูงที่ 1300 เมตร
12.00 น. รับประทานอาหาร – ลิ้มรสอาหารพื้นเมืองของชนเผ่าม้ง (ระหว่างทางเดินทางกลับจากเส้นทางดอยดงสำมหมื่น)
13.00 น. พักผ่อน – ชมวิถีชีวิตการทำไร่
14.00 น. ทอผ้า – ชมการทอผ้าไฮมัวะของชาวม้ง และเรียนรู้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวม้ง
15.00 น. เดินเส้นทางที่ 2 – ชมทิวทัศน์ของดง
Legend/สัญลักษณ์ :
Main Road/ถนนสายหลัก
Walkway/ทางเดินเท้า
Nature Trail/ทางเดินศึกษาธรรมชาติ
Watchan/ไปวัดจันทร์
Samuengใปสะเมิง

กลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชน
บ้านเสาแดง
ค่าใช้จ่าย
สนับสนุนโดย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.-สกอ.)
ทุนอุดหนุนการวิจัยประจำปี 2555
สถานที่ติดต่อ
กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านเสาแดง
ตำบลแม่แรม อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่
คุณสัจจพรรณ เลาว้าง โทร. 083-324-7775
คุณนิรชพันธ์ โสภาพรรณเจริญ โทร. 089-192-8945
คุณนิรศักดิ์ พลับศิริ โทร. 093-302-5455

บ้านเสาแดง ดินแดนแห่งหลวง อันเกิดจากเสาไอยรา
Saodang
แผนที่ท่องเที่ยว
กิจกรรมท่องเที่ยว
Watchan/โป่งวัดจันทร์
Main Road/ถนนสาย
Walkway/ทางเดินเท้า

ภาคผนวก ฎ-19

ตัวแทนชุมชนร่วมออกบูท ร่วมกับเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่
ในงาน Chiang Mai & The North Travel Mart 2014
ณ ศูนย์ประชุมและแสดงสินค้านานาชาติเฉลิมพระเกียรติ 7 รอบ จังหวัดเชียงใหม่
เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวโดยชุมชน อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่

If you are interested please
don't hesitate to get more
information at
booth 21 and 22.

Sukhothai Travel Service Co.,Ltd.

Chiangmai Community Based Tourism Network
Guests have an opportunity to experience and learn about the community and the environment through fun, hands-on activities lead by local community guides. These include jungle trekking, farming, cloth waving , learning to cook local dishes, etc.
Community based Tourism programs
people and nature that

ภาคผนวก ฎ-20

กิจกรรม และผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว ที่ชุมชนคิดใหม่
จากวัตถุดิบและภูมิปัญญาที่มีในท้องถิ่น เพื่อบริการแก่นักท่องเที่ยว

กลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเหล่อชอ มีการรื้นฟื้นภูมิปัญญาการทำเมตอซูย่าง ซึ่งเป็นอาหารว่างของชาวปกาเกอะญอ มาเป็นกิจกรรมสาธิตและให้นักท่องเที่ยวทดลองชิม

กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านวัดจันทร์ มีการรื้นฟื้นภูมิปัญญาการตำข้าวด้วยครกกระเดื่อง มาเป็นกิจกรรมสาธิตและให้นักท่องเที่ยวทดลอง

กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนดงสามหมื่น มีการรื้นฟื้นภูมิปัญญาการตำข้าวปุ๊ก มาเป็นกิจกรรมสาธิต และให้นักท่องเที่ยวทดลองชิม

กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านเสาแดง มีการรื้นฟื้นภูมิปัญญาการเล่นสะบ้า มาเป็นกิจกรรมสาธิต และให้นักท่องเที่ยวทดลองเล่น

ภาคผนวก ฎ-21

การเชื่อมโยงคนที่เข้ามาร่วมกิจกรรมให้มีความหลากหลาย ทั้ง เยาวชน ผู้สูงอายุ

กลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเหล่อชอ
มีการพัฒนาเยาวชนในชุมชนที่สนใจเข้ามาเป็นยุวชนนำเที่ยว

กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านวัดจันทร์
การเชื่อมโยงกับกลุ่มทอผ้าของสตรีแม่บ้าน เข้ามาร่วมเป็นฐานเรียนรู้การทอผ้า

กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนดงสามหมื่น
การเชื่อมโยงกับผู้สูงอายุ เข้ามาร่วมเป็นฐานเรียนรู้การทอผ้าใยกัญชง

กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านเสาแดง
การเชื่อมโยงกับสตรีแม่บ้าน เข้ามาร่วมกิจกรรมการละเล่นสะบ้า

ภาคผนวก ฏ
ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์กิจกรรมที่วางแผนไว้และกิจกรรม
ที่ดำเนินการมาและผลที่ได้รับตลอดโครงการ

ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์กิจกรรมที่วางแผนไว้และกิจกรรม
ที่ดำเนินการมาและผลที่ได้รับตลอดโครงการ

วัตถุประสงค์	กิจกรรมที่ดำเนินการ	ผลที่ได้รับ
1. เพื่อทบทวนและพัฒนาศักยภาพกลุ่มการท่องเที่ยวเดิมตามมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน ด้านการจัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชน และด้านการกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่นสังคมและคุณภาพชีวิต 2. เพื่อรวบรวมฐานความรู้ด้านกระบวนการพัฒนาศักยภาพชุมชน การทำฐานข้อมูลทรัพยากรชุมชน และการพัฒนาโปรแกรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนของอำเภอกัลยาณิวัฒนา	■ กิจกรรมการถอดบทเรียน(LessonLearned) ถึงกระบวนการพัฒนาศักยภาพชุมชนการทำฐานข้อมูลทรัพยากรชุมชน และการพัฒนาโปรแกรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สำหรับกลุ่มท่องเที่ยวเดิมที่มีอยู่ในอำเภอกัลยาณิวัฒนา และออกแบบกระบวนการและกิจกรรมการขยายผลต่อในชุมชนเป้าหมาย	■ ได้ผังงาน (Flow chart) กระบวนการและกิจกรรมการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน คือ - ผังงาน (Flow chart) กระบวนการพัฒนาศักยภาพชุมชน - ผังงาน (Flow chart) กระบวนการจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรชุมชน - ผังงาน (Flow chart) กระบวนการพัฒนาโปรแกรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ■ เกิดการพัฒนาศักยภาพพี่เลี้ยงชุมชนจากกลุ่มท่องเที่ยวโดยุชมชนเดิมเพื่อเป็นพี่เลี้ยงให้กับกลุ่มเป้าหมายใหม่
	■ การพัฒนาศักยภาพกลุ่มการท่องเที่ยวเดิมตามมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านที่ 1การจัดการอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชนและด้านที่ 2การกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่นสังคมและคุณภาพชีวิตทั้ง 4 กลุ่ม ด้วยกระบวนการที่จัดร่วมกัน เช่น การศึกษาดูงาน การอบรมพัฒนาศักยภาพด้านการบริหารจัดการ เป็นต้น และกระบวนการที่จัดรายกลุ่ม เช่น การสนทนากลุ่ม	■ ได้เรียนรู้เกี่ยวกับมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน ได้รับการพัฒนาศักยภาพกลุ่มตามมาตรฐาน ด้านที่ 1 และ 2 ผ่านกระบวนการจากคณะผู้วิจัย ■ กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนทั้ง 4 กลุ่ม ได้รับการพัฒนาศักยภาพด้านการบริหารจัดการ ตามมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านที่ 1 และ 2

วัตถุประสงค์	กิจกรรมที่ดำเนินการ	ผลที่ได้รับ
	ย่อยเพื่อตั้งคณะกรรมการใหม่ การกำหนดช่วงเวลาการรับนักท่องเที่ยวและจำนวนนักท่องเที่ยวที่เหมาะสม เป็นต้น	
3. เพื่อศึกษาบริบทชุมชนให้ทราบศักยภาพการเป็นชุมชนจัดการท่องเที่ยวแห่งใหม่ 4. เพื่อขยายผลการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนในอำเภอกัลยาณิวัฒนา	■ การชี้แจงทำความเข้าใจ ค้นหาแกนนำ และการวางแผนการจัดการความรู้ในกระบวนการพัฒนาศักยภาพชุมชนการทำฐานข้อมูลทรัพยากรชุมชนและการพัฒนาโปรแกรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ของชุมชนเป้าหมาย	■ เกิดการขยายผลไปยังชุมชนใหม่ในพื้นที่ 3 ตำบล ของอำเภอกัลยาณิวัฒนาคือ - บ้านห้วยปู ตำบลแม่แดด - เส้นทางตามรอยเสด็จพระราชดำเนิน บ้านเด่น บ้านหนองเจ็ดหน่วย ตำบลบ้านจันทร์ - บ้านห้วยบะบ้า ตำบลแจ่มหลวง ■ ได้แกนนำในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในชุมชนเป้าหมายขยายผล
	■ จัดกิจกรรมสร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้แกนนำพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนในกลุ่มเป้าหมายการขยายผลโดยการทดลองเป็นนักท่องเที่ยวโดยจัดโปรแกรม ท่องเที่ยวในชุมชนท่องเที่ยวเดิม ๔ กลุ่มในอำเภอกัลยาณิวัฒนาที่เหมาะสมกับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้	■ เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการจัดการการท่องเที่ยว กระบวนการนำเที่ยว และบทบาทหน้าที่ของผู้นำเที่ยว ระหว่างแกนนำพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนกลุ่มเป้าหมายการขยายผล กับกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนเดิน

วัตถุประสงค์	กิจกรรมที่ดำเนินการ	ผลที่ได้รับ
	■กิจกรรมการจัดการความรู้ ระหว่างกลุ่มการท่องเที่ยวเดิม และชุมชนเป้าหมายการขยายผลการด้วยการสำรวจชุมชนเพื่อศึกษาบริบทของชุมชน ตามประเด็นทุนชุมชน ๕ ด้านในชุมชนเป้าหมายที่จะพัฒนาเป็นชุมชนท่องเที่ยวแห่งใหม่ทั้ง๓ชุมชนใน๓ตำบล	■ เกิดกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างพี่เลี้ยงชุมชนและแกนนำกลุ่มชุมชนเป้าหมายใหม่ในการสำรวจข้อมูลบริบทพื้นที่และแหล่งทรัพยากรรวมถึงจุดสนใจที่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวหรือกิจกรรมการท่องเที่ยว ■ ได้ข้อมูลบริบทพื้นที่และแหล่งทรัพยากรรวมถึงจุดสนใจที่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวหรือกิจกรรมการท่องเที่ยว
	■กิจกรรมการจัดการความรู้ระหว่างกลุ่มการท่องเที่ยวเดิม และชุมชนเป้าหมายการขยายผล เพื่อการพัฒนาศักยภาพชุมชนตามประเด็นที่คณะผู้วิจัยกำหนดไว้ เช่น หลักการการท่องเที่ยวโดยชุมชนการทำงานเป็นทีมและการสื่อสารทั้งภายในและภายนอกกลุ่มเป็นต้น	■ เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างพี่เลี้ยงชุมชนและแกนนำกลุ่มชุมชนเป้าหมายใหม่เกี่ยวระบบการบริหารจัดการกลุ่มเช่นบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการกลุ่มแต่ละตำแหน่ง โครงสร้างกลุ่มการบันทึกเอกสารที่จำเป็น เป็นต้น ■ มีการคัดเลือกคณะกรรมการ และกำหนดโครงสร้างการบริหารจัดการกลุ่มที่ชัดเจน ■ มีระบบการบริหารจัดการกลุ่มที่ชัดเจนมีการบันทึกเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ■ มีการกำหนดมาตรฐานอัตราค่าบริการท่องเที่ยวของชุมชน
	■กิจกรรมการจัดการความรู้ระหว่างกลุ่มการท่องเที่ยวเดิม และชุมชนเป้าหมายการขยายผล เพื่อการออกแบบโปรแกรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์	■ เกิดกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างพี่เลี้ยงชุมชนและกลุ่มเป้าหมายใหม่ ในการร่วมพิจารณาถึงความเหมาะสมและความแตกต่างระหว่างชุมชนท่องเที่ยวในอำเภอกัลยาณิวัฒนาเกิดเป็นเส้นทางท่องเที่ยวในชุมชนที่มีจุดเด่นเป็นของตนเอง

วัตถุประสงค์	กิจกรรมที่ดำเนินการ	ผลที่ได้รับ
	■ กิจกรรมการจัดการความรู้ระหว่างกลุ่มการท่องเที่ยวเดิม และชุมชนเป้าหมายการขยายผล เพื่อการพัฒนานักสื่อความหมายท้องถิ่นในชุมชนเป้าหมายการขยายผล	■ เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างพี่เลี้ยงชุมชนและแกนนำกลุ่มชุมชนเป้าหมายใหม่ เกี่ยวกับการเป็นผู้นำเที่ยวหรือนักสื่อความหมาย ■ ชุมชนเป้าหมายใหม่มีผู้นำเที่ยวของชุมชนที่ประกอบด้วยผู้ใหญ่ และเยาวชน
	■ การจัดโปรแกรมท่องเที่ยวในเส้นทางใหม่ ให้นักท่องเที่ยวอาสาสมัครเพื่อประเมินผลการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนและวัดความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว	■ ชุมชนได้มีโอกาสจัดกิจกรรมรับนักท่องเที่ยวจริงหลังจากผ่านกระบวนการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ■ ทราบถึงข้อดี ข้อบกพร่องของตนเองในการบริหารจัดการ รวมถึงความเหมาะสมของกิจกรรมท่องเที่ยว และได้ข้อเสนอต่างๆ เพื่อนำไปพัฒนา
	■ สรุปผลการจัดการความรู้ กับพี่เลี้ยงชุมชน	■ เพื่อประเมินผลการจัดการความรู้ตามความคิดเห็นและประสบการณ์ของพี่เลี้ยงชุมชน เพื่อการพัฒนาตนเองและกลุ่มเป้าหมายการขยายผลต่อไป
	■ วัดระดับความรู้ความเข้าใจกลุ่มเป้าหมายการขยายผลก่อนและหลังในการพัฒนา 3 ประเด็นหลัก การพัฒนาศักยภาพชุมชนการจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรชุมชนและการพัฒนาโปรแกรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์	■ กลุ่มเป้าหมายการขยายผลที่ผ่านกระบวนการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน 3 ประเด็นหลัก มีคะแนนความรู้ความเข้าใจใน การพัฒนาศักยภาพชุมชนการจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรชุมชนและการพัฒนาโปรแกรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์หลังการพัฒนาเพิ่มขึ้นจากก่อนการพัฒนา

ภาคผนวก ฐ

ประวัติคณะผู้วิจัย

ประวัติคณะผู้วิจัย

หัวหน้าโครงการวิจัย

1. ชื่อ - นามสกุล (ภาษาไทย) นางดวงพร อ่อนหวาน

ชื่อ - นามสกุล (ภาษาอังกฤษ) Mrs. Duangporn Onwan

2. เลขหมายบัตรประจำตัวประชาชน 3 1012 00183 33 2

3. ตำแหน่งปัจจุบัน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ระดับ 8

4. หน่วยงานที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวก

สาขาวิชาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ภาคพายัพ เชียงใหม่
128 ถนนห้วยแก้ว ตำบลช้างเผือก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50300
โทรศัพท์ : 0-5392-1444 ต่อ 2846 โทรสาร: 0-5322-6895
มือถือ : 08-9700-4396, 08-1765-1015 E-mail: m_pompam@yahoo.com

5. ประวัติการศึกษา

- จบปริญญาตรีสาขาระบบสารสนเทศ จาก วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา พ.ศ.2527 (ปัจจุบันเปลี่ยนเป็นมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี)
- จบปริญญาโทสาขาบริหารธุรกิจ จาก มหาวิทยาลัยแม่โจ้ พ.ศ.2540

6. สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ (แตกต่างจากวุฒิการศึกษา)

ธุรกิจชุมชน , การบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน
และการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจด้วยโปรแกรม SPSS for windows

7. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ โดยระบุสถานภาพในการทำการวิจัยว่าเป็นผู้อำนวยการแผนงานวิจัย หัวหน้าโครงการวิจัย หรือผู้ร่วมวิจัยในแต่ละข้อเสนอการวิจัย

7.1 ผู้อำนวยการแผนงานวิจัย

- แผนงานวิจัย การสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนบนพื้นที่สูง โดยใช้การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นเครื่องมือ กรณีศึกษา อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่งบประมาณสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.) ทุนวิจัยเร่งด่วนประจำปีงบประมาณ 2555
- แผนงานวิจัยรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของอำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่หัวหน้าโครงการย่อยเรื่องรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของโรงพยาบาลวัดจันทร์ เฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่งบประมาณสนับสนุนจากงบยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ปีงบประมาณ 2553

7.2 หัวหน้าโครงการวิจัย : ชื่อโครงการวิจัย

- การจัดการฐานข้อมูลทรัพยากรสำหรับแนวทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรมของเทศบาลตำบลแม่ปั๋ง อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่งบประมาณสนับสนุนจากงบยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนาปีงบประมาณ 2556

- รูปแบบการจัดการเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลบ้านจันทร์ อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ งบประมาณสนับสนุนจากงบพัฒนาการศึกษา โครงการนวัตกรรมเพื่อชุมชน 55 ปี คู่คิดมิตรชุมชน สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนาปีงบประมาณ 2556

- การพัฒนาแนวทางการจัดการน้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภคของชุมชนบ้านดงสามหมื่น ตำบลแม่แดด อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ งบประมาณสนับสนุนจากงบผลประโยชน์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ภาคพายัพ เชียงใหม่ ประจำปีงบประมาณ 2556

- การเสริมสร้างศักยภาพชุมชนเพื่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน โครงการวิจัยภายใต้แผนการวิจัย การสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนบนพื้นที่สูง โดยใช้การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นเครื่องมือ กรณีศึกษา อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่งบประมาณสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.) ทุนวิจัยเร่งด่วนประจำปีงบประมาณ 2555

- ตัวแบบการจัดการธุรกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในภาคเหนือตอนบน งบประมาณสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.)ทุนนวมินทร์ ปีงบประมาณ 2555

- การจัดการความรู้เพื่อการประยุกต์ใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ งบประมาณสนับสนุนจากงบประมาณแผ่นดินประจำปี 2554

- รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ของโรงพยาบาลวัดจันทร์เฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ งบประมาณสนับสนุนจากงบยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ประมาณปี 2553

- การใช้เทคนิคกรีนแมป (Green map) พัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่ภาคเหนือ กรณีศึกษาอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ งบประมาณสนับสนุนจากเครือข่ายบริหารการวิจัยภาคเหนือตอนบน สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ปีงบประมาณ 2553

- รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับศักยภาพและบริบทของชุมชน เพื่อการพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่งบประมาณสนับสนุนจากงบยุทธศาสตร์ของคณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ภาคพายัพ เชียงใหม่ ปีงบประมาณ 2553

- การประเมินความพร้อมของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนกิ่วโป่ง(มอเด) อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อเตรียมรับการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน งบประมาณสนับสนุนจากศูนย์ความร่วมมือมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนาและมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี เพื่อมูลนิธิโครงการหลวงและกิจกรรมวิชาการ ปี พ.ศ.2553

- ความต้องการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนในอำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ งบประมาณสนับสนุนจากศูนย์ความร่วมมือมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนาและมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี เพื่อมูลนิธิโครงการหลวงและกิจกรรมวิชาการ ระหว่างปี พ.ศ.2551-2552

- การเปรียบเทียบคุณลักษณะความเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราช-มงคลล้านนา ภาคพายัพ เชียงใหม่ งบประมาณสนับสนุนจากงบผลประโยชน์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ปีงบประมาณ 2551

- ทัศนคติที่มีต่อการเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตภาคพายัพ เชียงใหม่ งบประมาณสนับสนุนจากงบผลประโยชน์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ปีงบประมาณ 2549

- ปัจจัยที่มีผลต่อการนำสินทรัพย์ประเภทเครื่องจักรไปแปลงเป็นทุนของธุรกิจชุมชนและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย (กรณีศึกษาการนำเครื่องจักรไปแปลงเป็นทุนในพื้นที่ภาคเหนือ) งบประมาณสนับสนุนจากสำนักงานแปลงสินทรัพย์เป็นทุน(องค์การมหาชน) ปีงบประมาณ 2548

- การประเมินผลผู้สำเร็จการศึกษาสายบริหารธุรกิจ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตภาคพายัพ จังหวัดเชียงใหม่ งบประมาณสนับสนุนจากงบผลประโยชน์สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตภาคพายัพ ปีงบประมาณ 2547

- ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของธุรกิจชุมชนในเขตภาคเหนือ โครงการย่อยจากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ งบประมาณสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ปีงบประมาณ 2543

7.4 ผู้ร่วมโครงการวิจัย

- การจัดการดอยปุยเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและเชิงนิเวศโดยชุมชนชาวม้งบ้านดอยปุย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่งบประมาณสนับสนุนจากเครือข่ายบริหารการวิจัยภาคเหนือตอนบนสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ปีงบประมาณ 2551

- เจตคติที่มีต่อการนำไปใช้ประโยชน์ของรายวิชาการบัญชีการบริหารและการบัญชีเพื่อการจัดการของนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เขตพื้นที่ภาคพายัพ เชียงใหม่ งบประมาณสนับสนุนจากงบประมาณผลประโยชน์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เขตพื้นที่ภาคพายัพ ปี 2550

7.5 งานวิจัยที่ทำเสร็จ *(ชื่อผลงานวิจัย ปีที่พิมพ์ การเผยแพร่ และแหล่งทุนย้อนหลังไม่เกิน 5 ปี)*

- รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โรงพยาบาลวัดจันทร์เฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษาอำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่นำเสนอในการประชุมวิชาการทางบริหารธุรกิจระดับชาติครั้งที่ 2คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ระหว่างวันที่ 2 –3 สิงหาคม 2556งบประมาณสนับสนุนจากงบยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ประมาณปี 2553

- ความต้องการการสนับสนุนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนในอำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ตีพิมพ์ในวารสารการวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชน ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๒ ประจำเดือนกรกฎาคม – เดือนธันวาคม ๒๕๕๕ งบประมาณสนับสนุนจากศูนย์ความร่วมมือมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนาและมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี เพื่อมูลนิธิโครงการหลวงและกิจกรรมวิชาการระหว่างปี พ.ศ.2551-2552

- รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับศักยภาพและบริบทของชุมชนเพื่อการพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยว โดยชุมชนอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ตีพิมพ์ในวารสารศรีปทุมปริทัศน์ ฉบับ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ปีที่ 12 ฉบับที่ ๒ ประจำเดือนกรกฎาคม – เดือนธันวาคม ๒๕๕๕ งบประมาณสนับสนุนจากงบยุทธศาสตร์ของคณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ภาคพายัพ เชียงใหม่ ปีงบประมาณ 2553

- การใช้เทคนิคกรีนแมป(Green map) พัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่ภาคเหนือกรณีศึกษาอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่นำเสนอในการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายวิจัยสถาบันอุดมศึกษาทั่วประเทศ ประจำปี ๒๕๕๕ ณ ศูนย์ประชุมนานาชาติ โรงแรมดิเอ็มเพลส เชียงใหม่ ระหว่างวันที่ ๑๖-๑๘ พฤษภาคม ๒๕๕๕ งบประมาณสนับสนุนจากเครือข่ายบริหารการวิจัยภาคเหนือตอนบน ปีงบประมาณ ๒๕๕๓

- รายงานผลการปฏิบัติงานตามแผนงานการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงวัดจันทร์ อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นเครื่องมือ นำเสนอในการประชุมวิชาการผลงานวิจัย ของมูลนิธิโครงการหลวง ประจำปี 2553 วันที่ 29 พฤศจิกายน 2553งบประมาณสนับสนุนจากศูนย์ความร่วมมือมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนาและมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี เพื่อมูลนิธิโครงการหลวงและกิจกรรมวิชาการระหว่างปี 2551-2553

- ความต้องการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนในอำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ นำเสนอผลงานวิจัยในงานประชุมวิชาการระดับชาติและระดับนานาชาติมหาวิทยาลัยขอนแก่นประจำปี 2553 หัวข้อ “การพัฒนาชนบทที่ยั่งยืน” ระหว่างวันที่ 21 – 23 มกราคม 2553 งบประมาณสนับสนุนจากศูนย์ความร่วมมือมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนาและมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี เพื่อมูลนิธิโครงการหลวงและกิจกรรมวิชาการ ระหว่างปี 2551-2552

- การเปรียบเทียบคุณลักษณะความเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ภาคพายัพ เชียงใหม่ นำเสนอผลงานวิจัยในงานการประชุมวิชาการ “1st RMUT International Conference & 2nd RMUT National Conference RMUTIC2009/RMUTNC2009: The Role of Universities in Hands – On Education บทบาทของ มหาวิทยาลัยต่อการศึกษาที่เน้นการปฏิบัติจริง:งานวิจัยที่เน้นการปฏิบัติจริง จากมหาวิทยาลัยสู่สังคม” มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ร่วมกับมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ทั้ง 8 แห่ง ระหว่างวันที่ 23 – 28 สิงหาคม 2552งบประมาณสนับสนุนจากงบประมาณผลประโยชน์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ภาคพายัพ เชียงใหม่ ปี 2551

- ปัจจัยที่มีผลต่อการนำสินทรัพย์ประเภทเครื่องจักรไปแปลงเป็นทุนของธุรกิจชุมชนและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย (กรณีศึกษาการนำเครื่องจักรไปแปลงเป็นทุนในพื้นที่ภาคเหนือ) ตีพิมพ์ในวารสารเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ปีที่ 11 ฉบับที่ 1-3 เดือนมกราคม – ธันวาคม 2550 งบประมาณสนับสนุนจากสำนักงานบริหารการแปลงสินทรัพย์เป็นทุน (องค์การมหาชน) ปี 2548

7.6 งานวิจัยที่กำลังทำ :

- การจัดการฐานข้อมูลทรัพยากรสำหรับแนวทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรมของเทศบาลตำบลแม่ปั๋ง อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่งบประมาณสนับสนุนจากงบยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ประจำปีงบประมาณ 2556 (ดำเนินการไปแล้วประมาณ ๗๐%)
- รูปแบบการจัดการเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลบ้านจันทร์ อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ งบประมาณสนับสนุนจากงบพัฒนาการศึกษา โครงการนวัตกรรมเพื่อชุมชน 55 ปี คู่คิดมิตรชุมชน สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนาปีงบประมาณ 2556 (ดำเนินการไปแล้วประมาณ ๘๐%)
- การพัฒนาแนวทางการจัดการน้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภคของชุมชนบ้านดงสามหมื่น ตำบลแม่แดด อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ งบประมาณสนับสนุนจากงบผลประโยชน์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ภาคพายัพ เชียงใหม่ ประจำปีงบประมาณ 2556 (ดำเนินการไปแล้วประมาณ ๙๐%)

8. งานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยที่เสนอของบประมาณ

- วิทยากรโครงการหมู่บ้านวัฒนธรรมล้านนาเพื่อการท่องเที่ยว กลุ่มจังหวัดภาคเหนือกลุ่มจังหวัดภาคเหนือ ตอนบน1ให้กับอำเภอแม่อาย จังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ.2556
- วิทยากรหลักสูตรผู้นำเที่ยวท้องถิ่นในการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการผู้นำเที่ยวในท้องถิ่นให้กับองค์การบริหารส่วนตำบลนาทราย อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน พ.ศ. 2556
- วิทยากรหลักสูตรการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ให้กับศูนย์พัฒนาโครงการหลวงพระบาทห้วยต้ม ตำบลนาทราย อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน พ.ศ. 2555
- คณะทำงานโครงการยกระดับคุณภาพชีวิตหมู่บ้านป่าจี้ ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแบบมีส่วนร่วม ตำบลเวียงพร้าว อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ งบประมาณสนับสนุนจากสถาบันถ่ายทอดเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ปีงบประมาณ 2556
- หัวหน้าโครงการยกระดับคุณภาพชีวิตการจัดการความรู้เพื่อสร้างฐานความรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงบ้านสวนหลวง ตำบลทาขุมเงิน อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูนงบประมาณสนับสนุนจากสถาบันถ่ายทอดเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ปีงบประมาณ 2555-2556
- หัวหน้าโครงการยกระดับคุณภาพชีวิตกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านปง-ห้วยลานตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่งบประมาณสนับสนุนจากสถาบันถ่ายทอดเทคโนโลยีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ปีงบประมาณ 2554-2555
- หัวหน้าโครงการถ่ายทอดองค์ความรู้ในการจัดทำแผนชุมชนเพื่อค้นหาประเด็นกิจกรรมในการบริการวิชาการหรืองานวิจัย ชุมชนบ้านทุ่งโป่ง หมู่ที่ 4ตำบลบ้านปง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ งบประมาณสนับสนุนจากโครงการศูนย์ความเชี่ยวชาญวิชาชีพ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ภาคพายัพ เชียงใหม่ ปีงบประมาณ 2556

- หัวหน้าโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อการบริหารจัดการกลุ่มอาชีพต่างๆ ชุมชนพระบาทห้วยต้ม ตำบลนาทราย อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน งบประมาณสนับสนุนจากโครงการศูนย์ความเชี่ยวชาญวิชาชีพมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ภาคพายัพ เชียงใหม่ ปีงบประมาณ 2556

- หัวหน้าโครงการบริการวิชาการบูรณาการจากงานวิจัยการจัดทำกรีนแมป (Green Map) แผนที่เส้นทางกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านห้วยฮ่อม และบ้านดอยตุง (หมู่บ้านในกลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเหล่อชอ) ตำบลบ้านจันทร์ อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่งบผลประโยชน์ภาคสมทบ สาขาวิชาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ ปีงบประมาณ 2555

- คณะกรรมการคัดเลือกหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรมดีเด่น ภายใต้โครงการพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 1ประจำปี พ.ศ.2554

- วิทยากรหลักสูตรมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน1 ตามโครงการพัฒนามาตรฐานการท่องเที่ยวและบริการของกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน1 ให้กับสำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ.2553

- วิทยากรฝึกอบรมความรู้ด้านการท่องเที่ยวและการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว เรื่อง การใช้มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นเครื่องมือการพัฒนาชุมชน ในพื้นที่อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ ณ ห้องประชุมศูนย์พัฒนาโครงการหลวงวัดจันทร์ อ.กัลยาณิวัฒนา เชียงใหม่ ให้กับสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) พ.ศ.2553

- วิทยากรฝึกอบรมความรู้ด้านการท่องเที่ยวและการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว เรื่อง การพัฒนามาตรฐานที่พักโฮมสเตย์ในพื้นที่โครงการหลวง ตามมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย ในพื้นที่อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ และกิจกรรมประเมินโปรแกรมการท่องเที่ยวของกลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเหล่อชอ (บ้านห้วยฮ่อม บ้านห้วยครก และบ้านดอยตุง) ตำบลบ้านจันทร์ อ.กัลยาณิวัฒนา เชียงใหม่ ให้กับสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) พ.ศ.2553

- คณะกรรมการดำเนินโครงการพัฒนาเครือข่ายท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนของจังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ.2552

- วิทยากรฝึกอบรมอาสาสมัครนำเที่ยวท้องถิ่นศูนย์พัฒนาโครงการหลวงวัดจันทร์อ.แม่แจ่ม เชียงใหม่ สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง(องค์การมหาชน) พ.ศ.2552

ผู้ร่วมวิจัย

ประวัติผู้ร่วมวิจัยคนที่ 1

1. ชื่อ-สกุล (ภาษาไทย) นางสวิชญาศุภอุดมฤกษ์ ตรีรัตน์

ชื่อ-สกุล (ภาษาอังกฤษ) Ms. Savichaya Supa-udomlerk Trirat

2. **เลขที่บัตรประชาชน** 3 5014 00352 30 4

3. **ตำแหน่งปัจจุบัน** อาจารย์

4. หน่วยงานและสถานที่อยู่ที่ติดต่อได้สะดวก

คณะพัฒนาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยแม่โจ้
63 หมู่ 4 ต.หนองหาร อ.สันทราย จ.เชียงใหม่ 50290
โทรศัพท์/โทรสาร 053 – 873297, 080–8460654

5. **ประวัติการศึกษา**

บธ.บ(การเงินและการธนาคาร) มหาวิทยาลัยพายัพ
บธ.ม(บริหารธุรกิจ) วิทยาลัยฟาร์อิสเทอร์น
PhD (Development Communication), Central Luzon State University

6. สาขาวิชาที่มีความชำนาญพิเศษ:

- การวางแผนโครงการ/การจัดทำแผนธุรกิจ
- การสื่อสารเพื่อการพัฒนาชุมชน/เครือข่ายสังคมและชุมชน
- การท่องเที่ยว เช่น การสื่อสารเพื่อการท่องเที่ยว(การสื่อความหมายธรรมชาติและวัฒนธรรม), การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ, การท่องเที่ยวสีเขียว

7. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ

7.1 งานวิจัยที่ทำเสร็จแล้ว :

7.1.1 หัวหน้าโครงการวิจัย:

1) ชื่องานวิจัย : การพัฒนาแผนที่สีเขียวเพื่อการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวชุมชนบ้านโปง จังหวัดเชียงใหม่

แหล่งทุน : งบประมาณแผ่นดิน มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ปี 2555

การเผยแพร่ : Oral presentation, 2013 4th International Conference on Agricultural and Animal Science, November 23-24, 2013 Cape Panwa Hotel, Phuket, Thailand

2) ชื่องานวิจัย : การจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวโดยใช้เป็นที่สีเขียวเป็นเครื่องมือในการพัฒนา อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

แหล่งทุน : งบประมาณแผ่นดิน มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ปี 2556

การเผยแพร่ : -

3) ชื่องานวิจัย : การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวและระบบสื่อความหมายภายใต้แนวคิด Green Concept บนฐานทรัพยากรท้องถิ่น

ภายใต้ชุดโครงการ : การสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนบนพื้นที่สูง โดยใช้การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นเครื่องมือ กรณีศึกษา อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่

แหล่งทุน : สกว. และ วช. งบเร่งด่วน ปี 2555

สถานภาพในการทำวิจัย : -

7.1.2 ผู้ร่วมวิจัย :

1) ชื่องานวิจัย : การจัดการความรู้เพื่อการประยุกต์ใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

แหล่งทุน : งบประมาณแผ่นดิน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ภาคพายัพเชียงใหม่ปี 2554

การเผยแพร่ : -

2) ชื่องานวิจัย : **แผนการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชนบ้านหม้อ ตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่**

แหล่งทุน : งบประมาณแผ่นดิน ปี 2554 มหาวิทยาลัยแม่โจ้

การเผยแพร่ : -

3) ชื่องานวิจัย : **แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทขึนโดยชุมชนมีส่วนร่วม อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่**

แหล่งทุน : กรมส่งเสริมวัฒนธรรม ประจำปี 2554

การเผยแพร่ : -

4) ชื่องานวิจัย : **การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน: กรณีศึกษา บ้านทาป่าเปา ตำบลทาปลาดุก อำเภอ แม่ทา จังหวัดลำพูน**

แหล่งทุน : งบประมาณแผ่นดิน ปี 2555 มหาวิทยาลัยแม่โจ้

การเผยแพร่ : วารสารวิจัยและพัฒนา มจธ.
ปีที่ 32 ฉบับที่ 4 ตุลาคม-ธันวาคม 2552

5) ชื่องานวิจัย : **ตัวแบบการจัดการธุรกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ภาคเหนือ**

แหล่งทุน : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ทุนนวมินทร์ ปี 2555

สถานภาพในการทำวิจัย : ดำเนินการแล้ว 95%

7.2 งานวิจัยที่กำลังดำเนินการ :

7.2.1 หัวหน้าโครงการ :

7.2.2 ผู้ร่วมวิจัย :

1) ชื่องานวิจัย : **การพัฒนาตลาดท่องเที่ยวโดยชุมชน ต.เทพเสด็จ อ.ดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่**

ภายใต้ชุดโครงการ : การจัดการชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวโดยเน้นการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม พัฒนาผู้ประกอบการชุมชน ตามแนวพระราชดำริ พื้นที่ตำบลเทพเสด็จ อ. ดอยสะเก็ด เชียงใหม่

แหล่งทุน : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) งบเร่งด่วน ปี 2555

สถานภาพในการทำวิจัย : ดำเนินการแล้ว 100%

ประวัติผู้ร่วมวิจัยคนที่ 2

1. ชื่อ - นามสกุล (ภาษาไทย) นายถวิล บุญมาถา

ชื่อ - นามสกุล (ภาษาอังกฤษ) Mr.Tawin Bunmatha

2. เลขหมายบัตรประจำตัวประชาชน 1 5099 00840 929

3. ตำแหน่งปัจจุบัน นักวิชาการ

4. หน่วยงานที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวก

สาขาวิชาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ภาคพายัพ เชียงใหม่
128 ถนนห้วยแก้ว ตำบลช้างเผือก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50300
โทรศัพท์ : 0-5392-1444 ต่อ 2846 โทรสาร: 0-5322-6895
มือถือ : 083-3254056 E-mail: aod_scorpion@hotmail.com

5. ประวัติการศึกษา

- จบปริญญาตรีศิลปะศาสตร์บัณฑิต สาขาการพัฒนาชุมชน จากมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ พ.ศ. 2555

6. สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ (แตกต่างจากวุฒิการศึกษา)

- การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน การพัฒนาชุมชนด้านการท่องเที่ยว

7.ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ โดยระบุสถานภาพในการทำการวิจัยว่าเป็นผู้อำนวยการแผนงานวิจัย หัวหน้าโครงการวิจัย หรือผู้ร่วมวิจัยในแต่ละข้อเสนอการวิจัย

7.1 ผู้อำนวยการแผนงานวิจัย

-

7.2 หัวหน้าโครงการวิจัย :ชื่อโครงการวิจัย

-

7.3ผู้ร่วมโครงการวิจัย

- การจัดการฐานข้อมูลทรัพยากรสำหรับแนวทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรมของเทศบาลตำบลแม่ปั๋ง อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ งบประมาณสนับสนุนจากงบยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนาปีงบประมาณ 2556
- รูปแบบการจัดการเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลบ้านจันทร์ อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ งบประมาณสนับสนุนจากงบพัฒนาการศึกษา โครงการนวัตกรรมเพื่อชุมชน 55 ปี คู่คิดมิตรชุมชน สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนาปีงบประมาณ 2556
- การพัฒนาแนวทางการจัดการน้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภคของชุมชนบ้านดงสามหมื่น ตำบลแม่แดด อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ งบประมาณสนับสนุนจากงบผลประโยชน์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ภาคพายัพ เชียงใหม่ ประจำปีงบประมาณ 2556
- การเสริมสร้างศักยภาพชุมชนเพื่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน โครงการวิจัยภายใต้แผนการวิจัย การสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนบนพื้นที่สูง โดยใช้การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็น

เครื่องมือ กรณีศึกษา อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่งบประมาณสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.) ทุนวิจัยเร่งด่วนประจำปีงบประมาณ 2555

- ตัวแบบการจัดการธุรกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในภาคเหนือตอนบน งบประมาณสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ทุนนวมินทร์ ปีงบประมาณ 2555

7.5 งานวิจัยที่ทำเสร็จ *(ชื่อผลงานวิจัย ปีที่พิมพ์ การเผยแพร่ และแหล่งทุนย้อนหลังไม่เกิน 5 ปี)*

-

7.6 งานวิจัยที่กำลังทำ :

- การจัดการฐานข้อมูลทรัพยากรสำหรับแนวทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรมของเทศบาลตำบลแม่ปั๋ง อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ งบประมาณสนับสนุนจากงบยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ประจำปีงบประมาณ 2556 (ดำเนินการไปแล้วประมาณ ๗๐%)

- รูปแบบการจัดการเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลบ้านจันทร์ อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ งบประมาณสนับสนุนจากงบพัฒนาการศึกษา โครงการนวัตกรรมเพื่อชุมชน 55 ปี คู่คิดมิตรชุมชน สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนาปีงบประมาณ 2556 (ดำเนินการไปแล้วประมาณ ๘๐%)

- การพัฒนาแนวทางการจัดการน้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภคของชุมชนบ้านดงสามหมื่นตำบลแม่แดด อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ งบประมาณสนับสนุนจากงบผลประโยชน์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ภาคพายัพ เชียงใหม่ ประจำปีงบประมาณ 2556 (ดำเนินการไปแล้วประมาณ ๙๐%)

8. งานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยที่เสนอของบประมาณ

- คณะทำงานโครงการยกระดับคุณภาพชีวิตหมู่บ้านป่าจี้ ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแบบมีส่วนร่วม ตำบลเวียงพร้าว อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ งบประมาณสนับสนุนจากสถาบันถ่ายทอดเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ปีงบประมาณ 2556

- คณะทำงานโครงการการสร้างสุขด้วยปัญญาด้วยการเสริมสร้างการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น ผ่านกระบวนการพัฒนายุวชนนำเที่ยวท้องถิ่นอำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ งบประมาณสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ สสส.ปีงบประมาณ 2556

- คณะวิทยากรการโครงการหมู่บ้านวัฒนธรรมล้านนาเพื่อการท่องเที่ยว กลุ่มจังหวัดภาคเหนือ กลุ่มจังหวัดภาคเหนือ ตอนบน1ของอำเภอแม่อาย จังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ.2556

- คณะทำงานโครงการยกระดับคุณภาพชีวิตการจัดการความรู้เพื่อสร้างฐานความรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงบ้านสวนหลวง ตำบลทาขุมเงิน อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน งบประมาณสนับสนุนจากสถาบันถ่ายทอดเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ปีงบประมาณ 2555-2556

- คณะทำงานโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อการบริหารจัดการกลุ่มอาชีพต่างๆ ชุมชนพระบาทห้วยต้ม ตำบลนาทราย อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน งบประมาณสนับสนุนจากโครงการศูนย์ความเชี่ยวชาญวิชาชีพ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ภาคพายัพ เชียงใหม่ ปีงบประมาณ 2556

- คณะทำงานโครงการถ่ายทอดองค์ความรู้ในการจัดทำแผนชุมชนเพื่อค้นหาประเด็นกิจกรรมในการบริการวิชาการหรืองานวิจัย ชุมชนบ้านทุ่งโป่ง หมู่ที่ 4 ตำบลบ้านปง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ งบประมาณสนับสนุนจากโครงการศูนย์ความเชี่ยวชาญวิชาชีพ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ภาคพายัพ เชียงใหม่ ปีงบประมาณ 2556

- คณะทำงานโครงการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน โดยการจัดทำแผนที่สีเขียวเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านหัวทุ่ง ตำบลเชียงดาว อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่งบผลประโยชน์ภาคสมทบ สาขาวิชาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ ปีงบประมาณ 2556

- คณะทำงานโครงการบูรณาการวิชาการครูได้สอน นักศึกษาได้ฝึก สังคมชุมชนได้ประโยชน์ (พื้นที่ตำบลบ้านจันทร์ อำเภอกัลยาณิวัฒนา และตำบลแม่ปั๋ง อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่)งบผลประโยชน์ภาคสมทบ สาขาวิชาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ ปีงบประมาณ 2556

- คณะทำงานโครงการความรู้จากชุมชนสู่ชั้นเรียนเปลี่ยนเป็นแผนธุรกิจของชุมชน สาขาวิชาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ภาคพายัพ เชียงใหม่งบผลประโยชน์ภาคสมทบ สาขาวิชาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ ปีงบประมาณ 2556

- คณะทำงานโครงการพัฒนากลุ่มการท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านม่วงเขียว ต.ร้องวัวแดง อ.สันกำแพง จ.เชียงใหม่งบผลประโยชน์ภาคสมทบ สาขาวิชาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ งบผลประโยชน์ภาคสมทบ สาขาวิชาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ ปีงบประมาณ 2555

- คณะทำงานโครงการงานบริการวิชาการบูรณาการจากงานวิจัยการจัดทำกรีนแมป (Green Map) แผนที่เส้นทางกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านห้วยฮ่อม และบ้านดอยตุง (หมู่บ้านในกลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเหล่อชอ) ตำบลบ้านจันทร์ อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่งบผลประโยชน์ภาคสมทบ สาขาวิชาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ ปีงบประมาณ 2555

- คณะทำงานโครงการยกระดับคุณภาพชีวิตกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านปง-ห้วยลานตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ งบประมาณสนับสนุนจากสถาบันถ่ายทอดเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ปีงบประมาณ 2554-2555

- เข้ารับการอบรมหลักสูตร “การคิดอย่างเป็นระบบสำหรับการเขียน Proposal” ของมูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อท้องถิ่น โรงแรมอิมพีเรียล เชียงใหม่ รีสอร์ทแอนด์สปอร์ตคลับ จังหวัดเชียงใหม่ 11 – 13 พฤษภาคม 2556 งบประมาณสนับสนุนโดย งบผลประโยชน์ภาคสมทบ สาขาวิชาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ ปีงบประมาณ 2556

- เข้ารับการอบรมหลักสูตร “การเป็นวิทยากรกระบวนการ”ของมูลนิธิสถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน 31 สิงหาคม –2 กันยายน 2556 งบประมาณสนับสนุนโดยศูนย์จัดการข้อมูลเพื่อการวิจัยและพัฒนาศักยภาพชุมชน สาขาวิชาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนาภาคพายัพ เชียงใหม่

ประวัติผู้ร่วมวิจัยคนที่ 3

1. ชื่อ - นามสกุล (ภาษาไทย) นายณฐพรต คนตรง

ชื่อ - นามสกุล (ภาษาอังกฤษ) Mr. Nataprot kontong

2. เลขหมายบัตรประจำตัวประชาชน 1 6401 00029 58 5

3. ตำแหน่งปัจจุบัน วิศวกร

4. หน่วยงานที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวก

ศูนย์ความร่วมมือมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรีเพื่อมูลนิธิโครงการหลวงและกิจกรรมวิชาการ

128 ถนนห้วยแก้ว อำเภอเมือง เชียงใหม่ 50300

มือถือ : 085-7142429 E-mail: watchara.pb@gmail.com

5. ประวัติการศึกษา

- จบปริญญาตรีสาขาวิศวไฟฟ้า-ไฟฟ้ากำลัง สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา วิทยาเขตภาคพายัพ พ.ศ.2552

6. สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ (แตกต่างจากวุฒิการศึกษา)

- ระบบไฟฟ้าพลังงานสะอาดทดแทน

7. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ โดยระบุสถานภาพในการทำการวิจัยว่าเป็นผู้อำนวยการแผนงานวิจัย หัวหน้าโครงการวิจัยหรือผู้ร่วมวิจัยในแต่ละข้อเสนอการวิจัย เป็นต้น

7.1 แผนวิจัยในฐานะผู้อำนวยการแผนงานวิจัย : ชื่อแผนงานวิจัย

-

7.2 หัวหน้าโครงการวิจัย : ชื่อโครงการวิจัย

- โครงการทดสอบการใช้แสงเทียมสำหรับดอกเบญจมาศ เพื่อประหยัดพลังงานสถานที่ ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึกทุนจาก มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
- โครงการตรวจวิเคราะห์การใช้และการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าศูนย์พัฒนาโครงการหลวงหนองเขียว ต.เมืองนะ อ.เชียงดาว จ.เชียงใหม่
- โครงการตรวจวิเคราะห์การใช้และการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าศูนย์พัฒนาโครงการหลวงหนองเขียว ต.เมืองนะ อ.เชียงดาว จ.เชียงใหม่
- โครงการติดตามสำรวจและเก็บข้อมูลสถานะภาพระบบไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์ระดับครัวเรือน พื้นที่ดำเนินโครงการ ต.แม่ตื่น อ.อมก๋อย จ.เชียงใหม่

7.3 ผู้ร่วมวิจัย : ชื่อโครงการวิจัย

- โครงการฝึกอบรมสร้างความสามารถในการซ่อมแซมและแก้ไขระบบไฟฟ้าพลังงานสะอาดทดแทนพื้นที่ห่างไกล และพื้นที่ในโครงการพระราชดำริ (แผนระยะยาว 2554-2558)
- การออกแบบและทดสอบเครื่องกำเนิดไฟฟ้าแบบแม่เหล็กถาวรสำหรับกังหันน้ำระบบผลิตไฟฟ้าพลังงานน้ำขนาดจิ๋ว

7.4 งานวิจัยที่ทำเสร็จแล้ว ระบุชื่อผลงานวิจัย ปีที่พิมพ์ การเผยแพร่ สถานภาพในการทำการวิจัย และแหล่งทุน(อาจมากกว่า 1 เรื่อง) ที่เป็นงานวิจัยที่ทำเสร็จแล้ว

- การออกแบบและทดสอบเครื่องกำเนิดไฟฟ้าแบบแม่เหล็กถาวรสำหรับกังหันน้ำระบบผลิตไฟฟ้าพลังงานน้ำขนาดจิ๋ว” ร่วมกับงาน “การประชุมวิชาการเครือข่ายพลังงานแห่งประเทศไทยครั้งที่ 8” ที่จังหวัดมหาสารคาม ระหว่างวันที่ 2-4 พฤษภาคม 2555 ทุนจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

7.5 งานวิจัยที่กำลังทำ

- โครงการฝึกอบรมสร้างความสามารถในการ ซ่อมแซมและแก้ไขระบบไฟฟ้าพลังงานสะอาดทดแทนพื้นที่ห่างไกล และพื้นที่ในโครงการพระราชดำริทุนจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรีดำเนินงานเสร็จไปแล้ว 60%(แผนระยะยาว 2554-2558)

- โครงการทดสอบการใช้แสงเทียมสำหรับดอกเบญจมาศ เพื่อประหยัดพลังงานสถานที่ ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึกทุนจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรีดำเนินงานเสร็จไปแล้ว 85%

- โครงการตรวจวิเคราะห์การใช้และการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าศูนย์พัฒนาโครงการหลวงหนองเขียว ต.เมืองนะ อ.เชียงดาว จ.เชียงใหม่ ทุนจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ดำเนินงานเสร็จไปแล้ว 50%

- โครงการติดตามสำรวจและเก็บข้อมูลสถานะภาพระบบไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์ระดับครัวเรือน พื้นที่ดำเนินโครงการ ต.แม่ตื่น อ.อมก๋อย จ.เชียงใหม่ ทุนจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ดำเนินงานเสร็จไปแล้ว 5%

8. งานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยที่เสนอของบประมาณ

- หัวหน้าโครงการการตรวจวิเคราะห์การใช้และการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าศูนย์พัฒนาโครงการหลวงวัดจันทร์ อ.กัลยาณิวัฒนา จ.เชียงใหม่ ทุนจาก มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรีปีงบประมาณ 2555

- หัวหน้าโครงการการระบบไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์และระบบผลิตไฟฟ้าพลังงานลมเพื่อเป็นแหล่งพลังงาน ให้กับระบบไฟฟ้าแสงสว่างในพื้นที่ม่อนเงาะศูนย์พัฒนาโครงการหลวงม่อนเงาะอ.แม่แตง จ.เชียงใหม่ ปีงบประมาณ 2555-2556

- หัวหน้าโครงการการปรับปรุงระบบประจุแบตเตอรี่พลังงานแสงอาทิตย์แบบรวมศูนย์เพื่อใช้ร่วมกับระบบไฟฟ้าภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และสถานีชาร์จแบตเตอรี่สำหรับชุมชนพื้นที่บ้านเด่น ตำบลบ้านหลวงอำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ ปีงบประมาณ 2556

- หัวหน้าโครงการการปรับปรุงระบบประจุแบตเตอรี่พลังงานแสงอาทิตย์แบบรวมศูนย์เพื่อใช้ร่วมกับระบบไฟฟ้าภายในศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” และสถานีชาร์จแบตเตอรี่สำหรับชุมชนพื้นที่ บ้านแม่ยะน้อย ตำบลบ้านหลวง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ ปีงบประมาณ 2556

- หัวหน้าโครงการระบบผลิตไฟฟ้าพลังงานน้ำภายในศูนย์โครงขยายผลโครงการหลวงแม่สามแลบ ต.แม่สามแลบ อ.สบเมย จ.แม่ฮ่องสอนปีงบประมาณ 2555